

Heemkundige Kring
«Oud Wachtebeke»

Uitgegeven met de steun van:
De gemeente Wachtebeke
NV Arcelor Gent

Het lidmaatschap van de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" bedraagt €10.
Eventuele verzendingskosten: €2,50.

Rekeningnummer: 068-2294367-53.

Het lidmaatschap geeft recht op drie tijdschriften en een jaarboek, gratis ontlending van boeken en heemkundige tijdschriften uit ons Documentatiecentrum en toegang tot ons praatcafé "Den Dhust". Deze lokalen bevinden zich in de oostelijke vleugel van het oude rusthuis De Mey (zijingang) in de Godshuisstraat, 13 te Wachtebeke en zijn toegankelijk elke eerste zondag van de maand, tussen 10 en 12 uur.

Het werkgebied van de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" omvat de gemeente Wachtebeke en de Gentse deelgemeente Sint-Kruis-Winkel.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd of op een ander wijze verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder de schriftelijke toestemming van de auteurs.

De auteurs zijn persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud.

Ruildienst: Cesar David, Azalealaan 4, 9185 Wachtebeke

/2006/

© 2006 Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke"

p.a. Luc. De Maesschalck, Marcel Herpelinckstraat 28, B-9042 Sint-Kruis-Winkel

VOORWOORD

Beste leden. Dit jaar krijgt u een bijzonder jaarboek, zoals onze Heemkundige Kring er nog nooit een bracht en waarschijnlijk nooit meer zal brengen. Het is het levensverhaal van ons medelid Julien Spiessens, vanaf zijn jonge jaren te Overslag tot hij met pensioen ging. Daar hij veel meegemaakt heeft, is het een zeer lijvig boek geworden. Na een grondige kennismaking met de boeiende inhoud stond het voor ons vast: "dit moeten we publiceren". Daarvoor zijn er verschillende redenen.

Het boek is een tijdsdocument dat loopt van 1930 tot einde 1987. Wereldwijd is er op dit ogenblik belangstelling voor het 'immateriële erfgoed'. Dit is een groot woord om aan te duiden dat ook datgene wat niet tastbaar is, zoals wat er gebeurt in de samenleving, de moeite van het bewaren waard is voor latere generaties. Het kleurrijke verhaal van de belevenissen van M. Spiessens beantwoordt hier ten volle aan. Ten eerste geeft het een stukje dagelijks leven van Overslag weer, in een tijd waarin het ambachtelijke leven van vroeger nog voelbaar aanwezig was. Nadien komt de Tweede Wereldoorlog aan bod, hoe die door de mensen van Overslag ervaren werd en wat hun reactie was na het verdwijnen van de Duitsers. Vervolgens maken we kennis met de belevenissen van 'Klein Spiesken', zoals hij zichzelf noemt, in de grote wereld van de volwassenen: zijn begin als arbeider in een textiel fabriek, zijn legerloopbaan in België, Duitsland, Kongo, weer Duitsland, weer België en tenslotte zijn overstap naar UCO.

M. Spiessens schrijft onbevangen en recht voor de raap, humoristisch, met een rijke woordenschat en als een echte levensgenieter, maar ook als iemand met een sterke beroepseer en met een scherp inzicht in de verhoudingen tussen bazen en medewerkers en tussen de mensen onderling. Een steeds aanwezig element doorheen zijn boek is zijn verhouding tot de vrouwen, kernachtig weergegeven met de woorden: "In mijn ganse leven heb ik alle vrouwen gaarne gezien, maar ik heb er slechts één bemind, mijn Maria".

Guy Hoebeke,
ondervoorzitter

De heer Julien Spiessens liep al enkele jaren met de idee rond om zijn levensverhaal aan een groter publiek kenbaar te maken. Dat hij hiervoor uiteindelijk bij de Heemkundige Kring kwam aankloppen was voor ons een aangename verrassing. De redactie besloot vrij vlug om dit wel heel boeiend verhaal tot ons 39e jaarboek om te vormen. De teksten werden herlezen en op sommige plaatsen een weinig aangepast, waarbij de authentieke schrijfstijl van de heer Spiessens zoveel mogelijk werd behouden. Het verhaal was aanvankelijk geïllustreerd met bijna tweehonderd afbeeldingen, waarvan we er in samenspraak met de auteur een honderdvijftigtal hebben weerhouden. Dit alles resulteerde in een aangenaam lees- en kijkboek, met een verhaal waarin vele van onze leden zichzelf misschien kunnen herkennen.

Eddy Van Acker,
hoofdredacteur

DE MEMOIRES
VAN
“KLEIN SPIESKEN”
VAN DEN
OVERSLAG

Julien Spiessens

I

Overslag, voor, tijdens en na de oorlog 1940 - 1945

Een heel klein Spiesken

Ik werd geboren op 1 december 1930, te Overslag, Zeeland (Nederland), in een klein huisje gelegen op het einde van de Molenweg, ook wel het Strontstraatje genoemd. Deze laatste naam werd aan het straatje gegeven omdat het dikwijls gebruikt werd door cafégangers die, als het donker was en zij hun behoefte moesten doen, liever dit straatje gebruikten, dan op de donkere toiletten te gaan van de cafés in de buurt. Deze toiletten waren niet verlicht en men liep er meer kans om er onaangenaamheden te ontmoeten dan in het straatje. Ter verduidelijking: Overslag is een dorp gelegen op de grens met Nederland. Aan Nederlandse zijde was in die tijd Overslag een onafhankelijke gemeente. Door samensmelting met andere gemeenten is dit intussen veranderd. Aan Belgische zijde was en is dit niet het geval. Overslag was en is een deel van Wachtebeke. Een rare situatie, daar de bevolking aan Belgische zijde veel groter is dan aan de andere kant van de grens. In die tijd was Nederlands Overslag een zelfstandige gemeente met eigen gemeentehuis. Wel bevond en bevindt de kerk voor de beide gemeenschappen zich op Belgisch grondgebied, afhankelijk van de gemeente Wachtebeke. Dit ter verduidelijking voor degene die niet vertrouwd zijn met de plaatselijke omstandigheden.

Geboortehuis aan het Molenpad of het Strontstraatje

**Zicht vanuit mijn geboortehuis op de kerk van Overslag
en de ruïne van de windmolen**

Mijn ouders waren Belg, maar het toeval wilde dat ze juist in Nederland verbleven toen ik ter wereld kwam. Ik was nog niet ten volle twee jaar toen we terug aan de Belgische kant van de grens kwamen wonen. Veel van de verhuizing herinner ik mij niet. We namen onze intrek in een huisje in de Palingstraat nr. 12. Een kleine woning met een gelijkvloers, een zitkamer, een slaapkamer, die gebruikt werd door de ouders, en een achterhuis waar zich een haard bevond evenals een ingemetselde bakoven, die gedurende de oorlogsjaren zijn dienst meer dan ooit bewezen heeft. Het toilet bevond zich buiten en bestond uit een soort houten kist met een ronde opening, boven een beerput geplaatst. Aan de muur binnenin hing een koord met min of meer op maat gesneden dagbladpapier om het achterste schoon te maken. Een trap leidde van uit de living naar de zolder, die kon afgesloten worden met een luik of een zolderval. Er was een slaapkamer met een venstertje aan de zijgevel. Daar sliep ik samen met mijn broer Leonard, die twee jaar ouder was dan ik. Later kwamen er nog drie broers bij die ook hun plaats op de zolder kregen.

Palingstraat nr. 12

Vanaf mijn geboorte, tot bij het uitbreken van de oorlog, verliep alles redelijk normaal. Vader was bakker en had zijn stiel geleerd als bakkersknecht te Gent. Hij was na zijn huwelijk gestart als zelfstandig bakker in een huis in het centrum dat pal op de grens gelegen was. De voordeur was Belgisch, de achterdeur gaf uit op Nederlands grondgebied. Door het feit dat hij astmaleider was en het stof van het meel nefast was voor hem, heeft hij die job zeer snel moeten opgeven. Dus werd het hier of daar wat werken om het dagelijkse brood op tafel te brengen. Mijn broer Leonard en ik doorliepen samen de kleuterschool bij de nonnekens en later het lager onderwijs in de gemeenteschool. In de volksmond waren wij “de Spieskes”. Om ons beter uit elkaar te houden was hij “groot Spiesken” en ik uiteraard “klein Spiesken”. In die tijd maakte men op het dorp veel gebruik van bijnamen. Zo had men “de doppers”, “de petotters”, “de smoezen”, “de pissewitters” en nog meer. Eigenaardig genoeg schonk men daar weinig aandacht aan. Als die personen werden aangesproken werd die bijnaam nooit gebruikt. Maar in gesprekken waar die personen ter sprake kwamen, werden de bijnamen wel gebruikt. Het is zoiets zoals in het Limburgse, waar men ook spreekt van “de Sus van de Louis van Stefe van de Pollen”. Waar die bijnamen vandaan kwamen weet ik niet, maar ik veronderstel dat ze terug te voeren zijn op gebeurtenissen van vroeger of dat de officiële namen moeilijk uit te spreken waren en men er dan maar iets op vond.

In 1937 werd Lucien, het derde kind in onze familie, geboren en een jaar later stond als vierde Romain aan de deur. Had pa misschien te veel viagra genomen?

De geboorten verliepen steeds thuis. Leonard en ik moesten een nachtje bij familie doorbrengen en als we terug thuis kwamen was er een schreier bij en was ma steeds steevast van de trap gevallen van 't verschieten en moest ze een paar dagen het bed houden . Dokter Martens was degene die de klus klaarde, bijgestaan door een vroedvrouw. Deze dokter herinner ik mij nog als “dokter karnemelk”, zoals hij in de volksmond werd genoemd. Bij gelijk welke behandeling adviseerde hij steeds karnemelk te drinken. Ik denk deels dat het was omdat iedereen niet zo maar geld kon uitgeven aan dure medicatie en dat karnemelk voedzaam is en in de jaren dertig en veertig voor veel kinderen haar nut heeft bewezen.

Wij liepen school bij madame Dierickx, een wat bazig uitzierende statige dame die respect afdwong. Zij was verantwoordelijk voor het 1ste, 2de en 3de studiejaar. Het 4de, 5de, 6de, 7de en 8ste studiejaar werden onderwezen door de hoofdonderwijzer meester Redant. Het volgen van de lessen leverde zowel voor mijn broer als voor mezelf geen problemen op. We deden ons best en werden bij de besten van de klas gerekend.

Om ons huiswerk te maken en boeken te lezen moesten we ons thuis behelpen met een petroleumlamp. Deze “quinet” stond midden op tafel om zoveel mogelijk licht op te vangen. De elektrische leiding werd pas in 1939 tot in onze straat doorgetrokken. Later beschikten we dan wel over één lamp. De (petroleumlamp)

Na het huiswerk kregen we dan enkele taken toegewezen. De kleine gasten oppassen; als er ene schreide de lappetutte in hun mond steken. Dit was een soort zelfgemaakt fopspeen van een stukje linnen waarin een zoetstof of een klontje suiker gewikkeld was, en waar de dreumes dan kon op zabberen. Soms bij goed weder

Klein Spiesken en groot Spiesken op de schoolbanken

moest een van ons met de kinderwagen gaan wandelen. Ook werden ons huishoudelijke taken opgelegd: schotels wassen, de keuken uitvegen en zo meer. Als er onenigheid ontstond tussen mij en mijn broer dan was het steeds over de verdeling van de taken. Ma moest dan tussenbeide komen en dreigde pa in te lichten. Dat kalmeerde rap de gemoederen, want ons pa duldde geen tegenspraak. Zelf wisten we ook wel dat ma niet alles alleen kon doen. Ze had de handen vol met het huishouden en het wassen en plassen van de vele pisdokken (luiers). Alles moest gebeuren aan de wastobbe, want een wasmachine hadden we niet.

Dit wilde nu ook niet zeggen dat we geen tijd hadden om te spelen. We ravotten in de hof of trokken er met kameraadjes, die in de buurt woonden, op uit om spelletjes te spelen of kattenkwaad uit te halen. Iedereen uit de buurt had wel eens ruzie onder elkaar, maar indien er ruzie was met kinderen uit een andere buurt trokken we steeds aan hetzelfde zeel. Onze activiteiten bestonden o.a. uit, als het seizoen er was, puien (kikvorsen) kloppen. Nu klinkt dat wreed en dat is het ook, maar in die tijd zaten de grachten vol met kikkers. Met lange stokken deden we ons best om er zoveel mogelijk dood te slaan (gruwelijk). Ook werd er soms een kikker gestroopt en lieten we hem verder springen zonder vel, of we staken een strootje in zijn achterste en bliezen hem op. Zelf vonden we het barbaars dat men in Frankrijk de kikkerbiljetjes op at. Dat zouden we nooit doen. We roofden ook vogelnesten leeg, maar als er een jong vogeltje uit het nest gevallen was, werd het terug geplaatst en wee degene die het kwaad zou gedaan hebben. Iedere jongen bezat ook een zelf gemaakte katapult om er mee op vogels te schieten, maar er bestond een soort code zodat niemand op zwaluwen mocht schieten. Een zwaluw was voor ons bijna als een heilige vogel en wie ze kwaad deed werd uitgescholden en uit de groep gestoten. Ons speelgoed bestond uit een hoepel (een fietswiel waar de spaken uit verwijderd waren) en met een stok dreven we de hoepel voor ons uit. Er waren perioden dat iedereen met de hoepel naar school kwam. Dan had men de periode van de 'bolleketten'. Dat waren metalen ronde bollen, meestal ter grootte van een ganzenei. We wierpen die voor ons uit op de grond en de volgende moest met zijn eigen bolleket de andere trachten te raken. Er werd dan gespeeld voor marbels (knikker): wiens bol geraakt werd, moest aan de winnaar een marbel geven. Er was wel dikwijls ruzie over de kwaliteit van de gewonnen marbel. Er waren drie soorten: eerst de 'levurs' (glazen marbels). Hier werd echter weinig voor gespeeld, die werden meestal voorbehouden om er mee te knikkeren. Dan had men de echte, zoals we die noemden, dat waren marbels die men praktisch niet kapot kreeg, zo hard als een kei. En dan had men de 'piepperollen'. Dit waren marbels meestal gemaakt uit gebakken steen of klei. Als men ze op de stenen gooiden of er fors op trapte, spatten ze uiteen. Dit waren de laagste van de laagste en werden niet aanvaard bij het spel. Verder hadden we dan de tol die ook een zekere tijd het hoofdspeeltuig was. Met een touw werd hij op gang gebracht. "Uitzetten" was gewoon langs de grond van u wegwerpen en het touw met een ruk terug trekken. Men kon hem ook "uitwerpen" over het hoofd, naar de grond toe werpen en het touw ook met een ruk terug trekken. Er waren werkelijk virtuozen die met de tol konden omgaan. Meestal ging het erom de tol zo lang mogelijk

draaiende te houden. men kon ook duimspijkers in de tol steken zodat hij een ronkend geluid maakte bij het draaien of hem met de hand opscheppen zodat hij in de handpalm verder draaide. Er waren nog veel andere dingen waar we ons mee bezig hielden. Dit enkel ter verduidelijking dat we ons zonder dure spullen ook goed konden amuseren.

Eigenlijk had ons pa in de jaren 1935 tot 40 geen vaste job. Hij werkte een tijdje bij de boeren of in de bossen als houthakker. Het waren zeker moeilijke jaren om het hoofd boven water te houden. Ik herinner mij nog dat in 1938 een trein ontspoorde te Langerbrugge, waar ons pa op zat om naar zijn werk te gaan. Ma sloeg in paniek toen ze vernam dat de trein ontspoord was. Gelukkig had pa, buiten een paar kneuzingen, geen noemenswaardig letsel opgelopen. Om toch in het dagelijkse brood te kunnen voorzien, hielp hij ook al eens bij het smokkelen van dieren en andere zaken. Een buitenstaander - niet grensbewoner - heeft zeker een ander gedacht over smokkelen dan een grensbewoner. Voor ons was dit de normaalste zaak van de wereld. Wat goedkoper was in Holland werd daar gekocht en gehaald, mogen of niet. Natuurlijk had men categorieën van smokkelaars. Op de hoogste sport van de ladder stonden de beroepssmokkelaars die het kapitaal hadden om de waar aan te kopen en over een afzetmarkt beschikten. Zelf waren ze nooit actief bij het overbrengen van de waar over de grens. Dan had men de tussenpersonen, die de drijvers of dragers aanwierven, hun de nodige richtlijnen verschafte en hun uiteraard ook betaalden na het succesvol uitvoeren van de opdracht. Verder waren er de voormannen die het te volgen traject verkenden en door een of ander signaal verwittigden als er onraad was. Dan had men nog de individuele smokkelaars die op eigen houtje een centje wilden verdienen, of die waren over de grens brachten voor eigen gebruik. Wij als kinderen waren de meest aangewezenen om de zaken die we thuis nodig hadden over te brengen. Door dit feit was geen sluikpad of illegale grensoversteek ons onbekend. Ook gedurende de oorlogsjaren zouden we er gretig gebruik van maken. Het is meermaals voorgevallen dat op een weide in de omgeving van ons huis, waar er normaal 4 tot 5 koeien graasden, er plots 's morgens 10 rondliepen. Neen, het was niet door een goddelijke vermenigvuldiging. Het waren smokkeldieren die 's nachts achtergelaten waren, omdat de douane op de loer lag. Later als de kust vrij was, werden ze opgehaald om naar hun eigenlijke bestemming gebracht te worden.

Het verenigingsleven speelde ook een beduidende rol in het dorp. Televisie bestond nog niet en een radiotoestel was slechts weggelegd voor de meer behoeften. Het contact met de buitenwereld en met elkaar verliep door goede buurschap. Men was meer op elkaar aangewezen. Dit was deels uit noodzaak, maar ook om te roddelen of samen, ter gelegenheid van het een of het ander, feest te vieren. Mede hierdoor kwam het dat men in die tijd tweeëntwintig cafés telde op Overslag. De ligging op de grens speelde hierin een niet onbelangrijke rol. De meeste smokkelaars maakten de afspraken in de cafés. De verplaatsingen van de mobiele douanebrigades werden er onder de loep genomen en ook het wisselen van geld had er meestal plaats. Ter verduidelijking: de smokkelaars wisselden liever Belgische franken om in guldens op café dan er mee naar de bank te gaan, waar

een lek naar de douanediensden hen in een moeilijk parket kon brengen. Ook Nederlanders die in België b.v. meubels of iets anders, dat bij ons goedkoper te verkrijgen was, kochten, wisselden hun geld meestal op deze wijze om. De betrokken cafébaas of gewiekste tooghangers profiteerden van deze situatie om b.v. de guldens van de Nederlanders aan te kopen voor 12 frank en ze later te verkopen voor b.v. 13 of 14 frank. Om dit te kunnen doen moest men wel over een klein kapitaaltje beschikken, dat naar gelang van de koopmanskunst snel kon aangroeien. De cafébazen of -bazinnen konden natuurlijk niet alleen leven van het inkomen dat de tapkraan hen opleverde. De meeste hadden dan ook een tweede job zoals haarkapper, schoenlapper, beenhouwer, kruidenier, of fietshersteller. Zo herinner ik mij drie fietsherstellers die een café uitbaatten. Ook café en bakkerij en pasteibakkerswinkel gingen samen. Mijn grootvader combineerde een slagerij met een winkel en een café. De varkens werden geslacht in de slachtstal, die uitgerust was met een katrol om de geslachte dieren omhoog te trekken, en een betonnen slachtvloer waar de dieren aan ringen vastgemaakt werden om het genadeschot te krijgen. Eigenlijk was er geen sprake van schot, het materiaal hiervoor bestond nog niet. Het dier kreeg een ferme klop van de hamer op het hoofd, zodat het min of meer verdoofd was. Dan werd het met een groot mes gekeeld, zodat het bloed kon opgevangen worden om bloedworst te maken. Zelf heb ik dikwijls dit tafereel gadeslagen en later ook meegeholpen als er een varken bij de boer thuis moest gekeeld worden. 's Woensdags werd bij mijn grootvader dan het vet gesmolten. Het vet werd met een vleesmachine grof gemalen en dan in een groot fornuis gesmolten. Eens de juiste smelttemperatuur bereikt, werd alles gezeefd. Het varkensvet diende als smout en werd meestal gebruikt als broodsmearsel, rundvet daarentegen werd verkocht als frietvet. De kaantjes die overbleven werden met de hand in een apparaat geperst om geen vet te laten verloren gaan. Wat overbleef waren kaantjeskoeken, zoiets als ronde platte broden. Grootvader legde die koeken tegen de zijgevel. De mensen konden die dan meenemen voor hondenvoer. Het persen gebeurde meestal 's donderdags en als de school uit was, liepen we om te kijken of er al koeken lagen. Als er lagen van varkensvet werden er stukken afgebroken om op te eten. Daar het smout een mooie witte kleur moest hebben, mochten die kaantjes niet te bruin zijn en vonden we ze lekker. De kaantjeskoeken van rundvet raakten we niet aan.

Het dorpsleven werd voor een groot deel beheerst door de kerk. De pastoor zwaaide meestal de scepter. Pastoor De Wolf was in de jaren, voor de tweede wereldoorlog uitbrak, pastoor op onze parochie. Hij had een autoritair karakter en wee degene die hem durfde tegenspreken of tegenwerken. De meeste inwoners waren katholiek. Op zon- en feestdagen zat de kerk dan ook vol. Er waren natuurlijk soorten katholieken. Sommigen woonden uit vroomheid de kerkdiensten bij, maar dit was echter een kleine groep. Dan had men degenen die zowat uit noodzaak naar de mis gingen, om niet uit de gratie van de pastoor en zijn slippendragers te vallen. De pastoor was immers machtig en durfde handelaars of anderen van op de preekstoel terechtwijzen. Een aparte categorie waren dan de slippendragers zelf. Zij stonden steeds aan de zijde van de pastoor, en wilden heiliger zijn dan de paus.

Maar eigenlijk was het er hen om te doen wat aanzien te verwerven en om eventueel iets in de pap te mogen brokkelen. Mijn ouders, met nog vele anderen, vielen buiten de voornoemde categorieën. Zij waren wel katholiek opgevoed maar woonden de kerkmis niet bij. Hoewel aan tafel wel eerst een kruisteken werd gemaakt en bij het aansnijden van een brood eerst een kruis met het broodmes over de achterkant werd getekend. Wij, de kinderen, moesten sowieso iedere zondag naar de mis en tot na onze plechtige communie naar de vespers. Met Pasen ging zowat iedereen, zelfs mijn ouders, zijn biecht spreken en te communie. Dat we katholiek opgevoed werden was dan ook logisch. Hoewel we na de kleuterschool onderricht kregen in een gemeenteschool, stond ook deze grotendeels onder controle van de pastoor. Niet elke onderwijzer was daar mee gediend, maar om Gods vrede lieten ze maar betijen (hun plaats kon immers afhangen van de goodwill van de pastoor).

In de kerk was de linkerzijde voorbehouden voor het vrouwelijk geslacht. Nochtans waren er langs beide zijanten zitbanken voorzien die afgesloten waren en waar men langs een deurtje binnen kon. Deze banken waren alleen voor mannen die lid waren van een of andere congregatie, of die er apart voor betaalden, mannen van aanzien en of slippendragers. De eerste twee rijen langs de vrouwenkant waren bezet met stoelen met fluwelen kussens. Deze stoelen waren voorbehouden voor enkele dames van aanzien. Niemand anders, dan deze bevoorrechte dames, zou het gewaagd hebben zich daar op te nestelen. Wij als kinderen durfden er ons soms wel eens vlug opzetten, er wel op lettende dat noch de pastoor noch de 'suisse' ons kon zien.

De 'suisse' was een soort kerkbewaker. Hij was bij elke plechtigheid aanwezig, ontstak en doofde de kaarsen en waakte over het gedrag van de kerkgangers. Ons, de kinderen, hield hij speciaal in het oog, en als er gebabbeld werd keek hij ons met een priemende blik aan. Als dit niet hielp, durfde hij ons al eens met zijn staf een tik te geven. Eigenlijk was hij van de kwaadste niet en alhoewel hij bij de kinderen gezag af dwong, hadden we geen angst voor hem.

Op school doorworstelden we ijverig de gewijde geschiedenis en leerden de catechismus zoveel mogelijk van buiten, dit vooral als voorbereiding op onze plechtige communie. Daar kom ik verder wel op terug. Het meest fascinerende voor die tijd was voor ons het oksaal. Hier stond het orgel en was de koster de baas. Een kerkkoor, dat bestond uit parochianen, mannen en jongens, luisterde er de mis op. Ieder kind dat ietwat kon zingen deed zijn best om in het koor opgenomen te worden. Niet zozeer voor het zingen, maar daar moest men niet gans de tijd stilzitten gedurende de misviering en kon men stiekem achter het orgel kruipen om een praatje te slaan. Ook gebeurde het dat de elektriciteit uitviel en het orgel moest aangedreven worden door een soort blaasbalg die men in gang moest houden door een trapsysteem. Daar ontsnapte men dan ook aan de controle van de koster. Rond de kerk bevond en bevind zich nog steeds het kerkhof. Het boezemde ons kinderen ontzag en vrees in. Vooraan kon men het kerkhof en de toegang tot de kerk afsluiten met een hek. Maar daar men aan de andere kant gemakkelijk toegang had langs een kerkwegel, had het afsluiten geen zin en is het hek met de tijd verdwe-

nen. Langs de linkerkant, aan de straatzijde, bevonden zich kapelletjes waarin, door middel van stenen beelden de kruisweg werd uitgebeeld. Bij menige gelegenheid werd deze weg door de gelovigen al biddend afgelegd. Bij deze gebeurtenis waren de kinderen van de respectievelijke scholen er bij. Eigenlijk waren we daar niet zo treurig om, want dit was voor ons een gelegenheid om nader in contact te komen met de meisjes van de nonnekensschool.

Verder aan de rechterachterkant van de kerk bevond zich de grot van Lourdes. Hier werd gans de maand mei, elke dag, 's avonds Maria vereerd met gebed en gezang. Ook daar namen steeds de schoolgemeenschappen aan deel en aan het einde begon het soms wel eens donker te worden, tot jolijt van menig meisje en jongen. Wat ik zeker niet mag vergeten was het 'vagevuur', een plaats achter de kerk, afgesloten met een traliewerk, waar de beenderen die bij graafwerkzaamheden op het kerkhof gevonden werden terecht kwamen. Ons werd in de godsdienstles voorgehouden dat daar de zielen voor hun vertrek naar de hemel verbleven tot hun kleine zonden vergeven zouden zijn. Voor deze plaats hadden we ontzag en niemand van de kinderen zou het gewaagd hebben om bij het vallen van de duisternis of als het donker was, alleen langs daar te gaan of ook maar in de omgeving te vertoeven. Wel was er een uitzondering op die regel. Dit was met Overslagkermis, de tweede zondag van september. De hof van de familie Delacourt paalde aan het

kerkhof tegenover het vagevuur. Een grote perelaar stond in die hof tegen de haag die de eigendommen scheidde. Een groot deel van de takken staken over de haag uit. Juist rond de tijd van de kermis waren de peren rijp, grote sappige kattenkoppen. Als er wat wind stond vielen er meestal wel enkele naar beneden en dan, vagevuur of niet, de aantrekkingskracht van de peren won het tegen de angst voor het vagevuur.

Vooraan op het kerkhof in de rechterhoek ietwat weggestoken tussen het groen bevond er zich een klein gebouwtje met de toiletten. Dit was een uitgelezen plaats om kattenkwaad uit te halen. Hier werden afspraakjes gemaakt met de meisjes en menige eerste zoen is daar zeker gewisseld. Het mocht alleen niet ter ore komen van mijnheer pastoor, want dan stooft het er in de godsdienstles.

Voor ik het artikel over kerk en omgeving afsluit wil ik hier nog een anekdote vertellen. In de Gebuurte, maar dan wel langs de Nederlandse zijde, woonde een koppel sukkelaars. Ik heb ze niet anders gekend dan Kerle Vey en Leni Guile. Hun echte naam wist bijna niemand. Ze waren achterlijk en dikwijls het voorwerp van spot. Nochtans deden ze niemand kwaad. Ze werden dikwijls getreiterd door de straatjongens en als er op school een opstel diende gemaakt te worden met als titel "Een apart figuur uit het dorp", handelden de opstellen meestal over dit koppel. Hoe ze zich voorzagen in hun onderhoud weet ik niet, maar wel waren ze dikwijls op pad met de kruiwagen, waar Leni meestal plaats op had genomen, daar ze niet zo goed te been was. Hier en daar raapten ze op straat wat op dat ze konden gebruiken.

Zo gebeurde het dat op een kermis- maandagnacht iemand, die goed boven zijn theewater was, over het kerkhof huiswaarts laveerde. Goed en wel aan het kerkhof gekomen schrok hij zich een aap: een hoofd wipte als het ware op en neer uit de grond. Was hij zo zat dat hij schimmen zag? Maar nee er klonken ook nog gerochel en andere geluiden uit de ondergrond. Vierklauwens liep hij terug naar het café, waar hij zo pas vertrokken was, en met horten en stoten deed hij zijn verhaal. Eerst lachte men hem uit, maar toen hij voet bij stuk hield waren een paar stoere mannen bereid om mee te gaan zien wat er aan de hand was. Wat ontdekten ze? De grafmaker had een graf gedolven waar s' anderendaags iemand begraven zou worden. Leni was in het donker in het graf gesukkeld en in haar pogingen om er terug uit te raken, was het of er een hoofd op en neer danste op de grond. Na haar uit die netelige positie bevrijd te hebben, was het retour naar het café om de emoties weg te spoelen. Later werd er nog dikwijls om gelachen en iemand die in het donker het kerkhof over moest werd gewaarschuwd voor de mogelijke geesten. Ik laat de kerk nu even terzijde en ga de vele cafés eens onder de loep nemen. Ik sprak reeds over tweeëntwintig herbergen, één meer of minder, dat hangt af van het juiste jaar waarin ik ze situeer. Vertrekkende vanaf de Papdijk, dus komende van de Kruisstraat, bevond het eerste café zich aan de linkerkant, juist naast een wegel die naar de Schoolstraat loopt. De uitbater was een zekere Poppe, die tevens timmerman was. Een paar meter verder woonde Daniel De Pauw, een kleermaker, geen café. Verder gaande had men een café recht over de weide van Vanholle, waar een staande wip stond en waar, op de kermisdagen, rattenschietingen plaats vonden. De ratten werden in sigarenkistjes gestoken en aan de bovenkant van de wip vast gemaakt. Dan werd getracht het kistje kapot te schieten met pijl en boog, zodat de ratten naar beneden vielen of langs de perse naar beneden liepen, waar ze opgewacht werden door mannen met stokken om ze dood te slaan. Dit alles tot grote pret van de toeschouwers en vooral door de schoolgaande jeugd. Dit café werd open gehouden door Maurice Celie of andere.

Verder naar het dorp toe, werd het volgende café ook opengehouden door de familie Celie. Vervolgens had men de herberg van de familie Gijssels, die eveneens een beenhouwerswinkel uitbaatten. Verder had men aan de linkerzijde de kerkhofmuur, met een pleintje ervoor, met op het einde van het pleintje een herberg die, zover ik weet, slechts eenmalig werd opengehouden ter gelegenheid van de kermis. Anders stond dit gebouw leeg. Er stond wel bovenaan de voorgevel nog Estaminet geschreven. Aan de rechterzijde, ongeveer rechtover de herberg van de familie Celie, was een café, maar ik weet niet wie dit toentertijd openhield. Later echter was het Roger Migom, die er tevens een kapperszaak uitbaatte. Verder het café van de familie Dhert, waar de vader tevens een schoenwinkel uitbaatte en schoenlapper was. Dan de herberg van De Wijn, fietsenwinkel en fietshersteller. Een paar huizen verder, ongeveer rechtover de toegang naar het kerkhof, woonde Frederik L'Ecluse, die ook caféuitbater en tevens fietshersteller was. Vervolgens had men de drankgelegenheid van de familie Van Heireweghe, in de volksmond 'Breyard', waar het douanekantoor in hetzelfde gebouw gevestigd was. Draaien we af naar links, richting Wachtebeke, en gaan verder langs de linkerzijde. Op de hoek hebben we het café van Achille Hillaert en een paar huizen verder dat van Natalie Van Hecke, café met feestzaal, waar de muziekmaatschappij haar onderkomen had en waar er toneel en andere festiviteiten plaats vonden. Eens de Schoolstraat voorbij, was de herberg van mijn grootvader, Leonard Spiessens, met slachterij en beenhouwerswinkel. Pol Droesbeke baatte daarnaast het café uit en was tevens fietshersteller. We schuiven op en juist voor het klooster was het café van Veyt. Het klooster voorbij, richting Wachtebeke, woonde de familie Delaruelle, die café en slagerswinkel uitbaatten. Een paar huizen verder stond de drankgelegenheid van Staf Willems, met daarnaast een zaaltje waar schietingen op de liggende wip konden plaats vinden Dit was het laatste café op Overslag, richting Wachtebeke. Nu keer ik terug langs de andere zijde en ongeveer rechtover het klooster had men de herberg van Modest Bruggeman en vervolgens het café van Fierens. Opschuivende komen we aan het etablissement van Florent Van Nieuwenhuize, tevens bakkerij en patisseriewinkel. Nog steeds langs dezelfde kant stond het café van Riene De Nijs. Vervolgen we onze weg dan hebben we de zaak van Mon 'Koekpot', die tevens barbier was, en dan de zaak die nu Albert Kabon open houdt. Wat zeker niet mag vergeten worden is het café van Maria Migom, in de 'Gebuurte'. Op Nederlands grondgebied had men dan juist aan de grensovergang het café van Plasschaert, dat meestal uitverkoren werd om jenever te drinken. Verder had men op Nederlands grondgebied een café met lindebomen voor de deur, ik meen van de familie Mattelee maar heel zeker ben ik daar niet van. Toelichting: bijna bij elk café bevond er zich een bolbaan om het krulbollen te beoefenen. Waar er geen bolbaan was, door plaatsgebrek, was er dikwijls een biljart opgesteld om het carambolebiljart te beoefenen. Ook hing er overal een vogelpik aan de muur. En het kaartspel werd sowieso overal beoefend.

In 1938-39 steeg de spanning in het land. Gans Europa stond in rep en roer. Er kwam een mobilisatie. De reserve militairen werden opgeroepen en iedereen leef-

de in angst. Er werden berichten rond gestrooid, meer valse dan echte. Ook thuis was er paniek. Zal pa opgeroepen worden en wat dan? Zal ma haar plan kunnen trekken met de kinderen? Pa was bij de burgerwacht en was steeds op stap om nieuws te vergaren. Wij bezaten geen radio, dus maar elders de laatste nieuwtjes oppikken. Leonard en ik liepen verder school maar waren er niet gerust in. We spitsten onze oren als er verteld werd over de gruwelen die de Duitsers hadden aangericht in de eerste wereldoorlog. Ik zag mijzelf al rondlopen met afgesneden oren of handen. Zelfs op school werden we er op gewezen dat we niets mochten oprapen, want Duitse spionnen wierpen potloden, pennen en zomeer op straat die ontploften in de handen. Op 1 september viel het Duitse leger Polen binnen en onmiddellijk verklaarden Frankrijk en Engeland de oorlog aan Duitsland. Op 10 mei 1940 om 4u30 vielen de Duitsers België binnen.

Rond zes uur werden we wakker op onze zolderkamer door vliegtuiggeronk en gerommel in de verte. We sprongen uit bed en gingen zien voor het venster wat er gaande was. Een formatie van drie vliegtuigen kwam aangevlogen en draaide terug. Het waren Duitse stuka's die waarschijnlijk hun bommen reeds afgegooid hadden. Nog een formatie van drie volgde. Intussen was pa ook door het venster komen kijken en zijn bedrukt gezicht voorspelde niet veel goeds. Hij nam ons mee naar beneden, waar we ons wasten en ontbeten. De sfeer was bedrukt. Pa en ma gisten wat er kon gebeurd zijn en wij moesten ons toch maar klaar maken om naar school te gaan. Overal stonden er groepjes mensen op straat. Het was nu algemeen geweten: de oorlog was uitgebroken en op de radio was gewaarschuwd voor parachutisten die in burgerkledij zouden gedropt zijn. Elk vreemd of verdacht individu moest gemeld worden bij de politie. De school was gesloten, dus van les geven was er geen sprake. Traag slenterden we terug naar huis, speciaal om zoveel mogelijk op te vangen van hetgeen de mensen aan elkaar vertelden. Wat stond er ons nog te wachten?

De jongelui werden aangemaand om zich te groeperen en naar Frankrijk te vertrekken, voor de Duitsers verder oprukten. Velen tussen zestien en twintig jaar namen het nodige proviand en per fiets of zelfs te voet ging het richting Franse grens. Afscheid nemen gebeurde meestal met tranen, maar ook, zoals het jonge kerels past, trokken ze met goede moed het onbekende tegemoet. Veel uitleg werd er van overheidswege niet gegeven, ze zouden wel zien als ze in Frankrijk aan kwamen. Later zou blijken dat er met de organisatie heel wat fout liep. Bij ons thuis volgden de feiten zich zeer snel op. De Duitsers kwamen steeds dichterbij, ondanks de dappere weerstand van ons leger dat niet opgewassen was tegen de overmacht.

Op 19 mei 1940, een mooie zonnige dag, cirkelde er een verkenningsvliegtuig over onze streek en in de verte, richting Zelzate, hing er een observatieballon in de lucht. Duitsers hadden we zelf nog niet gezien. Rond 22 uur bij het slapen gaan keken we door het gevelvenstertje van op de zolderkamer naar de gloed van de brandende oliereservoirs tussen Terdonk en Rieme. Die waren in brand gestoken door de Belgen, opdat ze niet in handen zouden vallen van de vijand.

Tekening van Wilhelm M. Busch PK. (Maler und Zeichner schauen den Krieg) Archief Julien Spiessens

Opeens was er in de verte een ontploffing en bijna gelijktijdig een sissend en schreiend geluid met nog een ontploffing, die ons huis dooreen schudde, waardoor wij door schrik of door de luchtverplaatsing op de zoldervloer belandden. Op een-twee-drie nam pa de kleinste onder de arm en sprong de trap af. Leonard en ik volgden in paniek de kelder in. Ondertussen konden we terug het fluiten van een aankomende granaat en de daarbij horende ontploffing horen, maar ditmaal iets verder van ons huis af. Onze ouders waren er niet gerust in: de kelder vonden ze niet veilig genoeg, dus dan maar snel naar de schuilkelder, die in de hof uitgegraven was en misschien meer veiligheid bood. Het schieten bleef aanhouden en daar de naaste buren op ongeveer een honderdtal meter verder woonden, besloot pa naar hen toe te gaan om eventueel samen te overleggen wat het beste zou zijn om ons te beschermen

Het een en ander samen gepakt, Romain in de armen van pa, Lucien aan de hand van ma, terwijl Leonard en ik ons plan moesten trekken. Onderweg weer een ontploffing, gesis van een granaat en een inslag. De schrapnels verbrijzelden takken van de bomen langs de straat. Bij de buren aangekomen werd er snel overlegd wat te doen, niemand was er gerust in en er werd dan maar met een kleine groep besloten om te gaan schuilen achter Overslagdijk. Anderen wensten bij hun huis te blijven. In groep trokken we naar de dijk, die van aan het hof van Mie Kilo naar de dievenhuizekes liep. Bij Pier Poppe en Flor Pieters werden schop en spade gehaald

en snel werden loopgraven uitgedolven langs de Nederlandse kant van de dijk. Hier konden we de nacht doorbrengen en voort afwachten wat er zou volgen. Het schieten ging voort, maar achter de dijk waanden we ons min of meer veilig. De dekens die we ter beschikking hadden werden verdeeld. De kinderen werden uiteraard eerst in bescherming genomen. Het was trouwens een vrij koude nacht. Rond een, twee uur had het schieten opgehouden en waren de kinderen in slaap gevallen. De ouders bleven echter op hun hoede en palaberden en overlegden wat ze bij het ochtendgloren zouden doen. Eens het daglicht aangebroken, trokken pa en Flor Pieters naar de boerderij om de koeien te melken. Ze kwamen terug met verse melk en boterhammen. Nu er niet meer geschoten werd trokken de meeste andere families uit de Gebuurte naar huis.

Na wat overleg besloot pa om het zekere voor het onzekere te nemen. Na de meest noodzakelijke spullen opgehaald te hebben in ons huis, vertrokken we naar Moerbeke bij een kennis om daar maar af te wachten. Dit met de gedachte en de hoop dat de reikwijdte van de Belgische kanonnen, die ons beschoten hadden, niet zo ver zou dragen. We werden er opgevangen op een kleine boerderij van de familie De Schepper aan een vaardeken. Daar zouden we verblijven tot de Duitsers het kanaal overgestoken waren.

We werden zeer goed opgevangen door de betreffende familie. Iedereen stond klaar om te helpen waar het kon. De bedoeling was uiteraard niet om daar lang te blijven. Eens de Duitsers het kanaal Gent-Terneuzen overgestoken waren, zouden we terug huiswaarts keren. Dan zou de artillerie van onze troepen ons niet meer kunnen bereiken. Op 21-22 mei was het zo ver. De Duitse troepen waren na zware verliezen het kanaal over en wij konden opgelucht, voor zover men het opgelucht kon noemen, terug naar huis. Na veel dankwoorden laadden we de fiets en met pak en zak keerden we te voet terug naar Overslag. We waren blij terug thuis te zijn. Bij een eerste inspectie van wat er eventueel beschadigd was door de beschietingen, viel het - buiten stukken uit de muur door ingeslagen shrapnels - nog mee. Wel lagen er stukken van de ontplofte granaten op het hof. Mijn broer en ik verzamelden die en legden ze op een hoopje om te bewaren als souvenir, maar eigenlijk meer om er mee te pronken bij onze kameraden. Toen alles wat terug op orde was kwamen de burens poolshoogte nemen. Ieder had zijn eigen verhaal over hoe men de kwade dagen doorgekomen was. De Duitsers waren het kanaal over en de Belgen trokken zich na harde strijd terug richting West- Vlaanderen. Maar hoe dapper onze mannen ook streden tegen de overmacht was er weinig of niets te beginnen. De Duitsers waren met zware verliezen het kanaal over geraakt. Ze zouden met rubberen bootjes het kanaal trachten over te steken, daar alle bruggen opgeblazen waren. Aan de andere zijde van het kanaal, op de heuvels van Stuyvenberg ongeveer tegenover het gesticht St Jan-Baptist, hadden de Belgen zich verschanst en van daaruit konden ze de vijand, die trachtte over te varen, onder vuur nemen. De geruchten liepen dat de Duitsers met de handen in de lucht naar de bootjes liepen al roepende "Kameraden...Kameraden, nicht schiessen". Maar aan de andere zijde klonken mitrailleursalvo's als antwoord. Hoe gruwelijk een oorlog kan zijn.

Veel Duitse soldaten waren per fiets, die ze van de burgerbevolking hadden opgeëist, tot in de Wachtebeekse bossen en Rostijne gekomen. Nu ze over het kanaal heen waren bleven de meeste fietsen achter, veel mensen van Winkel, Wachtebeke-Langelede die wat durf hadden, gingen fietsen ophalen voor eigen gebruik. Dan deden ook de wildste geruchten de ronde, over dode soldaten die men nog van de fiets moest wegtrekken. Het leven zou stilaan zijn gang verder gaan, maar zoals vroeger zou het niet meer zijn. De Duitsers hadden het nu voor het zeggen.

**Een gewonde soldaat wordt door zijn makkers weggebracht.
(Archief Julien Spiessens)**

Op 28 mei capituleerde België. Koning Leopold legde met het leger de wapens neer om nodeloos bloedvergieten te vermijden. Het merendeel van de bevolking vond dit een goede beslissing, maar later zouden er nog heel wat polemieken over ontstaan.

Het normale dagelijkse leven kwam stilaan terug op gang. De jongens, die naar Frankrijk getrokken waren, kwamen druppelsgewijs terug naar huis, ieder met zijn eigen verhaal over zijn belevenissen. Gevangen genomen Belgische soldaten werden onder begeleiding naar de stations gebracht om op de trein te worden gezet naar Duitsland. Menigeen trachtte te ontkomen en sommigen slaagden er ook in. Voor ons, kinderen, begon terug het alledaagse schoolleven. De hoofdonderwijzer, de heer Redant, trachtte ons zo goed mogelijk het waarom van de oorlog uit te leggen, maar bij mij en ook bij sommige anderen ontstond de indruk dat hij sympathiseerde met de Duitsers. Hij leerde ons de liederen aan, die de Duitsers zongen bij het marcheren, en ook de stapliederen, die later gezongen werden door de met de vijand collaborerende organisaties. Hij zou trouwens niet lang meer les geven, want opeens was hij weg en er werd gezegd dat hij door de Duitsers als oorlogs-

burgemeester was aangesteld in Maldegem. Dit is onder voorbehoud, daar ik over niet meer informatie beschik en slechts voortga op hetgeen er toen werd gezegd. Men kon het levensnoodzakelijke niet zo maar aanschaffen zodat een rantsoenering werd ingevoerd. Er worden rantsoeneringzegels verdeeld en als men de dagelijkse producten, zoals o.a. brood, wilde kopen, was dit slechts mogelijk met afgifte van deze zegels. Als voorbeeld: men had recht op 450 gr. brood per dag of 375 gr. meel, 350 gr. margarine of boter of reuzel of rundvet per zegel t.t.z. 75 gr. per dag, 20 gr. zout, 30 gr. suiker, 25 gr. zeep (zachte of harde). Het was niet zo dat men de producten met de rantsoeneringzegels kon kopen, men moest betalen. De zegels dienden alleen om te vermijden dat men meer zou kunnen aankopen. Natuurlijk bestond er een zwarte handel, waar men zowat alles kon kopen als men maar over de nodige fondsen beschikte. Dit was bij ons thuis, zoals bij vele anderen, niet het geval en mijn ouders moesten dan ook alles doen om het leefbaar te houden. Zo werden er zegels, die we niet gebruikten, omgewisseld voor andere zaken die we te kort hadden. Op de buiten en dan nog aan de Nederlandse grens was het gemakkelijker om aan onze behoeften te voldoen

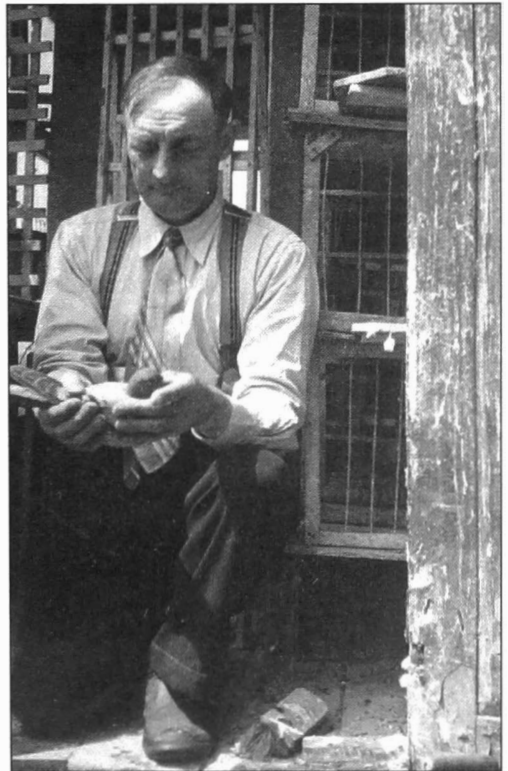
De bezettingstijd was aangebroken en iedereen moest zich goedschiks of kwaadschiks plooien naar de verordeningen en bevelen van de bezetter. Ook te Overslag hadden we te maken met de Duitsers. Maar eerst nog iets dat in mijn geheugen geprent is. Ergens in mei 1940 kwam een Belgische soldaat aan ons huis voorbij, gekleed in uniform en met een wapen over zijn schouder. Denkelijk was het een militair die om een of andere reden achtergebleven was. Het kanaal Gent-Terneuzen kon hij niet meer oversteken, daar de bruggen opgeblazen waren door het Belgische leger. De militair zag er vermoeid uit. Mijn pa sprak hem aan om eventueel hulp te bieden, maar de man reageerde bijna niet, sprak wartaal en vervolgde zijn weg. Er werd nog overlegd tussen mijn ouders om hem burgerkleren te geven, wetende dat hij in uniform niet door de Duitse linies zou geraken. Maar de angst dat het om een Duitse spion zou kunnen gaan en het feit dat hij al een gans eind verder gegaan was, deed hen van dit plan af zien. Nu was het zo dat een goed uur later een Belgische militair, juist buiten Overslag aan het begin van de Papdijk, op een Duitse verkenningspatrouille in een sidecar botste. De Belgische militair schiet de twee verkenners dood, alsook een overste en zijn paard, die de patrouille gevolgd was. Maar onze Belgische held viel zelf ook onder Duitse kogels. Dit is een relaas van de feiten gebaseerd op wat ik zelf weet en op wat er over verteld werd. Het is wel zo dat ik de graven van de gesneuvelden zelf bezocht heb als kind. Ze lagen naast elkaar begraven aan het begin van de Papdijk. Er waren houten kruisen op gezet en de helmen hingen op het kruis. Lang zijn die graven er niet geweest.

De bezetting had een aanvang genomen. Een detachement Duitsers werd in het dorp geïnstalleerd. Ze hadden als opdracht de grens te bewaken en ook om een oogje in het zeil te houden of er niets tegen de bezetter ondernomen werd. Over 't algemeen hadden we geen klagen van hen. De grens werd afgesloten met prikkeldraad en de grenswacht bewaakte de doorgang in het dorp. Ook liepen zij patrouille langsheen de prikkeldraad aan de grens. Het was niet zoals bij de eerste

wereldoorlog dat er stroom op de draad zat, zodat er na verloop van tijd op veel plaatsen gaten in de draadomheining gemaakt werden om het smokkelen te vergemakkelijken. Zowel de Belgische als de Nederlandse douaniers deden terug hun werk, om het smokkelen te bestrijden.

Er werden verscheidene verordeningen door de Duitse bezetter uitgevaardigd, zoals de algemene verduistering. Er mocht geen enkele lichtschijn naar buiten vallen, zodat we verplicht waren alle vensters te verduisteren. Het was ook verboden voor voetgangers om gebruik te maken van zaklantaarntjes. En het was verboden zich op straat te bevinden tussen 9 uur 's avonds en 6 uur 's morgens. De reisduiven moesten binnengebracht worden op de politiecommissariaten en het was ten strengste verboden nog duiven te houden. Zo volgden er nog meer verordeningen en bevelen. Pa, als verwoed duivenmelker, vond het maar niets om al zijn duiven weg te doen en gaf er enkele een plaats op zolder, hiermede echter een zware straf riskerend. Later, toen de Gestapo razzia's begon te organiseren om werkweigeraars op te sporen, heeft hij ze toch weggedaan. Het werd te gevaarlijk.

Enkele personen in ons dorp heulden graag mee met de Duitsers. Er waren er die bij de SS gingen en optrokken met de Duitsers naar het Russische front. Een paar anderen lieten zich inlijven bij de organisatie TOT. Dit waren de herkenbare landverraders. Erger waren diegenen die zich lieten indelen bij de Gestapo of die anoniem landgenoten verraadden. Ik kan mij niet herinneren dat er mensen van Overslag bij de Gestapo waren. Dit belette echter niet dat er ook invallen van de Gestapo plaats hadden om weerstanders en werkweigeraars op te sporen. De Duitsers maakten propaganda om vrijwilligers te ronselen om naar Duitsland te gaan werken. Er werden hen allerhande voordelen aangeboden. Enkelen lieten zich vangen en vertrokken, niet steeds uit sympathie voor de Duitsers, maar deels uit noodzaak om een beter leven aan hun familie te kunnen geven. Eens de bezetter besepte dat er zeer weinigen gevolg gaven aan de oproep, werd de verplichte tewerkstelling in Duitsland ingevoerd. Menige die opgeroepen werd en de kans zagen een onderduikadres te vinden, weigerden aan de bevelen gevolg te geven. Maar de grootste massa zag geen uitweg en vertrok met tegenzin. Er werden grote razzia's gehouden op openbare plaatsen en in café's, bioscopen en andere. De "opgepak-

**Ons pa op zijn duivenhok.
Zou ik ze wegdoen of niet?**

ten” werden op de trein gestopt, zonder afscheid te kunnen nemen en dikwijls met stampen en slagen afgevoerd naar Duitsland. Degene die het geluk hadden te kunnen onderduiken, hadden het ook niet gemakkelijk. Zij hadden geen inkomen noch rantsoeneringzegels en waren dus verplicht om het noodzakelijke op de zwarte markt te kopen aan woekerprijzen. Meestal verdienden ze wat door te smokkelen, maar hier ook met het risico van gesnapt te worden en in een concentratiekamp te belanden. Sommigen van hen sloten zich aan bij de weerstand.

Door toedoen van een bevriend iemand had pa een job als brugdraaijer bekomen aan de brug te Zelzate, dit om te vermijden dat hij verplicht tewerk zou gesteld worden in Duitsland en ma met ons alleen zou achter blijven. Het was een noodbrug die geplaatst was op drie schepen, binnenvaartuigen. Om een doorvaart toe te laten moest de brug letterlijk opgedraaid worden. Op het dek van de schepen waarop de brug rustte, stonden grote draaiwielen. Gemonteerd, waaraan kabels waren vastgemaakt die van aan de meerpalen achter het gemeentehuis naar de schepen liepen. Door aan de zwengels te draaien vaarden de schepen met de brug erop, zijdelings weg, zo de vaargeul vrijlatend.

Pa, derde van links, op de varende brug te Zelzate

Thuis moesten Leonard en ik nu nog meer bijspringen om te helpen, o.a. hout sprokkelen tegen de wintermaanden en zorgen voor eten voor de konijnen. Tijdens de zomermaanden en gedurende de schoolvakantie gingen we korenaartjes rapen op de velden en daarna aardappelen zoeken. Met een mesthaak woelden wij met vele anderen ganse velden om. Ik kan wel stellen dat we gedurende de oorlogsjaren steeds in onze behoefte aan aardappelen hebben kunne voorzien. De geschonden aardappelen werden eerst gebruikt, soms om aardappelmeel van te maken. De aardappelen werden zuiver gemaakt en dan geraspt, de pulp in een groot bassin met water gedaan en gewassen, zodat het aardappelmeel goed los kwam. Daarna werd de pulp, die nog kon dienen voor de dieren, verwijderd. De kuip, met het aardappelmeel dat nog in het water lag, werd opzij gezet om te rusten, zodat al het meel naar de bodem kon zinken. Eens dit voltrokken was, werd het water afgegoten, zodat er alleen een plakkerige brei overbleef, die dan meestal op een doek werd uitgespreid om te drogen.

Door dit alles werd de school door ons toch niet verwaarloosd. In het dorp had nu bijna iedereen stelling genomen. Bij sommige vaderlandslievenden werd er reeds gesproken over de weerstand en alhoewel ik meen dat er geen leidende figuren te Overslag woonden, weet ik wel dat er contact gezocht werd met gelijkgezinden buiten ons dorp. Anderen trokken resoluut de kaart van de Duitsers. Zij lieten zich inlijven bij de S.S. of trokken naar het oostfront om tegen de Russen te gaan vechten. Dan had men het grootste deel dat mossel noch vis was en die zich van alles afzijdig hield. Ook op school wist iedereen welke strekking de kinderen er op na hielden, meestal geïnspireerd door de houding van hun ouders. Thuis werd de kaart weerstand getrokken, dus wisten we wonderwel wie we als kameraden konden aanvaarden en tegen wie we meer terughoudend moesten zijn.

De Duitsers waren nu volop bezig met de voorbereidingen om Engeland aan te vallen. Frankrijk hadden ze redelijk gemakkelijk in handen gekregen en nu zou vlug Engeland volgen. Duitse vliegtuigen bombardeerden volop Engeland en deze vliegtuigen trokken meestal over onze contreien. Het moet einde augustus, begin september geweest zijn. Ma had mij naar de winkel gestuurd bij Maria Migom aan het begin van de Palingstraat. Het was rond 13 uur en mooi helder weer. Ik slenterde en was ter hoogte van het huis van Petrus Van Loo, toen ik hoog in de lucht een licht geronk waarnam. Dan het gehuil en gesis, zoals bij de beschieting van ons huis met granaten. In paniek liep ik het hof van Petrus Van Loo op, maar ik was nog niet aan de achterdeur of ik hoorde verschillende ontploffingen. Het was alsof een schokgolf door mij heen trok. Maria, de echtgenote van Petrus, komt verbouwereerd buiten gelopen en vroeg "Wat was dat?". Ik trilde nog op mijn benen en kon niet antwoorden, alleen stamelen "k Weet het niet!". Ze maande mij aan om zo snel mogelijk naar huis te gaan. Ik liep met kloppend hart op een drafje naar huis, zonder mij nog te bekommeren om mijn boodschappen. Buren stonden buiten en gisten wat er gebeurd was. Ma was ook in paniek toen ik thuis kwam, maar zij verdoezelde het zoveel mogelijk. Een tijdje later kwam Edward Coppieters bij ons langs en vertelde wat er gebeurd was. Zij woonden wat verderop in de straat en konden vanuit hun venster de Lange Boomstraat zien. Op het einde van die

straat, waar ze rechts afbuigt naar de Langelede, stond Dherdt op zijn land te werken. En dan opeens het gehuil van bommen, ontploffingen en een enorme stofwolk. Als die opgetrokken was, was er niemand meer te zien. Juist op dat lapje grond waren de bommen, die vermoedelijk een Duitse vlieger op weg naar Engeland had gelost, gevallen. Zo is die arme man om het leven gekomen, een van de eerste, zoniet het eerste burgerlijke slachtoffer van de oorlog te Overslag. Ik ben daarna nog gaan zien naar de kraters die de bommen geslagen hadden. Het land was als het ware omgeploegd. Hoeveel bommen het geweest waren, weet ik niet. Ik heb de kraters niet geteld, te veel onder de indruk. De één zei acht, de andere twaalf, maar dit speelt zeker geen rol meer voor het slachtoffer.

Het leven moest verder gaan. Het kwam er nu op aan zoveel mogelijk ons plan te trekken voor wat betreft geen honger of kou te lijden. Het oorlogsgeweld was wel uit onze contreien verdwenen, maar we zaten opgescheept met de bezetter en het zag er niet naar uit dat er vlug verbetering zou komen. De winter van 1940-'41 kwamen we goed door, alhoewel de rantsoenen terug aangepast werden. In plaats van 450 gr. brood per dag, hadden we toen slechts recht meer op 225 gr. En van nog veel andere zaken had men de hoeveelheid naar onder aangepast.

Intussen hadden Duitsland, Italië en Japan een pact gesloten. Het zag er niet zo goed uit voor ons. Uit de berichtgeving leerden we dat 500 Duitse vliegtuigen Coventry gebombardeerd hadden en er in een maand tijd vijfhonderddertig ton bommen werden uitgeworpen. Ik wil hier niet het verslag van de oorlog weergeven, daar zijn andere bronnen voor, maar om de toestand te Overslag beter te doen begrijpen, dien ik er toch sommige oorlogsfeiten in te vernoemen.

Stilaan kwamen de door de Duitsers gevangen genomen Belgische soldaten terug naar huis. Maar daartegenover stond dat er meer mannen opgeëist werden om naar Duitsland te gaan werken.

Mijn broer Leonard en ik volgden alles zoveel mogelijk op de voet. Ma was in verwachting van een vijfde kind. We waren op de hoogte, maar we piepten niet. Onze ouders waren nog in de overtuiging, dat we onwetend waren. Op zekere dag moest ik bij tante Madeleine gaan logeren, iets wat ik zeker nooit zal vergeten. Ik had mij voor het slapengaan te goed gedaan aan chocoladepudding, eigenlijk veel te goed, want 's nachts moest ik overgeven. Ikzelf en het bed lagen onder de chocoladepudding.

21 maart 1941: Etienne was geboren. Blijdschap alom, maar ik zat met de vraag "Wie gaat op die dreumes passen en zijn speeltijd daarvoor opofferen?" Alles loste zich in de beste omstandigheden op. Eigenlijk gefeest werd er niet of zeer weinig bij het doopfeest. De meeste familieleden voor het peter- en meterschap waren ver opgebruikt. Meter voor Etienne werd tante Madeleine, die, alhoewel ze onze ouders steeds goed bijgestaan had en ons als kinderen steeds op de beste manier opgevangen en geholpen had, nooit de kans kreeg om als meter te fungeren. Peter werd André Coppieters, bakker, die naast de beenhouwerswinkel van Nonkel Maurits en Tante Madeleine woonde. Pa had een taart gebakken, een goede fles drank kwam op tafel en na de taart mochten we buiten spelen om de moppen en

de gang van zaken bij de geboorte niet te horen. Een mondje meer in het huisgezin, hoe klein ook, vergde een andere aanpak. De melk, die we nodig hadden, werd steevast gehaald bij een boer in de straat, natuurlijk mits betaling. Pa besloot een melkschaap aan te schaffen en later nog een geit. De melk van deze dieren heeft er voor een groot deel voor gezorgd, dat we nooit ondervoed geweest zijn. Er waren wel perioden dat onze dieren geen melk gaven, dan maar weer naar de boer.

Op 22 juni 1941 viel Duitsland Rusland binnen. Bij ons thuis werd gespeculeerd of door dit feit het lot van Duitsland niet bezegeld was. Napoleon had zich trouwens ook overschat en beet zijn tanden stuk op Rusland. Op 5 augustus vertrokken de eerste soldaten van het Vlaams Legioen naar het Russische front om er te strijden aan de zijde van de Duitsers. Landverraders noemden we hen. Ook op Overslag waren er mannen die, wellicht om verscheidene redenen, zich hadden laten omkopen om met de Duitsers te gaan vechten. Een van onze naaste burens was ook Duitsgezind. In 1938-1939 was de familie D.P. uit het Antwerpse naar onze streek afgezakt om er een verblijfplaats te bouwen en in te richten. De familie bestond uit drie personen, vader, moeder en een zoon van ongeveer 20 jaar. Veel contact zochten ze niet met de burens, het waren rustige mensen. Door de ziekte van hun zoon, tuberculose of iets dergelijks, hadden ze de buitenlucht opgezocht om de genezing te bevorderen. Eens de Duitsers het heft in handen genomen hadden in ons land, liet vader D.P. zich inlijven bij de organisatie T.O.T., die ten dienste stond van de bezetter. De zoon liet zich inlijven bij de Vlaamse S.S. De zoon werd niet veel meer gezien, maar de vader paradeerde graag met zijn uniform voorbij onze deur. Eens was er discussie tussen hem en pa. Dan dreigde D.P. met zijn revolver en zou pa laten wegvoeren naar Duitsland. Het was zeker bluf, want er is niets gebeurd, alhoewel men er thuis niet gerust in was en pa het wat rustiger aandeed met zijn uitspraken tegen de Duitsers.

Op een dag kwam ik thuis van school en zag dat pa een revolver aan het invetten was. Hij verschoot dat ik het gezien had. Normaal was dat niet voor onze ogen bestemd. Hij trachtte mij uit te leggen wat er aan de hand was. Het tuig was een trommelrevolver. Tot dan toe zat hij weggestoken op zolder voor de Duitsers, maar uit schrik dat ze hem zouden vinden, had hij besloten hem goed in te vetten. Hij zou hem dan in een metalen doos ergens begraven, waar hij hem, indien nodig, makkelijk zou terug vinden. Ik weet niet wat er later mee gebeurd is, heb er niets meer van gehoord of gezien.

We liepen voort school en ik moest mij stilaan voorbereiden op mijn plechtige communie. Meer de catechismus leren, zoveel mogelijk de godsdienstlessen bijwonen en vooral niet te veel kattenkwaad uithalen. Zo ver mogelijk van de meisjes verwijderd blijven, want de pastoor werd door enkele schijnheiligaards op tijd ingelicht. Achterlijk was ik zeker niet op seksueel gebied. Mijn broer was twee jaar ouder en zo kon ik heel wat opsteken, door gesprekken die ik hoorde tussen hem en zijn vrienden.

De Duitsers waren volop aan het vechten in Rusland, vooral in de beginfase met succes. Meer en meer troepen werden naar het front gestuurd. Dit bleef te Overslag

ook niet onopgemerkt. In de vroegere herberg, aan de kerk gelegen, waren de grenswachten ingekwartierd. Deze soldaten kregen het bevel om naar het oostfront te vertrekken. Andere, die niet zo geschikt waren voor dit karwei, zouden hun plaats te Overslag innemen. De nacht voor hun vertrek hoorden we verscheidene geweersalvo's. Wat was er aan de hand? 's Morgens, toen we naar school gingen vonden we aan de Gebuurte meerdere hulzen van geweerkogels. De vertrekkende Duitsers hadden heel wat munitie gedurende de nacht verschoten. Gelukkig hadden ze weinig of geen schade aangericht, een paar takken van de bomen waren gesneuveld en aan het huis van Roets was er een kogelinslag aan de rand van een zoldervenster. Het had slechter gekund. De lege hulzen werden door de kinderen zoveel mogelijk verzameld als souvenir. Van de wissel der grenswachten hebben we verder niets gemerkt. Wel moet het nachtelijk schieten te maken gehad hebben met het feit, dat zij die naar het oostfront moesten zich bezat hadden en van frustratie uit de bol gegaan waren.

Lange tijd verbleef er ook een overste, een feldwebel of een oberfeldwebel, bij de grenswachten. Hij had het commando over de groep. Een speciaal postuur, niet groot, wat gezet, maar ontzettend fier. Steeds paradeerde hij met stiebels en rijbroek en met zijn kepie zo hoog mogelijk op zijn hoofd, om er wat groter uit te zien. Hij kon ook goed met zijn hielen tegen elkaar slaan als hij bijvoorbeeld de pastoor of een ander iemand van aanzien te woord stond. Al bij al was hij zeker de slechtste niet. Bij mijn weten is er niemand van het dorp die ooit moeilijkheden met hem gehad heeft. Hij logeerde in de herberg bij Maria Migom, ze wist wel hoe met hem om te gaan en als er moeilijkheden met een of ander inwoner te verwachten waren, zou ze zeker niet gewacht hebben om ten goede tussen te komen.

De dagbladen stonden vol van Duitse propaganda en als we het moesten geloven had Duitsland de oorlog reeds gewonnen. Er was echter ook de clandestiene pers en daar klonken de geluiden heel anders. Het was niet gemakkelijk om aan die bladen te komen. Als kinderen konden we de oorlogssituatie toch niet zo goed volgen, maar uit gesprekken thuis pikten we toch heel wat op. We hadden nochtans onze handen al vol met naar school te gaan, voor konijneneten te zorgen en ons stilaan voor te bereiden op de plechtige communie. De resterende vrije tijd werd gevuld met spelen, zoals in de zomermaanden oesters trappen in de Sint-Elooiskreek of in de kreek tussen de Rode Sluis en Overslag. Het waren geen echte oesters, maar een soort zoetwatermossels van ongeveer een hand groot. Op een namiddag konden we wel een emmer vol boven halen. Met de blote voeten tastten we de bodem af en eens een mossel gevonden, hadden we hem maar boven te halen. Meestal gebeurde deze activiteit met een paar makkers samen en het moet zeker niet gezegd worden dat we meer dan eens met een nat pak thuis kwamen. Er werden verschillende pogingen ondernomen om de oesters klaar te maken om op te eten, maar het bleek alras dat ze niet zo geschikt waren voor consumptie. Als er in de zomermaanden maar weinig water meer in de sloten en beken stond, gingen we 'vermeulen'. De broek opgestroopt of uitgedaan, zodat we in onderbroek het water in konden, en dan op blote voeten zoveel mogelijk het slijk en de modder

omwoelen, zodat het water donker werd en de zuurstof voor het grootste deel uit het water verdween. De vissen, die nu gebrek hadden aan zuurstof, kwamen aan de oppervlakte en zo konden we ze pakken en in een emmer deponeren. Meestal ging het om kleine snoekjes, waar we eigenlijk niets mee konden doen, maar ja, voor ons waren het trofeeën. Natuurlijk trokken we, nadien fier met onze emmer naar huis. Daar hadden we echter geen succes. We zaten van kop tot teen onder de modder en in plaats van felicitaties kregen we op onze donder, want ma had weer haar handen vol met kleren wassen en wijzelf moesten de kuip in om ons af te schrobben. Een badkamer was een luxe die slechts voor enkele rijken was weggelegd. Wij, zoals de meeste anderen, moesten ons behelpen met een grote zinken kuip, waar we steevast elke zaterdag in terecht kwamen en ons moesten wassen met bruine zeep en, owee als het sap van de zeep in onze ogen terecht kwam. We ontvingen ook zegels om toiletzeep te kunnen kopen. Deze zeep had een groene kleur en, eigenaardig, ze bleef bovendrijven op het water doordat ze zo licht was. Er werd verteld dat de Duitsers ze maakten van mensenvet van de doden uit de concentratiekampen. De zeep had voor ons wel een voordeel: als ze ons ontglipte als we in de kuip zaten, moesten we niet tussen onze benen zoeken om ze terug te vinden, ze dreef boven. In de zomer durfden we ook al eens poedelnaakt zwemmen in de 'Wissen'. Dat was waar de sloot, die het water van de Muishoeken afvoerde naar de Sluis en verder naar Holland, het breedst was. Een zwembad was er niet te Overslag of Wachtebeke, dus moesten we ons behelpen met hetgeen er ter beschikking was. Ook in de kreek naar de Rode Sluis toe, waar we oesters gingen trappen, durfden we al eens een poging wagen om te zwemmen. Het naakt zwemmen in de 'Wissen' heeft echter niet lang geduurd. Door mouwvegers was het ter ore gekomen van de pastoor, die dan ook de banbliksem over ons uitsprak en de ouders (volgens zijn opinie) op hun plichten wees.

Op 7 december viel Japan de Amerikaanse vloot aan in Pearl Harbor en nu was het hek helemaal van de dam. Op 8 december verklaarden de Verenigde Staten, Engeland en Nederland de oorlog aan Japan. Duitsland en Italië kiezen de zijde van Japan. China verklaart eveneens de oorlog aan Japan op 9 december.

De winter van 1941 naar '42 was streng. Kolen waren er praktisch niet voorhanden en iedereen trachtte alles te verzamelen wat brandbaar was, om zo toch wat warmte te verkrijgen in de huiskamer. We sliepen nog op zolder en daar was van verwarming helemaal geen sprake. Alles wat ons toch maar zou kunnen warm houden, werd op het bed gelegd, tot lege aardappelzakken toe. En dan maar zo dicht mogelijk tegen elkaar aankruipen. Winterhulp deelde op school voedzame koeken uit aan de kinderen. Van spelen kwam er nu niet veel in huis. We moesten onze vrije tijd vullen met hout sprokkelen en 'schrabielden' (de resten van kolen of kooks die reeds gebrand hadden) ziften om het nog brandbare eruit te halen. Het kolengruis dat somtijds achterbleef als er kolen gelost werden, werd samengeraapt en gemengd met water, zodat er een dikke brij ontstond. Hier werden 'slambollen' (Duits 'Schlamm') van gemaakt, om zo gestookt te worden in de kachel. De eerste zorg was nu maken dat we niet te veel leden onder de koude en natuurlijk zorgen

voor het nodige dagelijkse voedsel. Door het feit dat pa bruggendraaier was aan Zelzate-brug, kon hij gemakkelijker zaken doen met de schippers, die uit Holland naar Gent stevenden. Bollen kaas, die hij aan een schappelijk prijsje op de kop kon tikken, of levaard (bakharing) waarmee we dan bij vrienden, buren en kennissen gingen leuren. Dit was de taak van mijn oudere broer en mezelf. De haring werd verkocht per kilogram, maar daar we niet over een weegschaal beschikten, was de maatstaf die we hanteerden 9 haringen in een kilo.

Menig schip voer die tijd met haring naar Gent om daar verdeeld te worden onder de noodlijdende bevolking. Thuis leefden we ook grotendeels van vis en ook wel van slachtafval, t.t.z. als er ergens een varken geslacht werd, konden de buren 'vetsoppe' afhalen. 'Vetsoppe' was het kookvocht waarin de kop en andere delen van het varken waren gekookt om 'hoofdvlakke', pâté of bloedworst mee te maken. Het was wel een vettig sopje, maar uiteraard zeer voedzaam. Daar onze nonkel Maurice slachter-beenhouwer was, kregen we ook meestal de vette darmen toegestopt, waar wel veel werk aan was om ze proper te maken. Maar eens gekookt en dan gebakken was het een echte delicatessen. Ik herinner mij dat we 's morgens opstonden en de reuk van de gebakken vetdarmen ons tegen kwam, dat was als een feest voor ons. Ook gebeurde het meermaals dat een pan gebakken vis ons wachtte toen we op stonden. Pa was namelijk ook een verwoed visser. In het najaar, de winter en het voorjaar, legde hij viskorven in de watergangen in de Muishoeken en in de Wissen. Dan trokken de snoeken, afkomstig uit de Nederlandse wateren, de kleine grachten en beken op om kuit te schieten. In die perioden hadden we thuis meestal een kuip staan met gevangen snoeken in. Ze zelf allemaal opeten konden we niet, dus werd menig snoekje geruild voor iets anders dat we zelf niet ter beschikking hadden, graan of iets anders dat we goed konden gebruiken.

Er werden thuis ook veel konijnen gekweekt, een deel om zelf op te eten en een deel om te verkopen. Het gebeurde soms dat ze ziek werden en stierven. Zo gebeurde het eens dat ze allemaal stierven. Dit was een zware aderlating voor ons. Pa dacht dat het kwam omdat er te veel konijnen in dezelfde stal zaten. Hij maakte midden in de hof een soort konijnenbunker, een ongeveer 1 meter hoge hout-rastering en er bovenop plaatste hij graszoden. Er waren ook enkele ingangen waar de dieren gemakkelijk in en uit konden lopen. Een konijnendraad werd rondom het hof gespannen en de dieren konden hun gang gaan. Ze groeven holen en in die konijnenpijpen werden dan ook de jongen geboren. Eens de jongen geboren deden de dieren de uitgang van het hol dicht en na een paar dagen kwamen de jongen dan uit het hol gekropen. Door het buitenleven gedroegen die beesten zich steeds meer zoals wilde konijnen. Het was niet gemakkelijk om ze te pakken te krijgen. Het kwam dan ook zover dat ze onder de omheining door groeven en in het veld terechtkwamen, waar ze niet gemakkelijk terug te vinden waren en het nog moeilijker was om ze terug te pakken te krijgen.

Ik moest mij nu ook volop voorbereiden op mijn plechtige komunie, zeven weken lang elke dag naar de kerk en de catechismus van buiten leren. Ook in die tijd begon mijn interesse voor de meisjes te groeien. Seksuele voorlichting bestond

nauwelijks of niet, dus moesten we alles maar op straat leren en zoveel mogelijk meepikken uit gesprekken van volwassenen over dit onderwerp. Op een dag ik was nog geen elf jaar, onze jongste Etienne was pas geboren, ging ik met een kan, melk halen bij een landbouwersgezin in de buurt. De jonge struise schoondochter bestelde mij. De boerenmelkkan stond op de grond en de dame in kwestie moest zich bukken om de melk met een soort maatbeker over te hevelen in mijn kan. Ze bukte zich eigenlijk meer dan nodig, zodat ik de helft van haar dikke boezem te aanschouwen kreeg. Ik zag de bolvormige verdikkingen met in het midden een ogenschijnlijk oneindige gleuf. “Zouden langs daar de kinderen geboren worden?”, speelde het een tijd lang door mijn hoofd. Ik wist wel dat de baby's in de buik groeiden, maar hoe ze er uit kwamen was voor mij nog een raadsel. Mijn nieuwsgierige blikken waren de boerin zeker niet ontgaan. Het was of ze zich bij de volgende melkophalingen nog dieper bukte of stelde ik mij dat maar voor? Bij het naar school gaan kwam ik voorbij het huis van Gustaaf De Laruelle (Staf Beye in de volksmond). Het huis stond pal aan straat, de ingang was aan de zijkant. Rechtover de deur stond een waterpomp, een drietal meter van de deur verwijderd. Angéle, de dochter van Staf, waste steeds de gebruikte kookpotten af aan die pomp, meestal rond het tijdstip dat ik na het middageten terug naar school trok. Bij deze werkzaamheden stond zij dan gebukt, want een spoelbak stond er niet, en waste ze maar af op de grond. Dit was mij niet ontgaan en ik rekende er steeds op dat ze er zou staan, als ik van achter de hoek van het huis kwam. Meestal was ze kort gerokt en zo kon ik al eens een glimp van haar slipje zien, soms iets meer, of stelde ik mij dat maar voor? Als ze zo gebukt stond, had ze als het ware super lange benen, die van haar enkels tot in het oneindige reikten. Het gebeurde ook wel eens, als ik zeker was dat ze mij niet gezien had, dat ik op mijn stappen terug keerde achter de hoek van het huis, om dan terug te gaan, hopende dat ik wat meer zou te zien krijgen. Jaren later heb ik het Angéle eens verteld. Ze moest er hartelijk mee lachen, met de opmerking “Dat had ik van u niet gedacht”.

Ondanks de oorlog werd er thuis veel gelachen en gezongen. Het zingen zat ons in het bloed. Grootvader Leonard (peetjen Spies) was een der leidende figuren bij de zangvereniging evenals Pol Acke. Ook in de toneelvereniging stonden ze dikwijls naast elkaar. De toneelvoorstellingen gingen steeds door in de zaal bij Natalie Van Hecke, waar ook de muziekmaatschappij haar vaste stek had. In het zaaltje aan de pastorij, nu Snoopy, werden ook soms toneelvoorstellingen gegeven, die zeer christelijk geïnspireerd waren en die meestal geleid werden door de nonnen. Zelf heb ik daar ook in meegespeeld. Ik moest een goedlachse pater uitbeelden, die onderricht gaf in de christelijke leer. Als men mij in die tijd vroeg “Wat wilt ge later worden?”, antwoordde ik steevast, “Pater kok”. Er is echter maar een deel van die wens in vervulling gegaan, ge kunt het wel al raden, voor pater was ik niet in de wieg gelegd.

De dag van mijn plechtige communie naderde met rasse schreden. Eerst moesten wij, de kandidaat plechtige communicanten, de zeven weken doen. Dit wilde zeg-

gen elke dag naar de kerk, 's zondags naar de vespers om zo goed of zo kwaad het ging ingewijd te worden in de kerkelijke leer. 's Zondags, na de vespers, trokken we meestal naar het café van Tuurken Gijssels om er het carambolebiljart aan te leren. Tuur, "Saffarken" noemden we hem, omdat hij steeds als we binnen kwamen vroeg, "Wat drinkt ge? Een saffarken?" Dit was een frisdank in een flesje, dat afgesloten was met een glazen marbel, die in het flesje zat en die door de druk van het gas de hals van het flesje afsloot. Gebruikte men echter geen consumptie dan moesten we 25 centiemen betalen om te mogen biljarten. Voor we mochten beginnen, hamerde Tuur er eerst op dat we zeer voorzichtig moesten zijn en er goed op letten dat we het biljartlaken niet beschadigden. Hij bleef wel in de buurt om een oogje in het zeil te houden. In andere cafés, waar een biljart stond, waren we nog niet welkom, te jong. Dus de meeste snaken van mijn leeftijd hebben leren biljarten bij Saffarken. Op een zondag, na het biljarten, trokken Eduard Coppieters, die wat verder in mijn straat woonde, en ik naar huis en zo kwamen we voorbij het hof van Celina Rouck, familie van Van Hoecke. Hun tuin was langs straat gelegen, zowel langs de Belgische als de Nederlandse zijde, daar hij de scheiding vormde tussen de beide landen. Het was een mooi onderhouden tuin, met in het midden een wegel waarlangs bessenstruiken stonden. We zagen de rode jeneverbessen en de zwarte aalbessen naar ons lonken. We bleven staan: "Zouden we durven?". Even overlegd. Er was niemand te zien. We wroongen ons door de haag en kropen over de grond tot aan de bessenstruiken om ons te goed te doen. Het was wel oppassen, want een venster van de keuken gaf uit op de tuin. We hadden ons reeds te goed gedaan, maar wilden nog wat plukken om mee te nemen, toen opeens de deur, die naar de tuin leidde, openging en de familie naar buiten kwam en de tuin inwandelde. Het was zeker bezoek, dat de tuin eens wilde bewonderen. Wij hadden geen tijd meer om de benen te nemen. We doken weg onder de struiken, maakten ons zo klein mogelijk, onze voeten gestrekt onder het aardappelloof, dat naast de struiken stond. Ik durfde bijna niet ademen en zeker niet kijken. De stemmen verstomden allengs en we hoorden de deur dichtslaan. De familie had er schijnbaar genoeg van en was niet tot op onze hoogte gekomen. Nog even gegluurd, de kust was veilig! We dachten er niet meer aan om bessen mee te nemen. Rap terug door de haag, de straat op en naar huis. Ik was opgelucht, want waren we ontdekt, het zou thuis niet pluis geweest zijn bij Pa.

Tot nu toe had de oorlog weinig of geen invloed gehad op dit gebeuren, maar nu de datum naderde, stelde zich de vraag hoe aan een deftig kostuum geraken. Geld voor dergelijke niet noodzakelijke uitgaven was er niet. Hier schoot dan Winterhulp ter hulp. Ik mocht bij een kleermaker een kostuum dat werd betaald door Winterhulp. Er waren dan ook meerdere kinderen die op het communiefeest eenzelfde kostuum droegen. Van de dag zelf van het feest kan ik mij een ding goed herinneren. Pa had een grote taart gebakken en versierd met botercrème. Er was thuis een klein feestje. De volwassenen dronken een borrel en na het eten van de taart mochten we buiten spelen, zodat ze ongestoord aangebrande moppen konden vertellen. Intussen had ik leren fietsen, maar wel tussen de buis zoals we zegden.

We hadden slechts één fiets, die van pa, en daar ik nog te klein was om mijn been over de buis te slaan, had ik het maar geleerd tussen de twee buizen. De dag van mijn communie was het goed weer. Mijn vest had ik uitgedaan en in mijn wit hemd kroop ik op de fiets om een ritje te maken. Ik zou het nu maar proberen over de buis, maar daar ik nog te klein was voor op het zadel moest ik op de trappers lopen. Dit lukte aardig tot ik plots van de trappers vloog en met mijn edele deeltjes op de buis terecht kwam, met het effect dat ik door de pijn de controle over het stuur kwijt raakte en rakelings langs een boom voorbij schoot en in een droge greppel belandde. Mijn wit hemd zag langs een kant groen van langs de boom te ritsen en verder kwam ik ook niet netjes uit de greppel. Nu met een klein hartje naar huis. Gelukkig had de drank hier reeds zijn werk gedaan en goed humeur overheerste. In plaats van een uitbrander te krijgen werd er hartelijk gelachen met mijn avontuur en met mijn beteuterd gezicht.

Eens de grote communie achter de rug kwam de puberteit de kop op steken, zodat het omgaan met meisjes de meeste aandacht kreeg. Iedereen had zo zijn liefje of wilde er een hebben. Een paar meisjes uit het dorp trokken door hun gedrag en hun uiterlijk meer aandacht van de jongens dan sommige anderen en het was nu aan deze laatste om zo goed mogelijk in de gunst te komen. Veel had dit eigenlijk niet om het lijf. Iedereen had zo zijn favorietje, maar eigenlijk vrijen zat er nog niet in. Maar elkeen stoepte met zijn zogenaamd lief.

Intussen ging de oorlog voort. De meeste van ons waren tegen de Duitsers, ze waren trouwens ons land binnengevallen, en waren dus onze vijanden. Sommige personen hadden zich laten inlijven bij de Vlaamse S.S. om met de Duitsers te gaan vechten tegen de Russen (de Bolsjewisten). Eigenlijk gebeurde dit meestal door de propaganda van het VNV (Vlaams Nationaal Verbond), dat aan de basis lag van de onenigheid in ons land. Wat hadden wij als kinderen met dit alles te maken? De ouders van de meeste kinderen waren zeer vaderlandsgezind of bleven zoveel mogelijk neutraal. Als er dan een ouder van de schoolkameraden voor het VNV koos of zich op gaf om met de SS aan het Russische front te gaan vechten met de Duitsers, werd hij door de overige schoolgaande jeugd met argusogen bekeken en soms uitgesloten bij spelletjes. Ook in zijn bijzijn hield men het mondje dicht als het ging om het beluisteren van de illegale radio of over andere zaken die niet aan de Duitsers hun oren mochten komen. De jongens zelf konden er ook niets aan doen dat hun vaders de verkeerde kant gekozen hadden, maar wij als kinderen hielden daar geen rekening mee, vijand was vijand.

Op 19 augustus 1942, deden de Engelsen een poging om te landen op het vasteland. Ik schrijf wel Engelsen, maar in feite waren het geallieerde troepen die landden. Als het nieuws zich verspreidde, was iedereen in euforie. Eindelijk zouden we bevrijd worden, maar de vreugde duurde niet lang. De poging om goed en wel een stevige voet aan land te zetten, werd door de Duitsers verhinderd. Later zal de uitleg om het niet lukken van de operatie luiden "Het was slechts een oefening om uit te testen hoe de Nazi's op een landing zouden reageren". Het Duitse opperbe-

vel sprak echter van een klinkende overwinning van haar verdedigingstroepen! Laat ons de waarheid in het midden houden, maar al bij al zaten we met de gebakken peren. Onze hoop op een spoedige bevrijding had een ferme deuk gekregen. De moed lieten we niet zakken, het zou er toch wel eens van komen.

Intussen zaten wij, kinderen, niet stil. We maakten onze eigen tanks. In de zijkanten van een houten lege klos van garen werden inkepingen gemaakt. Een gummi-rekkertje, meestal uit een oude fietsbinnenband gesneden, werd door de opening van de klos gestoken. De ene zijde van de rekker werd daar vast gehouden door een klein stokje dat niet boven de zijkanten van de klos uitkwam, de andere zijde van de rekker ging door het midden van een stukje kaars van $\pm 0,5$ cm dik en werd daar vast gehouden door een groter stokje dat 1 tot 2 cm boven de klosrand uitstak kwam. Als men nu aan het grote stokje draaide, kwam aan de andere zijde het kleinste stokje vast te zitten tegen de rand en spande de gummi zich op. Nu nog het geheel op tafel of vloer zetten en door het grote stokje los te laten, kon de rekker zich ontspannen. Dit gebeurde langzaam door het afremmend effect van de kaars tegen de kloswand. Het vehikel begon zich voort te bewegen, het grote stokje draaide mee tot het tegen de grond kwam. Door de spankracht van de gummi op het grote stokje werd onze tank opgetild en vervolgde zo zijn weg tot de rekker ontspannen was. Het grootste probleem bestond er bij ons in om stukjes kaars te bemachtigen. Dit werd meestal opgelost door een deal te sluiten met een misdienaar die ons aan het nodige kon helpen, meestal voor marbels of een ander kleinood.

In de maanden september-oktober, de aardappelrooitijd, gingen we aardappelen zoeken, maar we vermaakten ons ook. We maakten een punt aan een ietwat buigend stokje, staken een kleine aardappel erop en met een zwaai konden we de aardappel zeer ver weggoeien, dit dan in onderlinge competitie 'om het verst'. De 'groenze' (het loof) van de aardappelen werd op hopen op het veld gelegd en als het droog genoeg was, in brand gestoken. Dit was een kolfje naar onze hand. We wierpen meestal kleine aardappelen, die op het veld achtergebleven waren, in het vuur. Wachten tot het brandje op zijn einde liep en dan de klaar geroosterde patatjes er uitgevist. Alhoewel er soms bij waren die tekenen van verkoling vertoonden, lieten we het niet aan ons hart komen en smulden ze naar binnen, smaakje of niet. Dit moeten wel de eerste vormen van barbecue geweest zijn in onze contreien.

We droegen in die tijd steeds klompen om naar school te gaan. Alleen in de zomermaanden wisselden we de klompen al eens om voor zeesletsen. Dat waren rekbaare sloefen die uit een soort gummi gemaakt werden. Met de klompen mochten we de klas niet binnen. Ze werden achtergelaten in de gang, waar ze keurig op een rijtje wachtten tot het speeltijd was of tot de schooldag er op zat. Het kwam er vooral op aan dan zo vlug mogelijk bij zijn klompen te geraken. Met wat trekken en duwen lukte dat wel. Alleen als de onderwijzer toekeek verliep alles ordelijk. Over het algemeen wist men wel waar men zijn blokken gezet had bij het binnen komen. Soms waren er echter onverlaten die, gedurende de uren, naar het toilet gegaan waren en daar dan gebruik van gemaakt hadden om de klompen te verplaatsen of om te wisselen. De meeste mensen droegen klompen. Schoenen werden alleen

gedragen op zondag of bij speciale gelegenheden. De pastoor, de onderwijzers en nog enkele voornamelijk personen, droegen steeds schoenen of pantoffels. In de wintermaanden, als het vroeg donker was, vond men dan ook 's avonds aan de achterdeuren of vooraan in het achterhuis steeds een rij kloffen. Men ging toentertijd meer buien. Dan werd er gezellig rond de Leuvense stoof gezeten, dikwijls straffe verhalen verteld en eens het kleine grut in bed, ook aangebrande moppen. De nieuwtjes van de dag kwamen ook aan beurt en dat er dikwijls geroddeld werd hoeft zeker geen betoog.

Er waren eigenlijk twee soorten 'kloffers', zo noemden we de klompen. Men had vrouwenkloffen en mannenklompen. Die bestemd voor de vrouwen, waren laag, fijner van snit en meestal zwart geveerd, soms met een fantasietje. Bij de mannenklompen had men ook lage, meestal zonder fantasie en robuuster. De meeste mannen echter droegen holle blokken, 'schuiten' genoemd. Bovenaan waren ze min of meer bolvormig, te vergelijken met een bult van een kameel. Eigenlijk hadden deze in mijn ogen twee nadelen. Als men er tegen een hard voorwerp mee stootte kon het bovenstuk gemakkelijk splijten. Dit was wel min of meer te herstellen door er een draad of een riempje overheen te spannen. Het tweede nadeel was dat men door het dragen van dit schoeisel een hogere wreef kreeg, meestal met een eeltplek.

Op het dorp waren er, voor zover ik weet, twee klompenmakers: de families Van Acker en Aers. Ik heb meermaals staan kijken hoe een blok hout, meestal wilgenhout geloof ik, uitgefreesd werd en dan verder met de hand uitgestoken en afgewerkt. Vakmanschap is hier wel het juiste woord voor. Er bestond ook een liedje over de blokken, dat we meermaals zongen. Het luidde als volgt:

*Kap ik mijn wilgenblokjes
Paarsgewijs uit een boom
'k zie z' onder broek of rokjes
haperend aan de zoom
(refrein 2x)
klompen aan de voet
klompen aan de voet
staat onze guitjes goed ...*

Dit lied bestond uit meerdere strofen, die ik echter niet meer allemaal ken.

Terwijl ik dit schrijf is het de tijd van Halloween. Wij kenden dat woord of feest niet, maar niettemin holden we ook grote bieten of rapen uit, sneden er gaten in voor ogen en mond, een kaars er in geplaatst, op een stok gestoken en als het donker werd ermee de straat op. Dit gebeurde meestal als we 's avonds naar de repetitie trokken om ons voor te bereiden om te zingen op kerstdag in de middernachtmis. Zowel mijn broers als ikzelf hebben toen als kind gezongen op het oksaal. In 1942 heerste er in onze streek een epidemie van difterie, 'kroep' genoemd in de volksmond. Enkele kinderen van Overslag werden er ook mee besmet. Op 26 september 1942 is Willy Apers op 14-jarige leeftijd aan deze ziekte overleden. Zijn ouders woonden in de Schoolstraat een paar huizen voorbij de

school. Dit overlijden, evenals dit van Etienne Coone, op 12/13-jarige leeftijd, weliswaar niet aan kroep, hebben op mij een grote indruk nagelaten. Dit is zeker ook omdat Leonard op de begrafenis van Etienne, het Pie Jesu gezongen heeft in de overvolle kerk waar het muisstil was. Leonard werd ook besmet met het kroepvirus. Aan ons hek werd een bericht bevestigd, dat er niemand het hof mocht betreden, daar er gevaar bestond voor besmetting. Na een tijdje had Leonard de ziekte overwonnen en kon alles zijn gewone gang voort gaan.

In 1943 trokken er steeds meer geallieerde vliegtuigen over onze contreien om meestal Duitse steden te bombarderen. Het klinkt misschien cynisch, maar we juichten dat toe, hoe meer hoe liever. We stonden er niet bij stil dat het ook mensen waren zoals wij, die te lijden hadden onder de bommenregen. Er deden geruchten de ronde dat de Duitsers op het vliegveld te Moerbeke houten nepvliegtuigen geplaatst hadden om zo de Engelsen te misleiden. Deze zouden echter houten bommen afgeworpen hebben, dit om aan te tonen dat ze op de hoogte waren van de afleidingsmanoeuvres. Wat is daar nu van waar? Een deel van de sluier kan ik wel oplichten. Deze nepvliegtuigen heb ik trouwens zelf gezien, het juiste tijdstip of jaar weet ik niet goed meer. Het zat zo, de Duitsers deden oefeningen op het afgebakende terrein van het vliegveld. Tussen de bomen en struiken lagen er deels kale plekken, waar zich ophopingen van wit zand bevonden, zo iets zoals duinen. Deze plaatsen gebruikten ze om zich te oefenen in het granaat werpen. De Duitse handgranaten waren niet dezelfde als de Engelse millsgranaat, die een eivorm had en ongeveer zo groot was als een ganzenei. De Duitse granaat leek meer op een stok van ± 30 cm, met bovenaan een pot bevestigd zoals een conservendoos. Om deze granaat te activeren moest de gooier aan een koordje trekken voor het tuig te lanceren. Aan het uiteinde van dat koordje bevond zich een porseleinen knoopje, zoals een knoop van vest of broek, maar slechts met een gaatje in het midden. Na de oefening bleven die knopen achter op het terrein. De kinderen waren er verzot op als verzamelobject. Een paar kameraden en ikzelf kropen door de omheining van het vliegveld om er naar op zoek te gaan. Zo liepen we door het bos, ons zoveel mogelijk verstoppend zodat de Duitsers ons niet konden zien. Voor we het goed en wel beseften stonden we aan de rand. Het vliegplein lag voor onze neus open. Daar zagen we het dan, er stonden wel degelijk nepvliegtuigen, maar laat het mij meer 'attrappen' noemen. De neus, motoren en vleugels staken aan de rand van het bos een weinig naar buiten, maar verder in het bos was er niets meer. Geen romp, geen staart, niets. Vanuit de lucht kon men zeker de uitstekende delen waarnemen, maar verder kon men gehinderd door de bomen niets meer zien. Lang hebben we daar niet verwijld, want wat zouden de gevolgen geweest zijn hadden de moffen ons betrap? Dus de houten vliegtuigen stonden daar, maar van houten bommen kan ik niets zeggen. Ik denk trouwens dat de Engelsen wat anders te doen hadden dan houten bommen gooien. Eens er 's nachts een alarm afgekondigd was, dat er vliegtuigen in de lucht hingen, begonnen de Duitsers met zoeklichten de hemel af te speuren naar de toestellen, om de luchtdoelartillerie te leiden voor de beschietingen. Het was werkelijk een schouwspel om de schijn van de zoeklich-

ten, die van verscheidene kanten tegelijk het luchtruim doorkruisten, te volgen. Als er een toestel in de lichtbundel gevonden was, richtten de andere lichtbundels zich ook op dit toestel, zodat het vliegtuig als het ware gevangen zat in een net van lichtbundels. Ik geloof niet dat de Duitsers er zo veel naar beneden gehaald hebben, zelf heb ik er nooit iets van gemerkt. Meer en meer speurde men ook de vliegtuigen op met de radar. De Engelsen hadden daar echter spoedig iets op gevonden om de radarbeelden te verstoren of te misleiden. Uit de toestellen in de lucht gooiden men stroken papier, waarop langs een kant aluminiumfolie was gekleefd, en die zo de radarbeelden verstoorden. Als we 's morgens vroeg naar school vertrokken, vonden we dikwijls deze banden die naar beneden gedwarreld waren gedurende de nacht. De stroken waren ongeveer 50 cm lang met een breedte van ongeveer 3 cm. Soms vonden we wel eens een gans pak dat nog samengebonden was. Er werden ook af en toe strooibiljetten uitgegooid om ons tot ongehoorzaamheid aan te sporen tegen de Duitsers, of om de overwinningen van de geallieerden in de verf te zetten. De vinder van zulke vlugschriften was bij bevel verplicht ze onmiddellijk in te leveren bij de Kommandatur, op straffe van deportering naar Duitsland. Na de oorlog zouden we echter maar goed weten wat dat betekende.

In 1943 werd een van onze buurjongens, Remi de Bruyne, verplicht om te gaan werken naar Duitsland. Hij zat in zak en as. Er was echter geen ontkomen aan. Enkele maanden na zijn vertrek overleed zijn moeder. Hij kreeg de toelating in Duitsland om de begrafenis bij te wonen. Hij moest wel na de begrafenis snel terugkeren. Dit was niet naar de zin van betrokkene. Hij besloot hier te blijven en onder te duiken. Bij zijn vader thuis kon hij niet blijven, daar zou de Gestapo hem rap te pakken hebben. Overdag zwierf hij hier en daar rond, had zich ingelijfd bij de weerstand en 's nachts kwam hij meestal bij ons slapen. Om in zijn onderhoud te voorzien trok hij mee met smokkelbendes. Als er niets speciaals was zaten we na het eten gezellig rond de kachel. Hij vertelde dan over zijn belevenissen in Duitsland en ook over veel andere dingen, want het was een geboren verteller. We zaten dan stil te luisteren en bewonderden hem voor het lef, dat hij ten toon gespreid had in moeilijke omstandigheden. In ons achterhoofd vermoedden we wel dat hij er een schepje bovenop deed, om nog meer indruk te maken. Hij had ook de regels van een spel meegebracht uit Duitsland. Het heette Zeeslag. Op zijn aanwijzingen tekenden wij het uit op papier. Het werd gespeeld met twee spelers. Ieder kreeg een vloot ter beschikking bestaande uit een slagschip, twee kruisers, drie torpedojagers en vier duikboten. Het kwam er op aan om het eerst de vloot van de tegenpartij te kelderden. Ik ga hier het spel niet van naaldje tot draadje uitleggen, maar geloof dat er nu een elektronische versie van dit spel op de markt is. We durfden ons ook laten meedrijven door een vleugje magie. Er deden verhalen de ronde dat men, mits te geloven in de kracht van onbekende invloeden, het einde van de oorlog en andere onbegrijpelijke dingen kon voorspellen. Daarvoor moest men wel het een en het ander organiseren. De séance om de geesten op te roepen, bestond er in dat men met vier personen moest zijn en ieder in volle overtuiging dat het zou lukken. Wat had men nodig en wat gebeurde er? Een tafel met uiteraard

vier poten, onder twee tegenover liggende poten plaatste men houten klompen, de poten rustten in de achterkant van de klomp. Nu raakten de andere twee tegenovergestelde tafelpoten, als de tafel in evenwicht stond, de grond niet. Vier personen namen aan elke zijde van de tafel plaats. Of het nu een vierkante, rechthoekige of ronde tafel was, speelde eigenlijk geen rol. De deelnemers moesten de beide handen plat met de handpalm naar beneden op tafel leggen. Meestal werd de kamer waar het spektakel plaats had half verduisterd. Alles en allen moesten stil zijn. Dan stelde iemand een vraag. Meestal begon men met simpele vragen: “Hoe oud is Remi?”. Stilte. Dan bewoog de tafel en tikte met een der zwevende poten het aantal keren op de grond dat betrokkene oud was. Meestal klopte dit wel min of meer. Ik laat hier ook buiten beschouwing of er iemand van de deelnemers het geval manipuleerde. Na zo een paar simpele vragen werd dan het grote werk aangepakt. “Hoeveel jaren of maanden zal de oorlog nog duren?”. En als de stemming er goed in zat, werd er van alles persoonlijk gevraagd. Hoeveel kinderen zal X of Y nog krijgen? Niemand van de deelnemers geloofde echter deze poespas. Zaken die uitkwamen en controleerbaar waren, zoals de ouderdom van iemand, werden steeds dik in de verf gezet. Fiasco's daarentegen werden verzwegen. Wel waren die avonden een goede afleiding om de beslommeringen van elke dag te vergeten. Er werd steeds veel gelachen en sommige goedgegelovigen gingen zeker wel naar huis met in hun achterhoofd, dat het wel eens waar kon zijn wat de tafel verkondigde. Anderen juttten die goedgegelovige zielen dan nog wat op.

De geallieerden dreven hun luchtaanvallen op Duitsland nog op. Ganse formaties trokken over onze streek. De formaties bestonden meestal uit vier groepjes van drie bommenwerpers. Er omheen cirkelden jachtvliegtuigen om de loggere grote broers te beschermen. Het Duitse luchtafweergeschut nam de vliegtuigen onder vuur van op treinwagons uit Lokeren of Moerbeke. Het geschut stond opgesteld op wagons omdat het zo makkelijker te verplaatsen was. Bij helder weer konden we de ontploffingen van de granaten zien in de lucht. Dan vormden zich als het ware kleine wolkjes. Het geluid van het afvuren was goed hoorbaar. We telden dan de ontploffingen, zagen hoeveel wolkjes er aan de hemel verschenen. Als er meer ontploffingen dan wolkjes waren wisten we dat een of meerdere niet ontplofte granaten ergens zouden neerkomen of reeds neer gekomen waren. Sommige granaten ontploften dan op de grond of ook niet. Het niet ontploffen in de lucht van die granaten werd toegeschreven aan sabotage van de weggevoerden die in de fabrieken aan die tuigen moesten werken.

Het rangeerstation van Moerbeke, is trouwens nog gebombardeerd en beschoten door de Engelsen. Op een zondagmiddag, ik weet niet of het nog 1943 was of '44 hoorden we geronk van vliegtuigen en dan het fluitend geluid van neervallende bommen, gevolgd door enorme ontploffingen. We liepen buiten en zagen een 1500 m verder nog een wolk van rook en stof. Enige tijd later waren we ter plekke gaan zien. Een zes tot zeven bommen waren ingeslagen op een weide ongeveer op 200 tot 300 m van het huis van Prudent Verplancke. Ze hadden enorme kraters geslagen. Gelukkig vielen er geen doden of gekwetsten. Wel werden we er nog eens aan

herinnerd dat het noodlot ook bij ons op elk moment kon toeslaan. Deze bommen waren waarschijnlijk gedropt door een vliegtuig dat in moeilijkheden verkeerde of wie weet om welke reden ook.

Meer en meer geraakte iedereen er van overtuigd dat de landing van de geallieerden op het vasteland niet lang meer zou uitblijven. Kerstdag en Nieuwjaar werden dan stil, maar wel met veel hoop op betere tijden, gevierd. Het vieren bestond er bij ons dan ook in, voor wat de oorlogskerstdagen betrof, eerst 'jan in de zak' of kneutels eten en dan naar de middernachtmis om te zingen op het oksaal. Wat 'jan in de zak' en kneutels eigenlijk zijn vraagt toch een beetje uitleg. Er werd een deeg gemaakt, ongeveer zoals voor een rozijnenbrood (meel, melk, eieren, boter, gist en rozijnen als we er hadden). Dit deeg werd goed gekneet en moest eerst wat rusten om te rijzen. Een grote pot water werd op het vuur gezet en aan de kook gebracht. Het deeg dat al wat gerezen was werd in een grote ruime zak gestopt, de zak werd bovenaan dicht gemaakt en in het kokende water geplaatst. Nu kwam het er op aan het water niet meer volop te laten koken, maar op kookpunt te houden. De gist, die in het deeg verwerkt was, kon door de hitte nu volop zijn gang gaan. Het aanvankelijk kleine bolletje werd nu wel 4 tot 5 maal groter dan bij de aanvang. Na een tijd werd met een priem getest of de jan klaar was. De priem werd door de zak en het deeg gestoken, enkele seconden wachten, de priem terug trekken en onmiddellijk op de binnenzijde van de pols of de arm leggen en als de priem te heet was om hem er op te houden was de jan klaar. Nu uit de zak en laten afkoelen. Hij zag eruit als een groot brood, maar dan zonder korst en wit van kleur. Wij kinderen konden nauwelijks wachten tot hij afgekoeld was. Eens zover werd hij opgediend met siroop. Voor ons was het een lekkernij. Er werd wel op toegezien dat we er niet te veel ineens van aten, want, zoals men in de volksmond zegt, hij lag nogal zwaar op de maag (was moeilijk verteerbaar). Daar suiker en derivaten gerantsoeneerd waren, konden we er niet zomaar over beschikken, maar daar was wel een mouw aan te passen. We maakten zelf onze siroop van suikerbieten. Deze siroop had wel ietwat de smaak van de bieten, maar was verder even zoet als industriële siroop. We waren trouwens in die tijd niet zo kieskeurig. Kneutels waren de evenknie van een jan, doch in miniformaat. Ze werden ook niet in een zak gestopt om te koken, maar het deeg werd op dezelfde wijze gemaakt. De bloem die er voor gebruikt werd, kwam meestal van de korenaren die we geraapt (verzameld) hadden. De aren werden gedorst en het kaf van het koren gescheiden. Met het graan (tarwe, rogge) trokken we met een zakje van 10 of 20 kg. naar de molen van L'Ecluse in de Vieruitersten, om te laten malen. Dit was meestal de job van Leonard of van mezelf. Na wat ziften, werd de fijnste bloem gebruikt voor onze jan of iets dergelijks. Met het andere meel werd meestal, na mengeling met andere meelsoorten, brood gebakken. De gerst, die we gedurende het seizoen gesprokkeld hadden, werd gebruikt om te branden voor koffie. Echte koffie was er gedurende de oorlog niet voorradig. Alleen voor astronomische prijzen zou men wel iets op de kop kunnen tikken hebben, maar dat was voor de gewone man niet weggelegd. De vraag wordt nu zeker gesteld waar jullie dan dat koren haalden? In het oogstseizoen trokken Leonard en ik er van 's morgens vroeg op uit om deze te rapen. Het koren werd

of met de hand gepikt of met een pikmachine afgereden. Nu heeft men grote machines waarmee het koren wordt afgereden, tegelijkertijd gedorst, het stro gebundeld en klaar is kees. Nu vindt men nog zelden afgebroken korenaren op het veld, maar toen, en zeker op plaatsen waar door hevige regenval of forse windstoten het koren neergedrukt was, kon men na het maaien met veel geduld nog heel wat recupereren. Niet alleen wij, maar ook vele anderen, trokken er op uit om te verzamelen. Het kwam er op aan om er als eerste bij te zijn. Het beste jachtgebied voor ons was Nederland. Daar waren grote boerderijen en immense korenvelden. Over het algemeen mochten we van de boeren die ons kenden zowel in België als in West- of Zuiddorpe onze gang gaan. Natuurlijk waren er ook die liever het achtergebleven koren lieten verrotten op het veld. Dit waren dan ook diegene die hun graan, dat zij konden achteroverdrukken voor de controle, verkochten voor woekerprijzen aan sukkelaars die uit noodzaak van steden als Gent en Antwerpen kwamen om wat graan. Als wij echter, hun streekgenoten, vroegen om wat graan te kopen, klonk het meestal "we hebben er geen meer". Enkele uren later zagen we dan dikwijls stedelingen van de hoven rijden met zakken graan op de fiets. Ons was het graan geweigerd, omdat ze uit schaamte de woekerprijzen niet durfden aanrekenen. Ik wil er wel de nadruk op leggen, dat niet alle boeren zo waren. Er waren er zelfs waar we nu en dan een zakje graan mochten ophalen zonder er voor te moeten betalen. Namen noemen van de een of de ander wil ik niet. De meeste van hen hebben reeds het heden voor het eeuwige verwisseld en hun kinderen, die nu nog hier zijn, konden er ook niets aan doen.

Het einde van 1943 en het jaar '44 zijn de jaren die op mij als kind, de grootste invloed gehad hebben. Niet alleen omdat deze jaren mijn puberteitsjaren waren, maar misschien ook door het feit dat alles beter tot mijn binnenste doordrong en daar ook bleef hangen. Ik begin met de twee feiten die tot in het diepste van mijn ziel zijn doorgedrongen en die gans mijn leven zijn blijven hangen.

De ouders van mijn ma (we hebben nooit moeder of vader gezegd, het was ma en pa) woonden te Zelzate, waar ma trouwens geboren is. Haar vader werkte in de suikerfabriek van Wittouck. Ze woonden trouwens in de Winkelstraat, die paalde aan de fabriek. Ma heeft haar vader echter nauwelijks gekend. Ze werd geboren in april 1906 en haar vader overleed in augustus van hetzelfde jaar. Haar moeder moest alleen haar plan trekken met haar kind, hetgeen in die tijd zeker geen lachertje was, en ze moest dan ook nog de oorlogsjaren '14-'18. doorworstelen. Haar moeder hertrouwde en bleef in hetzelfde huis wonen. De stiefvader was bij het begin van de Tweede Wereldoorlog niet goed meer te been en daar zij leefden van de opbrengst van wat land en een koe, was er voor grootmoeder heel wat werk aan de winkel om het hoofd boven water te houden. Pa ging in de mate van het mogelijke helpen, b.v. bij het pikken van het koren en dergelijke. Leonard en ik moesten ook bijspringen zoveel we konden. Ik werd zelfs ingeschakeld om te dorsen met de vlegel, hetgeen ik raar genoeg graag deed, kwestie van mij groot te voelen. Op een dag moest ik vroeg mee met mijn ma, want ze ging behangen bij haar moeder en ik moest mee om klusjes op te knappen. We vertrokken zeer vroeg bij ons thuis,

want naar Zelzate was een hele trip. Het ging langs de Langelede, door de bossen het Zwartsekkot (usines Paul Madou) voorbij, dan het Kloosterbos voorbij en zo naar de Winkelstraat. Ma was aan het behangen en ik liep daar wat rond, toen plots de politiecommissaris van Zelzate op het hof kwam, gevolgd door twee Nederlandse marechaussees. Ik had geen benul en de anderen in huis wisten ook niet wat er gaande was, maar opeens drie politiemannen, dat was niet niets. De commissaris zei dat de marechaussees mij wilden ondervragen. Ik zou nu zeggen "ik had de boter opgegeten". Ik was verbouwereerd, had geen tijd om verder na te denken. De twee Nederlanders namen mij mee naar buiten, zoals ze zijn, zonder een krimp te geven of een vriendelijk woord om mij gerust te stellen. "Waar was uw vader deze nacht?". Op dreigende toon werd die vraag op mij afgevuurd. Voorts: "Heeft uw vader bij uw moeder geslapen deze nacht?". Ik was reeds wat hersteld van de eerste emotie en antwoordde vrij agressief "Denkt ge dat ik ga kijken 's nachts of pa bij ma in bed ligt? Het zou er stuiven zeker!" Nog een paar onbenullige vragen werden er gesteld. Dan moesten ze een voetafdruk hebben van mij. We stonden naast de schuur. Daar lag as van de stoof, zoals het die tijd gewoonte was om de as en de schrabielden ergens op het hof te deponeren in een put of iets dergelijks. Mijn voet daarin geplaatst, ze namen de afmetingen en klaar was kees, wat hier wel van toepassing was.

De Hollanders meldten de commissaris dat ze met mij klaar waren, er aan toevoegende "Nou, die kleine is niet op zijn mondje gevallen hoor!". Zelf was ik gans van streek en wist niet wat dit allemaal te betekenen had. Ik moet zeggen, het greep mij enorm aan. Ma was ook niet veel wijzer geworden. De commissaris wist ook niet heel veel, had hij gezegd, terwijl ik met de Hollanders buiten was. Ze hadden gezegd dat het om een diefstal ging en ik daarbij betrokken zou zijn. Meer wist hij ook niet. Het gonsde door mijn hoofd, ik was dertien jaar, wat zou ik. Er was geen tijd meer om verder te behangen, snel onze spullen ingepakt en naar huis om daar eventueel meer te vernemen. De politie was thuis ook op bezoek geweest bij pa en Leonard en hadden een paar vragen gesteld. Daarna hadden ze gezegd dat het om een diefstal ging van een half varken bij Jan De Nijs. De douane had het varken aangeslagen bij het overbrengen aan de grens. De 'dieven' waren op de vlucht geslagen en nu waren ze naar hen op zoek. We begrepen echter niet waarom de marechaussees speciaal naar Zelzate gekomen waren om mij op de rooster te leggen. Het bleef een tijdje stil rond deze zaak. Iedereen die iets wist, hield zijn mond. Wijzelf hebben nooit nog iets gehoord van politie of zo. Voor ons was de zaak daar echter niet mee opgelost. We wilden weten hoe de vork nu eigenlijk aan de steel zat. We spitsten onze oren en stelden er vragen over bij degene die er iets konden over weten. In een klein dorp kan zoiets toch niet lang geheim blijven. We vingen hier wat op, daar wat op. Sommige praatten hun mond voorbij en zo kregen we de puzzel samen. In het dorp was men echter dit voorval al lang vergeten. Hoe zat de zaak nu in elkaar? Jan De Nijs had het varken, of een half, dat weet ik niet juist, verkocht aan Achiel Hillaert en Clement Coone, uitgerekend twee nonkels van mij. Achiel was een stiefbroer van mijn pa en Clement was gehuwd met Irma Hillaert een stiefzus van pa. Dit even nevenbij, want de verwantschap speel-

de helemaal geen rol in de affaire. In de nacht hadden de twee het half varken afgehaald bij Jan en brachten het over de grens. Op de grensscheiding werden ze betrapt door de douane, wierpen hun last af en sloegen op de vlucht. De marechaussees kwam er bij te pas en die volgden een spoor dat hen bij de hoeve van De Nijs bracht en daar vond men de andere helft van het varken. Conclusie: Jan had het half varken verkocht aan smokkelaars, hetgeen zeker niet toelaatbaar was. De boer verdedigde zich met het argument dat het corpus delicti gestolen was uit de kelder. Maar hoe waren de dieven in de kelder geraakt? Het kon alleen door een klein keldervenster. Daar kon echter geen volwassen persoon door. De conclusie lag voor de hand: het moest een kind zijn dat door het venstertje gekropen was. Goed en wel, maar hoe kwamen ze dan juist bij mij terecht? De Nederlandse politie kende ons niet, dus moest er iemand zijn die naar ons gewezen had. Het was gemakkelijk: we woonden ietwat afgelegen en niet zover van de plaats waar men het varken over de grens wilde brengen. Er kwam voor ons maar een persoon in vraag: Jan De Nijs, waarmee we weliswaar niet in onmin leefden, maar die we ook niet bij onze vrienden konden tellen. Het was duidelijk: hij was de man die, om zijn eigen vel te redden, met de vinger naar ons wees. We piekerden er dan nog over hoe het kwam dat de politie mijn voetafdrukken moest meten. Ze hadden wel een voetafdruk van een kind aan het huis gevonden. We meenden dan ook dat het waarschijnlijk een afdruk moest zijn van Omer De Nijs, zoontje van Jan, die daar zeker en vast rond gelopen had. Gans dit voorval heeft op mij zo een indruk nagelaten. dat ik droomde dat de politie mij meenam, mij geselde opdat ik zou zeggen dat ik het gedaan had, maar ik kon niets zeggen want ik wist van niets. Een vraag blijft echter open. Heeft de politie zich niet afgevraagd hoe een kind van 13 jaar, klein van gestalte en ril door de oorlog, een half varken op zijn eentje door het vensterraampje kon tillen? Wij, Leonard en ik, bleven jaren kwaad op de kinderen van De Nijs, smeedden ook somtijds plannen om het hen betaald te zetten. Daar kwam echter nooit iets van. Het lag niet in onze aard om geweld of iets ongeoorloofd te gebruiken. Trouwens wat konden de kinderen er aan doen dat hun vader die streken uitgehaald had? Zelf heb ik onder het voorval erg geleden: 13 jaar, puberteit, een zelfbewustzijn dat zich meer en meer begon te ontwikkelen en dan als het ware door een politiemacht (in mijn ogen) overvallen worden en op de rooster gelegd over iets waar ik totaal onwetende over was. Het kan verkeren!

De tweede zaak die me het ganse leven is bij gebleven en waar ik veel meer onder geleden heb, is van een heel andere aard. Gedurende de oorlogsjaren, moesten we op school vitaminen slikken. De eerste jaren was het meestal levertraan. Het was sterk tegen de goesting van iedereen, smaak zat er niet in, integendeel het was eerder walgelijk. Later werd de traan vervangen door een soort vitaminepillen, waar toch een goede smaak aan vast zat. Einde 1943 begin '44 werd 's middags soep bedeed aan de schoolkinderen. Deze soep werd geleverd door Winterhulp en voor onze school werd ze bedeed in de zaal van Nathalie Van Hecke. Het was de leerkracht van de eerste studie jaren die ons begeleidde naar het zaaltje. Sedert het heengaan van mw. Dierix waren het meester Marquenie, meester Casneuf en mischien nog wel andere, die haar voor een tijdje vervingen. Nu echter was er een

jonge leerkracht uit Sint-Gillis-Waas, meester Thijssen, aangesteld. Bij de bedeling ging het er als volgt aan toe. De tafels stonden opgesteld, t.t.z., een paar schragen die de tafelbladen ondersteunden. De soepkommen stonden aan het begin. We namen een kom en schoven aan naar de plaats waar een grote ketel soep stond. Eens onze kom gevuld, konden we plaats nemen op banken aan de tafels en de soep nuttigen. Het was steeds lekkere soep, we waren trouwens niet zo kieskeurig. Tot daar liep alles vlot. Eens de soep verorberd, konden we naar huis voor het middagmaal. Alleen een paar leerlingen van het 7de of 8ste leerjaar moesten blijven om de kommen af te wassen, af te drogen en op hun plaats te zetten. De tafels werden schoon geveegd en indien nodig de vloer gekuist. Ik was steeds van dienst, met nog een paar andere, waaronder ook Emiel Delaruelle. Miel Nonne noemden we hem, omdat hij steeds bij de nonnen in het klooster te vinden was en praktisch nooit met ons op straat speelde. Hij kon goed flemen bij de pastoor en diens volgelingen (sorry miel). Miel trachtte altijd, en verkreeg het meestal van meester Thijssen, het minst moeilijke of zware werk te krijgen bij het opruimen en afwassen. Zelf had ik bijna altijd de opdracht om af te wassen. Eigenlijk kon mij dat niet veel schelen, daar ik deze karwei ook dikwijls thuis moest opknappen. Het was echter zo dat we niet naar huis mochten om te middagmalen, voor alles netjes opgeruimd was en op zijn plaats stond. Als iedereen zijn best deed en goed meewerkte ging het vlot, maar meermaals merkte ik op dat Miel er op zijn Vlaams gezegd 'zijn voeten aan veegde'. Die dag, ik noem hem zo omdat ik die nooit vergeten ben, was het weer hetzelfde. Hij moest de tafels schoonvegen, doch er zat geen schot in en hij maakte maar praatjes met de onderwijzer. Ik ergerde mij enorm, moest nog een hele trip doen om naar huis te gaan middagmalen en dan vliegensvlug terug om op tijd te zijn op school voor de namiddaglessen. Mijn werk was gedaan en ik porde Miel aan om vlot verder te doen. Hij grijsde eens. De maat was voor mij vol. De afwasvod die ik nog in mijn handen had, gooide ik naar hem, zeggende "Kuis nu maar eerst de tafels af, ik ga naar huis!" Ik voegde de daad bij het woord en ging. De meester liep mij boos achterna en beval mij onmiddellijk terug te komen. Daar beging ik een fout. Opgewonden als ik was, antwoordde ik "Het is '12u30, de school is gedaan!" en liep op een drafje naar huis. Rap mijn eten binnengespeeld en vlug terug schoolwaarts. Daar aangekomen stonden de leerlingen nog aan het schoolhek, want we moesten altijd wachten tot de meester een teken kwam geven voor we op de speelplaats mochten. Bij mijn aankomst zegden mijn schoolkameraden, die het soepincident meegemaakt hadden, dat ik mij onmiddellijk moest melden bij Meester Thijssen. Ik dan maar de speelkoer op en ging naar de klas van de meester. Hij stond aan de deur, snauwde 'Binnen' en eens ik hem voorbij geschoven was, gaf hij mij een schop, zodat ik een paar meter verder vloog. Ik moest op een bank plaats nemen en zonder dat hij een verstaanbaar woord zegde, begon hij op mij te meppen, op mijn hoofd en overal waar hij mij raken kon. Gelukkig gingen de lessen ogenblikkelijk beginnen en moest hij mij laten gaan naar de klas van meester Gijssels. Voor ik echter weg kon, bromde hij dat ik gedurende de speeltijd terug bij hem moest komen in de klas. Ik droogde zo vlug mogelijk mijn tranen in de hoop dat mijn leraar er niets zou van

gemerkt hebben. Gedurende de speeltijd herhaalde zich het scenario, slagen en stampen en het enige dat hij zei was, dat ik na de school terug moest komen. 's Avonds terug hetzelfde liedje. Ik zat in zak en as, wat moest ik doen? In bed lag ik gans van streek stil te huilen. Thuis aan pa durfde ik het niet zeggen, daar zou ik mogelijks nog een straf bij krijgen, want als we thuis afkwamen met een straf van de meester, kregen we er nog iets bovenop. Volgens hem strafte deze niet zonder reden. Met slaag had dit echter niets van doen. We kregen wel eens een oorvijg als we iets mispeuterd hadden, maar echt slagen nooit. Eigenlijk had ik er meester Gijssels van moeten op de hoogte stellen, maar ik durfde niet. 's Anderendaags moest ik terug bij hem komen. Nu geen slaag meer, maar ik moest wel gans de speeltijd in de klas blijven. De slagen daar was ik snel overheen, maar innerlijk had mij dit zo aangegrepen, dat ik het tot nu, na zovele jaren, nog met mij meedraag. Er kwam nog bij dat ik daarna door hem zoveel mogelijk werd uitgesloten van spelletjes of andere dingen die hij organiseerde. Ik kan stellen dat hij me als niet bestaande of als onbenul beschouwde. Na de lesuren organiseerde hij ook een soort seksuele voorlichtingen voor de oudste leerlingen en zijn vriendjes. Nooit ben ik gevraagd om daaraan deel te nemen. Het valt dan ook niet te verwonderen dat men zo bij kinderen haatgevoelens kweekt. Gelukkig gebeurde dit voorval in het laatste jaar dat ik school liep te Overslag. Nu zou men kunnen denken dat ik ook kwaad was op Emiel De Laruelle, niets is minder waar. Nooit had ik ruzie met hem, zelfs trokken we daarna nog elke dag samen op naar Wachtebeke, om daar school te lopen. Echte vriendschap, neen, door onze verschillende karakters, maar er vielen ook nooit woorden tussen ons. Eigenlijk heeft nooit iemand van mijn klasgenoten of iemand anders geweten wat ik meegemaakt had en hoe het in mijn binnenste daardoor gesteld was. Ik kropte alles op, leed er onder, maar sprak er niet over. Met de tijd is de wonde, die in mij geslagen was, geheeld. Maar meermaals doemde dat beeld terug op in mijn leven, als ik iets zag of meemaakte dat niet eerlijk was. Ik ben en was er mij ten volle van bewust dat ik een straf verdiende door mijn gedrag, maar zeker niet in zulke mate. Laatstleden ontmoette ik een van mijn oud-klasgenoten van weleer (André De Smet), waarmee ik in de klas meermaals de bank deelde. We praatten wat over de tijd van toen, toen hij zei “Meester Thijssen is onlangs ook overleden”. Er ging als het ware een schok door mij. Moest ik juichen of wenen? Nooit had ik hem nog gezien of gehoord, mijn wraakgevoelens waren met de tijd verdwenen, maar eigenlijk niet helemaal. Af en toe kwamen ze nog eens naar boven. Ik vertelde André wat er destijds gebeurd was en dat mij dit gans mijn leven bijgebleven was. Hij was verstomd “Dat hebben ik, en ik denk ook de andere leerlingen van toen, nooit geweten. Ik had een ander gedacht over hem.” Eindelijk heb ik mijn hart eens kunnen luchten, het is voorbij en ik druk nu de hoop uit dat zoiets nooit meer zal gebeuren en dat ouders en opvoeders ten volle zouden beseffen hoe kwetsbaar kinderharten zijn.

Begin juli 1943 waren er geallieerde troepen geland op Sicilië en zo gingen we 1944 in, met de hoop dat dit wel eens het jaar zou kunnen zijn van onze bevrij-

ding. Er komt meer beweging bij de weerstand, maar ook de Duitsers en de collaborateurs voelen stilaan de storm aankomen. Het wantrouwen wordt groter en er volgen meer razzia's door de Gestapo.

Begin mei verschijnt de Gestapo na de middag in de Palingstraat. We worden ogenblikkelijk verwittigd dat het oppassen geblazen is. Pa is gaan werken en Remy de Bruyne was naar de Langelede bij Guillaume Bruggeman, een van de plaatselijke leiders van de weerstand. We wisten niet wanneer Remy naar huis zou komen, dus besloot ik om hem te gaan verwittigen. Ik trok op weg en installeerde mij op het einde van de Marquette, aan het begin van het Lindenstraatje, waar hij zeker moest voorbijkomen. Het was een mooie zachte avond en gezeten langs de kant van de weg in het gras, genoot ik van de natuur en filosofeerde ik over alles en nog wat. Het werd later en geen Remy te zien. Stilaan begonnen de nevels over het land te trekken en de duisternis zou spoedig invallen. Wat moest ik doen? Het wachten opgeven en naar huis trekken? Was de Gestapo reeds weg? Daar kwam een fietser aangefietst, het was pa die van zijn werk kwam. Toen hij mij ontwaarde, stopte hij en vroeg "Wat doet gij hier manneken?" Ik legde het uit en was tevens blij, dat ik van mijn verantwoordelijkheid zou verlost zijn. "Kom," zei hij, "spring maar vanachter op mijn fiets. Ik heb daar juist Remy gezien bij Guillaume en hij komt deze avond niet naar huis." Ik was opgelucht en blij naar huis te kunnen, want het was koud geworden.

Einde maart begin april ontmoet ik op een zondagmiddag Roger L'Ecluse. We babelen wat en hij vertelt mij dat iemand, die hij goed kende, eendeneieren gevonden had in de Moerbeekse bossen. "Is het niet wat vroeg?", vroeg ik. "Neen," antwoordde hij, "ze zijn al goed aan 't nestelen en als ge goesting hebt dan gaan we nu samen eieren zoeken." Dit sprak mij wel aan. "Waar gaan we naartoe?" "Sint Elooipolder", was zijn antwoord, "in het riet en de liskragen langs de waterleidingen zullen zeker eenden wonen". Er werd niet meer getalmd, langs de Gebuurte tot aan het huis van Pier Poppe, de dijk op, richting het hof van Noe, daar in de omgeving een dikke stok gezocht en zo verder langs een karrenslag totdat we aan de waterleiding kwamen ter hoogte van de hoeve van Buysse. We konden mooi langs het water en in de 'kille' lopen die het land van het water scheidde. Het opgedroogde riet en het lis van vorig jaar waren uitgelezen plaatsen voor de eenden om er te nestelen. We liepen naar het hof van Spanhove toe, maar langs de binnenkant van het water, gaven onze ogen goed de kost en klopten met de stokken op alle hullen riet of lis die we tegen kwamen. Na een tijdje begon ik bijna de moed op te geven, tot ik mijn stok ophief om op een dot lis te slaan, maar voor ik sloeg vloog er een eend vanonder heen. Wat raadt ge, een nest met tien eieren kwam bloot te liggen. Onze vreugde kon bijna niet op. Nu met nog meer ijver verder gezocht. Mijn metgezel ontdekte nog twee nesten: een van drie en een van vier eieren. Toen we aan het wegje kwamen langs waar we terug naar de hoeve van Noe konden, besloten we onze zoektocht te staken. We verdeelden de gevonden eieren, ik negen en Roger acht stuks. Onze zakken zaten vol. We trokken langs de dijk tot juist voor Poppes, waar we de dijk opklommen om hem over te steken. Maar boven geko-

men stuitten we op een Duitse patrouille: twee moffen (dit woord gebruikten we als we over de Duitsers praatten). Weglopen had geen zin, dus maar afwachten. “Was machen sie hier?” Het werd niet op een brute toon gezegd en aan hun houding en gezicht te zien, zagen ze er niet van de slechtste uit. Zo goed we konden legden we uit dat we aan het wandelen waren om van de natuur te genieten. Ze monsterden ons van kop tot teen en hadden het zeker wel door dat er iets niet goed klopte. Ze kwamen dichterbij om ons af te tasten. Degene die voor mij stond, liet zijn handen gaan van onder mijn oksels naar beneden tot aan mijn broekzakken, waar hij dan ook op sloeg; Ze hadden het door en lachten. “Jetzt schnell nach Hause”, klonk het al lachende. Roger trok langs de Gebuurte naar huis. Ik nam een landweg naar onze woning, terwijl ik de blubber van de kapotgeslagen eieren langs mijn billen naar beneden voelde glijden. Thuis stelde ik vast dat er toch maar twee kapot waren en een paar gescheurd, het viel nog mee. Men moet er wel rekening mee houden dat men in die tijd 10 frank moest neertellen voor één ei.

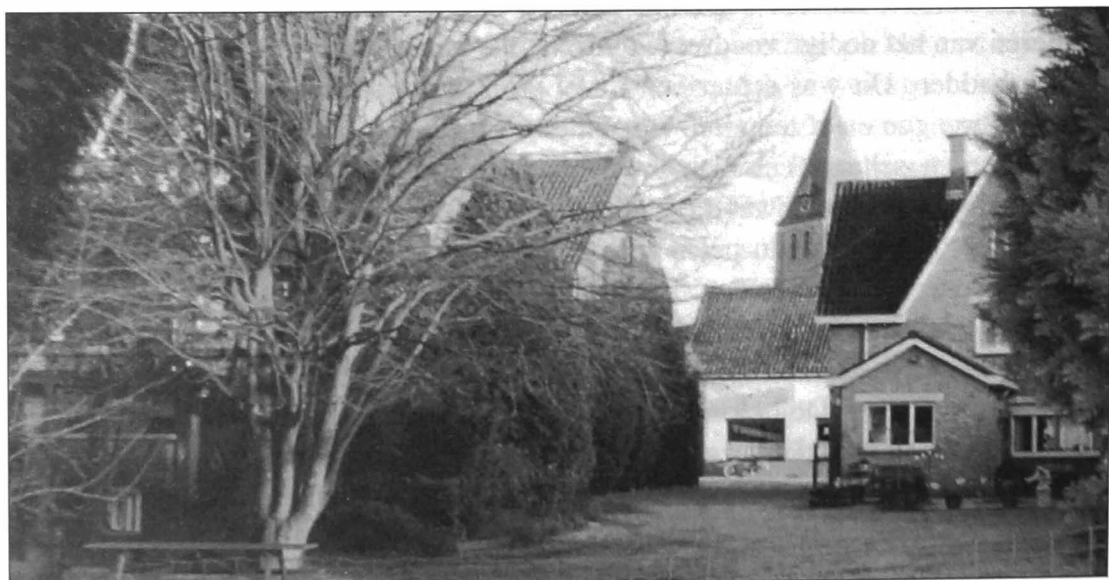
Op mijn eentje trok ik er ook meermaals op uit om kievietseieren te zoeken. Ze waren niet zo groot als een eendenei, maar de mythe liep dat het dubbel zo voedzaam was. Trouwens het eerste kievietsei dat in Nederland gevonden werd, ging elk jaar steevast naar de koningin. De volgende zondag gingen Roger L'Ecluse en ik weer op pad om eieren te zoeken. Ons doel was nu de Kruisstraat en dan de Moerbeekse bossen. We zouden ons nu meer richten op duiven- en vogeleieren, of ook, als het lukte, eieren van fazanten. Het was toch verboden te jagen en misschien hadden we wel prijs. Eens aan het Lazarusbos (lorkbos) aan het begin van de Kruisstraat gearriveerd, begonnen we onze speurtocht naar duiven- en vogelnesten. Er was echter een grote spelbreker van de partij, namelijk de Vlaamse gaai (beter bij ons bekend als ‘wouter’). Een mooie vogel, maar als we in zijn buurt kwamen begon hij te krijsen en te roepen, zodat in een mum van tijd gans het bos in rep en roer stond. We besloten dan maar meteen te vertrekken, want het zou niet lang duren voor de boswachter, verwittigd door de wouter, ter plekke zou zijn. We hadden wel een paar vogeleieren buit gemaakt, eigenlijk te weinig om mee naar huis te nemen en besloten dan maar ze zelf uit te slurpen. Zo moesten we er geen zorg meer voor dragen. Op de terugweg kruisten we in de Brandstraat het pad van Florent De Wijn en zijn verloofde Adrienne Gauwe. Hoe het eigenlijk kwam weet ik niet en wie schuld trof ook niet, maar na een paar scheldwoorden naar elkaar geslingerd te hebben, begonnen Roger en Florent te vechten. Eigenlijk was het meer wat trekken en sleuren. Ik hield mij afzijdig en wilde hier niets mee te maken hebben. Het duurde niet lang en allengs maakte Florent en zijn verloofde aanstalten om verder te gaan. Na nog wat heen en weer geroep gingen ze verder. Roger nam nog een klomp aarde, eigenlijk meer modder, en gooide dit het paar achterna. Het trof Adrienne op haar kled. Florent riep nog "Ge zult hier nog wel van horen!" Na het vuil wat afgekuist te hebben trokken ze, en trouwens wij ook, verder. De Wijn diende klacht in bij de politie, met als gevolg dat ik opgeroepen werd om te Dendermonde op het proces te getuigen. Het was niet naar de zin van mijn pa. Hij besliste dat ik niet zou gaan en regelde een briefje bij de dokter. Zijn argument was “We leven met geen van de partijen in onenigheid. Als ge in het voor-

deel van de een getuigt, hebben we ruzie met de andere partij en vice versa” Ik weet zelf niet wat de uitslag geweest is, heb er trouwens nooit naar gevraagd.

Op een zondag had ma konijn met appelmoes klaar gemaakt. Het smaakte dat het een lust was. Een paar weken later ving ik een gesprek op, waarin het ging over het opeten van katten en dat dit juist smaakte als konijn. Dat kon toch niet, dacht ik, wie zou dit nu doen? Het spookte wat door mijn hoofd. Die zondag dat we konijn gegeten hadden, waar kwam dat eigenlijk vandaan? Onze konijnen waren gestorven door een ziekte en degene die we nu hadden waren nog te klein om te slachten. Die dikke kat, die anders elke dag op ons hof kwam rondsnuisteren, had ik de laatste tijd ook niet meer gezien. Zou pa durven? Het liet mij niet meer los en als ik goed nadacht, was de kop van het konijn altijd voor ma. Maar die zondag had ik geen kop gezien. Er was iets dat niet klopte. Ik ging poolshoogte nemen bij Leonard. Toen ik hem mijn vermoeden kenbaar maakte en vroeg of hij iets wist, bekeek hij mij met ogen, alsof hij wilde zeggen: “met wat komt gij af?” Hij trok zijn schouders op en liet mij met mijn twijfels alleen. “Zou hij op de hoogte zijn?”, ging het door mijn hoofd. Ik piekerde er nog een tijdje over, maar verder zweeg ik, men zou mij het toch niet zeggen. Alhoewel zonder een afdoend antwoord legde ik er mij na een tijdje maar bij neer. Konijn of kat, het had toch gesmaakt en dat was in die tijd toch het voornaamste.

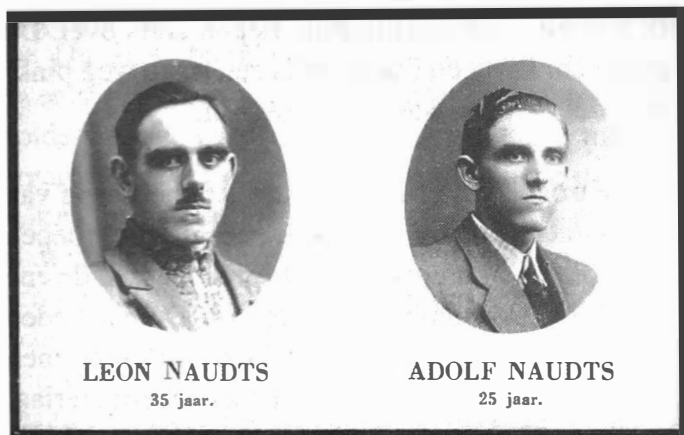
Gedurende de oorlogsjaren hielden we thuis ook een melkschaap of een geit, en een ganse tijd ook alle twee samen. Daar pa niet veel tijd had werden Leonard en ik ingeschakeld om voor de dieren te zorgen. Ook ze melken deden we om beurt. Meestal werden ze gedurende de dag langs de graskant van de weg gezet om er te grazen. Een zware ijzeren pin werd in de grond geslagen en daar werden ze aan vast gemaakt. We hebben ook een tijd een weide gehuurd in de Muishoeken, om de dieren van het nodige voedsel te voorzien. Ik herinner mij dat we een jonge geitenbok hadden. Dit was echter een furie. We hadden steeds last om hem naar de weide te brengen en af te halen. Op een dag ging ik de dieren halen om ze op stal te zetten, een schaap, een geit en de fameuze jonge bok. Mijn jongere broer Romain, hij moet dan zowat 4 of 5 jaar geweest zijn, was meegelopen. De dieren stonden vastgebonden aan palen met een lange koord, zodat ze een hele oppervlakte hadden om af te grazen. Ik maakte het schaap en de geit los van de staak, hield de koorden vast zodat ze bij mij zouden blijven, en ging met hen naar de bok om ook die los te maken. Zodra de bok los was nam hij een sprong, zodat ik de koord moest lossen. De bok rende op Romain af, die stond toe te kijken. Hij gaf de kleine een stoot, zodat deze een paar meter verder in het gras belandde. Van het verschieten liet ik de beide andere dieren los, die samen met de bok, vierklauwens naar huis holden. Het merkwaardige was dat een schaap, eens op hol geslagen, met zijn vier poten tegelijk als het ware over de weg springt. Gelukkig zijn ze recht naar huis gelopen. Ik ontfermde me over mij broer, maar buiten een huilpartij was er echter met hem niets aan de hand. Hij was in het gras terechtgekomen en had dus ook geen schrammen.

Op school hadden Roger Laheyne, Lucien Dhondt en ik afgesproken om een clubje te vormen. We lazen Vlaamse filmpjes en Ivanofkes, en in deze boekjes was er bijna steeds sprake van kinderen die samen werkten. Naast het ouderlijk huis van Roger stond een huis dat bewoond werd door een oude vrouw, haar naam weet ik niet meer. Achter het huis was een grote hof die uitgaf op een buurtweg op Nederlands grondgebied. Op het hof stonden er stallingen en achteraan varkenskotens, waar men gemakkelijk bij kwam als men door de afsluitingsdraad kroop langs de Nederlandse zijde. Wij drieën hadden besloten een spaarpotje aan te leggen. Elke week zouden we 25 centiemens of 50, dat weet ik niet juist meer, samen leggen om ons op de kermis dan te vermaken. Het probleem was, waar zouden we het geld opbergen? Roger had een voorstel. Hij wees ons op de ligging van de varkenskotens. Hij kon steeds een oogje in 't zeil houden en eigenlijk kwam er nooit iemand van achter aan de hof. Ik weet niet of die oude vrouw toen nog in haar huis verbleef, of dat zij opgenomen was in een instelling of reeds overleden was. We voerden ons plan uit. Er werden een paar stenen binnen in het hok uit de muur gehaald, zodat we voldoende ruimte hadden om de doos, waarin we onze spaarcenten bewaarden, op te bergen en we er een steen konden terug voor plaatsen zonder dat het opviel. We hadden een geheim, iets waar elke snaak van droomde. Eigenlijk duurde onze droom niet heel lang. Op een dag op school, op de speelplaats, roept Roger, Lucien en mij bij hem en meldt dat het betreffende huis verkocht is en de nieuwe eigenaar er zijn intrek zou nemen. Het was een zekere David, die er handel zou drijven en ofwel de kotens zou afbreken of ze zelf gebruiken. Er bleef ons niet veel keuze. Roger zou ons gespaarde geld ophalen en daar we geen andere oplossing zagen, werd er besloten dat ieder zijn spaarcenten maar zelf moest bijhouden. Zo stierf ons clubgeheim een stille dood. We bleven wel vrienden, maar de spanning was er af.

**Dorpszicht vanaf de buurtweg op Nederlands grondgebied.
Hier stonden de varkensstallen waar we ons spaargeld verstoppen.**

In juni, of juli, 1944 had ik een boodschap gebracht aan de ouders van ma te Zelzate en keerde huiswaarts langs het Kloosterbos. Toen ik bijna ter hoogte van het Zwartzelkot was, zag ik drie zwarte limousines de oprit van de fabriek oprijden. Ze stopten aan het hek en er stapten mannen uit met hoeden op en zwarte lange jassen aan. Een paar gingen rechts en links langs de buitenkant van de muur verder. De wagens reden het fabriekshof op. Ik vervolgde mijn weg, denkende wat dat zou kunnen betekenen hebben, maar schonk er verder geen aandacht meer aan. Maar toen pa 's avonds thuis kwam van zijn werk en ik hem tegen ma hoorde zeggen: "Guillaume zei mij daar op de Langelede dat ze de gebroeders Naudts vandaag opgepakt hebben in het Zwartzelkot. We zullen moeten oppassen. Als die moesten spreken, ziet het er niet goed uit voor ons." Nu besepte ik maar pas dat ik getuige geweest was van de inval van de Gestapo in de fabriek.

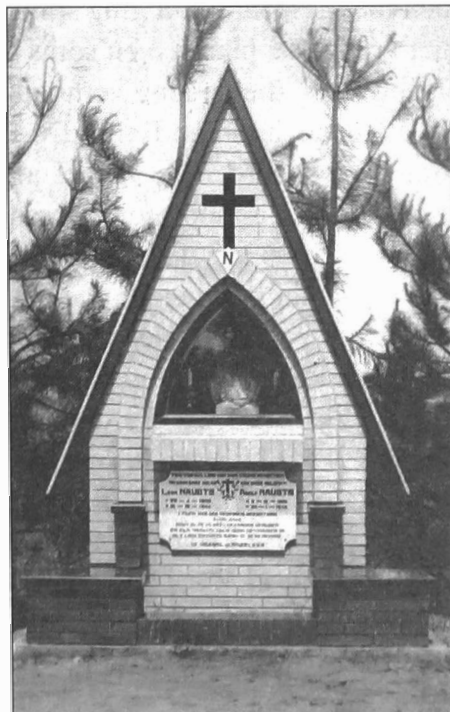
LEON NAUDTS

35 jaar.

ADOLF NAUDTS

25 jaar.

Gebroeders Naudts

Bidprentje gebr. Naudts en het kapelletje dat ter hunner ere werd opgetrokken aan het Kloosterbos.

Op school hadden we intussen een nieuwe onderwijzeres gekregen die meester Gijssels zou vervangen gedurende zijn ziekte. Ze woonde in de Stationstraat te Wachtebeke en ze hadden bij haar thuis een winkel van boeken en dergelijke. De juffrouw had het niet heel gemakkelijk met enige van de oudste leerlingen in de klas. Ze was jong en menigeen wilde in het begin eens testen hoe ver ze konden gaan. Dat er bij haar thuis een boekenwinkel was, bracht zeker geen voordeel voor haar mee, want bij het eerste dat niet vlotte in school, hoorde ik vaak zeggen: “Bij u thuis kom ik geen boeken meer kopen”. Eigenlijk trok ze er zich niet veel van aan en deed haar best om de bende in toom te houden. Op een dag liep het echter de spuigaten uit. ‘Den witten’ (Lucien Willems) had carbure meegebracht naar school, zijn vader werkte namelijk in het carburekot in Langerbrugge. Voor de klas begon was hij stiekem het klaslokaal binnen geslipt en had in de inktpotten een kluitje carbure gestopt. Het signaal ging dat we de klas moesten ingaan en daar zagen wij het resultaat: alle inktpotten bruisten en sommige liepen zelfs over. De juffrouw was van de hand Gods geslagen. Ik meen dat ze zelfs een traan weg pinkte. Plots was het heel stil in school, ‘den witten’ was te ver gegaan.

Op 6 juni 1944 landden de geallieerde troepen in Frankrijk. Reeds in het begin van het jaar hadden we voelen aankomen dat er iets op til was. De Russische troepen maakten goede vooruitgang aan het front en in Italië namen de geallieerden de ene Duits-Italiaanse stelling na de andere in. De bombardementen op Duitse steden werden opgevoerd en België werd ook niet gespaard. Hier bombardeerde men meestal spoorlijnen en rangeerstations om de aanvoer van Duits legermateriaal zoveel mogelijk te belemmeren. Andere strategische plaatsen voor het Duitse leger werden niet gespaard. Dit ging spijtig genoeg ook somtijds mis, zodat de bommen op niet voorziene plaatsen en soms op woonwijken terecht kwamen. Gevolg: burgerslachtoffers, die de lang verhoopde bevrijding niet meer zouden meemaken. Begin augustus hoorden Remy De Bruyne en ik in de verte geronk uit oostelijke richting. We speurden de hemel af en zagen een viermotorige bommenwerper, waarvan een van de motoren in brand stond, onze richting uitkomen. “Kijk”, zegt Remi, “ze werpen iets uit”, en ja ik zag ook iets uit het vliegtuig vallen en nog iets en nog iets. Dan pas zagenn we dat het valschermspringers waren, die het brandende toestel verlieten. Het vliegtuig daalde nu snel, het werd aan ons zicht onttrokken, een knal en we zagen een zwarte rookpluim van achter de bomen opstijgen. Ik snelde naar huis om dan te gaan zien waar het toestel neergekomen was. Remi bleef waar hij was, hij durfde het risico niet nemen om ter plaatse te gaan. De Duitsers zouden zeker snel op de plaats van het onheil aankomen. Toen ik een tijd later ter plaatse kwam, stonden er reeds heel wat mensen van op afstand te kijken. Er liepen heel wat Duitse militairen rond en ze hadden de plaats tot op een zekere afstand afgesloten, zodat niemand het toestel dicht kon benaderen. Er steeg trouwens nog rook uit op. Duitse voertuigen reden af en aan en er werden bevelen gegeven. Ze waren zeker op zoek naar de bemanning, die zich per valscherp had kunnen redden. Voor zover ik op de hoogte ben heeft men geen enkele van hen kunnen vatten. Later hoorde ik van pa dat ze ondergedoken waren. Een van hen

ergens op de Kruisstraat, die zich volgens geruchten zou bezeerd hebben aan zijn been, of het was misschien gebroken. De witte brigade zou er alles aandoen om hen door de Duitse linies heen naar Spanje te brengen. Het toestel was neergekomen aan de Brandstraat, tussen de huizen, waar de families Wijngaard en Thiron woonden. Daar stond een houtmijt en daar is het vliegtuig op gevallen. Het meest bruikbare voor onderzoek werd door de Duitsers meegenomen, later hebben ze ook de romp en het overige weggehaald.

Intussen was het schoolverlof begonnen. Het achtste studiejaar had ik met glans afgesloten. Dit betekende dan ook het einde van de lagere school en voor mij eventueel het einde van de studies. Maar meester Gijssels drong er op aan dat ik verder zou studeren. Hij zou er eens met pa over spreken. Op dat ogenblik trok ik er mij weinig van aan, het was vakantie, de bevrijding kwam in zicht, wat kon mij deren.

De Duitsers, bang van een eventuele landing van de geallieerde troepen met zweefvliegtuigen of parachutisten, hadden het grootste deel van de Nederlandse polders onder water gezet. Verder plaatste men (die 'men' zijn hier leden van de organisatie TOT of opgeëisten) palen in de polders die 4 meter boven de grond uitstaken en op een afstand van ongeveer 4 meter van elkaar geplaatst werden. De bomen, die aan de vereiste afmetingen voldeden, werden afgezaagd, van de takken ontdaan en afgevoerd naar hun bestemming. Tegenover de hofstede van Noë, maar over de grensdijk op Nederlandse zijde, stond een redelijk groot sparrenbos. Een selectie van de bruikbare sparren werd gemaakt en deze werden dan ook afgezaagd en gingen op transport. Ik was reeds een paar keer gaan kijken en dacht: "Nu zou het moment zijn om hout te verzamelen voor de komende winter." Er bleven toch stukken boom en hout liggen die niet werden gebruikt. Ik nam de fiets van pa, bond een kapmes achteraan op het fietsstoeltje vast en trok op pad. Ter plaatse gekomen was het stil in het bos. Men was zeker een lading sparren gaan afleveren. Ik snuisterde wat rond, er lag genoeg hout dat mij kon dienen. Er lagen ook stapels op maat gezaagde sparren, gereed om afgevoerd te worden. Wat zou ik mij inspannen, om de stukken waar nodig af te kappen en van het klein hout te ontdoen, als die mooie sparren hier voor het grijpen lagen. Daarbij kwam nog dat ik hiermee de Duitsers een hak kon zetten. Ik zou de sparren van de stapels nemen, ze over de dijk dragen (sleuren) en aan de Belgische kant in een greppel deponeren. 's Avonds zouden pa, Leonard en ik ze komen halen. Ik was reeds fier op mijzelf voor zoveel lef. Goed rond gekeken, niemand te zien en aan het karwei begonnen. Het was lastig, want de dijk was redelijk steil. Ik bracht de negende spar over, had mij voorgenomen er tien te nemen, blies even uit en trok terug de dijk op voor de tiende. Eens boven hoorde ik een bevelende stem "Nou, wat doet u hier?". Ik stond paf. De rijksveldwachter stond voor mij, vluchten had geen zin. Ik was te verbouwereerd om een zinnig woord uit te brengen. Hij keek mij streng aan en vervolgde: "Nu gaat u alle sparren terugbrengen die in de greppel liggen." Ik had mij al wat hersteld van het verschieten, was blij dat het geen Duitsers waren en zegde "Ik kan die niet dragen." "Ge hebt ze toch naar die kant gebracht.", replieeerde hij, "Verder, wie bent u?" Ik noemde mijn naam. Hij schudde zijn hoofd,

ging naar mijn fiets en nam het kapmes dat nog steeds op het fietsstoeltje lag. “Zeg aan vader Spiessens dat hij het kapmes deze avond bij mij thuis kan afhalen en dat ik hem verwacht. En doe in het vervolg zoiets nooit meer en nu naar huis.” Met een beteuterd gezicht droop ik af, wat zou pa zeggen? Bij thuiskomst alles opgebiecht. Pa schudde het hoofd, bromde wat tussen de tanden en zei verder niets. Ik zag echter aan zijn gezicht dat het hem niet beviel dat hijzelf het kapmes moest gaan afhalen. Ik hield mij zeer stil en braaf toen pa weg was naar de rijksveldwachter. Eens terug thuis werden mij de levieten gelezen. Ik zou eerst toestemming moeten vragen aan pa voor ik op mijn eentje iets zou ondernemen. De Nederlandse politieman, die pa trouwens zeer goed kende, had gezegd dat we geluk hadden dat het geen Duitse patrouille geweest was die op mijn dak gekomen was. Deze zouden gesproken hebben over sabotage, met alle gevolgen van dien. Later hebben we toch nog de sparren opgehaald die in de greppel lagen. Daar ik toch niet veel om handen had werd beslist dat ik gedurende de vakantie bij Frans Van De Winkel in de Ramonshoek zou intrekken, kost en inwoon om wat mee te helpen op de boerderij. Ik zou het paard verzorgen, de stallen uitmesten, het eten helpen klaar maken voor de varkens en zo meer. Het beviel mij wel, ik kon naar huis gaan wanneer ik wilde, hoefde geen onmogelijke dingen te doen en werd zowat in de watten gelegd van Frans zijn vrouw, die zelf geen kinderen had. Het meeste plezier beleefde ik met het paard. Het was een witte schimmel, zeer braaf, en Frans zei dat het een circuspaard geweest was. Achter de boerderij was er een redelijk grote boomgaard, verder een stuk landbouwgrond en nog verder een weide waar het paard meestal op liep om te grazen. In de boomgaard mocht het paard niet lopen, daar het de neerhangende takken van de fruitbomen afknabbelde. 's Avonds ging ik het paard halen om het op stal te zetten. Geen gareel, geen beugel, gewoon natuur, gewoon mijn ellebogen op de rug, springen en trekken en ik zat erop, geen probleem. Het paard kende de weg, en op naar de stal. Eenmaal ben ik afgeworpen geweest. 's Namiddags hadden spelende kinderen het paard opgejaagd op de weide. Toen ik het ophaalde was het nerveus. Ik zat er maar pas op of het steigerde, wierp mij af en alleen in galop, liep het naar zijn stal.

Hoe ik bij Frans Van De Winkel terecht kwam? Pa kocht aan een zacht prijsje kolen van de schippers te Zelzate aan de brug. Daar deze een zekere dotatie kregen van de Duitsers, zagen ze er geen graten in om een deel ervan te verkopen. De overste van pa woonde in een brughuis op het einde van de marktstraat. De kade paalde daaraan en er was een trapje voorzien tot aan het water. Eens de deal gesloten was, peddelden pa en zijn overste tot aan het schip, laadden de gekochte kolen in hun schuitje, voeren naar het trapje en de kolen werden gelegd op het koertje van het brughuis. Verder was het de plicht van pa, om de kolen er zoveel mogelijk ongezien weg te halen, om ze later aan de man te brengen. De Duitsers mochten in geen geval van deze transactie weten. Het paard en de kar van Frans Van De Winkel werden geleend en het was aan Leonard om met paard en kar naar Zelzate te rijden om de klus te klaren. Leonard, zelf nog een kind, zou men niet zo gemakkelijk controleren. Zo kwam het dat ik op de hoeve terecht kwam.

September 1944: de geallieerde troepen rukten op en de Duitse bezetter begon zich terug te trekken. Iedereen liep nerveus, de weerstand smeedde plannen, de collaborateurs deden in hun broek en iedereen vroeg zich met angst af hoe de bevrijding zou verlopen. Het moet 12 september geweest zijn toen een Duitse troepenmacht, komende uit de richting Wachtebeke dorp, de Ramonshoek komt binnengereden. Paarden die de affuiten van de kannonen trekken, platte wagens, ook getrokken door paarden, volgeladen met materiaal, soldaten geladen met pak en zak en officieren en anderen te paard, die de karavaan begeleidden. Sommige trokken verder naar Overslag, anderen installeerden zich op de boerderijen en in de school te Ramonshoek. Ook op het erf van Frans nestelden ze zich. Daar werden paarden gestald, een rijdende veldkeuken werd er opgesteld en er werden slaappleaatsen voor enkelen voorzien in de schuur. Ik liep er wat verweesd bij. Frans had zich uit de voeten gemaakt, waarheen weet ik niet, maar de volgende dagen zou ik hem niet meer zien. Naast het hof stond nog een huis, maar daarnaast was er een landweg, die naar de landerijen achteraan leidde. Trouwens die karrenslag bestaat nog altijd. Hier plaatsten de Duitsers vier kanonnen met een lange loop. Ik trachtte er zoveel mogelijk van waar te nemen, maar zeer dicht durfde ik toch niet naderen. 's Avonds trok ik naar huis om te slapen, daar de Duitsers ook de kamer waar ik normaal sliep opgeëist hadden om er manschappen in onder te brengen. Het was daar een heen en weer geloop, de toestand werd er besproken, er was namelijk gemeld dat een Duitse generaal op ons dorp zijn intrek had genomen. Hij was ingekwartierd bij de familie Steenput. Iemand wist te vertellen dat het zeker een generaal was, want hij had een rode band rond zijn kepie. Enkele van de jongste weerstanders zouden zelfs geopperd hebben om hem neer te schieten. De leiding echter en de ouderen deden hen van dat plan afzien. Deze zagen ook in dat een aanslag op de generaal geen aarde aan de dijk zou brengen, maar zeker een echte ravage onder de Overslagse bevolking. Hier heeft het gezond verstand dan gezegevierd. Toen ik 's anderdaags terug op de hofstede aankwam, was er reeds een grote bedrijvigheid. Enkele militairen waren zich nog aan het wassen en scheren. Het ontbijt hadden de meeste zeker reeds genomen. Er stond nog wel een tafel opgesteld, waar laatkomers nog een rantsoen konden afhalen. Ik deed mijn ronde in de stallen en in de schuur zag ik een persoon het haar knippen van een militair. De kapper in kwestie droeg geen uniform en zag er min of meer haveloos uit. Toen zijn karwei gedaan was en de militair het opgestapt was, wenkte de man mij om dichterbij te komen. Hij vroeg mij iets in een taaltje waar ik geen jota van begreep. Met gebaren maakte hij mij duidelijk dat hij ook mijn haar wilde knippen. Ik was nieuwsgierig geworden en wilde weten wie hij was. Intussen waren nog twee andere individuen van achter in de schuur te voorschijn gekomen. Uit hun gebaren en uitleg kon ik opmaken dat het Russen waren, die karweien en dergelijke moesten opknappen voor de Duitsers. Ze trokken reeds lang mee met de troepen en kwamen nu uit Frankrijk. Of het om opgeëisten of gevangenen ging, weet ik niet, want ze werden weggeroepen. Intussen had men een varken op het hof gebracht, zeker ergens aangeslagen op een boerderij. De kok maakte zich klaar om het dier te kelen. Ik naderde, want dit wilde ik zien. Hij maakte er niet veel trala-

la van: het slachtoffer werd vastgemaakt aan een boom, een klop op zijn kop met een hamer en verder de keel overgesneden. Het bloed gutste over de grond. Met spijt in het hart moest ik toezien hoe ettelijke lekkere bloedworsten daar wegspoelden. Ik dacht nu gaan ze stro vragen om het varken te branden, zoals het bij ons de gewoonte was. Niets daarvan, het kadaver werd op een tafel gelegd, de kop er volledig afgesneden en opzij gegooid, de poten volgden, daarna de ingewanden er uitgehaald en deze met de kop en de poten in een grote teil gegooid. Alleen de lever werd opzij gelegd. Nu werd het varken gestroopt, t.t.z. het vel werd er afgesneden. Dit had ik nog nooit gezien. Bij ons werden de varkens na het branden afgeschraapt, zodat het zwoerd aan het vlees bleef. De kok liet nu het varken op de tafel liggen, gaf een bevel aan een andere militair, die een schop uit een wagen haalde, en wat verderop aan de boomgaard een put begon te graven. De kok nam de teil met het afval en droeg die naar de plaats waar de andere aan het graven was. Ik had zo stilaan het idee wat ze van plan waren en vroeg “Wat gaat ge doen?” – “Het afval in de put dumpen,” zei de kok, “zodat we geen vuil achterlaten.” Met lede ogen had ik het bloed zien wegvloeien, nu zag ik mijn kans schoon om een graantje mee te pikken. “Mag ik het afval hebben?” vroeg ik. “Haal een zak,” zei hij. Dit moest mij geen tweemaal gezegd worden: rap de schuur in en een redelijk propere aardappelzak er uit gehaald. De slachter had intussen de zak achtergelaten bij de putgraver, die mij met plezier hielp de inhoud uit de teil over te hevelen in mijn zak. Hij was zeker blij dat het graven kon stopgezet worden en keek mij glimlachend na toen ik, zak over de schouder, door de velden huiswaarts trok. Trekken is eigenlijk een groot woord, want het was meer zeulen met dergelijk gewicht op mijn rug, maar de blijdschap over mijn trofee verzachtte de smart van het dragen. Thuis waren ze in de wolken toen ze zagen wat er uit de zak rolde. Er werd ogenblikkelijk werk gemaakt van het kuisen van de darmen. De rest, kop en poten en andere resten, zou men ogenblikkelijk koken om hoofdvlees te maken. Ze zouden mij om de hals gevlogen zijn, maar ik moest terug en zij hadden nu ook de handen vol. Eens terug op de hoeve, begon men de kanonnen af te vuren, steeds salvo's van drie granaten. Ik weet niet of men reeds granaten afgevuurd had gedurende de nacht of toen ik weg was naar huis, maar ik schrok toch van de ontploffingen zo dichtbij. Ik was nieuwsgierig en bleef in de boomgaard rondrentelen, tevens mij zoveel mogelijk verstoppend opdat de soldaten mij niet zouden zien. Na ongeveer dertig minuten was er terug volop beweging aan de kanonnen. Ik zag hoe obussen werden aangereikt. De mannen trokken zich terug in dekking en daar werd de volgende serie afgevuurd. Bij elke ontploffing schoten de kanonnen een stuk achteruit. Ik had genoeg gezien en uit schrik dat ze me zouden ontdekken trok ik mij onopvallend terug op het hof. Buren of andere inwoners waren er niet te zien. Iedereen had zich teruggetrokken in huis of elders en wachtte de volgende gebeurtenissen zoveel mogelijk onopvallend af. Verder niets bijzonders meer die dag, wel hoorde ik nog zeggen dat de kanonnen de kerken van Mendonk en Lochristi beschooten. 's Avonds ging ik terug naar huis om te gaan slapen. Thuis gekomen kon ik vetsoppe drinken en een pan met vette darmen stond op de Leuvense stoof te pruttelen. De dag nadien terug opgetrokken, het moet dan de 14e

geweest zijn. Het kan zijn dat ik mij een dag van datum vergis, daar ik overtuigd was dat de bevrijders Ramonshoek op 15 september binnengereden zijn, maar ik lees in een boekje van de heemkundige kring dat het 16 september was. De Duitsers leken nog nerveuzer dan de dag voordien. Een deel van het materieel was al ingepakt. De soldaten stonden in rijen opgesteld, waar hun de bevelen van een van hun oversten werden toegeroepen. “Abmarsch”, en ze verspreidden zich naar de hun opgelegde taken. Drie oversten bleven samen nog wat overleggen, maar eens alle soldaten naar hun taak verdwenen waren, wandelden ze ook naar de straat toe. Een van hen tastte in zijn zak en haalde een zakdoek boven. Tegelijkertijd zag ik dat er iets uit zijn zak op de grond viel. Terwijl zij verder gaan kom ik nader en zie dat het een mooi pennenmes is. Ik durf het niet ogenblikkelijk oprapen, maar plaats er mijn voet op en blijf staan, wachtend tot ze van het erf verdwenen zijn. Nog eens goed rondgezien en daar verdween het mesje in mijn broekzak. Ik had het gevoel dat ik hiermee de slagkracht van de Duitsers had verminderd. Of was het mij alleen om het mesje te doen? Het werd een haastig op en neer geloop. Alles werd samengebracht en opgeladen, de paarden ingespannen en de kanonnen uit de greppel getrokken. Ze wisten zeker dat de geallieerde troepen snel naderden. Nochtans verliep alles erg ordelijk, ondanks de nervositeit (Duitse ‘Ordnung’). Naar mij en enkele burens, die vanachter een hoek of kant alles gade sloegen, werd niet meer omgezien. Iets na de middag zette het gros van de troepen zich in beweging en het ging richting Nederland, de aftocht was begonnen. Ik wist dat een paard van de Duitsers nog bij ons op stal stond en had me voorgenomen, eens alle Duitsers vertrokken, dat ik het paard zou meenemen naar huis. Ik had echter zonder de waard gerekend (hier een jonge Duitse militair). Toen de laatste wagen van het hof reed, sprong voornoemde van de wagen, haalde het paard uit de stal, wipte er op en vervoegde de wegtrekkende colonne. Het was inmiddels laat in de namiddag geworden, rap nog eens in de schuur en de stallen kijken of er niets achtergebleven was. Neen, ze hadden alles meegenomen. Zo goed en zo kwaad als het ging de stallen wat opgeruimd. Mijn dagtaak zat er op, dus kon ik opstappen naar huis.

Ik trok voorbij de plaats waar de kanonnen gestaan hadden en wat zie ik in de greppel liggen? De hulzen van de granaten die afgevuurd waren. Nu snel naar huis om het heuglijke nieuws van het vertrek van de Duitsers te melden en tevens te vertellen van de obushulzen. Daar trof ik pa, Leonard en Remy De Bruyne aan. Er werd snel beslist de hulzen te gaan halen, want zo een koperen huls zou al rap 15 frank of meer opbrengen. We trokken samen op pad, de nevelslierten hingen al over de velden, het zou vlug donker zijn. Onze buit lag her en der verspreid, ieder nam wat hij dragen kon. We zouden nog wel een paar keer terug moeten komen. Van aan de vindplaats tot thuis was het een heel eind door het land en de weiden, wel twee kilometer of meer. Zelf kon ik er twee dragen, een onder elke arm. Ze hadden een lengte van 40 tot 50 cm en wogen redelijk wat. Gedurende de trip werd er niet veel gezegd, ieder had genoeg met zijn eigen last. Thuis aangekomen werden ze achteraan in de tuin tegen de haag gelegd en keerden we terug om een nieu-

we lading. We moesten niet treuzelen, want het donkerde al goed. Het was trouwens geen sinecure om langs kleine paadjes en door drassige weiden met zulk een last te lopen. Pa en Remy waren gewoon om met smokkelwaar in het donker door het land te trekken, maar mijn broer en ik hadden het er niet zo gemakkelijk mee. Hoeveel maal we het traject afgelegd hebben weet ik niet meer. Viermaal of vijfmaal, maar dat speelt nu eigenlijk geen rol meer. De buit was binnen, moe maar fier. In de keuken werd er nog wat nagepraat en gegist wanneer de Engelsen nu eindelijk zouden opdagen. De weerstanders hadden het bevel gekregen zich klaar te houden en de raad meegekregen geen domme dingen te doen, om de medeburgers niet nodeloos in gevaar te brengen. Leonard en ik hadden geen lust meer om te luisteren naar de gissingen die de anderen maakten. We waren te moe en kropen in bed en zouden de volgende dag wel zien. Na een weldoende nachtrust, terug uit bed om mij klaar te maken om naar de hofstede te gaan. Pa zat met een beteuterd gezicht aan tafel, ma slofte wat rond van de keuken naar het achterhuis en vice-versa. Ze zag er ook niet heel gelukkig uit. Wat was er aan de hand? De bevrijding stond voor de deur en dan zulke gezichten! Langs mijn neus weg vroeg ik “Waar is Remy?” – “Al vertrokken!” Verder niets, nu wist ik nog niet of hij 's avonds laat nog vertrokken was of bij het ochtendkrieken. “Pa hebt ge al geteld hoeveel obussen we hebben?” want in het donker zou het onbegonnen werk geweest zijn om ze te tellen. Hij richtte zijn hoofd op, keek mij aan en zei “Drieënvijftig.” Ik kon het bijna niet geloven, ‘een succes’ ging het door mijn hoofd. Ma die het gesprek

**Tekening Erhard Erdman PK: Aftocht van een Duitse batterij
(Archief Julien Spiessens)**

gevolgd had, mengde zich en begon “Ja maar.” Pa nam ogenblikkelijk de draad weer op. “Er zijn er maar tien koperen bij, de rest is van ijzer, die zijn niets waard. Moesten we daarvoor een halve nacht sleuren?” Eens het er uit was, klaarde zijn gezicht wat op. Er lagen prettiger dingen in het verschiet. Zelf hoepelde ik maar op naar mijn werk. Het was stil op het hof nu de troepen weg waren, maar ook daar buiten en op straat was er weinig beweging. Iedereen wachtte zeker bang af wat er nu ging gebeuren. Uit de richting van Wachtebeke kwam een fietser afgereden, al roepend “Ze zijn aan 't komen, ze zijn aan 't komen!”, bedoelend de Engelsen zijn in aantocht. Zou het eindelijk zover zijn? Er kwamen twee tot drie lichte pantservoertuigen (carriers) op rupsen de straat afgereden. Iedereen liep naar de rand van de weg en juichte de bevrijders toe. De voertuigen, met de lachende militairen er op, vervolgden hun weg naar Overslag toe. Daar kwamen nog een paar van die wagens aangereden. Ze stopten ongeveer op de hoogte waar ik stond toe te kijken. Enkele vrouwen kropen op de voertuigen om de soldaten te zoenen. Andere kwamen afgelopen met bloemen, ik zag iemand met een fles jenever en enkele glaasjes. Fles en glaasjes gingen rond op de pantserwagens. Iedereen was euforisch: er werd gezongen, gelachen en geweend van vreugde, mensen omhelsden elkaar, van vetes was er opeens geen sprake meer. Ook ik liet de tranen in vrije loop over mijn wangen rollen. Vier jaar hadden we hier op gewacht.

Terwijl ik dit schrijf moet ik nu nog een traan wegpinken. Het waren niet de Engelsen die ons bevrijdden, maar wel de Polen. Het kon echter niemand wat schelen, we waren van de moffen verlost en dat was het bijzonderste. De voertuigen vervolgden terug hun weg, want de oorlog was nog lang niet gedaan. Ikzelf stooft weg naar huis om het heuglijke nieuws te melden. Pa was er niet, weggeroepen om overleg te plegen en orders te ontvangen, hoe het verder moest met de weerstand. Dat de bevrijders er waren wisten ze al, maar zelf hadden ze nog geen geallieerde soldaten gezien, de vreugde was niettemin groot. De collaborateurs werden uit hun huizen gehaald en onder begeleiding van weerstanders naar een verzamelpunt, het gemeentehuis geloof ik, overgebracht. De begeleidende verzetsmannen hadden moeite om hun taak tot een goed einde te brengen, want een groot deel van de bevolking was door het dolle heen en menigeen was belust op wraak. Later werden de gevangenen overgebracht naar Lokeren, Overijse of andere plaatsen, waar kampen waren opgericht tot ze geoordeeld zouden worden. Ook vrouwen die met de Duitsers hadden samengeheuld en eventueel landgenoten hadden verkleet, werden aangehouden. Het viel ook op dat er opeens zoveel weerstanders waren, maar sommige hadden de bui op tijd zien aankomen en hadden vlug hun zakken gekeerd en zich de laatste maanden aangesloten bij het verzet. De lieden die goede zaken gedaan hadden met de moffen, en dit dikwijls ten koste van hun eigen volk, hielden zich opvallend stil en trachtten zo weinig mogelijk in de kijker te lopen. Ook woekeraars die, op de rug van anderen, meestal veel geld verdiend hadden, lieten zich de eerste dagen na de bevrijding niet zien. Later zouden ze echter durven vertellen, hoeveel goed ze gedaan hadden en hoeveel mensen in nood ze geholpen hadden. Daartegenover stond ook dat een groep oproerkraaiers, gevolgd door een meute op sensatie beluste wellustelingen, de huizen van colla-

borateurs of vermeende aanhangers van de Duitsers, binnen drongen, er zoveel mogelijk vernielden, het meubilair door de vensters naar buiten gooiden en soms ook nog in brand staken onder het gejuich van hun volgelingen. Voor de meeste waren de eerste dagen na de bevrijding, dagen van vreugde en plezier, voor anderen dagen van chaos en leed, maar het was meestal hun eigen fout. De eerste woelige dagen na de bevrijding werden ook vetes beslecht die al jaren aansleepten, maar die eigenlijk niets met de oorlog te maken hadden. Men profiteerde van de chaos en deed dan dingen die men anders nooit had durven doen, dit onder het mom van 'ze hebben met de moffen meegedaan'. De vraag kan gesteld worden, wie nu het beleid in handen had? De burgemeester, als hij niet aan de Duitse kant had gestaan, of de weerstand, maar dit alleen op militair vlak of om bewakingsopdrachten uit te voeren, zoals daar waren de opgepakte collaborateurs bewaken en uiteraard ook toezien dat de wraak niet uit de hand liep. Pa had Leonard en mij verboden mee te lopen met de massa, we moesten ons afzijdig houden en ons zeker niet laten opjutten, "Dat zou alleen maar moeilijkheden meebrengen," zei hij, "en diegene die het verdienden, zouden sowieso hun straf niet ontlopen." De aangehouden vrouwen werden het haar afgeschoren en met pek werden hakenkruizen op hun voorhoofd getekend. Ze werden onder het gejuich en gejoel van de massa op een open platte wagen gezet en rond gereden in het dorp. Ze werden uitgejouwd en met rotte appels en eieren bekogeld. Eigenlijk was dit echt mensonteerend. Ik wil hier zeker geen lans breken voor degene die het echt verdienden, die streekgenoten verraden hadden, maar er waren er ook bij die geen vlieg kwaad gedaan hadden, diegene die de roep van hun hormonen gevolgd hadden. Bij het schrijven van deze regel kan ik een binnenpretje moeilijk onderdrukken. Het woord 'hormonen' bestond voor ons dan nog niet, we zouden gezegd hebben 'ze liepen heet'. Niet dat ik hun daden wil vergoelijken, maar daad en straf moeten toch in evenredigheid zijn.. Wie was echter bekwaam om in die woelige dagen neutraal te oordelen? Onze bevrijders waren gelukkig zonder een schot te moeten afvuren ons dorp doorgereden, de grens overgestoken en Nederland binnengetrokken tot Zuiddorpe, en dan hop naar Axel. Daar was het echter andere koek. De Duitsers hadden de polders onder water gezet, alleen over de weg van Zuiddorpe naar Axel konden de voertuigen verder. Een bijkomende handicap was dat de moffen een verdedigingsstelling hadden ingenomen in de watertoren, van waaruit ze gans de weg goed konden overzien en zo gemakkelijk de aankomende troepen onder vuur nemen. Ik meen te weten dat er daar menig geallieerd soldaat het leven heeft gelaten, voor men ook Axel kon bevrijden. Later zou de strijd in Nederland nog meerdere dagen voort moeten worden gezet, maar dat is voer voor historici.

Bij ons begon het leven stilaan zijn gewone gang te gaan. Veel jonge mannen trachtten zich in te lijven bij het leger (Brigade Piron) en menig weerstander trachtte een baan bij de rijkswacht, politie, douane of andere te bekommen. Zekerheid van betrekking speelde daarbij een rol. De Engelsen hadden het vliegveld van Moerbeke voor een deel ingericht als opslagplaats voor militaire goederen, om vandaar uit ook de strijdkrachten die nog actief waren in Nederland en de Ardennen te kunnen bevoor-

raden. Menig streekgenoot kon daar dan ook aan de slag om te werken. Sommige van hen hadden dan ook snel een bijverdienste, door goederen, die ze op een of andere manier in hun bezit kregen, te verkopen. En alhoewel de Engelsen nogal strikt waren, deden sommige van hen toch achterbakse zaken om hun geldbeugel te spijzen, en verkochten sommige zaken waar menigeen dol op was, die ze dan op hun beurt met winst verder verkochten. Nu en dan trokken er nog troepen door ons dorp, naar Nederland, waar de strijd nog niet gestreden was. Ook waren er die een paar dagen bleven alvorens verder te trekken. Zo werd er op een dag een afdeling Engelsen op het dorp gelogeed, enkele oversten werden ondergebracht bij burgers, maar een groot deel kreeg onder ander logies in de zaal van Nathalie Van Hecke. Daar sliepen ze op strozakken op de grond. Een keuken werd geïnstalleerd op het koertje achteraan de zaal. De kinderen, waaronder ikzelf, draaiden zoveel mogelijk rond de soldaten, in de hoop een stuk chocolade, chewing-gum of iets anders te krijgen. Het viel mij echter wel op dat ze meer interesse hadden voor de jonge meisjes, die ze dan ook bij hen binnen lieten in de zaal, de deur dicht en wij jongens moesten buiten blijven. Wij bleven dan maar met een paar buiten rond de deur draaien. Opeens komen er twee soldaten buiten, wenken ons en maken ons duidelijk dat ze gaarne appels zouden hebben. In ruil zouden we chocolade krijgen. We moesten maar op de deur kloppen als we appels hadden. Wij maar knikken, zij terug binnen en de deur dicht. Edward Coppieters, ikzelf en nog iemand, ik herinner mij niet wie dat was, hadden trek in chocolade, maar hadden geen appels. Na wat overleg besloten we bij een boer het fruit te gaan vragen. We wilden niet veel tijd verliezen door ver te lopen, dus het dichtstbij zijnde boerenhof, voorbij het huis van Steenput, stapten we op. We klopten op de deur, deze ging open en de boerin verscheen in het deurgat. We legden uit dat we op zoek waren naar appels voor de Engelsen, en ja we hadden prijs. Wie zou dat durven weigeren hebben voor onze bevrijders. Alledrie met onze handen vol appels terug naar de zaal, met onze voeten op de deur gestampt en ja de deur ging open. We wilden met onze buit binnen gaan, maar de appels werden uit onze handen geritst, wij werden buiten geduwd en de deur werd gesloten. We riepen nog om de beloofde chocolade, maar tevergeefs, de soldaten gaven geen kik meer. Woede om die vernedering maakte zich van ons meester, we zonnen op wraak, maar hoe! We bleven in de omgeving rond drentelen, tot opeens de poort, die toegang geeft naar het koertje naast de zaal, openging en men aan de gevel van de zaal, kant Schoolstraat, schragen plaatste en er brede planken op legde, om te dienen als tafel.. Van op afstand volgden we de werkzaamheden. Een grote mand met brood werd er op geplaatst, ook een paar open kartons met dozen in. We hadden begrepen, alles werd klaar gezet, zodat de manschappen hun rantsoen voor het avondeten konden afhalen. De twee foeriers verdwenen weer achter de poort. Wij, zonder afspreken, renden tegelijkertijd naar de tafel, grabbelden in de kartons dozen corned-beef en sardienen en vluchtten dan de straat in naast het huis van Mon Migom. Hier konden ze ons niet meer zien. We treuzelden niet lang meer en trokken vlug met onze buit naar huis, ons geweten sussend, dat zij ons eerst een loer gedraaid hadden. Ik denk zelfs dat ze niet eens geweten hebben dat er dozen verdwenen waren.

We waren nu wel bevrijd, maar thuis moesten onze ouders toch nog altijd zien om ons het noodzakelijke voedsel te kunnen verschaffen. De rantsoenering bleef nog altijd van kracht, alhoewel er stilaan meer artikels in de winkels te krijgen waren. Er werd spek en bevroren rundvlees ingevoerd en nog andere artikelen, die we zelfs niet kenden, zoals melk- en eierpoeder. Ook konden we mits wat geluk een appelsien of banaan op de kop tikken, artikelen waar we gans de oorlog van gespeend gebleven waren. Het is wel zo dat de mensen het niet gewoon waren om met bevroren vlees om te gaan en ook het spek was meestal vet spek waar geen reepje vlees aan te zien was en dikwijls reeds geel uitsloeg van de ranzigheid. Maar kom een lege maag is niet kieskeurig. De meeste van deze artikelen werden door zeeschepen aangevoerd. De eerste weken dat deze schepen door het kanaal Gent-Terneuzen vaarden, was het een volkstoeloop om de bemanning toe te jui-chen en deze, genietend van het schouwspel, gooiden dan ook snoep, chocolade en andere naar de kade en volgden dan het gedrum en gevecht van de toeschouwers om het lekkers te kunnen bemachtigen. Pa bracht meermaals iets van het lekkers mee voor ons. Bij het werpen gebeurde het soms dat het artikel de kade niet bereikte en dikwijls op de brughoofden, die in het water stonden, terecht kwam. Met een bootje pikten de brugmannen dit dan op.

Ondanks dat de oorlog nog verder woedde en we nog ettelijke maanden te gaan hadden voor gehele vrede, gingen de dagelijkse zorg en sleur voor ons verder. Ik had het 8e studiejaar met succes beëindigd. De meester had er steeds op aangedrongen dat ik zou verder studeren. De vraag stelde zich echter “Wie zal dat betalen?” Thuis blijven van school kon ik nog niet, daar ik slechts dertien jaar was en de schoolplicht liep tot veertien jaar. Dit werd ik echter slechts op 1 december. Ook het ontvangen van kindergeld hing er van af of ik schoolgaande was. Er kwam een overleg tussen pa en meester Gijssels, deze laatste zei “Bij mij kan hij niets meer leren, hij heeft alle studiejaar doorlopen. De beste oplossing zou zijn dat hij te Wachtebeke verder school loopt, het 8e studiejaar daar eens overdoet om zich voor te bereiden om zo een beurs te kunnen bekomen van het ‘Fonds der meest begaafden’. Mijn lot was voor zover bezegeld, ik kon nu elke dag optrekken naar Wachtebeke, om er school te lopen op Walderdonk bij meester De Waele. Het was nu ook zo dat Emiel De Laruelle daar ook school liep en we trokken dan ook elke dag samen op. Over het soepincident werd er niet meer gesproken en alhoewel geen echte vrienden, was er van onenigheid ook geen sprake. Ik moet stellen dat ik op school snel aanvaard werd. Ik maakte vlug enkele vrienden en zo verliep de overgang vlot. ’s Middags bleef ik als enige in de school eten, al de anderen trokken naar huis en Emiel ging bij familie van hem eten. Van de echtgenote van meester De Waele kreeg ik meestal een kom soep, waarbij ik mijn meegebrachte boterhammen kon opeten. De zoon, Richard geloof ik, bracht mij de kom en we spraken dan dikwijls af om na het eten samen buiten te spelen. Op een dag na het nuttigen van het middagmaal, bracht ik de lege soepkom terug en zoals afgesproken zou Richard dan mee buiten gaan om te spelen. Ik klopte op de deur en mevrouw laat mij binnen. De familie heeft ook juist gedaan met eten en onder tafel

is de Duitse herdershond ook zijn rantsoen aan 't binnen slobberen. In die tijd was het de gewoonte dat de honden de resten van de tafel kregen om te eten, van hondenbrokken of ander modern hondenvoer was in die tijd geen sprake. Richard staat op van tafel en zegt "Ga maar, ik neem mijn jas en kom ook!" Ik draai mij om, stap naar de deur en wil deze openen, als de hond van onder tafel naar mij vliegt en zijn tanden zet in mijn achterste. Iedereen schrikt op. Mevrouw neemt een borstel en begint op de hond te meppen, die terug onder tafel kruipt. Ik bibber van het schrikken, er zat een grote haak in mijn broek, mijn achterste zelf was maar licht geschonden. Met mijn gescheurde broek kon ik maar slecht in de klas gaan zitten en 'k moest later ook nog met de fiets naar huis. Eens de grootste emotie voorbij, zegt mevrouw "Doe uw broek maar uit. Ik zal ze naaien." Zo gezegd, zo gedaan en eens de schade hersteld kon ik terug naar buiten. Sindsdien heb ik nooit nog een hond vertrouwd. Normaal was dit een zeer braaf beest. Het liep af en toe al eens bij ons op de speelkoer en zelfs in de klas. Maar ja, wie kan zeggen wat er op dat ogenblik in het dier omging. Het had misschien schrik, dat ik zijn eten zou afgenomen hebben.

Intussen werden wij in de gemeente geconfronteerd met de vliegende bommen (V-1). Het waren net kleine vliegtuigjes, de romp een ronde buis, zoals een stoofbuis, geladen met springstof en in het midden twee vleugels. Het geheel werd aangedreven door een soort motor, met achteraan de romp de uitlaat, die een vlam uitspuwde. Het ding maakte redelijk veel lawaai, een stotterend geluid. Eens de brandstof opgebruikt was, viel de motor stil en viel het tuig ogenblikkelijk neer of zweefde zoals een zweefvliegtuig nog een heel eind verder op de draagkracht van de vleugels. Bij de aanraking met de grond volgde dan een hevige ontploffing, met alle gevolgen van dien. Als het helder weer was kon men goed hun vlucht volgen, want zeer hoog vlogen ze niet. Eens het donker was, viel de vlam, die uit de uitlaat van achter, kwam, ook meteen op. De V-2 was echter nog een gevaarlijker tuig. Het was een echte raket, die men niet hoorde afkomen. Gelukkig zijn er bij ons op de gemeente geen V-2 raketten gevallen. Deze tuigen waren meestal voorzien voor Engeland, alhoewel er in Antwerpen ook wel gevallen zijn. Vanuit de Palingstraat, waar we woonden, konden we meestal 's avonds zien als er V-2 raketten gelanceerd werden naar Engeland. Niet dat we de raketten zagen, maar eens ze gelanceerd waren, konden we wel de condensstrepen zien die ze achter lieten, net zoals bij vliegtuigen. De strepen waren dan niet horizontaal, maar verticaal. Ik geloof dat de lanceerbasis zich in Peenemunde bevond. Hoeveel er juist op de gemeente gevallen zijn, weet ik niet. De ene spreekt van drie, de andere van vier of zelfs vijf. Wel weet ik dat op een morgen Emiel en ik fietsten naar school, toen we het geluid van een aankomende V1 hoorden. Naar het geluid te horen was hij nog ver af. Het was die morgen zeer mistig, zodat we het tuig niet konden zien. We bevonden ons in de Stationstraat en waren van de fiets gestapt om het geluid beter te kunnen detecteren. Opeens stilte: de motor moet op het einde van zijn krachten gekomen zijn. Stilte, bang afwachten wat er zou komen, dan een ontploffing, het was voorbij. Nu was de vraag waar was hij gevallen? Volgens som-

mige was hij neergekomen aan het Axelsvaardeken. Heel zeker ben ik daar niet van, daar een tijdje later, toen ik 's middags in de klas mijn boterhammen aan het opeten was, er een hevige ontploffing plaats had. De ruiten van de klas daverden bijna uit hun voegen. Zelf was ik zeer aangeslagen, alleen in de lege klas, wat kon er nog volgen? Het bleef echter verder rustig. We hadden op school wel richtlijnen gekregen als we het verdachte geluid van een aankomende VI hoorden: we moesten ons verschuilen onder de banken. Later hoorde ik zeggen dat deze vliegende bom op het Axelsvaardeken was gevallen. Welke van de twee nu op die plaats is terecht gekomen, weet ik niet, maar ik ben er wel zeker van dat het om twee verschillende bommen ging.

Het moet januari 1945 geweest zijn. De schooldag zat er op, het was koud en er lag een laagje sneeuw. We fietsten naar huis. Toen we in de Stationstraat waren, hoorden we een vliegende bom aankomen, sprongen van de fiets, juist ter hoogte van de autobusgarage van Dauwe. Ja daar komt hij aangevlogen uit oostelijke richting. We hadden wel schrik, maar zolang we hem konden zien, geen probleem. Eens het tuig boven de achterzijde van de garage was, viel de motor stil. We lieten onze fietsen vallen, doken weg in de sneeuw onder de haag aan de andere zijde van de straat. Ik kon mijn ogen echter niet van het tuig houden, misschien met de gedachte zolang ik het kan zien kan het voor mij geen kwaad. Het wiebelde wat, eerst links dan rechts, zoals een piloot van een klein toestel doet om personen op de grond te groeten, met de vleugels wuiven. Dan was het of het toestel wat omhoog ging, om daarna onderuit in een soort bocht neer te storten. Een enorme knal en als we van onder de haag vandaan kwamen, zagen we richting Kleine Melkerijstraat een rookpluim opstijgen. Ik pen dit nu neer maar alles verliep zeer snel, kwestie van seconden. We waren nog teveel aangedaan om ter plaatse te gaan kijken, zeiden niet veel tijdens het naar huis rijden. 's Anderdaags vernam ik dat de bom aan de Kleine Melkerijstraat gevallen was, waar twee huizen stonden. In een van deze woonde een man alleen, die bij het horen van de bom onder zijn tafel gekropen was en dit had zijn leven gered. Verder weet ik dat er een VI op de Langelede gevallen is en ook een te Overslag op de Bovenhoek. Daar was ik echter niet zo dicht bij betrokken.

Wat mij ook is bijgebleven uit die periode, het moet september, oktober 1944 geweest zijn. Niet heel ver van onze woning, ongeveer op 500 m, is er opeens een ontploffing. Er blijkt een vliegtuig neergestort te zijn. Nochtans hadden we geen geronk gehoord of een luchtgevecht. Het bleek een jachtvliegtuig te zijn, dat zomaar uit de lucht komen vallen was. Het had zich diep in de grond geboord. Natuurlijk moest er een oorzaak geweest zijn, maar dit zal wel altijd een raadsel blijven, want de piloot was met het vliegtuig omgekomen. Engelse militairen van het vliegveld te Moerbeke waren vlug ter plaatse, onderzochten de plaats van het onheil, namen alles mee dat voor hen belangrijk scheen. Ook de lichaamsdelen van het slachtoffer werden, zo goed en kwaad als het ging, verzameld en uiteraard ook meegenomen. Eens de militairen vertrokken waren en de plaats van het gebeuren vrij gegeven was, ging menigeen een kijkje nemen. Zelf was ik ook bij de

nieuwsgierigen. Veel was er eigenlijk niet te zien, een diepe krater met enkele brokstukken er omheen. Er werd wat rondgescharreld om te zien of er nog iets bruikbaar te vinden was, maar nee, het grootste deel van het vliegtuig stak zeker diep in de grond. Dan maar terug naar huis. Een paar uur later ben ik nogmaals ter plaatse geweest en er was nieuws. Remy Allonsius, Josian Gauwe en Eduard Coppieters (van deze laatste ben ik niet zo zeker), hadden met een mesthaak in de krater, op zoek naar een stuk mica of ander materiaal, een stuk van een vest boven gehaald. Er zat een soort paspoort of identificatieplaat in. Het bewuste document luidde als volgt: ‘Willem David Luitenant vlieger geboren 1920 Washington’. Dit schrijf ik onder voorbehoud, zelf heb ik het document niet gezien. De vindsters waren er al mee onderweg naar het vliegveld om het daar aan de Engelsen te overhandigen.

De aandachtige lezer zal zich ongetwijfeld de vraag stellen “Hoe weet hij dat nog zo juist na al die jaren?” Misschien heeft het gebeuren toen een zeer grote indruk op mij gemaakt en al die jaren zijn die gegevens steeds in mijn achterhoofd blijven steken en menigmaal kwam dit mij voor de geest. Ik wil het nogmaals benadrukken, dit is letterlijk wat men mij toen verteld heeft.

Er werd voort school gelopen te Wachtebeke, tot Emiel en ik opgeroepen werden om een soort examen af te leggen, om aanspraak te kunnen maken op een studiebeurs van het ‘Fonds der meest begaafden’. Alles verliep redelijk vlot, maar als puntje bij paaltje kwam, kreeg Emiel een beurs, maar ik viel uit de boot. Mijn uitslag was naar het schijnt niet goed genoeg. Later werd mij verteld dat het logisch was: voor een klein dorp als Overslag zou er maximum maar één beurs ter beschikking geweest zijn, met het gevolg, wie de langste arm had en zo verder. Eigenlijk had ik ook niet heel veel gestudeerd om me voor te bereiden op het examen, want er speelde iets heel anders in mijn hoofd. Mijn oudere broer werkte toen in het Zwartselkot (Usines Paul Madou). Als hij ‘s zaterdagsmiddags thuis kwam van zijn werk, legde hij zijn zuur verdiende loon op tafel met de woorden “Hier zie ma, dat is voor u.” Ma, die het verdiende goed kon gebruiken om haar huishouden recht te houden, gaf hem zijn zondagsgeld en dat was heel wat meer dan ik kreeg als pree. Met lede ogen zag ik dat elke week aan. Ik wilde en zou ook gaan werken en geld verdienen om dit ook fier te kunnen afgeven thuis. Het schooljaar 1945 liep ten einde, nu zou een heel andere periode voor mij aanbreken.

II

Werkman

Eens het schooljaar 1944-45 achter de rug, kwam het er op aan zo vlug mogelijk werk te vinden. Gedaan met klein Spiesken, voortaan was ik in de volksmond 'Spiesken', tout court. Welk werk kon mij toen niet schelen, als ik maar aan de slag kon. Vooraan de Stationsstraat woonde een zekere Staelens, zijn voornaam is mij ontgaan. Hij had een bedrijfje opgestart om rieten matten te maken. Een paar van mijn kameraden werkten reeds voor hem, o.a. Leonard Delaruelle (Nard Struif), die trouwens niet ver van Staelens woonde, René Wijngaerd, Eduard Coppieters en nog een paar andere. Staelens had juist een contract kunnen afsluiten met een steenbakkerij te Tielrode, om rieten matten te maken die moesten dienen om voor de hangars te hangen, waar de stenen werden gedroogd voor ze gebakken werden. Zo kwam hij ook bij ons thuis terecht om te vragen of ik niet bij hem zou komen werken. Pa liet de keuze volledig aan mij over. Zelf was ik in de wolven. Ik zou nu ook geld kunnen verdienen voor thuis.

Spiesken en Edward Coppieters op de kermis te Overslag

Ik moest eerst een paar dagen bij hem komen om de stiel te leren, dan was het vertrekken naar de steenbakkerij, het oude gelaag te Tielrode. Het matten maken op zich was niet zo moeilijk, maar het was wel intensief werken, rekening houdend met onze jonge leeftijd. We vertrokken 's maandags, moesten er de ganse week blijven en waren volledig op ons zelf aangewezen. We moesten voor ons eten zorgen en verder ons plan trekken. We hadden een lokaal ter beschikking waar we op een slaapzak konden slapen, ons konden wassen, niet in een lavabo, maar in een teil, en het water moesten we een heel eind verder zelf gaan halen met een grote kan. We hadden ook een klein gasvuurtje ter beschikking, om eventueel warm eten te maken. Het gelaag was vrij uitgebreid. Er lagen over het ganse terrein sporen waarop kleine wagentjes reden, die de klei uit de groeve naar boven haalden en ook dienst deden om de stenen te vervoeren. Daar we allen door onze jonge leeftijd meer speelvogels waren dan werkers, reden we met die wagentjes, als we tijd hadden, van hot naar her. Dikwijls lieten we ze naar beneden in de groeve razen, er wel voor zorgende er op tijd af te springen, want door de snelheid durfden ze uit de sporen springen. Nu moet men ook niet denken dat we niet moesten werken. Eerst even uitleggen hoe het maken van rieten matten er aan toe ging.

Er stonden grote tafels opgesteld, met een lengte van ongeveer 4 meter, een breedte van ongeveer 3 meter en ongeveer 0,5 meter hoog. De bovenkant bestond uit latten die op een dertigtal centimeter van elkaar verwijderd lagen. Tussen die openingen werden in de lengte, gepekte koorden gespannen. Vooraan de tafel werd aan die opgespannen koorden een andere koord vastgemaakt, die op een kleine bobijn gewonden was. Het losse riet werd dwars op die tafels gelegd. Twee matmakers werkten op een tafel, zodat men niet te veel over en weer zou moeten kruipen. Het riet lag aan de rechterkant met de dikste zijde naar de rand toegekeerd en links juist andersom, zodat in het midden de dunste riestengels elkaar overlaptten, om zo in het midden een even dichte lus te hebben als aan de buitenzijde. We zaten met onze knieën op de tafel, namen vier tot vijf stengels, brachten deze naar ons toe, duwden ze zoveel mogelijk plat, t.t.z. we zorgden er voor dat de stengels zo weinig mogelijk op elkaar lagen, en maakten deze dan vast aan de onderste gespannen koorden met een lus. Zo schoven we verder op de tafel tot de mat de vereiste lengte had. We moesten per tafel 15 matten per dag maken en voor elke gemaakte mat verdienden we 10 frank, dus 150 frank per dag. Zo hadden we elk 75 frank. We moesten ook instaan voor het pekken van de koorden. De koorden werden buiten open gespannen, zoals wasdraden, en dan met een vod, die in pek en carboline gedoopt was, de koorden inwrijven.

Als de zon scheen was dit werk geen lachertje, want dan was men steevast in het gezicht verbrand. Ondanks het zware werk hebben we daar ook veel plezier gemaakt. Enige controle op ons was er niet en Mr. Staelens kwam maar af en toe eens zien hoe het werk vorderde. De huisbewaarder, die vooraan het steengelaag woonde, had een dochter ongeveer mijn ouderdom. Ze liep nog school, maar eens de school gedaan kwam ze, meestal als haar pa niet in de buurt was, even een goede dag zeggen. Iets verder dan de woning van de huisbewaarder was een café,

dat open gehouden werd door een vrouw van ongeveer dertig jaar. Ze had zwart haar en donkere priemende ogen, in mijn ogen een mooie vrouw. Sometijds gingen we er 's avonds iets drinken, bier lustte ik toen nog niet, dus voor mij was het limonade. De vrouw kwam zich steevast bij ons zetten, want meestal was er geen ander cliënteel in de zaak. Ze vertelde dat ze gehuwd was, maar dat haar man in de gevangenis verbleef. Hij had meegeheuld met de Duitsers en was daarvoor veroordeeld. Ieder van ons, en zeker de oudsten, dong naar haar gunst en vroeg of wij niet bij haar mochten slapen, want onze bedstede was meer een varkenshok dan een slaappleats. Steevast antwoordde ze "Als er iemand bij mij mag blijven slapen, is het Julien." Ik voelde mij dan steeds vereerd en fantaseerde dan maar hoe dat wel zou zijn. Dat ze het echt meende, geloof ik niet, maar het kon mij niet schelen. Dat er een mooie vrouw interesse toonde voor mij, streefde mijn ijdelheid. Na een paar maanden zat onze job in Tielrode er op. Het vereiste aantal matten was klaar en verder had Staelens geen werk meer voor ons allen. Dan maar een paar weken thuis niets doen. Plots stond Staelens terug aan onze deur met de vraag of ik geen lust had om terug bij hem te komen. Hij was intussen verhuisd en woonde nu te Sint-Gillis, meer bepaald te Duizend Appels, beter bekend als de 'Warme landen'. Ik moest bij hem inwonen en mijn taak zou er in bestaan een buurjongen van hem, ter plaatse op te leiden tot volwaardig mattenmaker. Alles was snel in kannen en kruiken en ik kon met hem optrekken naar Sint-Gillis voor een eerste kennismaking. Ik kreeg een nette slaapkamer op zolder en mevrouw Staelens was een zeer vriendelijke vrouw. Zelf had zij geen kinderen en ze beschouwde mij dan ook zowat als haar eigen kind. De buurjongen die ik moest opleiden, was nog wat jonger dan ik en de eerste paar weken vlotte het goed tussen ons. Ik werd snel aanvaard door zijn vrienden en kennissen en in mijn vrije tijd mocht ik met hen mee optrekken. Hij had ook een zuster die een paar jaar ouder was. Zij en haar vrienden en vriendinnen bouwden al eens een feestje en ze nodigden mij altijd uit om mee van de partij te zijn. We vierden ook samen kerstmis 1945. Het was leuk en ik voelde mij er vlug thuis. Eens de buurjongen het vak onder de knie begon te krijgen, kreeg hij de neiging om baas over mij te spelen en om de lieve vrede met zijn burens te bewaren, liet Staelens die gast maar doen. We moesten een zeker aantal matten per dag afwerken en daar was ik verantwoordelijk voor. Mijn collega liet mij echter gedurende de werkuren meermaals in de steek om bij hem thuis binnen te wippen om een tussendoortje te eten of te drinken, maar meestal ook om een tijdje van het werk af te zijn. Het resultaat was dat ik het vereiste aantal matten niet afkreeg en dit dan ook moest verantwoorden bij Staelens. Na een tijdje had ik er genoeg van om voor de fratsen van de ander op te draaien. Toen we op een zaterdag, voor ik naar huis kon, de koorden, om de volgende week te gebruiken, moesten inpekken en mijn maat er de brui aangaf en ik alleen in de brandende zon het werk moest opknappen, was voor mij de maat vol. Ik was vermoeid, gedemotiveerd en daarbij nog de brandende pijn aan mijn aangezicht en de bovenzijde van mijn handen. Pa had ogenblikkelijk gezien dat er iets scheelde. Trouwens het schreien stond mij nader dan het lachen. Na thuis alles uitgelegd te hebben, zei pa resoluut "Het is gedaan, ge gaat daar niet meer werken!" – "Jamaar," zei ik, "mijn

kleren en andere persoonlijke spullen zijn ginder nog.” – “Ik ga ze zelf wel ophalen,” zei pa, “en zal het daar wel uitleggen.” Daarmee was voor mij de kous af. Trouwens we waren nooit ingeschreven als werknemer, wat later wellicht gevolgen zou hebben voor het pensioen en ook bij afdanking had ik geen recht op stempelgeld. Intussen werkte Leonard ook niet meer bij Paul Madou, maar had nu werk in een katoenspinnerij te Gent, de Grasfabriek gelegen aan de Tolhuisbrug. Elke dag trok hij samen op met Jef Van Veirdeghem, die in het huis van Remy De Bruyne zijn ouders, alleen woonde. Zijn echtgenote had hem laten zitten, zoals wij zeggen. Jef werkte ook in een spinnerij te Gent, maar wel in een vlasspinnerij. Hij zou eens horen of men mij daar ook niet kon tewerkstellen. Ik ging mee met hem om te solliciteren, werd aanstonds aanvaard en kon ’s anderdaags al beginnen. We moesten te Zelzate de trein nemen van 6 uur om een uur later aan te komen in het station Gent-Muide. Vandaar dan 10 tot 15 minuten te voet naar de fabriek om het werk aan te vatten om 7.30 u. Van huis vertrokken we om 4.30 u te voet naar Zelzate, langs de Marquette, over de oude Langeledebrug, de Kleistraat tot aan een boswegeltje bijna aan het einde van de straat. We trokken verder door de bossen, langs het Zwartselkot, de Kloosterbos, de Nieuwe straat, de Markt en verder de brug over, dan de Kanaalstraat tot aan het station. Het was een hele trip en het gebeurde dikwijls dat we op het laatste moesten lopen om onze trein te halen. Dat gebeurde als we onderweg wat veel hadden getreuzeld of achter een konijn gelopen hadden, dat voor onze voeten wegsprong, of te veel interesse hadden voor andere dingen ’s morgens vroeg in de natuur. ’s Avonds hadden we om 5 uur gedaan met werken. Terug naar het station op de Muide, waar we iets voor 6 uur een trein hadden naar Zelzate en dan wederom te voet naar huis. Daar kwamen we dan rond 20.15 u aan, eten en in bed om ’s anderdaags terug om 4 uur op te staan. Veel lust of tijd hadden we niet om na onze thuiskomst nog iets te doen. We hebben dat zo ongeveer 1 jaar gedaan. Daarna werd er voor ons een fiets aangeschaft, geen nieuwe hoor, een gebruikte, meestal opgelapt met onderdelen van een ander rijwiel. Dit kon ons echter niet deren. Meestal knutselden we er zelf wat aan om hem naar onze zin te maken. B.v. herschilderden we hem en als de verf nog niet helemaal opgedroogd was, vlamden we hem mét een brandende kaars. Het was nu ook niet zo dat we de tijd, dat we het traject te voet aflegden, triestig en ongelukkig waren. We waren jong en stoeiden er maar op los of vertelden over ons wedervaren op het werk, soms met een tikkeltje overdrijving. Er was echter veel te vertellen, zeker door het feit dat op het werk het merendeel van onze collega’s vrouwen waren en geen van ons op hetzelfde atelier werkte. De eerste dag op mijn werk, was er een van kennismaking. Ik werd tewerkgesteld waar het fijne garen werd gesponnen. Zoals ik reeds zei, was het een vlasspinnerij, waar het garen werd gesponnen om later lakens en ander linnen te weven. Een klein beetje technische uitleg is hier misschien wel op zijn plaats. Ik zal dit trachten te doen zoals ik het mij nu herinner zonder in details te treden, daar ik daar zelf niet goed van op de hoogte ben.

Het vlas, geoogst op het land, had reeds meerdere bewerkingen ondergaan voor het klaar is om gesponnen te worden. In het lokaal, waar ik tewerk gesteld werd, ston-

den er een 25-tal spinmolens opgesteld, waarvan er slechts 2/3 in werking waren. In het midden van het lokaal was een brede gang en aan beide zijden van deze waren de spinmolens ongeveer in visgraat vorm opgesteld. De gang vormde hier de ruggengraat en de molens de zijgraten. Tussen de molens zelf was er ook een gang van ongeveer 1,2m breed, waarin de spinster werkte en zo langs de ene kant de linkerzijde van een spinmolen bediende en langs de andere kant de rechterzijde van de andere molen. Boven de centrale gang draaide er een as, waardoor de onderscheidenlijke riemen van de molens werden aangedreven. Deze riemen liepen achteraan de machines respectievelijk over een losse of vaste riemschijf, naargelang de molen draaide of stil lag. De riemschijf kon een grote trommel doen draaien, die onder de molen doorliep. Op die molen deden kleine riemen (rolluiklint), die rond de trommel gespannen waren, zo de respectievelijke spullen draaien. Op de spullen stonden bobijnen en tegelijk spinnen ze het garen en wonden het op de bobijnen. Bovenaan de spinmolen werden grote bobijnen geplaatst waarop het vlas, dat reeds tot grof garen was verwerkt, aangebracht werd. Men kon zich dat voorstellen als grof gesponnen wol, die geen trekkracht had. Dit grof garen werd door een grote waterbak, waar het water ongeveer 40 graden warm is, geleid. Zo ging het verder door een soort kleine wals, waar het min of meer wat geplet werd, om dan naar de eigenlijke klossen te lopen, die op de spullen gestoken waren. Op die spullen werden vliegers geschroefd. Deze vliegers zagen er uit als een omgekeerde U. Boven aan die omgekeerde U was een verdikking met aan de binnenzijde een opening, waarin draad was getrokken zodat de vliegers op de spullen konden worden vastgedraaid. Aan de twee uiteinden van de vliegers was er een open lusje, waar de draad doorliep en deze door het draaien op de klossen wond.

Deze summiere technische uitleg opdat de lezer beter zou begrijpen wat volgt. Ik was dus terecht gekomen in een natte spinnerij. Er hing steeds een hoge graad van vochtigheid in de lucht. Door het water in de waterbakken en door het snelle draaien van de spullen, was het alsof het op een hoogte van ongeveer 1 meter aan het motregen was. Iedereen die daar werkte moest dan ook een waterdichte schort dragen, om zich te beschermen tegen het water en niet de ganse dag met een natte broek te moeten rondlopen. Ook de vloer lag er nat bij en het eventueel overtollige water liep langs een kleine geul naar een afvoerkanaal.

Na voorgesteld te zijn aan de baas van het atelier, de meestergast, en alle andere medewerkers, kreeg ik een plaats toegewezen tussen twee molens bij een al ietwat oudere spinster, die mij, tussen haar werk door, zoveel mogelijk uitleg gaf wat mijn taak zou zijn en mij verder de gang van zaken op het atelier uitlegde. Het is wat laat, maar nu wil ik toch nog hulde brengen aan die vrouw. Ze nam de taak op zich om, tussen haar eigen werk, voor mij als een moeder te zijn. Ze was bezorgd en wees mij op de gevaren die een jongen van 15 kon lopen tussen die verschillende vrouwen. Ze was als een moederkloek en als ik eens iets mispeuterde of op het punt stond het te doen, wees ze me op mijn fouten, zonder veel misbaar te maken. Ze maakte ruzie met andere vrouwen wanneer ze zag dat die mij zouden

misbruiken voor 't een of 't ander. Zelf vond ik het niet zo leuk dat ik bemoederd werd. Achteraf heb ik wel begrepen dat het voor mijn goed was, maar ja achteraf! De taken, waren ongeveer als volgt verdeeld. Op de hoogste plaats stond de afdelingsverantwoordelijke, een al wat oudere man. Dan kwamen de meestergasten, hier waren het een vrouw en een man. Nadat ik een paar weken ter plaatse was, ging de vrouw met pensioen en werd een ganse tijd later ook vervangen door een man, dit door opvolging. Verder had men de spinsters, die verantwoordelijk waren voor de spinmolen die zij bedienden, t.t.z. de productie ervan. Verder de draadjesmaaksters, die er op wachtten eens volwaardig spinster te kunnen worden. De laagste in de rij waren de 'aftrekkers' (wat een woord) waartoe ik ook behoorde. Men had ook nog de grote smeerder, die later de taak van meestergast kon toegewezen krijgen, en de kleine smeerder, die ook de taak van ophaler van het gesponnen garen of als riempjesnaaier kon ingezet worden. Dit waren de rolluiklinten die de spullen deden draaien en meestal door het water stuk gingen. Hij moest ze herstellen of vervangen.

Mijn taak begon ik dus als aftrekker. Dat hield in dat ik en nog andere aftrekkers ons bij de hun toegewezen spinster bevonden en afwachtten tot er een fluitsignaal, gegeven door de meestergast, weerklonk om ons naar een spinmolen te begeven, die stilgelegd was omdat de klossen vol waren. Het was de meestergast in overleg met de spinsters die de molen stillegde. Het waren meestal de spinsters zelf, geholpen door de draadjesmaaksters, die het garen afbraken van de klossen. Dit gebeurde meestal door een slag van de buitenkant van de hand met een techniek zo dat men het garen zo weinig mogelijk beschadigde. Dit vooral om het garen terug gemakkelijker te kunnen vastmaken aan de vliegers en om het spinproces terug in gang te zetten zonder veel moeilijkheden. De aftrekkers moesten nu zo snel mogelijk de volle klossen van de machine aftrekken, na eerst de vliegers losgeslagen te hebben met een ijzeren staafje dat aan onze zijde hing, om zo de vliegers te verwijderen voor we de klossen konden aftrekken. De volle klossen werden op pinnen gestoken die op een metalen plaat waren vastgemaakt. Eens die plaat vol werd die op een staander geplaatst, daar er in het midden van die plaat een opening was, kon men die gemakkelijk op de staander schuiven. Op zo een staander gingen 4 of 5 platen vol met garen. Ik vind het wel belangrijk, dat ik het verloop van de werkzaamheden zo goed mogelijk uitleg, omdat ik later ook kleine smeerder, riempjesnaaier, ophaler van het garen en grote smeerder zou worden. Tevens kreeg ik ook de techniek van het spinnen onder de knie. De afdelingsverantwoordelijke, Mon was zijn roepnaam, en hij liet ons toe hem zo aan te spreken. Hij leefde naar zijn pensioen toe en bracht de meeste tijd door in zijn bureel, waar hij administratief werk opknapte. Een tot tweemaal per dag deed hij zijn rondgang, sprak met de spinsters en deelde ook meestal een snuifje met hen. Bijna alle wat oudere werkers gebruikten snuiftabak. Ze namen wat spul tussen duim en wijsvinger, brachten dit naar de neusgaten en snoeven het op. Mon, die een hevige snuiver was, had een andere techniek. Hij legde een hoopje snuif in een ptje aan de bovenkant van de hand tussen duim en wijsvinger en snuiven maar. Zijn neusgaten stonden wijd open en zagen bruin van het gebruik. Het snuiven was voorzeker wel het gevolg

van het feit dat men in de fabriek nergens mocht roken. Velen, die niet snoeven, gaven zich over aan het pruimen van tabak, zoals onze meestergast b.v. Ik wilde mij ook eens laten gelden en liet mij verleiden tot het pruimen. Een stuk pruimtabak tussen de kiezen en ik voelde mij groot, maar na een dertigtal minuten werd ik misselijk en duizelig. Wat was er gebeurd? Als onwetende had ik het sap, dat vrij kwam in mijn mond, ingeslikt in plaats van uit te spuwen. Ik had mijn lesje voorgoed geleerd en zou mij zeker niet meer wagen aan zulke experimenten!

We werkten op het atelier met 7 tot 8 mannen, naargelang er een afviel of bijkwam. De werknemers, die van buiten de stad kwamen, waren meestal honkvast. De stellingen daarentegen, zagen er niet tegenop om om de haverklap te veranderen van werkgever. Er werkten een 30 tot 40 vrouwen op de afdeling, van jonge zestienjarigen tot oudere, die bijna pensioengerechtigd waren. Het waren vrouwen van alle slag. Er waren devote, fatsoenlijke, speelse en ook echte lellebellen. Maar kom, waar er meerdere mannen samen werken komt men er ook van alle slag tegen. Ik voelde snel aan dat ik nu in een echte grotemensenwereld terecht gekomen was. Er werden geen dingen meer verteld, waar men vroeger, als ik in de buurt kwam, opeens zweeg of met de hand half voor de mond fluisterde, opdat ik niet zou horen wat er verteld werd. Ik was vijftien jaar, maar nam me voor mij niet te laten doen en mijn mannetje te staan. De mij opgedragen taken voerde ik zorgvuldig uit en ik werd vlug aanvaard door de anderen, zowel mannen als vrouwen. Dit was ook wel door het feit dat ik overal een handje toestak waar het nodig was, als ikzelf niet veel te doen had.

Op mijn afdeling werkte niemand uit de streek van Wachtebeke of Zelzate. Een paar personen uit het Zelzaatse en de persoon, die mij de job aan de hand gedaan had, werkten wel in de fabriek, maar op andere afdelingen. Mijn kennissenkring kon ik evenwel goed uitbouwen op de trein, met jongeren van mijn ouderdom die de vakschool te Gent volgden, b.v. bij Carels, of andere gasten die elders te Gent tewerkgesteld waren.

De trein die ons naar onze bestemming bracht en terug, werd getrokken door een stoomlocomotief. De wagons waren verouderd en met houten banken. We reisden met een weekabonnement. Veel kattenkwaad konden we niet uithalen op de trein, want bij het minste dat er mispeuterd werd hield de treinwachter het abonnement in, met als gevolg geen abonnement, geen werk. Er was ook voor gezorgd dat de mannen niet bij de vrouwen konden zitten. De eerste twee wagons na de locomotief waren voorbehouden voor de vrouwen. Voorbehouden is eigenlijk te mooi uitgedrukt, ze moesten daar plaats nemen en mochten ook in geen geval bij de mannelijke abonnees zitten. Voort waren er nog een paar rijtuigjes voor gewone reizigers met enkele compartimenten voor 1ste klas reizigers. Die waren ook voor de abonnees verboden. Na een tijd kende ik bijna iedereen, die ook elke dag de trein nam. Met de een klikte het al wat beter dan met de andere en zo hadden we bijna altijd onze zelfde plaats in de trein. Er werd verteld, gelachen, soms kaart gespeeld, maar vooral veel geslapen. Het was wel een leuke tijd. Eens afgestapt aan het Muidestation moest ik nog een tiental minuten lopen tot aan de fabriek.

Het te volgen traject liep van het station over de Muidebrug, daarna de eerste straat links, de Van Bevelandstraat. Op het einde boog deze rechts af en liep verder langsheen de muren van de fabriek tot aan de Sassevaartstraat. Daar was de ingang van de spinnerij, rechtover een ingang van Carels. Nu staat de fabriek er niet meer: alles is afgebroken en als ik mij niet vergis is er nu een groot benzinstation. In plaats van de Van Bevelandstraat te nemen, kon ik, eens over de Muidebrug, ook rechtdoor gaan tot aan het Neuseplein en daar links afbuigen in de Sassevaartstraat. Ik leg dit zo nauwgezet mogelijk uit, omdat ik daar de meeste tijd gesleten heb tussen juli 1946 en februari 1950, bijna 5 jaar van mijn jeugd.

Door te Gent te werken en Zelzaatse vrienden te maken op de trein, verplaatste mijn vrije tijd en uitgaansleven zich van mijn geboortedorp naar die regio. Niet dat ik Overslag zou verloothenen, maar eens de schooltijd voorbij en 15-16 jaar geworden, was er daar voor deze categorie van jeugd niets meer te beleven, buiten de kermissen. Voor cinema, danstent, bibliotheek, voetbal, zwembad en andere activiteiten was men aangewezen voor een deel op Wachtebeke, waar ook geen zwembad aanwezig was en het uitgaansleven voor tieners ook maar op een laag pitje draaide. Verder, in Moerbeke, ook niet denderend, dus koos ik voor Zelzate. Dit kwam deels door het feit dat ik er vrienden had, er elke dag kwam om de trein te nemen en ook wel dat ik daar gemakkelijker contact kon leggen met meisjes van mijn ouderdom. Meisjes, ja vrouwen! Ik moet bekennen dat ik steeds, en nu nog steeds, veel gezonde interesse had voor al wat vrouw was. Men moet daar echter niets achter zoeken, voor mij was en is een vrouw iets enigs en ik ging en ga er nog steeds van uit dat er geen lelijke vrouwen bestaan. Versta mij hiermee niet verkeerd. Uiterlijk verschillen ze allemaal van elkaar, innerlijk zal dat ook wel zo zijn, misschien compenseert het een wel het ander. Hun schoonheid ligt, voor mij althans, in het feit dat zij kinderen kunnen baren, dat ze tevens geliefde, echtgenote en wat wij als man niet kunnen ook moeder kunnen zijn. Ik zou bijna aan 't filosoferen gaan, maar de jaren in mijn jeugd, dat ik bijna elke dag met alle verschillende types in aanraking kwam en hun capaciteiten en hun zwakheden zag, heeft een grote invloed op mij gehad. Ooit heb ik gezegd, "Later schrijf ik een boek alleen over vrouwen." Men zei mij "Laat dat maar aan een vrouw over". Toch geloof ik dat de schrijfster teveel beïnvloed zou zijn, daar ze haar seksegenotes van een heel andere kant bekijkt dan een man.

Laat mij nu eerst verder gaan met mijn volwassen worden in mijn werk en daarbuiten.

Van aftrekker evolueerde ik snel naar kleine smeerder. De assen, waarop de kleine tandwielen zaten waar het garen doorliep, waren gevat in halfopen houders. Die moesten een- tot tweemaal per dag ingevet worden. Met een vetpot in de hand en een borstel vervulde ik die taak. Zo kwam ik tussen alle spinmolens terecht en had zo ook contact met alle vrouwen. Bijwijlen moest ik ook de grote smeerder helpen, de beschermkappen achteraan de machine opheffen en met mijn andere hand de oliepul hanteren. Dit moest zeer oplettend gebeuren, want de pul kon vlug gegrepen worden door de tandwielen, met alle gevolgen van dien. Het gebeurde wel eens dat een spinster van mijn bezigheden gebruik maakte om mijn rits te ope-

nen en er vlug haar hand te laten inglijden. Het duurde echter maar een fractie van een seconde. Tijd om te reageren had ik niet en laat het ook buiten beschouwing of ik dat feit nu zo erg vond. Het gebeurde ook dikwijls dat ik een vrouw gehurkt tussen de spinmolens zag zitten. Ze schrok even en stelde zich snel recht. Wat bleek? Deze vrouwen zaten gewoon te wateren. Dit viel niet erg op, daar de vloer toch continu nat lag. Eerst stelde ik mij de vraag of ze dan geen broek (nu zegt men slipje) aan hadden. Later, toen ik meer ingeburgerd was, heb ik kunnen vaststellen dat het bij de meeste zo was. Het is nu ook niet zo dat seks of wat er moest voor doorgaan elke dag hoogtij vierde op de werkvloer, integendeel. Maar wat ik nu schrijf, is een samenvatting van mijn wedervaren in de textielfabriek gedurende meerdere jaren.

De eerste tijd dat ik er werkte ging ik 's middags mijn boterhammen opeten in de kantine. Maar na een tijdje stelde ik vast dat er maar enkele vrouwen of mannen van onze afdeling dit deden. De baas bleef op zijn bureel om te eten. De meeste spinsters bleven tussen hun molens zitten, alhoewel dit verboden was. De rest trok naar buiten, naar een of ander café, waar dan ook veel plezier gemaakt werd. Nochtans hadden we maar een half uur schaftpauze. Er moest dan ook intensief gebruik van gemaakt worden. Op de hoek van de Van Bevelandstraat en de Sassevaartstraat, juist aan de fabriek, was een café, bij Miele De Raet. Er stond een soort juke-box en steeds was er ambiance. Ook van andere fabrieken in de omgeving kwamen er dikwijls gegadigden om een danspasje te maken en eventueel iemand op te vrijen. De meestergast en de grote smeerder, die heel wat ouder waren dan ik, aten steeds hun boterhammen tussendoor op, voor de eigenlijke pauze begon en daarna trokken ze ook naar buiten. Eens ze volle vertrouwen hadden in mij, vroegen ze mij mee. Het luide gedoe en het dansen bij Miele trok hen niet zo aan, dus gingen ze een paar huizen verder in een klein cafeetje in de straat, om een pint te drinken en eventueel vlug een kaartje te leggen. We waren maar met drie, maar de cafébaas schoof gewillig aan om mee te kaarten.

Op het werk klom ik met de tijd stilaan omhoog in de hiërarchie. Ik werd riempjeshersteller en dan ook garenophaler. Om de riempjes te naaien beschikten we over scherpe driehoekige naalden van ongeveer 5 cm lang en over een metalen plaat die we aan de hand konden bevestigen, zodat de plaat in de binnenkant van de hand kwam te liggen. In de plaat waren kleine uithollingen gemaakt, die echter niet door de plaat doorgingen, want ze waren alleen bedoeld om te voorkomen dat de naald bij het naaien van de plaat in ons hand zou schieten. Eigenlijk waren het systeem en het doel hetzelfde als bij een vingerhoed. Maar hier was het om de hand te beschermen, want om door het rolluiklint te prikken moesten we heel veel druk op de naald zetten. Het naaien van de riempjes gebeurde gezeten op een klein krukje aan de machine zelf, zodat we soms de spinster ietwat hinderden in haar werk. Sommige van hen durfden met hun rokken langs uw hoofd komen vleien, de ene om u te irriteren bij uw werk, de andere om u op te hitsen en we moesten er niet van verschieten als er een rok (per ongeluk) over uw hoofd kwam te zitten. Het garen ophalen had ook zo zijn charmes. De ophaler reed rond met een kar, waarop een achttal standers vol met garen stond. Ze konden twee per twee naast

elkaar staan. Verder waren boven aan de kar buizen met haken, waaraan tevens acht staanders konden gehangen worden. Dit was redelijk zwaar werk voor mij, want zo een volle staander woog toch ongeveer 30 kg. Ik troostte mij echter met de gedachte dat ik zo spieren bij kweekte. Eens de kar volgeladen, reed ik ermee naar een allee, om ze daar in een goederenlift te plaatsen en te versturen naar de bovenste verdieping, waar het garen nog enkele bewerkingen moest ondergaan. Deze lift kan men niet vergelijken met de tuigen van nu. Het was trouwens ten strengste verboden om zelf de lift te gebruiken, alhoewel ik meermaals moest vaststellen dat de bazen het zelf niet zo nauw namen met de regels en liever de lift namen dan de trappen. De liftkoker werd afgesloten door een zware plank, die men omhoog kon schuiven. Het was erg rudimentair. Zelfs als de lift in beweging was of zich op een andere verdieping bevond, kon men de plank wegschuiven en gaapte het gat. Om de lift op te roepen: de plank omhoog, luisteren of ze in beweging was, roepen naar beneden of boven om te verwittigen dat men het tuig in beweging wilde zetten en met een ijzeren staaf op de baren kloppen, die langs de liftkoker liepen en waarmee men haar in beweging kon zetten. Waar waren nu de charmes, waarover ik het al had? Om van de spinnerij op de gang te komen van de lift, moest men door een zware deur. Deze deur moest steeds gesloten blijven. De trappen liepen zagezegd rond de liftkoker, dus een trap omhoog, links draaien, nog een trap om op de volgende allee te komen en zo verder. De toiletten, er waren er twee per verdieping, een voor de vrouwen en een voor de mannen, bevonden zich bovenaan de trap aan de rechterzijde. Daar ik mij meestal op de allee bevond, om te wachten tot mijn kar terug naar beneden werd gestuurd of tot de lift vrij was om mijn zaken er in te plaatsen, moest iedereen langs mij om de toiletten te bereiken. Veel mannen kwamen daar niet, maar door de aanwezigheid van heel wat meer vrouwen, was het bijwijken een komen en gaan. Sommigen van hen kwamen om een praatje te slaan, andere om mij uit te dagen en enkele voor wat meer. Op de trap was het de uitgelezen plek om te knuffelen. Men hoorde de deur opengaan, degene die binnen kwam kon ons niet zien en we hadden de tijd om te verdwijnen, ik in het mannentoilet, het meisje bij de vrouwen. Het grootste gevaar kwam van de trappen zelf, daarvoor moest men op zijn hoede zijn. Het gebeurde ook meermaals dat het toilet bezet was en de volgende moest wachten, dan konden we een praatje slaan, of grappen vertellen en eventueel afspraken maken. Het is eens gebeurd dat ik een meisje, wiens moeder daar ook werkte, mocht knuffelen en ongeveer 30 minuten later hetzelfde bij de moeder. Die vroeg mij trouwens om op een zondag bij haar thuis langs te komen, we zouden er een gezellige namiddag kunnen van maken. Haar echtgenoot was dan naar het voetbal, zei ze, en haar dochter bij haar lief. Ze woonde in Zingem, voor mij een hele trip met de fiets en trouwens ik was er niet op gebrand, want lachen spelen en knuffelen dat lag mij wel, maar verder, zag ik het eigenlijk nog niet zitten. Trouwens wil ik er wel op wijzen, dat al hetgeen ik hier neerschrijf gebeurde in de loop van de meer dan vier jaar, dat ik daar werkte. Dus zet het idee van vrouwenloper maar uit het hoofd. Ik was toen een gezonde normale tiener.

Ik bracht ook een deel van mijn tijd door buiten het fabrieksterrein. Zoals ik reeds

zei moest ik een redelijk eind stappen van het station naar mijn werk. Als ik mij niet vergis is het daar de Muidepoort. Er bevonden zich heel wat winkels en ook enkele drankgelegenheden, maar dan meer naar de kant van het station. Er waren ook een paar beenhouwerijen, die er meestal zaken deden met de vroege vogels die naar het werk trokken en er charcuterie, filet americain of zo opsloegen voor tussen de boterham. Men had er ook een gereputeerde fietswinkel, Capriau geloof ik, en de wasserij van de familie Chaves, waarvan de zonen gereputeerde voetballers waren. De oudste, Etienne, speelde bij Racing Gent en de jongere broer, Freddy, bij de Buffalo's. Deze laatste speelde trouwens meermaals mee met de nationale ploeg. Er waren ook een paar zijstraatjes, citeetjes noemde men dat. Langs beide kanten van de steegjes stond een rij kleine werkmanshuisjes, met in midden van het steegje een pomp, waar iedere inwoner zich van water kon voorzien. Achteraan het steegje stond een gemeenschappelijk toilet. Mijn grote vraag was en blijft hoe ze zo de oorlogsjaren hebben overleefd.

Verder over de brug waren er nog een paar etablissementen tot aan het Neuseplein. Daar bevond zich een café waar er steeds ambiance was en gelegenheid tot dansen. Het heette 'De Zouaaf', in de spreektaal 'Het Zouaafken. Trouwens het heeft nog bestaan tot de jaren '90, geloof ik. Daar heb ik ook altijd blijvende herinneringen aan over gehouden. Welk jaar het juist was weet ik niet meer. Het was de maand juli, Gentse feesten en de vakantie was begonnen. Ik had acht dagen verlof, geloof ik. De laatste dag daarvoor, uiteraard een zaterdag, was het decoratiefeest in de fabriek. Degene die er 25 of 50 jaar dienst hadden opzitten werden veremerkt. Iedereen was aanwezig. Een kleine toespraak, applaus, koffie, een paar boterkoeken en een glas bier. Lang duurde dit alles niet, want de meeste waren er op uit om samen met de collega's de bloemetjes eens buiten te zetten in de naburige drankgelegenheden. De baas, de meestergast, de grote smeerder en nog een paar andere, meestal vrouwen, en ik trokken samen naar het café van Miele. Na een paar biertjes gedronken te hebben, vond ons groepje het wat te druk en luidruchtig en er werd besloten naar het Zouaafken te gaan. Velen waren reeds naar huis gegaan of hadden andere oorden van plezier opgezocht. We bleven nog met een twaalftal over. De grote smeerder zijn verloofde, waarmee hij later nog gehuwd is, was ook onder de aanwezigen, samen met haar jongere zus, die ongeveer mijn ouderdom was. Dit jong ding zag mij wel zitten en ik had ook reeds meermaals de gelegenheid gehad haar te knuffelen en met haar in een of ander hoekje te vrijen. Het was echter van beide zijden meer aftasten hoever we met elkaar konden gaan. Mijn mening is dat, als men nog tiener is en niet dol verliefd wordt, de omgang met meisjes meer een spel is. Maar eens men stapel is, speelt de leeftijd geen rol en dan gaat men tot het uiterste, dikwijls met alle gevolgen van dien, als het niet wederzijds is. Het meisje waarvan sprake heette Bertha en was afkomstig van Lotenhulle, wat hier eigenlijk niet ter zake doet. Na nog een paar pintjes soldaat gemaakt te hebben en enkele danspasjes gewaagd, zegt Bertha "Ik moet naar het toilet." Ze gaat naar achter op de koer. Ik, al licht beneveld, volg haar om ook wat af te tappen. Ze wipt het vrouwentoilet binnen, ziet mij afkomen, laat de deur van het toilet open, terwijl ze haar broekje af steekt. Ik zie de kans

schoon, vervoeg haar en trek de deur achter mij dicht, maar doe ze niet op slot. We flikfooien wat, horen andere gegadigden om hun behoefte te doen al babbelend de koer opkomen. De deur wordt opengetrokken door de zuster van Bertha. Ze neemt Bertha vast bij haar schouders en sleurt ze van achter mij naar buiten. Door het feit dat het meisje haar slipje aan haar knoesels hing, was het zeker een koddig zicht. Ik had er echter zelf geen oog voor en uit schaamte dook ik zoveel mogelijk weg. Bertha kreeg ter plaatse wat oorvijgen van haar zuster, die meteen samen zonder naar mij om te zien de zaak verlieten en naar huis trokken. De baas en de meester-gast, die het tafereel meegemaakt hadden, trokken samen met mij terug het café binnen, terwijl ze mij er op wezen dat mijn rits nog open stond. Ik kon wel in de grond kruipen van spijt. Het was natuurlijk mede door het feit dat de deuren van de toiletten onderaan open waren dat men ogenblikkelijk onze voeten bemerkte had. Later heeft echter nooit iemand mij er nog over aangesproken of er ook maar enige opmerking over gemaakt en ik wist nu ook meteen dat het seks- of liefdesleven niet altijd zo gemakkelijk was.

Niet ver van het Muidestation, juist naast de wasserij van de familie Chaves, was er het café Rio, twee trapjes op en men was binnen. Na de werkuren was dit de uitverkoren plaats voor de mannen die op de treinen naar Zelzate en Eeklo moesten wachten. De zaak werd gerund door een mooie jonge vrouw van een jaar of dertig, Irène. Iedereen, jong of gehuwd, dong steeds naar haar gunsten. Ze was niet gehuwd, maar had wel een vaste vriend, die zelf wel gehuwd was. Dit weet ik omdat ze het mezelf verteld heeft en ik die man dan ook meer dan eens ontmoet heb. Hoe het komt weet ik niet, en misschien gaat men mij verdenken van snoeverij, maar Irène had het voor mij, misschien omdat ik goed van de tongriem gesneden was. Ze maakte gaarne een praatje met mij en als het niet te druk was, zette ze zich stevast bij mij aan tafel. Niet dat ik daar dagelijks over de vloer kwam, want mijn financiën lieten dat niet toe, alhoewel ik dat wel zou gewild hebben. Maar ik was steeds de leuze indachtig die we thuis geleerd hadden “Zet de tering naar de nering, of de nering krijgt de tering.”

’s Zaterdag moesten we werken tot ’s middags, maar op een vrijdag vroeg de baas mij of ik geen goesting had om ’s zaterdagsnamiddags ook te werken. Natuurlijk was ik daar wel voor te vinden. Trouwens was het zo dat ik, hetgeen ik verdiende door overuren te presteren, integraal boven op mijn drinkgeld mocht behouden. De zaterdag daaropvolgend kon ik reeds aan de slag gaan. Samen met de baas, de meester-gast en de grote smeerder deden we dan onderhoudswerk aan de machines. Eens het werk gedaan vroegen de twee laatste mij of ik kon bollen. Natuurlijk kan ik dat, bij ons in het dorp heeft bijna iedere drankgelegenheid een bolbaan. Enfin we trokken dan maar op pad, maar zonder de baas. Bollen lag hem niet, beweerde hij. De twee wisten waar er een binnenbolbaan was. Dit was wel nodig want het was buiten te koud. Het café was gelegen in de Bomastraat, ergens achter de kerk van ‘Seles Kest’. Eens ter plaatse viel het mij eigenlijk wat tegen. Het was wel een mooie bolbaan, maar men speelde er met kleine bollen, die maar net iets groter waren dan de kleine bollen die wij gebruikten voor gaaibolling. Mijn metgezellen beweerden dat men in hun woonplaatsen met zo kleine bollen het spel beoefende.

De meestergast was van Velzeke en de andere van Asper. Al bij al viel het voor mij nog mee. Na een paar proefspelletjes kon ik ook met de kleine bollen al goed mijn plan trekken. Lang konden we echter niet spelen, want ik mocht mijn laatste trein niet verspelen en de andere moesten ook naar huis. We hadden trouwens heel wat pinten gedronken en nog meer zou niet te verantwoorden geweest zijn. Ik dan maar opgestapt naar het Muidestation, de andere twee naar Sint-Pieters. Op de Muide aangekomen zag ik dat er nog wat tijd over was en wipte nog even binnen in café Rio. Irène vroeg van waar ik nu nog kwam. Ik vertelde haar dan maar hoe het kwam dat ik nog zo laat op stap was, er aan toevoegend “Ik moet zien dat ik de laatste trein nog haal, anders zou ik wel op straat moeten slapen.” Waarop zij repliceerde op haar Gents “Maar Spiesken toch, ge weet toch dat ge altijd bij mij moogt blijven slapen.” Ik reageerde niet. Ik was als het ware het noorden kwijt. Meende ze dat en hoe bedoelde ze dit werkelijk? Het was mij niet heel duidelijk. Het was mij echter wel duidelijk, wilde ik mijn trein halen dat ik vlug moest zijn. Dus snel opgestapt en op de trein maar piekeren over de gemiste kans. Of beeldde ik mij maar wat in? Voor ik op de trein stapte, was het mij opgevallen dat het licht aan het regenen was, alhoewel het vrij koud was en de temperatuur flirtte met het vriespunt. Eens te Zelzate aangekomen wist ik snel wat er aan de hand was. Het was beginnen ijzelen en de straten lagen glad. Maar kom, ik moest naar huis. Mijn fiets afgehaald, die in de bruglokalen stond en trachten te rijden op het gladde wegdek. Daar kwam echter niets van terecht. Dus maar met de fiets aan de hand verder. Dit ging echter ook niet zo gemakkelijk. Meermaals moest ik bijna acrobatische toeren uithalen om niet tegen het wegdek te belanden. De straten lagen er verlaten bij, want wie niet dringend buiten moest zijn, bleef met zulk weer liever binnen. Ik laveerde zo langs de Markt, de Nieuwe straat, de Kloosterbos, het Zwartselkot de bossen in. Daar kon ik mits goed uit mijn doppen te kijken in de duisternis op de meeste plaatsen fietsen. Eens de bossen door aan de Kleistraat gekomen moest ik terug te voet verder, tot aan de oude brug over de Langeledevaart. De brug lag en ligt nog steeds met een bult zoals bij een kameel, en het wegdek bestond er uit kasseistenen. Spiegelglad lag ze erbij en wat ik ook deed het was mij onmogelijk om samen met mijn fiets erover te geraken. Steeds gleed ik weg en haalde niet eens de bovenkant. Ik probeerde alles, kroop op mijn knieën, mijn fiets achter mij meesleurend, maar niets hielp. Ik raakte dan ook uitgeput van het trekken en sleuren. Toen ik van de trein gestapt was, liep ik er nog wat beneveld bij van de drank, maar nu ik al het grootste deel van de weg afgelegd had in de koude, was dit wel voorbij. Toch nam ik aan de brug een beslissing, waar ik in normale omstandigheden niet zou durven aan denken hebben. Moe gestreden, besloot ik ter plaatse te blijven. Ik plaatste mijn rijwiel aan de haag links van de Kleistraat en zette mij zo goed mogelijk gehurkt weggedoken onder de haag. Na een poosje betrapte ik mij erop dat ik de neiging kreeg in slaap te vallen. Dit kon echter niet zijn. Ik speelde mijn schoenen uit en op mijn kousen waagde ik nog een kans om over de brug te komen. En ja, met veel gesakker lukte het mij nu en ik stond meteen aan de Bosstraat. Nu raakte ik gemakkelijker verder langs de karrenslag, maar na een poosje moest ik mijn schoenen terug aantrekken want

mijn voeten bevroren bijna van de koude. Langs de Marquette naar huis gesukkelde, daar zat men vol onrust op mij te wachten. Veel uitleg heb ik niet gegeven, ik was te moe en blij eindelijk onder de dekens te kunnen kruipen.

Meer en meer begon mijn uitgaansleven zich te verplaatsen naar Zelzate en ook naar Gent. Ik maakte al eens een afspraakje met een meisje van het werk of met iemand die ik ter plaatse leren kennen had, om samen 's zondags eens naar de cinema te gaan. Veel hield dat niet in, maar het was wel aangenaam. Op een dag had ik een van mijn buurjongens verteld dat ik 's zondags een afspraak had met een meisje te Gent om samen eens op stap te gaan. "Goed en wel," zei hij, "als ge uw laatste trein mist dan kunt ge daar een ganse nacht blijven ronddolen op straat." Fier en ijdel als ik was zei ik "Dat is voor mij geen probleem, ik blijf dan slapen in café Rio bij Irène, ze heeft het mij zelf gevraagd." 's Zondags voor ik naar Gent vertrok, riep mijn broer Leonard mij apart. "Blijf deze avond niet achter in Gent," zei hij, "Edward Coppieters heeft aan Pa verteld dat ge van zin zijt te blijven slapen bij Irène. Doe dit niet, want pa gaat u er met groot geweld komen buiten halen." Ten eerste was dat mijn bedoeling niet, maar een beetje opscheppen zou mij rap in slechte papieren gebracht hebben, het was een les.

Als ik tijd had en niets om handen, ging ik na het werk dikwijls te voet naar het stadscentrum, langs het Sluizeken en de Dulle Griet, ook het 'grote kanon' genoemd, de Lange Munt door, dan de Groentemarkt tot op de Korenmarkt. Hier slenterde ik meestal wat rond, observeerde de voorbijgangers en liep dan al eens binnen in de warenhuizen Mipri of Sarma. Zelden ging ik tot in de Veldstraat. Dit was mij meestal te ver, want ik moest nog terug naar de Muide voor mijn trein. Het was mij opgevallen dat er in de Sarma een lieve vriendelijke jonge dame aan de kassa stond. Ik was er weg van. Spreek niet over verliefd zijn, neen, maar ze fascineerde mij wel. Steeds met de glimlach, attent en altijd een vriendelijk woord. Zo stelde ik mij mijn toekomstige echtgenote voor. Alhoewel ik niet steeds iets nodig had, kocht ik toch dikwijls een kleinigheid om bij haar aan de kassa te kunnen passeren en menigmaal nam ze de tijd om een praatje met mij te maken. Ik heb haar nooit verteld over mijn bewondering voor haar, ze had het toch wel door geloof ik. Het is wel geblust zoals het gekomen is, zoals zoveel andere dingen trouwens die in mijn jeugd een rol speelden.

In een beenhouwerij, niet ver van het station, was een buurjongen van mij beginnen werken als slagersgast, namelijk Julien Heirwegh. Ik liep daar 's morgens al eens binnen om charcuterie, of filet américain te halen voor bij mijn boterhammen. Op een dag was zijn moeder een pak met propere kleren thuis komen afgeven, met de vraag of ik het pak zou willen meenemen naar Gent om daar aan Julien ter hand te stellen. Geen probleem voor mij, dus nam ik 's anderdaags het pakket mee. Op de trein het pak op het bagagerek gelegd, maar pas als ik op mijn werk aangekomen was, besefte ik dat ik de kleren vergeten was op de trein. Wat nu gedaan? Contact opgenomen met het station, daar wist men van niets, maar 's avonds bij het naar huis gaan, mocht ik het nog eens navragen aan het stationsloket. Maar tevergeefs, er was nergens melding gemaakt van een gevonden pak. Daar stond ik

dan, er was niets aan te doen. Dus met een klein hartje naar huis, mijn fout opgebiecht bij mijn ouders, met de vraag aan pa, of hij de ouders van Julien er van op de hoogte wilde brengen. Hij bekeek mij eens, fronste de wenkbrauwen en zei “Manneken, gij hebt de fout gemaakt, ge moet ze nu ook maar zelf rechtzetten.” Ik dan maar met lood in de schoenen en een piepklein hartje de onprettige boodschap gaan meedelen met wel honderdduizend verontschuldigungen. Zeer gelukkig waren ze zeker niet met het feit, want zo een pakket kleren, die meestal nog nieuw schenen te zijn, vertegenwoordigden zeker in die tijd een redelijke waarde, maar ja, gedane zaken nemen geen keer. En toen de ouders van Julien zagen dat ik er werkelijk diep van in de put zat, trachtten ze mij nog te troosten. In de loop van de week deed ik nog elke dag navraag in het station, maar steeds zonder resultaat. Het was mij 's morgens al opgevallen dat er, als ik van de trein gestapt was, dikwijls een blauwe camionnette, waarop in grote letters “Het Laatste Nieuws“ stond, ongeveer terzelfder tijd kwam aangereden. De koerier stopte en legde grote pakken dagbladen op de stoep en zette zijn ronde verder. Op een goede morgen was ik tegelijkertijd met die koerier, hij moest verscheidene pakken uitladen en daar ik tijd genoeg had, stak ik een handje toe, hetgeen hij waardeerde. “Waar moet gij naartoe” vroeg hij. – “Naar de fabriek in de Sassevaartstraat,” zei ik. “Kom, stap in. Ge kunt meerijden tot het Neuseplein, daar moet ik ook leveren aan de kiosk.” Hij vertelde dat zijn trip steeds zeer vroeg in de morgen begon en hij blij was eens met iemand te kunnen praten. Sedert die dag, toen onze wegen zich kruisten, kon ik meerijden. Wij keuvelden wat, hij had soms nieuwtjes en ik ook trouwens. Ik kan niet spreken over vriendschap, maar we konden op die korte rit goed met elkaar opschieten. Na een paar dagen opgemerkt te hebben dat de dagbladen reeds op de stoep stonden toen ik aankwam en de camionette reeds weg was, merkte ik de leveringswagen terug op. Maar het was iemand anders die de job klaarde. Ik vroeg waar zijn collega gebleven was. “Hij heeft een andere ronde gekregen,” zei hij, “dichter bij huis.” Daarmee was dit voor mij afgesloten.

's Zomers, als het weer het toeliet, trok ik 's middags mee met een paar gasten mee om te zwemmen in het Handelsdok, dat aan de achterkant van de fabriek gelegen was,. Eigenlijk kon ik niet zwemmen of laat ons zeggen een heel klein beetje. Dat belette mij echter niet om mij ook vooraan in het water te wagen. Van op de rotsstenen aan de waterkant sprong ik het water in, drie of vier forse slagen in het water en ik kon mij vastklampen aan een of ander anker van een schip, dat daar te wachten lag om geladen of gelost te worden. Het was meestal zavel, grint of rijnzand dat daar verscheept werd. Wat ik daar deed, was eigenlijk niet verantwoord, maar dan zag ik het gevaar er niet van in. Een jongen uit Zelzate die ook in de fabriek werkte, maar op een andere afdeling, was een echte waterrat. ‘Den witten Van Pachtebeke’ heette hij, geloof ik. Hij zwom het dok over om aan de andere zijde boven op een kraan te kruipen en dook van daarboven het dok in. Nu bij mij op de afdeling werkte er ook een jongen van Lotenhulle, ‘den zwarten’ noemden we hem, omdat hij een zwarte haardos had. Hij zou met ‘den witten’ mee zwemmen naar de overkant, maar of hij van de kraan zou durven duiken was nog niet zeker. Ze vertrokken gelijktijdig, maar ‘den witten’ had de overkant reeds bereikt

als ‘den zwarten’ nog maar goed halfweg was. Samen met een paar anderen volgden we alles op de voet. Zou hij durven duiken? Aan de overkant palaberden de twee eerst een beetje, ‘den witten’ kroop op de kraan, dook het water in en begon de terugtocht. De andere zwemmer was opeens niet meer te zien. Hij was verdwenen achter de hangaars die daar stonden. Toen Van Pachtebeke terug bij ons was, vertelde hij dat de andere schrik gekregen had en niet meer durfde terug over zwemmen. Hij is dan in zwembroek teruggekeerd, maar moest rondgaan om over de Muidebrug terug bij ons te komen. Ik was reeds terug aan het werk toen hij arriveerde. Veel bekijks had hij wel gehad vertelde hij.

’s Avonds na het werk, stonden de meeste jongens en mannen op straat aan het station te wachten op de trein. Over ’t algemeen zaten de vrouwen in het station, maar daar was het meestal een gekwetter, zodat de meeste van ons liever buiten wachtten, buiten degene die op café zaten. Mijn financiële mogelijkheden lieten mij dit meestal maar eens, maximum tweemaal in de week toe. Het was mij, maar zeker ook de anderen al opgevallen, dat er rond de tijd dat we buiten wachtten, er steeds een jong mooi meisje langs de overkant van de straat voorbij ging, op weg naar huis of ... We wisten het niet. De durvers, of voor mij de onbeschoften, floten haar steeds na. Ze reageerde nooit en keek ook onze richting niet uit. We kenden haar naam niet, maar ze werd het ‘groeningske’ genoemd door de belangstellenden. Ze droeg steevast een pastelgroen kostuumpje, dat haar schattig en als gegoten stond. Het gebeurde meermaals dat een van de groep wat later aankwam voor de trein en vroeg “Is het groeningske al voorbij?” Het meisje fascineerde mij wel. Ik ging er van uit dat het geen fabrieksmeisje was, haar houding en gedrag, voor zover ik deze kon inschatten, duiden daar niet op. Ik wil hier zeker niet mee zeggen dat alle vrouwen of meisjes, die op de fabriek werkten, minderwaardig waren. Integendeel, want daar vond men ook intelligente en bij de pinken zijnde ‘lovelies’ bij. Op een dag, dat ik na het werk nog even aan het fabriek blijven praten was, kwam ik juist voorbij aan de halte van de tram aan de Muidebrug, toen ons groeningske af stapte en dezelfde weg als ik moest nemen. Ik knikte met een glimlach en, werkelijk, ze lachte mij ook toe. Dit spoorde mij aan om te vragen “Mag ik met u meegaan? Ik moet ook dezelfde kant op.” – “Waarom niet?” antwoordde ze, “Ge moet zeker uw trein nemen aan het station? Ik moet nog een paar straten verder om thuis te komen.” Het ijs was gebroken, als er al sprake was van ijs. Zij aan zij stapten we op, ik was in de wolken, we babbelden wat, over zaken die eigenlijk op dat ogenblik van geen belang waren. We waren aan het station, voor ik het goed besepte. Ik wenste haar goede avond, waarop ze antwoordde “Misschien tot morgen als het past.” Wat kan het leven toch mooi zijn en waaraan had ik dat verdiend? Slechts toen ik op de trein zat, realiseerde ik mij dat de anderen aan de overkant van de straat niet eens gefloten hadden. De volgende dag moest ik niet treuzelen bij het uitgaan van de fabriekspoort. Ik spoedde mij naar de tramhalte en wachtte om haar zeker niet te ontlopen. Zo ging het meerdere dagen verder. Ik vertelde wie ik was, waar ik vandaan kwam en ook over mijn werk. Wij wisselden zo informatie uit. Zij liep nog school, was bijna zeventien jaar en woonde voorbij de spooroverweg aan de Muide richting Meulestede in een zij-

straat. Als ik mij niet vergis was het de Fazantstraat, nr. 10. Haar vader was tram-conducteur. We wisselden ervaring uit wat betreft onze vrije tijd en zo kwam ik te weten dat ze 's zondagsnamiddags en 's avonds soms ging dansen in de Raadskelder. Ik geloof dat dit onder het Belfort was. "Ge moet ook eens komen," was haar vraag. "Ja, we spreken wel eens af!" Ik voelde dat het groeide, alhoewel er nooit over liefde of gaarne zien werd gesproken. Het was zover gekomen, dat het meisje 's morgens thuis wat vroeger de deur uitging, om zo met mij mee te gaan tot aan het Neuseplein en daar de tram te nemen naar school. Nadat we zo al een paar dagen deze trip gedaan hadden, sloeg het noodlot op een morgen toe. We hadden bijna de tramhalte aan het Neuseplein bereikt, toen een fietser ons inhaalde, stopte op onze hoogte en zich tot het meisje richtte "Wat doet gij hier? De tram moet ge nemen aan de brug. Kom maar mee!" Ze had nog juist de tijd om te fluisteren "Mijn vader". Ze ging tot bij hem en hij begeleidde haar tot aan de tramhalte. Tot mij richtte de man geen woord, ook maakte hij geen drama of kafferde zijn dochter uit. Op mij had dit voorval een grote indruk nagelaten. We hadden toch niets misdaan? Maar ja, nu begrijp ik beter de reactie van die man. Een paar dagen zag ik haar niet, maar later troffen we elkaar 's avonds bij het naar huis gaan. Ze vertelde dat haar vader zijn collega's hem er van op de hoogte gesteld hadden, dat ze de tram niet meer nam aan de brug, maar met een jongen meeding tot de halte verder. Het noodlot bleef mij echter achtervolgen, eigenlijk mijn eigen schuld. Op het werk had ik kennis aangeknoopt met een meisje uit Oostakker en het gebeurde al eens dat ik 's zaterdagsmorgens langs Mendonk naar Oostakker fietste en wij dan samen naar het werk bolden. Zo had ik met haar een afspraak gemaakt, om 's zondags eens samen te komen te Gent om naar de cinema te gaan en daarna iets te gaan drinken of zo. Ik zou met de trein tot aan de Muide komen, zij met de fiets tot aan de Darsen, waar ze haar rijwiel kon laten staan bij vrienden. Onze afspraak was om 14 u. aan de Muide. Ik was op tijd ter plaatse en moest niet lang wachten tot zij ook arriveerde. Een innige omhelzing, mijn arm om haar middel geslagen en mij omgedraaid om verder op te stappen. Maar tot mijn verbijstering zag ik het 'groeningske', die het tafereel gade geslagen had. Ik durfde niet goed opkijken, ook zij negeerde mij en stapte vlug verder. Ik had het bij haar verprutst. Nooit had ik later nog de kans om het bij haar goed te praten. Ze ontweek mij zoveel mogelijk. Van dat ogenblik was ik als lucht voor haar. Ik had veel spijt van mijn stomiteit, want mijn relatie met Maria uit Oostakker was er meer een uit vriendschap, maar voor het andere meisje zat het veel dieper. Maar ja, gedane zaken nemen geen keer. Spijtig!

Intussen had ik op de trein en te Zelzate al heel wat vrienden gemaakt en zo kwam het dat ik mij liet inlijven bij de voetbalploeg, de Blueboys. Te Overslag had ik wel zo nu en dan gevoetbald, maar dan op een weide tussen de koeienvlaaien. Nu kreeg ik een volledige uitrusting ter beschikking: kledij, voetbalschoenen, scheenlappen, enfin het nodige om degelijk te kunnen deelnemen aan het spel. Een nadeel was er nu wel voor mij. Als er 's avonds getraind werd, kon ik na het werk niet aanstonds naar huis om te eten. Het was direct van het station naar het voet-

balveld, om dan heel wat later en moe, maar toch tevreden thuis te komen. Ik wachtte geduldig af, soms op de reservebank, tot men mij zou opstellen om een echte match te spelen. Eindelijk was het zover. Met het tweede elftal trokken we naar Boechoute. Zelf was ik benieuwd hoe ik het er zou van af brengen. Daar ik vlug kon lopen werd ik als rechtsbuiten opgesteld. Wij het veld op, gemonsterd door de scheidsrechter, maar van de tegenpartij was er geen voetballer te zien. De scheidsrechter ging zijn licht opsteken bij een paar verantwoordelijken die daar rond liepen en kwam bij ons met de mededeling dat we met 5-0 gewonnen hadden, de tegenpartij gaf namelijk forfait. Mij kon het niet meer schelen. Hier had ik zo mijn hoop op gesteld en ik heb dan ook kort daarna mijn ontslag gegeven. Dit alles zonder een wedstrijd gespeeld te hebben, maar toch ene gewonnen, flauwe troost.

Stil zitten kon ik echter niet, dus liet ik mij meetronen met een paar makkers naar de turnclub te Zelzate. Dit viel opperbest mee en na een tijdje had ik mij er goed ingeleefd, misschien ook omdat we dikwijls gemengd traiden. Het turnlokaal bevond zich boven café Het Noorderlicht in de Marktstraat. Het was een socialistische vereniging, maar voor mij was elke strekking goed, als ik er mij maar amuseerde. We vormden een toffe groep en buiten het turnen trokken we er ook meermaals samen op uit, om op een andere manier plezier te maken. Maar bij de trainingen en optredens was het ernst.

In 1947 gebeurde er iets dat een grote invloed gehad heeft op het verdere leven thuis. Op 8 augustus overleed onverwachts mijn grootvader Leonard Spiessens. Er stelde zich een probleem. Zijn echtgenote, Meetjen Tina, kon niet alleen blijven wonen op het dorp in het café, alhoewel de beenhouwerswinkel van peetjen al een hele tijd gesloten was. Nonkel Maurits had de bedenking dat, als er een beenhouwer het café met bijhorende winkel zou overnemen, dit een grote concurrent zou kunnen zijn voor zijn zaak. Hij sprak met pa af dat wij in het café zouden komen wonen en de zaak zich zo van zelf zou oplossen. Maar er dook wel een ander probleem op. Pa was staatsambtenaar en deze mochten zelf, noch hun echtgenote, een zelfstandige zaak uitbaten. Wat nu gedaan? Nonkel Raymond, echtgenoot van pa zijn jongste stiefzuster, tante Gisèle, was belastingsinspecteur te Sint-Niklaas en op de hoogte van de fiscale wetgeving. Hij stelde voor het café op de naam van mijn oudste broer Leonard in te schrijven en zo was de moeilijkheid omzeild zonder brokken te maken. Dus trokken we van de Palingstraat naar het café in het dorp, wel een hele verandering voor ons huisgezin.

Wil mijne ziel in vroom gebed gedenken,
Dát weze uw laatste beste vriendschapsdaad.
Want meest van al, komt dát mijn ziel te baat,
Daar 't mij bij hemelroost zal laaf'ns schenken.

†

Te Overslag in 't jaar 1947, den 8 Oogst,
stierf bijna schielijk, bediend met het H. Oliesel,
Mijnheer

LEONARD SPIESSENS

weduenaar van Mevrouw
CAMILLA VAN ASSEL
echtgenoot van Mevrouw
CLEMENTINA WILLEMS

Lid der confrerie van 't Allerheiligste en der
St Sebastianusgilde,
geboren te Overslag den 9 Oktober 1873.

De dood leert hoe het leven is : onzeker en bedrieg-
lijk. Alleen wat wordt voor God gedaan heeft blijvende
waarde en behoudt besten troost. Op den dag van mor-
gen mag niemand zich roemen. Altijd moet men gereed
zijn om vóór God te verschijnen in staat van genade. Dat
schenkt vrede des harten en brengt vreugde des hemels.

De betreurde overledene was een man, eenvoudig en
gemoedelijk van omgang. Opperulmd van karakter en
blijmoedig was hij hulpvaardig en bewees gaarne dien-
sten. In zijn omgeving telde hij vele vrienden. Angstige
tijden en oorlogslast ondermijnden zijn gezondheid. De
dood loerde en trof hem bijna schielijk. — Onze gebeden
en verzuchtingen vergezellen hem tot vóór Gods
troon.

Bemlnde Vrouw, Kinderen en Familie richt uw hoop
naar hierboven. Ook aan u, die mijn vrienden waart,
vraag ik nu : bidt voor mij. In den Hemel moge God ons
hereenigen in de vreugde der eeuwigdurende Zaligheid.
Tot weezlens bij God.

Mijn Jezus, barmhartigheid. 300 d. all.

DRUK. CREVE-CHEYNS - WACHTBEKE.

De familieën Spiessens, Van Assel, Willems en aanverwante fami-
lieën,

bedanken voor de gebeden en blijken van deelneming betoond
bij het afsterven van hun teergeleefden echtgenoot, vader,
schoonvader, grootvader, schoonbroeder, oom en bloedverwant.

Bidprentje van mijn grootvader Leonard

De meester-gast en de grote smerder, aan wie ik verteld had dat we nu in een café woonden, zouden mij thuis eens komen opzoeken per fiets. Verbaasd was ik er niet over, want het woord café klonk wel als muziek in hun oren. Op een zaterdagmiddag stonden ze aan de deur. Eens een rondgang met hen in het dorp gedaan en tevens wat uitleg gegeven over het leven aan de grens. Veel werd er echter niet gedronken, want voor hen was het nog een hele trip naar huis. Mij nodigden ze daarna ook uit om hen eens te bezoeken, om dan samen naar de koers te gaan zien naar Strijpen, waar er elk jaar een criterium gereden werd. Gelukkig fietste ik in die tijd redelijk veel, zoals ik reeds zei meestal 's zaterdags met de fiets naar Gent. 's Zaterdag na het werk wachtten Leonard en ik elkaar op om samen naar huis te fietsen. We trokken altijd goed door, ieder om beurt deed de kop en we konden niet verdragen dat anderen bij ons aanpikten, zodat wij hen uit de wind zouden zetten. Zo waren we een zaterdag goed op dreef, we fietsten langs het kanaal tot aan Terdonkbrug, dan erover en zo langs Winkel naar huis. Een fietspad lag er niet, maar een klein paadje, waarop we zeker niet naast elkaar konden rijden slingerde zich langs de meerpalen heen. Er stonden metalen meerpalen die goed zichtbaar waren, maar hier en daar tussenin stonden er nog van die houten oude aanlegpalen, daar moest men oppassen dat men er rond laveerde. Degene van ons twee die vooraan reed, riep steeds dat het oppassen geblazen was als hij zulk een paal

naderde. Op die bewuste zaterdag hadden we goed snee op. We wilden zo snel mogelijk thuis zijn want het was goed weer. We reden kort op elkaar en Leonard had de leiding toen we Terdonk binnen reden. Rechtover de huizen, waar de gendarmen woonden, roept hij "Pas op!" Maar het was te laat. Hij laveerde langs een houten meerpaal, ik reed te kort bij, kon niet tijdig meer reageren en vloog met fiets en al over het obstakel. Gelukkig had ik de reflex om mijn rijwiel over mij heen weg te duwen. Het was een geweldige slag en de deuren van de huizen aan de overzijde gingen open. Een paar van de mensen kwamen afgelopen om te helpen. Buiten een paar schrammen had ik geen noemenswaardig letsel opgelopen. Wel was ik versuft, echter meer van het verschieten. Ik kreeg wat water te drinken om terug op mijn positieven te komen. Met mijn fiets was het erger gesteld. De buizen van de kader waren van voor zo geplooid, dat mijn voorwiel niet meer kon rechts of links draaien. Verder rijden was onmogelijk. Een paar man wat trekken en sleuren, ook met een zware hamer werd op de bovenste buis geklopt, totdat het toch mogelijk was te voet met de fiets aan de hand naar huis te gaan. Een geluk bij een ongeluk was, dat ik niet in het kanaal terecht gekomen was.

Nu eerst voort met de turnvereniging. Op een dag moesten we optreden op de Grote Markt te Sint-Niklaas voor het turngouwefeest. We vertrokken vanuit het kleine station aan de Heide te Zelzate. Toen, ik geloof dat het 1948 was, waren er te Zelzate twee stations. Het grote stond waar nu ongeveer de oprit van de brug is. Vanuit dit station werden de verbindingen met Gent gerealiseerd. Vanuit het kleine station, gelegen aan het einde van de Winkelstraat, werd de verbinding met Antwerpen verzekerd, over Moerbeke, Lokeren en Sint-Niklaas. Voor de oorlog lag er een spoorwegbrug over het kanaal ter hoogte van de instelling Sint-Jan-Baptist, maar om de Duitsers het oversteken van het kanaal te bemoeilijken, had men deze brug opgeblazen.

We gaan nu voort met onze uitstap. Het was mooi weer en de sfeer in de groep navenant. We hadden onze turnkledij aan. De jongens droegen een witte T-shirt en dito lange broek, de meisjes waren ook in 't wit, maar dan met een rokje. Op de trein was het een leutige boel en gedurende de reis was mijn favoriete meisje op mijn schoot komen zitten. Niets aan de hand, ware het niet dat mijn jonge kerel het wriemelen van het jonge ding wel aangenaam vond, maar dan wel met het gevolg dat hij mijn dunne witte broek opspande. Bij het verlaten van de trein maakten mijn kameraden me er attent op en lachten er mee. Met rode kaken trachtte ik het zoveel mogelijk te verdoezelen, maar het kereltje wilde nog niet meteen naar mij luisteren. De natuur heeft ons dikwijls meer in de hand, dan we zelf vermoeden.

Een deel van onze turngroep, als excentriekelingen in de calvacadestoet van 1948. Uiterst links zien we Spiesken en achter de triporteur Livien Dansschutter, de latere burgemeester van Zelzate.

Te Zelzate namen we met onze turngroep in 1948 ook deel aan de calvacadestoet, niet in turnkledij, maar als excentrieken. We reden op fietsen (vehikels) die we zelf gebouwd hadden, b.v. een klein wiel vooraan en een groot achteraan. Ieder van ons had zo zijn eigen idee. De latere burgemeester van Zelzate, Livien Danschutter, bolde met ons mee in oude kledij en met de broodtriporteur van de Vooruit, plezier en bekijks hadden we genoeg.

Eens bij een avondtraining had ik bij het over het paard springen een ongelukkige val gemaakt en mij bezeerd aan mijn rechterhand. Veel pijn had ik niet, maar op de bovenzijde van mijn hand stond een dikke bobbel. Onze trainer maakte er zich van af door te zeggen "Morgen ziet men er niets meer van." De volgende dag echter stond de bobbel er nog en ik had iets meer pijn dan de vorige avond. Niet gezeurd en toch maar opgetrokken naar mijn werk. Daar liet ik mijn hand zien aan de meestergast en vertelde wat er gebeurd was. Hij monsterde mijn hand eens en zei "Ge gaat ogenblikkelijk naar de verpleegster, die zal u zeker doorverwijzen naar de Lieven De Winnekliniek." Dit was het hospitaal waar de meeste arbeidsongevallen, verzorgd en behandeld werden. "Als men u vraagt hoe het gebeurd is, zeg dan dat ge gisterenavond bij het verlaten van uw werk, van de trappen geslipt zijt en u zo bezeerd hebt. En zeg erbij dat ik bij u was en het gezien heb." ging hij verder. Ik dan maar opgestapt naar de verpleegzaal en na de keuring van de verpleegster en wat papierwerk ingevuld te hebben, kon ik opstappen naar de kliniek. Ik vond het wel fijn van de meestergast dat hij mij zo ter hulp gekomen was. In de kliniek werden de nodige foto's gemaakt, zalf op het euvel gesmeerd, een soort spanverband er omheen gedaan. Zonder uitleg wat er eigenlijk aan de hand was, kon ik naar huis.

Volledige groep klaar voor het vertrek. Maar waar zijn de turnsters?

Twee dagen later moest ik terugkomen voor controle, mijn werk zouden ze wel verwittigen dat ik voorlopig niet kon komen werken. Nu terug naar het station om de trein naar huis te nemen. Het was nog geen 10 uur als ik aan de Muide was. Er was nog geen beweging in het café van Irène. De deur was echter wel los en ik stapte dan ook maar naar binnen in afwachting van het vertrek van de trein. Ik zette mij in een zetel en moest wel een poosje wachten voor ik iemand de trap hoorde afdalen. Het was niet Irène die verscheen, maar Mimi, een jonge vrouw die dikwijls meehielp als er veel volk in het café was. Ze was nog niet opgekleed maar in peignoir. “Ge zijt er zo vroeg bij!” zei ze, als ze zag dat ik het was die binnen gekomen was. Ik legde háár uit hoe het kwam en merkte tevens op dat zijzelf zeker maar pas uit bed kwam. “Hoe kunt ge het raden?” antwoordde ze, tevens haar peignoir opende en mij haar lichaam in al zijn natuurlijkheid liet aanschouwen. Ik, verrast, moest even slikken. Zij schrok ook van zichzelf geloof ik, knoopte haar peignoir snel terug dicht en verder was alles als of er niets geweest was.

Mijn vrijstelling van werk duurde een week, pijn aan de hand had ik niet meer, maar de verdikking is wel zeer lang zichtbaar gebleven.

Het was in 1949 geloof ik dat studenten het Gravensteen bezetten. Veel van mijn werkmakers gingen na het werk kijken hoe het er aan toe ging. Eigenlijk konden de bezetters op niet veel steun rekenen van mijn collega's. De mening over deze zaak in de fabriek was ”Het zijn allemaal rijkeluijszontjes. De politie durft er niet hardhandig tegen optreden. Moesten wij dit doen, men had er ons al lang uitgekneppeld.”

Mijn tijd in de vlasspinnerij liep stilaan op zijn einde. Op 21/12/1949 moest ik mij aanbieden in de Leopoldskazerne, om getest te worden op mijn geschiktheid om mijn militaire dienstplicht te vervullen. Daar werden we lichamelijk getest van kop tot teen. De militaire wetten werden ons voorgelezen, straffe taal, de dood met de kogel enz. Verder enkele psychologische testen, de onvermijdelijke film ‘Het slui-pende gif’ werd ons voorgeschoteld en de laatste dag was er het interview met een officier. Hier werd mij gevraagd naar mijn voorkeur, land- zee- of luchtmacht. Dit kon mij eigenlijk weinig schelen, maar bij de vraag wat ik zou willen doen zei ik: parachutist. Dit was misschien wel een beetje uit snoeverij. “En motorrijder zou mij ook wel liggen,” zei ik met overtuiging. Enfin we zouden wel zien. Wel stel-de ikzelf de vraag om zo vlug mogelijk opgeroepen te worden. Op het werk ging het ook zo goed niet meer. Er liepen geruchten over afdankingen en als ik toch bij het leger moest, dan liefst zo vlug mogelijk.

De verhuizing van de Palingstraat naar het café in het dorp, had in ons huisgezin een grote omwenteling meegebracht. Voor mijn jongere broers was het zoiets alsof ze van uit de brousse naar de stad getrokken waren. In hun ogen telden ze nu mee, alhoewel er eigenlijk met de omgang van de dorpsgenoten niets veranderd was. We hadden wel goede klandizie, maar om te zeggen veel winst maken zat er niet in.

De vismaatschappij “De palingvrienden” had bij ons haar vaste stek, met voor mij en Leonard zijn goede en slechte kanten. Als er ergens een viswedstrijd was, waar de maatschappij wilde aan deelnemen, maar er niet genoeg leden te vinden waren om te kunnen deelnemen om voor een beker te vissen, dan werden mijn broer en ik ingeschakeld om de hoop aan te vullen, goesting of niet, we hadden geen keuze. Het was meestal zo dat een deelnemende maatschappij met een zeker aantal leden moest deelnemen om te kunnen meedingen voor de beker van de best presterende groep. Zo gingen we een dag deelnemen aan een wedstrijd, georganiseerd te Terdonk, waar er moest gevist worden in een oude arm van het kanaal Gent-Terneuzen. Het was een stuk oud kanaal, waar soms een paar schepen lagen te wachten op afbraak en waar er soms ook wel iets geladen of gelost werd. Zoals het nogal eens gebeurde, kwam het vereiste aantal vissers niet opdagen in ons café om mee te doen. Er zat niets anders op dan dat mijn broer en ik zouden voor depan-neur spelen. Het vereiste aantal deelnemers was vijf. Er waren maar drie gegadig-den: een zekere heer Mondelaers, die niet te Overslag woonde, maar wel lid was van de maatschappij, Lucien Willems (den witten) zoals hij gekend was, wij twee en nog iemand, waarvan ik me de naam niet herinner. Na eerst een paar pinten gedronken te hebben, trokken we op pad, onder het hoongelach van een paar toog-hangers, waaronder ook mijn nonkel Maurits. Die beweerde dat we er niets zou-den van terecht brengen en we zeker bij de laatste, zoniet de laatste zouden eindi-gen. In het café “De veertien billekens“, juist voor Terdonkbrug, was er loting op welke visplaats men moest zitten. Het café werd zo genoemd, omdat er zes doch-ters waren en met de moeder erbij, ik moet het zeker niet verder uitleggen. Het lot wees mij de laatste plaats aan op het parcours. De plaats vóór mij was niet toege-

wezen, omdat er steeds meer plaatsen voorzien werden dan er deelnemers zijn. Men wist maar nooit of er op het laatste ogenblik nog zouden bij komen. Ik voelde mij wat verweesd achteraan. Het fluitsignaal klonk en dan maar begonnen. Het ging redelijk goed en de vis had er zin in. Het waren wel maar kleine vissen die ik aan de haak kon slaan: blijkjes en enkele grondelingen, visjes die men nu zo vaak niet meer aantreft in de Vlaamse wateren. Er werd gevist met rode muggenlarven en men moest wel de techniek kennen om ze aan de haak te rijgen. Ik hoorde overal roepen “délegué, délegué”. Er was namelijk een verantwoordelijke aangesteld voor een tiental deelnemers. Hij moest elke gevangen vis aanduiden bij de naam van de vanger. Ik had er niet veel moed op. Ik zat te ver van de anderen om een goede kijk op het verloop te hebben. Er werd een uur gevist en dan moest men naar het lokaal waar de vis geteld en gewogen werd. Ons groepje troepte samen, benieuwd hoe het zou aflopen. Mondelaers had er 25 gevangen, maar wel grote; den witten 45, Leonard 49 en ik, ... 52. Het reglement stelde dat er vijf punten gegeven werden per gevangen vis en een punt per gram. Mondelaers stak er met zijn grote vissen, met kop en schouders boven uit. Hij was dan ook de eerste en wonder boven wonder, ik de tweede, Leonard de derde en den Witten de vierde. Dit was wel op een vijftigtal deelnemers. Onze vreugde kon niet op. We hadden de beker gewonnen, dat moest gevierd worden en met ons prijzengeld kon er wel iets van af. De heer Mondelaers deelde in de vreugde, maar daar hij heel wat ouder was dan wij, liet hij ons maar genieten van de overwinning. Het was wel rond middernacht toen we op Overslag arriveerden. Nonkel Maurits uit zijn bed geroepen, en tevens een gans deel van het dorp wakker gemaakt. Ons geluk kon niet op, nu hadden we laten zien dat we ook vissers waren.

**Mijn fiere pa met de echtgenote van Leonard, toen hij de koningstitel won.
Zoals steeds kijkt ma gelaten toe.**

Hoewel er een twintigtal café's op het dorp waren, kwamen de uitbaters goed overeen. Iedereen gunde iedereen wel wat en het was dikwijls zo dat een cafébaas, hetgeen hij die dag verdiend had, ging verteren bij een collega. Ons ma durfde ons al eens wat geld in onze handen steken, opdat we klanten van ons zouden trakteren als we hen tegen het lijf liepen in een ander café. Einde de jaren '40 begin '50 was het ook zo dat de botersmokkel welig tierde in de grensstreek. Ik spreek hier niet over de beroepsmokkelaars die duizenden kilo's over de grens brachten, dikwijls met middelen waar niemand van ons kon achter staan. Wel over de talrijke gelegenheidsmokkelaars, die ofwel enkele kilo's over de grens brachten om wat te verdienen ofwel over degene die het deden voor zichzelf en de burens of nog over hen die het als een sport zagen om de douane te verschalken. Het waren meestal vrouwen, die vanuit Wachtebeke, of verder, per fiets naar Overslag kwamen om boter te halen. Waarom vrouwen? Het was zo dat de mannen op het werk waren en die karwei aan hun eega's overlieten. Maar er waren ook vrouwen bij die het om een andere reden deden. Ze voelden zich dan minder gebonden of onderdrukt. Over het algemeen verliep het zo: eens te Overslag aangekomen, gingen ze polshoogte nemen in een of ander café, of het stil was aan de grens en welke douaniers er dienst hadden. Er werd wat gebabbeld en overlegd en men kon het zo zien aan sommige, dat ze blij waren ook eens iets te kunnen doen, dat anders voor de mannen weggelegd was. Zo gebeurde het ook als ik thuis was, dat men vroeg om te zien wie er dienst had aan de grensdoorgang en of 'de vliegende' niet in de buurt waren. De vliegende waren de gemotoriseerde douaniers, die met auto's de grensstreek controleerden en eens door deze geklist was er geen lievermoederen aan. Meermaals werden de café-uitbaters en handelaars ook door hen gecontroleerd op sterke drank, meestal op jenever. De wet Van de Velde verbood immers het schenken of verbruik van alcoholische dranken in het openbaar. In de grensstreek werd over het algemeen jenever gedronken. Daarvoor ging men dan ook meestal over de grens, waar men gul was in het schenken. In Nederland kon men, mits een licentie, schenken zoveel men wou. Het probleem was echter dat de jeneverdrinkers bij ons ook hun borrel wilden. Dit werd meestal opgelost door de vrager zijn borrel te geven in de keuken of in een achterkamertje. Werd hij in het etablissement geschonken, was het steeds met de vraag hem onmiddellijk naar binnen te wippen. Voor een jeneverdrinker is dat echter geen probleem, het gaat meestal in een teug naar de maag. Sterke drank schenken was een probleem, maar hem in huis hebben of bewaren een ander. In een openbare instelling mocht geen sterke drank aanwezig zijn, ook niet in de private vertrekken van de uitbater. Iedereen had zo zijn eigen methode om dit te omzeilen. Bij ons thuis werd de jenever in bierflesjes gedaan. We namen bier af van brouwerij Krüger. De flesjes waren gesloten met een klipsysteem. Een porseleinen dopje, waaraan onderaan een gumming bevestigd was, sloot het flesje af door een soort kliksysteem. Het ledige flesje werd gevuld met jenever, dichtgeklapt en tussen de andere flessen met bier in de bak geplaatst. De controleurs waren ook niet van gisteren en wisten dat dit gebeurde, maar als er echt geen verraad in het spel was, zouden ze toch alle flesjes niet een voor een gecontroleerd hebben. Ik herinner mij dat bij een andere café-

houder de kolen in het kolenhok werden onderste boven gekeerd om de verborgen jeneverfles te vinden. Hier was ongetwijfeld verklikken mee gemoeid. Er waren ook douaniers die sterke drank vroegen als ze op café kwamen. Dan was het wel oppassen geblazen. Was het iemand die bij ons vast was aangesteld en die de inwoners kenden, of was het een nieuwe of een infiltrant? Want de dienst van accijnzen gebruikte veel middelen om de overtreders van de alcoholwet op te sporen. Gewoonlijk betaalden ook veel van de smokkelaars een consumptie voor een van de douanebeambten, die niet te moeilijk deden bij het overbrengen van een paar kilo boter. Zo was er een douanier die geen bier dronk, maar wel een goede naam bij de smokkelaars had. Bijna elke week kon hij een doos chocolade komen halen in het café door de vrijgevigheid van de smokkelaars of smokkelaarsters. Er waren ook wel vrouwen die met het smokkelen een mogelijkheid zagen, om buiten het weten van hun man, contact te leggen met iemand anders. Iedereen in het dorp was daar wel van op de hoogte, maar voor de lieve rust zweeg men er over. Een anekdote wil ik de lezer echter niet onthouden. Een zondagmiddag, mooi weer, ongeveer 13 uur, we hadden ons middagmaal gebruikt. Ik ging een kijkje nemen aan straat. Onze buurman, Prudent De Wijn, stond ook aan de deur. We sloegen een praatje. Links van de straat kwam Lucien Coone aangestapt. Eens ter hoogte van de patisserie en de herberg van Florent Van Nieuwenhuize, wenkte hij en riep "Kom ik traktee!" Dit hoefde voor ons niet herhaald te worden en we spoedden ons om met hem het café binnen te gaan. Marcella, de oudste dochter, stond achter de toog waarop een doos stond, waarschijnlijk gevuld met patisserie. Aan de toog stond Julien Heirweg. We werden door hem begroet met de vraag wat we van hem dronken. Eigenlijk een overbodige vraag, want hij wist goed dat we alle drie bierdrinkers waren. "Marcella, wat zit er in die doos?" vroeg een van ons. Voor ze kon antwoorden zei Julien "Dat zijn pateekes, die ik ga meenemen voor mijn lief, want eigenlijk moest ik al bij haar zijn." We dronken onze pint leeg en bestelden een volgende tournee. "Ja maar," zei Julien, "ik moet eerst nog twee kilo boter gaan halen op 't Hollands om mee te nemen naar de Langelede (waar zijn lief woonde). Ik ga er eerst om en ben direct terug." En tot Marcella "Zet mijn doos maar zolang terug in de winkel, want die mannen zouden ze nog durven opeten." Hij nam zijn fiets en vertrok. Het was stil. We keken elkaar aan en wie van ons drieën het juist zei, weet ik niet meer, het kwam er echter op neer dat we aan Marcella vroegen om een zelfde lege doos. We trokken met de lege doos naar achter, naar buiten met de bedoeling er kikkers in te stoppen. In die jaren zaten er bij ons nog heel wat puiten, maar nu we er een paar nodig hadden, was er nergens een te bespeuren. Achter het huis liep er wel een waterloop en aan de rand lagen er asse en sinters van de bakkersoven. Deze legden we op de bodem van de doos om ze wat te verzwaren. Het geluk was met ons. We vonden enkele van die grote bruine naaktslakken, die we mee in de doos stopten. Marcella riep ons al naar binnen, met de melding dat Julien al op komst was. We stopten haar vlug de doos in de hand met de vraag er een koordje aan te doen, wat ze dan ook deed, niet in het café, maar in de winkel. Julien stapte binnen, "Kom, we drinken er nog enen, want nu moet ik vlug weg. Waar is Marcella?" Tegelijkertijd kwam ze uit de winkel en

schonk ons nog eens in. Julien dronk zijn pint in een teug leeg, betaalde zijn gelag en vroeg zijn doos, die Marcella prompt in zijn hand stopte. Hij, gevolgd door ons, naar buiten. We moesten ons inhouden om niet in lachen uit te barsten. Hij moest de doos met taartjes in zijn hand houden, daar er op zijn fietsstoeltje geen plaats was, want er lag reeds een pak met boter op. Bij het wegrijden zei hij nog “Ik moet oppassen dat ik niet met mijn knie tegen die doos stamp, want anders ligt de crème au beurre allemaal dooreen.” We proestten het uit en door zijn haast en misschien ook door de pinten had hij het niet door, dat er iets niet pluis was. Hoe het verder verliep? Hiervoor moet ik voortgaan op hetgeen Julien mij later vertelde. Eens aangekomen bij zijn verloofde “Rachel“ op de Langelede, plaatste hij zijn rijwiel aan de gevel van het huis. Hij zette de doos met taartjes op het fietsstoeltje, boven het pak met boter en ging gezwind het huis binnen. Hij zou ze later wel verrassen! Nu moest het lukken, de ouders van Rachel waren niet thuis, maar er zaten wel twee vrouwen binnen bij zijn verloofde, die tantes bleken te zijn, uit Holland. Rachel stelde haar verloofde voor aan de tantes, het was trouwens de eerste maal dat ze Julien te zien kregen. Hij zette zijn beste beentje voor, zodat het niet zou opvallen dat hij reeds menig pintje achterover gedrukt had. Na de kennismaking zegt Rachel “Ik heb pas koffie gezet, haal de doos met koekjes uit de kelder en we maken het gezellig.” Julien daarop “Ik heb iets beters hoor, wacht ik ga het gaan halen.” Hij haalt de doos en plaatste ze fier als een pauw midden op de tafel. Een van de tantes zei aan Rachel “Maak ze maar rap open, we zijn benieuwd wat hij meegebracht heeft.” Rachel knipt het lint door met een schaar en iedereen met nieuwsgierige blikken op uitkijk naar de inhoud. Door het feit dat de doos lang stil gestaan had op het fietsstoeltje, waren de slakken naar boven gekropen en zaten boven de as, sinters en andere rommel, met hun voelhoortjes vooruit als het ware de apotheose af te wachten. Julien kroop weg van schaamte. Hoe de andere reageerden weet ik niet, want hij heeft dan schreiend een andere plaats opgezocht, om daar de namiddag alleen met zijn groot verdriet door te brengen. Er was wel een vervelend staartje aan de affaire. De ouders van Julien weigerden nog brood en pasteigebak te kopen bij Marcella haar ouders. Hoe ik later ook mijn best deed om er Julien van te overtuigen, dat de schuld niet bij Marcella lag en wij drieën de eigenlijke aanstokers en schuldigen waren, niets hielp, ik kon hem niet overtuigen. Later is dit zeker wel gekoeld zonder blazen. Zijn relatie met Rachel zal er zeker niet te erg onder geleden hebben, want ze zijn samen gehuwd en voor zover ik weet was het een gelukkig huwelijk.

We waren te Overslag ook niet de pestkoppen die men zou denken. We haalden wel gaarne een grap uit, maar steeds zonder slechte bedoelingen. Op de trein naar het werk zat er ook steeds iemand bij ons groepje, Zijn naam was José, een sympathieke gast. Hij studeerde nog, maar in de omgang met het zwakke geslacht, vonden we hem toch naïef. Hij was tot over zijn oren verliefd op een meisje, waar hij het weekend samen mee optrok. ‘s Maandagsmorgens op de trein kregen we altijd het relaas, hoe die dagen met zijn lief verlopen waren. Het was alsof hij onze jaloezie wilde opwekken. Wij ondervroegen hem dan ook altijd hoe het stond met

hun seksuele relatie, maar steeds jammerde hij dat er geen doen aan was. “Ik mag er nog mijn vinger niet naar uitsteken,” zei hij. Hij was eigenlijk tegelijk fier dat ze zo standvastig nee kon zeggen. Natuurlijk hitsten we hem op en deden of het bij ons niet zou pakken. We zouden si en la, maar eigenlijk waren we ook maar gasten zonder ervaring, wel met een grote mond. Op een maandagmorgen stapte José op de trein met een gezicht om kolen mee te kloppen. Na lang aandringen van onze kant, bekende hij dat ze het afgemaakt had. Hij zat in zak en as. Zo een veertien dagen was hij niet aanspreekbaar, tot hij me even in vertrouwen nam. “Gaat ge naar het feest van de Nationale feestdag, te Wachtebeke?” vroeg hij. “Ja, dat zal wel,” repliceerde ik. “Wilt ge eens zien of mijn lief daar is? Ze zal wel naar het bal gaan, vraag haar dan ten dans, spreek een goed woordje voor mij en vraag of ze het terug wil goedmaken.” Ik was akkoord om hem ter wille te zijn. Wat kon mij het schelen of ik nu met haar of een andere danste, een vaste relatie had ik toch niet. Het betreffende meisje werkte trouwens bij dokter Van Overstraete in de Kerkstraat te Wachtebeke, dus zou ze daar wel uitgaan. Toen ik rond acht uur bij Fierens, waar er gedanst werd, belandde, zag ik het betreffende meisje aan een tafeltje zitten met een paar vriendinnen. Ik op haar af met de vraag om een dansje te doen. Enkele seconden later zweefden we over de dansvloer. Eerst fleemde ik haar wat, prees haar uiterlijk, de schittering in haar ogen en zo meer. Ze voelde zich gevleid. We bleven op de dansvloer staan, voor de volgende dans. Haar vriendinnen hadden intussen andere oorden opgezocht en na een dans of drie namen we plaats aan een tafel, om wat te rusten en iets te drinken. Nu achtte ik het ogenblik gekomen om de opdracht van José te vervullen. Ik leidde het gespreksonderwerp naar liefde, verloving en dies meer. Maar toen ik de naam van José uitsprak, was het hek van de dam. Ze keek mij aan met vlammeende ogen en zei “Als ge nog over hem gaat beginnen, dan ben ik weg!”. Het zat zeker diep bij haar, dus zweeg ik maar wijselijk over dat onderwerp. Ik moest nu ook mijn eigen avond niet bederven. De avond verliep verder vlot. Ik sprak niet verder over het vorige onderwerp en legde mij er dan maar op toe om zelf in de gratie te komen. Men kon nooit weten! Het was reeds laat geworden en door het dansen, ook deels door de drank, hadden we het warm gekregen en besloten dan maar een luchtje te gaan scheppen in de vrije natuur. Het was een mooie zachte avond en we liepen gearmd de hoek om en vervolgens langs het Rechtstro tot ongeveer rechtover de maalterij van David. Juist daarvoor was een klein straatje, meer een boerenwegel. Dat volgden we tot we ons rechts konden neervlijen in het gras, buiten het zichtveld van de passanten. Na wat geknuffel en zo, was het tijd om naar huis te gaan. Ik begeleidde haar, zoals het hoort, tot in de Kerkstraat. Ze had de sleutel, opende de deur en trok mij binnen in de gang, waar we nog wat smoezelden. Het was reeds laat, dus rap mijn fiets gaan halen en ook naar huis. Ik denk dat het op een vrijdag was, zeker ben ik er niet van, maar we hadden afgesproken voor 's zondags. Dan was het ook nog een halve feestdag en we zouden samen komen in de Bruine Poort, om vier uur. Eigenlijk beviel dit alles mij niet zo goed. Ik voelde mij een verrader tegenover José. Ik had zijn lief wat getest, maar verder wilde ik met dat meisje ook niet gaan en bij haar geen valse illusies opwekken. Tijd zou wel raad brengen. ‘s

Zaterdags voormiddag ging ik bij Roger Migom in het café mijn haar laten knippen. Toen ik in de barbiersstoel zat, kwam een makker, namelijk René De Stercke, binnen. Hij vroeg een biertje en betaalde er eveneens een voor Roger en voor mij. Dit was in die tijd de gewoonte te Overslag, de een trakteerde de ander. We praatte wat over verschillende zaken, tot we bij het thema meisjes waren aanbeland. René zei “Ge hebt u laten gaan hé bij Fierens.” en tot Roger, “Hij had een ferme mokke aan de hand”. Ik, wat gevleid, zei daarop “Wilt ge ze hebben, niet zomaar hé, maar ik verkoop ze.” De twee anderen moesten lachen, “Hoe verkopen en hoeveel moet ge er voor hebben?” – “Ge betaalt nu nog een tournee en als het lukt later nog een.” – “Ja, maar zo gemakkelijk gaat dat ook niet. Wat zal zij daarvan zeggen?” – “Geen probleem, ik heb morgen een afspraak met haar om vier uur in de Bruine Poort. Ik zal daar niet zijn. Grijp uw kans. Ge moogt mij slecht maken bij haar zoveel ge wilt. Rond zes uur of iets later, zal ik komen opdagen en als ge het tegen die tijd niet geflikt hebt, dan is het spijtig voor u.” Het akkoord werd gesloten, de pinten getapt en dan afwachten tot ‘s zondags. Ongeveer om zes uur kom ik aan te Wachtebeke, na mij eerst wat moed ingedronken te hebben. Ik begeef mij naar de Bruine Poort, waar ik door het venster zie dat René F met het meisje aan een tafel zit, begeef mij naar binnen en met het onschuldigste gezicht van de wereld vraag ik haar wat dit te betekenen heeft. Ze schrok niet eens erg en zei “Als gij u niet aan een afspraak kunt houden, ik dan ook niet.” Met een halve knipoog naar René, maar die had meer interesse voor haar dan voor mij, verliet ik al brommend de zaak, blij dat het zo afliep. René heeft het ook niet lang uitgehouden met haar. José heb ik later met een kluitje in ‘t riet gestuurd, met het argument dat het een onmogelijke taak geweest was een degelijk gesprek met haar te hebben. Tenslotte was ieder van ons min of meer tevreden. Wel knaagde het wat bij mij. Wie verkocht er nu zijn meisje? Een week later komt dokter Van Overstraete op huisbezoek bij pa, die last had met zijn astma. Het was de gewoonte als die dokter kwam en als het geen kwaad kon voor de zieke, dat zij samen iets dronken, pa zijn Rodenbach en de dokter weet ik niet meer. Er werd wat nagepraat, waarop de dokter zei “Ik zit zonder meid, maar kom morgen heb ik al een ander.” Ik kijk verbaasd op. De dokter vervolgt “Ge moet u voorstellen: op de Nationale feestdag is ze zeer laat thuis gekomen, heeft dan iemand binnengelaten om nog wat te vrijen in de gang en het toppunt ze heeft de voordeur een ganse nacht laten open staan. Dat was er mij te veel aan.” Ik wist met mijn houding geen weg. Hij had het in de gaten en zei verder al lachend “Gij weet hier meer van.” Ja, ik wist hier meer van, maar hield mijn mond. Het was voor het meisje al erg genoeg, alhoewel ik ze ook niet van alle fouten kon vrijpleiten, maar vrouwen zijn dikwijls onvoorspelbaar. Trouwens sommige mannen ook.

Op 1 februari 1950 moest ik mij naar Turnhout begeven. Mijn militaire dienstplicht nam dan een aanvang. Niet getreurd, twaalf maanden zouden rap voorbij zijn. Ik had echter zonder de waard gerekend, hiermee bedoel ik Koning Leopold III. Ik zou trachten er het beste van te maken.

III

Het leger

Als kind had ik eigenlijk maar een roeping. Toen mij gevraagd werd: “Wat wil je worden?”, antwoordde ik steevast “Pater-kok.” Waar ik dat vandaan haalde? Eerst een christelijke opvoeding, dan de afgebeelde paters op de bidprentjes, lachend met dikke buiken en steeds met een glas in de hand, of lekker aan 't smullen aan een rijk gevulde tafel. Het moest daar werkelijk goed zijn. Het eerste deel van mijn roeping ‘pater’ was snel uitgeblust, toen ik mijn plechtige communie deed en een uitbrander van de pastoor kreeg, omdat ik te veel oog had voor de meisjescommunicanten. Het tweede deel daarentegen ging wel in vervulling.

Ik was 10 jaar toen de oorlog uitbrak en 14 tot 15, toen de vrede een feit was. Gedurende de oorlogsjaren had ik school gelopen. Er was in ons dorp enkel een lagere school, waar ik dan ook de acht studiejaren met glans doorlopen heb. Nu stelde zich het probleem: voort studeren of niet? De hoofdonderwijzer was van oordeel dat ik verder moest gaan, maar het einde van de oorlog en de kosten aan verdere studies verbonden, beslisten er anders over. Ik werkte wat hier, wat daar en kwam in de textielsector terecht, tot mijn oproeping voor het leger. Wij schrijven 1 februari 1950: soldaat milicien pas 19 jaar geworden. Weer veranderde mijn roepnaam: van ‘Spiesken’ naar ‘Spiessens’ en dan meestal uitgesproken op gebiedende wijs.

Opleiding te Turnhout. Rechts Julien Spiessens

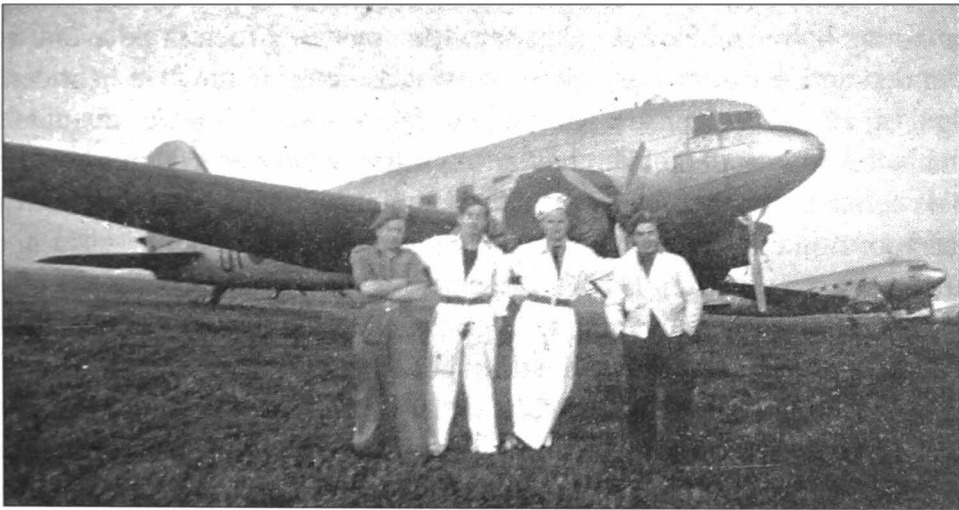
Na mijn opleiding in Turnhout en verder de opleidingsschool voor motocyclist te Doornik, werd ik als motorrijder-estafette overgeplaatst naar het 11e T.T.R. op het vliegveld te Evere. Daar begon het dan. We waren met drie motorrijders, maar helaas was er maar een motor. Mij, als jongste, wachtte de taak om het motorrijwiel, waar ik zelf niet mocht mee rijden, te kuisen. Geen zin om poetsvrouw te spelen voor een ander, trok ik dan maar op met de mannen van de T.T.R., die zich in het veld en de bosjes in de streek van Evere nestelden, om vandaar in morse te seinen naar andere verspreide posten. Het was in de maand mei van 1950 en leuk om in het gras te liggen luisteren naar muziek op onze ontvangpost. Dit ging natuurlijk zolang er geen overste in de buurt was. Als er echter iemand op komst was, werd dit wel door de andere posten doorgeseind. Maar schone liedjes duren niet lang en toen er, om een weekend vergunning te bekomen, een examen werd afgenomen over de kennis van de morsetekens, viel ik door de mand en zat met de gebakken peren. Als motorrijder bij de transmissietroepen, zonder motor en geen benul van morsetekens, wat moest men met mij aanvangen? Zoals het in die tijd de tendens was, iemand waar men geen blijf mee wist vloog in de keuken. Mijn lot werd bezegeld “keuken”, 't begin van een loopbaan.

In 1950 was er te Evere nog een militair vliegveld, waar de 15e Wing en nog andere eenheden gestationeerd waren. Er was een troepenkeuken, waar het eten voor de soldaten bereid werd, een mess voor de onderofficieren en een mess voor de officieren. Deze laatste bevond zich te Melsbroek. Ik werd in de mess voor onderofficieren ondergebracht. Al deze keukens werden beheerd door de Luchtmacht. Ik was van het 11e TTR, dus van de Landmacht, een kakiuniform tussen het blauw van het vliegwezen. Dit had zijn voor- en nadelen. Reglementair

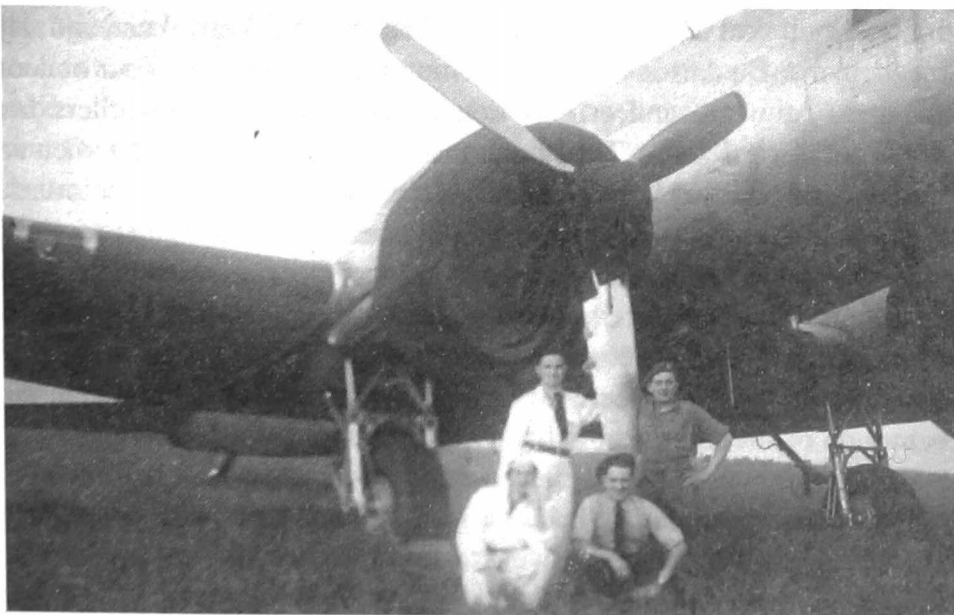

Motorschool te Doornik.

viel ik onder de tucht van de Landmacht, voor wat de dienst betrof, maar verder stond ik onder het toezicht van de Luchtmacht, waar alles heel wat soepeler was. Mijn eerste functie in de keuken was helpen aardappelen schillen. Een oudere korporaal van de Luchtmacht was chef-aardappelschiller. Hij was er voor verantwoordelijk dat de aardappelen netjes geschild elke dag op tijd klaar waren. Ik, samen met een andere dienstplichtige van de Luchtmacht, stond onder zijn toezicht om hem te helpen. Af en toe kwamen de barman en de opdieners een handje toesteken, dit buiten de openingsuren van bar en restaurant. Dit gebeurde meestal met de bedoeling om bij ons te komen kaarten of vogelpik te spelen. De chef aardappelschiller, een doodbraaf man, Louis patate noemden we hem, sloofde zich elke dag uit om de aardappelen op tijd klaar te hebben en liet ons verder met rust.

Vliegplein te Evere, Spiesken eerste van links

**Uiterst rechts, Julien Spiessens in kakiuniform.
Werd het vliegen of koken!**

Ongeveer een week na mijn intrede in het aardappelkot, viel een van de tafeldieners uit en kreeg ik een snelcursus kelner om hem te vervangen. De dienst van opdiener bestond er in de tafels te dekken, aan tafel de eetmaaltickets te ontvangen, het eten in schotels op tafel te plaatsen en op aanvraag bij te vullen en af te ruimen. Dit alles ging vrij goed, tot dat ik na een paar dagen vrijmoedig werd en zes gevulde koffiekannen op een schenkbord plaatste. Bij het op tafel plaatsen van de voorlaatste kan, begon de laatste te schuiven en kwam zo pardoes op het hoofd van een onderofficier terecht. Resultaat: ik werd verbannen uit de eetzaal en vloog naar de keuken, tot vreugde van de chef, die reeds mijn interesse voor de keuken had gezien en er zo gemakkelijk een keukenhulp bij kreeg. Het incident met de koffiekannes leverde mij daarenboven ook enkele pinten op in de kantine. De onderofficier, slachtoffer van het incident, had enkele lichte brandwonden opgelopen van de hete koffie. Hij werd niet graag gezien bij zijn ondergeschikten door zijn nors en streng optreden. Ze noemden hem 'den platten'. Toen ik de avond van de feiten in de kantine kwam, was het eerste wat ik moest horen "Ge hebt den platten nogal bij zijn kl .... gehad! Kom drink nog een pint."

De job als hulpkok in de keuken beviel mij uitstekend en het duurde niet lang of ik had de eerste knepen van het vak onder de knie. Alhoewel het een goede diensttijd was voor mij, telde ik toch de dagen af naar het einde ervan.

Intussen gebeurde er buiten het keukenwerk ook heel wat. De beheerder van de onderofficierenmess, was een piloot die gedurende de oorlog bij de RAF gevlogen had in Engeland en nu les gaf aan leerling-piloten. Door zijn toedoen kreeg ik dan ook de kans om mijn eerste luchtvaart te ondergaan. De afspraak luidde om 14 uur aan het pilotenkot, zo noemden wij het lokaal waar de piloten hun briefing ontvingen voor het opstijgen. Door te veel werk in de keuken, was ik een vijftal minuten te laat en was de vogel (hier dan het vliegtuig), gaan vliegen. Er was echter snel een oplossing gevonden. "Weet ge de Ansons staan?" werd mij gevraagd. Op mijn bevestiging "Loop snel naar daar, de Anson 5 zal nog niet vertrokken zijn, zij kunnen u meenemen." De Ansons waren tweemotorige vliegtuigen, waar onder andere les mee gegeven werd aan leerling-piloten. Ik had geluk. De propellers draaiden reeds, klaar om te vertrekken. Tijd had ik niet om mijn uitleg te doen, men zou het trouwens niet gehoord hebben door het geluid van de draaiende motoren. Twee handen grabbelden mij vast bij mijn schouders en hesen mij in het toestel. Deur dicht en weg waren we. Het vliegtuig werd bestuurd door een leerling-piloot onder toezicht van de lesgever. Alhoewel er 4 of 6 plaatsen in het toestel waren, was ik de enige passagier. Er werd laag over de dorpen gevlogen, zodat ik met het akelig gevoel zat dat we wel eens een kerktoren zouden kunnen meepikken. Algauw bleek echter de bedoeling die er achter het voortdurend laag vliegen over de huizen lag. Achteraan in het vliegtuig lagen stapels pamfletten met de oproep "Word piloot, kom bij de Luchtmacht." Als er genoeg mensen buiten gekomen waren door het geluid van het vliegtuig, wenkte een van de piloten. Ik moest hem de pamfletten aanreiken en hij kieperde die dan naar buiten. Men moet begrijpen dat dit slechts enkele jaren na de oorlog was en men op zoek was naar piloten en andere militairen. Voor mij was het een belevenis te kunnen meevliegen, want de lucht

ingaan was in die tijd voor weinigen weggelegd. Het was een enige ervaring die mij altijd zal bijblijven, alhoewel ik later nog meermaals de kans zou krijgen om mee te vliegen.

In de keuken verliep alles prima en mijn legerdienst had ook zijn goede kanten. Om een vergunning voor een paar dagen verlof zat ik niet verlegen. Toen de piloten er lucht van kregen, dat ik slechts op een tiental meter van de Nederlandse grens woonde, werd mij gevraagd sigaren van over de grens mee te brengen. Dit had voor mij twee voordelen: ik kreeg vergunning (om sigaren te halen) en verdiende een goede stuiver door een surplus te rekenen.

Het jaar 1950 was echter voor België een woelig jaar, wat dan ook zijn weerslag had op mijn verder militair leven. De terugkeer van koning Leopold III, na zijn ballingschap in Zwitserland, zorgde er voor dat er heel wat zenuwachtig gedoe was op het vliegveld te Evere, waar de koning uiteraard zou landen. Elke dag moest ik mijn werkzaamheden in de keuken onderbreken om mee te doen aan de driloefeningen ter voorbereiding van de komst van de koning. De eer zou ons namelijk te beurt vallen om de erehaag te vormen. Het zou echter heel anders uitdraaien. De dag van de aankomst moesten we zeer vroeg opstaan. Alles hadden we tiptop in orde gemaakt, de schoenen gepoetst, het koper geblonken, nu zou het gebeuren. Er kwamen vrachtwagens voorgereden, wij daarop en we vertrokken naar de landingsbaan. Op het plein stonden reeds troepen opgesteld, die speciaal van Duitsland overgekomen waren. Onze voertuigen draaiden af naar de uitgang en we reden van het vliegveld weg naar een kazerne in Vilvoorde. Daar werden de poorten achter ons gesloten. We bleven daar tot 's avonds, dan ging het terug naar Evere, waar alles al lang voorbij was. Een woordje uitleg werd ons nooit gegeven, wel vernam ik later dat men schrik had voor een aanslag op de koning.

De troebelen in het land rond de koningskwesitie en de verslechtering van de internationale toestand, brachten met zich mee dat we niet na twaalf maanden dienst mochten afzwaaien, maar nog 6 maanden extra moesten kloppen. Woelige stakingen braken uit en we werden ingezet om de elektriciteitscentrale te Drogenbos te bewaken. Deze centrale leverde immers de stroom voor de stad Brussel en men had schrik dat heethoofden deze centrale zouden bezetten en eventueel saboteren. Alles is daar echter rustig verlopen. Ik herinner mij wel, als wij 's morgens patrouille liepen, dat we een praatje konden slaan met de jonge vrouwen die naar hun werk kwamen in de Beka matrassenfabriek die naast de centrale gelegen was. Dit was dan ook de enige afleiding die ons daar te beurt viel, daar we verder het terrein van de centrale niet mochten verlaten. Na een drietal weken werd alles wat rustiger in het land en mochten we deze opdracht beëindigen.

Het feit dat ik 6 maanden langer dan voorzien dienst moest kloppen en de wetenschap dat het bedrijf, waar ik vroeger werkte, de deuren gesloten had brachten mij ertoe, om mij te 'engageren' als beroepsmilitair en dit in de specialiteit van kok. Het beviel mij trouwens uitstekend in de keuken van de mess onderofficieren te Evere. Er werd ons ook de kans geboden om avondlessen te volgen te Brussel. Met een vijftiental lotgenoten liet ik mij inschrijven om Franse les te volgen. Mijn

keuze werd bepaald door het feit dat ik samenwerkte in de keuken met Franstaligen. Alhoewel er nooit strubbelingen waren, zag ik toch in dat tweetaligheid mij gemakkelijker verder kon brengen. De lessen werden gevolgd in het athe-neum André Cateau, gelegen in het hartje van Brussel, niet ver van het koninklijk paleis, in de rue Ernest Allart. Na enkele dagen les gevolgd te hebben, hadden de meeste van de ingeschreven militairen er de brui aangegeven, zodat we slechts met twee soldaten overbleven, ikzelf en een lotgenoot uit Waarschoot. Deze lessen hadden wel veel bijval bij niet-Belgen die zich voor hun werk of om een of andere reden, wilden bekwamen in de Franse taal. Door het feit dat ik en mijn collega deze lessen volgden, hadden we dan ook een vergunning om 's avonds later de kazerne te verwoegen. Zo konden we, als er eens geen les was, profiteren om een stapje in het Brusselse uitgaansleven te zetten.

Zo bracht ik ook een bezoek aan De Hel, een café niet ver van de Grote Markt in Brussel, waar men alle gekke toestanden kon beleven. Het bier, dat we er bestelden, werd geserveerd in een doodshoofd, af en toe fladderde er een vleermuis over tafel en nog vele andere zotte toestanden. Het betreffende lokaal was gelegen aan het 'Straatje van enen man', een straatje waar slechts een persoon tegelijk door kon. Ik weet niet of dit etablissement nu nog bestaat.

Ik heb het eerste jaar van die cursus met succes doorlopen. Spijtig genoeg kon ik aan de volgende cursus niet deelnemen, daar er mij andere taken wachtten.

Begin mei 1951 moest ik naar de militaire koksschool te Tervuren om mij te bekwamen in het vak. De cursus duurde zes weken en bestond erin de grote trekken van het koken, zoals, beenhouwerij, pasteibakkerij en veldkeuken (dit is de kennis om het eten te velde bij noodsituaties te kunnen bereiden), onder de knie te krijgen. Deze zes weken te Tervuren gingen vlot voorbij. 's Avonds konden we gerust een pintje gaan pakken buiten de kazernemuren en in de weekends, als we niet naar huis gingen, konden we genieten van het koloniaal museum dat het bezoeken waard was. Met de tram was men snel in Brussel voor een eventueel uitstapje. Het park van Tervuren was zeer mooi. Er lagen verschillende vijvers waarvan enkele werden gebruikt als kweekvijver voor vissen. Ik en een West-Vlaming vatten dan ook het idee op om eens een lijntje in een der vijvers uit te werpen. Visstokken hadden we niet bij de hand, maar de West-Vlaming had gezorgd voor nylondraad en haken. Een pier aan de haak, hopta in het water. De lijn werd vastgemaakt aan een boom en wij, onopvallend voor de wandelaars, met een boek in de hand wachten op resultaat. Lang hoefden we niet te wachten: de lijn spande zich, we hadden beet. Een jonge karper van ongeveer 1 kg was de buit. Ons enthousiasme had echter de aandacht getrokken op de activiteiten die we aan de dag legden en de schrik voor mogelijke gevolgen deed ons vlug onze matten oprollen.

Na zes weken koksschool en een goed resultaat, kon ik terug naar Evere I. Intussen tijd had de hogere legerleiding besloten de 15e Wing over te plaatsen naar Melsbroek. De piloten, waar ik nog steeds sigaren voor smokkelde, vroegen dan ook dat ik zou overgaan naar de Luchtmacht om met hen te kunnen meegaan naar

Melsbroek. Ik sloeg echter het aanbod af, waar ik later nog spijt zou van krijgen. Melsbroek was voor mij een paar kilometer verder en ik had het zo goed te Evere. Toen echter de verhuizing nog niet helemaal voltooid was, kreeg ik bericht van het ministerie van Landsverdediging, dat ik overgeplaatst werd naar Duitsland. Daar stond ik nu! Ondanks al mijn pogingen om dit ongedaan te maken en de vraag om vooralsnog te kunnen overgaan naar de Luchtmacht, was er aan mijn overplaatsing niets meer te doen. Ik hoopte er dan maar het beste van te kunnen maken in Duitsland.

Mijn bestemming werd het 71e bataljon Artillerie, gevestigd in kazerne Steenstrate te Aachen. Ik mag wel stellen dat dit het slechtste was, dat mij overkomen is in gans mijn militaire loopbaan. Het was voor mij terechtkomen van de hemel in de hel. De keuken van het kwartier Steenstrate stond in voor het eten van verschillende eenheden, die daar hun intrek genomen hadden. Er waren twee chefs die er de scepter zwaaiden. Het was een ganse dag roepen en tieren tegen hun ondergeschikten en wee hem die durfde tegenpruttelen, de zwaarste karweien vielen hem te beurt. Hun interesse was meer afgesteld op de Duitse vrouwen die in de keuken tewerkgesteld waren en op de voordelen die ze konden halen uit het verkopen van koffie en sigaretten en nog veel meer. In die tijd, midden 1951, kon men voor 250 gr. koffie nog een radio of een uurwerk op de kop tikken. Om frauduleuze praktijken tegen te gaan moest de officier met wachtdienst elke morgen de koffie komen nawegen en er op letten dat die hoeveelheid wel degelijk in de koffiemachine terecht kwam. Indien echter deze officier te laat kwam en de koffie reeds in de machine gestort was, had controle niet veel zin meer en het brouwsel kwam dan meestal als verlepte thee op tafel. Ook werd dikwijls het koffiedik gedroogd en later tussen de te controleren koffie gemengd. Dit alles droeg er niet toe bij om een goede sfeer in de keuken te scheppen. De minderen in rang, waar ik toe behoorde, zagen alles gebeuren, hadden er geen voordelen bij en moesten zwijgen om niet nog meer gevisieerd te worden. Dit alles knaagde enorm aan mij. Nu had ik spijt dat ik mij geëngageerd had als beroepsmilitair.

Het waren natuurlijk ook niet allemaal negatieve dingen te Aachen. Als lid van de bezettingsmacht konden we gratis gebruik maken van het openbaar vervoer. Elke maand hadden we recht op 800 sigaretten, die, als we ze zelf niet op rookten, konden versjacheren aan de Duitsers. De uitgelezen plaats daarvoor was de Kaizersplatz, daar vond men altijd kopers. Maar dit was ook bekend bij de politie en de Engelse Militaire Politie die de controle hadden over de bezettingszone. Bijna elke dag vonden er razzia's plaats, de Duitsers werden opgepakt door de Duitse politie, de militairen hadden te doen met de Militaire Politie. Meestal kwam het er voor ons op aan dat men het geld of de ruilwaar reeds in handen had, als de politie opdook. Anders waren de kopers weg met de sigaretten zonder te betalen, want iedereen vluchtte bij de komst van de politie. Het was alsof de zwarthandelaars er op getraind waren om zonder te betalen de volle buit in de wacht te slepen.

Gelukkig was mijn verblijf te Aachen van korte duur. Na ongeveer twee maanden, het was intussen begin juli 1951, mocht ik voor een veertiental dagen met verlof

naar België komen. Voor mij was het een welkome afwisseling en ook de druk en het jachtig gedoe in de keuken kon ik voor een paar weken vergeten. De dagen verlof verliepen veel te snel en het was met tegenzin dat ik terug moest optrekken. Elke dag vertrok er een militaire trein te Brussel die de verlofgangers terug naar Duitsland bracht. De ene dag vertrok er een met bestemming Soest, de andere dag met bestemming Siegen. Het was wel zo dat de militairen, gekazerneerd tussen de Belgische grens tot en met Keulen, met de twee treinen mee konden. Eens voorbij Keulen kon men slechts om de twee dagen op zijn bestemming komen, daar de treinen voor Soest of Siegen vanaf Keulen een andere richting uitgingen. Dus mijn verlof beëindigd, ik naar Brussel om terug mijn eenheid te vervoegen. Eerst nog een paar pintjes gepakt aan de Noord. Ik kende daar nog 't een en 't ander van mijn tijd te Evere, dan het perron op om te vertrekken. Hier begon het fout te lopen. De onderofficier, verantwoordelijk voor de goede gang van zaken bij het vertrek van de verlofgangerstrein, vroeg bij het opstappen mijn papieren. "Ha, gij moet naar Aken! Er is geen plaats meer op de trein. Ge kunt morgen vertrekken, vanuit Schaarbeek." Ik stond verbouwereerd, maar toch blij dat ik een dag uitstel had. Eerst de nodige papieren ingevuld door de verantwoordelijke, dan kon ik met een paar lotgenoten, die hetzelfde was te beurt gevallen, ophoepelen naar de kazerne Rolin te Etterbeek. Daar was een transitcenter, waar we konden eten en overnachten. Te Etterbeek was men niet erg opgezet met de manier waarop alles was verlopen en 's anderdaags zou men ons tot aan het station te Schaarbeek brengen. Zoals voorzien werden we dan afgezet aan het station en wij met pak en zak naar het voorziene perron. De trein komende van het Noordstation stopte te Schaarbeek, maar bleef er niet lang staan. We moesten dus snel zijn om op te stappen. De onderofficier, die ons de vorige dag verboden had de trein te nemen, controleerde nu ook op het perron de gang van zaken. De trein stopte. We wilden opstappen, maar een lid van de begeleidende Militaire Politie verbood het ons. Er was geen palaveren aan. Ook de onderofficier kreeg geen gehoor en 'tuut', de trein vertrok een tweede maal zonder ons. De commandant van het Transmissiecentrum te Etterbeek was in alle staten toen hij ons terug zag aankomen. Er werd menig telefoontje gepleegd. Hij beloofde ons 's anderdaags persoonlijk naar de trein te begeleiden om er voor te zorgen dat we wel degelijk mee konden. Zo verliep het dan ook en met twee dagen vertraging kwam ik aan in kazerne Steenstrate te Aachen. Ik stapte met tegenzin de poort binnen en daar begon reeds mijn lijdensweg. Ik meldde mij aan bij de verantwoordelijke onderofficier. De begroeting "Ha, ge zijt twee dagen te laat hé! Kom maar mee bij de compagniecommandant, hij wilde u direct zien als ge binnen kwam!" Ik mee naar het kantoor van de commandant. Geklopt, de deur open en de stem van de onderofficier "Commandant, Spiessens is hier, die twee dagen te laat is! De overste zonder op te kijken "Steek hem in 't cachot." Ik viel bijna achterover van verbazing, legde de papieren die ik meegekregen had te Etterbeek op zijn bureel met de woorden "Bekijk eerst dit eens." Tegen zijn zin nam hij de papieren door en zijn humeur veranderde. Hij begreep zeker dat hij te ver was gegaan. Nu keek hij mij aan en zei «Ge moest al veertien dagen in de koksschool te Leuven zitten. Morgenvroeg krijgt ge uw papieren. Pak

uw spullen maar al in, want de trein vertrekt vroeg.» Ik was van de hand Gods geslagen, maar tegelijkertijd blij dat ik het 7^{le} Artillerie kon verlaten. 's Morgens vroeg kreeg ik mijn marsbevel en wat zie ik “bestemming kokschool Tervuren”. Ik maak de overste, die het mij overhandigde, er attent op dat de commandant gezegd had “Leuven”, maar het was nog te vroeg, de burelen waren nog gesloten en hij repliceerde “Wat op papier staat zal wel juist zijn.” Voor mij OK als ik daar maar weg was en trouwens Tervuren kende ik. Terug de trein op met pak en zak. Bij aankomst te Brussel eerst wat gegeten en dan de tram richting Tervuren. Vanaf het tramstation tot aan de kazerne te Tervuren is het een hele trip, zeker als men al zijn persoonlijke en militaire spullen moet meezeulen. Ik was teut af toen ik het kantoor van de CSM (Compagnie Sergeant Major) binnen kwam. “Ha, Spiessens, wat komt gij hier doen?” was de eerste reactie toen hij mij zag. “Gij moet hier niet zijn. Ge moet naar de kokschool te Luik. Pak uw spullen maar terug op, dan zijt ge daar nog voor het donker is!” Dit was mij teveel «Ik moest volgens mijn marsbevel hier vandaag aankomen,” zei ik, “en ik ben hier en blijf hier.” Hij glimlachte. In de grond was het een goede vent. Ik kende hem van mijn vorig verblijf te Tervuren. “Ge kent uw weg,” repliceerde hij, “haal een matras af in 't magazijn en zoek u maar een bed.” Daar de administratie van alle koks van het Belgische Leger te Tervuren gebeurde, kon hij mij aantonen dat ik wel degelijk naar Luik moest, maar dat werd nu uitgesteld tot 's anderdaags.

Ik nam 's avonds de gelegenheid te baat om een paar oude kennissen te bezoeken in de cafeetjes en rond middernacht zocht ik, goed aangeschoten, mijn bedstede op in de kazerne. De volgende dag stapte ik met tegenzin en een zwaar hoofd uit het bed, maar ja, ik moest voortmaken want Luik wachtte mij. Ik voelde mij ellendig, eerst nog een paar maal overgegeven, dan mijn papieren afgehaald op het bureel en op naar Brussel, om daar de trein te nemen naar Luik. Aan het station te Luik de bus naar Grivegnée genomen en daar afzien om met pak en zak de berg op te klimmen naar kazerne La Chartreuse. Voor mij was het als een calvarieberg, gepakt en gezakt als een ezel, misselijk en met barstende koppijn. Mij aangemeld op het bureel. Er werd mij een kamer aangewezen, maar daar het intussen middag geworden was, moest ik' wachtten tot na het eten om verdere instructies te krijgen. Zelf had ik geen trek in eten en besloot dan maar een brief te schijven naar de thuishaven om hen er van op de hoogte te stellen waar ik mij bevond. Toen de anderen terug kwamen uit de refter, merkten ze op dat ik er ellendig uitzag en een van hen begeleidde mij naar de infirmerie om een aspirientje of iets dergelijks te halen. De verpleger met dienst bekeek mij met grote ogen. “Kom,” zei hij, “stap maar in de ziekenwagen, we rijden naar de dokter.” Ik begreep er niets van. Het was niet de eerste maal dat ik een kater had en nu moest ik er mee naar de dokter. De arts bekeek mij eens. “Laat uw broek zakken.” commandeerde hij, twee vingers op mijn onderbuik, even duwen, “Direct naar het hospitaal, ge moet zo snel mogelijk geopereerd worden aan de blinde darm!” Ik begreep het allemaal niet goed, maar door mijn toestand had ik ook de moed niet om meer uitleg te vragen. Terug de ziekenwagen in en ondanks mijn tegenpruttelen en de opmerking dat al mijn spullen nog in de kazerne lagen, was het direct Hôpital Saint Lambert. Mijn

bagage zouden ze later wel brengen. Rond 16 uur lag ik op de operatietafel. Alles verliep vlot en na 11 dagen hospitaal, mocht ik de kliniek verlaten en hop naar huis voor 31 dagen herstelverlof. Daarna moest ik mij terug aanmelden in het hospitaal voor een controle. Dat de verlofdagen te snel voorbij gingen, hoef ik zeker niet te zeggen en ik had mij voorgenomen te klagen dat ik nog veel last had van de operatie om zo nog wat extra dagen los te peuteren. Op de vraag van de controlerende dokter "Hoe gaat het?" – "Niet goed dokter, ik heb er nog steeds last van." Zijn reплик "Twintig jaar geleden ben ik ook geopereerd aan mijn blinde darm en ik voel dat ook nog altijd." Daar stond ik dan. Ik had het begrepen. Terug naar La Chartreuse en met al dat, had ik een achterstand van meer dan twee maanden opgelopen in de koksschool. Op het einde van de cursus, die vier maanden duurde, mocht ik niet deelnemen aan het eindexamen, daar mijn achterstand te groot was. Mijn ontgoocheling was groot, want eens geslaagd in dat examen, had men de titel van specialist kok klas 4 en mocht men een 'T' op de mouw van de vest dragen. Wat voor mij het bijzonderste was, er was een maandelijkse premie van 600 fr. aan verbonden. Maar niet getreurd, ik zou de volgende sessie kunnen mee volgen en alles was opgelost. Het liep natuurlijk weer anders uit. Na het examen trok iedereen terug naar zijn eigen eenheid, geslaagd of niet, en ik bleef alleen achter in afwachting dat de volgende lichterling leerlingen zou binnenkomen. Die dagen hielp ik de leraar pasteibakkerij om nieuwe zaken uit te proberen en taarten te maken voor hemzelf en andere leden van de koksschool. Zelf stond ik hiermee op een goed blaadje en kon smullen zoveel en wat ik maar wilde. Na een paar dagen kwamen de eerste leerlingen binnen en net toen de lessen een aanvang gingen nemen, werd ik op het bureel geroepen. Er werd mij medegedeeld dat er een beslissing uit Brussel gekomen was. Ik moest vertrekken naar Duitsland, naar het 43e Artillerie

We lieten het ons smaken in Longerich. Links Julien Spiessens en rechts De Craene uit Waarschoot

gekazerneerd te Longerich nabij Keulen. Ik zou later wel terug opgeroepen worden om de kokschool alsnog te volgen. Daar stond ik nu zonder brevet. Moest ik daarvoor zoveel afgezien hebben? Iets stemde mij toch tevreden. Ik moest niet meer terug naar Aachen, waar ik teveel slechte herinneringen aan had. Natuurlijk moest ik nog afwachten wat mij te Longerich zou te beurt vallen, maar slechter dan te Aachen kon het zeker niet zijn. Met de verlofgangerstrein naar Keulen en daar werden de militairen voor Longerich en andere kazernes rond Keulen afgehaald met camions. De kazerne te Longerich bestond voor een groot deel uit houten barakken, waar het 43e Artillerie, een Nederlandstalig bataljon, in ondergebracht was.

Voor de rest waren het stenen kazernegebouwen, waar het 17e Artillerie, een Franstalig regiment gevestigd was, met nog een paar andere kleine eenheden. De troepenkeuken was een gezamenlijke keuken, waar gekookt werd voor alle eenheden, zowel Walen als Vlamingen. In deze keuken werd ik tewerkgesteld. De leiding van de keuken was in handen van een Waal die, ik moet het zeggen, geen onderscheid maakte tussen de twee gemeenschappen. Er was ook Duits personeel: koks, poetsvrouwen en dergelijke. Ikzelf, als enige beroepsmilitair van het 43e Artillerie, was de rechterhand van de chef en alhoewel ik van koken nog niet zoveel af wist, behandelde hij mij als zijn gelijke. In een woord een aangenaam iemand om mee te werken. Het wassen van kokskledij, tafellakens, handdoeken en dergelijke gebeurde ter plaats door Duitse vrouwen. Boven het keukengebouw was een grote zolder, waar de was werd te drogen gehangen, droogtrommels bestonden toen nog niet.

Op een dag vroeg Hilde, een jonge vrouw van 25 tot 30 jaar, of ik wilde meehelpen de wasmand naar boven te dragen. Behulpzaam als ik was deed ik wat gevraagd werd. Eens boven keek ze mij aan, rok omhoog en slipje uit. Wat verbouwereerd en verrast tastte ik toe, maar lang mocht het niet duren, want beneden zou men argwaan kunnen krijgen. "Ga maar naar de keuken," zei ze, "we spreken later wel af!" En ja 's anderdaags vroeg ze of ik 's zaterdagsavonds bij haar thuis wilde komen om eens gezellig samen te zijn. Ze had drie tickets gekocht voor een bezoek aan de cinema, voor haar moeder waar ze bij inwoonde, haar dochttertje van een jaar of zes en voor haar zelf, maar ze zou hoofdpijn voorwenden om niet te moeten meegaan. Het voorstel lokte mij wel aan, maar ik was er niet gerust in. Zij had een vaste vriend, een onderofficier van het 43e bataljon Artillerie en moest hij op de hoogte geraken van mijn bezoek, het zou er niet goed uitgezien hebben voor mij. Dit argument was echter niet het belangrijkste dat er mij van weerhield de stap te zetten. Reeds meermalen was ik bij het leger verplicht geweest om de film 'Het Sluipende Gif' te gaan bekijken. Dit had zo een indruk op mij nagelaten, en niet alleen op mij, dat ik er werkelijk door getraumatiseerd was. Etterende, half afgerotte geslachtsdelen en de bijhorende controles van de penis bij de dokter, elke maal men met verlof vertrok naar België, had mij ertoe gebracht te veronderstellen dat 90% van de Duitse vrouwen drager waren van een venerische ziekte. Dit noopte mij ertoe niet naar de afspraak te gaan, wat mij wel uit de gratie heeft gebracht bij Hilde.

Ik had ook nog wel een soldatenleven buiten de keuken.

We sliepen met ongeveer 16 man in een slaapzaal. Om zes uur werd iedereen gewekt met de klaroen. Opstaan, wassen, bed opmaken en gaan eten. Verder moesten de mannen van karwei de kamer kuisen, dan de groet aan de vlag en les volgen of naar het oefenterrein. Ikzelf begaf mij slechts rond 8 uur naar de keuken. Daar kon ik dan nog mijn ontbijt nemen, zodat ik er van uit ging dat ik niet zo vroeg moest opstaan. Ik bleef elke morgen maar wat lanterfantten op mijn bed. Op een dag liep dit echter slecht af. Rond 7.30 u vliegt de kamerdeur open. “Aan bed!” werd er geroepen. Dit moest zo, als een onderofficier de kamer binnen kwam. Iedereen moest dan in houding voor het bed gaan staan. Ik kroop met tegenzin uit mijn bedstede en stelde mij op. Mijn bed was, in tegenstelling tot al die andere, nog niet opgemaakt. Toen de adjudant, die de inspectie uitvoerde, dit zag, schoten zijn ogen vlammen. “Uw bed is nog niet opgemaakt,” bulderde hij en op mijn replek “Ik heb nog tijd genoeg,” waarmee ik wilde zeggen “Ik moet toch maar om 8 uur beginnen,” liep hij vuurrood aan. Wat durfde die simpele soldaat wel antwoorden? “Stel u in houding, dikken ezel,” brulde hij met nog luidere stem, “straks moogt ge het komen uitleggen bij de commandant.”

Daar stond ik nu. 's Anderdaags zou ik vertrekken op verlof en als ik straf kreeg, kon ik mijn verlof wel vergeten. Ik piekerde mij dood om iets te vinden waarmee ik mijn straf zou kunnen ontlopen, ervan uitgaande dat al wat de tegenpartij zou zeggen in mijn nadeel was, maar alles wat ik zei in mijn voordeel. Conclusie: ik moest trachten zelf zoveel mogelijk te argumenteren. Rond 11 uur werd ik op het matje geroepen op het bureel bij de commandant. Na mij voorgesteld te hebben, zoals het gebruikelijk was bij het leger, keek de commandant mij aan met ogen die niet veel goeds voorspelden. “Ge weet waarvoor ge hier staat?” Hij wisselde een blik met de adjudant die naast hem plaats genomen had. “Ik zal u het verslag voorlezen! Bij inspectie deze morgen om 7 uur 30 bevond soldaat B.V. Spiessens zich nog in zijn bed. Toen ik hem er een opmerking op maakte, antwoordde hij ‘Ik heb nog tijd genoeg.’ Is dat zo ja of neen?” Ik kreeg de kans, nu moest ik snel reageren. “Toen ik deze morgen om 6 uur op stond, voelde ik mij onwel en daarom ben ik terug op mijn bed gaan liggen met de hoop dat het wel zou overgaan. Ik lag niet in bed, maar wel er op.” – “Dat maakt weinig verschil,” repliceerde hij, “maar uw antwoord ‘Ik heb nog tijd genoeg,’ kan ik geheel niet aanvaarden. Dit verdient een zware straf!” – “Ja, maar toen de adjudant mij de opmerking maakte dat mijn bed niet opgemaakt was, wilde ik het uitleggen. Ik kreeg de kans niet. Hij stak zijn handen in de lucht en bulderde ‘Stel u in houding, dikken ezel’. Daarom dan ook mijn reactie. Op de kamer zeggen ze al allemaal ‘dikken’ tegen mij. Hij keek terug de adjudant aan, die schijnbaar al niet meer zo op zijn gemak was. Ik voelde dat mijn kansen er al wat beter voor stonden. “U bent akkoord,” ging de commandant voort tegen mij, “dat u niet mocht gezegd hebben ‘Ik heb nog tijd genoeg,’ dus verdient ge een straf.” – “Ja, maar hij mocht dat zeker ook niet zeggen tegen mij!” De commandant zat blijkbaar verveeld met de situatie en wilde zo snel mogelijk van de zaak af. “Ik geef u 4 dagen piket in de keuken en daar u er toch tewerkgesteld bent, maakt het niet veel uit voor u.” – “Normaal zou ik morgen met verlof ver-

trekken naar België, maar met die straf kan dat nu niet,” zei ik. “Jawel,” antwoordde hij, “vertrek gerust met verlof. Uw straf kunt u bij uw terugkeer dan volbrengen, u kunt gaan.” Ik had mijn slag thuis gehaald. Ik was wel niet mager, maar dik nog minder. Niemand had mij ooit ‘dikken’ genoemd. Een paar minuten later kwam ook de adjudant uit het bureel gestapt. Hij klopte op mijn schouder en zei “Had ik geweten dat het zo was, dan zou ik geen rapport gemaakt hebben, maar ge kunt nu toch met verlof vertrekken.” Toen ik later nog in contact kwam met hem, was hij steeds heel vriendelijk.

Ook buiten de kazerne was er heel wat te beleven. De cafeetjes zaten 's avonds steeds vol met militairen en menige griet uit Keulen zakte af naar Longerich om een graantje mee te pikken van het vertier van de soldaten. Dit graantje bestond dan meestal uit sigaretten, gesmokkelde koffie en het zich laten vollopen met bier en schnaps, op de kosten van deze laatste. Een knappe blonde was, naast vele andere, bijna elke dag van de partij. ‘Nitribite’ noemden we haar, naar een Duitse prostituee die in die tijd bijna elke dag voorpaginanieuws was in de Duitse pers wegens haar losbandig en misschien wel crimineel leven. Iedereen deed zijn best om in de gunst te komen van onze Nitribite. Natuurlijk leidde dit dan ook dikwijls tot hoogoplopende ruzie en vechten. Een avond zal ik nooit vergeten. Door het feit dat ik elke dag bij de Walen werkte, had ik de eerste tijd dat ik in Longerich was, weinig contact met de Vlamingen. Ik sliep wel bij hen op de kamer, maar als ik 's avonds terug kwam uit de keuken, zaten de meeste reeds in de kantine of waren op stap naar de cafeetjes. Ik trok dan maar alleen de baan op. Die bewuste avond had ik een plaatsje kunnen bemachtigen in een overvol café en genoot van mijn pintje terwijl ik het dingingen naar de gunst van de meiden kon afkijken. Walen en Vlamingen deden hun best om elkaar de loef af te steken. Opeens ontstond er tumult aan de toog. Een militair haalde uit met een vuistslag onder de kin van zijn rivaal, zodat deze achter de toog op de grond terecht kwam. Ik weet niet of het een Waal of een Vlaming was die moest incasseren, maar op een mum van tijd was het oorlog. De Duitse kastelein met zijn diensters vluchtten naar buiten. Persoonlijk verkoos ik ook het hazénpad te nemen. Toen ik mij naar buiten wurmde doorheen de vechtenden, zag ik een militair van het 43e boven op een tafel staan met een caféstoel in de hand. Zag hij 17 op de schouder van een der vechtersbazen staan, dan mepte hij met de stoel op diens hoofd. Later vertelde hij mij “Zo was ik zeker dat ik niet een van mijn makkers te grazen had.” Het café had wel erg te lijden gehad van het gevecht. Het werd een paar dagen gesloten, maar daarna terug geopend. Er was te veel geld mee te verdienen.

Om inkopen te kunnen doen in de Duitse handel, moest men over Duitse merken beschikken. De soldij werd uitbetaald in bezettingsgeld, waarmee men dan terecht kon in de militaire kantines en Welfare instellingen. In sommige Duitse soldatencafés, die goede betrekkingen onderhielden met het personeel dat de uitbetalingen regelde in de kazerne, kon men eventueel wel met bezettingsgeld betalen. Maar de meeste militairen trokken hun plan door het sjacheren met sigaretten en andere

zaken. De beroepsmilitairen, waartoe ikzelf behoorde, ontvingen maandelijks wel een kleine vergoeding in marken, een zogezegde bezettingsvergoeding. Mannen met een handelsgeest, meestal West-Vlamingen, kochten dan de sigaretten op van minder bij de pinken zijnde niet-rokers en verpatsten die dan met een ruime winstmarge aan de Duitse opkopers. Maar dit verliep niet altijd even vlot. Een Kortrijkzaan, die op mijn kamer sliep en reeds een echte zwarte handel had uitgebouwd, ging op een avond in de duisternis met een ganse valies sigaretten naar de afrastering achteraan de kazerne, waar de Duitse opkopers steeds aanwezig waren om zaken te doen. In de halve duisternis werd de zaak afgehandeld. Het geld en de sigaretten wisselden van eigenaar en dan vlug weg voor er controle kwam. Maar eens op de kamer verging de euforie van goede zaken gedaan te hebben in woede, toen onze man vaststelde dat ze hem er ingeluisd hadden. Het pakje bankbiljetten dat de Duitsers hem in de hand gestopt hadden, bleek op maat gesneden krantenpapier, alleen het eerste en laatste biljet waren echte briefjes van tien mark. Eerst uitte de benadeelde wat grote vloeken "De smeerlappen, dat zet ik hen betaald!". Verder beraamde hij reeds plannen om weerwraak te nemen. Hij zou lege sigarettenpakjes verzamelen, opvullen met gras en hooi, ze in lege farden steken en voor goede waar verkopen. Al de kameraden waren bereid hem te helpen. Ook mannen van andere kamers deden mee. De rokers droegen er zorg voor dat de pakjes ongeschonden geopend werden. De inzamelactie verliep vlot. Bijna iedereen werkte mee. Het kon toch niet zijn dat de Duitsers, die gans de oorlog met onze voeten hadden gerammeld, nu ook nog van ons zouden profiteren! Na een paar weken was de klus geklaard en trok onze West-Vlaming, op de achtergrond begeleid door een paar stoere kerels, 's avonds naar de afrastering om de zaken af te handelen. Alles verliep vlotter dan gedacht, het plan lukte en het duurde dan ook niet lang of ze stonden terug in de kamer. In groep ging het dan naar de kantine om het succes te vieren. De daaropvolgende weken waagde niemand van ons het nog op die plaats zaken te doen.

Het was niet alleen uitgaan, drinken en sjacheren dat we te Longerich deden. Dicht bij Keulen en door het feit dat we gratis gebruik konden maken van het openbaar vervoer, trokken we meestal in de weekends daar naartoe. De stad zelf lag nog grotendeels in puin van de bombardementen en alhoewel men volop bezig was aan de heropbouw, waren er toch nog wijken die volledig plat lagen. Tussen het puin hadden velen een noodbehuizing opgetrokken. Wat mij wel opviel was dat in die noodwoningen het er steeds proper en netjes was (Deutsche Ordnung). We konden mooie wandelingen maken langs de Rijn, in de Zoo of de Botanische Garten. Kerstnacht van 1951 zal ik mij ook blijven herinneren. De middernachtmis heb ik dan bijgewoond in de Dom van Keulen. Het was bitter koud en door het feit dat de meeste kapotte glasramen nog niet hersteld waren, viel er een koude luchtstroom over de aanwezigen. Ondanks dit gegeven was het voor mij iets dat ik later nooit meer zou meemaken.

Zo gingen een paar maanden in Longerich voorbij, tot er op een dag inspectie kwam vanuit de Menagedienst van het leger uit Tervuren. De commandantinspec-

teur Van den Berghe, die ik reeds te Tervuren ontmoet had, was er over verbaasd dat ik nog geen brevet van kok klas IV had. “Ge doet ogenblikkelijk uw aanvraag om het examen af te leggen,” zei hij, en daar ik wat aarzelde om toe te zeggen: “Met uw ingesteldheid moet dat lukken,” ging hij verder. Zo gezegd zo gedaan en veertien dagen later kreeg ik bericht dat ik mij moest aanmelden in de koksschool te Luik, om de proeven af te leggen. Heel gerust was ik er niet in, maar kom, wie niet waagt niet wint. Alles verliep naar wens en op 10 april 1952 mocht ik mijn brevet ontvangen. Ik mocht de fel begeerde ‘T’ van specialist op mijn mouw dragen, maar van groter belang, ik trok een premie van 600 fr. per maand en na zes maanden zou ik benoemd worden tot korporaal. Dit was niet denderend, maar het was een begin. Het verwerven van mijn brevet bracht met zich mee dat ik Longerich moest verlaten en aangewezen werd voor het 5e Linieregiment dat gekazerneerd was te Soest in Westfalen.

De kennismaking met mijn nieuw verblijf verliep redelijk vlot. Ik kreeg een kamer toegewezen, die ik met een andere beroepsmilitair moest delen. Dus maar met twee op een kamer. Dat was reeds een hele verbetering voor mij op het gebied van privacy. Met twee moest het gemakkelijker overeenkomen zijn dan met een grote groep. Ik werd afgedeeld in de troepenkeuken, waar een chef-kok de plak zwaaide. Deze liet zich echter overdonderen en manipuleren door twee Duitse koks, die er tewerkgesteld waren. Ik moet wel toegeven, zij hielden de keuken draaiende, maar dan op hun manier. De eerste dagen keek ik de kat uit de boom, maar toen ik dingen zag die niet door de beugel konden voor wat betrof gezonde voeding en

**Soest: transport van bierbakken op de oude wijze,
met Spiesken in zijn witte koksuitrusting.**

ook op het gebied van hygiëne, deed ik mijn beklag bij de chef. Hij répliceerde dat ik de Duitsers maar moest laten doen en ik mij daar best niet mee bemoeide. Ik was razend en zei hem “Vanaf nu moet ge niet meer op mij rekenen en ik doe geen klop meer in de keuken.” Hij vond dat best goed, geloof ik. Grijnzend zei hij “Doe maar zoals ge het zelf wilt, als ge ons maar gerust laat !” Mijn dagindeling kon ik van dan af, voor zover mogelijk, zelf bepalen. Natuurlijk diende ik nog wel rekening te houden met het militaire aspect van de zaak. Rond 8 uur begaf ik mij naar de keuken, waar eerst het ontbijt werd genomen. Meestal bestond dat uit een beefsteak (filet pur) met licht gebakken ajuintjes op een snee brood. Zelf hoefde ik daar niet veel voor te doen, daar de Duitse koks dat wel klaar maakten, misschien wel om zo vlug mogelijk van mij van af te zijn. Daarna ging ik meestal naar een plein achter de keuken, waar de hindernispiste van de infanteristen lag, liep daar een paar rondjes en wipte over de hindernissen waar ik mij baas over zag. Want door die beefsteaks liep mijn gewicht gestadig op. Verder ging ik een kijkje nemen in de varkensstallen en maakte ik een praatje met de verzorger van de dieren. In die tijd kweekte men nog varkens in de paardenstallen van tijdens de oorlog, achteraan de kazerne. Dit had het voordeel dat een deel van de etensresten uit de keuken konden dienen voor het voederen van de varkens. De rest werd afgehaald door een Duitse varkensboer, die als tegenprestatie de biggen leverde om vet te mesten. De vette varkens werden dan meestal geslacht rond Kerstmis of een andere feestdag om op de tafel van de soldaten terecht te komen. Dit was steeds een goede afwisseling, daar er anders slechts bevroren rundvlees ter beschikking was. Het varkensvet werd gretig gebruikt om te mengen in het rundgehakt, zodat de frikadelleten (‘bouletten’ zegden de soldaten) er smakelijker door werden. Nu loopt de jeugd naar MacDonald of Quick om de gehaktballen, die vroeger bij het leger zo vervloekt werden. De verzorging van onze varkens was in handen van een al wat oudere Duitse keuterboer, die zijn taak plichtsbewust ter hand nam en waar ik gaarne een praatje mee sloeg.

Er waren ook verscheidene Duitse vrouwen tewerkgesteld in de keuken en de eetzaal, onder het gezag van een leidster Paula. Die was, naar mijn mening, zeker

Soest 1953: Spiessen bij de varkens

gedurende de oorlog 'ein Mädchen in Uniform' geweest, of een Führerin in een of ander concentratiekamp. Ik zou het nooit te weten komen, want over hun oorlogsverleden waren de Duitsers zeer zwijgzaam. Geen van allen was ooit voor Hitler of voor de nazi's geweest, laat staan dat ze iets zouden mispeuterd hebben. Het Duits personeel had ontzag en ook wel schrik van haar. Dit kwam mede door het feit dat Paula meer dan een goede relatie had met de commandant, die de verantwoordelijkheid had voor alles wat met bevoorrading te maken had, waarbij ook de keuken onder zijn bevoegdheid viel. Af en toe kwam de commandant de kleedkamers van het vrouwelijk personeel inspecteren, gedurende de uren dat deze aan het werk waren in de keuken. De kleed- en wasruimte was gelegen in een gebouw op een paar tientallen meter van de keuken. Mij gaf hij dan meestal de opdracht om Paula te verwittigen dat ze moest komen met de sleutel van het lokaal, om samen met hem de inspectie uit te voeren. Ik moest dan toezien dat geen der andere vrouwen hun werkpost verlieten, zodat ze hun inspectietocht ongestoord konden doen. Hoe het kwam, weet ik niet, maar al vlug had ik het vertrouwen van de commandant in kwestie. Hij wist waarschijnlijk dat het niet goed boterde tussen mij en de keukenchef, maar door zijn relatie met Paula wilde hij zeker niet ingrijpen, om de Duitse koks niet tegen het hoofd te stoten. Elke morgen rond 9 uur moest ik mij op zijn bureel aanmelden. Daar vernam ik dan of hij speciale taken voor mij in petto had. Soms moest ik naar de militaire kantine om eetwaren of sterke drank voor hem af te halen. Deze moest ik dan bij hem thuis afleveren, waar zijn meid de waar dan in ontvangst nam. Hij drukte mij wel op het hart dat ik de boodschappen aan de deur moest afleveren, niet binnen gaan en zo vlug mogelijk terugkeren naar de kazerne. Hij was ongehuwd, betrok een riant huis en had een meid ter beschikking. Ondanks het feit dat hij dol was op al wat een rok droeg en dit hem soms wel parten speelde, was hij correct en eerlijk. Dit verlangde hij dan ook van zijn ondergeschikten. Een humeur had hij wel. Als ik 's maandagsmorgens op zijn bureel kwam en hij voorover gebogen met zijn hoofd in zijn handen zat, wist ik al dat ik die dag best uit zijn buurt bleef, want hij zou wel altijd iets vinden om mij te berispen. Hij was afkomstig uit Bastogne, een echte Ardenner. Hij sprak redelijk goed Nederlands, natuurlijk met veel woordverdraaiingen, zoals de meeste Walen het Nederlands trachten te spreken. Nooit zou hij mij bij naam noemen. Ik was 'Fieu' voor hem. Ik heb mij steeds afgevraagd waar hij dat haalde. Nergens, tot op heden heb ik dat woord ooit terug gevonden, zelfs niet in de Petit – Robert. Ik geloof niet dat het van 'vieux' kon komen, daar ik zeker twintig jaar jonger was dan hij.

In september '52 moest het 5e Linie deelnemen aan grote manoeuvres, de Holdfast manoeuvres genaamd. Dit zijn wel de grootste manoeuvres geweest, waaraan ik in mijn militaire loopbaan heb deelgenomen. Door het feit dat de Duitse koks hier niet mochten aan mee doen, was het aan mij en de andere militaire koks om ons te bewijzen op het terrein en in moeilijke omstandigheden. Er namen troepen van verschillende nationaliteiten aan deel en alles moest zo realistisch mogelijk verlopen. Er waren zelfs Russische waarnemers of spionnen bij, die, in het raam van

de na de oorlog gesloten akkoorden tussen de Geallieerden en de Russen, het recht hadden de zich in groten getale verplaatsende troepen te controleren. De Duitse burgerbevolking was niet zo erg opgezet met al dat gedoe en zeker de boeren moesten met lede ogen toezien hoe de tanks door de landerijen ploegden en door de bietenvelden raasden, zodat de bieten achter de tanks in de lucht rondvlogen. Een deel van de bevolking legde er zich gelaten bij neer, met in het achterhoofd 'beter dit, dan de Russische troepen in onze achtertuin'. Daar hadden ze een heilige schrik van. Ons was op het hart gedrukt, zo weinig mogelijk schade aan te richten. Maar ja, door omstandigheden kon het soms niet anders en de oorlogssituatie moest toch zo realistisch mogelijk uitgebeeld worden. Aan de rand van de weg in Westfalen stonden er meestal fruitbomen, appelaars of pruimenbomen. De pruimen (Quetschen) werden meestal gebruikt om op te leggen, confituur van te maken of voor pruimenlikeur. Deze boompjes sneuvelden in grote getale, daar de pantserwagens elkaar moeilijk konden kruisen op die landwegen en men dan maar gewoon de boompjes plat reed. Menigmaal heb ik gezien dat dit niet steeds uit noodzaak gebeurde. Ik herinner mij dat onze colonne zich verplaatste en we in een klein dorpje gekruist werden door een afdeling centuriontanks van een Engels eskadron. Al onze voertuigen weken zoveel mogelijk uit om de tanks uit de tegenovergestelde richting door te laten. Een van onze lichte pantservoertuigen kwam daardoor tegen een klein afdak terecht, zodat een paar zijpannen er afvlogen. De begeleidende officier vloog uit tegen de bestuurder van het desbetreffende voertuig. Hij moest zijn ogen beter open doen en zou eventueel opdraaien voor de aangerichte schade. Zijn woorden waren nog niet koud of een van de centuriontanks van de Engelsen draaide wat wijd uit om onze colonne te passeren en nam daarbij een deel van een wat hoger gelegen terras van een baancafé mee. Onze chauffeur glunderde. "Kijk daar maar eens," antwoordde hij de officier, "wat zegt ge daarvan?" – "Ja, dat zijn Engelsen," was zijn antwoord. Het incident was gesloten. De Engelsen zelf bekommerden zich geen snars om de schade die zij hadden aangericht. Ik verdenk er hen zelfs van dat ze moedwillig dikwijls veel schade aanrichtten.

Met een paar hulpkoks moest ik er voor zorgen dat we het eten klaar maakten voor onze troepen op het terrein. Die werden dan ook meestal 's nachts bevoorrad, om zoveel mogelijk de vijand te misleiden. Het gebeurde ook dat de bevoorradingsvoertuigen in vijandelijke handen vielen. Dan moesten de mannen het op het terrein zonder warm eten stellen en moesten ze vrede nemen met de reserve levensmiddelen die ze bij zich hadden. Soms vonden de bevoorradingsvoertuigen de troepen niet of werden gehinderd door de vijand, zodat ze terugkeerden met het eten naar het keukenkamp. Dat kiepten en begroeven we dan maar in putten. Gebrek aan voedingswaren om het eten klaar te maken hadden we niet. We waren over 't algemeen achter de vechtende troepen opgesteld en zo verliep de toelevering door de bevoorradingsseenheid vlot.

Wat moeten we hier allemaal mee doen?

Het gebeurde dat we ganse delen buikspek waar we geen weg mee wisten, in een put staken. We zaten midden in de bossen, bewaren konden we niet, dus maar de put in. Ik had daar wel hartzeer van. Gedurende de oorlog hadden we genoeg moeten missen. Ook op het terrein waren er nu zeker soldaten die het met veel minder moesten stellen. Nood breekt wet, zo is het nu eenmaal. Waar de mogelijkheid zich voordeed gingen de overschotten van de keuken wel naar de Duitse bevolking. De meeste van hen stonden nog wantrouwig tegenover ons, uit schrik voor vergelding voor hetgeen de nazi's ons hadden aangedaan. De schoolgaande jeugd hing wel zoveel mogelijk rond ons bivak, om iets te krijgen of om ruilhandel te drijven. Ik herinner mij, toen we ons op een dag installeerden op een boerderij, dat een jongen van ongeveer 10 tot 12 jaar op ons af kwam en riep "Onkel, Onkel, meine Schwester, einmal ficken für zwei Kaffeebonen." Ge kunt denken dat daar gelachen werd.

Eigenlijk was dat niet zo verwonderlijk. De meeste Duitse mannen waren gesneuveld of zaten nog in gevangenschap, zodat er een groot overschot aan vrouwen was, die op een of andere manier ook aan hun trekken wilden komen. Deze manoeuvres zullen mij bij blijven als een goede herinnering. Ik heb zo op een speciale manier een groot deel van West-Duitsland gezien. Later zou ik nog veel militaire oefeningen meemaken, maar geen meer zoals deze.

Moet er nog soep zijn? Spiesken uiterst rechts.

**Mouwen opgestroopt. Hier moet nog gewerkt worden!
Tweede van rechts, Spiesken.**

Zoals ik reeds zei deelde ik in de kazerne in Soest, de kamer met een andere beroepsmilitair. De verstandhouding verliep vlot, zodat we besloten onze kamer wat op te fleuren. Gezamenlijk zorgden we dan voor gordijnen, een tafellaken en wandversiering. Nogal logisch zou men denken, maar in 1952 was dat niet zo evident in het Belgische Leger. Alles was gebaseerd op strenge tucht en dit werd dan ook gezien als een grote toegeeflijkheid. Mijn kamergenoot was chauffeur en tevens mechaniker van een licht pantservoertuig en vrijwilliger voor het Koreabataljon. Door omstandigheden (drankprobleem) had men geweigerd hem te laten vertrekken naar Korea. Dit zat hem enorm dwars en bij elke gelegenheid dat

hij een paar pinten binnen had, stak hij zijn ongenoegen over dit feit niet onder stoelen of banken. Iedereen die wat met gezag te maken had moest het dan ontgelden. Bij de aanvang van elke maand ontving hij, zoals elke beroepsmilitair, zijn wedde. Die werd dan eerst en vooral gependeed aan het uitgaansleven en de drank. Rond de vijftiende van de maand bleef er niet veel meer over en hij had de resterende dagen dikwijls geen geld meer om zijn eten te betalen. Ik werd dan ook aangeklampt om er voor te zorgen dat hij op tijd iets tussen de tanden kreeg. We hadden een radio op de kamer, die ik aangeschaft had met sigaretten. Hij had gezorgd voor een pick-up. De platen kochten we gezamenlijk aan en zo konden we het nog gezellig maken op onze kamer. Het gebeurde wel eens, als hij dronken binnen kwam na een avondje stappen, dat hij de platen, waar hij niet zo van hield, gewoon door het venster kieperde. De eerste van de volgende maand vulde hij dan wel gezwind onze platencollectie terug aan.

Als beroepsmilitair werd ons ook de mogelijkheid geboden om buiten de dienst burgerkledij te dragen. Dienstplichtigen daarentegen moesten steeds en waar ook in uniform rondlopen. Het grote voordeel van burgerkledij was, dat men in het uitgaansleven niet direct opviel en zo gemakkelijker kon ontsnappen aan de controle van de Militaire Politie en andere. Door zijn esbatterementen was mijn kamergenoot verplicht geworden zijn burgerkledij binnen te leveren op het bureel van de compagniecommandant, die zijn pappenheimers kende. Zo wilde hij verhinderen dat mijn kamergenoot nog meer dommigheden zou doen. De commandant had echter zonder de vindingrijkheid van belanghebbende gerekend. Eens begin van de maand en de wedde uitbetaald, was ik verbaasd toen ik zag, dat hij zich klaar maakte om uit te gaan. Wit hemd aan, cravate. Ik dacht “Wat gaat hij nu doen? Hij heeft toch geen kostuum?” Op dat van mij moest hij zeker niet rekenen, want in welke staat zou ik het terug krijgen? Hij haalde zijn werkoverall, die stijf stond van het vet, boven, schoot hem aan en voilà klaar was Kees. Er viel eigenlijk maar een ding op: het witte hemd en de cravate. In de duisternis van de soldatencafés en danstenten viel zijn vettige werktenu niet zo op.

Het uitgaansleven te Soest werd in die tijd bijna geheel gedomineerd door de militairen. Hiermee bedoel ik de Belgische en ook de Canadese, die in en rond Soest gekazerneerd waren. De Militaire Politie was dan ook elke avond en nacht op patrouille om de grootste uitspattingen tegen te gaan. De Canadese Militaire Politie was niet mak voor het dikwijls baldadig gedrag van hun landgenoten. Ze hadden een speciaal systeem om de dronken en niet voor rede vatbare individuen terug naar de kazerne te brengen. Op een lichte open vrachtwagen was een grote kooi geïnstalleerd. Hierin werden de opgepakte militairen dan opgesloten te kijk voor iedereen, zoals apen in een kooi. Straalbezopen, zoals ze meestal waren, gedroegen ze zich dan ook zoals de primitieven. Zo werden ze dan terug naar hun legerkamp gereden. Een voorval herinner ik mij, waar ikzelf bij betrokken was. In een café op het marktplein was ik een koffietje gaan drinken en een stukje taart gaan nuttigen. Het was er steeds vrij rustig, want een café in Duitsland heeft niet dezelfde betekenis als bij ons. Men kan het best vergelijken met een gelegenheid

waar men koffie, pasteigebak en ijsroom serveert. Het was wat druilerig weer en voor de gelegenheid had ik mijn nieuwe trenchcoat aangetrokken over mijn burgerkostuum. Daar het een deftig etablissement betrof, hing ik mijn jas aan de kapstok vooraan bij de ingang en niet, zoals het meestal het geval was, op de stoel naast mijn zitplaats. Bij het verlaten van het lokaal moest ik echter vaststellen dat mijn jas verdwenen was. Zoeken had geen zin, dus de uitbater van het gebeurde op de hoogte gebracht. Hij liet er geen twijfel over bestaan: de schuldligen waren zeker de Canadezen die iets vroeger het lokaal hadden verlaten. Hij zou de Canadese Militaire Politie op de hoogte brengen. Het was mij een magere troost, mijn jas kon ik vergeten. Dit voorval had plaats op een zaterdag. 's Zondags daarop ging ik zoals gewoonlijk mijn koffie drinken in hetzelfde etablissement. Mijn verwondering steeg ten top toen een groepje Canadezen, half aangeschoten, het café binnen kwam en een van hen mijn trenchcoat aan had. Om moeilijkheden te vermijden bracht ik de uitbater op de hoogte, die op zijn beurt de Canadese MP verwittigde. Minuten later waren deze ter plaatse. De dader overhandigde mij mijn jas met veel verontschuldigen en werd ogenblikkelijk afgevoerd. De MP legde mij uit dat het niet zozeer om diefstal ging, maar betrokkene had zagezegd mijn jas gebruikt om over zijn militaire kledij aan te trekken om niet op te vallen als militair in dronken toestand. Mij kon het worst wezen. Ik had mijn jas ongeschonden terug, dat was het voornaamste.

Mijn aanvraag om onderofficier te worden, was in tussentijd te Brussel gunstig geadviseerd. Ik had daarvoor de psychologische en technische proeven op het Klein Kasteeltje afgelegd en daar was alles OK bevonden. Intussen ging het leven bij het Vijfde Linie zijn gewone gang. De commandant, verantwoordelijk voor de bevoorrading, had meer vertrouwen gekregen in mij en belastte mij dan ook meer met specifieke opdrachten. De Duitse magazijnier, die het levensmiddelenmagazijn beheerde, waar ook de oorlogs- of reservelevensmiddelen bewaard werden, had niet zo'n goede reputatie, daar hij menige zaken te koop aanbood aan zijn landgenoten. Ik moest een oogje in 't zeil houden. Menige controle werd uitgevoerd, maar alles klopte steeds. Tot ik op een dag vernam dat hij koffie te koop aangeboden had. Nu was het moment daar om hem te klissen. Ik stelde de commandant op de hoogte en samen met een Duitse bediende, die op het bureel tewerkgesteld was, moest ik de opgeslagen stock koffie controleren. De Duitse bediende, die zowat gans de administratie en laat ons zeggen de goede gang van zaken op het bureel van de commandant regelde, was zeker een intelligent iemand. Gedurende de oorlog was hij hoger officier geweest en vleugeladjutant van generaal Doenitz, die veroordeeld geweest is op het proces van de oorlogsmisdadigers te Neurenberg. Dit vertelde hij mij toch, maar of het waar was? Voor de controle stond ik er zo goed als alleen voor, daar hij zeker meer sympathie had voor zijn landgenoot en hij misschien ook een graantje meepikte van het gevoel. De koffie werd bewaard in een grote aluminiumkist die afgesloten was met een deksel, zodat het aroma zo weinig mogelijk kon ontsnappen. De tarra van de kist stond vermeld op de buitenkant, zodat we slechts het geheel dienden te wegen om de

ware inhoud te kennen. De kist met verenigde krachten op de weegschaal gesleurd en ja, het gewicht in de kist en op de stockkaart klopte. Ik zag de triomfantelijke blik in de ogen van de Duitsers. Neen, dat kon niet zijn. De Duitse bediende maakte reeds aanstalten, om in zijn ogen het heuglijke nieuws aan de commandant mee te delen. Ik kon het niet geloven, was zo zeker van mijn stuk. Aan de binnenpretjes van de magazijnier zag ik dat er iets niet klopte. Terug het deksel van de kist genomen, met de handen woelde ik in de koffie tot op de bodem en warempel onderaan voelde ik iets hard. Er zaten niet minder dan 4 dozen confituur van elk een kilo onderaan de koffie. Resultaat: ontslag van de magazijnier en ook de bediende was niet gerust in het verdere verloop voor hem. Maar hem kon niets ten laste gelegd worden. Bij het lezen van dit alles zou men geneigd zijn te denken dat ik er op uit was de Duitsers een loer te draaien waar ik kon. Eigenlijk was het wel zo, maar men moet bedenken wat de Duitsers ons gedurende de oorlogsjaren aangedaan hadden. Mijn vader was lid van de weerstand en gans de oorlog leefden wij in angst dat hij zou opgepakt worden, met alle gevolgen van dien. Men kon hen ook niet allen over dezelfde kam scheren en gedurende de tijd dat ik bij het bezettingsleger verbleef, had ik ook met sommige een goed contact. Maar van arrogant en kruiperig gedoe moest ik niets hebben. Het waren in mijn ogen trouwens moffen.

De legerdienst was intussen verlengd tot 21 maanden en men moest dan ook een middel vinden om de miliciens buiten de normale trainingen bezig te houden. Beroepsactiviteiten die men, bij het verlengen van de diensttijd van 12 naar 18 maanden, had in het leven geroepen, waren stilaan wat weggedeedsterd. Nu bij een nog langer verplicht soldatenleven werden ze terug opgevist en iedere milicien mocht een bezigheid kiezen om zich verder te bekwamen in zijn beroep of lessen volgen die later in het burgerleven van nut konden zijn. Veel van die gasten kozen voor keukenpiet of pasteibakker, dit meestal niet uit liefde voor het beroep, maar men kon dan van alles proeven en daar was het dan ook om te doen. De beenhouwerij had ook heel wat aantrok, er waren van huize uit een paar beenhouwers bij en verder wat meelopers om wat te leren of de hoop te vullen. Er werd pastei gemaakt. Daarvoor had men varkensvlees nodig. Dus er werd een varken uit de stallen gehaald als lesmateriaal. Natuurlijk moest het varken eerst geslacht worden. Een soldaat uit de streek van Aalst beweerde reeds geslacht te hebben. Hij zou dus met de hulp van de anderen de klus klaren. Ik hield mij afzijdig, maar was benieuwd hoe het zou aflopen. Zelf had ik meermaals geassisteerd bij mijn nonkel die slager was en thuis werden er gedurende de oorlogsjaren soms varkens geslacht waarvan de Duitsers het bestaan niet mochten weten.

Hoe meer koks, hoe smakelijker het eten! Uiterst rechts een Duitse kok en vooraan met witte koksmust, Spiesken.

Er werd een groot touw rond een poot van het varken gelegd. Dit werd door een man of drie vastgehouden, een paar hielden een groot slagersmes gereed en een kom om het bloed op te vangen. De slager zwaaide vervaarlijk met een bokhamer met lange steel om het varken een tik op zijn kop te geven. Het viel dan bewusteloos neer, om dan gekeeld te worden. Goed gemikt en klop, maar o wee, de slag kwam op het oor van het varken terecht. Het dier begon luid te schreeuwen en nam een sprong, zodat het koord uit de handen van de mannen glipte. Al krijsend liep het varken over de erekoer met het touw aan de poot en de ganse meute kandidaat-slachters er achteraan. De regiment sergeant-majoor, die juist op het paradeplein stond, kon zijn ogen niet geloven en brulde zo mogelijk nog harder dan het varken. Voor die dag was het leven van het varken gered. Er werd ogenblikkelijk een vergadering belegd op het bureel van de commandant. Er zou een pistool aangekocht worden om dieren te slachten en dit mocht nu alleen onder deskundige leiding gebeuren.

Als infanteriebataljon trok het 5e Linie veel op oefening en op kamp, meestal te Vogelsang gelegen in het Eifelgebergte. Dit kamp werd gedurende de oorlog door de Duitsers gebruikt o.a. om SS-militairen, die goede prestaties geleverd hadden aan het front, te laten genieten van rust in gezelschap van uitverkoren Deutsche Mädeln, om zagezegd het Arische ras in stand te houden. Ook te Bruckhausen, gelegen niet ver van Winterberg in Sauerland, werd menige kampperiode doorgebracht. In tegenstelling tot Vogelsang was dit alleen in de zomer- of herfstperiode, daar men er verbleef in een tentenkamp en het er in de winter wel te koud voor

was. Deze kampperioden waren voor mij een goede afwisseling. Als vrijgezel hoefde ik mij van het thuisfront niet veel aan te trekken, in tegenstelling tot de gehuwden die meestal aftelden wanneer ze terug naar vrouw en kinderen konden. Mijn kampperiode duurde dan meestal ook wat langer. Een drietal dagen voor de kampperiode begon, moesten ik en nog een paar anderen mee met de voorwacht, zoals men dat noemde, om de keuken en de desbetreffende apparaten over te nemen van de troepen die hun kampperiode beëindigd hadden. De commandant, waarvan eerder sprake, had steeds de leiding over deze voorpost, want het was niet alleen de keuken die moest overgenomen worden, ook de slaapkamers met inhoud en nog zoveel meer. Hij stond er op dat alles nauwgezet gecontroleerd werd, want eens zijn handtekening geplaatst onder het overnamedocument was hij verantwoordelijk. Een paar dagen voor het vertrek gaf hij me de richtlijnen voor wat mij te doen stond: zorgen voor proviand voor onderweg was zijn eerste bekommernis en verder, ik hoor het hem nog zeggen, “Fieu ik reken op u. Let op dat alle stukken van de keukenmachines ter plaatse zijn en in goede staat.” Hij wist ook dat de vertrekkende troepen stukken durfden meenemen of kapotte stukken uit hun eigen keuken omwisselden voor goede uit de kampkeukens. Als hij mij alles uitgelegd had wat hij van mij verlangde eens ter plaatse, drukte hij er nog eens op “Geen warme koffie vergeten voor onder de baan en Fieu geen sterke drank meenemen.” Het was steeds ’s morgens vroeg dat wij vertrokken: een jeep met de commandant vooraan en als hij goed gemutst was mocht ik mee met zijn jeep, anders moest ik in een camion plaatsnemen. Van Soest naar Vogelsang is een heel eind en ongeveer halverwege werd er een rustpauze ingelast. De meegebrachte boterhammen werden dan aangesproken en bij mij kwam men warme koffie halen. De commandant wachtte tot iedereen bediend was, dan pas kwam hij zijn koffie halen. “Fieu, het is koud hé?” – “Ja commandant. Wilt ge een chassarken voor in uw koffie?” – “Doe maar in, dat is al beter.” Dan herinnerde hij zich niet meer wat hij voor het vertrek gezegd had betreffende de sterke drank. Te Vogelsang had men verschillende kampementen: een groot barakkenkamp, waar we meestal met het 5e Linie ingekwartierd werden, de gemetselde blokken Van Dooren, en dan nog het kamp Sint Joris, afzonderlijke blokken, die op de flank van een helling opgetrokken waren en die gedurende de oorlog door de SS en de Mädchen gebruikt werden. Ook werden er in de zomermaanden soms tentenkampen opgezet als men verder geen plaats had om alle ter plaatse zijnde troepen in onder te brengen.

De voorwacht verliep steeds vlot, maar eens het gros van de troepen aangekomen was, was het hard werken in de keuken. Ik herinner mij een voorval, 'k geloof dat het voorjaar 1954 was. De voorwacht was aangekomen in het barakkenkamp. De eerste kennismaking was achter de rug. Enkele barakken waren geïnspecteerd en overgenomen en de camions afgeladen. Voor eten moest ik nog niet zorgen, daar we konden eten in de keuken van de permanentie van het kamp. Er waren immers militairen die permanent in het kamp verbleven en een eigen keuken hadden. Een paar onderofficieren, die wisten dat ik op een goed blaadje stond, vroegen mij of ik aan de commandant wilde vragen om 's avonds een camion ter beschikking te hebben voor een bezoek aan de kampcinema. Onze kantine was nog niet geïnstal-

leerd en om de avond door te brengen was een bezoekje aan de cinema wel aangewezen. De cinema was 2 tot 3km van het barakkenkamp gelegen. Na enig aarzelen stemde de commandant toe. “Het is wel om naar de cinema te gaan, hé?” voegde hij er aan toe. Het was namelijk verboden het kamp te verlaten. Het dichtst bijgelegen dorp lag al ettelijke kilometer van het kamp verwijderd. De inwoners waren niet erg gesteld op de militairen en met moeite kon men er een Bierstube vinden. De camion zou om zeven uur vertrekken naar de cinema. Ik, met een paar miliciens hulpkok, drentelden nog wat rond de keuken die we 's anderdaags zouden overnemen en die achteraan in het kamp gelegen was. Van daaruit had men een prachtig panoramisch uitzicht op de omgeving met bossen aan de ene zijde en de glooiingen in het landschap langs de andere kant. Een kerktoren piepte in de verte er bovenuit. Een van de miliciens, een zekere Daelman herinner ik mij, vroeg “Welk dorp is dat?” Het was de eerste maal dat zij te Vogelsang kwamen, waar ikzelf reeds meerdere malen die eer had. “Dat is Dreiborn.” – “Willen we eens tot daar gaan?” was zijn verdere vraag. Ik legde hem uit dat dit verboden terrein was voor ons, maar toen de andere ook begon te zagen en opmerkte dat het toch niet te ver kon zijn, daar we de kerktoren goed zagen staan, liet ik mij overhalen. De cinema werd vergeten. We daalden af om verder de andere helling op te klimmen. Soms verdween de kerktoren uit ons gezicht om even later weer dichterbij te duiken, maar in een glooiend landschap vergist men zich gemakkelijk van afstand naar een uitstekend punt. Aangekomen in het dorpje waren we redelijk vermoeid. We waren nu eenmaal geen infanteristen. Onze enige betrachting was een frisse pint. Midden in het dorp ontdekten we een Bierstube. Wij het café binnen en zetten ons aan een tafel. “Drei Bier bitte.” De waard sprak geen woord, tapte de pinten, plaatste ze op tafel en incasseerde. Een Duitser of zes bevonden zich aan de toog, bekeken ons met argusogen. Het viel op dat ze ons wel rauw lustten. We trokken er ons niets van aan en bestelden de drie volgende pinten. Het smaakte en we bekwamen langzaam van de geleverde inspanningen. Juist toen we het derde trio wilden bestellen, ging de cafédeur open, een hoofd kwam binnen piepen en deur terug toe. Maar even vlug was ze terug open met in het deurgat een kolos van een MP. Hij had zich schijnbaar gerealiseerd dat er zich militairen in de verboden zone bevonden. “Kom maar vlug mee naar buiten,” maande hij ons aan. De paspoorten gecontroleerd en langs zijn neus weg “Ge weet zeker niet, dat ge hier niet mag komen?” Natuurlijk wisten we van niets. Ik zei “Breng ons terug naar het kamp en 't is vergeten.” Zijn antwoord “Er wordt een verslag opgemaakt en het zal u duur te staan komen. Ge zijt te voet gekomen, zo kunt ge nu ook terug keren.” Met lood in de schoenen dropen we het dan maar terug af naar het kamp. Onderweg trachtte ik de anderen gerust te stellen. Ik zou het wel oplossen met de commandant. 's Anderdaags vroeg uit de veren om de commandant op de hoogte te stellen van de feiten en hem te vragen tussen te komen bij de MP om het verslag te laten vallen. De commandant logeerde in een aparte barak. Toen ik daar aan kwam, stond zijn chauffeur reeds te wachten om hem weg te brengen voor het ontbijt. Hij kwam gezwind buiten gestapt. Ik dacht “Ja, het zal goed zijn.” Toen hij mij opmerkte zei hij “Ha Fieu, hoe gaat het?” Ik met een bedrukt gezicht “Niet

goed commandant.” Hij verder “Wat is ‘t?” Ik vertelde het gebeurde en vroeg om tussen te komen bij de MP. Hij keek mij met verwijtende ogen aan en zei letterlijk “Gij heb gespeel, gij heb verloor, trek uw plan Fieu. Voor mij gij doe wat gij wil, heb ik gezeg, maar trek uw plan.” Hij ging verder “Gij vraag een camion voor de cinema. Twee kilometer is te ver, maar Dreibern zeven kilometer is niet te ver. Ik weet vrucht verbod, Adam en Eva. Nu gij trek uw plan.” De chauffeur lag bijna onder zijn stuur van het lachen en ik kon beteuterd afdruipen. Later als we terug in de kazerne waren en het MP-verslag binnen was, heeft dit voorval mij 6 dagen koeken gekost, hetgeen ik dan ook gelaten aanvaardde.

Een andere kampperiode hadden we het geluk in de blokken Van Dooren gehuisvest te worden, met het voordeel dat het er gezelliger was, warmer in de kamers dan in het barakkenkamp en de keuken was beter geïnstalleerd. Er waren Duitse vrouwen aangesteld om de aardappelen te schillen en kuisopdrachten uit te voeren. De aardappelschilsters zaten in een apart lokaal waar de commandant zich menigmaal per dag er van kwam van vergewissen of alles vlot verliep met de werkzaamheden. Hij, die het anders minderwaardig vond om het aardappelkot binnen te gaan als de soldaten de aardappelen schilden. Op tijd en stond moesten de vrouwen bevoorrad worden met koffie en 's middags ontvingen zij een middagmaal. Dit was mijn exclusieve opdracht. Ook kreeg ik het bevel er over te waken dat geen enkele andere militair het lokaal betrad. “Fieu, alleen ik en gij mogen bij de vrouw,” drukte hij mij elke dag van ons verblijf in het kamp op het hart. Zo gemakkelijk lieten ze zich ook niet inpalmen. Dat moest ik ervaren toen de troepen vertrokken waren en wij als achterwacht alleen achter bleven om alles op te kuisen en de zaak over te dragen aan nieuwkomers. De vrouwen meldden zich 's morgens in de keuken. Ze waren die dag met elf en ik verdeelde het werk onder hen. Rond 9.30 u kwam de commandant binnen, overschouwde het geheel en riep mij terzijde “Fieu, gij heb elf vrouw. Gij stuur een vrouw om mijn kamer te kuis, gij tien en ik een vrouw, maar wach vijf minuut tot ik weg ben.” – “Goed commandant, ik zal een vrouw sturen.” – “Ja, maar alleen een vrouw en die daar,” en hij wees mij een van de er best voorkomende aan. Hij drukte er nog eens op “Zij moet alleen koom!” Hij spoedde zich naar zijn kamer. Ik wachtte enkele minuten en gaf de betreffende vrouw de opdracht door. Ze nam emmer, borstel en dweil en riep naar een tweede vrouw “Kom we gaan de kamer kuisen van de commandant!” Hier moest ik ingrijpen. Ik maakte haar diets dat zij alleen moest gaan, maar dat weigerde zij kordaat. Ik kon haar ten volle begrijpen en drong dan ook niet meer aan. Een kwartier later komt de commandant met een rood hoofd de keuken binnen gestormd, recht op mij af. “Wel, wat is?” De “Fieu” liet hij achterwege. Ik legde hem de zaak uit. “Ha, zo is!” Woedend ging hij verder, “gij laat die vrouw alle vuilbak van de keuken uitkuis en ge stuur mij die vrouw” en hij duidde een ander slachtoffer aan. Enfin ‘slachtoffer’? Toen ik het haar meldde, was ze zeer tevreden en de tinteling in haar ogen en de gezwindheid waarmee ze naar haar nieuwe taak vertrok, zeiden mij genoeg. De anderen hebben dan gezamenlijk de vuilbakken uitgekuist. Nu was de commandant echt wel in mijn achting gedaald.

Menige kampperiode bracht ik door te Vogelsang met het 5e Linie. Een van de zwaarste was wel die in de winter van '53 op '54. Het vroom dat het kraakte en de keuken moest dag en nacht draaien, om te beletten dat de waterleidingen en andere dingen, zouden bevriezen. Achteraan de keuken kon men de vossen, die door de extreme koude en het dikke sneeuwtapijt verstoken bleven van hun voedsel, uit de bossen zien komen en de helling afdalen naar het kamp toe, aangetrokken door de geur van de keukendampen. De chef-kok werd daar bovenop nog ziek, zodat ikzelf het roer moest in handen nemen. Het lukte mij wonderwel en ik kon de bevoorradings van warm eten en drank voor de mannen op het terrein verzekeren. Het leverde mij meer ontzag op bij mijn oversten. Iedereen was steeds tevreden als de kampperiode voorbij was, want buiten het pinten pakken in de kantine of eens naar de cinema gaan, was er niets van ontspanning. Voor het vertrek naar Soest met de achterwacht, werd mij door de onderofficieren gevraagd of ik de commandant zou kunnen overhalen om eens te stoppen in Keulen om de benen te strekken. Wonderwel gaf hij toe, na eerst de orders gegeven te hebben wanneer ieder terug op de parking moest zijn. Hijzelf reed met een jeep de stad in. Wij konden alleen in de omgeving van onze halte zien of er iets te beleven was. Meestal was er weinig of niets te zien.

Buiten de kamperiodes te Vogelsang hadden we ook deze te Bruckhausen. Wat de troepen daar eigenlijk oefenden of deden, weet ik niet, daar mijn verblijf daar zich beperkte tot het tentenkamp zelf en de keuken. De tenten stonden opgesteld op een groot terrein, een weide. De keuken bevond zich in een bijgebouw. De eetzaal en de kantine waren ingericht in een grote schuur, die vroeger zeker dienst deed als opslagplaats voor hooi en stro. Het was een zeer mooie streek, die nog door menig toerist bezocht wordt. In die tijd had ik weinig oog voor de streek, wel voor het vrouwelijk schoon dat er rond liep. Vrouwelijk schoon? Overdrijven moet ik ook niet. De contacten beperkten zich tot een paar jonge grieten, die af en toe rond de keuken hingen en waar we 's avonds, als er vrije tijd was, bij een van hen, en onder het waakzaam oog van de ouders, onze boontjes konden leggen, bij het nuttigen van een of ander drankje. Mits betaling natuurlijk. Ik moet wel zeggen dat de ouders over 't algemeen inschikkelijk waren wat vrijerij betrof, als het maar binnen de perken bleef. Op een morgen toen ik vroeg op was om de koffie te zetten voor de troepen en wat tijd over had, ging ik rap nog even langs bij een van de deernen thuis. Moeder stond in de keuken. Op mijn vraag "Waar is Irmgard?" – "In de stal de koeien aan 't melken, gaat er maar bij." De koestal bevond zich, zoals meestal in Duitsland waar het heuvelachtig is, onder het huis. Ik naar beneden en ja, Irmgard onder de koe gebukt en werkelijk haar borsten, die uitpilden onder haar dirndl kledje, vormden bijna een geheel met de koeienruier. Even slikken, want ik moest gaan werken.

Daar heb ik ook voor het eerst een das gezien. Vroeg uit de veren om koffie te zetten, op zoek naar sprokkelhout om het vuur aan te maken, het was nog stoken met kolenvuren, schrok ik mij bijna een bult, toen een wit-zwart gestreept dier mij voor de voeten liep. Als jongen van de buiten had ik wel wat kennis van in het wild

levende dieren, maar een das, nee, dat had ik nooit gezien.

Het kamp te Bruckhausen verliep steeds volgens hetzelfde schema: overname van de tenten en de keuken, veertien dagen hard werken, opruimen en het materiaal overgeven aan de volgende kampbezoekers. Dit liep niet steeds van een leien dakje. Ik herinner mij dat het 4e Linieregiment ons kwam opvolgen voor een kampperiode. Ze waren bekend als lastige klanten. Elk klein piket van de tenten moest geteld worden en niets werd over het hoofd gezien voor ze de overnamestaat wilden tekenen. Het was een snikhete dag. De keuken en het materiaal waren snel overgenomen. Onze commandant liep onder de brandende zon de kampplaats op om de tenten over te maken. Ik had hier niets mee te zien, dus naar Irmgard en haar ouders om afscheid te nemen en een biertje te drinken. Rond vier uur in de namiddag ging ik een kijkje nemen hoever de zaken stonden op het plein. Met twee flessen fris bier onder de arm, om op alles voorbereid te zijn, stevende ik het kampement op. Een onderofficier merkte op “De commandant heeft reeds een paar maal naar u gevraagd.” Ik was op mijn hoede. Toen hij mij zag komen “Hewel, Fieu waar was jij?” – “Commandant ik ben drinken gaan halen, want u hebt zeker dorst !” – “Ha, een goed gedacht.” Hij nam de flessen aan en repliceerde “Straks neemt u bij mij plaats in de jeep om terug te keren. Ik stikte hier bijna van de dorst.” Menig onderofficier kon het echter niet goed pikken, dat ik op een goed blaadje stond bij de overste, ik die toen slechts korporaal was. Alleen als ze me nodig hadden om iets te verkrijgen, was ik een goede. Na het afhandelen van de overgave, moesten de nodige documenten nog ondertekend worden op het bureel van het kamp. De twee laatste camions stonden klaar om te vertrekken, want het kamp was gedaan en iedereen wilde zo vlug mogelijk naar de kazerne. In de overtuiging dat ik toch mee mocht met de jeep, ik had trouwens een paar flessen bier aan de chauffeur gegeven voor onderweg, lanterfantte ik wat rond in de hoop een van de grieten nog te zien. De onderofficier, die de leiding had voor de vrachtwagens en ietwat gebeten was op mij, gaf mij het bevel plaats te nemen op een van de vrachtwagens. Ik lachte wat. “Pas op, tot de commandant komt .” Op hetzelfde ogenblik komt deze het bureel uitgestapt. “Kom stap in de jeep, we zijn weg.” – “Ja, commandant, ik heb wat drinken meegenomen voor onderweg.” De sergeant zette grote ogen op, niet tevreden. Heden kan ik dat wel begrijpen.

Ik had zo stilaan mijn eigen plaats in het bataljon. Ik wist wat kon en niet kon en voelde mij er goed. De mij opgelegde taken, voerde ik gewetensvol uit en werd daar dan ook in de mate van het mogelijke voor gewaardeerd door mijn oversten. Ik wilde echter vooruit en werd opgeroepen om de psychologische testen voor onderofficier af te leggen in het Klein Kasteeltje te Brussel. Daar was alles ok. Verder 6 weken hard trainen in de Leopoldskazerne te Gent, om te slagen in de militaire proeven voor onderofficier. Een lachertje was dat zeker niet, voor iemand die gewoon was het op militair vlak kalm aan te doen. Op een dag werden we naar de militaire oefenterreinen rond Oostakker gevoerd om aanvals- en verdedigingstechnieken aan te leren. Er lagen meerdere obstakels op ons te wachten. Het laatste moesten we door grachten en putten en valkuilen ploeteren, die vol stonden

met water. Het was die dag bitter koud. Bij het einde van de oefening werden we gegroet door onze overste. Hij had ook de ganse oefening meegedaan, daar de leuze van de compagnie was "Follow me". Na de begroeting stapte hij in zijn voertuig en ging zeker een lekker warm bad nemen, droge kleren aantrekken en rustig in zijn zetel genieten van een opkikkertje. Hier was er geen sprake van "Follow me." Wij konden naar de kazerne, zien dat we onze kleren wat droog kregen aan de kolenkachel, zonder borrel of iets dergelijks, om met nog halfnatte kleren 's anderdaags terug paraat te zijn. Al bij al was die periode van zes weken in de Leopoldskazerne nog snel voorbij en was ik terug een stap verder in mijn wens onderofficier te worden. Een buitenstaander vraagt zich misschien af waarom dit zo belangrijk was voor mij. Ten eerste ik had mij dit steeds tot doel gesteld. Een onderofficier had meer vrijheden en mogelijkheden. Hij had een aparte mess of kantine, waar geen soldaten of korporaals binnen mochten en er was ook een zeker prestige. Bij het 5e Linie had ik een kameraad leren kennen, onderofficier mechaniker. Wij gingen samen dikwijls op stap. In de mess van de onderofficieren mocht ik door het reglement niet mee naar binnen, wat niet alleen mij maar ook hem een wrang gevoel gaf. Fransen was zijn naam. Zijn voornaam herinner ik mij niet goed meer, laten we hem Marc noemen. Hij was afkomstig uit het Antwerpse. Samen konden we het goed vinden. Hij bezat een auto en zo konden we ook buiten Soest een stapje in de wereld zetten. We gingen zo ook met zijn auto in verlof naar België. Afgesproken was dat we eerst bij zijn ouders zouden voorbij gaan. Het was juist kermis in Borgerhout en eerst moest ik kennis maken met een paar cafeetjes waar hij gewoonlijk zijn pintjes ging pakken. Rond een uur stapten we op richting Wachtebeke, waar mijn ouders zeker reeds aan 't wachten waren op hun verloren zoon. We namen de baan Antwerpen-Gent, om te Lokeren af te slaan naar Wachtebeke. Goed gehumeurd met heel wat pinten op, besloten we te stoppen in de 'Warme landen'. Zo noemde men de streek te Waasmunster, gelegen op de baan Antwerpen-Gent, waar menig etablissement met rode, blauwe en oranje lampjes gelegen was. Niet dat we speciaal uit waren op iets erotisch, maar wat amusement konden we wel appreciëren. Links van de weg zagen we een verlicht uithangbord en een paar wagens op de parking vooraan. Ons tussen de andere auto's gewrongen en naar binnen. Het was er redelijk rustig. Na een paar drankjes besloten we maar verder te rijden. Er was hier toch niets te beleven. Afgerekend en op het ogenblik dat we aanstalten maakten om op te stappen, vloog de deur open en twee rijkswachters kwamen met een groot air de bar binnen gestapt. Alle aanwezige klanten keken op "Wat nu?" - "De eigenaar van de Studebaker die hier buiten staat, mag met ons mee naar buiten komen," klonk het. De wagen van mijn vriend was een kleine auto, een Ford Perfect, te vergelijken met een Volkswagen uit die tijd voor wat volume betreft, maar wat hoger van vorm. Zonder schroom stapten we buiten, gevolgd door de rijkswachters. "Is die Studebaker van u?" werd gevraagd. "Nee, dit hier is onze wagen." De heren van de wet draaiden rond het wagentje en konden er schijnbaar niet goed aan uit welke nummerplaat wij voerden. Men moet weten dat we een zwarte plaat met witte letters hadden, een zogezegde BZ autoplaat van het Belgisch Bezettingsleger in Duitsland. Nu kent bijna

iedereen die platen, maar in die tijd was dat eerder een zeldzaamheid in België. “Paspoort,” klonk het nors. Mijn makker overhandigde zijn militaire pas aan de ene gendarme, terwijl de andere met zijn zaklamp bijlichtte om de pas te controleren. De gendarme, met het pas in de hand, sprong in houding en bracht de militaire groet gevolgd door zijn compagnon. “Excuseer majoor, we moeten geen controle doen op militaire voertuigen.” Hij overhandigde nu onderdanig het paspoort terug. Mijn makker gaf de dienaar van de wet een schouderklopje en mompelde “C’est rien, c’est rien.” Ik begreep er niets van en als we wegeden stonden ze nog steeds in houding met de hand aan de kepie. We konden ons plezier niet op en bemerkten pas later, als we in St Niklaas kwamen, dat we de verkeerde richting genomen hadden. Wat was er nu juist gebeurd? Op het militaire paspoort stond onder de foto van betrokkene ‘De Corpscommandant’ met de handtekening van deze laatste. Op ons paspoort stond dus ‘De Corpscommandant Majoor Close’ met zijn handtekening. Hier moeten de gendarmen zich dan vergist hebben. Later hebben we daar nog dikwijls moeten mee lachen.

Het was in de tweede helft van 1953 dat Marc mij meedeelde dat hij zijn aanvraag ingediend had om naar Belgisch Congo te mogen gaan. Men vroeg er mechaniekers. Het overrompelde mij wat. Iets waar ik altijd van gedroomd had, ging hem nu te beurt vallen. “Ge kijkt zo sip,” zei hij, “ik geloof dat ze ook koks vragen. Moest ge er zin in hebben, ga naar het bureel en vraag er inlichtingen, misschien lukt het ook wel.” Ja het lukte. Men vroeg vijf koks, dus ik zou het er op wagen. 's Anderdaags was mijn aanvraag al op weg naar Brussel. Ik dacht “Het zal nu niet lang duren of ik zit bij de zwartjes.” Maar ik hoorde niets meer van wat men in Brussel met mijn aanvraag gedaan had. Alles ging dus zijn gewone gang verder bij het 5e Linie.

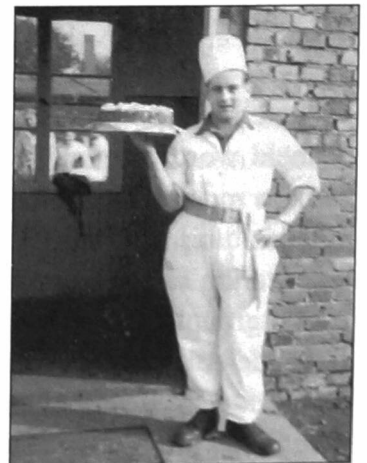
In de keuken had ik meer vat op het gebeuren gekregen. De chef werd overgeplaatst naar een andere eenheid en zijn plaatsvervanger, waar ik trouwens goed kon mee opschieten, was dikwijls voor meerdere dagen afwezig door ziekte, zodat ik de keuken draaiende moest houden. Dat lukte wonderwel tot grote tevredenheid van de commandant, die een goede quotering kreeg voor zijn latere benoeming tot majoor, als er geen klachten waren betreffende de huishouding en de bevoorrading.

In september '53 zijn er terug grote manoeuvres met de geallieerde troepen. Onze eenheid wordt echter ingedeeld bij andere groepen, zodat wij geen zelfstandige keuken moesten installeren. Ik werd dan maar voor de tijd van de manoeuvres afgedeeld bij het Tweede Artillerie, dat gestationeerd was te Siegen. Het gros van dit bataljon was mee op manoeuvres en ik moest er het eten klaarmaken voor de kleine groep achterblijvers in de kazerne. Veel was daar voor mij niet te beleven. Ik kende er trouwens niemand en was dan ook blij als die opdracht afgelopen was. Ik wil dit echter vermelden om aan te tonen waar ik zo overal terecht gekomen ben gedurende mijn loopbaan bij het leger.

Kerstdag 1953 te Soest. Muzikale koks, met Spiesken derde van rechts.

Terug naar Soest, daar vond ik beter mijn draai en wist waar ik mij kon ontspannen na de dienst. Zo was ik op een avond op stap gegaan. Ik had geen nachtvergunning aangevraagd en moest dus om tien uur terug in de kazerne zijn. Ik had wat gelanterfanterd, menig pintje gedronken en spoedde mij terug naar de kazerne om tijdig binnen te zijn. Onderweg kom ik de commandant tegen, die zelf de stad in trok. Het was vrij koud en hij had zijn kapotjas aan met de kraag op staande tegen de wind. “Ha, Fieu, waar heb jij geweest? Was er mooie vrouw?” Ik wil hem uitleggen dat er niet veel te zien is die avond, als er juist twee jonge onderofficieren van het 1e Grenadiers aan de overzijde van de straat aankomen en een van hen roept “Moet jij niet groeten?” De commandant tot mij “Wat hij zeg?”. Terwijl ik de situatie uitleg, steken de twee de straat over om eventueel onze naam te vragen. De commandant draait zich naar hen en brult “Wat is?” Nu merken ze pas de sterren op de kraag van de kapotjas. Ze worden bleek, springen in houding en zeggen “Tot uw orders, commandant.” Hij maakt een wegwerpgebaar met de hand en brult “Weg, weg.” Als geslagen hondjes druipten ze af. Ik lach in mijn vuist en denk dat ze zulke kleine jongensstreken zeker niet meer zullen uithalen. Rechtover de kazerne van het 5e Linie was die van het 1e Grenadiers gelegen. De discipline was er nog wat strenger en velen onder hen dachten ook dat ze superieur waren aan onze piotten.

IJdelheid troef

Even verpozen na de geleverde arbeid. Spiesken achteraan in het midden.

De winter van '53 op '54 was streng en er was zeer veel sneeuw gevallen, zodat er geen doorkomen aan was om van Soest naar Neheim en de Möhnesee te rijden. Onze soldaten werden ingezet om de sneeuw te ruimen. Er werd een nachtelijke bevoorrading voorzien met warme koffie, dit buiten de normale bediening met warm eten. Niemand in de keuken had veel lust om 's nachts in die koude mee te rijden met de camion. 's Morgens vroeg zou ik met verlof vertrekken naar België. Ik moest dan toch rond vier uur opstaan, dus ik was bereid de taak op mij te nemen. Een hulpkok, die ook met verlof zou gaan, ging mee. Alles op het bureel besproken: wanneer we zouden vertrekken en zo en van de commandant mocht ik drie flessen sterke drank Chassart meenemen om ter plaatse in de koffie te gieten. "Ze zullen het kunnen verdragen," zei hij. Er werd mij op het hart gedrukt dat ik dat persoonlijk moest doen "En gij geef aan niemand de flessen af!" Iets na middernacht waren we ter plaatse, na eerst een ganse weg tussen muren van sneeuw te hebben gereden. Een onderluitenant wachtte ons op. We konden een paar containers met koffie afzetten en moesten dan verder rijden om de andere groepen te bevoorraden. Ik nam een fles Chassart om in de afgezette containers te gieten, maar toen de officier dat zag zei hij "Geef maar hier en rij verder, ik zal dat wel doen." Ik wees hem erop welke opdracht ik gekregen had van de commandant, maar hij wuifde dat weg en zei dat ik moest voortmaken. Wat kon ik kleine korporaal doen tegen een officier? Het knaagde aan mij, maar we moesten verder. Daar verliep alles vlot. De mannen waren blij met het warme drinken met de alcohol daarin. Eens de containers leeg waren, werden ze terug opgeladen en keerden we terug naar onze vertrekpost om de lege bakken op te laden. Als alles opgeladen is, merk ik achter een boom de fles Chassart, die ik bij die onderluitenant

achtergelaten had en ze was nog voor drie vierden vol. Nu begreep ik waarom hij die fles zelf in de koffie wilde gieten en waarom de commandant er zo op aangedrongen had dat ik dat moest doen. Alle koffie was opgedronken, dus had hij die fles ook niet meer nodig, redeneerde ik. En terwijl hij bij de mannen stond, die iets verderop sneeuw aan 't scheppen waren, snapte ik de fles mee de camion op en weg waren we naar de kazerne. Als we 's morgens naar de trein stapten was de fles leeg en ik en mijn compagnon maar slapen op de trein. Ik heb er de commandant nooit iets van gezegd. Hij moest eens vragen waar de rest gebleven was en de onderluitenant piepte ook niet.

De gewone gang in de kazerne liep verder, met zijn ups en downs. De strengheid van de commandant kwam nog eens boven, toen ik vier aardappelzakken te kort kwam bij het terug inleveren van de lege zakken en hij mij prompt 80 frank deed betalen. "Zo zul jij in 't vervolg beter opletten," zei hij. En ja, een tijdje later, toen we nog eens op voorwacht waren te Vogelsang, ging ik bier afhalen om onze kantine te voorzien tegen de aankomst van de troepen. In het depot werden de bakken op het voertuig geladen, terwijl ik een pintje dronk met de verantwoordelijke van het drankdepot. Als de klus geklaard was, werd ik geroepen voor controle. De bakken waren gestapeld per vier, dus 'n aantal stapels maal vier' en de som was rap gemaakt. De aankoopbon afgetekend en terug naar ons kampement. Alles werd afgeladen aan de kantine en als formaliteit telde ik samen met de cantinier nog eens het aantal bakken. Wat bleek? Er waren vier bakken te kort volgens de papieren. Dit was voor mij onmogelijk. Ik had ze persoonlijk gecontroleerd aan het depot en we hadden nergens halt gehouden. Wat was er misgelopen? Het voorval van de aardappelzakken in mijn geheugen, was ik er niet gerust in. Ik trok op onderzoek. Ik moest weten waar en wat er fout gelopen was. Eerst naar de garage de chauffeur ondervraagd. Die had er ook geen uitleg voor. Het was onmogelijk. Na veel gepalaber kwam ik geen stap vooruit. Ik legde mij reeds bij het feit neer dat ik zou moeten afdokken keek nog even in de camion of er geen bakken achtergebleven waren. Nee, geen enkele bak. Maar achteraan tegen de stuurcabine zie ik het camouflagenet liggen, dat elk voertuig moest mee hebben als we op kamp of oefening gingen. Mijn frank begon te vallen. "Lag dat net daar ook als we het bier zijn gaan halen," vroeg ik de chauffeur. "Natuurlijk. Ik moet dat altijd bij hebben," was zijn repliek. En ja, men had gewoon de bakken op het net geplaatst, dat juist de omvang van vier bakken in beslag nam. Samen met het voertuig terug naar het depot, alles uitgelegd en zonder veel discussie kregen we de vier ontbrekende bakken mee. Het gat in mijn portemonnee was voorkomen.

Einde '53, in de loop van de namiddag, word ik ontboden op het bureel bij de commandant. Ik was er niet heel gerust in, want dit gebeurde zelden of nooit. Alles werd steeds 's morgens afgewerkt. Ik kwam op het bureel en waar ik anders goed kon inschatten hoe zijn humeur was, wist ik nu niet wat mij te wachten stond. Hij zag er plechtig en tevens gelukkig uit. "Fieu," begon hij, "ik ga het 5e Linie verlaten. Ik krijg een hogere functie op het hoofdkwartier te Weiden. Ik moet u bedan-

ken, want voor een deel heb ik dat aan u te danken. Ik kreeg goede rapporten over de manier van werken en het beheer van de oefeningen en kampen, die ik mocht inrichten, en heb steeds op uw steun en behulpzaamheid kunnen rekenen in niet steeds ideale omstandigheden. Ik beschouwde u zowat als mijn zoon en als u later om een of andere reden op mij beroep wilt doen, ik zal u steeds helpen waar ik kan.” Ik stond perplex. Er stak toch een goed hart onder de ruwe ardennerbolster. Ik had eigenlijk spijt dat hij weg ging. Ik kende hem door en door en wist hoe mij, op gelijk welk moment of in gelijk welke situatie, tegenover hem te gedragen. Wat ging het worden met zijn plaatsvervanger? Afwachten!

Alles verliep echter vlotter dan ik gedacht had. De commandant, die hem verving, was mijn vroegere compagniecommandant. Hij kende mijn gebreken en capaciteiten en dat was misschien wel een voordeel. Het familiale of het wederzijds kennen, zoals bij mijn vorige chef, zat er niet meer in. Over het uitgaansleven of zo werd er niet gesproken. Hij was tegenover mij correct in zijn eisen, verlangde dat ik uitvoerde wat hij van mij eiste en verder geen commentaar. Het was een iets andere manier van werken, maar correct. Ik wist wat ik aan hem had. Hij was niet zo humeurig. Intussen had ik alle voorbereidingen en testen doorlopen om onderofficier te worden. Ik moest alleen nog mijn brevet van kok klas 3 behalen om benoemd te worden. Ik deed mijn best geen straffen op te lopen want dit kon een handicap zijn. Alles ging goed en in april van 1954 moest ik het 5e Linie en Soest verlaten en werd ik overgeplaatst naar het 1ste Linieregiment, dat gelegerd is te Altenrath dicht bij Keulen. De officier, die het bevel voerde over dit regiment, was een oudgediende van het 5e Linie en kende mij. Zijn chef-kok werd overgeplaatst naar de koksschool om les te geven en hij had dan ook aan mij gedacht om deze te vervangen. Ik werd dus chef-kok in de troepenkeuken van het 1e Linieregiment, voor mij dus een promotie.

Voor ik nu verder ga met mijn verdere belevenissen, wil ik wel even terug komen, op het al dan niet goede of slechte eten in die periode. Er doen de wildste verhalen de ronde, maar ik voel mij zeker goed geplaatst om dit wat te nuanceren. Meestal is en was het zo dat wat voor de een goed is, voor de andere niet eetbaar is. Dit is van alle tijden. De meeste miliciens waren met tegenzin gedwongen hun dienstplicht te vervullen, dus was alles, en zeker datgene waar ze driemaal daags noodgedwongen mee geconfronteerd werden, uit den boze en voor kritiek vatbaar. Ook was het zo dat er velen zich gemakkelijk lieten meeslepen. Het volstond dat een haantje-de-voorste aan tafel uitte dat de vis die opgediend werd niet te eten was, dat gans de tafel, alhoewel er zeker bij waren die graag vis lustten, niet meer durfden verder eten uit schrik uitgelachen te worden. Uiteraard was niet alles wat voorgeschoteld werd prima. Men moest eerst en vooral rekening houden met de kunde van de koks. De menagedienst van het leger deed zijn best om een zeer goede opleiding te geven aan zijn koks. Trouwens kan ik uit ervaring stellen, dat deze niet moesten onderdoen voor de opgeleiden uit de hotelscholen, integendeel! Later meer daarover. De mogelijkheden voor de keukenpieten waren in die tijd zeer beperkt. Het budget van de keukens was meestal in handen van oversten, die

geen benul hadden van goede en gezonde voeding. Hun hoofddoel bestond er in een goed financieel resultaat te behalen en het budget niet te overschrijden. Ze wilden op het einde van het jaar een zo groot mogelijke bonus kunnen voorleggen, uiteraard ten koste van de kwaliteit van het eten. Het leger in Duitsland mocht geen etenswaren aankopen in de Duitse handel en zo waren we in de keuken aangewezen op hetgeen we ontvingen van de militaire bevoorradingseenheden. Veel keuze was er niet. Wat het vlees betrof was er enkel en alleen bevroren rundvlees. Verse groenten, zeker wel van goede kwaliteit, hadden meestal veel afgezien door het transport en het overladen en dienden dan ook nog eerst een paar dagen bewaard, voor ze geconsumeerd werden. Alhoewel er richtlijnen bestonden hoe men met bevroren vlees moest omgaan, gebeurde het dikwijls dat het te laat aan kwam en men er met de bijl moest tegenaan gaan om het op tijd in de oven te krijgen. Dit was uiteraard niet het ideale om een degelijk stuk op uw bord te krijgen. Het kleine vlees werd verwerkt tot stoofkarbonaden of de zoveel besproken en verguisde legerbouletten. Deze zogenaamde bouletten, waren niets anders dan de hamburgers die nu in de fastfoodketens een nieuw leven beschoren zijn en waarvoor men stormloopt. Begrijpe wie kan. Maar ja, de eetcultuur is de laatste tientallen jaren enorm veranderd.

Twee jaar had ik mooie, maar ook minder goede, dagen doorgebracht bij het 5e Linie te Soest, er kameraden gemaakt en er ook wat levenswijsheid opgedaan. De milicien die mij op een avond tussen pot en pint, in de kantine zei “Ik geloof, dat ze hier bij het leger van ons ‘tapetten’ willen maken.” Ik begreep niet goed waar hij naartoe wilde met zijn uitspraak. Het woord ‘homo’ was in die tijd nog niet goed ingeburgerd en meestal werd er met anders geaarden nog al eens de draak gestoken. “Deze morgen op de oefeningen,” ging hij voort, “moesten we op het terrein een aanval uitvoeren op de vijand. Alles was door de sergeant goed uitgelegd. Eerst moesten we een put graven en ons daar dan in verstoppen. Bij het fluitsignaal moesten we opspringen, met het geweer in aanslag vooruit lopen en in de put van onze voorganger duiken, die ook een tiental meter opgeschoven was. Ieder van ons had het wel goed begrepen, maar onze luitenant, een Waal, die zijn Vlaams wat wilde bijschaven in het 5e Linie om zijn latere benoemingen veilig te stellen, moest de opdracht nog eens herhalen. ‘Soldaten t’is kij moet spring op fluit van sergeant en kruip in hol van voorman.’ – ‘Is dit een aanleiding geven?’ repliceerde hij.” Als er op het terrein niet durfde gelachen te worden, in de kantine des te meer en menig ander incident kwam dan nog aan bod: de kerstfeesten, de vele manoeuvres, de hulpkok die ik 's avonds laat betrapte, toen hij zijn was sloeg in de soepketel, de kampperiode te Höne op de Lüneburgerheide met het bezoek aan het concentratiekamp van Bergen-Belsen, waar duizenden joden en andere nationaliteiten in afgrijpselijke omstandigheden de dood vonden. Een rilling van bezinning en opgekropte woede bekruipt mij, als ik eraan terug denk. Mijn vader en dierbaren konden hetzelfde lot beschoren geweest zijn. Het leven gaat voort, de betrokkenen bij de gruwel ontkennen en distantiëren zich van het gebeuren. Later zal toch alles geminimaliseerd en vergeten worden.

Met een tikkeltje nostalgie vertrok ik dan maar naar Altenrath. Steurbaut, een milicien uit de streek van Oudenaarde, had me gevraagd een fototoestel (Voigtländer) mee te nemen naar België, als ik met verlof ging. Ik mocht het aangeven aan de douane, daar hij anders problemen zou hebben als hij dit toestel zou meenemen naar het buitenland. Hij had het toestel aangeschaft met de verkoop van sigaretten en daar miliciens niet over Duitse merken konden beschikken, zou hij uitleg moeten geven aan de grens. Ik daarentegen beschikte over merken en voor mij zou het geen probleem opleveren, als ik maar de invoerrechten betaalde. Mijn vertrek naar het Ie Linie dreigde roet in het eten te gooien, maar ik beloofde mijn engagement toch uit te voeren, van zodra ik naar België ging. De verlofgangerstreinen, maar ook de ganse grensstreek tussen België en Duitsland, werden grondig gecontroleerd, want er was heel wat te verdienen met het smokkelen van koffie, sigaretten en andere. Bij het buiten rijden van Duitsland stopte de trein te Aken, waar iedereen moest uitstappen en de controlepost passeren. De valiezen moesten open en gans de bagage werd doorsnuffeld. Met krijt werd een teken op de gecontroleerde valiezen geplaatst, zodat de controleur aan de uitgang kon zien dat het in orde was. Ook aan de uitgang liep men kans om gefouilleerd te worden. Zo had ik voor een kleinere broer (13 jaar) een lederen Tirolerbroekje aangeschaft en wilde hem hiermee verrassen. Om moeilijkheden aan de grens te vermijden, stak ik het op mijn bloot vel op mijn buik, hemd en vest daar over en klaar was Kees, dacht ik. Dit was echter zonder de waard gerekend. De controle was ik goed gepasseerd, maar aan de deur stond een controleur die aftastte. Geen probleem en met zwier stapte ik op hem af. Hij betastte mij van kop tot teen, wilde mij laten gaan, bedacht zich en begon opnieuw te tasten, drukte op mijn buik en door het leder was het of ik een corset aan had. “Ga maar in het lokaaltje hier naast, kleed u uit en ik kom onmiddellijk.” Wat nu? Snel mijn broek uit gedaan, het broekje van onder mijn hemd en daar stond hij al. “Ge weet dat ge niets moogt meebrengen. Wat heeft dit te betekenen? Geef het broekje maar hier.” – “Dit broekje had ik aan. Ik moet dit dragen van de dokter, omdat ik veel zweet, zodat ik niet zo vlug zou kapot gaan tussen mijn benen.” Hij hief het broekje open, gespreid de hoogte in, keek mij eens goed aan en zag zeker wel dat het te klein was voor mij. Het kleinood werd in beslag genomen, papieren ingevuld en ik moest mij nog haasten om de trein te halen. Gans het voorval zat mij dwars. Bij mijn terugkeer uit verlof stapte ik terug de controlepost binnen, om hoe dan ook nog het broekje te recupereren. Ik vloog echter met klieken en klakken buiten. “Wat dacht ik wel? Er zou een verslag opgestuurd worden naar mijn eenheid en daar zou ik er nog een fikse straf bovenop krijgen.” Ik heb echter nooit nog iets van de zaak gehoord en verdenk er de grenscontroleurs nog steeds van, het broekje voor hun eigen kinderen verdonkermaand te hebben.

De grenscontrole te Aken stond onder toezicht van de Engelsen, maar werd uitgevoerd door Belgen in dienst van de Britten. Ook aan de Belgische kant van de grens werd controle uitgevoerd, maar hier door Belgische douane en rijkswacht.

Afscheid genomen van de kameraden te Soest en hop naar Altenrath.

Dit kamp lag aan de Wahnerheide en paalde praktisch aan het vliegveld Keulen-Bonn. De troepen waren ondergebracht in lage blokken. Het 1e Linie, een Vlaams bataljon, en het 3e Lanciers, een Franstalig, waren er gelegerd. Ik werd ondergebracht op een troepenkamer, waar een zestal bedden stonden. Dit viel mij enorm tegen, daar ik te Soest op een kamer van twee gelogeed had. Dan maar mijn beklag gaan doen, met de vraag of ik niet in een onderofficierenkamer kon gelogeed worden, met het argument dat ik als chef-kok gezag moest kunnen uitoefenen en dat moeilijk zou gaan als ik tussen de mannen moest slapen. Een onderofficierenkamer zou niet gaan want de andere zouden reclameren. Ik was nog altijd maar korporaal, maar er was misschien een oplossing. Achteraan de keuken was een kamer met lavabo, die maar werd gebruikt om rommel in te plaatsen. Ze zou opgekuist worden en daar kon ik mijn intrek nemen.

Het verblijf als chef-kok bij het 1e Linie viel al met al mee. Mijn voorganger had een degelijk werkschema en een goede organisatie opgebouwd en ik moest maar verder gaan en controleren of alles goed liep. In een lokaal waren er echter twee keukens gevestigd. De helft van de keuken met apparaten was voorbehouden voor het 1e Linie, de andere helft was voor de Walen. Iedere eenheid had haar specifieke keukeneigenschappen, wensen en bekwaamheden. Ik moet zeggen dat de verstandhouding zeer goed was. Alhoewel er maar een ingebeelde scheidingslijn getrokken was, deed iedereen zijn best die te respecteren en geen van beiden zou er aan gedacht hebben zijn vuil over die lijn te exporteren. Veel contact buiten de keuken had ik niet met andere militairen, een paar vrienden van het keukenpersoneel niet te na gesproken.

Altenrath zelf had niet veel te bieden wat het uitgaansleven betrof: een paar café's, die 's avonds volgepropt zaten met militairen en waar buiten een paar soldatengrieten niet veel te beleven viel. Keulen was niet zover af, maar men moest de mogelijkheid hebben om zich te verplaatsen en maken om op tijd binnen te zijn. Dit laatste probleem had ik echter niet, daar de controle op mij praktisch onmogelijk was. De keuken werd 's avonds afgesloten en niemand kon controleren of ik wel op tijd binnen was. Het probleem van de verplaatsing was ook snel opgelost. Een Duitser, die tewerkgesteld was in het kamp, stelde ons, mijzelf en de kameraden die ik intussen gemaakt had, voor ons overal te brengen met zijn wagen waar we wilden. Dit echter op voorwaarde dat we hem als een van ons beschouwden en we de kosten van zijn vertier op ons zouden nemen. In mijn ogen een fair aanbod en hij kende beter dan wij de streek en waar er iets te beleven viel. Zo gingen wij op stap in Keulen met de bedoeling een hulp uit de keuken, een Antwerpenaar met een grote mond, het uitgaansleven te laten zien. Ondanks zijn snoeven was hij nog nooit van de grond geweest en wij zouden hem eens in contact brengen met de meisjes van plezier. De stepper, zoals we hem noemden, was zeer enthousiast. Hij zou er eens invliegen. Onze Duitse chauffeur bracht ons naar de Schildergasse in Keulen, na eerst wat pinten gedronken te hebben in andere etablissementen. De Schildergasse was in die tijd, nu misschien nog, een straat waar meisjes van ple-

zier hun waar aanboden in gesloten huizen en waar men aan een soort loket kon afdingen en de prijs bepalen. Zomaar binnenstappen kon men niet. Eerst de afspraak en dan werd de deur geopend. De stepper was enthousiast. De afspraak was vlug gemaakt, maar het binnengaan verliep niet zo vlot. Iemand moest hem helpen om binnen te gaan. Ik zou mij opofferen. Eens hij binnen was, zouden we hem opwachten in de straat. We gingen samen naar de deur. Ik belde, de deur ging open en ik stapte binnen met de stepper in mijn zog. De deur dicht, een griet waar hij een akkoord mee gesloten had, nam hem bij de arm en ze gingen samen een kamerdeur binnen. Veel tijd tot nadenken had ik niet. Een tweede nam mijn arm en ondanks mijn tegenpruttelen werd ik ook een kamer ingeloodst. Dit was zeker niet de bedoeling en ik voelde mijzelf erin geluisd. Ik trachtte de zaak uit te leggen, toen het meisje zei “U bent Belg, ik ben Nederlandse, laat ons maar even rustig praten.” Ze had vlug door dat ik niet de bedoeling had om met haar naar bed te gaan. Alhoewel ik overliep van de goesting, het was trouwens een mooie griet, speelden die verdomde ziekten nog door mijn hoofd. Op de rand van het bed vertelde ze me haar nog korte levensloop en hoe ze in de prostitutie terecht gekomen was en dat ze er uit wilde. Ze gaf mij haar privéadres om haar thuis eens te komen opzoeken. Ik betaalde tien mark, de gangbare prijs voor een bezoek, en terug de straat op. Mijn kameraden stonden nog steeds midden van de straat te wachten. Op mijn vraag waar de stepper was, was het antwoord “Hij is al buiten gekomen, maar het beviel hem zo goed, hij is terug binnen gegaan. Hij zal zeker zijn bezoek aan Keulen met ons, nooit vergeten.”

In april–mei vierde men ook Schützenfest te Altenrath. Een Schützenfest kan men best vergelijken met een Vlaamse kermis. De schuttersverenigingen en eventueel andere, vierden dan feest. Dit ging gepaard met allerlei attracties, volksspelen en uiteraard een feesttent. In die tijd was dat meestal een hooischoor, die leeggemaakt werd, en waar een hoempa-orkest ten dans noodde. Ook te Soest had ik Schützenfesten meegemaakt, maar in de omstreken van Keulen was dat nog iets anders. De Rijnlander was lossier en jovialer, de Westfaler en de Sauerlander waren meer gesloten. Daarentegen waar men als buitenstaander makkelijker ontvangen werd door de eersten, duurde het veel langer bij de anderen. Maar eens men daar ingeburgerd was, was het veel echter.

Begin mei was er Maifest te Rosrath ongeveer zes kilometer van Altenrath, een Duitse werkman, die aan de chauffage werkte in de keuken. Hij had mij zijn fiets ter beschikking gesteld om het feest te kunnen bijwonen, want dit ging ook gepaard met een stoet die ik eens zou willen zien. ‘s Zondagsnamiddags de fiets op en naar Rosrath gepeddeld. Het was niet koud maar wel miezerig meiweer. Mijn fiets plaatste ik op een achterkoer van een café en hup het feestgewoel in. De feesttent bezocht, menig pintje gedronken, een dansje geplaatst en rond twee uur het café opgezocht waar mijn fiets gestald was. Het café was al gesloten en de afsluiting dicht. Daar stond ik dan. Er zat niets anders op dan te voet naar huis te gaan. Ik moest door een lange dreef, langs twee kanten afgezoomd met bomen. Ik geloof, maar zeker weet ik het niet, dat het lindebomen waren. Het was donker en

vochtig en ietwat beneveld door de alcohol, stapte ik er ondanks alles lustig op los. Wat zag ik daar? Kattenogen die mij van de rand van de weg aanstaarden. Ik stapte verder, terug kattenogen die glinsterden. “Die kat liep mee met mij zeker?” vroeg ik mij af. Een paar honderd meter hetzelfde. Ik dacht “Nog eenmaal en ik geef ze een trap.” Ja, daar was ze terug. Ik ging er op af en schopte, maar niets. Ik verstond het niet, nam mijn aansteker, zette mij gehurkt om bij te lichten en kwam tot de vaststelling dat het glimwormpjes waren, die straalden als kattenogen in het donker. Dit was de eerste maal in mijn leven dat ik het zag. Nu begrijp ik de verhalen van vroeger over de dansende lichtjes op de kerkhoven. Voor mij was hiermee een mysterie opgelost !

Stilaan raakte ik goed ingeburgerd bij het 1e Linie. Eens alles vlot en naar wens verliep, kwam er het bericht uit Brussel, dat ik de koksschool te Tervuren moest vervoegen, om lessen te volgen voor het diploma kok klas 3. Dit had ik wel nodig voor mijn benoeming tot onderofficier. Spijtig maar ik moest verder. Begin juli '54 ving de cursus aan, maar ik was pas enkele weken de verfijnde knepen van het vak aan het leren, als ik midden de lessen weggeroepen werd bij de commandant van de koksschool. Wat nu weer? “Spiessens, er loopt hier juist een bericht binnen van het ministerie van Landsverdediging. Uw aanvraag voor Belgisch Congo is aanvaard. Als al uw papieren in orde zijn, kunt ge zo vlug mogelijk vertrekken. Proficiat! Er is echter een klein nadeel. Als ge nu de koksschool verlaat, moet ge een verklaring ondertekenen dat ge geen klacht zult indienen, als ge achteruitgesteld wordt met uw benoemingen. Aan u de keuze.” Ik was verbouwereerd. Ik had niet meer aan mijn vroegere aanvraag gedacht en nu dit. Ik stond voor de keuze. Er werd niet lang getwijfeld. Die kans kreeg ik geen tweemaal om mijn jeugd-droom waar te maken dus “Commandant ik ga! “ Ik moest ogenblikkelijk mijn spullen pakken om mijn eenheid te Altenrath te vervoegen. Daar moest ik mijn papieren in orde laten brengen om van daaruit afgedeeld te worden bij het ministerie van Landsverdediging te Brussel. Daar zou ik verdere richtlijnen ontvangen, betreffende mijn vertrek. Alles ging nu heel vlug of toch niet. Eens te Brussel aangekomen, duwde men mij een verlofbrief in de hand voor onbepaalde tijd. Intussen kon ik mijn voorbereidingen treffen voor het vertrek en werd ik sporadisch opgeroepen voor medische onderzoeken in het Militair Hospitaal en om alle inenting tegen tropische ziekten te ondergaan. Ook het gebit werd grondig onderzocht en menigmaal moest ik mij aanbieden voor mijn ‘bijters’ aangenomen werden om te kunnen standhouden in de tropen, zonder veel last te veroorzaken. Het was intussen begin september '54 geworden. Het op- en afreizen naar Brussel en ook de belangstelling, die ik in mijn dorp genoot, hadden mij wat de discipline van het leger doen vergeten. Op 13 september krijg ik bericht mij 's anderdaags aan te bieden op het ministerie om de papieren en de laatste instructies te ontvangen voor mijn vertrek. Dat zou plaats hebben op 15 september, met het troepen-transportschip Kamina vanuit Oostende.

Ik had mij nieuwe stevige schoenen aangeschaft voor in Congo, maar had deze reeds een paar dagen gedragen om te wennen. Resultaat, mijn hielen lagen open

en ik had dan maar sandalen aangetrokken om mij aan te bieden op het ministerie. Door het lange thuis zijn, had ook mijn gordel iets van zijn frisheid verloren, maar kom. Aan de ingang van het ministerie op het Daillyplein stond een wacht van de Militaire Politie, die de in- en uitgaande man controleerden. Gezwind stap ik de poort binnen, de MP van wacht knikt eens en ik schuif binnen na mijn papieren getoond te hebben. Opeens hoorde ik brullen : “Qu’est-ce que c’est que ça?” De kwartieradjutant stond voor mij en wees naar mijn sandalen. Ik liet mij niet uit mijn lood slaan en antwoord “Des sandales.” Hij werd kwaad en ging verder in het Frans “Viens ici,” en deed teken dat ik het wachtlokaal moest binnengaan bij de MP. “Faîtes un rapport.” beval hij, verder gaande, “Il porte des sandales et son ceinturon est sale et dégoûtant.” Nu merkte hij de lintjes op die achteraan mijn muts bengelen. Deze dienden eigenlijk om de omvang van de baret aan te passen aan de omvang van het hoofd. Er kon een knoopje in gelegd worden, maar meestal bengelden ze achteraan. Met een zwaai trok hij de muts van mijn hoofd en daar het insigne op de muts maar met een hechting meer vastlag, rolt dit op de grond. Rood van woede “Et qu’est-ce que c’est que ça? » - «Ma broche,” antwoordde ik, terwijl ik ze opraapte. “Ga terug vanwaar u gekomen bent en zorg ervoor dat het insigne terug op uw muts staat.” – “Adjutant hier zijn mijn papieren. Morgen vertrek ik naar Congo. Als ik door uw schuld niet kan vertrekken, omdat mijn papieren niet in orde zijn, is de verantwoordelijkheid voor u.” Hij begon te twijfelen. “Laat uw papieren in orde brengen en maak dat intussen de broche op uw muts staat. Ik zal een verslag over u meegeven naar Congo en ik wil u hier nooit meer zien.” Ik droop af, de muts en het insigne in de hand, naar het lokaal waar ik moest zijn. Op elke verdieping stond er nog een MP die de bezoekers moest controleren. Ik toonde desbetreffende mijn papieren, stopte hem muts en broche in de hand en zei “De kwartieradjutant heeft gezegd dat ge moet zorgen dat de broche op mijn muts staat tegen dat ik buiten kom.” – “Moet ik dat doen?” – “Het kan niet het beentje is afgebroken . Misschien met een veiligheidsspeld,” zei ik en haastte mij binnen in het bureel, waar ik moest zijn. Toen alles voor mijn vertrek in orde was en ik terug buiten kwam, had hij het toch in orde gebracht met een bureelklip. Bij het verlaten van het ministerie keek de kwartieradjutant mij boos aan, maar gaf geen kík meer. Nooit heb ik nog iets vernomen over dit voorval.

IV

Notities bij mijn vertrek naar onze kolonie

Woensdag 15 september 1954 - 9.45 u.

Te Oostende, niet ver van het station aan de kaai, lag het militaire troepentransportschip T.N.A. Kamina gemeerd. Aan boord heerste er een grote bedrijvigheid. Enkele M.P.'s liepen met een air van 't is al van ons' over en weer en wachtten op de 350 paracommando's, die binnen enkele ogenblikken zouden aankomen in het station. Daar zou de militaire muziekkapel van de Zeemacht hen verwelkomen. Opeens kwam er een klein busje aangereden en stopte vlakbij de aanlegplaats van de Kamina. Vijf mannen sprongen er glimlachend uit, maar als men goed keek, zag men dat de glimlach meer gemaakt was en dat er in hun binnenste iets anders omging. Het waren vijf militairen die zich voor drie jaar naar de kolonie begaven en zopas afscheid genomen hadden van familie en vrienden. Henri, ongeveer 28 jaar, was gehuwd en woonde te Brussel, François ongeveer 23 jaar, kwam uit de omstreken van Dinant, Jozef, 21 jaar, uit de omgeving van Antwerpen; Jozef II, 21 jaar uit dezelfde omgeving en ikzelf 23 jaar uit Overslag, deelgemeente van Wachtebeke.

Daar we allen een weinig Frans spraken en François geen woord Nederlands verstond, besloten we onder elkaar Frans te spreken, zo kon ik ook nog wat bijleren van de taal van Molière. We zochten beschutting tegen de koude wind die uit de zee waaide, terwijl de begeleider, die ons vanuit Brussel naar hier had gebracht, navraag deed wanneer we aan boord moesten zijn. Daar het vertrek rond twee uur vastgesteld was, veronderstelden we dat we nog een uitstapje konden maken in Oostende. Dit viel echter tegen. We moesten onze bagage onmiddellijk aan boord brengen. Nadat we alles in onze aangewezen kajuit hadden ondergebracht, het was echter meer een slaapzaal, wilden we aan dek. Een officier met een stuurs uitzicht, stick onder de arm, maakte ons duidelijk dat we beneden moesten blijven. Deze stick zou hij de ganse reis bij zich dragen. Hij kreeg dan ook vlug de bijnaam van 'stick'. De familie van François en Jozef I waren inmiddels op de kade verschenen. Zij kregen nog de toelating om vlug afscheid te nemen, een zoen, een traan en er werd reeds geroepen dat ze terug aan boord moesten komen en naar beneden gaan. Nu namen we onze verblijfplaats eens goed in ogenschouw. Het was eigenlijk meer een ruim dan een kajuit. De bedden waren per drie boven elkaar geplaatst. Het bovenste was voorbehouden om onze bagage op te plaatsen. De matrassen waren echte Epeda's. Tussen ieder bed was er een ventilator aangebracht, waarom wisten we niet, maar eens in de tropen, wisten we ze wel te waarderen. Intussen waren de paracommando's aangekomen. Deze gingen voor zes maanden opleiding naar Kongo. Groep na groep kwam aan boord, onder het waakzaam oog van de MP en een deuntje van de muziekkapel. We volgden de inscheping van op afstand, maar de kleinzielige officier dwong ons terug naar het ruim. Wat menselijkheid en begrip betrof, had men bij de leidinggevende legerlei-

ding nog veel te leren. De commando's kwamen ook hun slaapgelegenheid opzoeken en na heel wat geharrewar had ieder eindelijk zijn slaapstede gevonden. We kregen de toestemming terug op het dek te gaan en zagen dat er op de kaai al heel wat volk samengetroeft stond, om ons te zien vertrekken. Zelfs de cameramannen waren van de partij om kiekjes te maken voor de pers.

12u45: de meertrossen werden ingehaald, de touwen los geworpen en om 13 uur gleeed het schip langzaam van de kade weg, waar de muziekkapel alles gaf. Langzaam vaarden we langs de pier waar het zwart stond van het volk. Er werd geroepen, gewuifd en geweend en iedereen bleef staren tot men niemand meer herkende. Een rilling liep over mijn rug heen, 'k draaide mij om en ging met lange passen naar beneden, mijn reis had een aanvang genomen.

Eerste dag op zee! Er stond een stevige bries en het schip dobberde geweldig op en neer. Nog was de kust van Oostende niet uit het zicht of daar vielen de eerste slachtoffers van de zee. 'Laat hem door, hij die daar komt aangehold', maar 't was reeds te laat, de maag had niet langer kunnen wachten. Men schudde nog meewarig het hoofd, bij het zien van zulke onbeholpenheid, maar niet lang, want daar verbleekte ook uw gezicht en ging uw mond open om het nodige te doen. Overal, ja overal waar men keek, was men aan 't overgeven, in het wc, de waszaal, de gang, de eetzaal, de slaapkamer, op het dek, overal zag men ellendige gezichten. Degene die aangesteld waren om alles te reinigen, schoten veel aan hun plicht te kort, want ook zij waren niet meester over hun maag en lieten alles de vrije loop. Beneden lagen er veel op hun bed. Ze hadden de moed niet om naar het dek te gaan, 't zou toch niet baten en op de trap of in de gang terecht komen. Ze namen dan maar hun drinkbeker en de nog goed te been zijnde hadden hun werk om de bekertjes te ledigen en zo goed mogelijk te reinigen. François lag ziek te bed, evenals Jozef II. Ikzelf en de twee andere hielden ons kloek en trachtten hen op te beuren, hetgeen weinig aarde aan de dijk bracht. Om 16 uur werden de vijf koks, wij dus, bij de chef-kok van het vaartuig ontboden. De twee zieken bleven te bed en met drie trokken we er op af. Er werd ons gevraagd of we bereid zouden zijn mee te helpen in de keuken. De bezetting van koks op de boot was langs de kleine kant, ze zouden wel wat hulp kunnen gebruiken. We begrepen de situatie en de tijd aan boord konden we dan nuttig opvullen. We verdeelden ons in ploegen. Ikzelf zou van 6 tot 14 uur in de keuken zijn. Later zou blijken dat ik een goede keuze gemaakt had, want eens rond de evenaar was het na 14 uur niet te doen van de warmte.

We zagen de krijtrotten van Engeland aan ons schip voorbyschuiven. Rond 21 uur ging ik naar bed, de stevige bries had plaats gemaakt voor storm, nu ja in mijn ogen toch. Het was of ik zweefde: de ene keer zag ik mijn voeten hoog boven mij uitkomen, dan was het of ik wegzakte in een dal, dit door het deinen van het schip. Toch viel ik in slaap en droomde van thuis, die ik niet zo vlug zou terug zien.

Donderdag 16 september 1954 - 7 uur

Verdwaasd trok ik mijn ogen open. Wat was dat? Droomde ik? Ha nee, ik bevond mij op de Kamina, op weg naar Kongo. Mijn hoofd was duizelig, het was of het

schip steigerde en dan weer in een diepe afgrond zonk. Ik hoorde het water tegen de patrijspoorten klotsen. Van op de commandobrug klonk het door de luidsprekers “Het is verboden zich op het voordek te begeven.” Ik wou niet langer blijven liggen en sprong uit bed, de andere sliepen schijnbaar nog. François draaide zijn hoofd en keek mij wezenloos aan, zijn ellendige ogen spraken boekdelen. Maar wat was er met mij? Langzaam duizelde ik weg, greep mij vast aan het bed tot ik wat bekwam. Vlug mijn handdoek en zeep genomen en naar de wasplaats, het water zou mij goed doen. Het ene ogenblik was het of ik een berg moest opklimmen, drie seconden later moest ik mij vasthouden om niet voort te glijden. In de waszaal kon ik met moeite wat water in mijn gezicht werpen, want 'k heb mijn handen nodig om mij vast te houden, zo geweldig slingerde het schip. Ik begaf mij daarna naar de keuken, waar ik juist op tijd kwam om te zien dat een kok van de marine ook last had en buiten vluchtte om over te geven. Hij kwam terug al brabbelend over een weinig storm en gaf mij de raad droog brood te eten. Ik volgde zijn raad op en had er baat bij, mijn duizeligheid verdween langzaam. De ketels in de keuken, die niet vast stonden, schoven van de ene naar de andere kant volgens de deining van het schip. Ik ging beneden nog een kijkje nemen hoe het met de anderen gesteld was, doch ze waren alle vier ziek, de een al wat meer dan de ander. Zo ging deze dag voorbij zonder merkwaardige bijzonderheden. Wat zouden de volgende dagen ons brengen?

Vrijdag 17, zaterdag 18, zondag 19 september.

Langzaam begon de zee kalmer te worden. We vaarden door de Golf van Gascogne en zagen 's avonds de vuurtorens van Portugal hun licht uitstralen. De zieken kwamen er stilaan bovenop en lagen zich nu op het achterdek te koesteren in de zon. Hoe meer we naar het zuiden vaarden hoe warmer het werd en nu en dan zagen we scholen bruinvissen met hun vinnen boven het water uitkomen. Het was alsof ze ons volgden. Voor de afwisseling werd er 's avonds in de kantine een filmvoorstelling gegeven, waar steeds een talrijk publiek op afkwam. Van de naar schatting 200 man die opkomen om naar de film te kijken, waren er maar 50 die alles goed zagen, hetgeen heel wat protest uitlokte en het boeltje dan ook meestal in de war stuurde. De zondag verschilde van de andere dagen, omdat er een mis werd opgedragen. Verder was alles eentonig aan boord, de mannen lagen lui in het ruim of op het achterdek. Daar vlogen nu en dan enkele zwaluwen over, die het schip reeds van Oostende volgden en ook de warmere oorden schenen op te zoeken. Theoretisch moesten we 's anderendaags Tenerife aandoen (de Canarische eilanden) om proviand op te slaan. Wat gingen we daar te zien krijgen? Hoopvol legde ik mij die zondagavond te ruste.

**Er kan ons niets gebeuren.
Het scheepskanon is in stelling gebracht.**

Maandag 20 september.

De zee was kalm en het schip stevende goed door. Die morgen waren we reeds twee vrachtschepen tegen gekomen, hetgeen ons wat afleiding bracht. Met een boek, dat ik afhaalde in de bibliotheek van het schip, zette ik mij op het achterdek in de zon, die zich al goed liet voelen.

Zonnen op het dek.

Er hing een spanning op het schip en velen staarden over zee om te zien of er nog geen land in zicht was. Iedereen wilde de eerste zijn om het te kunnen melden. Doch het werd middag en niets dan water en nog eens water. De uren gleden voorbij, er werd verzameld voor het avondmaal, het begon reeds te donkeren en nog steeds geen land in zicht. Het

was 20 uur als er beweging kwam bij de mannen aan de reling. Langzaam kwam het vasteland dichterbij, maar het duurde nog wel een poosje voor we aangemeerd waren. Het was reeds te laat om nog aan land te gaan, we moesten wachten tot de volgende dag.

(Van hier af zijn mijn authentieke schrijfsels verloren gegaan en moet ik verder op enkele kleine notities en mijn geheugen.)

's Anderdaags waren we vroeg ter been en na het ontbijt stonden we klaar en wachtten we op toelating om het schip te verlaten. De chef van de keuken had ons voorgesteld om samen met hem Tenerife te verkennen. Hij was hier reeds meer-

dere malen geweest en kende heel wat verborgen hoekjes. Nu worden de Canarische eilanden druk bezocht door allerlei toeristen van over de hele wereld. In 1954 was dat meestal nog voorbehouden voor kapitaalkrachtigen, meestal Amerikanen of Engelsen of een paar Duitsers die men er dan ook kon aantreffen.

Taxi in Tenerife

We trokken de stad in en het eerste wat mij opviel was de wirwar van auto's die al toeterend door elkaar wriemelden. Niemand scheen zich iets aan te trekken van de anderen. De chauffeurs hingen met hun bovenlichaam door het raam, toeterden er op los en scholden elkaar uit. Zelfs een politieman, die op een druk punt het verkeer in goede banen moest leiden, trok er zich schijnbaar niets van aan en bleef maar met zijn armen zwaaien. Na wat rondwandelen gingen we de inwendige mens te goed doen, om daarna onze tocht verder te zetten. We lieten niet na eerst onze schoenen te laten poetsen bij het buitenkomen uit het restaurant. Ik voelde mij als Rockefeller in Amerika. Op voorstel van onze begeleider, besloten we nu eerst een bezoek te brengen aan wat men zou kunnen noemen het havenkwartier. Aaneen geplakte huizen, met op straat en voor de deur uitnodigende Spaanse schone die al het mogelijke deden om ons binnen te krijgen. De meeste para's hadden de buurt ook reeds ontdekt en op sommige plaatsen stonden ze werkelijk aan te schuiven om hun ding te kunnen doen. De chef troonde ons mee in een iets groter huis. Binnen was het ingedeeld in meerdere kamers, elk met een, twee of zelfs meerdere ligzetels en een patronne. Hij leidde ons rond in het huis. Het viel op dat de meeste kamertjes, zelfs die welke in gebruik waren, open stonden en men kon er gewoon in en uit wandelen. Er werd niet eens aangedrongen en we konden gerust buiten gaan zoals we binnen gekomen waren. We hadden genoeg gezien en trokken volgens onze zegsman naar deftiger oorden. We belandden in een chiquer etablissement, waar de chef reeds vroeger geweest was. Hij drukte er op dat dit een deftige zaak was en wij ons daar ook best naar gedroegen. Alhoewel hij wist dat

Op stap in Tenerife, onder het waakzaam oog van de zeemacht.

we niet zo'n grote flierefluiteren waren, wilde hij toch met ons geen mal figuur slaan. We stapten binnen: een mooi interieur. Achter de toog was een man blijkbaar een karwei aan het opknappen. Een mooie, neen, zeer mooie Spaanse heette ons welkom. Verder waren er geen klanten. Het was rond drie uur in de namiddag en dan hielden de meeste hun siësta. Bij het zien van de Spaanse schone hoorde ik mijn makkers mompelen "Die is wel een doodzonde waard." Haar schoonheid was hen ook opgevallen. We namen plaats aan de toog en deden onze bestelling met handen en voeten, want het Spaans was niemand van ons machtig. We werden bediend en de vrouw wendde zich tot mij en vroeg "You speak English?" Ik vlug "Yes, yes." – "Come looking here, dictionaire," ging ze verder en troonde mij mee naar een plaats achteraan. Deze zag er uit als een living met in het midden een tafel en aan de zijwand een kast met glazen deuren volgestouwd met boeken. Ze nam er een dik boek uit, legde het op tafel en begon erin te bladeren. Ik kwam dichterbij en boog mij voorover om beter te zien. Ze draaide zich naar mij toe, keek mij aan met haar blinkende vurige ogen, greep mij vast en omhelsde mij. Voor ik goed beseftte wat er gebeurde, stond ze reeds aan de deur, legde de vinger op haar lippen, mompelde iets van "husband" en glipte het café terug binnen. Ik drentelde haar achterna en begreep niet wat haar bezielde. Een Adonis was en ben ik niet. Waarom viel mij dat te beurt? Mijn gezellen snoepten van de olijven en de gemarineerde inktvisjes, die bij de drank geserveerd waren. Als we buiten waren, vertelde ik wat er voorgevallen was. Ongeloof was hun reactie en ze bestempelden mij als grote snoever. Na nog wat rondrentelen ging het terug naar het schip, waar een groot cruiseschip naast ons had aangemeerd. Onze Kamina zonk er bijna bij in het niets. De opvarenden van het schip, Amerikanen of/en Engelsen, vergevoegden zich ermee om geldstukken in het water te gooien. Jonge snaken in hun blote torso, doken vanaf kleine bootjes om de stukken op te vissen, dit tot jolijt van de passagiers.

's Anderdaags was er voor ons een excursie gepland door het binnenland. 's Morgens werden we opgepikt door bussen die ons landinwaarts brachten. We slingerden langs smalle wegen door het dorre landschap, waar, op de door de hitte verbrande grond, alleen cactussen en andere aangepaste begroeiing stonden. Veel verkeer was er niet, alleen moesten we nu en dan uitwijken voor een kar getrokken door een ezel, of ezels die gepakt en gezakt de hellingen optrokken. Intussen was het snikheet geworden in de bus en we waren dan ook blij als we rond de middag in herbergzamer gebied kwamen, waar bananen en andere groene planten en struiken groeiden, om dan eindelijk aan een strand te belanden. Op een groot terras van een hotel konden we dan ook een verfrissing en nog meer tot ons nemen. Al met al was het toch een gezellige dag geweest en we hadden ook wat gezien van Tenerife.

Op de boot was intussen het proviand voor de verdere reis opgeslagen en bij het vallen van de duisternis zouden we terug vertrekken. Er werd eerst nog controle gedaan of iedereen aanwezig was. Bij de vaststelling dat er nog een paar para's ontbraken, werden er enkele op uitgestuurd om de afwezigen op te sporen in de cafeetjes bij de haven. Dat verliep vlot en op het vastgestelde uur kozen we terug

het ruime sop. De reis ging verder. Hoe meer we de evenaar naderden, hoe warmer het werd. In de keuken losten we elkaar om het uur af aan het fornuis. Er werden ook reeds voorbereidingen getroffen voor de doop onder de evenaar. Het was de traditie dat iedereen, die de evenaar overschreed, gedoopt werd. Ik geloof niet dat deze ceremonie nu nog in voege is, daar er meer gereisd wordt en het merendeel nu te pas en te onpas de evenaar passeert. Intussen was er controle bij de scheepsarts geweest. Enkele kwamen er toch belabberd uit wat opgelopen ziekten betrof bij de meisjes van plezier te Tenerife. Maar kom, een goede behandeling, een paar spuitjes en het was opgelost. In de keuken bereidden we nu speciale worstjes en dergelijke, die sommige dopelingen dienden te nuttigen op het doopfeest. Mosterd, pili-pili en nog meer van dergelijks werden er ingestopt, als het maar niet giftig was, maar wel onaangenaam om binnen te spelen. De grote dag brak aan, waar ieder reeds een paar dagen naar uitkeek.

29 september 1954.

Op het achterdek was een zwembad in zeildoek geïnstalleerd en een tribune met de nodige poespas, waar Neptunus met zijn gevolg zou plaats nemen. De genodigden, hier de reeds vroeger gedoopte opvarenden, namen aan beide zijden van het eerbare gezelschap plaats. Aan het zwembad hadden twee stoere kerels plaats genomen en ze lieten er niet de minste twijfel over bestaan dat ze het tegenprutten van de dopelingen niet zouden dulden. De te dopen mannen stonden in zwembroek hun beurt af te wachten, Neptunus sloeg het grote boek, waarin de namen van de slachtoffers genoteerd waren, open. Hij riep de namen af, sprak het oordeel uit over de vermeende wandaden die ze begaan hadden en legde de straffen op. Deze gingen van het nuttigen van allerlei pikante en afstotelijke spijzen en dranken, tot het bewerkt worden met de verfborstel van het haar tot de meest edele delen. Ten slotte moesten ze zich naar de stoere mannen begeven aan het bad, die er genoeg in schepten hen, kopje onder, te laten kennis maken met de bodem van het zwembad. Al bij al zou men het kunnen vergelijken met een studentendoop maar dan meer gedisciplineerd. Er werd heel wat afgelachen en lol gemaakt.

En nu kopje onder.

De avond begon reeds te vallen als de ceremonie beëindigd was. De slachtoffers trokken naar de douches en anderen begonnen de smurrie op te ruimen. Onze officier, waar we te Oostende reeds kennis mee maakten, kwam in vol ornaat, stick onder de arm, eens poolhoogte nemen of de opkuis vlot verliep. Opeens doken vier para's als uit het niets op, grepen de Officier vast en kieperden hem in vol ornaat het zwembad in. Proestend en snotterend kroop betrokkene uit het water, viste zijn drijvende kepie op en zonder boe of ba verdween hij naar zijn kajuit. De onverlaten waren ook niet meer te zien en men zou ook nooit te weten komen wie ze waren. Degene die het tafereel gade sloegen, waren in hun nopjes. "Goed gedaan," was het algemene commentaar. Wij zelf waren verwonderd dat we niet op het appèl geroepen waren om de doop te ondergaan. We zwegen daar maar over, want wie weet wat er ons anders zou te wachten staan. 's Anderdaags werden de brevetten van doop onder de evenaar uitgereikt en wonder boven wonder ontvingen we ook een brevet op naam. Later bleek dat de vergetelheid lag bij het feit dat we buitenbeentjes waren. We hoorden niet bij de bemanning, maar ook niet bij het parabataljon. Eigenlijk waren we een beetje op onszelf aangewezen. Dit zou later ook nog blijken.

Op 1 oktober veranderde het water waar we in vaarden stilaan van kleur. We kwamen in de monding van de Kongostroom. Het water had een lichtbruine kleur en aan onze rechterzijde zagen we in de verte reeds een landtong. Intussen waren mijn kameraden en ik ervan verwittigd, dat we onze bagage gereed moesten houden en klaar moesten zijn om het schip te verlaten. Een kleine motorboot zou ons komen oppikken van de Kamina. Nu was er reeds langs beide zijden land te zien. Ons schip begon langzamer te varen om tenslotte stil te liggen midden in de stroom. Een motorboot maakte zich los van de wal, stevende op ons af en kwam langs zij liggen. Langs een soort touw ladder klauterden een paar man aan boord om de kapitein te begroeten. Intussen werden we geholpen om met onze bagage, zonder een nat pak op te lopen, in het bootje te belanden. De bedoeling van dit alles werd ons daar ook uitgelegd.

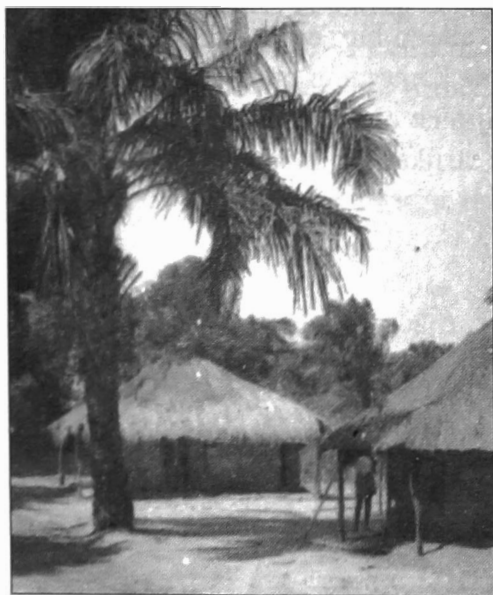
Het transportschip kon niet aanleggen te Banana, daar er geen kade voor grote schepen voorzien was. Het schip zou met de para's doorvaren naar Boma, van waaruit deze dan met voertuigen naar Kitona zouden gebracht worden. Vanaf het vliegveld van Moanda, dat in de nabijheid gelegen was, zouden ze overgevlogen worden naar Kamina. Daar zouden ze de para's, die hun kamperperiode daar beëindigd hadden, aflossen. Onze rol in al dat gedoe bestond erin, dat we de bevoorrading te Kitona zouden verzorgen voor deze op- en afgaande troepen. Op de basis Kitona werden we goed opgevangen. Het materiaal voor ons werk was ter plaatse en 's anderdaags konden we onze taak opnemen. Alles verliep vlot en op een paar dagen was de ganse operatie beëindigd. Alle para's waren vertrokken, we konden

opruimen. Op onze vraag "Wanneer vertrekken wij naar de basis Kamina?", die eigenlijk ons einddoel was, keek men verbouwereerd en de commandant van Kitona werd er bij gehaald. Er werd wat overlegd en de commandant wendde zich tot ons. "Alle vliegtuigen naar Kamina zijn al vertrokken, maar geen paniek er staat nog een C119 te Moanda. Deze vertrekt morgen naar Leopoldstad en die kan jullie meenemen." We waren gerustgesteld, we zouden wel zien. 's Anderdaags werden we rond tien uur naar Moanda gebracht en onze bagage ingeladen. We zochten zelf een plaatsje in het grote vliegtuig. Dit soort vliegtuig, Flying Boxcar genoemd, werd meestal gebruikt om materiaal te vervoeren, maar ook om para's te

Mooie ontvangst in Banana.

droppen. Voor ons vijf was er dus plaats genoeg. Buiten wat klein materiaal en uiteraard de bemanning waren we de enige meevliegers. Iets na de middag landden we te Ndjili, het vliegveld van Leopoldstad. Uitgestapt, evenals de bemanning, en nu was er tijd om kennis te maken met deze laatste, want tijdens de vlucht hadden ze andere taken te vervullen. De boordcommandant maakte een praatje met ons en merkte op “Jullie term zit er op in Kongo? Blij om terug naar huis te gaan zeker?” Hij zag wel de verbazing op ons gezicht. “Naar huis? We moeten nog onze term beginnen en zijn aangeduid voor de basis Kamina,” zeiden we hem. “Ja, maar wij vertrekken morgen terug naar Melsbroek. Ik zal contact opnemen met de verantwoordelijken hier,” hetgeen hij ook deed. Tien minuten later kon hij ons melden dat men het nodige zou doen. We zouden afgehaald worden en verdere instructies krijgen. Het duurde niet heel lang of een busje kwam langs zij het vliegtuig gereden. Twee zwarten stapten uit en op aanwijzingen van de boordcommandant werd onze bagage overgeladen. We namen afscheid van de bemanning en vertrokken richting Leopoldstad. Het was een heel eind rijden. Intussen trachtten we zoveel mogelijk de omgeving te observeren. Groepjes hutten, en hoe dichter we de stad naderden hoe meer er samen stonden, hutten en barakken, samengesteld uit alle mogelijke afgedankte materialen. Stukken golfplaten, blik van opengesneden tonnen, alles wat bruikbaar was om iets samen te timmeren werd gebruikt.

Negerdorp.

De chauffeur en de begeleider van het busje palaberden onder elkaar, verder trokken ze zich niets aan van hun passagiers. We reden Leopoldstad binnen, een grote laan, weinig verkeer en hier en daar een hoogbouw, meestal een hotel of zakengebouw. Er werd halt gehouden voor Hotel Regina. Met grote letters prijkte Pan American World Airways. We stapten uit, de twee zwarten laadden onze bagage af, plaatsten ze voor het terras van het hotel op het voetpad en zonder boe of ba stapten ze terug in en vertrokken. Wijzelf hadden wel dorst gekregen van de warmte en de reis. We namen plaats op het terras en bestelden een frisdrank.

Iemand zou ons zeker wel op de hoogte brengen wat we verder dienden te doen. Na ongeveer anderhalf uur gewacht te hebben en daar er zich niemand om ons bekommerde, besloten we telefonisch contact op te nemen met de verantwoordelijken op het vliegveld. We moesten trouwens naar Kamina. Na wat doorschakelen hadden we eindelijk iemand aan de lijn, die voor zover mogelijk op de hoogte was. Zijn reactie op ons telefoontje “Ben je goed geïnstalleerd?” Verbazing bij ons. Toen we hem onze toestand uitgelegd hadden, was zijn antwoord “Ja, maar ge moet u een kamer nemen in het hotel. Morgen zal een voertuig u komen halen om een voorschot te ontvangen om de kosten te dek-

ken. Ge moet daar blijven tot er een vliegtuig naar Kamina vertrekt en dat kan nog wel een paar dagen duren. Geen nood, alle kosten die gemaakt worden zullen vergoed worden, alleen moet ge de rekeningen bijhouden. Voor hem was daarmee de zaak opgelost, wij konden ons plan trekken. In het hotel waren het kamers voor twee personen. Voor ons dus twee kamers voor twee en een van ons moest alleen een kamer betrekken. Er werd lotje getrokken, het lot viel op mij, een kamer alleen voor mij. Ik had de laatste tijd steeds alleen mijn plan moeten trekken, dus vond ik dit geen nadeel. Op de kamer moest ik dan ook met niemand rekening houden. We waren werkelijk goed gelogeerd, iets wat ik bij het leger niet gewoon was. Slaapgelegenheid, lig- en stortbad, alsook een ruime zitplaats, telefoon was ook aanwezig, enfin het was af. Na alles wat in orde gebracht te hebben, was het tijd voor een uitgebreid avondmaal. We konden ons wel vinden in de nieuwe situatie, alleen moesten we er voor zorgen dat we van elke uitgave onkostennota's konden voorleggen. Na het eten en een paar pinten zochten we onze kamers op. Een goede nachtrust konden we nu wel gebruiken, we zouden 's anderdaags wel verder zien wat ons te doen stond.

Na een goede nachtrust werd ik rond 8 uur wakker. Ik telefoneerde eerst even naar de anderen om te zien hoe het met hen gesteld was. Ze lagen nog te bed en we spraken af om het ontbijt in bed te nemen. Even de receptie opgebeld en onze wensen kenbaar gemaakt “petit-déjeuner au lit s.v.p.” Alles verliep hier meestal in 't Frans, daar het zwarte hotelpersoneel meestal alleen hun eigen taal en het Frans machtig was. Een kwartiertje later werd er op de kamerdeur geklopt en daar stond de boy met het ontbijt. Mijn schoenen nam hij mee om te poetsen en hij wees er mij op dat, als ik vuile was had of iets om te strijken, ik maar moest bellen. De schoenen kon ik 's avonds voor de deur plaatsen. De morgen daarop zou ik ze er netjes gepoetst terug vinden. Voor mij kon dit feest niet lang genoeg duren. Rond 9.30 u werden we opgeroepen door de receptie. Er stond een voertuig klaar om ons af te halen. We werden terug naar de vlieghaven gebracht, waar we meer uitleg kregen over onze situatie. Er werd ons een som geld ter hand gesteld, de afrekening zou later wel volgen. Als er een vliegtuig vertrok zou men ons wel op tijd verwittigen. Intussen konden we gaan waar we wilden en het was een goede gelegenheid om Leopoldstad en zijn omgeving te verkennen. Dit moest men ons geen tweemaal zeggen, we waren vast besloten om er het beste van te maken. Na het avondmaal genuttigd te hebben zouden we de stad intrekken op verkenning. We waren nog niet goed buiten het hotel, of we werden aangeklampt door een zwarte taxichauffeur. Zo goed en zo kwaad als het ging, stelde hij voor ons naar het inboorlingendorp te brengen, aanbod waar we graag op gingen. Stadsgedoe bij avond hadden we al genoeg gezien. Of het verstandig was van ons, om zomaar zonder enige ervaring in de kolonie, ons te laten meetronen naar de achterbuurten, laat ik in het midden. Maar ja we waren jong en maakten ons hierover geen zorgen. In de ‘cité’, zoals men hier de buitenwijken noemde, bestond het merendeel van de woningen, buiten een paar bakstenen huisjes, uit barakken, samengesteld uit oude platen en ander tweedehands of afgedankt materiaal, en verder rieten of strooien hutten. Hier en daar werd een soort café uitgebraat, meestal zonder com-

fort en met een open terras. Ondanks dit alles werd er gedronken, gelachen, gezongen en gedanst. Iedereen deed mee, ze waren gelukkig. Hierin zag ik niet de ongelukkige negertjes die men ons in België zo graag voorstelde. Materieel hadden ze misschien niets of niet veel, maar ongelukkig waren ze zeker niet. We werden eerst wel wat wantrouwig bekeken: “Kwamen die blanken hun geluk verstoren?”, want buiten ons vijf was er geen enkele witte te bespeuren. Maar na een tijdje werden we om zo te zeggen opgenomen in hun gezelschap. We beleefden een prettige avond. Jonge negerinnetjes dongen om onze gunsten en de aanwezige mannen lieten maar begaan. Het was reeds in de vroege uurtjes toen we door de taxichauffeur afgezet werden aan ons hotel. Als we het goed vonden, zou hij ons 's anderdaags terug komen oppikken voor een andere uitstap. De volgende dagen vulden we met het verkennen van de stad. We bezochten de markten, de dierentuin en andere bezienswaardigheden. Ook trokken we een dag uit om Brazzaville te bezoeken. Brazzaville lag tegenover Leopoldstad aan de andere kant van de Kongostroom. Het was de hoofdstad van Frans Equatoriaal Afrika. We lieten ons overzetten met de veerboot en was het mijn mening? Ik meende aan de inboorlingen te zien dat het hier anders was dan in onze kolonie. Welk verschil er was? Ik kan het niet zeggen, ze waren niet zo uitgelaten en de markt verliep ook op een ietwat andere manier. Wel kwamen we in een straat waar schijnbaar een feestje aan gang was. Ritmische muziek begeleid door tamtam en gezang vrolijkte het gebeuren op en de toeschouwers jong, oud en kinderen zongen heupwiegend mee. Waarlijk een fascinerend schouwspel, van ritme kenden ze wat.

In Brazzaville.

Zo brachten we een achttal dagen door zonder ons om iets te bekommeren, genietend van hetgeen ons geboden werd en terzelfder tijd hoopten we dat het nog lang zou mogen duren. Dit tot de dag toen we binnen kwamen in het hotel voor het avondmaal en men ons verwittigde dat er een bericht binnengekomen was voor ons. We moesten contact opnemen met de vliegbasis. We moesten klaar zijn om 's anderdaags te vertrekken naar de basis Kamina, een D.C. 3 zou ons overvliegen. We werden naar het vliegveld gebracht en zonder veel plichtplegingen het vliegtuig ingeladen en weg waren we. Nu konden we wat meer van het landschap onder ons genieten. Het was iets heel anders dan de Flying Boxcar die ons naar Leopoldstad gebracht had.

Bij de landing werden we reeds opgewacht. Een busje bracht ons naar onze uiteindelijke standplaats, een zestal kilometer van het vliegveld verwijderd. De basis bestond eigenlijk uit twee grote delen: een kamp waar de Luchtmacht en een ander waar de kaki's waren ondergebracht. Dit waren de paracommando's en een compagnie met de miliciens uit de kolonie zelf. De ouders van die miliciens woonden in Kongo en die vervulden hun legerdienst dan ook liever ter plaatse, dan er voor naar België te gaan. Wij werden administratief ingedeeld bij deze laatste compagnie.

We werden op de hoogte gebracht van alle gangbare geplogenheden en bezochten de keuken van het basiskamp. Hier werd dan afgesproken waar elk van ons zou tewerkgesteld worden. Op de basis bevonden zich drie keukens. Een in het kamp van de Luchtmacht, waar het eten bereid werd voor het daar vertoevende personeel, de officieren, de leerling-piloten en dergelijke. In het andere kamp had men de keuken voor officieren en onderofficieren en verder op een andere locatie had men de grootste keuken van de drie, waar het eten voor de paracommando's en de compagnie koloniale klaargemaakt werd. Twee koks werden aangeduid voor de Luchtmacht, twee moesten er naar de officierskeuken en verder zou er een in de grote keuken blijven. Daar ik de meeste ervaring had in grootkeukens, werd er beslist dat ik deze zou leiden. Snel afscheid genomen van mijn reismakkers met de afspraak zo snel en zo veel mogelijk met elkaar contact te houden en samen te komen.

Keukengebouw, mijn tewerkstellingsplaats.

Het viel mij wel tegen toen ik vernam dat we slechts een jaar zouden blijven. Dit in tegenstelling met hetgeen men ons eerst voorgehouden had. Maar kom, misschien zou ik er na een jaar wel anders over denken. Ik maakte kennis met mijn directe chef, een ietwat oudere adjudant, die reeds ettelijke jaren in Kongo verbleef en de verantwoordelijkheid had over het beheer van de keuken en het personeel. Hij was afkomstig uit Doornik. Zijn eerste vraag die hij tot mij richtte “Frans- of Nederlandstalig?” Op mijn antwoord “Nederlands”, repliceerde hij “Van nu af spreken we alleen Frans met elkaar,” er aan toevoegend “als ge akkoord zijt. Ge zult het u niet beklagen.” Ik stemde in en heb het mij ook nooit beklaagd. Zelf sprak hij de beide talen perfect en ook heel wat Kiswahili, de taal die de meeste negers die in de keuken te werk gesteld waren onder elkaar spraken. Voor mij was natuurlijk alles nieuw en het zou wel moeten wennen.

De keuken was centraal gelegen in een groot gebouw met aan de ene kant de kantine en aan de andere een grote eetzaal. Dit gebouw was wel een eind verwijderd van de blokken waar de soldaten verbleven. Voor de ingang lag een groot plein, waar aan de ene zijde een infirmerie stond en aan de andere kant was men nog werken aan het uitvoeren om nog enkele gebouwen te plaatsen. De magazijnen, waar de levensmiddelen opgeslagen werden, lagen een twintigtal meter verwijderd van de keuken. De keuken op zichzelf was ruim, proper en luchtig door een ventilatiesysteem boven op het dak aangebracht. De installatie was modern en de fornuizen, kookketels en dergelijke werkten op elektriciteit, die geleverd werd door een elektrische centrale, gelegen te Kilubi op een honderdtal kilometer van de basis. Ook beschikte ze over een degelijk uitgeruste beenhouwerij.

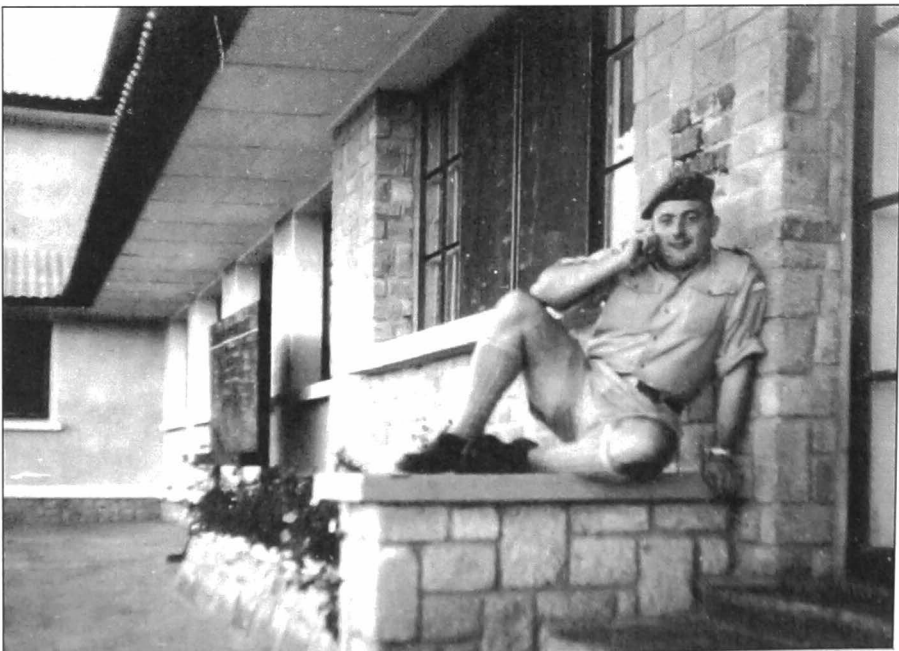

Bij het woonkwartier.

Persoonlijk werd ik gelogeed in een kamer van een gebouw, dat voor de rest leeg stond. Het was het dichtst bij de keuken gelegen op ongeveer een 50 meter van de achterkant van het keukencomplex. Een ruime kamer met kasten, bed, lavabo, tafel en stoelen, niet het grote comfort, maar er viel wel in te leven. Ik had

tijd om mij in te richten. Dan terug naar de keuken om nader kennis te maken en, bij een frisse pint in de kantine, het verdere verloop te bespreken met de adjudant. 's Anderdaags kon ik mijn dienst beginnen. Er werd van mij verlangd dat ik leiding zou geven aan het keukenpersoneel, meehelpen met het opmaken van de spij斯卡arten en verder het gebeuren in goede banen leiden. Het personeel bestond meestal uit zwarten, een paar kolonialen die hun dienstplicht vervulden en een drietal koks van de para's. Deze laatste waren echter niet steeds ter beschikking,

daar ze ook soms voor het eten moesten zorgen op het terrein, als de soldaten op oefening waren. Het menagebureau lag achteraan de keuken, zodat de adjudant een goed overzicht had van het keukengebeuren. Als klerk had hij een zwarte, die een groot deel van de administratie verzorgde en eventueel bijspoon om problemen met het andere zwart personeel te helpen oplossen. Een 'évolué' noemde men dat in die tijd. De dienstplichtige koloniale - het waren er maar een drietal - oefenden, waar het nodig was, ook toezicht uit op het zwarte personeel. De eerste was beenhouwer van beroep en hield dan ook een oogje in het zeil in de beenhouwerij. De tweede was pasteibakker, en had het toezicht in zijn beroepsgedeelte. De derde tenslotte hield de refter en kantine in het oog. Het zwarte personeel bestond uit een capita (chef) die in de beenhouwerij tewerkgesteld was met nog een paar anderen. In de keuken waren een zestal koks, die min of meer goed opgeleid waren en hun job aankonden. Voorts waren er nog een vijftal minder geschoolden, maar toch tot iets in staat, evenwel onder begeleiding. Al dit personeel was ingedeeld in categorieën: klas 1,2,3 en zo voort. Bij grove nalatigheid of andere abnormaliteiten zakten ze in categorie, wat ook een vermindering van wedde meebracht. Er waren dan ook nog de 'TT'. Dit was personeel dat zowat alle karweitjes moest opknappen. 'TT' stond voor 'Tout Travail'. Het waren meestal mannen die het een of het ander uitgespookt hadden, wiens graad afgenomen was en die na het uitzitten van de hun opgelegde straf, zo terug aan het werk konden. Bij ons waren er zo een vijftiental tewerkgesteld om aardappelen te schillen, groenten te kuisen en zo meer. Het waren niet de gemakkelijkste. Hier moet ik de adjudant dankbaar zijn dat hij mij, om ze in hand te houden, veel goede raad gaf en mij een beetje leerde inleven in de gedachtegang van die mannen. Zelf was hij streng voor hen, maar rechtvaardig en hij had ook aandacht voor hun problemen, iets wat ik niet van alle andere blanken kon zeggen.

Aan de voorzijde van de keuken.

Mijn eerste werkelijke probleem met de zwarten deed zich veertien dagen na mijn aankomst voor. Ik voelde mij al wat ingeburgerd, dacht de zwarten al wat te kennen en meende dat ook zij mij aanvaard hadden. Het was zondag. Ik zou 's namiddags de zaak wat controleren en zien dat het avondeten op tijd en volgens de regels op tafel kwam. Er was een koude schotel voorzien met een verscheidenheid aan charcuterie, kaas en zo meer. De schotels werden per tafel klaar gemaakt en alles verliep vlot tot op het ogenblik dat ik één van de zwarte koks de opdracht gaf de restjes aan de vleesmachine op te ruimen en alles schoon te maken. Hij weigerde met verbaal geweld, waar ik trouwens niets van verstond, de hem opgelegde taak uit te voeren. Voor zover ik begreep maakte hij mij met obscene gebaren duidelijk, dat hij geen orders van mij te ontvangen had. Hij vluchtte daarop buiten al roepend en tierend. Daar stond ik. De overige zwarten wachtten af wat mijn reactie zou zijn. Ik begreep het allemaal niet goed en wist niet direct hoe te reageren. De koloniaal die toezicht hield in de refter, had het kabaal gehoord en kwam poolshoogte nemen. Ogenblikkelijk reageerde hij en riep de vrijbuiters in het Kiswahili tot de orde. Dit had echter ook geen effect bij de onverlaat, integendeel, hij was niet tot de orde te roepen. Geen probleem voor de koloniaal. Hij belde meteen de militaire politie vooraleer alles uit de hand zou lopen. Intussen trachtte de muiters tevergeefs andere inboorlingen in zijn kabaal te betrekken. Geen vijf minuten later kwam er een 'pick-up' met de adjudant van de MP aangereden, met achterop een zestal zwarte politiemannen. De rebel zag het gevaar en wilde wegvlugten, maar in een mum van tijd sprongen de politiemannen uit de pick-up, grabbelden hem vast en sleurden hem letterlijk voor hun chef. Deze vroeg wat er gebeurd was en stelde hem in zijn taal enkele vragen, waar ik niets van begreep. Bij het antwoord 'apana', wat zoveel als een ontkenning betekent, greep de overste hem vast bij de nek en gooide hem over de schouder tegen de keukenmuur. Het slachtoffer bloedde uit de neus en wilde vluchten, maar de zwarte politiemannen sleurden hem al slaand en stampend op hun voertuig. Ik stond verslagen, zoveel geweld voor een banaal incident, daar was ik niet goed van. 's Anderdaags zouden de koloniaal en ik bij de Administrateur ontboden worden om onze verklaring af te leggen. Eens op mijn kamer had ik er nog moeite mee om dit alles te begrijpen, maar kom, ik was nog maar pas in Kongo en misschien kon ik het nog niet zo goed inschatten. Toch had ik een slapeloze nacht. 's Anderdaags hebben we dan een verklaring van de feiten afgelegd bij de Administrateur. We zouden een paar dagen later opgeroepen worden voor het proces. Indien mogelijk, moest ik een zwarte getuige meebrengen om mijn verklaring te bevestigen. Zo gevraagd, zo gedaan. Ik nam een zwarte kok, die van dichtbij getuige geweest was van de feiten, mee naar het tribunaal. De beklaagde werd voorgeleid tussen twee politiemannen en werd in zijn taal ondervraagd door de Administrateur, die tevens rechter was. Hier verstond ik weer niets van wat er gepalaberd werd. Mijn getuige moest dan voorkomen. Hem werden ook enkele vragen gesteld, maar eerst moest hij de eed afleggen. Dat gebeurde door met de vinger over de keel te strijken en het woord 'mungo' (god) uit te spreken. Bij de ondervraging van de getuige zag ik de koloniaal, die naast mij zat, van kleur veranderen. Hij begreep wat er gezegd werd, ik natuurlijk niet.

In de keuken.

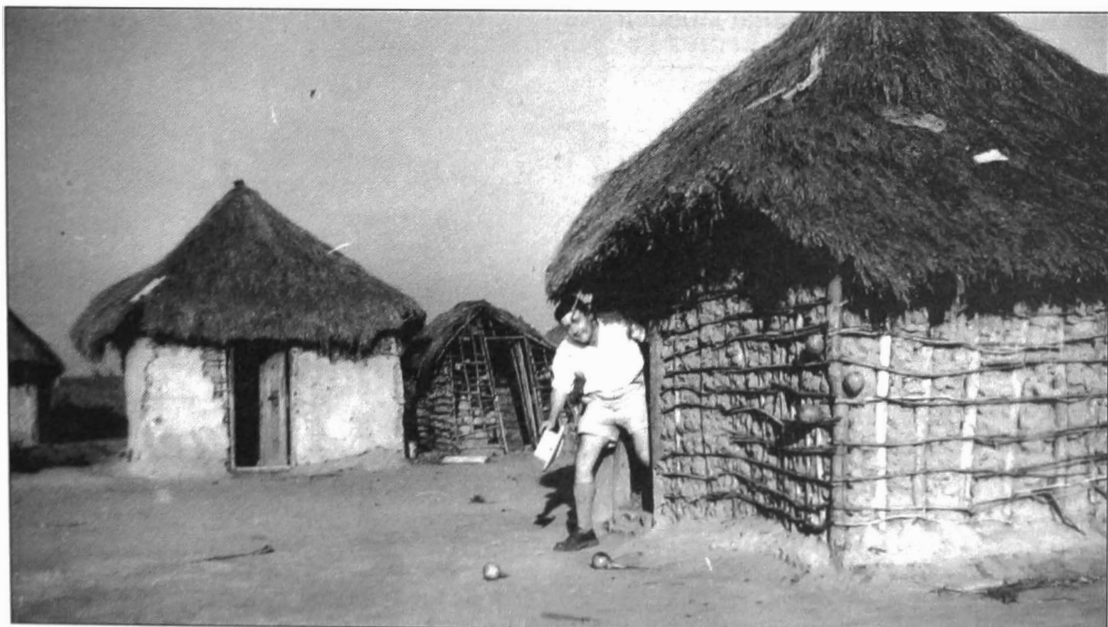
De Administrateur beval de getuige, die een gans ander relaas van de feiten gaf, weg te brengen. Hij kreeg 8 dagen voor meeneed. De aangeklaagde kreeg 3 maanden voor weerspanningheid en moest na het uitzitten van zijn straf de basis verlaten. Toen men hem wegleidde keek hij mij aan en maakte met zijn vinger het teken over zijn hals dat het mij het hoofd zou kosten. Ik weet niet hoe het kwam, maar schrik had ik niet alhoewel ik zeker geen held was of ben. Betrokkene heb ik trouwens nooit meer gezien en mijn getuige, die acht dagen gekregen had om te staan liegen, was een van degene waar ik later best mee overweg kon.

Pas een paar weken aan het werk te Kamina en dit reeds meegemaakt, het beloofde. Nochtans kon ik hier mijn lessen uittrekken. Hard maar correct optreden, niemand vertrouwen (zie mijn getuige) en het idee laten varen, dat ik bij mijn vertrek had, dat de zwarten sukkelaars waren. Later zou ik ervaren dat men hun vertrouwen moest winnen en verdienen, hen als evenwaardige mensen moest beschouwen, hen straffen waar het nodig was, maar hen ook belonen waar het aangewezen was. Maar bij het begin had ik nog veel te leren. Het brute geweld bij de arrestatie is mij steeds bijgebleven. Dit was helemaal niet nodig geweest. Op een andere, meer humane manier, ware het ook gegaan en had men minder frustraties bij de zwarten opgewekt.

Stilaan begon ik mijn draai te vinden. Ik leerde de tewerkgestelde zwarten beter kennen en aan de adjudant had ik een zeer goede hulp om mij wegwijs te maken in het reilen en zeilen ter plaatse. Ik was 's morgens één van de eersten in de keuken om te zien of iedereen op post was en om de taken te verdelen. Rond negen uur kwam de adjudant, gaf instructies aan zijn bediende, wierp een blik in de keuken, zag dat alles goed was en riep "Julien, petit déjeuner!" Dit was het teken voor mij om samen met hem de kantine binnen te stappen en onze 'simba' te drinken. Simba was een bier dat te vergelijken was met een Belgische pils. Het waren wel flessen van een halve liter en met een iets hoger alcoholgehalte, dit naar het schijnt om beter te bewaren in de tropen. Een paar simbas gingen er 's morgens wel in,

dan werd er voort gewerkt. Rond 11.15 u gingen we onze aperitief nemen en nog een paar simbas drinken. Na het eten en het controleren in de keuken of het opruimen en kuisen naar wens verliep, was het tijd voor de siësta. Een leek kan nu denken dat er niets anders gedaan werd dan drinken eten en siësta, niets was echter minder waar. Om vijf uur 's morgens was ik dikwijls paraat en het gebeurde niet zelden dat er 's avonds laat nog heel wat te doen was.

De eerste dagen was het moeilijk de zwarten uit elkaar te kennen. Dit had het nadeel dat ik twijfelde of het wel die of die andere was, waar ik een opdracht aan gegeven had. Ongeveer elk uur werd er appèl gehouden, dit om te zien of iedereen nog aanwezig was. Met de in de keuken tewerkgestelden was er geen probleem, daar het duidelijk opviel als er iemand afwezig was. Maar met de 'TT's was het iets anders. Bijna bij elk appèl was er een of meer die het hazenpad gekozen hadden. Hun vergoeding of wedde werd evenredig verminderd. Hun levens- of denkwijze kon men niet vergelijken met onze instelling. Alles draaide bij hen om seks, maar niet in de zin zoals we het nu kennen. Ik kan echter wel verzekeren dat, als men een van hen zou vast geklonken hebben met kettingen aan de keukentafel en hij zin kreeg voor 'T'jike-T'jike', er geen houden zou aangeweest zijn en hij wel zou weggeraakt zijn om zijn ding te doen. De straf die het meest aansloeg, was de beschuldigde belachelijk maken bij de andere zwarten voor wat zijn prestaties bij de vrouwen betrof. Ik kan u verzekeren dat zijn kameraden hem niet spaarden en hij met gebogen hoofd en onteerd afdroop. Hoe meer ik hen leerde kennen, hoe meer ik hen beschouwde als simpele brave zielen, die fier en gelukkig waren met hun levenswijze en die een cultuur opgedrongen werd die niet de hunne was. Alles ging veel te snel. Met moeite hadden ze een kruiwagen of een fiets gezien en daar zoefden auto's voorbij. Ze zagen vliegtuigen in de lucht en kastjes waar muziek en stemmen uit kwamen. Men zou voor minder van de kook zijn. Alles samengevat zou ik zeggen dat de evolutie veel te snel was gegaan. Dit ondanks de inspannin-

Hutjes van de lokale bevolking.

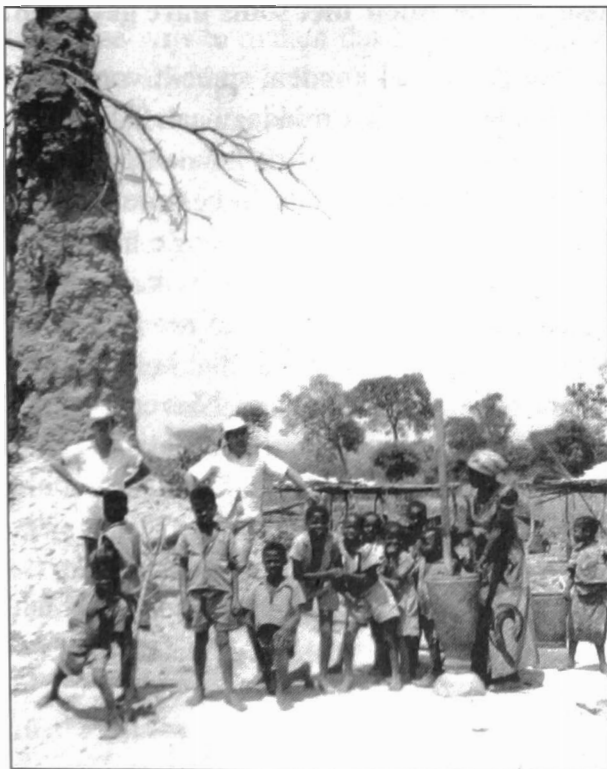
gen van vele, meestal missionarissen en zusters, idealisten die prachtig werk geleverd hebben. Maar mijns inziens genoten ze te weinig steun van politiek afhankelijke mensen of verenigingen. Ze waren te veel gebonden aan de instellingen die er op uit waren de inboorlingen te bekeren tot wat zij als het ware geloof beschouwden en zo hun doel voorbij gingen voor wat betreft de echte noden van de inboorlingen. Ook het binnen brengen in Kongo van de politiek heeft een nefaste invloed gehad op het leven van die mensen. Over het algemeen waren ze gelukkig met hetgeen ze hadden, hoe weinig het in onze ogen ook was. Maar er werd hen door de blanken ingepompt dat ze ongelukkig waren en op de duur geloofden ze dit en begonnen zich vragen te stellen. De evolutie ging zijn gang ik vraag mij af of ze nu gelukkiger zijn. Ik wijk af van mijn thema, maar ik wilde dit toch eens kwijt.

Bijna elke dag bracht nieuwe verrassingen voor mij. Zo gingen de para's 's morgens vroeg op manoeuvres en moest er gezorgd worden voor koffie en ontbijt. Ikzelf was vroeg opgestaan om het personeel binnen te laten in de keuken en verder een oogje in het zeil te houden. Het was nog donker toen ik aan kwam aan de keuken. Geen kat te zien, maar eens de sleutel in het slot gestoken, rezen er schimmen naast mij op. Ik schrok mij een hoedje. Het waren de zwarte koks, die gehurkt op mij wachtten om binnen te kunnen. Ik had niets gemerkt bij mijn aankomst, maar ja, men zegt dikwijls “Zoek maar een neger in een kolenkelder.” Een probleem stelde zich ook 's morgens bij aankomst van de zwarten. De kantine was naast de keuken gelegen, zoals ik vroeger reeds zei. De lege bierbakken werden bij het sluiten, achteraan de keuken opgeslagen. Menige fles bevatte nog een deel van het geestrijke vocht. De zwartjes wisten dit ook en als ze de kans schoon zagen, waren ze er vlug bij om de restjes op te drinken. Alleen het slotvast maken van de keukendeuren was dan een goede oplossing, want om een voorwendsel om buiten te geraken zaten ze niet verlegen en aan hun vindingrijkheid om mij om de tuin te leiden stonden geen grenzen.

'k Zal hem maar eens goed onder handen nemen!

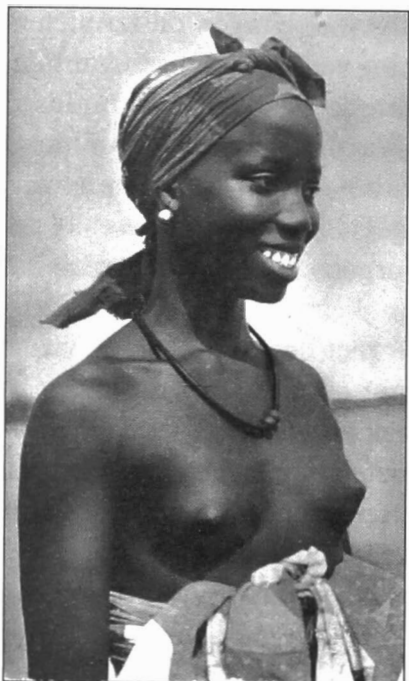
Gedurende het regenseizoen, als het zwoel en vochtig was, gingen de termieten meestal op trektocht. Deze beestjes waren een lekkernij voor de inboorlingen. Ze bevatten veel proteïnen en waren dus zeer voedzaam. Als de zwarten een plaats gevonden hadden waar de termieten uit de grond kwamen, werden er een paar stokken rond het gat geplaatst met bananenbladeren er bovenop. De termieten verlieten het nest, vlogen tegen de bladeren aan, de vleugels braken af en men had de beestjes maar op te rapen. Nu was het zo dat, als 's morgens vroeg de lichten in de keuken brandden, de termieten aangetrokken door het licht tegen de ramen aanvlogen en hun vleugels af braken. Die vleugels waren zeer broos, het waren vleugels zoals bij libellen, met het verschil dat bij de minste aanraking de vleugels gewoon afbraken. De beestjes vielen op de vensterbank en men had ze maar voor het oprapen. Zo zag ik de negers met handen vol termieten binnen komen. Het was een gekriebel in hun handen en ze speelden de termieten levend naar binnen. Vaak vroegen ze of ik geen zin had, maar ik was niet te overhalen. Wel verzekerden de kolonialen mij, die dit reeds gegeten hadden, dat het lekker was.

Bij een termietenheuvel.

We hadden een pasteibakker in de keuken, die zijn dienstplicht op de basis vervulde, die mij heel wat leerde voor wat de omgang met de zwarten betrof en waar ik steeds bij kon te rade gaan. Zijn ouders waren op jonge leeftijd naar Kongo gekomen en hadden een bakkerij/pasteibakkerij opgestart te Sinkolombwe dicht bij Kolwezi, waar de uraniummijnen lagen. Toen hij geboren werd, hadden zij niet veel tijd om zich met hun zoon bezig te houden, zodat de boy het

merendeel van de tijd voor hem moest zorgen. De boy ging dan ook meestal met de kleine wandelen in het negerdorp en onze gast was dan ook zeer goed op de hoogte over hoe de zwarten leefden. Hij sprak dan ook perfect hun taal. Er was wel voor hem een nadeel aan verbonden. Elke maand moesten we een controle ondergaan voor wat betreft geslachtsziekten. Hij, die frequent een inboorlingendorp bezocht, moest meermaals een kuur ondergaan door het feit dat hij aangetast was. Steeds zei hij “Nu is het gedaan, nooit meer!” Maar lang kon hij het niet volhouden en moest hij weer een serie spuitjes krijgen. Ik die zulke schrik had voor deze ziekten, heb het daar toch wel leren relativeren.

Inlandse schone, maar met soms nare gevolgen.

Dat er sommige zaken waren die niet door de beugel konden, spreekt voor zich. Zo moesten de zwarte koks frikadellen draaien voor het middagmaal. Twee man had ik daartoe de opdracht gegeven. Eerst gecontroleerd of de handen gewassen waren, want in het warme Afrika moest men nog meer aandacht besteden aan de hygiëne. Na een tijdje ging ik zien of alles vlot verliep. Wat bleek? Ze hadden er niets beter op gevonden dan de 'bouletten' te draaien op hun blote buik. Ik kon er niet mee lachen, gaf hun een ferme uitbrander, maar ze begrepen het niet goed. Wat hadden ze nu misdaan? En hoe ik ook uit legde waarom dit niet kon, het was boter aan de galg. Ze waren niet slimmer of gewoon dwarsliggers. Niet een-, maar meermaals gebeurde het dat ze een sigaret wilden aansteken aan de waarschuwinglampjes van de elektrische apparaten. In de keuken mocht er niet gerookt worden, maar bij de pauzes konden ze buiten gerust roken. Men kon steeds zeggen dat het onmogelijk was vuur te nemen aan de lampjes, het was boter aan de galg. 'Moto' was voor hen vuur of warmte en het lampje brandde, dus was het moto.

Op zeker ogenblik had ik gemerkt dat Puis, één van de koks, op het einde van zijn dagtaak een doos Vim meenam naar de douche om zich te wassen. Ik sprak hem er over aan om te weten wat hij met die Vim deed. Het antwoord was simpel. Bwana Callebert, één van de koks van de para's, had hem gezegd, dat hij zich moest wassen met Vim. Hij zou dan ook blank worden. Hij geloofde het en ik kon hem van het idee niet af brengen. Ik liet hem dan ook maar doen. Zo waren er veel dingen die voor ons onvoorstelbaar waren. Op een dag komt men mij verwittigen dat de keukenmixer niet meer werkt. Ik spreek hier over een grote machine, die in grootkeukens gebruikt wordt. Om tonijnsalade te maken moest de tonijn met mayonaise vermengd worden in het apparaat, maar hoe men ook op de schakelaar drukte er bewoog niets. Iedereen had reeds geprobeerd, maar geen resultaat. Ik overschouwde de zaak. Alle zwarten palaberden maar, zelfs de capita had reeds

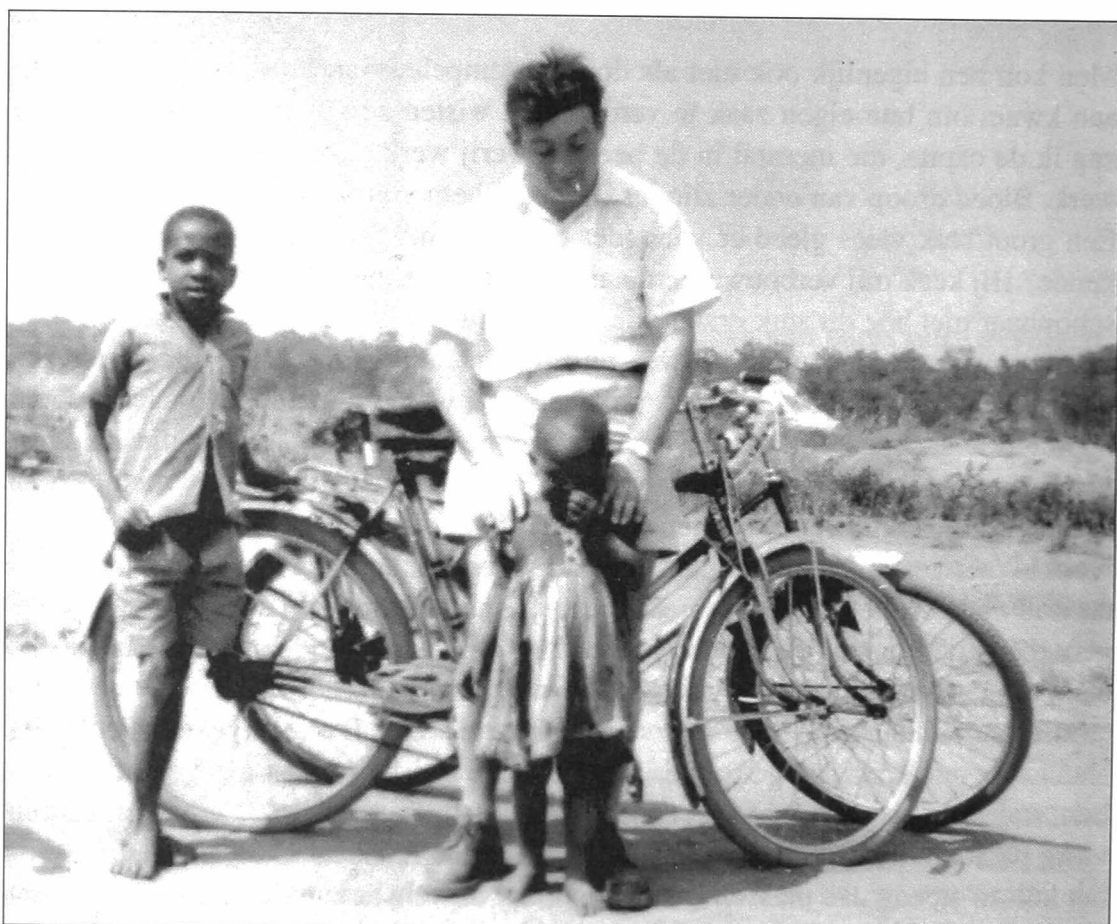

meerdere malen op de knop gedrukt, maar de machine gaf geen kik. Snel had ik het door, de zekering was zeker gesprongen. Zonder op hun getetter in te gaan, ging ik naar de zekeringenkast achter de keuken, verving de kapotte zekering en keerde terug naar de plaats des onheil. Ik maakte er hen attent op dat bwana de zaak zou oplossen. Met wat omhaal bediende ik de schakelaar en wat voor hen onmogelijk bleek, de machine schoot in gang. Kreten van bewondering en respect vielen mij te beurt. Hier had ik punten gescoord! Het waren zulke kleine zaken die niet alleen het gezag maar ook het vertrouwen in hun chef bevorderden.

Men kon hen eigenlijk ook niet als dom bestempelen, integendeel! Als het er op aan kwam om hun eigen zaak te verdedigen, wisten ze van wanten. Op een dag zag ik de capita, die meestal in de beenhouwerij werkte, bij het verlaten van zijn werk. Bloed droop van onder zijn jas. Ik beval hem zijn jas te openen. Wat bleek? Een groot stuk vlees gleed er vanonder op de grond. Ik vroeg hem wat dit betekende? Hij keek mij verbouwereerd aan. Hoe was dit mogelijk? Neen, hij begreep schijnbaar niet hoe dit stuk onder zijn jas gekomen was en vol overtuiging trachtte hij me wijs te maken dat hij werkelijk van niets wist. Met een uitbrander van mij en de adjudant is hij er van af gekomen. Het was een te goede kracht om hem kwijt te spelen. Eigenlijk kon ik hem wel wat begrijpen. Bij ons was alles in overvloed en wie niets heeft tracht ook wel een graantje mee te pikken. Zo vertelde een van de kolonials mij dat bij hen thuis de boy een moambe, dit is een bereiding van kip met gestampte palmnoten en olie en zeer pikante saus, klaar gemaakt had en 's avonds bij het opdienen bleek dat er maar één kippenbil was. Op het matje geroepen bij zijn baas hield de boy bij hoog en bij laag staande dat deze kip slechts een poot had. Hij was verontwaardigd toen hij niet werd geloofd.

Als ze iets wilden gingen ze ook steeds sluw te werk. B.v. een postuurtje of iets anders dat hun aandacht getrokken had en dat ze gaarne zouden meegenomen hebben, stalen ze niet zo maar. Het object dat hun aandacht getrokken had en op een vaste plaats in de eetkamer of waar ook stond, verhuisden ze bij het afstoffen of het kuisen steeds van plaats, van de kast naar de vensterbank en zo verder. Zodat het na enige tijd niet meer opviel dat het er niet meer stond. Op een goede dag was het verdwenen, maar dat merkte men pas als het reeds een tijdje weg was en dikwijls de boy eveneens. Zo vroeg Kalamba, een jonge kok die eveneens mijn kamer kuiste, op een dag toen hij laat gewerkt had of hij mijn fiets mocht gebruiken om naar huis te rijden. Ik had een fiets van 't kamp om mij daar te verplaatsen. Ik stemde toe, maar na een paar dagen was mijn vehikel nog niet terug. Ik maakte er hem attent op dat hij onverwijld de fiets moest terug brengen, maar aan zijn gezichtsuitdrukking kon ik zien dat er iets haperde. De dag erop stond hij aan mijn deur met de fiets. Wat bleek? De bel en het licht waren er af en de fiets bevond zich in erbarmelijke toestand. Veel uitleg kon Kalamba niet geven. Ik begreep dat de andere de fiets gepluimd hadden. Zo kon men inboorlingen zien met fietsen waar er een groot aantal fietsbellen op gemonteerd waren. De zwarten hadden er geen benul van waarvoor een fietsbel eigenlijk diende en in hun ogen hoe meer bellen hoe meer prestige. Velen droegen zelfs een hoed met binnenin een spiegel of een

bril zonder glazen. Dit gaf hun een superieur gevoel tegenover hun medeburgers en bracht hen in hun ogen dicht bij het niveau van de blanken. Hen het hoe en het waarom van dit alles uitleggen, had geen zin. Het beste was hen laten doen. Om uit dit alles te concluderen dat ze dom waren, is zeker niet aangewezen. Maar hun opleiding en de evolutie die ze op een korte termijn moesten meemaken, droegen meestal bij tot voor ons westerlingen abnormale toestanden. Ik wil nu dit thema afsluiten, echter niet zonder iets dat mij steeds bijgebleven is, aan te halen.

Mogen wij even uw fiets lenen?

Op een dag gaf ik Kalamba, waar ik het reeds eerder over had, de opdracht zeven pakjes maïzena te halen in het magazijn dat een twintigtal meter van de keuken gelegen was. Zoals algemeen geweten dragen de zwarten hun lasten op het hoofd, vooral de vrouwen, naar hun geploegheden. Daar we de maïzena dringend nodig hadden in de keuken wachtte ik aan de ingangdeur. Er stond een flinke bries en ik zag Kalamba afkomen met de zeven pakjes opgestapeld op zijn hoofd. Op een zeker ogenblik moest hij van achter een beschuttende muur komen, vlak in de wind. Ik dacht "Nu gaat hij verplicht zijn om die pakjes toch in de handen te nemen," maar nee, hij laveerde voorbij de muur en draaide zijn hoofd om de wind op te vangen. Het was of zijn lichaam niet bewoog en zijn hoofd verschoof op zijn nek. De pakjes bleven opgestapeld recht staan. Zoiets hield ik niet voor mogelijk.

Ik heb er niet op gereageerd toen hij bij mij kwam, maar dit heeft een indruk op mij nagelaten, waar ik na al die jaren steeds moet aan terug denken.

De tijd van aanpassen was zo stilaan voorbij en ik verwonderde mij niet meer als ik dingen zag die, in de ogen van een blanke, absurd waren. Veel contact met het thuisfront had ik niet. Ongeveer om de drie weken kreeg ik een brief met wat nieuws hoe het thuis was. De wereldradio hield mij wel wat op de hoogte hoe het politiek gezien reilde en zeilde in het Vaderland. De juiste datum weet ik niet meer, maar ik kreeg bericht dat mijn nicht ging trouwen. Daar ik niet van de partij kon zijn, voelde ik mij toch verplicht een telegram met gelukwensen te sturen. Dit kon echter alleen vanuit Kamina-stad, een vijftiwintigtal kilometer van mijn verblijfplaats. De Wancker, een burgerkok, die ook tewerkgesteld was op de basis, zou mij met zijn moto naar het station brengen, waar het telegraafkantoor gelegen was. Na de middag de baan op om mijn plicht te volbrengen. Alles verliep vlot, alhoewel het niet gemakkelijk was om in het mulle zand recht te blijven met de moto. Eens het telegram verstuurd, wilde mijn vervoerder van de gelegenheid gebruik maken om een collega-kok, die in de keuken van Hôtel de la Gare de scepter zwaaide, een bezoekje te brengen. Die had juist zijn dagtaak volbracht en nodigde ons uit op zijn kamer, waar hij zich eerst wilde verfrissen om met ons mee op stap te gaan. Op stap is natuurlijk een groot woord. Buiten Hôtel de la Gare was er alleen nog Hôtel des Aviateurs en nog wel een of andere kroeg, maar veel stelde dit allemaal niet voor. Het beste kon ik Kamina-stad vergelijken met een stadje uit de films van de Far-West: een niet verharde baan met roodachtig zand, veel stof, langs beide zijden greppels om het water op te vangen in het regenseizoen en dat was het dan. “Iets drinken?” stelde de collega ons voor. Veel tijd om te beslissen was er niet. Drie glazen potten met oren, die meestal gebruikt werden om bier in te schenken, werden op tafel gedeponerd. Een fles whisky uit de frigo ontstopt en geledigd in de drie potten. “Santé,” en we konden drinken. Zelf was ik geen whiskydrinker en na zo een grote pot voelde ik mij al niet zo lekker, maar ik wilde mij toch niet laten kennen en slokte het maar naar binnen en nu op stap. Hôtel des Aviateurs: de frisse pinten smaakten al heel wat beter, maar hoe verder de avond vorderde, hoe meer ik het gevoel kreeg dat er met mij iets aan het mislopen was. Na wat gebrakt te hebben, kon ik wat bekomen in de open lucht op de barza. Rond 23.30 u komen de anderen buitengezwalpt, afscheid genomen en wij de moto op richting Kamina. Alles lag er verlaten bij en het was een heldere nacht. Snel werd er niet gereden, maar na ongeveer vijf kilometer kwamen we in een laag mul zand terecht, de moto schuift weg en daar lagen we. Door de geringe snelheid had geen van ons beiden zich pijn gedaan. De moto was stilgevallen en ondanks verwoede pogingen om hem terug aan de praat te krijgen, liet hij het afweten. Daar stonden we dan midden in de nacht op een verlaten zandweg midden in de brousse. Mijn bestuurder maakte me verwijten dat ik door mijn zat zijn de oorzaak was van de valpartij, alhoewel ik goed opgeknapt was door de rustpauze op de barza. Zelf zag hij er belabberder uit dan ik, maar hij wilde dit niet toegeven. Na een lange tijd van proberen starten en discussiëren wie de schuld had, zei ik “Als het zo is, ga ik te voet.” Ik

besepte eigenlijk niet wat ik ging aanvagen. “Ga dan!” was zijn antwoord, overtuigd dat ik dit toch niet zou doen. Maar toch trok ik er op af en besepte eigenlijk niet waar ik aan begon en hoopte ook dat hij mij na een paar kilometer terug zou oppikken. Ik maar stappen, geen kat te zien, langs beide zijden de brousse, alleen het geluid van krijsende en roepende dieren in de verte.

Van alle markten thuis!

Na een tijd moest ik vaststellen dat een van mijn schoenen begon uit te slippen, de naad aan de achterkant was los gegaan. Dan maar op mijn kousen verder, maar dit lukte ook niet te best, want elk los steentje waar ik op trapte was een

marteling voor mijn voeten. Dan maar liever verder met de open schoen. Ik begon te beseffen dat ik op mijn collega niet meer moest rekenen, dus maar verder en nu en dan een kleine rustpauze inlassend. Op zeker ogenblik hoorde ik het geluid van tamtams en ritmisch gezang. “Wat kan dat betekenen midden in de nacht?” Ik besloot om op het geluid af te gaan, maar dan moest ik de weg verlaten en dat vertrouwde ik niet. Later vernam ik dat iemand in een negerdorp overleden was en de negergemeenschap de dode eerde en zo ook de boze geesten uit het dorp verjoeg. Ik stapte maar verder en rond negen uur in de morgen kwam ik moe en afgemat thuis. Ik liet mij op bed vallen, blij dat het voorbij was maar te moe om het te beseffen, slapen was mijn wens. Rond zestien uur werd ik wakker door gebonk op mijn deur. Wie stond daar? De Wancker. Ik liet hem geen uitleg doen en bracht hem ter kennis wat ik afgezien had. Zijn reactie “Gij hebt het nog goed gehad. Mijn moto heb ik niet meer in gang gekregen en heb dan ook maar besloten om te voet te gaan. Eerst een tijd mijn moto voortgeduwd, maar dat was helemaal niet te doen. Ik heb hem dan maar laten staan ik ben nog niet lang binnen gekomen. Ik heb een pick-up gezocht om mijn moto te gaan halen en ik kom u vragen of ge mee rijdt om mijn moto te helpen opladen.” Enfin, alles is uiteraard goed afgelopen, maar de trouwdag van mijn nicht zal ik nooit vergeten.

De dagen gingen voorbij met steeds meer ontdekkingen. Op een dag ging ik, na een fikse regenbui, na de siësta terug naar de keuken. Alles rook naar frisse, lichte dampen stegen op uit de warme grond. Ongeveer een uur later, toen ik op mijn stappen terugkeerde, was het of alles ontwaakt was door de regen. Waar er niets

Jambo

Groeien er hier salami's in de bomen?

stond bij mijn heengaan, waren er nu opeens bloemen ontsproten. Het was of ze tevoorschijn getoverd waren. Ik was in de natuur opgegroeid en daar had ik oog voor, het boeide mij. Op een dag kruiste een kameleon mijn pad. Het was fascinerend om te zien hoe hij van kleur veranderde en hij zich op een andere ondergrond direct aanpaste aan de omgeving. Ik heb hem trouwens meegenomen naar mijn kamer, waar hij mij boeide met hoe hij vliegen en insecten van op een afstand met zijn flitsende tong naar binnen haalde.

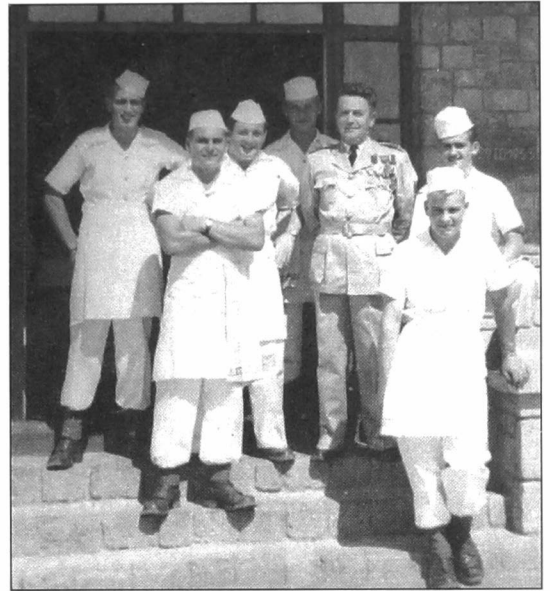

Mei 1955. Bezoek van Koning Boudewijn aan de basis Kamina.

De eerste maanden van 1955 kwam het bericht, dat Koning Boudewijn een bezoek ging brengen aan Belgisch-Kongo. Ook de basis Kamina zou bezocht worden. Het was dan als het ware dat een zenuwachtig virus zijn intrede had gedaan. Alles moest tot in de puntjes in orde zijn. Waar anders alles zijn beloop had, werd er nu rondgeneusd wat er kon verbeterd worden. Wat bijpassen hier, een verfborstel daar. De hoogsten in graad, die anders nergens met stokken te bespeuren waren, voerden nu het hoogste woord en waren opeens overal paraat. De planning van het bezoek werd te pas en onpas geraadpleegd want niets mocht mis gaan. Iedereen, van blank tot zwart, was als het ware van de microbe gebeten. Ikzelf keek er ook naar uit, maar zou toch blij zijn als al dat gedoe zou voorbij zijn. Eens de Koning aangekomen in Kongo, werd alles zoveel mogelijk gevolgd op radio, zijn bezoek aan Leopoldstad en verder. Het enthousiasme van de inlandse bevolking en het gulle onthaal overal vergrootte nog de spanning op de basis. Volgens planning zou Zijne Majesteit ook onze keuken bezoeken om te zien hoe modern we ingericht waren. Alles werd tot in de details geregeld. Iedereen kende zijn plaats. De adjudant-beheerder zou de Koning opwachten aan de deur. De koude schotels, die we klaar gemaakt hadden, stonden uitgesteld op een lange tafel. Ikzelf stond achter de tafel met achter mij de koks van de para's en dan het zwarte keukenpersoneel. Als de Koning vragen zou stellen over de klaargemaakte schotels en zo meer, zou ik hem antwoorden. Ik had wel al het een en het ander meegemaakt, maar toch voelde ik mij wat zenuwachtig. De grote dag brak aan, alles was netjes, proper en in orde. De zwartjes nog eens goed de les gelezen wat ze moesten doen, maar vooral wat ze niet mochten doen, want ze waren in alle staten en moeilijk in te tomen. Een paar uur voor de aankomst van het koninklijk gezelschap reden sproeiwagens op en af om de baan zoveel mogelijk stofvrij te maken. Wijzelf, de koks, dronken ons nog wat moed in met een paar Simbas. Het uur 'suprême. Militaire Politie op moto's en in open wagens openden de stoet, gevolgd door de wagen met Koning Boudewijn en verder een ganse meute slippendragers. De Koning betrad het keukencomplex. De adjudant verwelkomde hem aan de deur, Zijne Majesteit knikte even en ging dwars door de keuken naar de deur aan de andere zijde, gunde de keuken en ons zelfs

geen blik, integendeel. Bij zijn passage keek hij door het raam naar buiten. Sommige van zijn volgelingen keken met argusogen of bij ons wel alles piekfijn in orde was. Het gevolg stapte buiten terug in de wagens en weg waren ze. Iedereen stond paf: geen blik, geen groet! De zwarten begrepen er ook niet veel van, maar ze trokken er zich niet veel van aan en liepen dansend en springend mee met de vertrekkende karavaan. Voor ons, de blanke koks, kon gans het gedoe gestolen worden. Maanden zoveel heisa voor niets. We zouden er dan zelf maar een feest van maken en trokken samen de kantine in. Eigenlijk heeft mijn geloof en trouw aan de dynastie hier wel een ferme deuk gekregen. Bij nader inzien moet ik wel tot de conclusie komen, dat Boudewijn zelf wel het grootste slachtoffer was van al dat hem opgelegde gedoe, want hij zag er moe en afgemat uit.

Paraat voor de ontvangst!

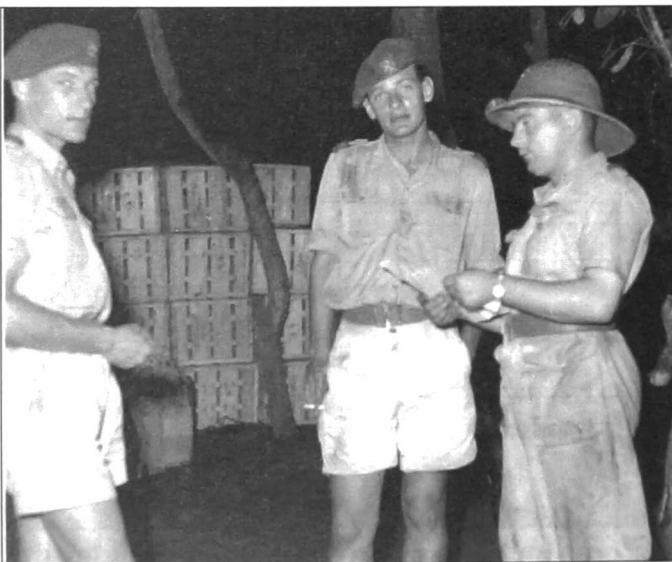
Maar de Koning gunt ons geen blik!

Spiesken aan de gedenksteen ter ere van het bezoek van Koning Boudewijn.

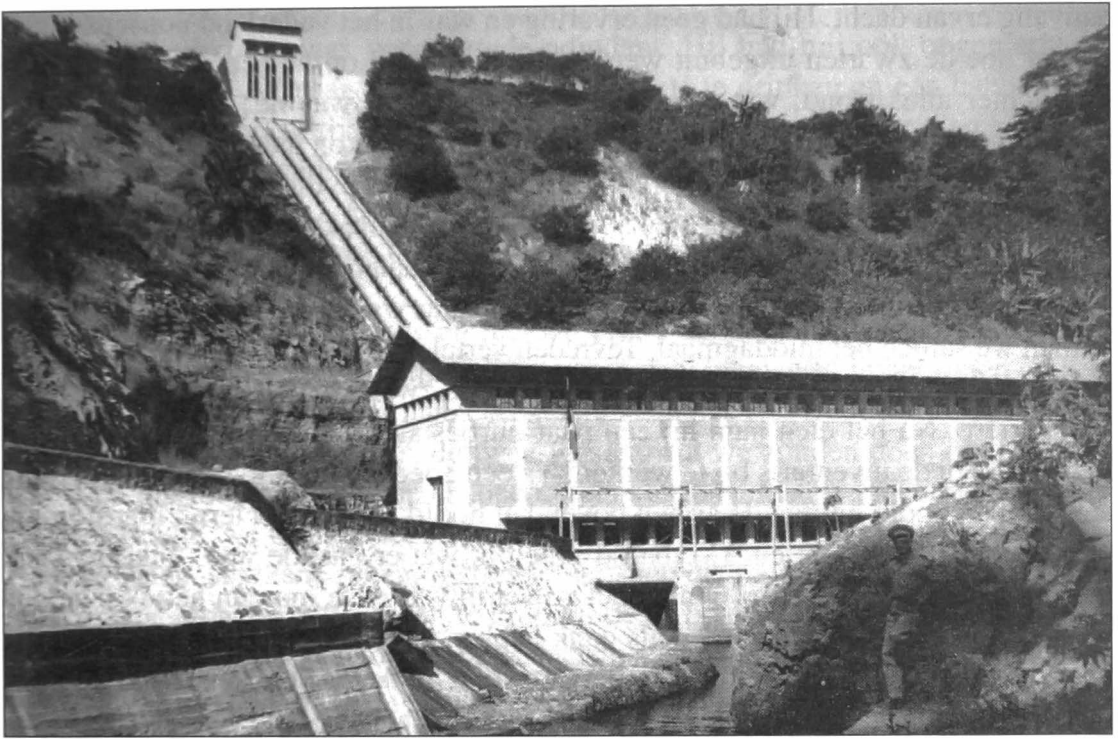
Als de para's in het kamp bleven hadden we goed ons werk in de keuken, maar dikwijls waren ze op manoeuvres in de brousse. Dan was het heel wat kalmer bij ons. Op een dag werd ik ontboden bij de Commandant van de koloniale militairen. Ze zouden ook op manoeuvres gaan, samen met de para's, dicht bij de elektriciteitscentrale van Kilubi. Aangekomen op de plaats waar ons kampement moest opgeslagen worden, vluchtten snel een paar apen weg in de bomen. Twee zwarten waren meegekomen om ons bij te staan bij de installatie van de veldkeuken. Mijn collega en ik waren vertrouwd met het installeren van veldkeukens in Duitsland, dus geen probleem, tot we tot de vaststelling kwamen dat de verantwoordelijke voor het materiaal de vuren vergeten was. De commandant die de oefening leidde kwam ter plaatse kijken hoe we het probleem zouden kunnen oplossen. Er werd met ons overlegd en we bevestigden dat we ons plan wel zouden trekken, als we genoeg sprokkelhout ter beschikking hadden. Geen probleem. Iedereen werd gemobiliseerd om droog hout aan te brengen. Er werd een ondiepe kuil gegraven, zo wat als een lange loopgracht. De grond werd licht doordrenkt met benzine, het droge hout er bovenop gelegd en de standers waar de kookketels moesten op komen plaatsten we over de loopgracht. Dan de gevulde kookketels geplaatst en nu van op afstand een kleine conservendoos, gevuld met zand doordrenkt met benzine, aangestoken en in de loopgracht gegooid. In een mum van tijd brandde het geheel. Eens de benzinedampen verbrand waren had het droge hout vuur gevat en we hadden zoiets als een barbecue. Er was een nadeel: lang konden we niet aan de kookketels blijven. Door het brandende hout prikten onze ogen. Eens het donker werd, konden we ons voor de verlichting ook grotendeels behelpen met gevulde dozen met door benzine nat gemaakt zand.

In de nacht voerden de para's een schijnaanval uit op ons kamp: veel geweer- en mitrailleurvuur, met als gevolg dat de twee zwarten, die mee gekomen waren om ons te helpen, van schrik hun biezen pakten. Slechts na de middag doken ze terug op uit het bos. Al bij al brachten we onze opdracht tot een goed einde en konden we tevreden naar de basis terugkeren.

Spiesken in overleg met enkele officieren in de donkere brousse.

De elektriciteitscentrale te Kilubi.

Intussen had ik ook kennis gemaakt met een familie uit Wachtebeke. Mijn vader had me laten weten dat een bekende van hem, waarmee hij samen gedurende de oorlog bij de weerstand was, ook te Kamina verbleef. Het was voor mij niet moeilijk hem op te sporen. Zelf was ik blij iemand uit mijn streek te ontmoeten. Hijzelf verbleef met vrouw en twee kinderen op de basis, echter wel bij de mannen van het vliegwezen. Zeer veel contact met mij was er niet, want de vliegbasis was een heel eind verwijderd van de plaats waar ik mijn stek had. Wel kon ik af en toe mee met hem en zijn familie op uitstap buiten de basis. Het was voor mij ook een geruststelling dat ik wist waar naartoe als ik problemen zou hebben. Hij was ook fotofanaat en menige foto die hier afgedrukt is, heeft hij voor mij ontwikkeld.

Er was ook verandering gekomen in het beheer van de keuken. Voor onze adjudant naderde stilaan de tijd om terug te keren naar België. Een plaatsvervanger was intussen aangekomen en na ongeveer een maand samenwerking, moest deze de klus zelf dienen te klaren. Mijn vertrouwde chef kreeg voor zijn laatste maanden een andere opdracht. Dit alles tot mijn grote spijt. Van hem had ik veel geleerd en de verhouding tot elkaar was steeds uitstekend verlopen. Maar kom, de nieuwkomer was ook niet mis, wel een heel ander type. De kantine was voor hem taboe. Hij was zeer zuinig, om niet te zeggen gierig. Het was zelfs zo dat hij niet eens een fles water kocht om zijn dorst te lessen. Hij nam genoeg met kraantjeswater. Voor ons was dit onbegrijpelijk, maar ja, ieder heeft zijn eigen opvattingen en dat dient gerespecteerd te worden. De samenwerking met hem verliep anders vlot. Hij was afkomstig uit de omgeving van Luik en was het Nederlands niet machtig. Zijn ideeën over het omgaan met de zwarten, stemden zowat overeen met wat ik bij de

aanvang ervan dacht. Hij had geen ervaring en was in het vaderland nonsens ingepompt hoe de zwarten uitgebuit werden. Ik wil er wel op wijzen dat ik later ook niet achter alles stond, wat er gebeurde, maar zo erg was het allemaal niet. In België moest men ook zijn werkgever gehoorzamen en kon men ook niet naar willekeur zijn werk aanvangen of verlaten. De goede raadgevingen van zijn voorganger ten spijt, geloofde hij nog steeds in zijn milde aanpaktheorie. Tot op een dag dat hij met een vrachtwagen een lading bier ging ophalen in het depot. Hij nam vijf zwarten mee om te laden en te lossen. Rond 11 uur was hij terug en na het lossen namen we samen het middagmaal. Tevreden vertelde hij me dat alles zeer vlot verlopen was en zei dat zijn aanpak, van hoe met de zwarten om te gaan, zijn vruchten afwierp. Na het eten nam hij een paar uurtjes siësta, daarna trok hij naar het magazijn om de inventaris bij te werken. Na een goed kwartier kwam hij, met rood aangelopen hoofd en met de armen boven het hoofd, de keuken terug ingestormd. “Les salauds, ils m’ont eu.” Verbaasd vroeg ik wat er gaande was. “Ik mankeer vier bakken bier.” riep hij, “Omdat het zo warm was deze morgen heb ik hen wat grenadinewater laten drinken en als dank hebben ze vier bakken bier gejat.” Hij, terug het voertuig in en werkelijk onderweg vond hij de lege bakken terug. Ze hadden ze gewoon van de camion gegooid. Van dan af was zijn vertrouwen in de goede wil van de zwarten fel geluwd. Hij, die zo zuinig leefde, was opeens in een klap vier bakken bier kwijtgespeeld.

Een staaltje van zijn zuinigheid wil ik hier toch eens demonstreren. Zoals ik reeds aanhaalde woonde hij te Luik. Hij was weduwnaar en betrok er op zijn eentje een appartement. Hij vertelde mij dat hij 's middags in de kazerne een lichte maaltijd nam en 's avonds zelf voor zijn eten zorgde. Op een dag ging hij wafels bakken. “Maar ge weet,” zei hij, “eerst deeg maken voor een paar wafels.” De deeg viel te dik uit, wat melk bijgevoegd, hij was te dun, terug wat bloem, tot hij een ganse pot deeg had. Maar kom de wafels lukten. Zoveel mogelijk naar binnen gespeeld, doch een heel pak bleef over. Geen probleem, nu kon hij toch een paar dagen voort. De wafels werden in een kastrol gelegd, deksel erop en elke avond wafels eten tot de daarop volgende zaterdag. Zijn dienst in de kazerne duurde dan slechts tot de middag. Dan trok hij naar huis en zou daar voort de resterende wafels verorberen. Nu citeer ik hem “Ik had mijn bord klaargezet, nam de kasserol met de wafels, lichtte het deksel op en stelde tot mijn verbazing vast dat er vingerlang haar op de wafels stond. Daar had ik dan elke dag van gegeten.” Op mijn vraag of hij dat dan niet vroeger gezien had, antwoordde hij “Neen, 's avonds was het steeds half donker als ik at en om de elektriciteitsrekening niet te hoog te laten oplopen, bleef ik steeds in het schemerduister zitten.

Nu was het ook zo dat hij kennis had met de vrouw van een rijkswachter te Luik. Hij kon er niet over zwijgen. Eens zijn periode in Kongo achter de rug, zou ze haar man verlaten om met hem te trouwen. Hij stuurde haar trouwens elke maand geld op, dat ze op een apart boekje zette tegen zijn terugkeer. Zelf keerde ik veel vroeger dan hij naar het vaderland terug en het toeval wou, dat ik een drietal jaar later op het perron stond in Brussel Noord om de trein te nemen naar Antwerpen. Op het tegenoverliggende perron zag ik een militair staan, die ook op een trein wacht-

te. En werkelijk, het was voornoemde adjudant. Hij had mij ook opgemerkt en deed teken om terug naar beneden te gaan om iets te drinken en een babbeltje te slaan. Hij was er nog altijd niet goed van. Zijn geliefde was bij haar man gebleven en naar het grootste gedeelte van het opgestuurde geld kon hij fluiten. Dat dit juist hem moest overkomen. Veel ruchtbaarheid durfde hij er niet aan geven uit angst voor de echtgenoot rijkswachter, die naar mijn mening zelf in het complot zat.

Buiten dit alles waren er intussen nieuwe para's aangekomen op de basis en de meegekomen koks hadden zich reeds voor een deel ingewerkt in het reilen en zeilen in de keuken. De tijd was aangebroken om aan het voorziene verlof te denken. Ik sprak af met mijn collega's, de twee Jossen, wat we zouden doen om ons verlof zo prettig mogelijk te laten verlopen. Veel keuze hadden we niet. Het was niet zoals in België, we gaan naar zee of de Ardennen. Hier moesten we onze vindingrijkheid laten spreken, rekening houdende met de mogelijkheden die ons ter beschikking stonden. We gingen te rade bij de miliciens kolonialen, die ons aanraadden het vliegtuig te nemen naar Elisabethstad, of een wagen te huren en er zo op uit te trekken. Na overleg besloten we het laatste te doen. Jozef I kon een wagen besturen en had een rijbrevet, dus zou dit geen probleem opleveren. Alles werd in gereedheid gebracht. Proviand, voor een paar maanden leven in de brousse, was geen probleem, daar we alle drie aan de bron zaten. Kookvuurtje, bussen met het nodige water, enfin, alles wat we nodig hadden om een tijdje zonder problemen de brousse te kunnen intrekken.

Wachten op Vinck, met onze plannen op tafel.

Alles goed en wel, maar daarmee hadden we nog geen wagen. We lieten ons naar Kamina-stad brengen en wendden ons tot een van de garages die daar waren. Alles uitgelegd, de zaakvoerder was akkoord, maar een zwarte chauffeur zou ons begeleiden. Dit beviel ons heel wat minder. We zouden opgescheept zitten met een pottenkijker en bovenop moesten we instaan voor zijn logies en eten. Het risico bestond ook dat hij er met de wagen zou vandoor gaan en ons in de brousse achterlaten. We ketsten het voorstel af. De moed zonk ons reeds wat in de schoenen. Zouden we nog wel kunnen genieten van de vakantie zoals gepland? We wendden ons tot de andere garage. De zaakvoerder hier luisterde meer geïnteresseerd en na even nadenken, kwam hij met het volgende voorstel op de proppen. “Verhuren doe ik niet, maar ik sta hier met een wagen die wel voor jullie geschikt zou zijn. Ge kunt hem voor een prijsje kopen, anders blijft hij hier toch maar staan. Voort kunt ge er mee doen wat ge wilt en het zal zeker niet duurder komen dan een huurwagen. Kom ik zal even tonen wat ik staan heb,” gaat de garagehouder verder. Achteraan stonden een paar afgedankte of buiten gebruik zijnde wagens. Hij loodst ons naar een nogal deftig uitzijnde wagen, wel bedekt met stof. Het was een Buick van 1951. We waren halfweg ‘55, dus zo oud was hij niet. We vroegen de prijs. “Vijftienduizend frank,” zei hij. We overlegden. Elk vijfduizend frank en de wagen was van ons. Jos I, die de taak van chauffeur op zich zou nemen, vroeg of we er een proefrit konden mee maken. Dit viel echter tegen, de batterij bleek plat te zijn. De garagist stelde voor om 's anderdaagsmorgens terug te komen. Hij zou de wagen laten opknappen en zorgen voor een nieuwe batterij. Zo afgesproken. We namen een kamer in het Hôtel de la Gare, om niet te veel tijd te verliezen. Ons verlof had reeds een aanvang genomen en elke dag was een verloren dag. Alles nog eens goed overlegd en rond 9 u boden we ons terug aan in de garage. De wagen stond reeds te blinken. Alles zoveel mogelijk gekeurd, we vroegen nog eens naar de prijs en toen we niet direct toehapten zei de garagist “Kom 10.000fr is goed.” Nog even overlegd “7.500 is ons bod.” “Ja maar ge gaat mij er nu toch niet laten mee zitten? Ik heb hem laten opkuisen. Kom het is goed, 7.500.” Alhoewel we afgesproken hadden om de aankoopsom door drie te delen, bleek dat alleen ik mijn checkboek bij had. Ik schreef dan maar de check voor het hele bedrag uit. We zouden dat dan later wel regelen, hetgeen echter nooit gebeurd is. Niet dat mijn compagnons niet wilden betalen, maar er werd echter nooit meer over gesproken. De wagen in en naar de basis om onze spullen in te laden, plaats was er genoeg. Alles nog eens gecheckt, vers wit hemdje aangetrokken, korte broek, de hoed op, alledrie vooraan op de zetel en weg waren we. Niemand van ons drieën dacht aan verzekering, inschrijving van de wagen en zomeer. Eigenlijk dachten we er wel aan maar we

zouden minstens een paar dagen verliezen voor deze administratieve rompslomp. We waren er ons wel van bewust dat we niemand schade mochten toebrengen met de wagen. Tegen een boom of ander obstakel rijden was niet zo erg. In het slechtste geval konden we de wagen gewoon achterlaten. Zelf was ik er mij niet zo van bewust, dat het mijn wagen was en ik voor de kosten zou opdraaien. Door ‘kenners’ was ons op het hart gedrukt, dat er meestal weinig of geen verkeer was op de

weg die we zouden volgen. Het was mogelijk dat er op een dag twee wagens deze route namen, maar evengoed kon het zijn dat er gedurende 8 dagen en zelfs meer geen passage was. We moesten zien dat we het nodige mee hadden om indien nodig ons plan te kunnen trekken. We waren er echter gerust in. Voor alles was gezorgd, vooral wat eten en drinken betrof.

De baan was een kronkelend pad met veel putten, stof, zand en hier en daar stenen en keien. Alles verliep vlot. Tot nu toe had niemand ons pad gekruist en hadden we niets speciaals gezien. Hoeveel kilometer we reeds afgelegd hadden, weet ik eigenlijk niet goed, 25, 50 of meer, toen opeens een slag, de wagen helde wat over. Wat nu? Uitgestapt en wat bleek? Een achterband had het begeven. Geen paniek! De krik uit de wagen, het reservewiel ook en alles zou vlug opgelost zijn.

Spiesken zal het wel uitleggen,

en Jos zal het wel herstellen!

Het verwisselen van de band verliep vlot tot Jos onze chauffeur die zich met die taak belastte, riep “Kijk eens hier onder de wagen, dit is wat!” Wij, de overige twee, ons plat gelegd en ja, een fijn straaltje benzine spoot uit de benzinetank. De schokdempers waren namelijk versleten, hetgeen daar bij elke wagen van vier jaar oud of meer een feit was door het rijden door putten en over bulten. Nu was de achterkant van de wagen, met de benzinetank die onderaan hing, op een steen gesmakt met een lek als gevolg. We moesten iets zoeken om het lek te dichten. Sparadrap, neen, de benzine loste ogenblikkelijk de kleefstof op. Chewing gum! Rap wat gekauwd, maar ook hier was de benzine de spelbreker. Lang konden we echter niet experimenteren. Alles omgedraaid in de wagen om toch iets te vinden, tot een van ons, ik weet zelf niet wie, zei “Laat het ons eens proberen met ‘LaVache qui rit’.” We hadden toch doosjes smeerkaas genoeg bij. Zonder veel enthousiasme onder de wagen de kaas in het piepkleine gaatje geduwd en wonder boven wonder het leek te lukken. Er werd snel overlegd wat we zouden doen. Terug naar Kamina of het er op wagen verder te rijden. Terugkeren zag niemand van ons eigenlijk zitten. Voor daar alles in orde zou gebracht zijn, zat er al een heel deel van ons verlof op. Maar verder rijden hield dan ook zijn risico in. Na rijp beraad en wat discussie besloten we dan toch maar voor het laatste, we zouden wel zien.

Water halen en bijvullen.

Met goede moed reden we verder, ook met de hoop dat onze reparatie zou stand houden. Na ongeveer elke 5 km werd er gestopt. Een van ons kroop onder de wagen “Geef eens wat Vache qui rit,” bij de eerste vaststelling dat de dichting het aan het begeven was en dan maar verder, op hoop van zegen. Intussen was de maag aan ‘t knorren gegaan. Er werd een pauze ingelast om de inwendige mens te spijzen. Een dorpje, dat niet ver van de baan gelegen was, werd bezocht en het viel wel op dat er geen enkele man te bespeuren was. Ofwel genoten ze van de siësta

of ze zaten ze ergens te palaberen of waren zorgezegd op jacht. De vrouwen waren druk in de weer met het stampen van maniok of bewerkten het veld en de kinderen lieten hun bezigheden in de steek om rond ons te zwermen en om matabis (fooien) te bedelen.

Potje koken in de brousse...

... of langs de kant van de weg.

We waren nu in het park van Upemba, een half en half beschermd gebied, waar menige olifant en ander wild dier een zekere bescherming genoten. Zelf hebben we geen olifanten gezien, wel de grote hopen ontlasting die ze achtergelaten hadden. Door de kolonialen was er ons op gewezen dat, moesten we het pad van de olifanten kruisen, we gewoon stil moesten staan, vooral geen bruske bewegingen maken en wachten, hoe lang het ook mocht duren, tot de kudde voorbij getrokken was. Gelukkig hebben we er geen rekening moeten mee houden. Tegen de avond kwamen we toe te Bukama, een klein stadje aan de boorden van de Lualaba (Kongostroom). We waren doodop van het uitstappen en het onder de wagen krui-
pen om de toestand van het benzinelek te controleren en zwart van het stof en het vuil. Van onze witte tenue was niet veel meer te bespeuren.

Op de barza (terras) van een klein hotelletje konden we wat bekomen bij een frisse pint. De zaak werd gerund door een Portugees echtpaar. Een kamer bekomen om te overnachten was geen probleem. Een goed stortbad maakte ons weerom toonbaar. Na het avondmaal maakten we kennis met de zoon des huizes, die heel wat van mechaniek en aanverwanten scheen af te weten. We vertelden ons weder-
varen en ogenblikkelijk was hij bereid 's anderdaags onze wagen eens van nader-
bij te bekijken en er een oplossing voor te vinden. Met nieuwe moed trokken we dan later naar bed. De dag daarop stond onze mechaniker reeds te trappelen toen we nog het ontbijt namen. Op een braak liggend stuk grond was een langwerpige kuil gegraven daarop aan de zijkanten twee planken, daarop plaatste hij ons vehi-
kel. Na een grondige inspectie oonderaan besloot hij de benzinetank te demonteren om het lek dicht te lassen. We gaven onze zegen, wat konden we ook anders doen, maar heel gerust was ik er toch niet in. Met mijn luttele kennis van techniek begreep ik toch, dat bij deze werkzaamheden ontploffingsgevaar kon optreden. Maar kom, hij bracht de klus tot een goed einde. Eerst zoveel mogelijk ontluicht, dan vol gedaan met water om de laatste gassen uit de tank te verwijderen, en ter-
wijl wij een eerste verkenning maakten in de omgeving werd het lek gedicht. Nu werd overlegd met de vakman wat er gedaan moest worden om niet een tweede maal met hetzelfde probleem te maken te krijgen. De speekwoordelijke ezel die zich geen tweemaal aan dezelfde steen stoot, kwam hier letterlijk goed van pas.

De Portugees had een oplossing. Er was plaats genoeg in de wagen en hij stelde voor de benzinetank in de koffer te plaatsen. De slechte schokdempers konden ons dan geen parten meer spelen. Bij een stevige frisse pint beklonken we 's avonds de zaak. 's Anderdaags zou een gat door het koetswerk gemaakt worden om zo de benzineleiding naar de koffer te leiden.

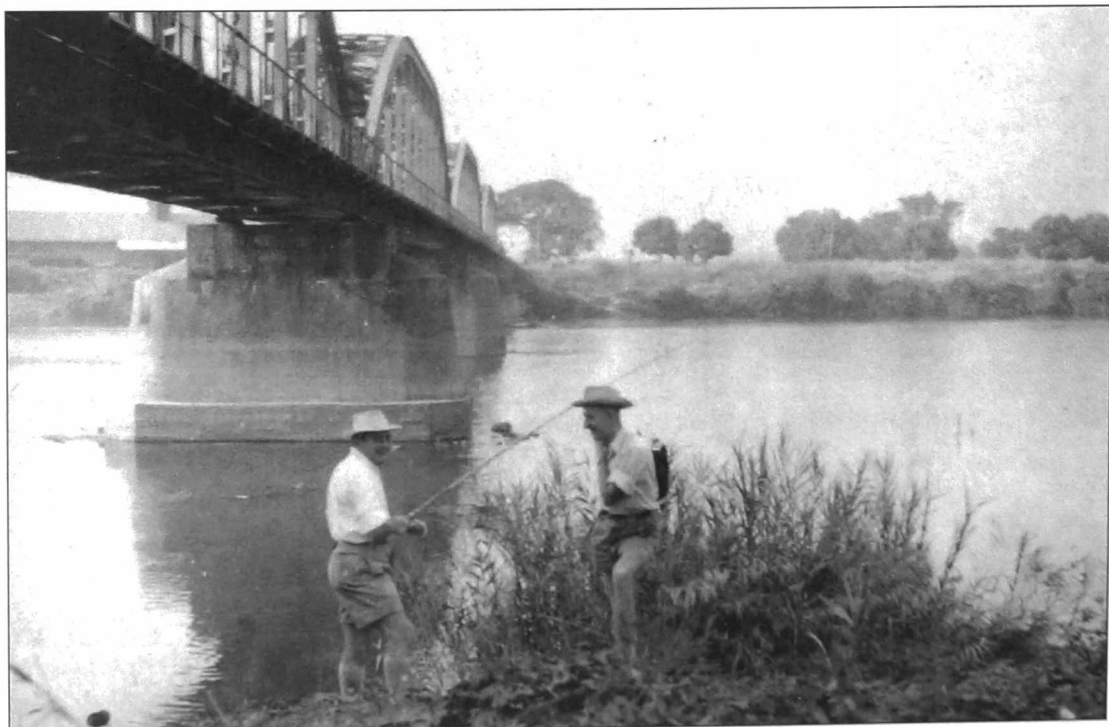

Terwijl sommigen verpozen op het terras van het hotel.....

..... mogen de anderen het vuile werk opknappen!

Terwijl we aan een tafel nog wat nakaarten, stapte opeens een blanke vrouw de zaak binnen met aan een leiband twee luipaarden. Onze mond viel open van verbazing. De twee dieren gingen braafjes onder tafel aan haar voeten liggen, terwijl een man, die haar vergezelde, een bestelling plaatste en eveneens aan tafel ging zitten. Zoiets maakte een geweldige indruk op ons. Dit hielden we niet voor mogelijk. Voor we eigenlijk nader kennis konden maken, hadden ze hun drankje binnen en verdwenen ze met de twee katachtigen naar buiten. De zoon des huizes, die onze verbazing gezien had, vertelde dat deze dieren gelijk kleine katjes als huisdier opgevoed waren bij het echtpaar en dat ze er tot nu toe geen last mee hadden. Het beviel ons wel te Bukama, bij het park van Upemba en aan de Lualaba. We besloten dan ook ons verdere vakantiedagen daar door te brengen en de omgeving te verkennen. We trokken er op uit om te vissen, maar het probleem was dat we geen aas hadden. Even vragen aan een paar kleine zwarten die rond ons hingen en ja, ze zouden voor njam-njam zorgen. Ze stoven weg om een tiental minuten later terug te komen met een handvol pieren die verschrikkelijk stonken, maar kom een visser moet er wat voor over hebben. Toch intrigeerde het ons waar ze die diertjes gehaald hadden. Het was juist het droog seizoen en zeker niet evident om nu pieren te vinden. Wat bleek? Ze kwamen van een plaats waar de zwarten meestal hun behoefte gingen doen. Ondanks onze ervaring als visser slaagden we er niet in een enkele prooi aan de haak te slaan. Het was schijnbaar niet het goede tijdstip. Er was ook geen enkele zwarte visser te bespeuren. Zij waren gewoon van op de brug met harpoenen, die aan een touw bevestigd waren, de vissen beneden hen op te spietsen en meestal met succes bevestigde men ons. Zelf hadden we niet de kans hen aan het werk te zien.

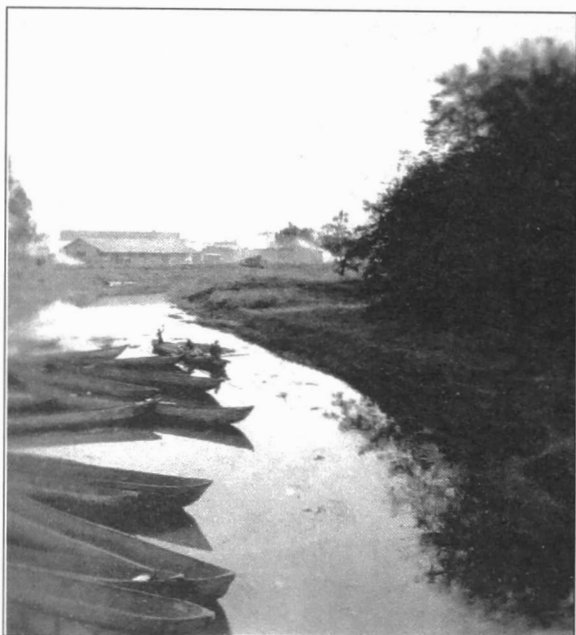

Onder de brug over de Lualaba te Bukama. Overleg over de vi^stechni^ëk.

Zou dit een goede visplaats zijn?

De volgende dagen lieten we het vissen voor wat het was en verkenden de omgeving. Op aanwijzen van de Portugees belandden we aan een meer, eigenlijk het grootste deel moeras want het was droog seizoen. Aan de rand lagen er verscheidene prauwen en snel waren we omringd door enkele zwarten, die nieuwsgierig waren wat we kwamen doen. We wilden het water op om wat meer te zien, want buiten het water dat aan de prauwen likte was er verder door de hoge begroeiing niet veel te zien. We vroegen of een van de zwarten ons met een prauw op het meer wilde rond varen. Maar geen enkele werd bereid gevonden het water op te varen. Wel mochten we gebruik maken van hun prauwen om zelf ons plan te trekken. Doch ze raadden het óns ten stelligste af. Er zaten namelijk veel nijlpaarden en krokodillen op het meer en onlangs was er nog een dorpsbewoner zijn been afgebeten door een van die dieren, wisten ze te vertellen. Daarom wilden ze nu niet meegaan. Wij lieten ons hierdoor echter niet afschrikken en besloten het er toch maar op te wagen. Zo gemakkelijk bleek dit nu ook weer niet. Bij het instappen van de smalle prauw was het voor ons bijna onmogelijk ons staande te houden. Bij de minste beweging begon het ding te wiebelen en dreigden we in het water te belanden. Dan maar twee prauwen naast elkaar gelegd, om de stabiliteit te bevorderen. Maar na een paar meter voortgesukkeld te zijn, begrepen we dat we beter onze expeditie zouden opgeven om ongelukken te voor komen. Ik begrijp nog steeds niet hoe de inboorlingen staande en met zwier met die prauwen over het water drijven. Wel zijn we gedurende ons verblijf te Bukama een deel van de Lualaba afgevaren in een prauw, maar dit onder begeleiding van een zwarte die met het grootste gemak ons naar de mooiste plekjes aan de oever laveerde.

Onze prauwen mag je gebruiken, maar wij varen niet mee

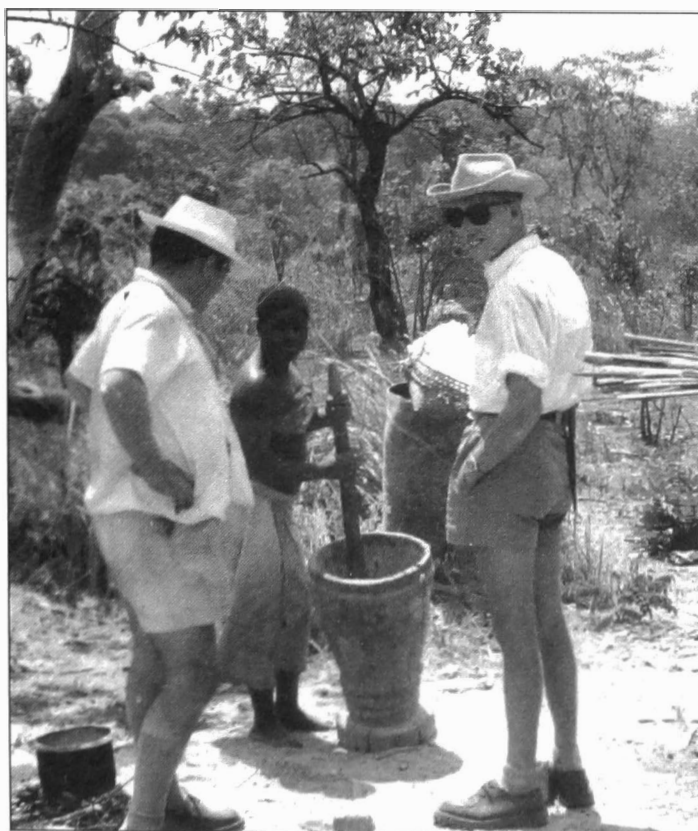

Die bootjes wiebelen nogal!

Te vroeg was de tijd aangebroken om terug te keren naar Kamina. We hadden mooie dagen beleefd. Olifanten hebben we niet gezien, wel grote hopen uitwerpselen, waar een kudde voorbijgetrokken was. Onze wagen was intussen zo goed mogelijk hersteld, zodat we zonder kleerscheuren de thuishaven bereikten.

Wie leert wat van wie?

Maniok stampen.

Terug in Kamina kwam de Buick voor mijn deur te staan. Het was trouwens mijn wagen, want de andere spraken niet meer om hun deel bij te dragen. Misschien lag dit ook wel wat aan mij, want zelf piepte ik er ook niet over. Ik had nu een wagen, maar kon er zelf niet mee rijden. Jos kwam nu en dan langs om mij ergens naartoe te voeren, tot hij kennis kreeg met een dochter van een militair, die met zijn familie een vijftal kilometer verderop woonde. Nu kwam hij bijna elke dag de wagen halen om zijn liefje te bezoeken. Tot op een dag de andere Jos en ik besloten hadden een uitstapje naar Kamina-stad te doen. Onze chauffeur zou ons wel weg brengen en mee op stap gaan. Maar ja een verliefd man is ondoorgrondelijk en 's avonds bleek dat Jos bij zijn verloofde wilde zijn en er van onze geplande uitstap niets zou terechtkomen. Dit zon mij echter niet. Het was mijn auto en als ik hem nodig had, was een ander er mee weg. Na wat gepraat en overleg zei ik: "Als het zo is, dan blijft de wagen hier. Want dat gaat zo maar niet, ons in de steek laten." – "Ik heb een voorstel." repliceerde Jos I, "Ik rijd naar mijn lief, jullie rijden mee en ondertussen leer ik u hoe het moet." wendt hij zich tot mij. "Ge hebt toch een brevet van motocyclist en autorijden is zeker niet zoveel moeilijker. Ge kunt dan verder rijden naar Kamina. De vader van mijn meisje zal mij wel terug naar huis brengen." Dit was niet zo een slecht idee. Ik waagde het er op. We zouden wel zien. Ingestapt en de eerste lessen in het rijden gekregen. De versnellingspook bevond zich aan het stuur en op het eerste zicht leek het allemaal niet zo moeilijk. Ik had wel wat benul van ontkoppeling, gas geven en remmen, en na ongeveer vijf kilometer rijden zag ik het wel zitten. De verliefde man afgezet bij zijn verloofde en na nog enige aanwijzingen in ontvangst genomen te hebben, kroop ik met een klein hartje achter het stuur. Mijn medekompaan blies me nog wat moed in en weg waren we.

En nu zal ik maar zelf rijden.

Intussen was het beginnen donkeren. De lichten aan en bij het zien aankomen van een ander voertuig, gestopt langs de kant van de weg om het kruisen te vergemakkelijken. Dit was echter maar een paar maal het geval op het twintigtal kilometer, dat we af te leggen hadden naar Kamina. Bij het binnenrijden van de stad bemerkten we een lichte damp die van onder de motorkap opsteeg. Bij de eerste drankgelegenheid de parking op en zo goed of zo kwaad als het ging de wagen geparkeerd. Enfin we waren zonder kleerscheuren aangekomen en hadden nu we wel een pint verdiend. We installeerden ons aan een venster van waaruit we een goed zicht hadden naar buiten. Het was niet erg druk in het etablissement, een paar man aan de toog en enkele tafels bezet. We bestelden onze simba's en overlegden hoe we straks zonder kleerscheuren naar huis zouden geraken. Intussen was er iemand van een andere tafel opgestaan en naar buiten gegaan. We schonken er weinig aandacht aan, tot die persoon terug binnen kwam. Hij overlegde met de dame die hem vergezelde en intussen ook opgestaan was van de tafel. Nu richtte hij zijn blik door de zaal, ook naar ons, en vroeg met luide stem "Wil de eigenaar van de Buick die op de parking staat, zijn wagen even verzetten, zodat we weg kunnen?" Ik liep rood aan. Hoe moest ik dat klaar spelen met mijn rijkunst? Mijn metgezel keek op, en herkende de dame die de persoon in kwestie vergezelde. De herkenning was wederkerig en ze komt op ons af om ons te begroeten. Ik maakte van de gelegenheid gebruik om uit te leggen dat we in panne stonden en het onmogelijk was ons te verplaatsen. De man was akkoord om zijn best te doen om er zich uit te wringen, hetgeen uiteraard nog lukte ook. Bovendien werden we door hen nog getrakteerd op een drankje. Nu bleek dat het handelaars betrof die waren leverden in de keuken waar mijn compagnon tewerk gesteld was. Enfin, dit was ten minste goed afgelopen. Na eerst water bijgevuld te hebben, lieten we de wagen op de parking en zetten onze tocht verder naar andere etablissementen. Rond een uur besloten we, al goed aangeschoten, terug naar de basis te rijden. Het starten verliep prima en nu er helemaal geen verkeer meer was leek het of er mij niets meer kon deren. Na een vijftal kilometer stoot mijn medereiziger mij aan met de vraag "Toon het mij eens en laat mij ook eens rijden." We wisselden van plaats. Ik legde hem alles uit, alsof ik een volleerd rij-instructeur was en wonder boven wonder - was het door de drank of speelden andere krachten mee? - we raakten heelhuids op onze bestemming. Nu was het hek van de dam. Ik kon rijden en verder maakte ik er dan ook gretig gebruik van, tot de tijd naderde dat we terug moesten naar het vaderland. Wat moest er met de wagen gebeuren? Meenemen ging niet, dus maar uitkijken naar een koper. Na wat rondvragen hier en daar, had ik een paar leerling-piloten, die een stage volbrachten op de basis, bereid gevonden de wagen over te nemen. 10.000 fr. was de overeengekomen prijs, dus te klagen had ik niet. Zelf had ik slechts 7.500 frank betaald. De afspraak was dat ze eerst een testrit konden maken. Maar hier kwam de aap uit de mouw. Bij de rit brak de toevoerbuis voor de brandstof, die we vroeger door de carrosserie hadden geleid. De koop ging niet door. Na wat palaberen kwamen we toch akkoord en voor 7.000 frank werd de koop definitief gesloten. Eigenlijk was dit nog zo slecht niet.

Met deze families ging ik regelmatig op uitstap. Een van hen was afkomstig uit Wachtebeke, waarvan de man deze foto nam.

De tijd brak aan om afscheid te nemen van Kamina. Op 25 september 1955 kwam een vliegtuig ons ophalen en moesten we afscheid nemen van ons nu toch al vertrouwde omgeving. Het was een mooie tijd geweest.

Klaar voor de reis naar België.

Sommige onder de zwarten waren uitgelaten toen ik vertrok. Andere, zoals de boy die mijn verblijf in orde hield, waren verdrietig en wilden mee naar België, hetgeen ondanks alles niet kon. Van Kamina ging het naar Kinshasa, waar we nog een dag verbleven en dan via een landing in Tripoli naar Zaventem, waar de familie van Henry ons opwachtte om samen eens goed mossels te gaan eten in Brussel. Voor mij was Kongo voorbij, alhoewel ik vast besloten was er terug te keren na mijn scholing vervolmaakt te hebben.

Ontvangst in Brussel. En nu gaan we mosselen eten!

Maar de politieke evolutie in verband met de kolonie zou er anders over beslissen. Hier eindigen mijn belevenissen voor wat Kongo betreft, maar mijn loopbaan bij het leger was hiermee nog niet gedaan.

Moest ik door een onoplettendheid, met mijn geschriften iemand gekwetst hebben, dit lag zeker niet in mijn bedoeling. Wil mij daarvoor dan verontschuldigen.

V

Eerste Karabiniers Wielrijders (1 CY of 1ste Cyclisten)

Na mijn terugkeer uit de kolonie, kon ik enkele dagen verlof nemen om mijn terugkeer te vieren, maar vooral om nader en beter kennis te maken met mijn verloofde. Ik had er zo naar getracht om haar terug te ontmoeten en waar te maken wat we in onze brieven hadden beloofd. Het was namelijk zo dat ik bij mijn vertrek al wat kennis had met een meisje uit ons dorp. We konden goed met elkaar opschieten, maar door omstandigheden zou het toch ergens fout gelopen zijn. Ik had echter bij toeval een lief jong ding uit Moerbeke leren kennen. Op zoek naar een lief, was ik zeker niet. Ik zag de meisjes allen nog even graag en amuseerde mij. Zowel te Wachtebeke, Zelzate als Moerbeke bezocht ik gedurende mijn verlof voor mijn vertrek naar Congo meerdere gelegenheden waar er jong volk was.

**Andrea Broeckhove, mijn schoonzuster
Laurette en Agnes Spiessens**

Ook de danstenten in de buurt konden op mijn aanwezigheid rekenen. Mijn kozijn Lucien Coone, waar ik menig pintje mee dronk en die ook gaarne plezier maakte, had opgemerkt dat ik in het weekeinde er nog al dikwijls op uittrok naar Moerbeke. Hij vroeg of ik reeds in café “Den Uil” binnengewees was. Ik moest ontkennend antwoorden. In de meeste Moerbeekse cafés waar jong volk was, kwam ik geregeld. Aan het station ging ik bij de Van Dammes, waar vier dochters waren. Julienne, de oudste, was toen reeds gehuwd met Georges Segers. Zij baat-

te zelf al een drankgelegenheid uit te Wachtebeke. Dan was er Stinneken, in mijn ogen de mooiste van de vier en zowat mijn favoriete. Dan was er Yvonne. Het kan zijn dat Yvonne ouder was dan Stinne. En voorts was er Martha, te jong voor mij meende ik. Verder in de Stationsstraat stond 'Het Laatste Nieuws', met dochter Denise, mooi maar iets te preuts. In de Opperstraat bevond zich de drankgelegenheid van Filleken Creve met dochter Marcella, waar een van mijn Zelzaatse vrienden een oogje op had. Dan had men in dezelfde straat de weduwe Sterckx, met dochter Jenny. Dit waren zowat de bijzonderste etablissementen die ik opzocht als mijn uitgangseven op Moerbeke gericht was. Lucien had verkering te Moerbeke met Rosa, waar hij later ook mee gehuwd is. Hij vertelde me dat als hij 's zondagsavonds terug naar huis keerde van zijn lief, hij soms nog eens binnen sprong in café Den Uil, die op de terugweg van Moerbeke lag. Hij overhaalde mij om er eens samen binnen te gaan, als hij naar zijn verloofde reed en ik een stapje in de wereld ging zetten in dezelfde gemeente. "Ge zult het u niet beklagen," zei hij, "want daar woont een bloem van een meisje." 's Zondags na de middag vertrokken we per fiets. "Ik zal mee binnen gaan," zei hij, "maar lang kan ik niet blijven, want Rosa wacht op mij." De fietsen aan de gevel gezet en binnen. Er was weinig volk, een jong meisje was aan het biljarten op een tapbiljart, haar poepje spande in haar broek en toen ze zich oprichtte om ons te begroeten, zag ik dat Lucien niet overdreven had.

Maria (1954) Wie zou daar niet verliefd op worden.

Ik ga hier nu niet de loftrumpet steken over het meisje, maar ik was wel onder de indruk. Ze was vriendelijk, beleefd en spontaan. Ze bediende ons, ging niet verder bijlarten, maar bleef achter de toog om met ons een babbel te slaan. Na onze consumptie genuttigd te hebben stapten we op, Lucien naar zijn bestemming en ik zonder een vast doel naar een ander etablissement. Hoe het kwam weet ik niet goed. Ik was onrustig en rond zeven uur keerde ik de steven naar huis, wat eigenlijk mijn gewoonte niet was. Eerst toch nog even binnenwippen in Den Uil. Aan een tafel zaten er een paar personen te kaarten. Maria stond achter de toog, verder niets. Ik bestelde een biertje en had het gevoel dat ik wat verlegen over kwam. Dit was toch mijn gewoonte niet. Ze bekeek mij vriendelijk en vroeg: "Mijnheer, is deze knoop misschien van u? Ik heb hem deze namiddag gevonden op de grond en dacht dat het wel de uwe zou kunnen zijn." Ze hield een bruine lederen knoop in haar hand. En werkelijk, daar het buiten koud was, had ik een wintervest met een pelskraag aan en de onderste knoop ontbrak. Het ijs, als er al sprake was van ijs, was gebroken. Mijn schroom viel op slag weg. We babbelden honderduit en door het praten leerden we elkander al voor een deel kennen. De tijd vloog voorbij. Voor het andere in de herberg had ik geen oog, ik zweefde, maar moest na een tijdje toch naar huis. Echter niet zonder te zeggen dat ik in de loop van de week nog wel eens zou voorbij komen. Ik kende menig meisje, maar dit had mij ondersteboven gebracht. De daaropvolgende dinsdag stond ik terug aan de toog, haar vader zat in een hoek wat te dommelen, verder niemand binnen. Maria en ik praatte wat over koetjes en kalfjes, maar naargelang ons gesprek vorderde, kwamen er diepgaander dingen naar boven. Ik vertelde dat ik binnenkort naar Congo zou vertrekken. Zelf vertelde ze mij dat voor haar en haar familie een verhuizing naar Antwerpen werd gepland, omdat ze daar zou gaan werken evenals haar broer. Er werd niet gesproken over liefde of beminnen. Zelf wist ik dat het mij te pakken had, nooit had een meisje zo een diepe indruk op mij gemaakt. Hun verhuizing en mijn vertrek vielen ongeveer terzelfder tijd. Het afscheid nemen stelde eigenlijk niet zoveel voor. We hadden ons geen van beiden gebonden. Ze stak mij wel haar Antwerps adres toe en we beloofden elkaar te schrijven, wat dan ook gebeurde en waardoor we elkanders karakter en ingesteldheid nog beter leerden kennen. We hadden afgesproken, dat ik bij mijn terugkeer van uit Brussel direct naar Antwerpen zou komen en Maria zou mij daar opwachten in het station, wat dan ook gebeurde. We omhelsden elkaar innig. Voor mij was het of we elkaar reeds eeuwig kenden. We trokken samen naar haar huis, waar men ons opwachtte. Later beweerde Maria, dat ze eigenlijk verliefd geworden was op mij, door de brieven die ik haar schreef. "Ge kondt het goed op papier zetten," beweerde ze. Daarna was er voor haar de kennismaking met mijn familie. We reden samen met de trein tot Moerbeke. Daar wachtte mijn broer Romain ons op met twee fietsen, er was namelijk geen verbinding met het openbaar vervoer naar Overslag. Romain babbelde honderduit. Hij was goed van de tongriem gesneden. Later, toen ik en Maria reeds gehuwd waren, herinnerde ze mij er dikwijls aan. "Romain heeft gans de terugweg geen minuut gezwegen." zei ze, "Ik geloof dat jullie allemaal babbelaars zijn, maar jij en Romain steken er bovenuit."

**Hypoliet Spiessens en Anna Criel
Romain, Lucien, Etienne en Leonard**

**Gehurkt: Etienne
Achter: Leonard, Julien, Romain
en Lucien**

Mijn verlof ten einde, moest ik mij terug aanmelden te Brussel op het Ministerie van Landsverdediging. Er werd mij medegedeeld dat ik nu ingedeeld werd bij het Eerste Kara-biniers Wielrijders, in het kort 1 Cy (Cy van Cyclisten). Het bataljon was gekazerneerd in Duitsland, en wonder boven wonder te Longerich, niet ver van Keulen, waar ik reeds eerder in 1952 gekazerneerd was, maar dan wel bij de artillerie. Het zou weer aanpassen worden, maar van overplaatsingen wist ik wel al wat. Het 1 Cy betrok er een nieuwe kazerne. Nieuw kon men ze niet noemen, maar ze was wel opgetrokken na mijn vertrek uit de artillerie. Of men het 1 Cy op de hoogte gebracht had van mijn capaciteiten en mijn falen, weet ik niet, maar niettemin werd ik er goed ontvangen. Niet met trompetgeschal, maar naar ik meen speelde het feit dat ik van Congo kwam wel een rol. Ik werd er kok in de mess voor officieren, koken voor 20 tot 50 man was iets heel anders dan voorheen. Dan waren het tussen de 500 en de 2000 eters. Aanpassen was de boodschap, ik zou wel zien. De president van de mess en de overige betrokkenen bij de zaak, begeleidden mij uitstekend en het duurde dan ook niet lang tot ikzelf de teugels gedeeltelijk in handen nam. Hiermee wil ik zeggen dat al wat bestellen, klaarmaken van het eten en afwerken van de schotels mijn verantwoordelijkheid was. Ook het samenstellen van de spijskaarten behoorde geheel tot mijn bevoegdheid.

Eerst een woordje over de mess-president. Het was commandant Docquier, een speciaal man. Hij was vleugeladjutant geweest bij Generaal Piron en had een tijd op de Belgische Ambassade te Parijs verbleven. Hij was zeker geen vechter, maar een echt salonofficier. Van etiquette kende hij alles en ik ben hem dankbaar dat hij mij wees op eventuele fouten, maar ook dat hij het volste vertrouwen had in mij

en soms tips gaf hoe ik het een en ander moest regelen. Hygiëne was een van zijn stokpaardjes en bij het minste pluisje op de vloer van de keuken maakte hij mij attent, nooit met een hoog woord, maar berispelend en zalvend tegelijk. Door hem heb ik ook wijn leren waarderen en kennen. Ik was van natuur uit een bierdrinker, zoals de meeste Vlamingen. Nu ging men voor de wijnkelder van de mess-officieren wijn bestellen. Er werden verscheidene soorten wijn aangevoerd en de leden van de messcommissie, uiteraard allen officieren, zouden de wijnen proeven, om een selectie te maken voor de aankoop. De commandant zei mij, "Ik reken op u. Ge moet er bij zijn en uw advies geven." Ik was overdonderd. Wat moest ik doen? Toegeven als chef kok dat ik weinig of niets af wist van wijn? Het uur van de waarheid was aangebroken. Een vijftal officieren, de president en ik, als klein manneken, begonnen aan de opdracht. De eerste fles werd geschonken, iedereen proefde, spuwde in de spuwbak en men stond nog wat te monkelen. Nauwlettend hield ik de commandant en ook zoveel mogelijk de anderen in de gaten. Ik zag dat de commandant lichtjes zijn hoofd schudde. Hij richtte zich tot mij en zei: "Julien, wat denkt ge ervan?" Ik kneep mijn ogen wat toe, schudde wat met het hoofd, alsof ik niet tevreden was en voor ik een woord kon uitbrengen, zei hij "c'est pas fameux hein?" Ik bevestigde dat het niet alles was. Zo ging het verder en door mijn oplettenheid en door mij niet direct uit te spreken over de grond van de zaak, bracht ik het er goed vanaf. Later was het zo dat andere officieren mijn advies kwamen inwinnen als ze wijn voor zichzelf wilden kopen. Intussen heb ik wel wijn leren waarderen en kennen en na al die jaren, drink ik dagelijks mijn fles of soms meer. Maar bier of andere korte drank heb ik afgezworen.

Longerich was ook niet meer zoals ik het verlaten had 3 tot 4 jaar geleden. Er was heel wat veranderd. Het was er heel wat drukker geworden in de uitgangsbuurt, meer militairen. De Duitse bevolking had ook reeds een iets andere houding aangenomen tegenover de militairen. De handel in sigaretten en zo van weleer, was wel niet geheel stil gevallen, maar dreef toch op een laag pitje. Van Nitribitte en andere die ik voorheen kende was geen sprake meer. Wel waren er nog militairen die met Duitse meisjes aanpaptten. Zo was een van onze garçons, afkomstig uit Oostende, gehuwd en met een kind, er op een avond op stap gegaan met een Duits Mädel. 's Anderdaagsmorgens kwam hij maar terug. Hij had de nacht met haar doorgebracht. Wat bleek? Bijna gans zijn lichaam stond vol met zuigplekken. Een paar dagen later zou hij met verlof vertrekken, maar zoals hij er voor kwam, durfde hij zich niet tonen aan zijn echtgenote, dus van verlof kon er op dat ogenblik niets in huis komen.

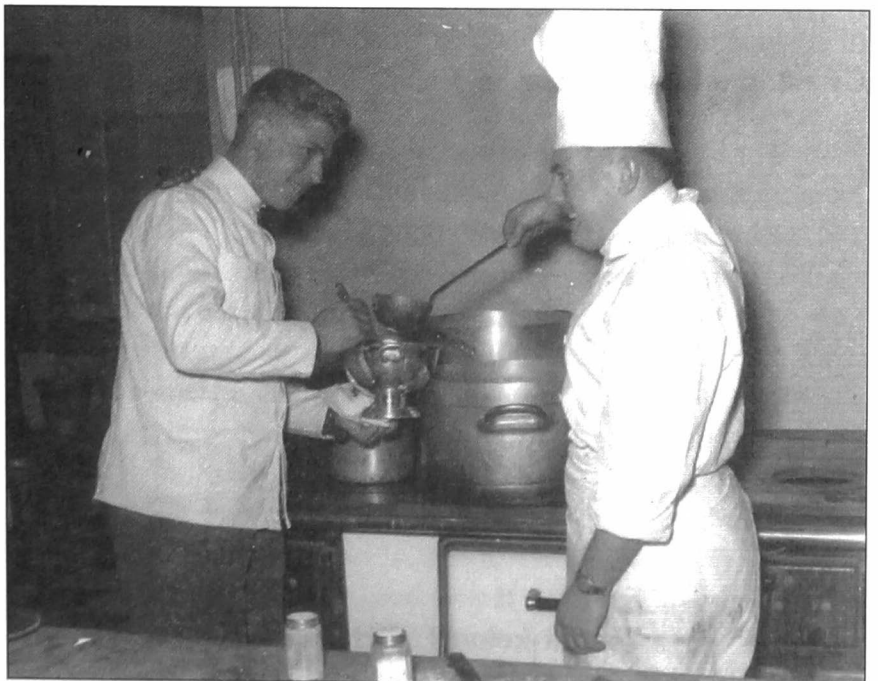
Lang bleven we niet meer te Longerich. Het bataljon moest de kazerne vrij maken voor het Duitse leger, dat opgericht werd, daar Duitsland in de NAVO opgenomen was. Onze bestemming werd een kazerne te Spich, een dorpje een vijftiental kilometer voorbij Keulen gelegen langs de andere kant van de Rijn.

Spich lag en ligt nog steeds tussen Keulen en Bonn, te Wahn, aan het vliegveld van deze twee steden. Langs de andere zijde van het vliegveld en de Wahnerheide, lag Altenrath, dat mij ook bekend was van voor mijn Congo tijd. De messofficieren

van het 1 Cy lag op een lichte helling buiten de eigenlijke kazerne, zodat ik niet zoveel contact had met andere militairen, daar ik in de mess een kamer had. Het was een redelijk modern gebouw, met een verdieping waar de kamers van de officieren gelegen waren. De hulpkok, de barmannen en de garçons mochten daar ook slapen. De keuken was groot genoeg, alleen de installatie was verouderd. Het keukenvuur moest nog gestookt worden met kolen en de friteuse had geen thermostaat.

Loopt de koffie wel door?

In actie aan het keukenvuur.

Maar ik had reeds voor hetere vuren gestaan, ik zou mijn plan wel trekken. Het kon mij eigenlijk allemaal niet zo veel schelen. Als ik de kans had, pendelde ik per trein naar Antwerpen om bij mijn meisje te zijn, waar we dan ook volop plannen maakten om zo vlug mogelijk te huwen. Eens ons huwelijk voltrokken zouden we ogenblikkelijk naar Duitsland komen wonen. Dit had als voordeel dat we ons geen meubelen hoefden aan te schaffen, die werden ter beschikking gesteld door het leger. Een woning kon men ook bekomen, maar hier stelde zich het probleem dat menigeen moest wachten tot er een vrijkwam. Een andere oplossing was dat men iets huurde bij de Duitsers. Die huur werd ook door het leger betaald, maar er waren zeer weinig woningen of appartementen te bekomen, daar de Duitsers zelf met een groot woningtekort te kampen hadden.

Buiten de keuken, bestond het gelijkvloers van het gebouw uiteraard ook uit een redelijk grote eetzaal, zeer goed ingericht, met parketvloer en alles wat men kon verwachten van een zaal met standing. Tevens had men ook de bar, die gelijkaardig was ingericht, de zalen met grote vensters die uitgaven op een weids stuk natuur, een soort grote ontvangsthal en verder twee, wat men zou kunnen noemen, kleine appartementen, met zit- en slaapkamer en toiletruimte. Verder, in dezelfde gang van de appartementkamers, waren voor de appartementbewoners twee ingerichte badkamers met toilet voorzien. Dus al bij al een gebouw zeer geschikt voor hetgeen het moest dienen. Ik moet er ook op wijzen dat het tafelbestek uit zwaar zilver bestond, al het tafelgerei, de soepterrines, de schotels en zo verder, alles zilver. Er waren stoffen servetten, met servetringen. Midden op de tafel stond een gong. Als het eten klaar was, liet ik een opdiener de hoogste in rang onder de officieren, die zich meestal in afwachting in de bar bevonden, verwittigen dat men aan tafel kon gaan. De opdiener zei dan “Kolonel (of een andere rang) u wordt bediend.” Deze gaf dan het teken dat men kon binnengaan in de eetzaal. De officieren namen nog geen plaats aan tafel, maar stonden recht tot de president of een andere hogere officier ging aanzitten. Die sprak dan luid de leuze van het 1 Cy uit, die luidde “Vuur en Vlam“, waarop iedereen samen riep “Dash- Dash-Dash”.

Luitenant-kolonel SBH Jonckhere
Korpscommandant van het 1CY
van 16/08/1958 tot 11/12/1960

Voor een leek lijkt dit misschien meer op folklore, maar eigenlijk als men dieper op de zaak ingaat, bevorderde dit de samenhang onder de officieren en hun gehechtheid aan het bataljon. Langzaam, kon ik mij ook inleven in de geplogenheden van het officierenkader en met de tijd, kende ik bijna van allen hun gaven en eventueel ook van sommige hun nukken.

Bij het beleid van de mess, had men vooreerst de president, die tevens voorzitter was van de messcommissie en verder een officier die verantwoordelijk was voor alles wat beleid en financiës betrof. Deze moest ook zijn normale militaire taak in het bataljon vervullen zodat de mess eigenlijk een blok aan zijn been was. Zijn tussenkomst beperkte zich meestal door de boekhouding waar te nemen en waar het nodig was zijn handtekening te plaatsen. Deze officier had een onderofficier ter beschikking, die eigenlijk het dagelijkse draaien van de zaak moest in het oog houden, zoals de boekhouding bijwerken en verder klusjes opknappen die hem gevraagd werden door een of ander leidinggevend hoger officier. Eigenlijk, naar mijn mening, een zeer ondankbare job. Als er iets verkeerd liep was hij steeds de klos, of het nu zijn schuld was of niet. Liep er iets mis door mijn fout of iemand anders, waar de betreffende messbeheerder (dit was zijn officiële functienaam) niets kon aan doen, dan had hij de boter gegeten. Zelf was ik zeker niet onfeilbaar, maar na een zekere tijd had ik een goede naam opgebouwd, voor wat mijn inzet en beroepseer betrof. Voor elke officier was ik Julien. Dit streelde uiteraard mijn ijdelheid. Liep er soms iets mis, dan was er steeds de korpscommandant of een andere hogere officier, die zijn hand boven mijn hoofd hield.

Laat mij echter eerst even terug naar mijn privé leven keren.

Tot over mijn oren verliefd had ik mijn meisje ten huwelijk gevraagd. Niet met de knieën op de grond, maar gewoon bij een uitstap met haar. Er werden niet veel woorden aan vuil gemaakt, maar we begrepen elkaar volkomen. We maakten plannen, wel vage plannen, maar het zou snel groeien.

In de keuken, was er een andere kok toegevoegd, als hulp. Een hulpkok kon ik hem niet noemen. Hij was ook beroepsmilitair, had de koksschool gevolgd, maar was wel een paar jaar jonger dan ik. Al bij al konden we zeer goed opschieten met elkaar. Hij leefde wat lossier dan ik en op een weekend, dat ik niet naar huis kon, troonde hij mij mee naar Keulen om, naar hij zei, de bloemetjes eens buiten te zetten voor ik in het huwelijk zou treden. Ik liet mij meeslepen, eigenlijk met een wrang gevoel als ik aan mijn meisje dacht. Hij kende de uitgangsbuurt te Keulen beter dan ik en we belandden in een zaak waar er attracties te zien waren, aparte tafels en op elke tafel een telefoon. Mijn vriend legde mij uit dat men met het telefoontoestel een tafel in hetzelfde etablissement kon opbellen, om eventueel van op afstand een afspraak te maken. GSM bestond toen nog niet. Er was redelijk veel volk aanwezig, bijna alle tafels waren bezet, een orkest speelde leuke liedjes, er werd gedanst en er was sfeer. Aan een tafel verderop zaten twee meisjes die onder elkaar keuvelden, lachten en af en toe onze richting uitkeken. Hervé, mijn kameeraad stelde voor, om eens naar hen te bellen. Er stond namelijk op elke tafel een

bordje met een nummer. We hoefden dit nummer simpel te draaien en het rinkelde aan hun tafel. Hervé vroeg of ze er iets zouden op tegen hebben als we bij hen aan de tafel zouden komen zitten. Er was geen bezwaar en we verhuisden van zitplaats. Het was aangenaam gezelschap en we dansten en amuseerden ons tot een stuk in de nacht. We zouden de meisjes naar huis begeleiden, ze woonden namelijk in een buitenwijk van Keulen. Toen we de gelegenheid verlieten, regende het lichtjes. De meisjes hadden elk een regenscherm bij en wij droegen dan ook het scherm, als gentlemen, waar we dan twee per twee onder liepen. Licht in de wind stelde ik mij reeds voor wat ons thuis bij de meisjes nog te wachten stond. Ter plekke aangekomen, een groot huis, een van de meisjes haalde de sleutel boven, de twee wipten binnen en voor we het goed beseften knalde de deur voor onze neus dicht. Hoe we ook nog aanbelden en riepen, binnen bleef het muisstil en de deur dicht. Met de staart tussen de benen "letterlijk" konden we afdruipen, de meisjes hadden een ganse avond op onze kosten gefuifd en er niets voor terug gegeven. Goed gezien van die meiden. Toen we terug in de mess arriveerden, beseften we pas dat we nog steeds de regenschermen bij hadden. Maar ik begon mij reeds vragen te stellen, hoe ik het bij mijn verloofde zou uitleggen, hoe ik aan dat damesregenscherm gekomen was. Ik voelde mij schuldig!

Op uitstap in Königswinter met enkele vrienden. Die Duitse meisjes lieten zich niet pramen om mee op de foto te staan.

De plannen voor het huwelijk begonnen nu ook vaste vormen aan te nemen. We besloten te huwen te Wachtebeke, maar kerkelijk in de kerk te Overslag. Antwerpen lag ons niet zo goed. Ten eerste zou het duurder uitvallen, de genodigden zouden grotere verplaatsingen moeten maken en ons budget was er ook niet naar om een zaal met de nodige poespas te bekostigen. Te Overslag werd ons trouwens heel wat hulp aangeboden. Tante Madeleine en Mientjen, een nicht van mijn Ma, zouden voor de ontvangst en de feestmaaltijd zorgen. Heel het feest zou doorgaan in de zaal van Nathalie Van Hecke, trouwens de enige zaal op Overslag die in die tijd daarvoor in aanmerking kwam. Op enkele dagen of weken is zo iets ook niet geregeld. Overleggen, kledij uitzoeken en aanpassen en nog zoveel meer. Van thuis kon ik wel op hulp rekenen, maar beslissingen in onze plaats konden ze uiteraard niet nemen en wilden ze trouwens ook niet. De grootste handicap was wel, dat ik mij in Duitsland bevond en niet zo direct een kijk had op wat er, met de beste bedoelingen weliswaar, achter mijn rug, bedisseld werd. De huwelijksdatum werd vastgelegd op 04 oktober 1956, dus ongeveer een jaar na mijn terugkeer uit de kolonie.

Gedurende mijn verblijf in Congo, hadden mijn ouders het café, verlaten en hadden zij hun intrek genomen in het huis van Kamiel Noe op de Bovenhoek ook te Overslag. Deze verhuizing was echter niet zo maar gebeurd. Mijn broer Leonard, op wiens naam de herberg ingeschreven was, was namelijk gehuwd in 1952. Maar nog steeds kwamen uiteraard de belastingbrieven en dergelijke opvorderbare taksen toe op zijn naam. Een situatie die niet gezond was en niet kon blijven duren. Dus was thuis maar besloten een einde te stellen aan die scheve situatie, met als gevolg dat we zouden verhuizen. Er werd dan maar verwisseld met Kamiel Noe, die het wel zag zitten om café te houden, en wisselden ze gewoon van woning.

Aan het ouderlijk huis in de Bovenhoek. Wat kan het leven toch mooi zijn!

Zelf trachtte ik de laatste weken voor de huwelijksdatum, zoveel mogelijk thuis te zijn, maar door mijn job lukte dit niet altijd. Ik had trouwens te Spich ook heel wat te regelen. Eerst moest ik zorgen dat ik huisvesting vond bij de Duitsers, in afwachting dat ik over een woning van het leger zou kunnen beschikken. In deze zaak had ik wel geluk. Een paar Duitse handelaars, die hun waren bij mij in de keuken konden leveren, wilden hun beste beentje voorzetten om mij te helpen bij mijn zoektocht. Zij wisten heel goed dat ik niet zomaar bij eender wie zou intrekken, waar er later problemen zouden kunnen van komen. Op een goede dag leverde de bakker 's morgens zijn brood en zei "Ik heb iets gevonden voor u. Deze namiddag als ge tijd hebt, kom ik u halen en rijden we samen naar de familie die een klein appartement ter beschikking heeft. Het zijn brave en vooral betrouwbare mensen." Zo geschiedde. Het huis was ongeveer een honderdtal meter gelegen van het station van Spich, op de eerste blik een groot herenhuis. De bakker stelde mij voor aan de vrouw des huizes, haar man zat in een fauteuil en leek zich van het hele gedoe niet veel aan te trekken. Het waren wat oudere mensen. Het viel mij wel op dat de vrouw er ietwat bazig uitzag en zij zeker de scepter zwaaide in huis. De bakker, die nog andere dingen te doen had, wenste mij veel geluk en vertrok meteen. De kennismaking verliep verder vlot. Ik legde uit waarom ik een woongelegenheid zocht en de vrouw leidde mij een trapje op, naar een klein aangebouwd appartementje. Een zitplaats, met kachel om te verwarmen en op te koken, meubilair, dat eigenlijk niet veel voorstelde, een slaapkamer met bed, twee stoelen, een kleerkast en dat was het. Eigenlijk was ik tevreden. Zelf was ik thuis geen grote luxe gewend en nu was ik al blij, dat ik mijn echtgenote onmiddellijk na ons huwelijk kon meebrengen en luxe of niet, het zou ons eerste liefdesnestje worden. De huurprijs werd afgesproken. Dit was echter geen groot probleem, daar het leger dit toch zou terugbetalen. Het koppel had een dochter met een kind van ongeveer 13 jaar. Haar man was gedurende de oorlog vermist in Rusland en sedertdien hadden ze nooit nog iets van hem gehoord. Zij bleef alleen achter met het kind. Voort was er een zoon die leraar was te Lohmar, een dorpje ongeveer 15 à 20 km van Spich. Om niet elke dag te moeten pendelen, verbleef hij steeds voor een ganse week ter plaatse. Ook waren er boven in het huis nog twee kamers, die verhuurd werden aan mannen, die in de omgeving van Keulen werkten. Later bleek, dat we deze mannen zelden of nooit te zien kregen. Nu stond er mij nog een groot karwei te wachten: aankoop van alle kook- en huisgerei. In mijn vrije tijd schuimde ik zowat alle winkels af te Spich, Troisdorf en Siegburg en ik ging zelfs mijn licht opsteken te Keulen. Het trouwfeest was vastgelegd voor 04 oktober 1956, ik moest nog uitnodigingen versturen en mijn oversten op de hoogte stellen. Zeker weet ik het niet meer, maar ik geloof dat ik ook de toelating aan hen moest vragen, opdat ze zouden kunnen nagaan of mijn toekomstige wel voldeed aan de militaire regels en of ze niet een eventuele spionne of iets anders zou kunnen zijn, enfin een gevaar voor het vaderland. De grote dag brak aan. Maria en ik waren klaar en het feest was geregeld. Nogmaals mijn dank aan allen die toen alles hielpen op poten zetten. De plechtigheid verliep zoals gewenst, het eten en verder het avondfeest waren opperbest. Zelf genoot ik echter op een andere manier. Ik was overgelukkig

en snakte ernaar om eindelijk met ons tweetjes, ver van het plezier alleen te vieren op onze manier.

**Hypoliet Baes (° St.-Kruis-Winkel), Ferdinand Baes,
Marie Van Megroot (° Moerbeke), Julien Spiessens, Maria Baes,
Anna Criel, Leonard Spiessens, Hypoliet Spiessens**

We zouden overnachten in het hotel “De Maagd Van Gent”, gelegen aan het station te Zelzate. Een vriend van mijn ouders bracht er ons naartoe, terwijl de anderen nog aan het feesten waren. Eerst onopvallend afscheid genomen, want na de overnachting zouden we 's anderdaags ogenblikkelijk vertrekken naar Duitsland. Dit verbeelde dan onze huwelijksreis, een reis die 15 jaar zou duren. De huwelijksnacht, geen commentaar, zeg ik de waarheid men gelooft het niet, schep ik op en lieg ik, gelooft men het ook niet. Trouwens ik herinner mij er niet zo heel veel van, alleen weet ik dat 's anderdaags er een heerlijk ontbijt klaar stond in het hotel, met o.a. zeer lekkere oude Hollandse kaas, die verbrokkelde als we er van aten. Nooit in mijn leven heeft een kaas mij zo gesmaakt en later zei mijn vrouw nog dikwijls “Hoe is het mogelijk, dat we nu zulke kaas nergens meer vinden.” Lag het aan de kaas, of de toestand waarin we ons bevonden of aan beiden?

De kers op de taart!

Eens te Spich aangekomen, mijn echtgenote snel laten kennis maken met de Duitse familie, dan onze verblijfplaats ingetrokken, even rondgekeken en ter ruste, want we waren te zeer vermoeid van al het drukke gedoe rond het feest en van de treinreis. De volgende dag zouden we wel verder zien. Ik had trouwens nog een paar dagen verlof. Het bed was eigenlijk een oud ledikant, het paste juist tussen twee muren van het slaapvertrek. Een paar centimeter bleven er over zowel aan de hoofdzijde als aan de andere kant. Zeer stabiel was het ding niet en als we wat veel manoeuvres maakten, botste het of aan de ene of andere kant tegen de muur. Dat noopte er ons uiteraard toe het zachtjes aan te doen, om niet de aandacht te trekken van de andere bewoners. Maria kon zich redelijk rap aanpassen aan de gang van zaken bij de Duitsers. Op school had ze wel een weinig Duits geleerd, zodat ze zich de eerste tijd goed kon uit de slag trekken. Door inkopen te doen in een zaak van porselein en andere huishoudtoestellen, had ze kennis aangeknoopt met een jonge Duitse verkoopster, die uit Oost-Duitsland gevlucht was en te Spich alleen leefde op een kamer. Ze had ook geen kennissenkring ter plaatse en stelde Maria voor, om nu en dan eens samen te komen. Ze zou Maria helpen voor het vervolmaken van haar Duits en zelf wilde ze heel graag het Nederlands machtig worden. Zo geschiedde dit een viertal weken, maar later had het meisje een jongen leren kennen en zo is de samenwerking eigenlijk doodgebloed. Een probleem was dit echter niet. Maria was intussen goed aanvaard bij de familie Küppers, zo heetten namelijk de mensen waarbij wij huurden en als er iets was, wat voor haar moeilijkheden kon opleveren, stonden ze steeds bereid om te helpen.

Het echtpaar Küppers, onze huiseigenaars.

In het tweede huis van rechts hadden we ons appartementje.

Voor mij was er ook veel veranderd. Ik moest niet meer in de kazerne slapen en na het beëindigen van het werk, kon ik elke avond naar mijn echte thuis, waar ik liefdevol werd opgewacht en vertroeteld. Er was wel een handicap, de manoeuvres. Het 1 Cy trok jaarlijks tweemaal op kamperperiode naar Vogelsang, steeds voor een veertiental dagen. Verder waren er nog andere verplaatsingen naar andere oefenterreinen. Voor mij kwam er dan nog bij, dat ik mee moest als de officieren kader oefeningen deden op het terrein. Ik geloof dat men dat FTX oefeningen noemde, dit om de officieren een betere blik op het door het bataljon te verdedigen gebied te geven. Natuurlijk moest ik steeds mee de verplaatsing maken, om te zorgen voor de innerlijke mens. Prettig was het voor Maria en mijzelf uiteraard niet, maar de plicht riep en met of tegen de goesting, ik moest gaan. Eigenlijk viel het voor Maria zwaarder dan voor mij. Ik wist waar ik voorstond en had geen andere keuze, maar voor haar was dit alles nieuw. Als ik terug kwam van de opdracht was het weerzien nog zo intens, maar toen besepte ik echter te weinig hoeveel geduld en opoffering zij zich moest getroosten door met een militair getrouwd te zijn. Op een morgen, het was koud, ik was thuis vertrokken naar mijn werk. Maria moest niet opstaan voor mij, daar ik mijn ontbijt kon nemen in de keuken van de mess. Een tiental minuten moest ik erover doen om ter plaatse te komen. Mijn kapotjas beschermde mij tegen een strakke oostenwind. Het was vroeg en er was weinig volk op straat. Ik klom de helling op naar de kazerne, toen een Duitse wielrijder mij voorbij reed, "Gute Morgen," zei en naar ik meen wat grijnsde. Ik moet hier wel stellen dat ze op gebied van beleefdheid, zeker niets te leren hadden van ons. De morgengroet en andere beleefdheidsvormen, waren voor hen normaal. Even later passeert mij een andere fietser, iemand die tewerkgesteld was in de kazerne om de verwarming te onderhouden, dus ik kende hem en hij ook mij. Hij groette, lachte en stopte een paar meter verder, ik dacht om een praatje te slaan. "Ge hebt zeker een goede nacht doorgebracht met uw liefje?" zei hij. Hij

was namelijk niet op de hoogte dat ik gehuwd was. Ik keek hem verbouwereerd aan. waar moeide hij zich mee? “Ze zullen nogal lachen in de kazerne,” vervolgde hij, “als ge zo binnen komt.” en hij wees naar mijn rug. Ik begreep het eerst niet, maar bij nader toezien en na uitleg van betrokken persoon, bleek dat een nylon panty achteraan mijn kapotjas kleefde. Wat was er gebeurd? Door het feit dat we zo klein behuisd waren, had Maria bij het slapengaan haar panty uitgetrokken en over onze enige zetel die we hadden, gelegd Voor ik ‘s morgens vertrok had ik mij aangekleed, maar eerst mijn kapotjas op de zetel klaar gelegd en zonder dat ik het wist was de panty eraan blijven kleven. Ik moest de Duitser eigenlijk dankbaar zijn dat hij mij er attent op gemaakt had. Ik zou zeker een pover figuur geslagen hebben als ik als militair, de kazerne was binnengestapt met een vrouwenpanty aan mijn nek.

De onderoffier-messbeheerder was toen Adjutant Sels, een beroepsmilitair die reeds voor de oorlog bij het leger was. Ik stond eigenlijk onder zijn gezag, maar door mijn functie gaf hij mij uiteraard geen bevelen. Hij won meestal mijn advies in als het ging om de praktische dingen die het beheer, de aankoop en het functioneren van het keukengebeuren aangingen. Ik had zeer veel respect voor hem. Hij was gedurende de oorlog opgepakt door de Gestapo, als weerstander. Men had hem overgebracht naar het kamp te Breendonk, vanwaar hij na zware ondervragingen op transport gezet was naar het concentratiekamp te Buchenwald. Weinigen bij het I Cy wisten daarvan. Als we soms alleen samen zaten vertelde hij mij daarover, hoe hij in Buchenwald zware rotsblokken moest verplaatsen in de ijzige kou. Hoe hij met zijn lotgenoten er zich tegen beschermde door cementzakken te gebruiken waar er openingen in gemaakt werden waar hun hoofd en armen doorheen konden, hoe ze zelf aardappelschillen rauw aten, als ze er konden bemachtigen. Eigenlijk sprak hij er met niemand over en des te meer waardeerde ik hem, dat hij zich bij mij soms liet gaan.

Ik herinner mij trouwens iets dat me steeds bijgebleven is. Ik schreef reeds dat de onderofficier-messbeheerder bijna steeds de schuldige was als er iets misliep in de mess. Menig hogere officier of andere durfden hem inschakelen, om zaken voor hen of hun familie op te lossen. Zo zou koning Boudewijn op bezoek komen. Ik leg verder wel uit hoe het allemaal verliep. De betreffende onderofficier werd op pad gestuurd om te Keulen nylonkousen te gaan kopen voor de mevrouw van de kolonel. Ik zag dat als mensonterend, maar ja, wie was ik! Door het feit dat het koningsbezoek aangekondigd was, stond het ganse bataljon in rep en roer. De juiste datum van het voorziene bezoek herinner ik mij niet zo goed meer, maar niettemin de nervositeit was zo te snijden, vooral bij de hogere officieren. Het scenario zou als volgt verlopen. De helikopter met de vorst zou landen op het sportplein tegenover de messofficieren van het I Cy. De koning zou zich te voet begeven naar de mess, waar voor hem een kamer met alles erop en eraan zou klaar staan. De vorst kon zich daar verfrissen. Zijn militair uniform zou hij verwisselen voor burgerkledij, om daarna door te vliegen naar Bonn, om daar kanselier Adenauer te ontmoeten. De benedenverdieping van de mess werd onderhanden genomen, de kamer waar de vorst kortstondig zou verblijven gans opgefrist. De

meubels uit de eetzaal werden vervangen door splinternieuwe en ga zo maar door. Zelf was ik niet zeer onder de indruk. Ik had het bezoek in 1955 meegemaakt in Congo en wist zo dat al die drukte eigenlijk weinig of geen zin had. Mij werd opgedragen om speciale Chinese thee aan te kopen te Keulen in een speciaalzaak en ik moest ook kleine witte handdoeken meebrengen, voor als de koning zijn handen zou willen wassen en uiteraard afdrogen. De maten werden mij medegedeeld en hiervan mocht ik niet afwijken. Tot daar geen probleem. De vorst zou bij ons geen maaltijd nuttigen, daar dit voorzien was te Bonn. Hij zou alleen het gastenboek tekenen, thee drinken en, als de tijd het toeliet, een onderhoud hebben met de korpscommandant, de officieren en hun echtgenotes. Veel officiersvrouwen waren ook niet zo heel op hun gemak en stelden zich waarschijnlijk vragen of ik wel de juiste manier kende om “de koninklijke thee” te zetten. Een groepje van hen zocht mij op in de keuken en vroeg of ik eens thee wou zetten voor hen als proef. Ze zouden dan oordelen. Zo gezegd zo gedaan, ik zette de thee, met een regen van aanwijzingen, eigenlijk een gekakel onder elkaar. Veel trok ik er mij niet van aan, alleen viel het mij wel tegen dat er waren die aan mijn capaciteiten twijfelden. Resultaat: er werd onder hen beslist dat ze zelf de karwei van het thee zetten op zich zouden nemen. Wat dacht ik wel, thee zetten voor de koning was een eer en voor wie kon die beter weggelegd zijn dan voor hen. Ik zou chocolademelk maken voor de kinderen, die de vorst met hun vlaggetjes zouden verwelkomen. Ik wil er hier wel de nadruk op leggen, dat niet alle officiersvrouwen zo waren. Er waren zeer wel opgevoede en intelligente vrouwen onder hen, waar ik ten volle eerbied en respect voor had. Maar sommige konden het niet laten om op de voorgrond te treden, nochtans niet steeds gesteund door hun echtgenoten officieren.

De grote dag was aangebroken. Het was een vrij frisse dag met motregen. Zeker een uur voor de aankomst van de helikopter stonden de kinderen van de Belgische scholen met hun vlaggetjes opgesteld om de vorst te verwelkomen. Een ganse tijd na het voorziene uur landde de vorst en kwam, vergezeld van een delegatie veiligheidsmensen of adviseurs, de helling op, waarlangs de kinderen, versteven van de kou, de koning verwelkomden. Opgestapt naar de mess, waar hij uiteraard ontvangen werd door de korpsversterke en andere voorname personaliteiten. De vrouwen die bij mij in de keuken stonden, om de zichzelf opgelegde taak te vervullen, zagen de koning naderen. Of het nu uit angst was om iets te mispeuteren met de thee of uit schrik dat, als ze in de keuken bleven, ze de koning niet van dichtbij zouden kunnen zien, vluchtten ze als het ware de keuken uit, mij toeroepende dat ik maar zelf de thee moest zetten. Geen paniek, de thee was klaar als de vorst het guldenboek tekende. De opdiener stond paraat om uit te schenken, maar de koning weigerde de thee en ging zich ook niet verfrissen of omwisselen van kledij in de daarvoor voorziene ruimte. Hij moest zo vlug mogelijk vertrekken om de afspraak met de Duitse kanselier niet te missen. Het feest, als het er al een was, was voorbij. Het meeste plezier en genoeg beleefde ik aan de kinderen, die heel blij waren met hun warme cacao melk. Mijn bedenking bij dit alles? Al dat zenuwachtig gedoe gedurende weken en dagen, opfrissen, vervangen, kuisen! Voor wat eigenlijk?

In 1957 vierden Opa en Oma Küppers hun gouden bruiloft. Maria, hielp mee waar zij kon om het feest voor te bereiden. De ganse familie werd uitgenodigd en het was een grote familie, die schijnbaar goed overeen kwam. Maria en ikzelf waren ook bij de genodigden. Zelf kon ik maar alleen 's avonds op het feest aanwezig zijn, maar Maria werd gevraagd om mee te gaan met de familie naar de kerkdienst en vervolgens deel te nemen aan de receptie. Eigenlijk behandelden ze Maria alsof het hun eigen dochter was.

Links: Maria Baes en rechts Frau Küppers en haar dochter Margreet.

Ik had mijn dagelijkse werk in de mess, maar 's avonds kon ook ik deelnemen aan de maaltijd en het feest dat daarop volgde. Op mijn werk dronk ik al een paar pinten op voorhand, om in de beste omstandigheden aan het feest te kunnen beginnen. Thuis gekomen, werd ik door iedereen hartelijk verwelkomd en daar zij in de waan verkeerden dat ik mijn achterstand in het drinken moest inhalen, schonk men mij de ene borrel na de andere in. Het eetmaal was lekker en werd ook overvloedig begoten met wijn. Het was een plezierig gedoe, de Rheinlanders zijn trouwens levensgenieters, zie maar naar hun carnavalsfeesten. Mij was de mengeling van bier, verscheidene soorten schnaps en wijn niet goed bekomen en als het feest met dansmuziek eigenlijk maar goed begon, was ik laggerzat! Met behulp van de dochter des huizes, sleurde Maria mij letterlijk naar boven. Hoe men ook nog aandrōng ze wilde niet verder deelnemen aan de feestelijkheden en bleef bij mij. Later heb ik mij bij iedereen uitgebreid verontschuldigd.

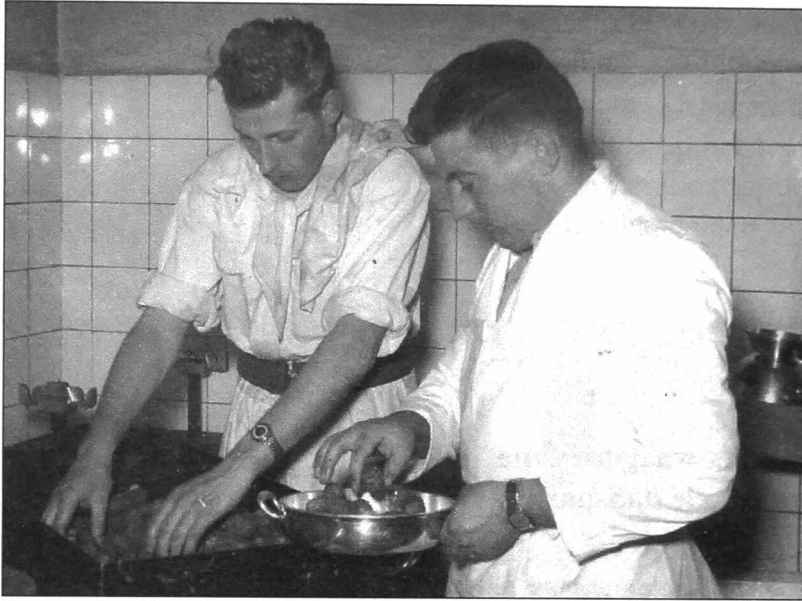
**Met kleine oogjes waagde ik me
toch aan enkele danspasjes.**

Ik zou mijzelf wel kunnen slaan hebben voor mijn stommiteit, maar het meest van al ergerde ik mij om wat ik Maria had aangedaan. Maar ja gedane zaken nemen geen keer.

Even een woordje uitleg over Prins Carnaval in en rond Keulen. Het is niet zo dat men een Prins alleen of een Prins met gemalin heeft. In Keulen en omgeving bestaat het Prinsenpaar uit 3 personen. De Prins met Jungfrau en de Boer (Bauer). Het eigenaardige is dat het drietal alleen uit mannen bestaat. Ook de Jungfrau is steeds een man verkleed als vrouw. De uitleg die men mij daarover gaf kwam er op neer, dat geen enkele vrouw het zou kunnen uithouden om gans de carnavalsperiode overeind te blijven. Deze periode loopt van 11 november 11 uur tot aan Aswoensdag. En maar voorbereiden en feesten.

Op militair gebied ging voor mij alles zijn gewone gang. Meer en meer kreeg ik het vertrouwen van de korpscommandant en bijgevolg ook van de andere officieren. Het kazerneleven ging aan mij voorbij. Ik zorgde er wel voor dat de keuken, ondanks het kleine budget waarover ik kon beschikken, goed werk afleverde. Er was wel een haak aan het beroep: ik moest elke zaterdag en zondag werken. Als compensatie kreeg ik twee vrije halve dagen in de week, als het lukte, en werd me stiekem 400 frank toegeschoven per maand voor mijn prestatie. Dit kwam ongeveer overeen met 100 fr. per weekend, waar ik dikwijls nog moest aan toe leggen om mijn dorst te kunnen lessen. 's Zondags was er ook steeds meer werk dan in de week. De families van de officieren mochten dan ook komen eten. Het menu werd aangepast, wat uiteraard ook meer concentratie en alertheid vereiste. Als hulp had ik meestal een afgestudeerde dienstplichtige van een of andere hotelschool ter beschikking, of een pasteibakker of een beenhouwer. Dit waren over het algemeen jongens die zeer gemotiveerd waren. Zij leerden een deel van de knepen in de praktijk bij en zelf leerde ik ook wat achter hen, b.v. patisserie of paté en dergelijke maken. Steeds kon ik goed met hen opschieten, gedroeg mij niet als baas boven baas, en nu meer dan dertig jaar later heb ik nog af en toe contact met

Geconcentreerd aan het werk

sommige van hen. De barmannen en garçons, waren ook dienstplichtigen, die ofwel reeds in de branche gewerkt hadden of die geselecteerd werden op hun houding, voorkomen, goodwill en ingesteldheid. Ik herinner mij boerenzonen, die bij ons binnen kwamen, maar met goede wil werkten. Ik leidde hen op tot tafeldiener en na hun diensttijd bleven ze dit beroep voort uitoefenen. Dus niet alles was negatief bij het leger voor dienstplichtigen.

De bestellingen die nodig waren voor het bereiden van de maaltijden, deed ik zelf, alhoewel dit eigenlijk volgens de voorschriften de taak was van de beheerder. Hij moest sowieso bij mij komen om te vragen wat ik nodig had, dus om misverstanden te vermijden was de afspraak dat ik dit zelf deed. Het levensmiddelenmagazijn was ook zijn bevoegdheid. Daar kon ik echter ook in en uit, maar met dien verstande dat alles netjes genoteerd werd. Trouwens zelf hield ik een kleine boekhouding van alle in- en uitgaande waren. Zo kon ik op het einde van de maand de kostprijs per maaltijd berekenen. Als dan op het einde van de maand de bediende van de beheerder met zijn berekende resultaten bij mij kwam, alvorens die aan de beheerder voor te leggen of aan de mess-commissie, kon ik zeggen of het klopte wat er op papier stond en waar er eventueel fouten waren. Dit deed ik uiteraard niet om anderen te controleren of zo, maar om mij te kunnen verdedigen als het budget op een of andere wijze abnormaal overschreden was. Ik was van het principe dat, als men voor een maaltijd 50 fr. ter beschikking had, ik mij daar niet moest aan houden. Ik ging er van uit dat als een kok zich focuste op dit bedrag, in de cyclus van de maaltijden altijd hetzelfde zou terugkeren. Durfde men echter nu en dan maaltijden serveren, die het dubbele of zelfs meer kostten, dan kon men de cyclus doorbreken en het te veel gependeerde recupereren door maaltijden in te lassen die een stuk goedkoper lagen. De eters apprecieerden dit meestal. Dit gold wel alleen voor gemeenschapsrestaurantie, waar praktisch elke dag dezelfde mensen aan tafel zaten.

Na ongeveer een zestal maanden bij de Duitsers gewoond te hebben, zat ik met de mess-president na een banket een pint te drinken. Hij vroeg hoe het ging met mijn echtgenote, alhoewel hij haar nooit ontmoet had. Het lag haar trouwens niet om kennis te maken met mijn werkomgeving. Ze zei altijd “Uw werk is uw werk” en dat wilde ze gescheiden houden van ons privéleven, alhoewel ze wel interesse had voor wat ik klaargemaakt en gedaan had en ’s avonds babbelden we er over honderd uit. Ik vertelde de commandant dat we eigenlijk wel klein behuisd waren. Hij antwoordde daarop verwonderd “Hebt ge nog geen militair huis?” Op mijn negatief antwoord, zei hij “Morgen regel ik dat.” Acht dagen later kreeg ik bericht van de huisvestingsdienst dat ik op 29 juli een huis moest overnemen te Troisdorf in de Mariënbürgstrasse 73. Zo geschiedde het. Het huis lag midden in een Belgische wijk, waar alleen Belgische militairen woonden. Het was gelegen aan de straatkant, in een rij van drie woningen. Deze woningen stonden dwars van de straat, dit wil zeggen dat alleen het huis met hof, waar wij onze intrek zouden nemen, aan de straat paalde, de andere twee waren aangebouwd van de straat weg. De woning was slechts een paar jaar oud, goed onderhouden, met alles er op en er aan: ruime inkomhal met toiletruimte, ruime bemeubelde living met salon, grote keuken, volledig ingericht, met meer dan voldoende bergruimte. Tussen de keuken en de living bevond zich een grote, in speksteen ingebouwde Buderus-verwarmingskachel. De verwarming van de hele woning gebeurde door de warme lucht van de kachel die naar alle plaatsen van de woning geleid werd door een in de muren ingebouwd buizensysteem. In de keuken bevond zich buiten de inkomdeur nog een deur die langs een trap naar een grote kelder leidde. Deze kelder was verdeeld in vier afgesloten afdelingen. De eerste was voor het opslaan van kolen, hier was het cokes, daar de ketel op cokes brandde. Een volgende kelder was de provisiekelder, ingericht met schappen, verder nog een ruime waskelder, waar alles voorhanden was, grote spoelbakken en zo meer. Dan was er nog een ruimte, eigenlijk meer een gang, waar men fietsen, een grasmaaier en dergelijke kwijt kon. Van hieruit liep er dan ook een trap naar de tuin, waarlangs de bevoorrading kon gebeuren, zodat men niet steeds door de keuken moest. Vanuit de hal liep er een trap naar boven waar we drie gemeubelde slaapkamers en een badkamer met wc ter beschikking hadden. Maria en ik waren in de wolken met zoveel comfort. Het was iets heel anders dan het logement bij de Duitsers, zelfs in ons thuisland hadden we niet kunnen genieten van zoveel luxe. Eerst de commandant bedankt voor zijn tussenkomst en afscheid genomen van de Duitse familie, waar we toch goede herinneringen aan overhielden.

Met behulp van een paar vrienden was de verhuiskarwei snel geflikt, veel was er trouwens niet te verhuizen: wat persoonlijke zaken, keukengerief en andere spullen, de grote apparatuur was trouwens ter plaatse.

**Onze woning in de
Marienburgstrasse 73
te Troisdorf.**

Troisdorf was een gezellig stadje, ongeveer 5 km. van Spich gelegen en ongeveer op dezelfde afstand van Siegburg. We hadden er ons vlug ingeleefd, maar veel contact met de Duitse bevolking hadden we niet. Maria meestal enkel om inkopen te doen. Ik kreeg wel dagelijks Duitsers over de vloer: bakkers, beenhouwers en andere vaste handelaars die waren leverden in de keuken. Ik kon goed met hen opschieten. Dit had het voordeel, dat ik bij hen kon te rade gaan voor zaken, waar men anders moeilijk een kijk kon op krijgen. Zo had ik de handelaar die kruidenierswaren, groenten en dergelijke elke dag 's morgens leverde. Hij bevoorraadde zich op de vroegmarkt te Keulen, en leverde trouwens ook in de kantines op het vliegveld van Keulen-Bonn te Wahn. Zijn zaak was te Wahn gevestigd. Als ik iets speciaals nodig had zorgde hij er wel voor. Elke morgen, als hij zijn waar afgeleverd had, deden we samen met de messbeheerder of een officier, die toevallig aanwezig was, of de hulpkok een spelletje "Knobelen". Het spel bestond erin dat elke deelnemer drie lucifers ter beschikking kreeg. Men nam in de rechterhand 1,2,3, of geen enkele lucifer, sloot de hand, legde de hand op tafel of naargelang de omstandigheden stak men ze vooruit. Dit deed elke deelnemer, dan raadde elkeen hoeveel lucifers er zich samen in de respectievelijke handen bevonden. Degene die het juiste getal geraden had viel af. Zo ging het raden voort tot er eindelijk maar een persoon overbleef. Dit was dan de verliezer, die uiteraard de anderen een pint moest betalen. Het was wel zo dat er dagelijks maar eenmaal werd gespeeld, uiteraard uit zelfdiscipline, maar vooral om te vermijden dat het uit de hand zou lopen.

Door mijn dagelijkse contacten met de Duitse handelaars, leerde ik ook beter de ingesteldheid en levenswijze van de Duitsers kennen. Hun visie tegenover ons, de bezetters, was over het algemeen positief. Ze trachtten ons ook zoveel mogelijk te betrekken bij hun festiviteiten. Over de oorlog werd er praktisch nooit gepraat. Als het al eens ter sprake kwam was er niemand bereid toe te geven dat ze met de nazi-

's mee gedaan hadden, laat staan oorlogsfeiten hadden gepleegd die niet door de beugel konden. Men had ook nog de occasionele handelaars, die maar nu en dan hun waren kwamen aanbieden. Voor deze was het niet gemakkelijk om binnen de kazerneomheining te komen. Aan de ingang moesten ze de wachtpost passeren en hier werd nagegaan of ze de vereiste toelating hadden. Zo was er een leurder, laat ons hem zo noemen, die keukenmessen en allerlei andere spullen te koop aanbood en ook zaken met een seksuele inslag, b.v. boeken speelkaarten waar op elke kaart een naakte vrouw stond afgebeeld. Tot bij mij in de mess konden deze leurders gemakkelijk komen, daar ze voorbij geen enkele wachtpost moesten. Een vriend van mij had mij gevraagd of ik voor hem niet zo een spel speelkaarten wilde kopen. Hij had zelf geen kans om die leurder te zien. Bij de eerste gelegenheid kocht ik het fameuze spel kaarten en borg dit op in mijn klerkast in de mess, in afwachting dat ik het mijn vriend kon overhandigen. Het toeval wilde echter dat een voorval dit zou verhinderen zodat hij nooit de kaarten in handen zou kreeg. Een zondagmorgen begaf ik mij naar mijn werk om rond 8 uur met de voorbereidingen te beginnen voor het middagmaal en parkeer mijn auto aan de achterzijde, waar een kleine parkeerplaats voorzien was. Ik stap de keuken binnen, waar de hulpkok en een opdiener reeds aan hun taken bezig waren. Ze begroeten mij en bijna gelijktijdig vragen ze "Hebt ge het gezien?" Ik, "Wat moet ik gezien hebben?" – "Dat meisje dat daar beneden aan de struiken dood ligt!" Het overvalt mij. Ze leggen uit, "We waren maar juist ons werk begonnen, toen er een Duitser binnen kwam en zei dat er beneden aan de struiken iemand dood lag. We hebben ogenblikkelijk de officier van wacht gebeld, die is komen zien en is nu terug naar de kazerne om de politie te verwittigen." Ik keek ongelovig. "Ga zelf maar zien," zeiden ze en werkelijk beneden tegenover de plaats waar mijn wagen stond lag er een jong meisje, haar kledij wat omhoog getrokken en schijnbaar dood. Ik was er niet goed van. Enkele minuten later was de Duitse Kriminal-Polizei daar evenals de Belgische Rijkswacht. Deze laatste konden voorlopig maar toekijken naar hun collega's, daar het slachtoffer net buiten het Militair Domein lag en zij daar geen bevoegdheid hadden. Vanuit de keuken konden we het gebeuren goed gade slaan. Er werd gegist wat er kon gebeurd zijn. Vermoedelijk was het meisje op stap gegaan in een van de soldatencafeetjes, had er iemand ontmoet, waar ze mee was vertrokken en dan moet het gebeurd zijn. Ik vraag aan ons personeel of ze zelf op stap geweest waren. Twee van hen bevestigden dit, maar zeiden dat ze niets abnormaals gezien hadden bij het terugkomen en dat het rond 23 uur was als ze terug op hun kamer waren. Intussen was een lijkwagen aangekomen en werd een metalen kist uitgeladen. Leden van de recherche kamden de omgeving uit, kwamen de helling op tot aan mijn wagen, noteerden mijn nummerplaat en raaptten de sigarettenpeuken en andere op, die op de parkeerplaats lagen. Wat onder de indruk dacht ik "Straks komen ze hier iedereen ondervragen, eventueel de kasten nazien op sporen en dan zouden ze de blote madammen vinden in mijn kast. Misschien werd ik hierdoor de hoofdverdachte." Nu moest er snel een beslissing genomen worden. Ik haalde de kaarten uit mijn kast en gooide ze in de brandende kachel. Het bewijsmaterieel, dat er eigenlijk geen was, bestond niet meer. Zo heeft mijn vriend nooit de kaarten in zijn bezit gekregen en was ik het eraan bestede geld kwijt. Kort na de

middag was de moord al opgelost. De dader, een Belgisch militair, had het meisje 's zaterdagsavonds ontmoet in het soldatencafé, had haar in de nacht naar huis begeleid en een vijftigtal meter voor haar thuis moet het dan gebeurd zijn. Het meisje was ongeveer achttien jaar oud en de dader 20 tot 21 jaar. Hij was afkomstig uit het Gentse, zijn naam doet hier niets terzake. Hij is later wel veroordeeld tot 10 jaar gevangenisstraf. Toen het nieuws van zijn aanhouding bekend raakte, was iedereen in de mess opgelucht, want er werd maar op los gegist en dat is eigenlijk voor niets of niemand een goede zaak.

De Belgische wijk, waar we woonden was niet afgesloten en grensde aan een Duitse wijk. Moeilijkheden of strubbelingen waren er over het algemeen niet en was er al eens iets tussen de beide gemeenschappen, dan werd het wederzijds sereen en zonder hoog oplopende ruzie bijgelegd. Onze naaste burens waren overwegend Walen, alhoewel er in dezelfde straat ook veel Vlamingen woonden, maar dan wat verderop of tegenover ons, maar daar stond een rij garages tussen. We hadden met iedereen echter zeer goede contacten. Trouwens nu bijna 50 jaar later, voeren we nog briefwisseling met onze naaste burens uit die tijd. Ze wonen in een dorpje dicht bij Courcelles. Ik schrijf in het Frans, hij richt zich tot mij in het Nederlands. Enig geschil over Vlaming of Waal is nooit aan de orde geweest. Ik herinner mij wel een voorval. Op een dag, het had flink gesneeuwd, stond er voor onze deur in de sneeuw geschreven "sale flamin". Het bleek dat een buurjongen van een jaar of negen dit op zijn kerfstok had. Kleine jongensstreken noemde ik dat. We hebben het trouwens nooit aan de ouders verteld, daar zij zelf zeker niet anti-Vlaams waren.

In mei 1957 moest ik terug vertrekken voor een kampperiode te Vogelzang. Maria besliste om gedurende die tijd in te trekken bij haar ouders te Antwerpen. Na het beëindigen van het kamp zou ik haar daar komen ophalen. Het klinkt misschien wat raar, als ik schrijf "haar komen ophalen". Het is namelijk zo dat Maria veel last had van reisziekte en ik stelde mij in de plaats, als men dan alleen een verre verplaatsing moest maken met pak en zak, dit niet aangenaam kon zijn. Een auto bezaten we toen nog niet.

Enkele dagen voor het beëindigen van het kamp, brak een oor van de soepketel af, als ik de hete soep door een grote mixer wou gieten. De kokende soep kwam voor een deel op mijn linkervoet terecht; gevolg verbranding aan de bovenzijde. Ik werd ogenblikkelijk bij de dokter geleid die er even naar keek, een verpleger de opdracht gaf er een verband aan te doen en er verder geen aandacht aan besteedde. Met een omzwachtelde voet en met pijn kon ik mijn werk voort zetten. Elke dag moest ik mij melden in de infirmerie voor verzorging. Een paar dagen later was de kampperiode voorbij en kwamen we terug naar Spich. Ik had een afspraak gemaakt met Maria, dat ik haar twee dagen later zou komen ophalen, maar dat we samen eerst nog een weekje in België zouden blijven. De brandwonde genas niet en ik had redelijk wat pijn. Elke dag liet ik ze verzorgen. Ik zou 's avonds de internationale trein naar België nemen. De morgen voor mijn vertrek vroeg ik het rapport van de dokter aan. Ik wou toch eerst zijn advies nog inwinnen over de toestand van mijn voet, die ontstoken was. Hij bekeek mijn voet. Zijn oordeel luidde, "verder verzorgen". Ik maakte er

hem attent op dat ik 's avonds zou vertrekken naar Antwerpen en of dat wel kon. "Geen probleem," was zijn antwoord, "vertrek maar gerust. De genezing moet haar tijd hebben." Erg gerust was ik niet. Ik pakte het nodige samen en stapte toch maar op de trein. Op de trein had ik het gevoel dat het slechter ging met mijn voet. Ik trok mijn broekspijp omhoog en zag dat mijn been gans rood en gezwollen was. Eens Aken voorbij, dacht ik eraan te Luik af te stappen en mij daar naar het hospitaal te laten brengen. Doch eens te Luik aangekomen besloot ik toch maar door te rijden tot Antwerpen. Eens daar aangekomen waren er een paar reizigers die mij van de trein hielpen en meegingen tot buiten, waar ik een taxi kon nemen. Terug bij Maria, schrokken ze zich bijna een bult als ze mijn voet zagen. Ze stopten mij in bed en belden de dokter. Deze was redelijk snel ter plaatse en bekeek mijn voet. "Zo snel mogelijk naar het militair hospitaal," zei hij. Er werd een ziekenwagen gevraagd en korte tijd later werd ik al in het ziekenhuis onderzocht. Ik kreeg de nodige verzorging en medicatie en moest verder wachten tot 's anderdaags, tot wanneer de specialist brandwonden zich over mij zou ontfermen. Het was nog vroeg in de voormiddag, als er twee mannen in witte kiel, vergezeld van de verpleegster die mij eerst verzorgd had, mijn kamer binnen kwamen. Een van de twee was blijkbaar de specialist in kwestie, de andere blijkbaar ook een dokter of een assistent. De verpleegster maakte de wonde bloot, wat mij grimassen deed trekken van pijn. Het verband was namelijk vastgeplakt in de wonde die etterde. De specialist bekeek de zaak grondig, schudde zijn hoofd en vroeg hoe en met wat ik mij verbrand had en wat er verder mee gebeurd was. Ik deed mijn relaas. Hij luisterde aandachtig en stelde de vraag hoe lang ik moest rusten voor ik er terug mocht op lopen. Ik legde hem uit, dat ik direct na de feiten terug aan het werk was gegaan. "Dit kan niet waar zijn," zei hij. Hij nam een stoel, zette zich aan mijn bed en hij wilde weten, welke maatregelen de bataljonsarts genomen had vanaf het gebeurde tot mijn vertrek naar Antwerpen. Ik zag dat hij niet opgezet was met de behandeling die ik tot dan toe gekregen had, als men al kon spreken over een behandeling. "Dit zal niet zonder gevolgen blijven," zei hij. Hij stelde mij de vraag of er in het bataljon een ongevallensverslag was opgesteld over het feit. "Bij mijn weten niet," was mijn antwoord. Schijnbaar wist hij nu genoeg, hij concentreerde zich nu verder op het medische. Hij legde mij nu uit wat er verder te gebeuren stond met mijn voet. "Het is een zware brandwonde in de derde graad" zei hij, "De wonde is erg ontstoken en nu moeten we eerst de wonde gans zuiveren. Dit zal zeker een tijdje in beslag nemen. Daarna, als alles goed zuiver en ontsmet is, zullen we 'créften' van uw billen nemen." Ik begreep het niet goed. "Dit zijn stukken huid van uw billen," verduidelijkte hij. "Deze stukken moeten we aanpassen in de wonde met de hoop dat de wonde zo dicht groeit. Het is natuurlijk zo dat het een moeilijke plaats is juist daar waar uw voet en uw been samenkomen en waar bij het gaan het altijd knikt. Maar ik zal mijn uiterste best doen," zei hij. Ik ga nu niet verder uitweiden hoe de operatie en de heling verder verlopen is. Dat ik veel pijn doorstaan heb, hoeft geen betoog. Waar ik echter zeker van ben, is dat de specialist zeer goed werk geleverd heeft. Het was in 1957 toen deze techniek nog in zijn kinderschoenen stond. Als ik later op onderzoek ging bij een andere arts en hij de littekens zag, zei hij steeds dat de chirurg puik werk geleverd

had. Na ettelijke weken mocht ik dan het ziekenhuis verlaten en kon ik terug naar Duitsland. Ik was er trouwens op gebrand om de bataljonsdokter terug te zien en om mijn mening eens te kunnen zeggen. Dit geluk was echter niet voor mij weggelegd. De bedoelde arts was namelijk niet meer in het bataljon. Hij was overgeplaatst of wat dan ook en niemand kon of wou mij zeggen waar hij naartoe was en of het door het toedoen van het militair hospitaal van Antwerpen was. Het was een andere militaire arts die zijn plaats ingenomen had. Deze was echter goed op de hoogte van het voorval en deed vooral zijn best om mij verder te begeleiden bij mijn herstel. De eerste paar weken hoefde ik mijn dienst nog niet te hernemen en mocht ik geen bottines of ander onaangepast schoeisel dragen. Ik kreeg wel ter compensatie rustschoenen van het leger. Deze waren deels uit stof, deels uit leder. De plaats waar de wonde opgeplapt was, was en is nog steeds, na meer dan 45 jaar zeer gevoelig. Juist onder de stukken die men er opgelegd had, lopen er zenuwen en bij de minste aanraking kreeg ik zoiets als een elektrische schok, te vergelijken met de schok die men krijgt als men met de elleboog ergens tegen stoot. Mijn echtgenote moest in bed steeds oppassen dat ze niet tegen die voet stootte, want dan sprong ik zeker op. Na een zekere tijd vroeg de dokter, of ik mijn werk zou kunnen hernemen. Ik zag daar geen graten in. Hij stelde wel een voorwaarde, "Begin met halve dagen," zei hij, "en als het te lastig is, verwittig mij." Het hernemen van mijn job verliep vlot en toen ik een paar dagen bezig was, waaide een gunstige wind mij een afschrift in de hand van het geneeskundig verslag, dat opgemaakt was toen ik reeds te Antwerpen was. Tot mijn verbazing moest ik vaststellen dat mijn rechtervoet bij mij aan de linkerkant staat of had ik misschien twee rechtervoeten? Mijn conclusie: het verslag is een hele tijd na de feiten opgesteld, zeker op vraag van het hospitaal. Wat staat er nu in dit verslag? De dokter verklaart mij "... onderzocht en bevonden te hebben, dat de belanghebbende aangetast is door verbranding 2e graad van de dorsale zijde van de rechtervoet. Voortkomende van verbranding door hete soep in en door het feit van de dienst op 15/05/1957. Het ongeval is weinig erg en er zullen zich in normale toestanden geen verwickelingen voordoen. Schijnbaar zal de belanghebbende, ten gevolge van het ongeval waarvan hij het slachtoffer is tijdelijke arbeidsonbekwaamheid van ----- maanden ondergaan(duurtijd niet ingevuld), behoudens verwickelingen. Overgemaakt aan de Commandant van Staf Cie de 28/05/57

Getekend Dr E. Verbiest"

Op 28 mei 1957 bevond ik mij reeds in het militair hospitaal te Antwerpen. Alvorens dit hoofdstuk af te sluiten wil ik eerst nog een staaltje van kleinburgerlijkheid vermelden, hier dan militair gezien. Elke dag kwam een bus van het leger de militairen van onze wijk afhalen om naar de kazerne te brengen. Op een morgen stond ik met enkele anderen te wachten tot de bus aankwam. Een adjudant, die met zijn familie ook in de wijk woonde keek naar mijn voeten en vroeg nors: "Spiessens waar zijn uw bottines?" Mijn antwoord "Die draag ik niet." "Morgenvroeg kunt ge zien dat ge uw bottines aan hebt." Ik haalde mijn schouders op en antwoordde niet meer, omdat hij wist dat ik mijn voet verbrand had. Eens in de kazerne begaf ik mij ogenblikkelijk bij de dokter en meldde hem het voorval. "Waar moet die man zich mee?"

was zijn reactie, “ik zal hem eens bij mij roepen. Wacht ik zal u een briefje geven, waarop ik bevestig dat gij die rustschoenen moet dragen, want er zijn er misschien nog anderen die het u lastig zouden willen maken.” ‘s Anderdaags aan de bus piepte de adjudant niet meer, ik veronderstel dat de dokter hem wel de les gelezen had.

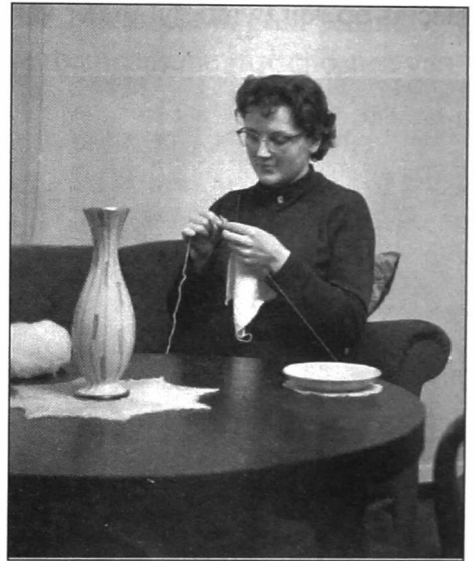
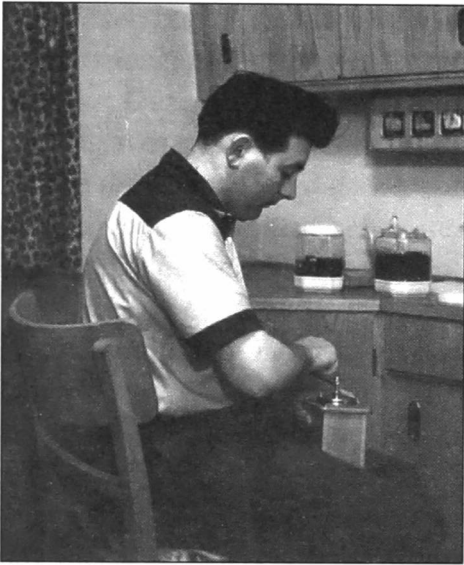
1958 werd een cruciaal jaar voor ons gezin. Maria was zwanger en alles draaide thuis nu rond het thema geboorte en al wat daarmee te maken kon hebben. De eerste noodzakelijke onderzoeken gebeurden door een dokter in het Medisch Huis, dat slechts op een twintigtal meter van onze woonst gelegen was.

Maria straalt van geluk!

Dit Medisch Centrum was er voor de families van de Belgische militairen. Het werd geleid door een hoofddokter, hier een Franstalige, die wel goed zijn best deed om Nederlands te spreken en werd zo door de families gewaardeerd. Verder waren er nog verschillende artsen, Nederlands- en Franstalige, die de dienst hielpen verzekeren. Deze artsen waren meestal verbonden aan de verschillende eenheden van het garnizoen. De bevallingen gebeurden meestal in het militair hospitaal te Keulen. Alhoewel de meeste vrouwen, die er bevielen, tevreden waren over de daar geleverde diensten, was Maria niet zo happig om daar te bevallen. Na overleg besloten we dan, dat we de bevalling zouden laten gebeuren in het Duitse hospitaal te Troisdorf, wat zowel voor- als nadelen voor ons opleverde. Het grootste voordeel was dat de afstand, voor bezoek en dergelijke, niet zo groot was en bij Maria het wantrouwen, ten rechte of ten onrechte, dat ze had tegenover militaire dokters voor wat bevallingen betrof, niet meer meespeelde. Het nadeel was de taal, maar daar kon Maria toch al goed mee over weg. Doch nu kwam het er op aan een goede Duitse gynaecoloog te vinden om haar te begeleiden en indien nodig bij te staan bij de geboorte. Dicht bij het hospitaal woonde de gezochte dokter, die tevens verbonden was aan het ziekenhuis. Voorts was er de Hebamme (vroedvrouw), die de dokter bijstond bij de bevallingen. Dokter Mayer-Aul was de betreffende arts en vanaf haar eerste bezoek bij hem was Maria gerustgesteld. Het betrof een wat oudere heer, die haar van naald-

je tot draadje uitlegde hoe alles zou verlopen, veel goede raad mee gaf en haar vertrouwen schonk. Voorts moest zij nog een onderzoek ondergaan bij een andere dokter, daar was ze niet zo enthousiast over. Bij haar thuiskomst zei ze, "Ik geloof dat die tijdens de oorlog in de concentratiekampen gewerkt heeft. Hij was niet vriendelijk en hij had ogen om er bang van te zijn." Gelukkig moest ze bij hem niet meer terugkeren. Ze moest wel nog voor een bloedonderzoek en dergelijke naar een laboratorium bij een zekere mevrouw Rüpieper, een naam om nooit te vergeten.

Vorbereiding op de geboorte. Ieder op zijn manier!

Op de avond van 17 augustus kwamen de eerste weeën er aan. Alles was al gepakt en gezakt en in een mum van tijd deden we onze intrede in het hospitaal. Er werd snel een eerste onderzoek uitgevoerd en Maria kreeg een kamer toegewezen. Ik zou bij haar blijven, om dan aanwezig te zijn bij de bevalling. Toen ik dit mededeelde aan de dienstdoende verpleegster, ging die even weg en kwam dan terug met de volgende mededeling: "Het is beter dat u nu naar huis gaat. De bevalling is niet voor meteen. Kom morgenvroeg maar rond zeven uur terug, dan zullen we zien hoever we staan en later kan u dan de bevalling mee maken." Ik nam afscheid van Maria, die zeer kalm was en begaf mij huiswaarts. Na een onrustige nacht stapte ik iets na 7 uur het hospitaal binnen en begaf mij naar de afdeling en vroeg aan de verpleegster hoever het stond. Ze keek mij aan en zei "Proficiat, het is een meisje." Daar stond ik dan, van de hand Gods geslagen, maar toch blij. De verpleegster zei "Kom maar mee, alles is goed verlopen. Uw vrouw zal wel gaan wakker worden, ik breng dan zo dadelijk de baby" en weg was ze. Als ik aan het bed kwam deed Maria haar ogen open, keek mij aan en zei "Ha, ge zijt daar!" Ik kuste haar en wenste haar proficiat met de dochter. Ik vroeg hoe de bevalling verlopen was. "Eerst nogal moeilijk," zei ze, "als het niet meer ging, heeft men mij een spuitje gegeven en nu word ik hier in het bed wakker." Op mijn vraag of ze onze baby nog niet gezien had, schudde ze haar hoofd. Ongeveer op hetzelfde moment kwam de verpleegster

binnen met de baby op de arm. Ze legde het kleine ding bij haar mama. Een tweede verpleegster volgde met een klein bedje, dat ze naast het grote bed plaatste. Van nu af mocht de baby op de kamer van mama blijven. De verpleegster vertelde hoe de bevalling verlopen was. De kleine zag het levenslicht op 18 augustus om 07 uur 01, woog 2,450 kg.en had een lengte van 49 cm. Het wichtje was verder kerngezond. Een verademing: alles was goed verlopen, geen verwickelingen, we konden verder opbouwen. De kamer waar Maria met de kleine verbleef was een kamer voor twee personen. De twee plaatsen waren gescheiden door een openschuivende wand. In de namiddag kwam de verpleegster met een dame binnen die het tweede bed kreeg aangewezen. Maria had het te druk met de kleine om daar veel aandacht aan te schenken. 's Anderdaags rond de middag vertrok deze dame reeds terug. Maria vertelde mij dan dat die dame zeer beleefd en vriendelijk geweest was. Het was een ietwat oudere dame. Haar houding was bij Maria wel raar overgekomen. De dame in kwestie had zich 's morgens gans uitgetkleed, liep daar zo maar spiernaakt rond en waste zich ook gans naakt aan de lavabo zonder enige gêne, dat waren we bij ons niet gewoon. Tegen de avond lag er reeds een andere vrouw in het bed. Ze was op dezelfde dag bevallen als Maria en had het bed naast haar toegewezen gekregen. Eigenlijk paste dit wel beter, alhoewel deze dame van een heel ander type was dan Maria. Een stevige robuuste vrouw, met opvallende rondingen, een echte Beierse. Trouwens ze konden goed met elkaar opschieten. Het was de echtgenote van een Duits officier, ze woonde in een straat dicht bij de Belgische wijk, maar had wel heimwee naar haar geboortestreek. Trouwens eens beiden het hospitaal verlaten hadden, bezochten ze elkaar nog dikwijls of gingen samen wandelen met de kinderwagens.

Maria en Nadine...

op wandel in het 'Wald'.

Maria en ik zijn ook een paar keer bij hen thuis op bezoek geweest en vice-versa. Die man lag mij echter niet zo goed, in tegenstelling tot zijn vrouw was hij meer afstandelijk. Een achttal dagen na de geboorte, ontving ik de gelukwensen van de Brigadecommandant Kolonel SBH Daems, vleugeladjutant van de Koning. En wat las ik? "Mijn beste Spiessens, ik feliciteer u hartelijk bij gelegenheid van de geboorte van uw lief zoontje." Voilà, daar hebben we het. Rap de kleine uit haar bedje gehaald om te zien of men bij het bepalen van het geslacht in het hospitaal niet mis geweest was. Met Duitsers is men nooit zeker. Ik kan nu met zekerheid zeggen, zoals Prins Filip bij de geboorte van Elisabeth, "Het is een vrouwtje!" Ik kan de schuld van de vergissing niet op de Vleugeladjutant van de Koning steken, het zal wel het gevolg zijn van verkeerde inlichtingen die men hem gegeven heeft. Zand erover.

BEATUS ET FORTIS

De 28 augustus 1958

Mijn beste SPIESSENS,

Ik feliciteer u hartelijk bij gelegenheid van de geboorte van uw liefzoontje.

Ik vorm oprechte wensen van geluk en gezondheid voor uw echtgenote en voor haar wichtje.

Ontvang, mijn beste Spiessens, mijn welgemeende groeten.

D A E M S

Col SBH

Vleugeladjutant
van de Koning

Korp BV SPIESSENS

1 Cy

Het werd ook stilaan tijd, dat ik mij wat meer met mijn bevorderingen ging bemoeien. Ik wou zo snel mogelijk de achterstand, die ik opgelopen had door naar de kolonie te vertrekken, inhalen. Mijn oversten in Congo hadden beloofd dat ze zouden tussenkomen op het Ministerie om schot in de zaak te krijgen, maar ja 'uit het oog is uit het hart' zegt men wel eens, het zal toch waar zijn. Ik deed dan maar zelf mijn aanvraag om het examen, zonder school te volgen, af te leggen. Een paar weken erna kreeg ik bericht mij in de kokschool te Tervuren te melden om er drie dagen proeven af te leggen. Ik wist dat het niet gemakkelijk zou zijn, maar wie niet waagt, niet wint. Bij mijn aankomst ter plaatse werd ik niet op gejuich onthaald. Ik werd er ontvangen door de monitor, die mij gedurende de drie dagen moet opvolgen en evalueren. "Ha, je bent de man die destijds de school verlaten heeft om naar Congo te vertrekken. Denk maar niet dat je op drie dagen gaat klaar spelen, waar anderen vier maanden moeten voor doen! Als iedereen op drie dagen zijn brevet haalt, kunnen we de school wel sluiten, dan kunnen ik en mijn collega's ook wel naar Duitsland vertrekken." De toon was gezet, ik wist direct dat ik op niet veel begrip moest rekenen. Resultaat, ik was niet geslaagd. Mijn poging had echter wel tot gevolg dat ik korte tijd later werd opgeroepen om de cursus van 4 maand te volgen. Op het einde slaagde ik met glans.

ORDENUMMER VAN HET BREVET : 2606/68

BREVET TYPE (1) : 1

AMBTENSGROEP (2) : Bereiding Levensmiddelen

BREVET

De Commandant van de Menagedienst ..... (3)

verklaart dat 1ste Sergeant ..... B O O ..... (4)

S P I E S S E N S ..... Julien ..... (5)

stamboeknummer S/37053 , geboren te OVERSLAG (Nederland) .....

de 01 Dec 30 .....

voldaan heeft aan het examen voor bevordering tot de graad van .....

1ste Sergeant-Majoor ..... (6)

op datum van 30 maart 1968 .....

Bekomen punten : 1.386 op 1.700 .....

Te TERVUREN , de 30 Mar 68 19

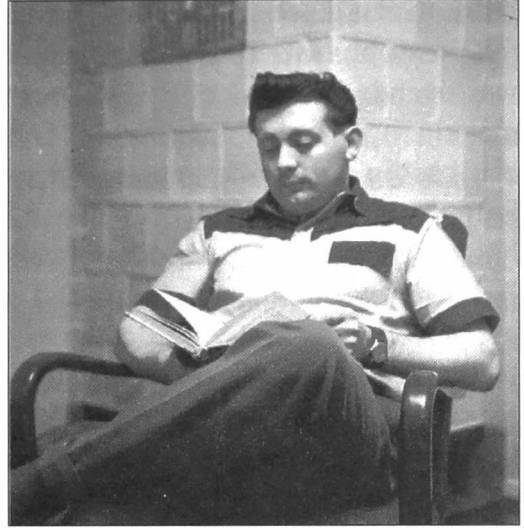
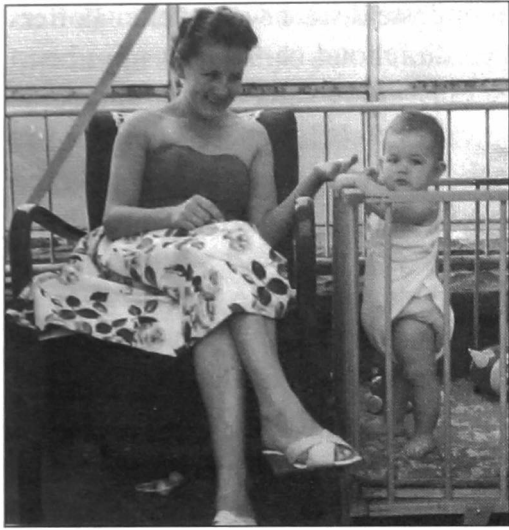
De Commandant van de Menagedienst ..... (3)

BERTRAND
Maj
Comd

Op 1 april 1960 werd ik benoemd tot sergeant, iets waar ik van de aanvang naar uitgekeken had. Dit was nu het begin om verder op te kunnen klimmen in de rangorde. Ik moest echter nog menig obstakel overwinnen om eerst beroepsonderofficier te worden en later eventueel keuronderofficier. Ik moest bewapening studeren en dan werd ik opgeroepen naar de kazerne te Heverlee om er proeven over af te leggen. Wapens was nu echt mijn rayon niet, maar ik bracht het er echter goed van af. Deze proeven bestonden voornamelijk in het hanteren van de verschillende handwapens, kennis van de mogelijkheden ervan, het uiteennemen, de kennis van de verschillende onderdelen en zo meer. Men moest ook in het bezit zijn van een diploma van het lager middelbaar onderwijs of van de militaire school voor onderofficieren en het diploma van het tweede wetenschappelijke behalen. Het zou voor mij niet gemakkelijk zijn, maar kom, ik zou mij aan het studeren zetten. Met veel doorzettingsvermogen en wat geluk moest het gaan. Ik schreef mij in bij het Ministerie van Onderwijs om een schriftelijke cursus van drie jaar te volgen, om daarna voor de middenjury te verschijnen. Om de veertien dagen kreeg ik een pakket taken, die ik moest uitvoeren, opgestuurd. Eens deze afgewerkt, stuurde ik ze terug en bij de volgende levering kreeg ik de resultaten met aanwijzingen erbij. Ik moet zeggen dat dit systeem goed werkte en na een tijdje had ik het gevoel, dat ik met de leraars een team vormde. Natuurlijk had ik het niet gemakkelijk, daar ik mijn dagtaak ook nog moest uitvoeren. Al mijn vrije tijd gebruikte ik om te studeren, ook 's avonds als ik thuis was, kroop ik nog een paar uur in de boeken. Maria gaf mij raad waar ze kon, zij had trouwens haar diploma van middelbaar onderwijs. Ze had ook haar handen vol met onze kleine spruit, niet dat het een schreier was, maar wel een zeer levendig kind. Ze sliep weinig, wilde geen fopspeen, maar werd wel een duimzuiger. Maria was er niet heel gerust in dat de kleine zo weinig sliep en ging te rade bij een Duitse kinderdokteres. Deze onderzocht de kleine, alles werd uitstekend bevonden en eigenlijk moest ze lachen met Maria haar bezorgdheid. "Maak u maar geen zorgen," zei ze, "en wees blij dat ge zo een levendig kind hebt." Eigenlijk heb ik tot nu toe niet uitgelegd hoe we onze kleine spruit genoemd hebben. Lang voor de geboorte hadden we er ons over beraden. We waren het eens dat we zeker niet de naam van de peter of de meter zouden nemen. Vroeger was dit in menige familie een traditie, maar daar zouden we komaf mee maken. Werd het een meisje dan zouden we het Nadine noemen, een redelijk gemakkelijke naam om uit te spreken. Zo geschiedde: het werd Nadine. Welke naam we voor een jongen in petto hadden weet ik niet meer, maar dit doet nu niets meer ter zake. Zelf moest ik mij niet veel aantrekken voor wat ons huishouden betrof. Maria regelde dat wel allemaal, trouwens zelf had ik het druk genoeg, eerst met mijn taak in de keuken van de mess-officieren en verder mijn studies.

Terwijl Maria met Nadine speelt mag Spiesken studeren.

Daar elke beroepsonderofficier in het bezit moest zijn van een rijbewijs, was dit ook voor mij van toepassing en moest ik rijles volgen. Ik had wel mijn militair brevet van motorrijder, maar dat was blijkbaar niet genoeg. Er begon in het bataljon een cursus voor chauffeurs en deze lessen kon ik mee volgen. Van de wegcode en zo was ik wel op de hoogte, dus het was alleen rijvaardigheid die mij ontbrak. Ongeveer terzelfder tijd kwamen er nieuwe voertuigen binnen, MAN dieselwagens van meer dan 3,5 ton. Met deze wagens volgde ik dan de rijlessen. Rijexamen geslaagd. Ik ontving een voorlopig brevet, in afwachting dat de bevoegde legerautoriteiten mijn definitief rijbewijs opmaakten en goedkeurden. Hier moest natuurlijk weer een kink in de kabel komen. De goedkeuring werd op het Hoofdkwartier geweigerd, omdat ik geen rijbewijs had voor het besturen van gewone voertuigen. De zaak was dan opgelost door het feit dat ik gewoon een rijbewijs ging afhalen op het gemeentehuis, hetgeen in die tijd nog mogelijk was. Ik had nu een rijbewijs voor gewone voertuigen, dit was voldoende voor mijn verdere loopbaan.

Een anekdote wil ik de lezer niet onthouden. Ik moest terug vertrekken voor een kamperperiode van een drietal weken naar het kamp te Vogelzang. Maria vertrok met de kleine voor die tijd naar haar ouders in België. Ik zou hen dan na het beëindigen van het kamp terug gaan ophalen. We waren nog niet in het bezit van een wagen, dus moest alles met de trein gebeuren. De dag voor ik vertrok om hen op te halen was het kermis te Troisdorf. Nieuwsgierig en toch alleen thuis ging ik een kijkje nemen. Veel verschil met de kermissen bij ons in België was er niet. Ik waagde mijn kans op een paar spelen en ik won een hoofdprijs, met name een grote zwarte pandabeer. Het kon niet beter uitkomen, die was voor de kleine, alhoewel de beer groter was dan zij zelf. De beer in een grote valies gestopt. Maria had mij ook gevraagd het pispotje van de kleine mee te brengen, dat dan ook maar bij de beer geplaatst. De trein op met de valies richting België. Te Herbestal aan de grens moest iedereen de trein verlaten om de controle van de douane te onder-

gaan. In een groot lokaal stond een lange tafel opgesteld waar we onze reiskoffers moesten op plaatsen. Een paar beambten zagen de inhoud na. Als het mijn beurt was opende ik mijn koffer. De douanier keek mij verbouwereerd aan, knipperde met zijn ogen, schudde het hoofd en klapte de valies dicht. Nu beseft ik maar wat een koddig gezicht het moest geweest zijn, een militair in uniform met een reiskoffer waarin alleen een beer en een kinderpispotje zat. Men zou voor minder het hoofd schudden. Het was steeds een grote rompslomp met de trein de reis naar België te moeten maken. Maria had erg te lijden onder reisziekte, ze moest steeds overgeven. Ik moest zorg dragen voor haar en voor de reiskoffers en nu met de kleine erbij, was het praktisch niet doenbaar. Nam Maria medicatie tegen het onwel zijn, dan liep ze rond als een zombie en dat was ook niet aangenaam voor haar en voor mij. We besloten dan maar een auto aan te schaffen. De reisziekte zou dan ook nog wel toeslaan, maar we hadden dan alles zelf in de hand en moesten geen medereizigers lastig vallen. Al vlug kon ik een occasie Volkswagen Kever op de kop tikken. Een wat oudere onderofficier van het bataljon stelde zijn wagen te koop en wilde zich een groter voertuig aanschaffen. De Kever was vier jaar oud, goed onderhouden en in prima staat. De koop was vlug beklonken en dit tot ieders tevredenheid.

Fier als een pauw met onze VW voor de deur.

Het leven zag er plots veel rooskleuriger uit. De kostprijs voor benzine was verwaarloosbaar. We betaalden ongeveer 3 frank per liter in Duitsland, daar we over speciale kortingszegels beschikten, zodat er geen taks of accijnzen aangerekend werden. Wel was het best de tank aan de grens nog vol te gooien aan een Duits pompstation, want eens in België hadden we die faciliteiten niet. Voor ons huis,

aan de overkant van de straat, stond een ganse rij garages. Het was echter onmogelijk ogenblikkelijk een autobergplaats te bekomen, daar deze reeds alle toegevozen waren. Ik kwam op een wachtlijst terecht. In afwachting parkeerde ik de wagen op een klein pleintje voor de deur en schafte mij een auto-overtrek aan in kunststof, zodat hij toch min of meer beschermd was tegen regen en wind. In die periode, maand november, was de straatverlichting in de wijk stuk en daar het vroeg donker was, gebeurden er al eens baldadigheden in de straat. Autoantennes werden afgerukt en menig radio of andere voorwerpen werden uit de buiten staande voertuigen ontvreemd. Op een avond rond 21 uur, het was goed donker in de straat, begaf ik mij naar het toilet dat in de voorhal gelegen was. Ik hoorde buiten geroezemoes, praten en lachen. "Gasten die een eindje verderop in de Bierstubbe gezeten hadden," dacht ik, maar opeens was het stil, geen geluid meer. Dit wekte mijn argwaan. Ik stak het licht aan in de hal en opende de voordeur. Een groepje jongeren stonden een vijftal meter verder in de straat en ik zag nog juist dat iemand wegliep van mijn wagen en zich bij het groepje voegde. Op mijn pantoffels ga ik buiten om mijn wagen na te zien, wat was er gebeurd? De beschermhoes was open gesneden van onder tot boven. Zonder na te denken spurte ik naar het groepje jongeren, greep een van hen bij de arm en draaide deze om achter zijn rug, terwijl ik riep "Schnautze, oder ich mache ihnen kaputt." Gelukkig voor mij sloegen de anderen op de vlucht. Hadden ze zich met zijn allen op mij geworpen, was ik zeker de pineut geweest. Nog steeds met zijn arm gewrongen op zijn rug, sleurde ik de dader mee in huis. Mijn echtgenote was opgeschrikt en riep "Wat nu?" – "Roep de buurman," zei ik, "dan ga ik de Duitse politie opbellen." Zelf hadden we geen telefoon, dus moest ik naar het Duitse café ietwat verderop om te bellen. Het duurde niet lang of de buurman kwam binnen gestoven. Maria had reeds snel uitgelegd wat er gebeurt was. "Je vais lui prendre avec et enfermer dans ma toilette pendant que vous appelez la police ». Hij nam bruusk het individu van mij over en sleurde hem mee bij hem thuis. Maria maakte de deur vast, terwijl ik naar het café snelde. Men kon nooit weten of de anderen nog zouden terugkomen. Niet lang na mijn telefoontje was de Kriminapolizei ter plaatse, haalde de dader bij de buurman op en ondervroeg hem bij ons in huis. Identiteit, woonplaats en het gebruikelijke, dan de vraag "Wat liepen jullie hier zo laat te doen?" – "Wandelen," was het antwoord. "Maak dat je grootmoeder wijs," zei de politieman, het is hier stikdonker. "En wie waren de anderen?" – "Die ken ik niet," was het antwoord. "Ha gij gaat zo maar wandelen met gasten die ge niet kent?" – "Maar ja ze wonen bij mij in de buurt." – "Dan weet ge ze wonen?" Aarzelend "A ja." – "We gaan hem meenemen," zei de politieman, "en halen meteen de anderen op. Kom morgen naar ons bureel te Siegburg, waar we dan het proces verbaal kunnen opmaken." We slaakten een zucht van verlichting toen ze vertrokken. De buurman kwam nog even langs en zei "Een goede zaak, nu zullen de beschadigingen aan en diefstallen in auto's misschien gedaan zijn." Maria was niet zo tevreden, "Ze konden u te lijf gegaan zijn met het mes, dat gebruikt werd om de beschermhoes open te snijden," was haar repliek. Eigenlijk had ze wel gelijk, maar in het vuur van de strijd denkt men daar niet aan, alhoewel ik zeker geen held ben in zulke zaken. 's Anderdaags ben ik

mijn verklaring gaan afleggen bij de Kripo. Daar werd mij gezegd dat het groepje uit zes man bestond en zij ze allen hadden geïdentificeerd. Ik moest het bedrag van de schade opgeven en zij zouden contact opnemen met de ouders van de dader, zodat deze mij konden schadeloos stellen. Voorts zouden ze zich nog moeten verantwoorden voor de rechtbank. Een paar dagen later kwam de vader bij mij thuis om een regeling te treffen. Hij beloofde de schade te vergoeden en vroeg of ik de aanklacht wou intrekken. Dit weigerde ik categoriek met de opmerking “Als ik alles zo laat, kunnen de gasten morgen terugkomen om verder schade aan te richten aan de geparkeerde wagens.” Misnoegd om mijn weigering stapte hij het af. De politie nam een paar dagen later nog eens contact op om te vragen of de schade vergoed was. Ik moest negatief antwoorden, maar voegde er aan toe dat de vader beloofd had mij te vergoeden. Veertien dagen gingen voorbij, tot er op een donderdagnamiddag aan de deur werd gebeld. Maria deed open. Het was de vader die aan de deur staat. Zonder dat hem dit gevraagd werd, stapte hij binnen, plofte zich in een zetel en maakte zich kwaad omdat ik de aanklacht niet ingetrokken had. Eens gezeten merkte hij pas dat ik ook thuis was. Daarop had hij zeker niet gerekend. Ik maakte mij boos, sprong recht en brulde, zoals de Duitsers gedurende de oorlog, “Heraus – raus” en wees hem kordaat de deur. Hij schrok hevig en pakte de biezen. Zelf was ik in alle staten, hij zou ons in eigen huis eens de les komen spellen. Om het verhaal kort te maken de daders zijn nadien te Bonn voor de rechtbank moeten verschijnen. De politie had mij er van op de hoogte gebracht. Ze zijn gestraft geweest. Wat hun straf was herinner ik mij niet meer. Er werd mij gevraagd of ik vergoed geweest was. Ik vertelde het voorval met de vader en zegde dat ik sedertdien niets meer vernomen had. De politie legde mij uit dat ik mij burgerlijke partij moest gesteld hebben en best met een Anwalt (advocaat). Waarop ik “Het zou mij dan meer gekost hebben dan het waard was.” Er werd mij echter uitgelegd dat de verliezende partij de kosten van mijn advocaat ook moest dragen. Nu was het te laat om nog iets te ondernemen. Ik legde mij dan maar bij de feiten neer en voor mij was de zaak afgesloten. Ik wil er wel nog op wijzen dat de Duitse politie steeds behulpzaam en vriendelijk geweest was.

Mijn werk in de mess en het studeren, slorpten heel wat tijd op, zeker in de periode als de bataljonsfeesten naderden. Ieder jaar had elke eenheid of elk bataljon zijn specifieke feestdag. De families van de militairen van het bataljon kregen dan de gelegenheid het kazerneleven beter te leren kennen. Ook de families van de dienstplichtigen werden dan uitgenodigd, om op die dag hun zoon, echtgenoot of familielid te kunnen meemaken in hun militaire leefwereld. Buiten de parades, spreekbeurten en/of vereremerkingen, was er ook stevast een feestmaaltijd in de respectievelijke eetzaal. De troepenkeuken verzorgde deze feestmaaltijd voor korporaa's, soldaten en hun families. De keuken van de onderofficierenmess deed hetzelfde voor deze en hun genodigden en, last but not least, moest ik zorgen voor de officierenfamilies en genodigden. Van deze laatste waren er steeds heel veel, meestal de opperbevelhebber van de Belgische strijdkrachten in Duitsland, met een gevolg van de hem begeleidende officieren. Dan de korpscommandanten van

de verschillende eenheden verbonden aan de brigade waarvan het 1Cy deel uitmaakte. Er waren ook nog Duitse eregasten en officieren, die om een of andere reden bindingen hadden met het bataljon. De korpscommandant stond er steeds op dat het feestmaal vlekkeloos verliep. Ik heb voor verscheidene korpsoversten gediend, maar op dit vlak waren ze allen gelijk: het moest perfect zijn.

Kiezen kan soms moeilijk zijn.

In de mess van de officieren bestond deze feestmaaltijd altijd uit een koud buffet. Er waren steeds 200 of meer tafelgenoten voor het buffet 's middags, en 's avonds was er nog eens een buffet voor ongeveer 150 man. Door het feit dat de inrichting van de keuken ver van toereikend was om zulke buffetten op een goede manier tot succes te brengen, was er veel organisatie nodig. Een week op voorhand maakte ik reeds een schema op hoe het buffet moest geïnstalleerd worden, waar en hoe ik alle nodige waren zou bestellen en dikwijls zelf afhalen. Ik was wel een beetje een pietje precies. Ik wist wat ik wilde en week daar niet van af, b.v. de speenvarkens mochten niet groter zijn dan ik op gaf. Als ze te groot waren, waren het in mijn ogen geen speenvarkens meer en ik moest ook rekening houden met de oven waarin ze moesten gebraden worden. Deze speenvarkens werden dan geleverd geslacht en schoongemaakt en verder trok ik mijn plan om ze uit te benen, op te vullen met een farce die ik zelf maakte en verder te braden. Dit alleen om te laten zien, dat ik die dagen mijn handen meer dan vol had. De vraag stelt zich nu "Had je niemand om te helpen?" Ik had een pasteibakker ter beschikking, die het gebak maakte voor op het buffet en waarmee er goed overleg nodig was over wanneer hij de oven kon gebruiken en waar hij zijn afgewerkte zaken kon deponeren. Het feest was steeds op een zaterdag. 's Donderdags bakte en braadde ik alle vleesgerechten, speen-

varkens en alle gebrad, alsook kip en dergelijke. 's Vrijdags was het de dag van de visgerechten, zalm, forel, kreeft en dergelijke. 's Vrijdags kreeg ik wel hulp van de chef-kok van de troepenkeuken. We verstonden elkaar en konden goed samenwerken. De vis werd dan van het vel en van de graten ontdaan en ook reeds voor een deel gearneerd. Het grootste probleem voor mij was het op een goede manier bewaren van de half afgewerkte schotels. Plaats in de keuken was er niet. Er was slechts een koelkast voorzien voor een huishouden. Er was wel een redelijk koele kelder. Ik liet dan een camion ijsblokken afhalen in Keulen, plaatste die op de grond in de kelder en hierop dan de half afgewerkte schotels. Het was echter zeer vermoeiend trap op, trap af. Wel kon ik ook de garçons soms inschakelen om de schotels af en aan te brengen. Improvisatie en nog eens improvisatie.

Moe maar fier bij het avondbuffet met het speenvarken als blikvanger.

's Vrijdagsavonds zeer laat gewerkt en 's zaterdags om 4 uur reeds ter plaatse om de laatste hand te leggen aan de schotels, om dan rond 11 uur het eigenlijke buffet te monteren. Het buffet bestond uit twee verdiepingen met bovenaan een paar mooie bloemstukken. De grote schotels werden schuin geplaatst, zodat ze nog beter tot hun recht kwamen. Ik was wel moe, maar toch steeds fier als ik het resultaat zag. Vijftien jaar heb ik de buffetten verzorgd in de messofficieren van het 1 Cy. Zelfs als ik reeds het bataljon verlaten had en in de club Prins Boudewijn te Brussel werkte, werd ik nog gevraagd het buffet voor de bataljonsfeesten van het 1 Cy te komen doen.

Het was na zo een bataljonsfeest, in 1958 geloof ik, dat de messpresident mij zei dat hij het bataljon ging verlaten. De opperbevelhebber, generaal Berben, had hem

op het feest gevraagd om naar het hoofdkwartier te Keulen, in Weiden, te komen. Hij zou daar een andere functie moeten bekleden. Intussen was hij reeds bevorderd tot majoor. Trouwens iets over die bevordering is mij bij gebleven. Om bevorderd te kunnen worden tot majoor, dus toetreden tot het kader van de hogere officieren, moest er een examen afgelegd worden, ook met betrekking op onze tweede landstaal. Twee officieren van het 1 Cy werden tegelijkertijd opgeroepen om dit examen te Aarlen af te leggen, de bedoelde messpresident en cdt. Decoux. Een paar weken na het examen komt het bericht binnen in het bataljon: cdt Decoux is geslaagd, cdt Doquier niet. Ik begreep het niet goed: hij met zijn connecties in de hogere kringen van de legerleiding, niet geslaagd? Bij een gezamenlijke drink met hem, vroeg ik op de man af hoe dat mogelijk is. Hij lachte en zei, “Maar Julien wat zou men zeggen als ik van de eerste maal zou geslaagd zijn? Binnenkort krijg ik een tweede kans, ge moet u geen zorgen maken.” Ik maakte mij daar zeker geen zorgen over, maar moest wel aan mezelf denken. Een paar maanden later was er een nieuw examen en dan was hij wel geslaagd, zoals voorzien. Mijn bedenking, had ik het ook maar zo gemakkelijk voor bevorderingen. De commandant verliet het bataljon zoals gevraagd door de generaal en dat liet voor mij wel een leegte na. Voor mijn problemen, als er al waren, kon ik steeds bij hem terecht.

Op het thuisfront spreek ik met Maria af, dat ze ook zou leren auto rijden. Trouwens de militaire overheid drong er op aan, dat de echtgenotes van de militairen zouden kunnen rijden om in geval van noodtoestand, als de Russen Duitsland zouden binnen vallen, ze met hun kinderen zelfstandig, maar wel onder begeleiding, terug naar België zouden kunnen. Wij, de mannen, zouden dan met andere geallieerden de Russen de opmars moeten beletten. Misschien lacht men daar nu mee, maar het was volop koude oorlog en een vonk kon snel de boel in brand steken. Na een paar dagen oefenen op landweggetjes in de omgeving, zouden we ons op een zondagnamiddag op een wat drukkere baan begeven. Maria enthousiast aan het stuur, ik mijn volle aandacht bij het gebeuren en weg waren we. Het liep vlot, maar na een tiental kilometer, rijden ons twee ‘weisse Mäuser’ (witte muizen) voorbij. Ze droegen witte helm en dito schouderriem. Dit was de bereden wegpolitie, vergelijkbaar met onze ‘zwaantjes van de rijkswacht, met hun motos’. Ze deden teken te stoppen. Maria was geschrokken. Een van de twee politiemannen kwam naar ons toe, groette en vroeg beleefd “Führerschein und Ausweis bitte?” Een rijbewijs had Maria uiteraard niet, de identiteitskaart was geen probleem.

“Zonder rijbewijs mag u niet op de openbare weg rijden met uw voertuig,” was zijn reactie. Ik legde hem uit dat de Belgische militaire overheid er op aan drong dat we onze vrouwen leerden rijden. Hij begreep de situatie, “Maar,” zei hij, “doe dit op een binnenweg. Nu zit u wel op een van de gevaarlijkste banen uit de streek.” Vriendelijk nam hij afscheid. Maria draaide de wagen en het ging terug huiswaarts. Ze was zeer geschrokken van het voorval. Ze parkeerde de wagen voor de deur en eens in huis was haar eerste reactie “Ik kruip nooit meer achter het stuur.” Hoe ik later ook aandrong, er was geen lievemoderen aan, ik kon haar niet overhalen.

Intussen hadden we rondgekeken naar een televisietoestel. Er stelde zich echter een probleem. De apparaten in Duitsland waren toen niet geschikt om de Belgische zenders te ontvangen. Voor de Duitse zenders was er geen probleem, maar eens we terug naar België zouden komen, zou het apparaat zo goed als waardeloos zijn. Als ik mij goed herinner, moest het een vier normen TV zijn. Wat dit echter inhield, weet ik niet, daar mijn technische kennis niet echt groot was. Het was 1960 en veel keuze was er niet. Ik stak mijn licht op bij Duitse kennissen en na wat zoeken kwam ik in een zaak terecht in Troisdorf zelf, bij een electrozaak die pas onlangs geopend was. De zaakvoerder, zeker een gewiekst zakenman, luisterde aandachtig naar mijn wensen. “Ik kan u leveren wat ge verlangt,” zegt hij, “doch een paar weken geduld.” Ik legde hem uit als ik tevreden ben van zijn diensten, dat ik reclame zal maken voor hem bij de andere Belgen in de wijk. Hij had business geroken en zei, “Morgen breng ik u een TV, zodat u reeds kan kijken tot ik het toestel heb dat u wenst.” – “Dat gaat zeker niet zonder antenne,” zei ik, “dus dat heeft geen zin.” – “Ik laat mijn mannen een grote antenne op uw huis plaatsen, maak u maar geen zorgen.” – “Akkoord, maar wees er zeker van dat ik geen mark betaal voor ik heb wat ik wil.” Geen schriftelijke overeenkomst, maar ‘s anderdaags was hij daar met zijn mannen, met een televisietoestel van het merk Grundig en de antenne. Hij gaf ons wat uitleg hoe het apparaat werkte, gaf zijn mannen instructies voor het plaatsen van de antenne en stapte het af. “Morgen kom ik wel zien,” zei hij. De antenne werd provisoir geplaatst, beeld hadden we nog niet, maar ‘s anderdaags zouden ze voort komen doen, want er ontbraken nog een paar stevige kabels om het gevaarte op zijn plaats te houden. De dag daarop, na wat draaien en keren van de antenne, konden we een Duitse post pakken. Het was niet denderend, maar toch een begin. Ik herinner mij dat we naar gelijk wat zouden gekeken hebben. Maar ja, uit de oorlogsjaren komende, met moeite eens naar de radio kunnen luisteren, was dit voor ons een openbaring. Veertien dagen later stond de verkoper aan de deur. “Morgen,” zegt hij, “zullen mijn mannen het toestel komen halen. Ik kan het verkopen, maar ze zullen een ander in de plaats brengen.” Op mijn vraag hoe het nu zit met het definitieve toestel, antwoordde hij “Maak u maar geen zorgen, dat komt in orde.” Zorgen maakte ik mij uiteraard niet, wij hadden nog geen frank betaald en konden TV kijken. Het vervangtoestel was een groter model dan het voorgaande, van het merk Telefunken. Zo ging het dan weer een paar weken verder. Dit apparaat werd omgewisseld voor een Blaupunkt. Gans die zaak begon op mijn zenuwen te werken en ik ging vragen hoe het nu eindelijk zat. “Als ge denkt dat ge mij niet kunt leveren wat ik vraag, breek dan de boel maar af, ik zie wel verder.” – “Maar nee,” repliceerde hij, “ik heb nu een Philips binnen en denk dat ge daar België gaat kunnen mee nemen. Ik rijd mee met u naar huis en plaats hem.” – “We zullen zien!” Maar weerom niets. “Luister,” zei hij, “laat hem staan, toekomstige week is er te Bonn een grote Ausstellung van radio en TV apparaten en daar koop ik voor u wat ge nodig hebt.” Ik was gesust en werkelijk een tiental dagen later stond hij daar met een splinternieuw Philips 4 normen toestel. Alles ingesteld en ja RTBF konden we op het scherm krijgen, wel met een weinig sneeuw nu en dan. Ook BRT, maar dat was moeilijker, een vaag

beeld met veel strepen. Veel kon ons dit echter niet meer schelen, we volgden de programma's op de Duitse zenders en waren nu echter zeker dat ons toestel in België dienst kon doen. De rekening viel zeer goed mee. Intussen had de handelaar al heel wat Belgische klanten bij gewonnen en zo was ook hij tevreden.

Natuurlijk was veel TV kijken voor mij niet weggelegd. Buiten mijn eigenlijke werk, slorpte het studeren de meeste van mijn vrije tijd op. Het geluk zou mij echter een handje toesteken. Een commandant uit de Kadettenschool van Zedelgem, werd afgedeeld bij ons in het bataljon om er gedurende een veertiental dagen stage te lopen in het vooruitzicht op bevordering tot majoor. De commandant logeerde voor die tijd in het messgebouw. 's Morgens ging hij naar de kazerne voor de vlag-gengroet, daarna kwam hij meestal terug om een tas koffie of een andere drank te gebruiken. De barman sliep dan meestal nog, dus richtte hij zich tot mij om iets geserveerd te krijgen en een babbel te slaan. Hij vroeg of ik reeds opgenomen was in het kader der beroepsonderofficieren? Ik was op 1 juli 1960, wel sergeant benoemd. Er ontbrak mij alleen nog slagen in het examen van het tweede wetenschappelijke of een diploma van middelbaar onderwijs. Ik legde de commandant mijn situatie uit, waarop hij vroeg "Volgt gij de cursus van de onderofficierschool?" – "Neen, maar ik bereid mij wel voor met een cursus van het ministerie van onderwijs om voor de middenjury te verschijnen." – "Vlotten die lessen wat?" – "Het gaat redelijk goed, maar ik heb nog twee jaar te doen." – "Kan je goed opstellen maken?" – "Daarmee haal ik steeds veel punten." – "Laat u nu inschrijven om deel te nemen aan het examen, dat binnen een goede maand afgenomen wordt in de school bij ons. Als ik terug te Zedelgem ben laat ik u onmiddellijk de cursus van de school opsturen, zodat ge die nog eens kunt doorlopen. Vergeet vooral niet dat de meeste punten naar opstel gaan. Laat geen enkele vraag onbeantwoord, desnoods als ge het helemaal niet weet, antwoordt dan iets dat ge wel weet. Als ge op het laatste een puntje te kort zou komen, kunnen wij in de jury u eventueel dit puntje bij geven voor uw goede wil of voor uw schoon geschrift." Hier kon ik het dan mee doen. Ik deed dezelfde dag nog mijn aanvraag. De commandant vertrok terug naar Zedelgem en een paar dagen later ontving ik de cursus van de school. Deze was veel beknopter dan die van het Ministerie van Onderwijs. Wel kwamen alle vakken er ook in aan bod, ik kon oefenen. De dag van het examen brak aan. Mijn eerste vraag bij mijn aankomst in de school was, "Waar is het bureel van de commandant?" – "Hij is niet hier. Hij volgt een stage in het kamp van Leopoldsburg." Ik stond paf. Wat nu? Ik zou alleen mijn plan moeten trekken, terug kon niet meer, en ik zou door de zure appel heen moeten bijten. Het examen viel min of meer mee en de raad van de commandant indachtig, beantwoordde ik alle vragen, ook degene waar ik sterk aan twijfelde. Resultaat: ik was geslaagd, wel maar met 51/100, maar mijn raadgever had gezegd "Of ge slaagt met de hoogste score, of de laagste, ge krijgt uw diploma en later vraagt niemand nog met hoeveel punten ge geslaagd bent." – "Het kan verkeren," zei Bredero. De last van de studie viel van mij af, nu kon ik een deel van mijn vrije tijd besteden aan de hengelsport (gaan vissen).

Aan de rand van Troisdorf liep een snel stromend riviertje, de Agger, waar forellen in zwommen. Dit mondde dan uit in de Sieg, een wat grotere rivier en deze vloeide dan zelf in de Rijn te Mondorf, een klein gehucht gelegen aan Sieg en Rijn. Ik ging op inlichting om te zien of ik daar eventueel zou kunnen vissen. Mijn zoektocht viel negatief uit. Het visrecht in de Agger hoorde toe aan het Fischverein 21 uit Keulen. Het ledenbestand was gelimiteerd en als er een plaats vrij kwam moest een nieuw lid voorgedragen worden, door een van de andere leden. Ik had dus weinig of geen kans. De bakker die bij mij leverde, zei "Ga naar Mondorf." Hij woonde trouwens in Bergheim, juist naast Mondorf, dat pal aan de Rijn gelegen is. "Daar is een vismaatschappij, die het visrecht heeft over een gans deel van de Sieg en de Rijn. Die reiken visverloven uit." Eerst het water gaan verkennen en dan een vergunning afhalen. 25 Duitse marken moest ik betalen om er een gans jaar te vissen. Later is de prijs opgetrokken naar 30 DM. De Sieg was een visrijk stromend water, waar men zowat alle zoetwater-vissoorten aan trof.

Jahresfischereischein

Nr. <u>6</u>	Jahr <u>1966</u>	Gebühr <u>3.--</u>	DM

für Juliaan
Spiessens
geb. am 1.12.30 in Overslag Zeel.Nd.
wohnhaft in Troisdorf/Siegkreis
Straße Marienburger Str. Nr. 73
Kreis Siegkreis
Staatsangehörigkeit Belgien
gültig vom 31.1.66 bis 31.12. 19 66
Troisdorf den 31.1. 19 66

Von den umstehend. Bestimmungen u. Auflagen habe ich Kenntnis genommen

(Unterschrift des Inhabers) (Ausstellungsbehörde)

Dr. E. W. Müssener-Verlag, Köln
Form. Nr. 346 (Jahresfischereischein) 175/68 63

Duitse staatsvergunning die men sowieso nodig had om te vissen.

Eerst was het voor mij wel wat aanpassen, daar ik gewoon was op stilstaande waters te vissen. Van de plaatselijke Duitse vissers kon ik zelf niet veel leren. Zij visten meestal met zwaarder tuig en waren meer passieve hengelaars, waar ik een actieve was en steeds viste met de hengel in aanslag in de hand. Het was waarlijk een genot om daar een lijntje uit te werpen. Meermaals gebeurde het dat mijn Waalse buurman, die ook een verwoed visser was, en ik 's morgens vroeg om 5 uur reeds aan het water stonden, visten tot 7.30 u en dan vlug naar de kazerne reden om onze dagtaak te volbrengen. De Duitse vissers die snel in de gaten hadden dat de Belgen meer vis vingen dan zij, waren steeds geneigd om zich zo dicht mogelijk naast ons te posteren. Zo trachtten ze mee te profiteren van ons lokvoer, dat door de stroming in hun richting dreef. Zolang het niet hinderlijk was voor mij, gaf ik daar niet om. Als het echter te veel werd gooide ik een tweede lijn verzwaaard met lood een paar meter stroomafwaarts van mijn eigenlijke visplaats in het water. Zo was het onmogelijk voor anderen om tussen mij en mijn tweede lijn plaats te nemen. Dit wil nu niet zeggen dat we niet goed overeen kwamen met hen, integendeel. Er werd heel wat ervaring en zelfs klein materiaal onder elkaar uitgewisseld. Zo was ik eens een paar dagen na elkaar aan het vissen met kempzaad (hennepzaad). Hiermee kon ik zeer grote blikken vangen. Een plaatselijke visser had dat reeds een tijdje in de gaten, kwam bij mij en vroeg met wat ik viste. Ik legde hem uit dat ik viste met kempzaad (Hampf in het Duits) en dat hij het zaad eerst moest koken. Tevreden met mijn uitleg en met een "danke schön" stapte hij naar huis. Hij ging het ook proberen. De daarop volgende week, toen ik aan het vissen was, kwam hij terug naar mij toe en na het gebruikelijke "Petri Heil", zei hij "Met dat kempzaad lukt het niet. Het mag koken zolang als het wil, het komt niet zacht." Ik wist niet of ik moest lachen of ernstig blijven en na hem uitgelegd te hebben dat het schaalpje, dat de eigenlijke kiem omhulde, niet zacht moest of kon komen, toonde ik hem hoe hij moest tewerk gaan om het zaadje aan de haak te krijgen. Hij moest dan ook zelf lachen met zijn onbeholpenheid. Ja, vissers verstaan elkaar wel. Wat dat "Petri Heil" betreft, dit is een beleefdheidsgroet bij de vissers. Ieder die een visser benadert of ontmoet, brengt deze groet uit, waarmee hij de wens uitdrukt dat de visser een goede vangst mag hebben. Hetzelfde heeft men ook bij acrobaten en dergelijke, die in het circus of elders optreden. Als men deze begroet voor hun optreden, zegt men in Duitsland meestal "Hals- und Beinbrüch", waarmee men hen een succesvol optreden wenst. Om mijn visplaats te bereiken aan de Sieg, moest ik wel langs een 250 meter lange landweg rijden. Bij droog weder was dit geen probleem, maar als het nat was en regende, moest men opletten er niet vast te rijden. Eens had ik pech, maar had geluk dat een landbouwer met zijn paard in de buurt was, die mijn wagen uit de modderbrij trok.

Ook Maria werd een goede visser, maar ik ving er toch meer!

Een paar weken later, het was mooi weder, zat ik aan de waterkant. Te laat zag ik dat er een onweer opdook, pakte snel mijn spullen in, maar kreeg toch nog een pletsbui over mij heen. Een paartje dat ietwat verderop liggen vrijen had, was ook willens-nillens gestopt met zijn bezigheden en nam ook de terugweg. Ze vertrokken met hun 'Karmann Ghia', een mooie sportwagen, voor mij. Ik reed er achteraan. Snel konden we niet rijden door de putten en de modder, maar wat gebeuren moest, gebeurde. De sportwagen reed zich vast. Daar stond ik dan ook. Voorbijsteken was onmogelijk over het natte land. De bestuurder voor mij gaf maar gas, het hielp echter geen zier. Hoe meer gas hij gaf, hoe meer hij weg slierde in de blubber. Ik stap dan maar noodgedwongen uit om te zien of ik kan helpen. De man in kwestie wist ook niet goed raad met de situatie. De dame die naast hem zat, was een mooie, jonge, licht geklede snoezepoes, daar moest hij zeker niet veel hulp van verwachten. Ik nam het initiatief en zei "Ga achter het stuur zitten, geef langzaam gas en ik zal achteraan duwen, maar zeker geen volgas zoals daarnet." Goed we gingen het proberen. Ik duwde met volle kracht achteraan de wagen en hij gaf langzaam gas. Er kwam beweging in, de wagen begon greep te krijgen. Hij duwde het gaspedaal ineens wat dieper, met als gevolg dat de wagen vooruit schoot en ik pardoes met mijn volle lengte in de modderbrij viel. Het droop van mij af van kop tot teen, een wit zomerhemd, een beige short, alles zat onder de modder. De Duitser was een tiental meter verder gestopt en kwam terug naar mij toe om mij te bedanken. Ik had er echter niet veel oren naar. "Kom," zei hij, "volg mij. We rijden naar het restaurant wat verder op de grote baan en daar gaan we het ons gezellig maken." Hij zag wel dat ik niet enthousiast was. Wat zou ik binnengaan in dat etablissement, zoals ik er uitzag. Dit was niet aan mij besteed. Hij bleef mij echter maar bedanken en aandringen. "Volg mij nu maar, we lossen het daar wel op." Hij vertrok en ik volgde. Eens aan de zaak gekomen, draaide hij de parking op. Ik had intussen al uitgemaakt dat ik niet zou meegaan en wendde dan ook de steven naar huis, waar Maria mij vroeg of ik misschien de vissen in de modder

moeten pakken had. De Duitser in kwestie heb ik later nooit meer gezien, maar ja degene die op die plaatsen kwamen vrijen, waren meestal occasionele van Keulen of omstreken.

Als de weersomstandigheden het toelieten, ging Maria met de kleine mee naar de oever van de rivier en zo na een tijdje had ze ook de smaak te pakken voor het hengelen en nam ze de hengelroede van mij over, terwijl ik dan op de kleine paste. Later, als de kleine naar school ging, nam Maria haar eigen visstek in en af en toe stak ze mij zelfs de loef af met haar vangst.

Even verpozen met Nadine aan de rivier de Sieg.

Maria aan de picknick.

Ik had intussen van de huisvestingsdienst bericht gekregen dat er een autobergplaats voor mij ter beschikking was, weliswaar in dezelfde straat waar we woonden, maar gans aan de andere kant, een honderdtal meter van onze woning. Het geluk diende mij echter. Een bewoner, die vlak aan de garage woonde die mij toebedeeld was, had er een rechtover mijn deur. We kwamen dan vlug overeen om te wisselen, tot tevredenheid van ons beiden.

Als Nadine ongeveer 18 maanden oud was, kreeg ze de kinkhoest. Dag en nacht hoesten en ondanks medicatie van de dokter, wilde het maar niet stoppen. “Het moet zijn tijd hebben,” zei de dokter, “veel kan ik niet doen.” Zelf had ik eens gelezen dat als iemand met kinkhoest een tijdje met een vliegtuig op grote hoogte vloog, de persoon in kwestie van de kwaal verlost werd door het verschil in luchtdruk. We zouden er alles aan gedaan hebben om ons kind van het lastige hoesten te verlossen. Ik ging te rade bij de Duitse groenteboer. “Het is niet nodig,” zei deze, “dat ge een zitje reserveert in een vliegtuig. Te Porz is er een arts die een drukcabine heeft. Daarmee kan hij de luchtdruk simuleren zoals in een vliegtuig op grote hoogte. Ik zal eens inlichtingen nemen en u zijn adres doorspelen.” En zo geschiedde het. Porz was niet zo ver af van Troisdorf dat zou wel te doen zijn. Maar er was echter nog iets anders om de hoek komen kijken. Zelf had ik ook een zeer zware hoest gekregen. Op een donderdag, Onze-Lieve-Heer-Hemelvaart, ging ik werken. Er was veel werk, want menige familie had zich ingeschreven voor het middagmaal. Zo ook de dokter met zijn echtgenote. Hij nam de gelegenheid te baat om eens bij mij binnen te springen in de keuken en vroeg hoe het is met Nadine. Ik zei dat het geen snars beter was en meldde hem tevens dat ik zelf geplaagd zat met een zware hoest en dat deze ondanks het innemen van hoestsiroop ook niet beterde. “Kom morgen vroeg bij mij op mijn kabinet,” zei hij, “ik ga u een spuitje geven, dat wel pijn zal doen, maar na een paar dagen zijt ge van uw hoesten af.” Ik ging ‘s vrijdagmorgens bij de dokter, die mij een spuit gaf met, naar ik meende te zien, een soort groene siroop. Pijn deed het wel, maar kom voor het goede doel moest ik wat over hebben. Op mijn vraag wat hij eigenlijk ingespoten had, mompelde hij zo iets van ‘eucaliptol’, maar zei erbij “Morgen zijt ge van uw hoest vanaf.” Goed, ik kon terug aan het werk. ‘s Zaterdags bleef ik maar hoesten. ‘s Zondags moest ik terug koken voor de families. De dokter, die ook terug met familie kwam eten, stak zijn hoofd binnen in de keuken en informeerde “Ge zijt er van af zeker?” Ik moest echter ontkennend antwoorden. Hij schudde het hoofd, kwam dichterbij, bekeek mij met onderzoekende blik en zei “Nu weet ik het ge hebt, ook de kinkhoest. Morgenvroeg, bij het binnenkomen, moet ge direct bij mij komen. Ik zal u moeten voor een tijd vrij van dienst verklaren en van nu af mag je niet meer in de keuken komen, want kinkhoest is overdraagbaar.” Ik vertelde hem ook over de luchtdrukcabine van die Duitse arts en vroeg tevens wat hij daar van dacht en of dit niet iets zou zijn voor Nadine. “Zelf kan ik u daarover geen uitleg geven,” zei hij, “maar het interesseert mij wel. Als ge het wilt doen, doe het dan maar en breng er mij dan verslag over uit, want voor menige familie met kinderen die kinkhoest hebben, zou dit ook interessant kunnen zijn.” Ik nam zo vlug mogelijk contact op met de Duitse arts voor een afspraak. Ik mocht de volgende

dag al komen met de kleine. Hij zou ze eerst onderzoeken en dan verder zien wat er kan gebeuren. Het bezoek bij hem verliep vlot. Hij legde mij zo goed en kwaad als het ging uit hoe de sessies zouden verlopen. Nadine zou ongeveer vier- tot zesmaal een uur in de cabine moeten verblijven, naargelang het resultaat. Er was wel iets waar hij mij speciaal op wees. Het kind mocht niet alleen in de cabine. Het moest steeds vergezeld zijn van een volwassen persoon. Dit viel voor mij wel mee. Ik had niet gezegd dat ik ook besmet was, dus ik kon mee profiteren van de therapie. De datum voor de eerste sessie werd vastgelegd. 's Anderdaags konden we reeds van start gaan. Eigenlijk meende ik aan de arts te zien, dat hij zelf niet geheel overtuigd was van die therapie. Of stelde ik mij dat maar voor? Op het afgesproken uur waren we ter plaatse. Een verpleegster begeleidde ons naar de cabine. Dit was een groot rond gevaarte, met het uitzicht van een duikersklok, zoals Dr. Picard gebruikte bij het diepzeeduiken. Voor we er echter plaats in namen, vroeg de verpleegster of we niet nog eerst naar het toilet moesten. Eens binnen en de cabine onder druk, duurde het zeker 10 minuten zei ze, voor men de deur kon openen. Eerst moest de druk in en buiten de cabine gelijk zijn. In de deur was er een venster, zoiets als een patrijspoort op een schip. Hierdoor kon men van buiten uit naar binnen kijken. Daar het toestel in een ruimte stond tussen de wachtzaal en het dokterskabinet, moest elke bezoeker voorbij ons passeren. Menigeen kon het dan ook niet laten om een blik te werpen door de patrijspoort. Ik had het gevoel dat we als een grote en een kleine aap tentoongesteld waren zoals in een dierentuin. We hadden twee zitplaatsen, maar rondom ons hingen er kabeltjes met een paar instrumenten en lagen er kleine darmen, waarlangs men lucht of wat het ook was, in of uit de cabine pompte. In het begin was Nadine redelijk rustig, maar na een tijdje verveelde ze zich en begon aan de bedrading en de slangetjes te prutsen. Ik moest ze in de gaten houden en zien dat ze niet een van die zaken naar beneden haalde. Ze vond het schijnbaar leuk om de darmpjes waar er meestal een sissend geluid uitkwam dicht te knijpen, of ging er met haar voetjes opstaan. Ik was blij als na een uur de verpleegster voor het venster verscheen, mij duidelijk maakte dat ze de werking ging stil leggen én de deur ontgrendelen. Na een tiental minuten ging dan de deur met een kleine smak open. Er werd een afspraak gemaakt voor een volgende zitting. Ik nam mij dan ook voor om in 't vervolg een paar poppemiekes van de kleine mee te brengen, zodat ik ze wat rustiger zou kunnen houden. Na zes beurten zijn we dan maar met het experiment gestopt. Het hele gedoe had niet veel aarde aan de dijk gebracht. We bleven maar hoesten en langzaamaan is de hoest dan weggebleven. Het zou zeker ook zo geweest zijn zonder de drukcabine.

De meeste familieleden die in België woonden kwamen gedurende de vakantie of als de gelegenheid zich voordeed bij ons op bezoek. We deden dan meestal een uitstap met hen in de omgeving. Indien het een van mijn broers was, gingen we ook al eens vissen. Op de keper beschouwd waren die bezoeken meer een last dan een genot voor Maria, want ze had dan meer dan haar handen vol met koken en organiseren.

Maria haar ouders, mijn pa en nonkel Maurits, overgekomen voor het doopfeest van Nadine.

Aan de rand van Troisdorf bevond er zich een dynamietfabriek (Dynamiet Nobel). In de jaren '60 had er een ontploffing plaats, zodat menig raam in de omgeving sneuvelde. Ook bij ons was een zolderraam gebarsten. Naar ik mij meen te herinneren waren in de fabriek twee doden gevallen. Verder leunde aan de stad een meerdere hectaren groot bos (Wald) aan, waar menig everzwijn en ree hun verblijfplaats hadden. Het was zelfs zo dat ik meermaals everzwijnen betrapte, die afval zochten aan de vuilnisbakken van de keuken. Het was ook niet moeilijk om een fazant te vangen met een stropje aan de afsluiting rond het messgebouw. Stiekem durfde al eens een jong inwonend officier een fazantje neerleggen met een karabijn. Door schrik voor represailles van de korpscommandant, duurde zoiets nooit lang, want de carrière van betrokkene zou daardoor kunnen afgebroken worden. De Duitsers zelf waren enorm gekant tegen stroperij. Van het hoofd van de boswachters (Oberförster) had ik een toelating gekregen om aan de rand van het bos in afgesloten waterputten te vissen. Op mijn vraag of de boswachters veel last hadden van stropers, antwoordde hij "Ja", maar alleen van Belgische stropers. Door het feit dat er hondsdolheid heerste in de streek, werden geen honden toegelaten in het bos. Buiten het bos kon men wel wandelen met de hond, maar dan aan de leiband. Op sommige plaatsen stonden dan ook borden waarop vermeld "Hundensperre" (verboden voor honden). Toen mijn jongste broer met zijn echtgenote bij ons op bezoek was en zij een wandeling gemaakt hadden in de omgeving, zei hij bij zijn terugkeer "Die Duitsers drijven het toch ver hé. Hier hebben ze nu ook bomen waartegen de honden hun behoefte moeten doen." Op mijn ont-hutst kijken ging hij verder, "Daar vooraan het bos hangt een plaat aan een boom met daarop 'hondensperre'." Ik begreep het bij ons zegt men in het dialect tegen een spar 'sperre'. Dat 'hund', 'hond' was wist hij wel, maar die 'sperre' dat was andere koek. Toen ik hem uitlegde dat 'sperre' betekende 'gesperd' moest hij ook hartelijk lachen met zijn misvatting.

Op 1 juli 1963 werd ik opgenomen in het kader van beroepsonderofficieren en op 26 september 1965 benoemd tot 1ste sergeant.

Ik was nu wel een trapje hoger geklommen op de ladder, maar wat mijn werk betrof, was er eigenlijk niets veranderd. Mijn hoofdbekommernis was nu meer mijn verworven reputatie in het keukengebeuren hoog te houden, want een kleine tegenslag kon opeens al het goede doen vergeten. Ik hield er rekening mee dat omhoog klimmen meestal gemakkelijker is dan daar boven stand te houden. Later, toen ik niet meer bij het leger was, zei een van mijn grote bazen "In uw beroep wordt ge elke dag onderworpen aan een kwaliteitscontrole en dit door meerdere personen." Later kom ik daar nog wel op terug, ik ben nu nog bij het leger en daar moest ik ook mijn punten verdienen. Steeds meer en meer feestelijkheden vonden plaats in de mess, er was altijd wel iets om te feesten. Was er al eens een stillere periode dan vonden de officieren wel iets uit. Men was op vakantie geweest in het buitenland, had daar dit of dat exotisch gerecht of iets specials gegeten en dan was de vraag aan mij of ik dat ook eens wilde klaarmaken, meestal bij een feestmaaltijd. Er waren natuurlijk zaken waar ik geen benul van had. Mijn kennis was gebaseerd op de traditionele Franse keuken. Wel schafte ik mij literatuur aan over de eetgewoonten van over de hele wereld en met wat fantasie trachtte ik steeds alles tot een goed einde te brengen. Zo werd mij eens gevraagd 'Mechoui' klaar te maken. Dit betrof een gans schaap aan het spit gebraden. Allemaal goed en wel, daarvoor had ik wel een groot braadspit nodig. Geen probleem men zou in het atelier van de garage zo een spit laten maken. Het spit werd buiten op het grasplein opgesteld, een fly-tent, dat is een tent die langs alle zijden open blijft, er naast, waar de nodige ingrediënten werden onder opgeslagen. De begeleidende rijst, groenten en sausen maakte ik klaar in de keuken. Het was een warme zomerse dag, tafels en stoelen werden dan ook op het grasplein opgesteld. Het grootste probleem was echter het schaap zelf. De beenhouwer had het gereed gemaakt. Er bleef mij niets anders over dan het op het spit te rijgen, de houtskool in brand te krijgen en verder het ding draaiende te houden. Wat ik nodig had werd mij geleverd. Eigenlijk een raar woord 'geleverd', ik ga mij beter uitdrukken. Ik kreeg twee soldaten ter beschikking die om de beurt aan het spit draaiden en het schaap met een borstel inwreven met gekruide olie. Het was een karwei van een paar uur voor het beest klaar was om genuttigd te worden. De vraag kan men zich nu stellen waarom niet draaien met een motortje? Ja, het was dan niet zoals nu. Dit systeem was niet ter beschikking en een goed soldaat moet zijn plan kunnen trekken. Eens de feestvarkens aangekomen waren en zich in de bar tegoed deden aan lopende zaken, wachtende op het sein om aan tafel te gaan, brak er een onweer los boven ons. Iedereen hielp mee om tafels en stoelen binnen te sleuren. Zelf bracht ik het schaap op een grote tafel in het restaurant, waaraan iedereen aan schoof, terwijl ik het dier versneed. Eigenlijk was het feest nog meegevallen. Door het onweer en het daaruit voortvloeiende oponthoud, hadden de deelnemers wel iets meer gedronken dan voorzien en dan wordt er niet zo nauwkeurig meer gelet op details. Het gebeurde ook al eens dat, ondanks mijn inzet, er iets fout liep in de keuken. Zo moest ik ter gelegenheid van een feest een banketmaaltijd klaar maken.

Het feestmaal bestond uit :
Consommé Madrilène
Filet de sole à la Normande
Cuissot de chevreuil
Sauce grand veneur
Pommes au four garni airelles
Pommes de terre croquettes
Omelette à la Norvégienne

Door het feit dat ik maar over een elektrische oven beschikte en ik verder mijn plan moest trekken met het kolenvuur, was het geen gemakkelijke karwei. Het vleesgerecht in de elektrische oven en de tongfilets dan maar voorzien in de oven van de kolenkachel, die gestookt werd met briketten. Het was niet gemakkelijk deze oven op het juiste moment op temperatuur te houden. De tongfilets waren opgedraaid in papillotten en de een naast de ander mooi geschikt in een tamelijk diepe bakplaat. De sausen en garnituren kon ik voor het grootste deel op voorhand klaar maken en warm houden in een geïmproviseerde bain-marie op het kolenvuur. Het was die tijd ook niet zo dat men maar naar een doosje of potje kon grijpen, er vocht bijvoegen en men had de gewenste saus. Neen, alles was handwerk. Ik moest wel een goede timing hebben, want eens aan tafel wilden de gasten dat het vlot verliep en er geen lange tussenpozen waren tussen de verschillende gangen, want na het eetmaal moest er nog gedanst worden. Als de gasten aan tafel gingen-gaan schoof ik de plaat met de tongfilets, die voor 1/3 overgoten waren met het kookvocht en waar ik een boterpapier bovenop gelegd had, in de hete oven. Een deel van het kookvocht had ik nog nodig om de saus verder af te werken. Mijn twee hulpkoks moest ik ook in de gaten houden, dat ze de hen opgedragen taken uitvoerden zoals gewenst. De soep wordt opgediend en dan moesten de tongfilets klaar zijn. Ik opende de oven en door de hitte en de zuurstof die opeens binnen stroomde vatte het boterpapier vuur en in een mum van tijd was het papier herleid tot een propje as. Ik haalde de schotel uit de oven, verwijderde het verbrande papier en stelde vast dat de tongfilets bovenaan een lichtbruine kleur hadden met een lichte reuk van bruine haring. Veel tijd om na te denken had ik niet. Ik goot een deel van het kookvocht bij de saus en werkte deze af. De vis op de serveerschotels geschikt, met garnituur en alles daarop en daaraan en de garçons mochten opdienen. Ik was er niet gerust in. Wat zou men aan tafel zeggen? Verder verliep alles vlot. Ik had nog niets opgevangen van de garçons over de reactie in de zaal en voelde mij al wat beter. Eens de koffie geschonken was kwam een opdienster in de keuken en zei "De kolonel wenst dat u bij hem komt in de zaal". Nu ga ik het gaan krijgen. Een beetje bang voor zijn reactie ga ik binnen tot bij de kolonel aan tafel. Deze stelde zich recht, sloeg op de gong en vroeg om stilte. Ik maakte mij zo klein mogelijk. Dit bleek echter niet nodig, want hij begon daar de lof-trompet over mij af te steken, met op het einde een daverend applaus van gans de zaal. De kolonel nam terug plaats op zijn stoel, boog zich naar mij toe en zei "Ik heb reeds veel tongfilets op Normandische wijze gegeten, maar zoals gij ze maakt

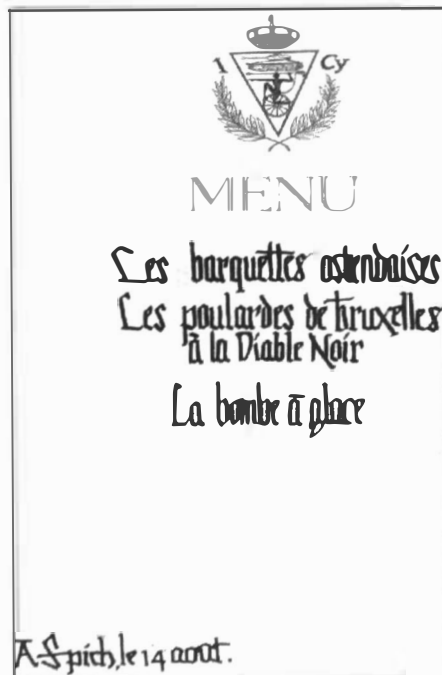
nog nooit. Ze hadden zo een speciale fijne smaak.” Ik wist niet of ik moest lachen of huilen en het zelf niet goed begrijpende, verliet ik onder een staande ovatie de eetzaal. Moest men mij gevraagd hebben de filets nog eens op dezelfde manier te maken, het zou mij niet gelukt zijn. Een les heb ik er wel uit geleerd en een raad aan alle huismoeders, kookpieten en kookmadammen: Als je twijfelt aan hetgeen je klaargemaakt hebt, hou de twijfel voor jezelf. Zeg niet op voorhand aan uw gasten dat de bereiding niet zo goed is meegevallen als je gewoon bent. Wacht af. Als het werkelijk niet goed is, zul je het wel merken. Je hebt tijd genoeg om je te verontschuldigen als men een opmerking maakt. Meestal is iedereen tevreden en trouwens jij dan ook.

Aan de fameuze kolenkachel. Zal alles wel goed zijn?

Mijn specialiteiten waren echter kaasfondues met de hand gemaakt. De korst krokant, binnenin de kaasbewerking half lopend. Als hoofdgerecht ‘kip op Indische wijze met pilafrijst’. Eigenlijk vrij simpele gerechten, maar steeds werd mij gevraagd deze voor meerdere gelegenheden, waarbij genodigden van andere eenheden aan zaten, klaar te maken.

De officieren beschouwden dit zowat als het gerecht van het ICy en op het menu prijkte dan:

Er was een oefening voorzien samen met de Engelse troepen. Zo trokken we voor een achttal dagen iets dieper Duitsland in naar het Sennelager te Paderborn. Dit was een kamp dat bezet en beheerd werd door Britse troepen. Ik kreeg er een keuken ter beschikking met alles daarop en daaraan. Zoals het de gewoonte was als ik buitenhuis moest kokkerellen, nodigden onze officieren de leiding van het kamp waar wij verbleven uit op een feestmaaltijd. Onze Korpscommandant wilde dat ik de poulet à la Diable Noir zou klaar maken. Voor mij geen probleem, het was routinewerk. Alles verliep vlot en na het maal kwam de korpsoverste, vergezeld van een paar Britse officieren, in de keuken om mij te feliciteren en tevens vroeg een der Engelsen of ik het recept voor hem zou willen opschrijven. "Ik heb vele jaren in Indië verbleven," zei hij, "maar nooit heb ik zo lekkere kip op Indische wijze gegeten." Ik was uiteraard fier. Nu hoorde ik het eens van een buitenstaander.

Laat mij het keukengebeuren nu eens ter zijde laten en voort gaan met ons familiaal leven. Nadine ging naar school, deed er goed haar best, maar het ongedurige bleef er toch inzitten.

Met onze Volkswagen hadden we geen problemen. Alleen het feit dat we een kleine bagageruimte hadden, speelde ons somtijds parten als we in verlof gingen naar België. Zo waren we eens op verlof geweest voor een veertiental dagen in een appartement op de zeedijk te Heist-aan-Zee. Dit was ons zeer goed bevallen. De kleine kon ravotten op het strand en Maria en mijzelf had het verblijf aan zee ook goed gedaan, voor herhaling vatbaar. Een paar weken later zagenn we in het dagblad een aankondiging dat er een kampeerhuisje te koop was te Heist-aan-Zee. We moesten niet lang overleggen en namen telefonisch contact op met de verkoper. We maakten meteen afspraak met hem om het te bezoeken. Verlof en naar de betreffende camping getrokken. Het betrof een kleine camping, achter de spoorweg gelegen en ongeveer 500 meter van het strand. Het huisje stelde niet zo heel veel voor, een houten constructie met overdekt terrasje, waarop twee stoelen en een klein tafeltje konden staan. De slaappleaats was achteraan het houten gebouw en bestond uit de laadruimte van een lichte vrachtwagen aangebouwd aan het houten gedeelte. Al bij al stond het ons toch aan en met wat afdingen van de gevraagde prijs werd de koop gesloten. Als we nu met verlof zouden komen naar België, hoefden we niet meer gans de tijd bij onze ouders te logeren. Een dag of zo maakte niets uit, maar we zagen ook dat veertien dagen te veel werd voor hen. Nu konden we afkomen, hen een bezoek brengen en verder doorrijden naar zee.

**Nadine met een vriendinnetje
op de camping te Heist.**

De binneninrichting voldeed aan onze eisen, alleen hier en daar een paar aanpassingen. Het meubilair was wel niet van grote klasse, maar dat hoefde ook niet. Mijn jongste broer maakte panelen, waarmee we het terras konden afsluiten als we niet ter plaatse waren. We brachten al de gebruiksvoorwerpen die we nodig konden hebben mee en lieten die in het huisje, zodat we niet telkens alles moesten versleuren. Na een tijdje hadden we zo twee huishoudens. Onze vakantieperiodes die we daar doorgebracht hebben waren voor ons drietjes echt fantastisch. Meestal vetrok ik met Nadine naar het strand om pieren te zoeken om te vissen. Tevens stelde ik de wagen op de dijk met onze strandstoelen en het nodige voor in de namiddag. In die tijd ging dat nog en van parkeergeld was er nog geen sprake. Maria ruimde intussen wat op en bereide het middageten. Het gebeurde ook meermaals dat we ons eten gingen afhalen bij de kampuitbaatster. Deze kon werkelijk grote verse pladijs bakken in monsterpannen. En dan met lekkere zelf gemaakte frieten en salade en mayonaise, onvergetelijk! De vis was steeds zeer vers, zeker mede door het feit dat haar man vishandelaar was.

Intussen hadden we besloten ons een andere wagen aan te schaffen, niet dat we niet tevreden waren met de prestaties van onze kever, maar ja hoe gaat dat? Na wat rondneuzen en inlichtingen inwinnen, viel onze keuze op een DKW, wat voor Deutsche Kraft Werke stond. De Duitsers vertaalden dat als Das Kleine Wunder. Een wagen met een tweetakt motor, maar met een goede reputatie. Er was juist een nieuw model uitgekomen dat goed oogde. Er werd contact opgenomen met een verdeler van dat merk, garage Van Hoorickx te Brugge. Deze garagehouder had volgens een paar van mijn vrienden ondervinding met het verkopen van wagens in transit. De Belgische militairen die in Duitsland gelegerd waren, moesten geen invoerrechten betalen, zolang zij in Duitsland verbleven. Dit scheelde op de aankoopprijs al een grote slok op de borrel. Mijn wagen wilde de garagehouder overnemen voor een degelijke prijs, wel op voorwaarde dat ikzelf die wagen invoerde in België. Deze was trouwens ook een transitwagen. Indien ik hem echter zelf in Duitsland kon verkopen, kreeg ik nog een bonus op de aankoopprijs. Het contract werd getekend en in afwachting dat de wagen kon geleverd worden, zocht ik een koper voor mijn kever. Het duurde niet lang of een militair uit een andere kazerne te Spich meldde zich aan als koper. De verkoop verliep vlot, een koopovereenkomst werd opgemaakt en de koper zou in de kortst mogelijke tijd zorgen voor de fondsen. De wagen kon hij dan in ontvangst nemen, eens ik mijn nieuwe wagen ter beschikking had. Ongeveer veertien dagen later zat er een brief, verstuurd te Laarne, tussen mijn correspondentie. Ik was nieuwsgierig daar ik geen kennissen of wat dan ook had in deze gemeente. Wat bleek? Het was een brief van de ouders van de koper. Dit schrijven was werkelijk zeer agressief en beledigend tegenover mijn persoon opgesteld. Ik werd ervan beschuldigd misbruik te hebben gemaakt van mijn functie en zou zo hun zoon ertoe aangezet hebben om mijn wagen te kopen. Ze zouden gerechtelijke stappen ondernemen tegen mij, ook omdat hun zoon nog maar 20 jaar was en in hun ogen nog minderjarig en patati en patata. Ik was verwonderd. Hij was beroepsmilitair, dus sowieso meerderjarig. Hij was zelf bij mij gekomen om de wagen te kopen en verder kende ik hem niet, daar het

iemand was van een andere eenheid uit een andere kazerne. Wat had ik mij nu over het hoofd gehaald? Ik was zeker, geen fout gemaakt te hebben, maar het knaagde toch. Ik trok daarom maar met de brief naar de officier betaalmeester, die zeker bedreven was in dergelijke wetgeving. Hij nam de brief door en moest lachen. “Julien,” zei hij, “trek u van die brief niets aan. Er kan u dienaangaande niets ten laste gelegd worden en deze brief is zeker niet diplomatisch opgesteld.” Ik piekerde er toch over en stelde mij in de plaats van de ouders, die zeker wel bekommerd waren voor het welzijn van hun zoon. Wat zou hij al niet met een auto kunnen aanvragen? En wie zou het geld op tafel moeten leggen? Ik blies dan maar zelf de aankoop af. De koper liet zich trouwens niet meer zien en ik besloot dan maar de wagen zelf in te voeren en af te leveren te Brugge. Korte tijd later kon ik mijn wagen afhalen en de VW inleveren in de garage. Voor het vertrek alles nog eens nagezien en hop langs de grenspost te Maaseik kwam ik België binnen. De Belgische douane keurde de wagen, alles bleek in orde. Er was echter wel een probleempje, er ontbraken papieren om vrijgesteld te kunnen worden van invoerrechten. Volgens het hoofd van de douane ter plaatse kon dat vlug opgelost worden. Ik kreeg twee maanden de tijd om de nodige documenten te bezorgen. Het betrof het formulier D.D.T.1 of de EEG 4, gevisieerd door de Duitse douane. Volgens de douanier kon dit geen probleem zijn. Ik hoefde dit maar aan te vragen bij D’Ieteren, die het nieuwe voertuig in de tijd verkocht hadden. Ik was gerustgesteld, leverde de VW te Brugge in, waarop de zaakvoerder met mij naar Gent reed om daar de DKW af te halen, die nog in het douanedepot stond.

De DKW Junior

Alles werd afgehandeld en ik kon blij gezind met onze nieuwe wagen terug naar huis. Nu alleen nog het nodige document bezorgen. Ik zou echter rap begrijpen waarom garage Van Hoorickx er op stond dat ik de VW zelf zou invoeren. Een brief naar D'Ieteren gestuurd met de vraag mij de DDI of EEG 4 op te sturen. Hun antwoord was negatief: zij konden mij dat of die papieren niet bezorgen. Verder geen uitleg. Terug een brief van mij met mijn argumentatie en de vraag om meer uitleg over hun weigering. Hun weigering lag aan het feit dat betreffende wagen nieuw verkocht geweest was, voor de EEG in voege getreden was en zij zo de voor mij nodige documenten niet konden opstellen. Men raadde mij aan mij tot de Volkswagenwerke te Wolfsburg te wenden, daar zou ik eventueel geholpen kunnen worden. Door het heen en weer geschrijf was er reeds een maand verlopen van de toegestane tijd. Ik kreeg dan ook een schrijven van het bureel van accijnzen te Hasselt, dat ik mij zo vlug mogelijk moest in orde stellen of anders de volle pot betalen. Als lid van de VAB richt ik mij dan tot deze organisatie. Ik leg gans het geval uit en ik moet eerlijk zijn, de VAB is tussengekomen bij het taxatiebureau te Hasselt, dat mij nog een maand uitstel boven de twee andere toestond. Verder raadde de VAB mij ook aan om mij tot de Volkswagenfabriek te wenden. Terug schrijven, wachten op een antwoord en de tijd bleef maar verstrijken en tot overmaat van ramp was het antwoord nu ook negatief. Ik besloot mij dan ook maar bij het onvermijdelijke neer te leggen en de taksen te betalen, tot ik alle perikelen aan de groenteboer vertelde, die bij mij leverde in de keuken. "Die papieren moeten gevisieerd zijn door de Duitse douane?" vroeg hij en vervolgde, "Ik heb misschien de oplossing. Ik heb een goede relatie met het hoofd van de douane op het vliegveld te Wahn. Morgen zie ik hem daar wel in de kantine en zal hem vragen of hij u eens zou willen ontvangen, dan kunt ge bij hem uw verhaal doen."

Veel hoop had ik niet meer, maar het geluk komt dikwijls van waar men het niet verwacht.

's Anderdaags meldde de leverancier dat ik om vijftien uur verwacht werd in het bureel van de Douaneofficier. We zouden samen tot daar rijden en na mij voorgesteld te hebben, zou hij ons alleen laten. Na mijn gesprek met betrokkene, zou hij mij opwachten in de kantine. De Officier was zeer voorkomend en luisterde aandachtig naar mijn verhaal. Hij dacht even na en zei "Er is misschien wel een oplossing. Schrijf een brief naar het hoofd van het accijnskantoor te Siegburg, waaronder uw woonplaats valt. Leg alles uit en vraag of hij de D.D.I wil ondertekenen." - "Alles goed en wel," zei ik, "zo een ingewikkelde brief in het Duits schrijven zal mij moeilijk vallen en het betreffende formulier heb ik niet." - "Geen probleem," zei hij, "ik zal de brief nu voor u schrijven, maar je mag niet zeggen dat ik die geschreven heb, want dat mag ik niet doen." Verder nam hij de telefoon en vroeg dat men ogenblikkelijk een formulier D.D.I naar zijn bureel zou brengen. Met de brief, met het voor een deel ingevulde D.D.I formulier en hem wel duizend maal dankend, verliet ik daarna zijn bureel. Zou het waar zijn, zou het lukken? De dag nadien ging ik op stap naar Siegburg. Na eenmaal vragen stond ik met mijn papieren voor het gebouw, ging binnen en liep verder in een grote gang. Ik keek naar de plaatjes op de deuren en ja ik zag Haupt..... wat er juist achterstond weet ik niet meer, maar ik voelde dat

ik hier moest zijn. Ik klopte en bijna ogenblikkelijk riep een rauwe stem “Hinein“. Een wat oudere man keek mij aan van achter zijn bureel. Ik stelde mij voor en overhandigde hem de brief en het formulier. Hij las aandachtig, stelde een paar vragen, opende een schuif van zijn bureel en haalde er een dik boek met zware kaft uit. Hij wilde er beginnen in schrijven, stopte en zei “Dat gaat niet.” Hij wendde zich terug tot mij en ging verder, “Ik heb het nummer van de uitvoervergunning nodig om dit in te schrijven.” – “Ja maar,” antwoordde ik, “die heb ik niet en het hoofd van de douane te Wahn heeft gezegd dat ge alleen maar moet afstempelen en tekenen.” – “Heeft ‘der Hauptmann’ dat gezegd?” Ik knikte. Nog twijfelend nam hij een stempel, plofte deze tweemaal neer op het formulier, zette zijn handtekening, schoof het formulier naar mij toe en klapte het dikke boek toe, waar hij trouwens niets ingeschreven had, terwijl ik dankend mij gehaast naar de deur spoedde. Het was gelukt. Twee dagen later reed ik speciaal naar Maaseik, waar ik de D.D.1 afleverde. Hier volstond een blik van de douanier op het bewuste papier. “Het is in orde,” zei hij. Ik kon gaan. Verder heb ik nooit nog iets van die zaak gehoord. Het geluk kan in een klein hoekje schuilen.

Van geluk of ongeluk gesproken. In maart 1963 nam ik de DKW in gebruik, reed er ongeveer 20.000 km mee, maar tijdens een verlofperiode begin 1965, ter hoogte van Langerbrugge, weigerde mijn wagen dienst. De garage Thomas uit Zelzate sleepte hem af. We maakten een akkoord dat hij de wagen zou herstellen.’s Anderdaags ging ik polshoogte nemen. Er werd mij medegedeeld dat de motor kapot was en er een nieuwe moest geplaatst worden. Ik had geen andere keuze, maar had wel mijn bedenkingen. Een voertuig van amper twee jaar oud, nog geen 20.000 km gereden ... maar kom feiten zijn feiten. Het zou wel een paar dagen duren voor de karwei geklaard zou zijn, dus moest ik mij een paar dagen verlof bij vragen. Klus geklaard terug naar Troisdorf. Een veertien dagen later, meende ik een verdacht geluid in de motor te horen. Het zou wel niet erg zijn en ik reed nog een paar dagen. Het beterde echter niet en ik ging ten rade bij een vriend buurman die automechanieker was. Hij opende de motorkap, luisterde en zei “Ik ga u een goede raad geven. Ga direct naar een DKW garage en laat uw wagen daar nazien.” Ik reed naar garage Seiler te Siegburg; De garagist luisterde naar het geluid en zei “Motor ist kaputt, muss ein neuer eingebaut werden.” Ik viel bijna achterover en zei “Het is een nieuwe, die er maar onlangs in geplaatst is!” – “Geen probleem, kom met de garantietaal en ik plaats er een nieuwe in zonder kosten.” Ik moest bekennen dat ik geen garantietaal ontvangen had. “Is niets,” zei hij, “vraag ze aan en breng ze binnen, dan kunnen we er ogenblikkelijk aan beginnen.” Gebeld naar Thomas te Zelzate en hem gevraagd de garantietaal ogenblikkelijk op te sturen. Deze beweerde echter bij hoog en bij laag dat ik geen garantietaal nodig had en dat de factuur moest volstaan. Terug naar Seiler met de factuur, waarop deze “Uw garagehouder uit België weet maar al te goed, dat een nieuwe motor altijd vergezeld is van een garantietaal.” Brief naar Thomas, weder zonder resultaat. Dan maar een aangetekende brief, daarop kreeg ik antwoord, waarbij Thomas mij verwees naar de invoerder van DKW Waltema uit de Bagattenstraat te Gent. De invoerder antwoordde dat hij geen garantietaal kon afleveren, daar hij slechts een motorblok, krukas en ander klein materiaal geleverd

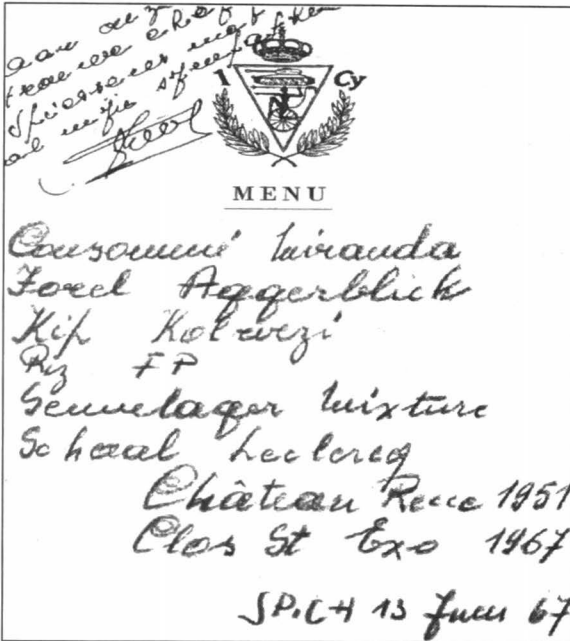
had en de factuur daarvan volstond voor omruiling. Ik voelde het aankomen, iedereen schudde de verantwoordelijkheid van zich af. Nu was er opeens geen sprake meer van een nieuwe motor. Ik was razend kwaad en niet van plan mij met een kluitje in 't riet te laten sturen. Ik schreef een zeer gedetailleerde brief naar de DKW fabriek te Ingolstadt en beklaagde mij ook over het feit dat de originele motor ook al na 2 jaar kapot gegaan was. Wonder boven wonder, een achttal dagen later krijg ik positief antwoord op mijn schrijven. De garage Seiler mag gratis een nieuwe motor inbouwen. Zijzelf hebben er hem reeds van op de hoogte gesteld. Ik hoef niets anders meer te doen dan mijn wagen binnen te brengen. Eind goed, al goed. Ik moest wel ongeveer 500 fr betalen voor klein materiaal. De Duitse garagist drukte mij wel op het hart, dat ik goed moest opletten dat de motor genoeg olie kreeg. Ik vertelde dat ik er steeds op gelet had dat het alarmlampje voor de olie nooit gebrand had. Hij begreep dat wel, maar zei "De DKW fabriek is overgenomen door Volkswagen en Mercedes. Nu heeft men een olie inspuitsysteem ingebouwd om uit te testen en dan later in de Mercedessen in te bouwen. Het controlelampje gaat branden als er geen olie meer ingespoten wordt, maar als er te weinig olietoevoer is slaat het alarmlampje niet aan." Ik had iets bijgeleerd en was blij dat alles goed afgelopen was en dankbaar aan de Heer Seiler die mij goed geholpen had.

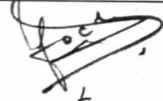
Intussen was Belgisch Congo onafhankelijk geworden, met Kasavubu als President en Lumumba als eerste minister. Kort na de onafhankelijkheid waren er rellen uitgebroken in Congo. Tjombé wou Katanga onafhankelijk maken, zocht daarvoor dan ook steun bij België, dat grote interesse had. Dit was zeker om de Union Minière ter wille te zijn en de koper- en uraniummijnen veilig te stellen. Veel kolonials waren reeds moeten vluchten, have en goed achterlatend. Er werden Belgische troepen naar die streken gestuurd om er zoveel mogelijk orde op zaken te stellen en de nog achtergebleven landgenoten te beschermen en alsnog te evacueren. Ook het ICY stuurt militairen. We noemden dit de marscompagnies. Zelf had ik in mijn binnenste een tweestrijd. Zou ik mij opgeven om mee te gaan of gebood de band met vrouw en kind mij dit niet te doen? Eigenlijk zou ik nog graag eens de lucht en de sfeer van Congo opsnuiven. De rede haalde het echter op de drang naar avontuur, ik bleef bij vrouw en kind. Er heeft nooit iemand van de oversten mij gevraagd of bevolen mee te gaan.

**Lt. De Greef van het ICY,
verongelukt bij een helikoptercrash in Congo.**

Bij de terugkeer van de marscompagnies werd er in de Mess een feestje gebouwd voor de officieren. De menukaart verwees den ook naar hun verblijf in Congo. Nadine had intussen haar Eerste Communie gedaan, wel wat in mineur, daar ik niet kon meegaan naar de kerk. Ik moest werken. Na de middag hebben we dan toch een beetje gefeest met vrienden.

Justieu!

't Is sint de eerste
keer, maar, spijtig genoeg
voor mij, de laatste "officiële"
keer dat ik het genoegen heb
gedad van "het keuken" te
mogen genieten.

Zoals iedere keer, van
hante proficiat!

Moet ik een restaurant
openen, dan zou ik te als Chef-
Kok aantallen.

Van hante bedankt!

24 Jan '69. STEVENS
Kolonel S.B.H.

In 1966 kwam er een bericht toe in het bataljon, dat ik opgeroepen zou worden om cursussen te volgen om opgenomen te worden in het kader van de keuronderofficieren, toetreding tot de graad van 1ste opperwachtmeester (1ste sergeant-majoor) en het behalen van het brevet 1 in mijn specialiteit. Deze cursussen, alhoewel niet gemakkelijk, lagen mij echter goed. Er werd niet zoveel aandacht meer besteed aan de bereiding van de eetwaren, maar meer aan organisatie, voedingsleer en technologie. Onze lesgever over deze materie was een jonge luitenant, afgestuurd aan de Universiteit te Leuven. Hij had de gave om ons te motiveren en bracht zijn kennis over de chemische samenstellingen, bewaartechnieken en dies meer op een luchtige en verstaanbare manier over. Gedurende de opleiding werd ik, met enkele andere cursisten, aangeduid om de nieuwjaarsreceptie van 1968 op het kabinet van de Minister van Landsverdediging te verzorgen. Dit gold dan ook uiteraard als een soort test. Op dat ogenblik was het de Heer Poswick, die Minister van Landsverdediging was. De ons toevertrouwde opdracht verliep vlot. Een van de dienstdoende garçons vertelde dat er 53 generaals aanwezig waren, waarop ik mij de bedenking maakte, "Zijn we dan zo'n rijk land?" Natuurlijk waren er zeker op rust gestelde en eventueel buitenlandse generaals bij. Bij het examen behaalde ik een meer dan bevredigend resultaat. Later zou ik dan nog de vruchten plukken van deze lessenreeks. Ik werd nu ook bekwaam geacht zelf opleiding te kunnen geven aan aspirant-koks en horecapersoneel. De aalmoezenier van ons bataljon drong er dan ook op aan dat ik kooklessen zou geven aan dames van militairen. Ik

heb dit dan ook een tijdje gedaan, maar het viel mij wel op dat het meestal de vrouwen van officieren waren die deze lessen bij woonden. Misschien kwam dat ook door het feit dat deze mij kenden van hun bezoeken aan de officierenmess.

Te Zelzate bouwde de maatschappij van de Kleine Landeigendom volop woningen. Maria en ik overlegden en besloten ons in te schrijven om zo een woning te verwerven, met het oog op onze terugkeer naar België. We beseften dat we niet eeuwig in Duitsland konden blijven. Voor Nadine vonden we het ook beter, want ze was wat vervreemd van de familie en haar vaderland, België, dat kende ze niet zo goed. Ik deed navraag bij mijn oversten of de mogelijkheid zou bestaan, dat ik kon overgeplaatst worden naar België. Hun reactie was “Njet, ge gaat ons toch niet verlaten zeker?” Eerst beruste ik er wat in, tot we een brief kregen van de bouwmaatschappij, dat het contract, dat we getekend hadden, geannuleerd werd en dat ze het voorschot, dat we reeds betaald hadden, zouden terug storten. Reden: in het contract stond vermeld dat we de woning zelf moesten betrekken en door het feit dat ik geen garantie kon geven dat het werkelijk zo zou zijn, daar we in Duitsland verbleven, kon men ons geen woning toewijzen. Daar stonden we dan. Onze plannen vielen met een klap of beter een brief, in duigen. Maar we gaven niet op. Ik naar Zelzate. De verantwoordelijke van de Landmaatschappij ter plaatse opgezocht en met goede argumentatie en de belofte dat ik mijn best zou doen zo snel mogelijk mijn aanvraag voor mutatie naar België in te dienen, kon ik hem overtuigen en werd de annulatie ingetrokken. Terug in de kazerne diende ik een officiële aanvraag in om overgeplaatst te worden naar Gent. Het begeleidende advies van de korpscommandant was negatief, dit met het argument dat ik onmisbaar was bij het 1 Cy. Ik stel het nu wel cru, maar daar kwam het advies toch op neer. Resultaat, van het Ministerie van Landsverdediging werd mijn aanvraag niet ingewilligd. Ik wilde het zo maar niet zonder slag of stoot opgeven en schreef een brief naar Lt Kolonel Chenut, hoofd van de Mutatiedienst op het Ministerie van Landsverdediging, waarin ik uitlegde waarom ik wilde muteren naar Gent. Hij had ook een tijd het 1Cy geleid en kende mij persoonlijk goed. Een paar dagen later kreeg ik antwoord. Mij overplaatsen naar België zou geen probleem zijn, maar naar Gent was onmogelijk, daar er maar een paar plaatsen voorzien waren in mijn functie en er sociale gevallen waren die, als er plaats vrij kwam, voorrang kregen. Evenwel was het mogelijk mij over te plaatsen naar Brussel als ik dat wenste. Hij vermeldde tevens dat het gemakkelijker zou zijn om later vanuit Brussel overgeplaatst te worden naar Gent, dan vanuit Duitsland. Weerom een tegenvaller. Brussel zag ik niet zo zitten, alle dagen op en af: Zelzate - Brussel niets voor mij. Na wat overleg thuis, overwoog ik om het leger te verlaten en mijn job voort te zetten in het burgerleven. Wel zou ik wachten tot 1970, dan had ik er twintig jaar actieve dienst opzitten en kon ik mijn vervroegd pensioen aanvragen. Dit pensioen zou wel niet een zo groot bedrag opleveren, maar met hetgeen ik in de burgerij zou verdienen, moest dat goed te doen zijn! Gewikt en gewogen en na wat rekenwerk wisten we dat we zouden kunnen leven van de verdienste van mijn job. Het geld van het pensioentje zouden we opzij zetten, om later te compenseren wat ik min-

der aan pensioen zou hebben, dan na een volledige loopbaan bij het leger. Nu kon ik de dagbladen beginnen uitpluizen naar een geschikte job. Daarin kreeg ik ook hulp van mijn broers op het thuisfront. Ik nam deel aan een examen te Lokeren, waar men een wervingsreserve voor chef-kok wou aanleggen voor het O.C.M.W. Ik slaagde en kom als eerste uit. Ik moest dus als eerste op de lijst staan van de kandidaten. De werfreserve had een looptijd van 1 jaar. Maar buiten de mededeling dat ik als beste uit de proeven gekomen was, heb ik nooit nog iets gehoord vanuit Lokeren.

De werken aan onze woning te Zelzate vorderden snel, dus had ik sowieso niet veel tijd meer om een definitieve beslissing te nemen. Op een dag werd ik ontboden bij de Korpscommandant. Hij zei dat de heer Minister van Landsverdediging de 16e Brigade gaat bezoeken te Lüdenscheid en de Brigadecommandant gevraagd heeft of ik daar het koud buffet zou willen verzorgen bij deze gelegenheid. Het was in vragende vorm gesteld, maar evengoed kon het een bevel geweest zijn. Keuze had ik dus niet, maar anderzijds voelde ik mij toch vereerd. Ietwat aarzelend stemde ik toe, maar vroeg meteen in welke locatie dit zou doorgaan. In de Mess Officieren van het 12e Linieregiment zei hij. Wat zal de chef-kok van die mess wel zeggen? Het is een Franstalig bataljon en ik als Vlaming, vreemd aan het 12e Linie, zou dit wel goed gaan? Ik moest mij daarover geen zorgen maken, alles werd geregeld en ik kon op voorhand een paar bezoeken brengen ter plaatse om kennis te maken met mijn colléga en de installatie van de keuken en de restaurantrichting. Het was met weinig enthousiasme dat ik een paar dagen later op verkenning trok. Ik had mij om niets zorgen gemaakt. De kennismaking met mijn collega en het overige messpersoneel verliep vlot. Van enig wantrouwen of wrijving was er geen sprake. Ik hoefde maar te zeggen hoe alles zou verlopen en iedereen stond klaar om waar ook mogelijk te helpen. De dag van het gebeuren verliep naar wens. Ik had het buffet opgesteld midden in het verlengde van de zaal. Eigenlijk was het een dubbel buffet. Door de buffettafels bij elkaar te schuiven met in het midden een étage, waarop ik bloemstukken liet plaatsen, kon ik langs beide zijden een identiek eetbuffet oprichten. Uit ervaring wist ik dat alles snel zou moeten gaan, want de Minister had daarna nog andere verplichtingen en deze opstelling had ook het voordeel dat men niet in een al te lange rij moest aanschuiven. Het buffet was voorzien om 12 uur 30, iets voor 12 uur was alles klaar. Ik zag het buffet nog eens na om te zien of men niets vergeten was en of er langs beide zijden dezelfde schotels stonden. Een speenvarken links was ook een speenvarken rechts en zo met alle schotels, dit ook om te vermijden dat men door elkaar zou beginnen lopen. Terwijl ik aan een zijde een laatste inspectie deed, kwamen de Korpscommandant alsook de tweede in bevel van het 12e Linie de zaal binnen om ook eens poolshoogte te nemen. Ze wandelden al pratend een kant van het buffet af, hadden mij zeker niet gezien door de bloemstukken die bovenaan stonden. Opeens hoor ik een van de twee zeggen "Est-ce qu'il n'y a pas des pommes de terre?" Waarop de tweede "Pourquoi?" - « Parce que Spiessens est un Flamin et eux ils ne bouffent que des pommes de terre. » Ik was gechoqueerd en voelde mij gekrenkt in mijn eer van Vlaming, maar kon niet op hun negatieve opmerking

ingaan. Trouwens er stonden wel schotels met koude aardappelen op het buffet, maar wel wat in de schaduw van de grotere schotels met gegarneerde vis, schaaldieren, vleeschotels en dergelijke. Ik had echter niet de tijd om er over na te denken, want ik moest mij wat verfrissen, propere kledij aandoen en de hoge koksmuts opzetten. De meeste officieren genodigden wachtten in de bar de komst van de minister af. Rond de afgesproken tijd landde de helikopter met het hoge gezelschap. Zelf had ik plaats genomen vooraan het buffet als de Brigadecommandant met aan zijn zijde de Minister de zaal betraden. De Brigadecommandant stelde mij voor aan de Minister en zei "Dit is Julien, hij zal u begeleiden aan het buffet." De Minister glimlachte en nam mij mee in zijn zog, ik met zijn bord in de hand. Hij stelde vragen over de schotels, als hem iets beviel zei hij "Ja, een stukje van dit, een beetje van dat" tot we bijna aan het einde van het buffet gekomen waren en zijn bord praktisch volgeladen is. Daar draaide hij zich naar mij toe, bekeek het bord en zei op zijn Mechels "Zijn er geen pataatjes?" Ik viel bijna om, dit was iets wat ik nooit zou vergeten. Hadden die Walen dan toch gelijk? Na het buffet kreeg ik nog wat felicitaties hier en daar, dronk nog een stevige pint met mijn collega en het ander messpersoneel en keer dan moe maar tevreden terug huiswaarts.

Daar er weinig schot kwam in mijn voorgenomen vertrek uit Duitsland, overwoog ik toch maar een plaats in het Brusselse aan te vragen, eens zover zou ik dan wel zien. Ik schreef terug een brief naar de Kolonel Chenut, die mij antwoordde dat ik op 1 april overgeplaatst zou worden naar de Club Prins Boudewijn te Brussel. Het 1 Cy werd daarvan op de hoogte gebracht. Ik was gelukkig dit aan mijn echtgenote te kunnen medelen. Het was gelukt. Veel stokken zou men mij in het Bataljon niet meer in de wielen kunnen steken.

Nu konden we aan de voorbereidingen beginnen voor de verhuizing. Maria was ook blij dat ze terug naar haar geboortestreek kon, maar Nadine was niet zo enthousiast. Ze zag er tegenop haar schoolvriendjes te moeten verlaten. Zelf had ik niet veel tijd om over alles na te denken. Mijn werk slorpte het grootste deel van mijn tijd op, nog een feestje voor dit en nog een feestje voor dat... We reden ook zoveel mogelijk naar België om ons huis in orde te zetten, de meubelen aan te kopen, enfin de ganse inrichting van ons huis, gordijnen, draperieën en noem maar op, in orde te maken.

In tussentijd verliet ook de brigadecommandant de brigade. Eerst bezocht hij wel alle eenheden die onder zijn bevel stonden. Dit ging dan ook gepaard met een feestmaal in de respectievelijke officiersmessen. Bij zijn afscheid bij het 1 Cy schreef hij een boodschap voor mij op de menukaart en tevens vroeg hij of ik ook zijn afscheidsalbum zou willen tekenen zoals de officieren. Neen, dat had ik niet verwacht.

Daar ik mij op 1 april moest aanbieden in de Club Prins Boudewijn te Brussel, besloten we op 1 maart te verhuizen. Al onze persoonlijke eigendommen, zoals TV, wasmachine en dergelijke moesten zorgvuldig op een lijst genoteerd worden, om voorgelegd te worden aan de douane als we met de verhuiswagen de grens

overstaken. Deze verhuiswagen was een vrachtwagen van het leger. Ik zou hem vergezellen met mijn persoonlijk voertuig. Maria zou een paar dagen vroeger vertrekken, maar zou eerst de woning nog eens goed onder handen nemen, zodat we niet met beschaamde kaken de sleutel zouden moeten overhandigen aan de verantwoordelijke. Bij de teruggave van de woning kreeg Maria veel lof toegezwaaid. “Was het maar altijd zo bij een overname,” zei de persoon die de woning terug overnam. Maria was hier terecht fier op. Bij het afscheid nemen van de burens, werden er veel beloften gedaan om met elkaar in contact te blijven. Dat was wel zo kort na ons vertrek, maar na verloop van tijd verwaterde dat toch. Bij het afscheid van de officieren was er een drink voorzien, ook een paar toespraken met woorden van lof en als herinnering kreeg ik een zware zilveren schotel waarin gegraveerd:

“Vanwege de Officieren van het 1ste Bn. Karabiniers Wielrijders”.

Op deze schotel stonden tevens zeven zilveren bekers met daarin kristallen glazen. In elke beker was de naam gegraveerd van de plaatsen waar de Cyclisten veldslagen geleverd hadden tegen het Duitse leger. Deze namen staan ook op de vlag van het 1 Cy. namelijk: Haelen – Antwerpen – Reigersvliet – Wippelghem – Knesselaere – Winterbeek - IJzer. Voor mij was dat een grote eer, daar men dergelijk geschenk slechts gaf aan een korpsoverste die het bataljon verliet.

Het was wel met een zekere weemoed dat ik het 1 Cy verliet. Van oktober 1955 tot maart 1970 had ik wel en wee van het 1ste Cyclisten meegemaakt, met goede en slechte dagen en steeds in de mess van de officieren, Menigeen van hen heb ik er zien komen en gaan. Ik beschouwde het zowat als mijn mess!

Ik diende er onder volgende korpcommandanten:

Majoor HOURMAN	van oktober 1955 tot 02-02-1956
Majoor CHENUT	van 02-02-1956 tot 08-04-1956
Luitenant-kolonel VANDEWALLE	van 09-04-1956 tot 15-08-1958
Luitenant-kolonel SBH JONCKHEERE	van 16-08-1958 tot 11-12-1960
Luitenant-kolonel RENSON	van 12-12-1960 tot 08-12-1962
Luitenant-kolonel SBH RENDERS	van 09-12-1962 tot 10-12-1964
Luitenant-kolonel SBH DE BELDER	van 10-12-1964 tot 03-09-1966
Luitenant-kolonel CREVECOEUR	van 03-09-1966 tot 09-09-1967
Luitenant-kolonel GOCHÉL	van 09-09-1967 tot 07-09-1969
Luitenant-kolonel SBH CREMER	van 05-09-1969 tot 31-03-1970 (mijn vertrek uit het 1 Cy)

Nu naar Brussel, naar Club Prins Boudewijn, een nieuwe uitdaging!

KONINGSMACHT

Dienszaten van de Generale Staf

—
ALGEMENE DIENST
ENCADREERING

—
Prins-Boudewijn Kazerne
Daillyplein
Brussel 3

—
Tel. : 34.93.00-34.94.00

Toestel : 154

N° SEAS21-S.37053

Beste Spiessens,

Ik heb uw brief van 2 december 1969, waarin U solliciteert naar Brussel, goed ontvangen.

Ik heb het genoegen U mede te delen dat U op 1 april a.s. naar PMMG Club Prins Boudewijn te Brussel wordt overgeplaatst.

Zulks zal U tevens via het bulletin van het personeel worden bevestigd.

Beste groeten,

CHENUT
LtKol
SEAS

Aan 1Sgt Julien SPIESSENS S.37053
Mess Officieren
1 Cy - BPS14
4090 BSD

VI

Club Prins Boudewijn

Op woensdag 1 april 1970 meldde ik mij aan op het Ministerie van Landsverdediging te Brussel, waar ik tot mijn verwondering Raymond de Bruyne aantrof. Twintig jaar vroeger was hij het die mij overhaalde carrière bij het leger te maken. Hij was niet zo verwonderd mij terug te zien, daar hij op de hoogte was van mijn komst. Hij deed dienst op het bureel van de mutaties. Ik vroeg om kolonel Chenut te spreken, om hem persoonlijk te bedanken. Helaas was deze niet aanwezig, maar Raymond zou het hem melden. Mijn papieren in orde gebracht, ik kreeg nog een paar raadgevingen en uitleg over de Club Prins Boudewijn en ik kon mij daar aanmelden. De Club was een zijgebouw van het Ministerie. De ingang gaf uit op het Daillyplein. Men kon de Club echter ook betreden langs een zijdeur van het Ministerie, zonder zich te moeten aanmelden bij de wachtposten. Hiervoor moest men echter over een sleutel beschikken, zodat niet zomaar iedereen het Ministerie zou kunnen betreden. Ik kan niet zeggen dat ik er met open armen werd ontvangen. Men was wel tevreden over het feit dat iemand hun rangen kwam versterken, maar ik kon mij echter niet van de indruk ontdoen, dat er een zekere argwaan was. Dat ik van hogerhand mijn aanstelling daar te danken had, speelde zeker wel een rol. De Club werd geleid door een officier (directeur), een onderofficier (boekhouder) en verder de keukenchef met zijn gevolg. De keukenchef was een bekwaam iemand. Hij sprak uitsluitend Frans, zoals trouwens iedereen die er tewerkgesteld was, alhoewel er verscheidene Vlamingen onder hen waren. De chef kon wel brutaal uit de hoek komen en dat maakte hem niet zeer geliefd. Hij leidde mij rond en legde de werking en de geplogenheden van de zaak uit. Zelf werkte hij bijna nooit in de keuken. Hij maakte de spijskaarten op en verdeelde zoveel mogelijk de uit te voeren werken. Hij bracht de meeste tijd op zijn bureel door met administratief werk en het ontvangen van leveranciers. Verder stoorde hij nu en dan de keuken binnen voor controle. Er kwamen elke dag 400 tot 500 personen eten, meestal van het Ministerie zelf of oud-militairen en andere ambtenaren.

De dienst in de keuken verliep in ploegen. Mij werd de leiding van een van die ploegen toegewezen. De dienst begon om 7.30 u in de keuken. Voor wat de zaal betrof, begon men vroeger om het ontbijt te serveren. Veel uitstaans hadden we daar in de keuken niet mee, alleen was er iemand van de keukenploeg die, tussen zijn gewone werkzaamheden door, een eitje met spek of iets dergelijks moest bakken. Het gewone menu was een week op voorhand geafficheerd en op een groot bord in de keuken geschreven. De chef, als hij tussen 8 u en 8.30 u binnen kwam, schreef daarbij de namen, wie welke taak toegeschoven kreeg. Verder schreef hij op wat er in de Quickbar zoal te verkrijgen was. Eigenlijk was die Quickbar niet meer dan het bereiden van maaltijden à la carte. Er volgde een kleine briefing met de ploeg, ieder nam zijn werkzaamheden op en de chef had dan nog een onder-

houd met de ploegchef en de Maître d'hôtel, die de kelners onder zijn hoede had. Voor mij was alles nog nieuw. Tot dan toe had ik zelf de lakens uitgedeeld in de keuken. Het was wennen. Veel tegenspraak duldde hij niet, alhoewel hij toch meestal naar mij luisterde als ik iets voorstelde. Het zal voor hem ook wel nieuw geweest zijn, maar na een tijdje gebeurde het meer dan eens dat we samen een pint of een wijntje dronken. De ploegen bestonden elk uit vier of vijf man naar gelang de omstandigheden. Om 11 u kwam de tweede ploeg binnen. De maaltijden waren dan praktisch gereed. Zij konden dan ook meehelpen tijdens het drukste moment in de keuken. Verder deden zij de voorbereidingen voor het avondmaal. Na de middagdienst, kuiste de eerste ploeg de keuken, de ploegoversten deden samen de controle en verwittigden de chef als alles in orde was. Deze deed dan zelf nog een controle, naargelang zijn humeur en gaf dan het sein dat de eerste ploeg mocht vertrekken. Dit was dan meestal tussen 14 en 15 uur. De maître d'hôtel was verantwoordelijk voor al wat er in de zaal gebeurde, wel met supervisie van de chef. Hij was geen militair wel een geclassificeerd beampte van het ministerie, even als trouwens verscheidene van de kelners.

Wat mij het meest opviel was de mentaliteit. Die was gans anders dan bij de militairen die in Duitsland gelegerd waren. Daar trok iedereen zowat aan hetzelfde zeel. Dat kwam door het feit dat men daar dichter op elkaar leefde. Bij problemen trachtten we deze samen op te lossen. Hier was het zo wat elk voor zichzelf. Ik zal het zo uitdrukken, men trachtte zo laat mogelijk op zijn werk te komen, zo weinig mogelijk te presteren en zo vlug mogelijk naar huis te gaan. Ik herinner mij dat ik ooit in het Franstalige tijdschrift 'Pourquoi-Pas?' een artikel over Landsverdediging gelezen heb, waarin de auteur schreef dat op het Ministerie de daar tewerk-

De bar.

gestelden, die 's morgens te laat binnen kwamen, diegene kruisten die te vroeg naar huis trokken. Zo cru wil ik het nu ook niet stellen, maar een vleugje waarheid zit er toch wel in. Het meeste personeel van de club had ook nog een bijberoep. De een werkte ergens als kok bij een traiteur, de andere verzorgde de feestzaal of sprong in bij het opdienen of speelde barman. Ander, minder gekwalificeerd, personeel hielp dan bij de afwas of iets dergelijks. Zelf trachtte ik mij zoveel mogelijk in te leven in hun werkmethodes, hun mentaliteit te begrijpen en mij zo mogelijk aan te passen. Na een paar maanden lukte mij dat behoorlijk. Wat mij echter het meest dwars zat, was het feit dat ik elke dag op en af moest trekken naar Brussel. Met mijn wagen wilde ik niet rijden, behalve bij bijzondere gelegenheden. Als ik later moest werken of bij trouwfeesten en dergelijke, kon ik de laatste bus niet halen en was ik wel genoodzaakt de wagen te gebruiken. Wat de weekends betrof, had ik mij wel verbeterd want ik was maar een keer op drie van dienst. Met de bus ging het van Zelzate naar het Sint- Pietersstation te Gent, daar de trein op naar Brussel-Centraal, de trappen op en voor het station de bus nemen naar het Dailly plein. Het gebeurde al eens dat de bus juist weg was en ik het traject te voet aflegde.

In onze woning te Zelzate was er ook nog heel wat te doen. De burens vielen mee. Iedereen van de familie had meegeholpen om alles op zijn pootjes te zetten, maar er wachtte nog veel werk, binnen en buiten. Verven, behangen, plaats zoeken voor al hetgeen we meegebracht hadden uit Duitsland, aanleggen van een oprit, tegels op het terras, aanplantingen in de tuin, teveel om op te noemen. Aan een nieuwe woning met tuin is men na maanden nog zoet met werkjes hier en daar. Maria deed wat ze kon, zelfs meer, want op mij moest ze niet te veel rekenen. Als ik thuis kwam, was ik doodmoe, niet alleen van het werk, maar voor een groot deel van het heen en weer pendelen. Ik hoor u al zeggen "Op de trein kon je toch slapen?" Zo eenvoudig was dat nu ook niet, eigenlijk was dat voor mij zeer stresserend. Het was steeds afvragen "Zou de bus op tijd zijn voor de trein? Zou de bus niet reeds weg zijn als ik te Brussel aankom? Hoelang zal ik moeten wachten op de volgende?" Zo was het altijd jagen. Veel pendelaars hadden hun vaste stek op de trein, speelden dan kaart, vertelden moppen aan elkaar en sommige maakten ook veel lawaai zonder zich om andere reizigers te bekommeren. Zelf was ik meer een eenzaat, niet dat ik mij terug trok, maar daar mijn uren van op en afrijden niet steeds dezelfde waren, was het moeilijk in een groep opgenomen te worden. Ik schiep er meestal genoeg in om mijn medereizigers, maar ook en vooral medereizigsters te observeren. Onopvallend trachtte ik in te schatten welk vlees ik in de kuip had. Soms voerde ik een gesprek, maar nam daarvoor zelden of nooit het initiatief. Het ging dikwijls over simpele hedendaagse dingen, maar diepgaande gesprekken kwamen ook wel eens aan bod. Meestal werden die gesprekken bruusk afgebroken, doordat de ene of de andere of beiden tegelijk ter bestemming gekomen waren. Bijna nooit zag ik een van hen nog terug. Ik observeerde graag de medereizigers. Er waren er van alle slag. De hautaine, stapten zelf verzekerd op, hoofd recht op, gunden niemand een blik en namen een plaats in alsof die voor hen gereserveerd was. Dikwijls openden ze hun aktetas, die ze bij hadden, haalden er een

paar bladen papier uit en bestudeerden deze alsof ze die dag geen tijd meer zouden hebben om die door te nemen. Nu en dan wierpen ze een blik in het rond om er zich van te vergewissen of de andere reizigers het wel gezien hadden. Dan hadden men de schuwe reizigers, het hoofd wat gebogen, in zichzelf gekeerd, snel een plaatsje gezocht, liefst weggedoken in een hoekje om zo weinig mogelijk op te vallen. Meestal sloten ze reeds hun ogen voor ze goed en wel gezeten waren, om zagezegd te slapen. Men had ook nog de zelfverzekerde en meestal luidruchtige medereizigers. Ze stapten meestal op, vergezeld van een of meer makkers, gingen resoluut naar een plaats, waar een paar makkers van hen, die in Brugge of Aalter opgestapt waren voor hen gereserveerd hadden. Ofwel werden dan moppen verteld onder elkaar, stil genoeg om niet gans de wagon te storen, maar wel luid genoeg opdat hun onmiddellijke omgeving er van zou kunnen meegenieten. De verteller liet dan zijn blikken rondgaan om te zien of hij succes had. Ofwel doken ze weg in hun kaartspel en zagen of hoorden verder niets meer.

Genoeg over mijn medereizigers, of toch niet. Op een dag rond 15 u stap ik de trein op om naar huis te rijden. Het is het uur waarop het niet te druk is op de trein. Bij mijn eerste blik schijnt in ieder compartiment wel iemand te zitten, meestal alleen aan het venster. Ik neem plaats bij twee dames die tegenover elkaar aan het venster zitten. Ze kijken op als ik plaats neem, verder niets. De ene heeft een boek in de hand, de andere maakt zich klaar om af te stappen. Eens te Brussel Zuid verlaat ze de trein. Ik schuif op naar het venster en neem plaats rechtover de dame die verder leest in haar boek. Na een tijdje legt ze haar boek neer, kijkt mij aan en vraagt of ik ook naar Gent spoor. Zo komen we in conversatie. De dame vertelt mij dat ze eigenlijk op verlof is in de Ardennen, maar nu naar huis komt te Gent om haar kanarievogel op te halen. Haar zuster had voor het beestje gezorgd, maar vertrok nu zelf met verlof, dus moest het diertje mee naar de Ardennen. Haar echtgenoot die staatsbeambte was, verbleef ook met haar op een camping in de Ardennen, maar vertikte het om zelf het beestje op te halen. Uit het verloop van ons gesprek maakte ik op dat ze niet erg hoog opliep met het gedrag van haar man en zij niet vies zou zijn, van een avontuurtje. Te Gent aangekomen stappen we samen het station uit en daar ik toch moest wachten op mijn bus, stel ik voor om samen iets te gaan drinken, waarop ze gretig ingaat. Ik kom nog heel wat te weten over haar relatie met haar man en op welke manier ze de frustratie hierover zou willen verwerken. Ik voel nattigheid, moet echter afscheid nemen voor mijn bus. Ze stopt mij nog haar adres toe, zeggende “Ge moet niet aarzelen om eens langs te komen, mijn man is praktisch nooit thuis en moest dat toch het geval zijn, dan verzin je maar een smoes.” Ietwat in de war ga ik dan maar. Alhoewel ik een man ben zoals vele andere, heb ik mij toch niet laten verleiden om op haar voorstel in te gaan. Haar adres heb ik nog. Ik zal het echter maar niet openbaar maken. Ook zat ik eens op een ochtendtrein bij een prostitué, die vertelde dat ze een ganse nacht gewerkt had in het Glazen straatje aan het Zuid. Nu trok ze naar het Noordstation te Brussel, waar ze logeerde. Ze zou ogenblikkelijk in bed kruipen om dan laat in de avond haar werk op te nemen te Brussel. Naar ik uit ons gesprek kon opmaken, stond ze onder de hoede van een of meerdere pooiers. Als men

dagelijks met de trein pendelt en wat interesse heeft voor alles en nog wat, kan men wel het een en het ander meemaken.

Op een dag, toen ik thuis kwam van het werk, zei Maria "Hebt ge dat nog niet gezien? Er zijn overal vlekken op ons vensters! Ge moet er goed op letten om het te zien, maar als ze bedampt zijn valt het erg op en ik heb al alles geprobeerd om die vlekken te verwijderen, maar niets helpt." En ja, bij nader toezien was er geen enkel venster zonder vlekken. Ik beloofde zo vlug mogelijk contact op te nemen met de firma die de vensters geplaatst had, namelijk Masson. Ik ging zelf ter plaatse om beter te kunnen uitleggen wat er aan de hand was. De heer Masson hoorde mij aan en zit "Voor deze zaak moet u zich tot de aannemer wenden, de firma Seghers uit Wachtebeke." Willy Seghers hoorde mij aan en zei daarop "Ik kan mij voorstellen welk soort plekken het betreft. Waarschijnlijk komen ze voort van het sapsel van de ramen en dat is de zaak van Victor de Bruyne, die de ramen geplaatst heeft. Ge zult best die eens contacteren." Eigenlijk begon ik te voelen dat iedereen de schuld van zijn schouders wou schuiven. Ik wendde mij terug tot Masson met de vraag hoe het nu verder moest. "Het verhaal over de schrijnwerkers geloof ik niet," zei hij, "ik ga u eens zeggen waar die vlekken vandaan komen. Er is mortel van de bezetters op het glas gekomen en daar blijven hangen, de kalk die de mortel bevat heeft het glas aangetast en dat is na een tijdje niet meer te verwijderen. Seghers is de aannemer en is er verantwoordelijk voor. Als hij zegt dat ik het glas mag vervangen doe ik het onmiddellijk." Terug naar Wachtebeke, waar Willy ogenblikkelijk in mijn bijzijn Masson opbelde en zei dat hij het glas mocht vervangen. Ik reed tevreden terug naar huis. Een tiental dagen later was er nog altijd geen beweging in de zaak. Dan maar terug naar Masson. Op mijn vraag wanneer hij het glas dacht te plaatsen, zei hij met een grijns "Ja, Seghers heeft mij gebeld en is akkoord, maar ik doe het niet voor het op papier staat, anders zie ik misschien nooit mijn geld." Voilà, daar stond ik dan weer. Slecht gezind terug naar Wachtebeke met de vaste overtuiging mij niet meer te laten afschepen. Willy zag aan mijn houding dat het menens was. Hij nam de telefoon en zei "Ik bel nu nog eens, het komt in orde." waarop ik antwoordde, "Ik ga hier vandaag niet buiten zonder een schriftelijke bevestiging." Na wat gebrom gaf hij mij dan toch het noodzakelijke bewijs. Na een redelijke termijn werd het glas dan toch vervangen. Er zat voor ons ook nog een voordeel aan vast. Het oorspronkelijke glas was gewoon enkelvoudig, maar nu had ik afgesproken met Masson om overal dubbel glas te plaatsen het geldelijk verschil tussen de twee glassoorten hoefde ik maar op te leggen. Het was wel raar dat dit euvel alleen bij onze woning werd vastgesteld en helemaal niet bij de bureu. Een aanvaardbare uitleg was wel dat de bureu de werken bijna dagelijks konden volgen en dan ook de eventuele mortelplekken aanstonds hadden kunnen verwijderen, wij daarentegen verbleven in Duitsland. Andere te vermijden gebreken zouden wat later ook nog aan het licht komen. Terug naar de Club. Op een zaterdagavond, toen ik dienst had, was er een huwelijksfeestmaal voorzien. De chef had zijn handen vol met het pronkstuk van de avond te maken, terwijl een paar andere en ik zorgden voor de eigenlijke maaltijd. Ik vermeldde het reeds, de chef was een echte crack in patisserie maken. Voor het

huwelijksfeest had hij werkelijk een pronkstuk gemaakt: een grote witte zwaan in merengue en een boeket witte lelies in getrokken suiker. Er was een draagstel gemaakt waarop de zwaan was geplaatst. Midden in de zwaan zou een grote ijstaart komen. Op elke hoek van de draagberrie stond een palmboon, evenals een waterput, ook alles in getrokken suiker en merengue. Voor de zwaan lag het boeket lelies. Het was werkelijk prachtig. Na de eigenlijke maaltijd zouden twee kelners het geheel binnen dragen, de lichten zouden gedoofd worden en de chef zou opgewarmde Grand Marnier in de waterputten gieten. De maître d'hôtel moest dan de drank aansteken. Het zou een fantastisch effect geven. Zelf moest ik er op letten dat alles verliep zoals gepland. Het ogenblik van de waarheid was aangebroken. De stoet zette zich in beweging en ging de zaal binnen. De lichten waren nog aan. Het draagstel werd op een tafel geplaatst, zodat de genodigden het prachtstuk konden zien. Ieder van ons had zijn plaats ingenomen. De lichten werden voor een deel gedoofd, om later gans uit te gaan. De chef goot de Grand Marnier in de eerste waterput en deed teken aan de maître d'hôtel om deze aan te steken. Zo ging het verder naar de andere waterputten. Het licht werd volledig gedoofd. Het was een prachtig schouwspel, alle putten brandden, maar dan beging de chef een vergissing. Hij zag dat er nog drank over was in zijn pan en wou die bijgieten in de brandende waterputten. Het vuur sloeg over in zijn pan, hij schrok en trok de pan bruusk terug, zodat de drank in het rond vloog. Ook op het damast papieren tafelkleed dat over het draagstel gespannen is. Dit schoot meteen in brand. Het was stil in de zaal, niemand beseftte echt wat er gebeurde. Ik trok vliegensvlug mijn schort uit en wierp ze over het vuur. Iemand uit de keuken kwam aangelopen met natte handdoeken en zo werd het vuur gedoofd. Een deel van de meringue was ook aan het smeulen gegaan en in de zaal rook het naar verbrande suiker. Het feest eindigde in mineur. Veel heb ik er niet meer van gezien, daar ik snel weg moest om mijn laatste trein nog te halen. 's Maandags toen ik mijn dienst hernam, sprak niemand meer over het incident. Zelf zweeg ik er ook maar over tegen de chef, het zou hem zeker gekwetst hebben.

Het groot restaurant.

In 1971 gebeurde er iets dat een andere wending aan mijn leven had kunnen geven. Ik voelde mij al een paar dagen niet opperbest en toen ik mij 's morgens naar mijn werk begaf, voelde ik een drukkende pijn in mijn linker borststreek. Aangekomen in de club wendde ik mij tot de dokter die op het Ministerie dienst deed. Hij onderzocht mij vluchtig en verwees mij door naar het militair hospitaal in de Troonstraat, waar ik mij dan ook aanmeldde op de dienst cardiologie. Na wat wachten kon ik in het kabinet van de dokter voor een onderzoek. Dit verliep vlot en er werd een radiocardiogram gemaakt. Dan moest ik in een andere plaats wachten tot ik het sein kreeg dat ik mocht vertrekken, eventueel met een brief voor mijn dokter. In dit lokaal zaten al een paar personen te wachten die een onderzoek ondergaan hadden. Nu en dan kwam er nog een wachtende bij. Trapsgewijs kwam een verpleegster een brief aan een wachtende geven, met de mededeling dat betreffende mocht gaan. Ik zag de ene na de andere vertrekken. Zelfs degene, die na mij gekomen waren, vertrokken. Ik vroeg aan de verpleegster of men mij vergeten was. "Nee," zei ze, "maar gij moet eerst nog bij de dokter komen." Het was bijna middag voor ik bij de dokter werd geroepen. Deze bekeek mij, hield de strook papier van het radiocardiogram in zijn hand en zei "Gij moet hier blijven, ge hebt een zwaar hartinfarct doorgemaakt." Hij zei dit meer in vragende vorm. Ik keek verwonderd. "Weet gij dat niet?", ging hij voort op mijn ontkenning, "Hebt gij nooit een stekende pijn in uw borstkas gevoeld?" Ik moest ontkennen en zei dat ik wel een druk aan de linkerzijde voelde, daarom was ik naar de dokter gestapt. "We zullen u aan een zeer grondig onderzoek onderwerpen en ge wordt nu opgenomen." Ik sputterde tegen "Thuis weet men van niets, ik heb geen toiletgerief, pyjama en andere zaken bij, ik moet naar huis." Na wat aarzelen zei hij "Ga voorzichtig naar huis, wind u niet op en morgenvroeg staat ge hier terug. Ik geef u nu een doosje met pillen mee. Als ge pijn voelt in de borst, neem er dan een van, ogenblikkelijk kapot bijten en inslikken. Deze pillen zult ge altijd bij u moeten dragen om er bij nood gebruik van te maken." Ongerust, maar toch blij dat ik nog naar huis mocht, vertrok ik. Wat stond mij nu te wachten? Thuis gekomen het minder goede nieuws verteld aan Maria, die uiteraard maar een beteuterd gezicht opzette. De volgende dag met tegenzin opgetrokken naar het militair hospitaal te Brussel. Daar werd mij een summiere uitleg verstrekt. Er werd mij een kamer toegewezen en rond 9 u werd ik ontvangen door een cardioloog. Hij legde mij nog eens uit dat ik een zwaar infarct had doorgemaakt. Men zou mij nog verschillende testen laten ondergaan, en vervolgens zou getracht worden mij er terug boven op te helpen. Ik begreep het allemaal niet goed. Ik voelde mij niet ziek, maar innerlijk maakte ik mij toch zorgen. Zo verbleef ik een tiental dagen in het hospitaal. Er werden nog verscheidene onderzoeken gedaan en elke dag moest ik uithoudingsoefeningen doen. Dit duurde tot ik terug bij het hoofd van de cardiologische dienst terecht kwam. Hij zei dat de testen niets meer speciaals aan het licht hadden gebracht en dat ik naar huis mocht. Verder wees hij er op dat ik het kalm aan moest doen en zeker mijn voorgeschreven pillen steeds bij mij moest dragen. Hij zei ook dat ik minder sigaretten zou moeten roken. In plaats van een pakje en een half per dag, raadde hij mij 10 stuks per dag aan. Ik keek hem aan schudde het hoofd en zei "Dat

gaat niet." waarop hij repliceerde "Als ge 's morgens naar uw werk gaat, neem dan slechts 10 sigaretten mee en eens op is het gedaan." – "Neen," antwoordde ik, "dan zal er steeds een vriend of werkmakker zijn die mij uit de nood zal helpen." – "Wat gaat ge dan doen?" vroeg hij. Er lag een beetje boosheid in zijn stem. "Gewoon stoppen." was mijn antwoord, "Ik heb hier meer dan 10 dagen niet mogen roken. Als ik nu op mijn tanden bijt, zal ik trachten mijn leven rookloos voort te zetten." – "Proficiat, ik hoop dat het lukt!" – "Maar er is nog iets dat ik u moet zeggen," ging hij verder, "ge moet ook minder bier drinken, daar wordt ge snel te dik van. Drink een glas whisky of wijn, de plas is dan ook niet zo groot." Hij gaf mij nog wat goede raad en een dikke enveloppe, die ik moest afgeven aan de dokter op het ministerie, wenste mij verder veel geluk en ik kon vertrekken. Ik was blij om weer thuis te zijn, maar toch wat bezorgd. Mijn behandelende dokter nam de inhoud van de enveloppe door, gaf mij ook zoveel mogelijk goede raadgevingen, zeker gejaagdheid vermijden was zijn raad. Ik legde hem uit dat ik elke dag van Zelzate naar Brussel moest gaan en het voor mij eigenlijk beter zou zijn moest ik dichterbij huis tewerkgesteld zijn. Hij gaf mij dan ook een schrijven mee, dat mij zou kunnen helpen om naar Gent te komen.

In de club zelf kreeg ik nu ook meer faciliteiten. Als ik een half uur of zo te laat op mijn werk verscheen, vond de chef dit normaal en meestal kon ik vroeger naar huis vertrekken, als de dienst het toeliet. Maar aan het gejaagd zijn veranderde eigenlijk weinig of niets. Was het nu om 13 u of 14 u dat ik vertrok, steeds was het kijken op mijn uurwerk of ik die trein of die bus nog kon halen en dikwijls was het lopen geblazen. Het roken achterwege laten, leverde voor mij weinig of geen problemen op. Ook mede door het feit dat ik het bier drinken afgezworen had, viel het makkelijker niet meer te roken. Ik zie de lezer al de wenkbrauwen fronsen en zich de vraag stellen, wat heeft roken nu met bier drinken te maken? Dit is simpel uit te leggen. Een roker die een café binnen stapt en zegt "Geef mij een pint." tast meestal daarop in zijn zak om de sigaretten boven te halen en er een aan te steken. Uit gewoonte? Om zich een air van zelfzekerheid aan te meten of juist om het gevoel van onzekerheid weg te nemen of alles samen? Ik weet het niet! Ik schrijf hier boven wel dat de cafébezoeker zegt "Geef mij een pint." hier zit ik echter wel voor een deel fout. Te Overslag, zeker ook wel te Wachtebeke en omstreken, kwamen in groep binnen of, als er niet te veel volk was in het café, dan klonk het "Geef ons een pint!"

Na mijn terugkeer uit Duitsland had ik de draad met mijn thuishaven en kameraden van vroeger terug opgenomen, voor zover het mogelijk was. Vele waren ook uitgevlogen en hadden dan ook maar weinig of geen contact meer met hun geboortestreek en hun vroegere kameraden. Gedurende de jaren dat ik in Duitsland en Congo verbleven had waren in mijn geboortedorp zeker de helft of misschien wel meer cafés van weleer verdwenen. De grote smokkeljaren waren voorbij en de mensen hadden niet meer de noodzaak om op café te gaan om nieuwtjes te vergaren. De TV was de meeste huiskamers binnengeslopen en legde zo ook druk op het uitgaansleven. Ik wil hier ook niet mee zeggen dat Overslag dood was. Er was nog steeds de muziekmaatschappij om leven in de brouwerij te blazen. Ze had zichzelf

opgewerkt tot een respectabel geheel met veel jonge muzikanten en majorettes. Over deze maatschappij, Concordia, schrijven, laat ik beter over aan anderen. Bijvoorbeeld aan de familie Van Bambost, die van vader op zonen, gans hun leven de drijvende en uitvoerende krachten van deze maatschappij geweest zijn. Als ik nu, na de perikelen met mijn hart, op café ging met vrienden, voelde ik mij wat speciaal. Ik dronk geen bier meer zoals de anderen, vijf tot tien coca's drinken na elkaar ging ook niet en zoveel whisky naar binnen kappen was ook niet aangewezenen, dus ik dronk wijn. Het probleem stelde zich echter, dat men niet in elk café wijn ter beschikking had en was er wel, dan liep men de kans dat het een fles betrof die men een maand voordien geopend had, met alle gevolgen voor mij, misselijkheid en zelfs meer. Er was zelfs nog iets anders dat mij nog meer stoorde. Iedereen van de groep betaalde op toer zijn rondje, dit was zowat de gewoonte. Het kon wel zijn dat er iemand was die, eens dat het zijn beurt was, naar huis moest of een andere smoes verzon om aan zijn verplichtingen te ontsnappen. We noemden dat een schuimer. Eenmaal, tweemaal aan zijn verplichtingen ontsnappen stelde geen probleem, maar systematisch ervan gebruik maken, kon niet door de beugel en dan werd betrokkene uit de groep geweerd. Ikzelf moest echter tot de constatacie komen dat mijn drank, wijn, whisky of andere, duurder waren dan een gewone pint en ik dan eigenlijk ook profiteerde van mijn kameraden. Met die vaststelling kon ik niet goed leven, alhoewel er nooit iemand op gezinspeeld had. Het gevolg van dit alles was, dat ik mij stilaan uit de groep terug trok en minder op café ging, waar mijn echtgenote allesbehalve ontevreden mee was.

Ondanks het feit dat de kans om te Gent gestationeerd te worden nu groter was, bleef ik toch uitkijken naar een job in het burgerleven. Van een vaste standplaats bij het leger is men nooit zeker en wat als men mij terug naar Duitsland zou sturen? Op een avond komt mijn broer Leonard langs, die kassier was bij de bank Crédit Lyonnais te Gent en zegt dat men iemand zoekt bij UCO om er de directrice van de restaurants te vervangen! Hij zou nog eens verder informeren, als ik er interesse voor had. Ik zag dit wel zitten, schatte echter mijn kansen niet hoog in, maar kom wie niet waagt niet wint! Ik stelde mijn kandidatuur. Te Brussel sprak ik er niet over, liet verder alles zijn gewone loop en wachtte af wat er ging komen. In de loop van de maand oktober 1971 ontving ik het bericht dat ik voor een kennismaking werd uitgenodigd. Er waren voor die dag vierentwintig kandidaten opgeroepen. Enkele dagen later zou er nog ongeveer een zelfde groep de revue passeren. De dag verliep vlot, het gesprek met de psycholoog viel ook goed mee. Ik was tevreden, maar het groot aantal kandidaten voor die ene plaats, temperde toch mijn verwachtingen. Op 16 november moest ik mij voor een bijkomende praktische proef terug aanmelden. De kennismaking met de aftredende directrice verliep vlot. Ik moest een menu klaar maken voor een zestal directieleden van UCO. Dit alles leverde geen noemenswaardige problemen op. Men zei mij wel dat er nog zes andere kandidaten uitgenodigd waren voor deze proef. Het licht begon toch stilaan te dagen voor mij. Op 2 november 1971 ontving ik een derde uitnodiging. Op 13 december moest ik mij terug aanbieden, ditmaal niet in het restaurant, doch direct bij de secretaris-generaal. Wij hadden nog een kort onderhoud en dan

zei hij: "Nu ga ik u voorstellen aan Baron Braun. Verschiet niet als hij wat ruw overkomt. Hij heeft een krachtige stem en gebruikt die dan ook meestal." Mijn antwoord: "Ik heb geen schrik en op elke vraag van de Baron zal ik zo correct mogelijk antwoorden." Nu begreep ik pas dat van dit onderhoud alles zou afhangen. Bij het binnenkomen in zijn bureel, monsterde de Baron mij van kop tot teen en nodigde mij uit plaats te nemen aan de voorzijde van het bureel waar hij achter zat. Mij eerst voorgesteld en dan plaats genomen. Hij lichtte mij in over de taak die mij te wachten stond, stelde een paar vragen en opeens verhief hij zijn stem. "Hier moet er zuinig omgesprongen worden met de ter beschikking zijnde middelen. Het mag niet zijn zoals bij het leger, want daar steekt alles niet zo nauw zeker." Ten lange laatste stond hij op, gaf mij de hand en wenste mij succes. Zou het waar zijn?

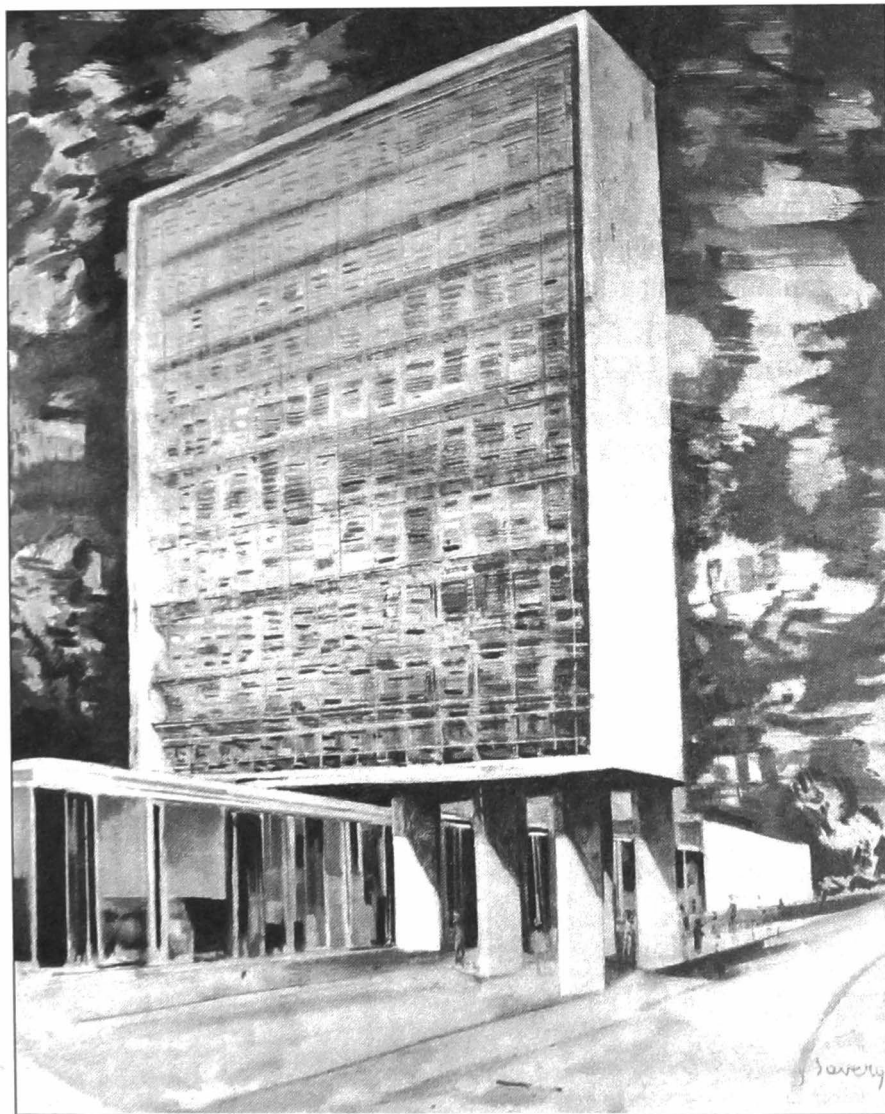
's Anderdaags ontving ik reeds bericht dat ik aangenomen was voor een proeftijd van zes maanden, met de vraag zo vlug mogelijk te laten weten op welke datum ik in dienst zou kunnen treden. Nu was het aan mij om me te bewijzen. Daar ik eerst een proeftijd van zes maand moest doorlopen, besloot ik om voor zes maanden verlof zonder wedde aan te vragen. Daarna kon ik zien wat mij verder te doen stond. Tot dan toe had ik niet over mijn plannen gesproken in de Club en dacht ik dan ook dat er niemand op de hoogte was van mijn nakend vertrek. Ik had echter zonder de waard gerekend. Juist als ik van plan was de nodige papieren op het Ministerie in te dienen, komt de directeur van de Club bij mij in de keuken en wenst mij proficiat met mijn aanstelling van directeur voor de UCO restaurants. De chef en een paar andere collega's kijken verwonderd op bij het horen van dit nieuws. Zelf kijk ik wat ongelovig. Hoe kon de directeur dit reeds weten? Later beseftte ik dat men vanuit UCO inlichtingen had ingewonnen over mij en zo de directeur op de hoogte had gebracht. Nu stond er mij dan ook niets anders te doen, dan een stevige pint te betalen aan het gezelschap. Op het ministerie liet Raymond De Bruyne de nodige papieren in orde maken, feliciteerde mij uiteraard ook en wees mij erop dat, als het niet lukte, ik terug mijn plaats met behoud van rang kon innemen bij het leger. Dat was natuurlijk een grote geruststelling. Toch hoopte ik dat het niet nodig zou zijn en dat ik daarna mijn vervroegd pensioen zou kunnen aanvragen. Afscheid genomen van mijn collega's en de club, waarbij ik werd bedolven onder goede raadgevingen en alhoewel er zeker bij waren die hoopten dat ik niet zou slagen, kon het mij toch niet deren. Een lidkaart van de Club werd mij nog in de hand gestoken, zo dachten ze zeker te zijn mij nog terug te zien.

VII

UCO

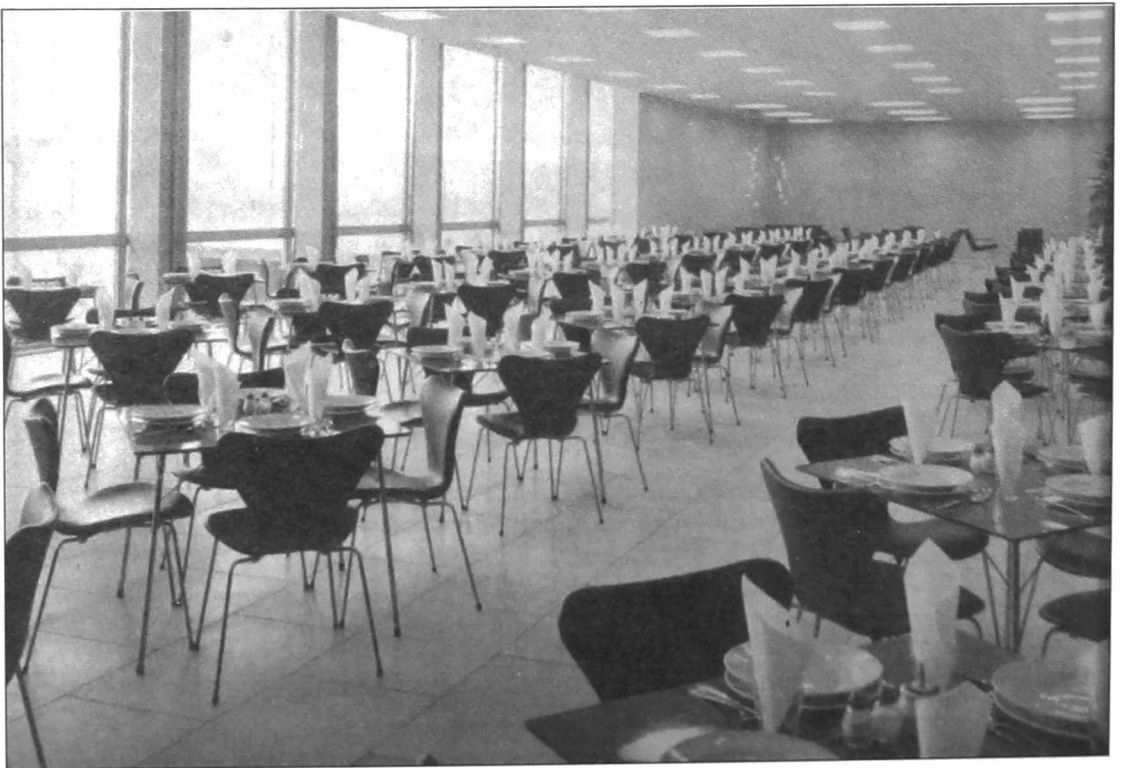
1 februari 1972, eerste werkdag op mijn nieuwe locatie.

UCO gebouw, naar een schilderij van Saverijs.

Na mij aangemeld te hebben bij de receptioniste, werd ik doorverwezen naar de secretaris-generaal, die mij uitleg verstrekke wat er eigenlijk van mij verwacht werd. Verder begeleidde hij mij tot bij de directrice van de restaurants, waarna ik aan het personeel werd voorgesteld. Men vroeg mij hoe ik wenste aangesproken te worden door hen: "mijnheer de directeur" of simpelweg "mijnheer" of als "chef". Ik moest niet lang twijfelen. Het eerste was mij wat te veel, "mijnheer" vond ik te stijf, dus koos ik voor "chef". Zo is het dan ook al de jaren gebleven. Voor de ande-

re bedienden, de diverse directeurs en hogergeplaatsten was ik mijnheer Spiessens. De directrice, juffrouw Vogelaere, zou nog zes maanden blijven om mij over het reilen en zeilen van de restaurants op de hoogte te brengen en mij te begeleiden in de uitvoering van mijn taak. Men kan zich wel de vraag stellen, dat ik schrijf over restaurants daar UCO eigenlijk een textielbedrijf is. Het was namelijk zo dat UCO toen over een ganse restaurantafdeling beschikte. Die bestond uit: een groot bedienderestaurant, waar dagelijks 150 tot meer dan 200 maaltijden werden geserveerd. Verder een lees- en rustzaal, waar men gezellig na de maaltijd een babbel kon slaan en eventueel koffie kon drinken. Verder had men in het complex een klantenrestaurant, waar men voorname klanten van UCO kon ontvangen, om met een of andere directielid de lunch te gebruiken. Dit restaurant kon men door middel van draperieën in twee delen, zodat er twee verschillende manifestaties tegelijkertijd konden plaats vinden. Een grote gang met groenbeplanting leidde naar deze restaurants en naar de bar, waar men de klanten kon verwelkomen. Maar UCO was in de eerste plaats natuurlijk een textielbedrijf dat in die jaren heel wat vertegenwoordigde. UCO had menig zusterbedrijf in het buitenland, onder andere in Frankrijk, Senegal, Zaïre, Zuid-Afrika en meerdere handelsagentschappen in Europa, zelfs in Hongkong. Dit voorgaande is zeker niet bedoeld om reclame te maken, maar alleen om de lezer beter te doen begrijpen wat ik verder neerpen.

Het bediendenrestaurant.

Juffrouw Vogelaere had zelf van bij het begin de restaurants opgestart. Voor het echter zover was, had zij verschillende bedrijfsrestaurants bezocht om na te gaan welke methode het best bij het imago van UCO zou passen: selfservice of bediening aan tafel. Er werd voor dit laatste systeem gekozen en ik kan verzekeren dat de organisatie vlot verliep, er was geen lange rij aanschuivende klanten. Hiermee wil ik zeggen dat de deelnemers ogenblikkelijk aan de tafels konden plaatsnemen, waar de schotels door de diensters op tafel werden geplaatst. Ook de gewenste drank werd aan tafel uitgeschonken. Dit ga ik nu niet van naaldje tot draadje uitleggen, dit is voer voor vakmensen. Het klantenrestaurant kon men vergelijken met een eersteklas restaurant in de stad. Achter de bar stond een barman en verder waren er kelners naar de noodwendigheid van de dag. Het opdienen gebeurde vanaf de schotels uit de hand naar behoefte van de cliënt, hier steeds vergezeld van uitgelezen wijnen. Elke dag lagen er nieuwe nappen op tafel. Het tafelgerei en de schotels bestonden uitsluitend uit zilver.

De barman en de kelners waren eigenlijk directiechauffeurs. Ze waren met een zestal en hadden een opleiding gekregen voor wat de tafeldienst betreft. De restaurantverantwoordelijke kon steeds op hen beroep doen naar gelang van de noodwendigheid en voor zover zij niet in beslag genomen waren door een directielid om hen met een directiewagen ergens naar toe te brengen. Dit kon zijn naar een van de fabrieken of naar een Europees land of naar de luchthaven. Indien het geval zich voordeed dat er niet het geschikte aantal kelners aanwezig waren, deed ik beroep op kelners van buiten uit.

Het keukenpersoneel bestond uit een kokkin en tien vrouwelijke helpsters, die om beurten diverse taken moesten vervullen. Dit omvatte het onderhoud van de lokalen, meehelpen in de keuken waar het nodig was en de dienst verzekeren in het bedienderestaurant, m.a.w. de continuïteit van alle diensten verzekeren. Was er op de ene plaats meer werk dan op een andere, dan moest men daar bijspringen. Bij mijn komst was de dienst zo geregeld en ik ben daar nooit van afgeweken. Moest ik iemand nieuw aanwerven, dan was het eerste dat ik aan de kandidaten zei dat men hier geen vaste plaats in het geheel kon krijgen. Dus iemand die solliciteerde voor opdienster moest ook kunnen inspringen om aardappelen te schillen of om de toiletten van de restaurants te poetsen. Bij sollicitatie voor een job in de restaurants werden de kandidaten door de personeelsdienst naar mij doorverwezen. Eens iemand aangeworven als dienster, kon men haar moeilijk andere taken laten uitvoeren zonder in de problemen te komen. Alleen de kokkin viel buiten deze regeling. Trouwens de eerste maanden na mijn indiensttreding heb ik geen veranderingen aangebracht aan het bestaande systeem. Ik luisterde steeds met volle aandacht naar hetgeen de aftredende verantwoordelijke mij uitlegde over de ganse organisatie. Ik zag dat het goed was en bedank langs deze weg nog eens Juffrouw Vogelaere, die alles gedaan heeft om mij waar mogelijk te helpen met haar raadgevingen. Wat echter voor mij gans nieuw was tegenover mijn vorige activiteiten, ik had al die jaren gewerkt met mannelijke collega's en helpers en nu opeens zat ik in een vrouwelijke entourage, het zou wennen worden. Na korte tijd was ik mij

De bar.

er van bewust dat er toch een groot verschil bestaat tussen beide. Wat mij eerst opviel was de netheid en de zorg, die het vrouwelijk personeel besteedde aan de lokalen en het materiaal waarmee zij werkten. Bij de mannen stak het allemaal niet zo nauw en bij hen moest men er dagelijks op letten dat alles zuiver op zijn voorziene plaats terecht kwam. De vrouwen hoefde men daarop niet zo streng te controleren. Een ander groot verschil was dat als mannen op het werk een geschil hadden er al eens geroepen werd of met de vuist op tafel werd geslagen of ook wel op het gezicht, maar na een paar dagen viel alles dan terug in zijn oude plooi. Bij de vrouwen daarentegen kon een geschil voor een futiliteit, maanden, ja zelfs jaren aanslepen. Ook jaloezie op een collega om diverse redenen, leidde dikwijls tot wrok. Een voorbeeld. Op een dag werd er op de deur van mijn bureel geklopt. Ik riep "Binnen." en een werkneemster kwam schreiend binnen. Ik vroeg "Maria wat scheelt er?" Al snikkend "Ik wil niet meer met Martha samen werken. Het is altijd iets." Ik sussend "Kom, kom, het zal wel niet zo erg zijn. Wat is er gebeurd?" – "Wel zij zegt dat, als ik deze morgen binnen kwam, dat gij gezegd hebt tegen mij 'Ge hebt zo een schoon koppeken,' maar dat gij dat nooit tegen haar zegt als zij pas naar de coiffeuse geweest is." Verbouwereerd zei ik "Ga maar terug naar uw werk, ik zal dat met Martha wel regelen." En werkelijk ik had dat die morgen gezegd als de vrouwen binnen kwamen. Nu besepte ik dat ik ze allemaal moest gelijk stellen en lette er in het vervolg op dat als ik een praatje met ene maakte, ik het ook met de andere moest doen. Later kende ik van elk van hen hun gezinstoestand, hun man, hun kinderen. Als ik dan aan de een vroeg "Hoe is het thuis?" of "Hoe is het met de kinderen?" dan lette ik er op dat ik bij ieder van hen ging informeren. Ik leg verder wel uit hoe ik meestal hun mannen kende. Een voordeel voor mij was, dat ik dan ook beter kon oordelen als iemand een dag verlof of een paar uren vrij vroeg voor een of ander familiale reden.

Afscheid van Juffrouw Vogelaere.

De eerste zes maanden waren vlot verlopen, geen noemenswaardige moeilijkheden waren mij te beurt gevallen. Het was wel zo dat verscheidene van de bedienden er op uit waren die chef-kok uit het leger eens goed te testen. Wat uit het leger kwam had sowieso een slechte naam. Ik liet mij echter niet uit mijn lood slaan, wist waarvoor ik stond en kende mijn plaats en functie, maar bleef niettemin op mijn hoede. Eens men mij goed kende werd ik door de grote meerderheid gewaardeerd. Ondertussen had ik bij het leger een verlenging van zes maanden aangevraagd voor mijn verlof zonder wedde en tevens diende ik een aanvraag in voor mijn pensioen met terugwerkende kracht tot 1 januari 1972. De eerste aanvraag werd direct ingewilligd, de tweede volgde een paar maanden later.

Op het thuisfront had ik, alhoewel te Zelzate wonende, toch terug meer contact met vrienden van weleer uit Overslag en Wachtebeke, zowat mijn roots. Met enkele vrienden hengelaars hadden we de hoofden samen gestoken, een viswater in Sint-Elooi polder gehuurd en een visclubje gesticht en het de naam Sint-Eloovissers gegeven.

Handen

O V E R E E N K O M S T .

Da ondergetekenden,

COONE Lucien, te St. Niklaas-W.
DEHOUX Michel, te Zuiddorpe.
NEVEJANS Gerard, te Wachtebeke.
PAUWELS Roland, te Zelzate.
SPIESSENS Julien, te Zelzate.
SPIESSENS Leonard, te Zelzate.
SPIESSENS Lucien, te Zelzate.
VAN DER SIJPT Achiel, te Wachtebeke.
VAN MEGROOT Etienne, te Wachtebeke.
en WILLEMS Lucien, te Wachtebeke.

verklaren hierbij:
dat zij ingevolge pechtovereenkomst, gesloten op tien Januari 1972,
in pecht genomen hebben van de Heren: GELAUDE Frana, en NOÉ Raymond,
respektievelijk eigenaar en rechthebbende, beiden wonende te Wachtebeke,
St. Flooi-polder:

"DE KREEK, GENAAMD "Achterste Put," en gelegen in St. Flooi-
polder te Wachtebeke, voor een termijn van DRIË JAAR, en
dit voor:

- a.) aan de Heer G'LAUDE, eigenaar, de som van
HONDERD Fr.
- b.) aan de Heer NOÉ, rechthebbende, de som van

Zij verbinden er zich toe:

- deze sommen gezamenlijk te betalen in evenredige bedre-
gen, en dit vóór de tiende Januari van ieder jaar, onafge-
zien van eventuele viasterfte, of schade aan de viastand
door de natuur aangebracht.
- zich aan deze overeenkomst te houden, en geen enkele
toestemming tot vissen, noch schriftelijk, noch mondelinge
te verlenen, aan om het even wijk ander persoon.

Aldus in drievoud opgemaakt en goedgekeurd.
Te Wachtebeke, 10 Januari 1972.

COONE Lucien;

PAUWELS Rol.

SPIESSENS Luc.

DEHOUX Michel;

SPIESSENS Julien.

VAN DER SIJPT Ach.

WILLEMS Lucien.

NEVEJANS Gerard,

SPIESSENS Leonard.

VAN MEGROOT Etienne

Huurovereenkomst.

We vormden werkelijk een goede groep. Er werd afgesproken indien iemand van ons eens een vriend wilde uitnodigen om een hengel uit te gooien, dit toegestaan was. Ook de echtgenote of kinderen van iemand van ons, mocht hier uiteraard ook vissen. Dit kwam voor mij goed uit daar Maria mettertijd een fervente hengelaarster geworden was en zij zich thuis voelde aan de waterkant. Etienne Van Megroot en Gerard Nevejans kregen het klaar om een redelijk groot tuinhuis op zijn staanplaats af te breken en het weer op te bouwen aan de rand van het water, kant Raymond Noé. Dit werd zowat gebruikt als ons vissershuisje. Maria en enkele andere echtgenotes fleurden het wat op, zodat het er gezellig vertoeven was. Menige borrel en/of pint bier is daar door de kelen gespoeld. Wat het eigenlijke vissen betrof legden we onszelf geen strenge regels op, iedereen had inspraak. Alleen het snoekvissen mocht maar vanaf 1 september. Voor zo ver ik weet hield

ieder zich aan de afspraak. We hielden ook elk jaar een viswedstrijd onder de leden. Er werd dan drie uur gehengeld. De visstekken werden uitgeloot, maar verder trok iedereen zijn plan. Gedurende het wedstrijdverloop kon men gerust iets gaan drinken in het vissershuisje, waar de dames voor de nodige service zorgden en als een deelnemer zich niet van zijn stek wilde verwijderen, werd hem zijn drank of snoepje ter plaatse gebracht. Het was steeds een gezellige boel en van naijver was geen sprake. Een wedstrijd organiseren zonder prijzen was ook dat niet, dus moesten we iets vinden dat iedere deelnemer kon tevreden stellen, of men nu de eerste of de laatste plaats bezette. Na wat voorstellen aanhoord te hebben, besloten we dat iedereen een prijs zou meebrengen met een waarde van ongeveer 500 frank. De prijzen zouden in dagbladpapier verpakt en voor de wedstrijd afgeleverd worden in het café van Eduard Van Bambost en daar uitgesteld in het zaaltje naast de herberg. Er werd afgesproken dat ieder na de wedstrijd zich thuis zou omkleden, om dan rond 19 uur naar de zaal te komen voor het afroepen van de uitslag. Naargelang de rangorde kon ieder om beurt zich een prijs uitkiezen, wel met dien verstande dat het dagbladpapier niet eerst mocht verwijderd worden. Zo bestond de mogelijkheid dat de laatste van de rangschikking met de mooiste prijs naar huis ging. Na deze ceremonie, die uiteraard met veel gelach en plezier gepaard ging, gingen we in de zaal aan tafel om het avondmaal te gebruiken. Het avondmaal bestond steevast uit 'hoofdvlakke', echte goede boerenkop met bruin brood en Gentse Stropkes mostaard. De respectievelijke landbouwers, waarvan wij huurden, met hun echtgenote werden ook uitgenodigd om dit streekgebonden maal met ons te nuttigen. Burgemeester Creve met echtgenote vereerden onze reünie met hun aanwezigheid om een beker aan de winnaar, die steeds Gerard Nevejans was, te overhandigen. Daarna schoven ze mee aan tafel. Het waren gezellige en plezierige tijden.

Julien Spiessens, Lucien Coonen (met pet), Leonard Spiessens, Gerard Nevejans en zoon Kurt, Lucien Spiessens (met hoed), Roland Pauwels, Lucien Willems, René De Pauw en Etienne Van Megroot (allebei staand)

Burgemeester Wies Creve en zijn echtgenote, Andrea De Vetter en Etienne Van Megroot (Sterre) aan de dis.

Op de Langelede lag een platte houten boot waarover Gerard kon beschikken. Die werd dan ook uit het water gehaald en met behulp van Etienne Van Megroot zijn camionette naar het water van St. Elooi gebracht. Meestal werd dit vaartuig gebruikt om stropersnetten uit de waterleiding te verwijderen, maar ook om vastzittende vislijnen los te maken. Onze oorspronkelijke overeenkomst was dat er nooit meer dan tien leden in het clubje mochten zijn. Met de jaren viel eerst Michel Dehoux weg door overlijden. Daarna gaf Gerard Nevejans, die zich in de politiek geëngageerd had en geen tijd meer voor zijn hobby vond, er ook de brui aan. Daar echter ieder van ons een kandidaat had om deze leden te vervangen en het moeilijk was keuzes te maken, besloten we voort te doen met onze ingekrompen groep. Later zouden er zich nog moeilijkheden voordoen, daar kom ik nog wel op terug hoe we die oplosten. Nu terug naar mijn werk.

Daar ik het administratief gedeelte van de restaurants zelf onder controle wilde houden, moest ik dikwijls een pak werk meenemen naar huis, waar Maria uiteraard niet zo gelukkig mee was. Maar ze besepte wel dat het voor mij een noodzaak was. Ik wilde en moest slagen. De maandelijkse balans die ik op het einde van de maand maakte, moest ik doorspelen aan de algemene hoofdboekhouding. Op aanraden van Juffrouw Vogelaere hield ik nochtans van elk stuk dat naar de boekhouding vertrok een kopie voor mij. Elke factuur van geleverde waren, moest bij mij in drie exemplaren opgemaakt zijn. Na controle en ondertekening stuurde ik twee exemplaren naar de boekhouding, zodat daar de betaling kon geregeld worden. Een exemplaar kwam in mijn archieven terecht, zodat ik steeds controle had over het geheel. Er zou nooit een betaling ten laste van de restaurants gebeuren, zonder mijn handtekening. Dit was wel iets heel nieuw voor mij, maar ik was

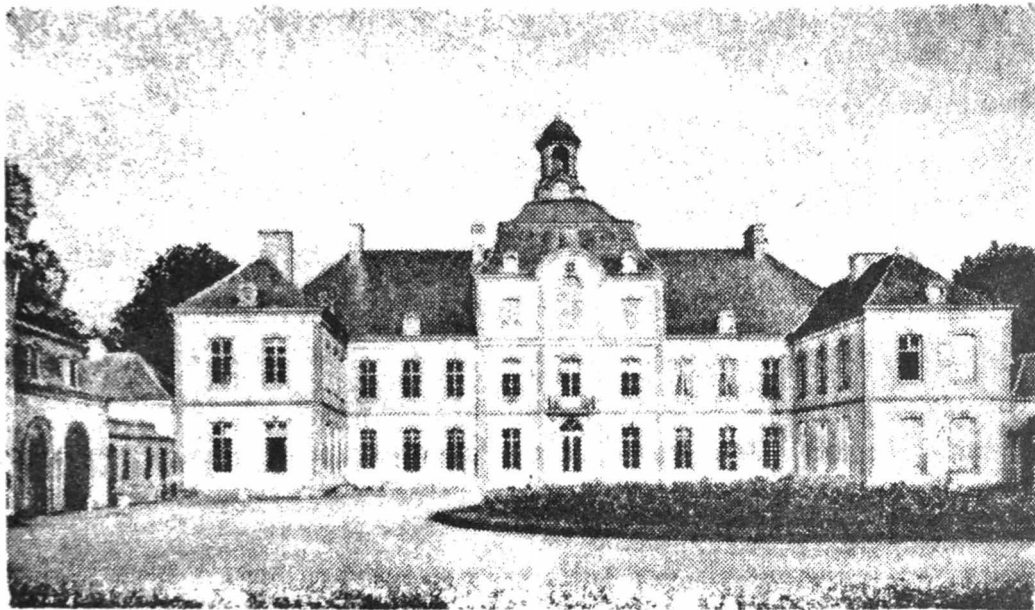
er dan ook verantwoordelijk voor. Eigenlijk waren er twee verschillende boekhoudingen voor de beide restaurants. Bij de waren die aangeschaft werden voor het bedienderestaurant was de BTW aftrekbaar, daar deze belasting ten laste valt van de eindverbruiker en bij de prijs van het eetmalenticket inbegrepen was. De waren voor het klantenrestaurant waren wel BTW schuldig, daar UCO de eindverbruiker was en de klant uiteraard niet betaalde voor zijn drank of eetmaal. Bij het berekenen van de kostprijs moest ik daar uiteraard rekening mee houden, dus dubbel werk. Laat mij het papierwerk nu maar even terzijde laten en verder gaan met het keuken- en restaurantwerk.

Juffrouw Vogelaere had mij er van op de hoogte gebracht dat er jaarlijks ook verscheidene feesten plaats hadden, die eigenlijk met UCO niet veel te maken hadden, maar die wel door de firma gesteund werden. In juni 1972 werd ik ervan op de hoogte gebracht dat er een souperdansant zou plaats hebben met hoog geplaatste personaliteiten. Juffrouw Vogelaere wilde dit, voor haar definitief vertrek, nog leiden en mij zo de geplogenheden van zulke manifestaties leren kennen. Ze vertelde dat de Aartshertog en Aarshertogin van Oostenrijk zouden aanwezig zijn. Ze drukte mij op het hart dat, als ze me zouden komen groeten, ik een kniebuiging moest maken en hem aanspreken met Monseigneur. Ik nam dit met een korreltje zout? Zouden die edele Heer en Dame mij, 'klein Spiesken', komen begroeten? Maar ja, bij het binnenkomen werden juffrouw Vogelaere en ikzelf begroet door het voornamelijk paar. Ze waren zeer voorkomend en vriendelijk en dankten voor de inspanningen die we voor hen hadden geleverd. Ik weet het niet juist meer, maar ik geloof dat een traiteur het buffet geleverd had. Het feest had een goed verloop en ieder was tevreden. Kort daarop legde mijn voorgangster voorgoed de fakkel neer. Nu stond ik er alleen voor, alhoewel, als het nodig zou zijn, ik steeds op haar beroep kon doen voor een inlichting of zo. Later kwam ze nog af en toe bij mij op bezoek om wat te praten en samen een koffie te drinken. Begin 1973 roept Baron Braun mij bij zich en stelde de vraag of ik niet het jaarlijks souperdansant voor "Aider Autrui" zou willen organiseren, De Aartshertogin was voorzitter van deze vereniging, die voor het merendeel bestond uit edelen, die deze manifestatie elk jaar organiseerden ten voordele van de minder bedeeden achter het IJzeren Gordijn. Dit feest had elk jaar plaats op een andere locatie, meestal op een kasteel dat ter beschikking gesteld werd door de eigenaar. Ik nam de aanbieding aan, maar zei wel dat ik onmogelijk een zo groot buffet op mijn eentje kon klaar krijgen, daar er in de restaurants ook veel werk was. Hij luisterde en zei: "Madame Michel (zijn schoondochter, die trouwens nu zelf barones is) zal met u contact opnemen om met u alles te bespreken." Madame Michel was trouwens zeer actief in de organisatie voor dit gebeuren. Een paar dagen later zocht ze me op. Ik zei dat ik wel wil helpen bij de organisatie, maar geen tijd had om het buffet te regelen. "Een traiteur contacteren lijkt mij het beste." zei ik. "Kunt u daar voor zorgen?" vroeg ze, "het feest zal doorgaan in het kasteel van Perk en dan zou het best een traiteur uit Brussel of die omgeving zijn." Ze zou mij in de loop van de volgende dagen eens komen afhalen. Samen zouden we dan naar Perk rijden om daar op het kasteel eens rond te kijken en na te gaan welke mogelijkheden er waren om een vijfhonderd

personen te plaatsen. Zo gebeurde het. Ik werd afgehaald en met Madame aan het stuur zoefden we over de autostrade naar Perk. De eigenaars waren niet aanwezig, maar een statige dame liet ons binnen en leidde ons rond. Het was een klein kasteel, veel plaats was er niet. Ik keek meer uit naar een plaats om het buffet op te stellen. Na een koffie gedronken te hebben, ging het weer huiswaarts. In de auto waren we het er over eens dat er een grote tent moest bijgeplaatst worden. Nu was mijn taak nog een degelijke traiteur te vinden. In of rond Brussel kende ik zelf niemand die voor die taak geschikt kon zijn. Dan maar mijn licht opgestoken bij enkele collega's en de gouden gids doorgebladerd. Uiteindelijk kwam ik terecht in Dilbeek. Het was niet te ver van Perk en iemand had me ingelicht dat het een goede traiteur was. Telefonisch contact opgenomen, summier uitgelegd waarover het ging en een afspraak gemaakt om de zaak eens persoonlijk te bezoeken. Dit om mij er van te vergewissen dat er op gebied van hygiëne niets op aan te merken viel. Eigenlijk bestond de zaak uit een grote beenhouwerij en verder een of meerdere lokalen die dienst deden als ruimte voor het traiteur gedeelte. De man runde de beenhouwerij en de vrouw deed de traiteurdienst. Het zag er een betrouwbare zaak uit. Ik legde hen uit dat het om belangrijke persoonlijkheden ging en alles perfect in orde moest zijn. Ik verwittigde Madame Michel die dan, samen met enkele dames van het comité, de zaken met de traiteur voort konden afhandelen. Daarmee zat de zaak er voor mij op. Ik gaf nog wel een paar raadgevingen, maar had zelf werk genoeg met mijn zaken. Eens alles voorbij, had ik een gesprek met Baron Braun. "Alles was goed verlopen," zei hij, "maar men zou gaarne hebben dat ik zelf het buffet maakte." – "Was er dan toch iets mis?" was mijn vraag. "Mis eigenlijk niet," zei hij, "het buffet was wel goed opgebouwd, maar het waren eigenlijk vleeschotels die het geheel domineerden en er waren weinig visschotels." Ik begreep het. De beenhouwer en zijn echtgenote hadden geopteerd om zoveel mogelijk vlees uit hun eigen zaak te verwerken. Hij zag dat ik aarzelde om positief op zijn vraag in te gaan. Ik zei dat ik het eigenlijk niet zag zitten om die taak alleen op mijn schouders te nemen. Ik wist dat ze verder geen personeel duldden en zeker niet daar ze deze zouden moeten betalen en dat een hap uit hun te verde-len bedrag zou zijn. De dames hebben dit dan in comité besproken. Elke dame zou in haar kasteel of verblijfplaats haar huiskok of kokkin een schotel laten maken. Die zou dan bij mij op de locatie afgeleverd worden. De grote stukken zoals speen-varkens, zalmschotels, patés en zomeer, zou ik dan maken en verder moest ik ook het buffet schikken. Ik aanvaardde schoorvoetend, maar had toch mijn twijfels. Er zouden wel enkele dames van het comité ter mijner beschikking staan (wat een uit-drukking!) om mee te helpen salade te kuisen, peterselie te hakken en andere werkzaamheden. Gravinnen en baronnessen, ik zou wel zien.

Het volgende jaar had het feest dan plaats te Warfusée, in het kasteel van Graaf en Gravin d' Oultremont. Ook eerst op verkenning gegaan met Madame Michel. De graaf en de gravin waren zeer vriendelijke mensen en deden niet uit de hoogte. De graaf nam de planning voor de tent op zich en verder zou ik mij steeds tot hem kunnen richten als er iets niet in orde was. Ook hier verliep alles vlot en een paar weken na het feest, ontving ik vanwege het inrichtend comité een zilveren schotel

met de handtekeningen van Aartshertog Rudolf, Aartshertogin Anne Gabrielle, Hertog Albrecht en Hertogin Julia van Beieren. Voor mij werkelijk iets om te bewaren als een relikwie.

SOUPER DANSANT à WARFUSEE
le 22 juin 1974

Uitnodiging voor het Souper Dansant in het kasteel van Warfusee.

Zo verzorgde ik twaalf jaar lang de souperdansant in verscheidene kastelen in Wallonië en in Vlaanderen, zoals in het kasteel van Rumbeke, kasteel Ooidonk en andere. Eenmaal had deze manifestatie plaats in de Cercle Royal Gaulois Artistique & Littéraire te Brussel, ik geloof in 1982. Dit was een exclusieve mannenclub. De salons binnenin waren afgewerkt met rode velours, echt chic! De keuken daarentegen was redelijk klein en om eerlijk te zijn laat in de nacht zag ik er en muis wegsprinten achter een kast. Maar kom, zoiets zal men occasioneel ook wel eens zien in andere keukens.

Na 12 jaar besloot ik dit niet meer verder te doen. Niet dat ik dit niet graag deed, het was echter te stresserend geworden voor mij. In de restaurants van UCO had ik meer dan mijn handen vol, ook wel door het feit dat ik het perfecte wilde nastre-

ven. Dit is iets wat men toch nooit kan bereiken, maar wat wel met veel energie gaat lopen. Om de buffetten op tijd en met zorg te kunnen klaarmaken, vertrok ik rond vier uur thuis naar UCO, laadde al het nodige in mijn wagen en reed naar het betreffende kasteel, waar ik dan tussen acht en negen uur aan kwam. Meestal was er een personeelslid van de kasteelheer ter plaatse, dat mij hielp uitladen en een plaats aanwees waar ik kon parkeren, steeds zo dicht mogelijk bij de keuken. De parkeerplaatsen voor de gasten waren in vakken opgedeeld en eens deze aankwamen was er permanente bewaking. Voor mij was het dan een ganse dag doorwerken, wel met een glaasje wijn naast mij, om 's morgens tussen vier en vijf uur thuis te komen. Het opruimen en afwassen na het buffet, deden de adellijke dames zelf. De aartshertog kwam af en toe ook eens in de keuken om een praatje te maken met de dames. Hij schuwde het ook niet om zelf eens een handdoek ter hand te nemen om zagezegd mee te helpen. Zelf zorgde ik er voor dat ik zoveel mogelijk van het meegebrachte materiaal proper mee terug kon nemen.

Mijn werk werd wel door iedereen gewaardeerd. Ik kreeg felicitaties en van de Aartshertogin zelfs enkele brieven om mij te bedanken.

Alvorens dit artikel over mijn werk in de kastelen af te sluiten, wil ik toch een feit aanhalen dat mij innerlijk fel beroerde. Toen ik ergens in een keuken van een kasteel rond de middag bezig was met het voorbereiden van de schotels voor het buffet, kwam een jonge man de keuken binnen. Hij begroette mij en maakte mij diets dat hij huisknecht was op het kasteel. Hij was van Portugese afkomst en verbleef met zijn jonge echtgenote, die als dienstmeid optrad, sedert een drietal maanden op het kasteel. Hij was de Nederlandse taal niet machtig, verder was zijn kennis van het Frans zeer summier. Hij maakte mij zo goed en kwaad als mogelijk duidelijk dat hij daar niet gelukkig was. "Ik," zei hij, "jonge sterke man. Voor te eten krijg ik een stukje vlees, zo groot." en trok een cirkel op de palm van zijn hand met een diameter van ongeveer vijf centimeter. Op hetzelfde ogenblik kwam de graaf de keuken binnen en had schijnbaar een deel van het gesprek opgevangen. Hij richtte zich tot de knecht en vroeg wat er scheelde. Deze legde uit wat hij mij gezegd had over het vlees. De graaf zette zijn mooiste glimlach op en suste "Ge hebt toch gezien dat er twee entrecotes klaar liggen in de koelkast?" Waarop de Portugees prompt antwoordde: "Ja voor u en madame." Daarop troonde de graaf, die zeker niet fier was met dit incident, de huisknecht mee naar andere oorden.

AIDER AUTRUI

a.s.b.l.

78, RUE DE LA LOI
1040 BRUXELLES
TÉL. 230.26.36

25 juin 1980

Cher Monsieur Spissens,

Chaque année depuis maintenant huit ans, vous venez à la fête de " Aider Autrui " pour préparer le buffet.

Tout le monde est d'accord pour dire que grâce à vous la présentation est extraordinaire et d'un goût remarquable. Cette année-ci, je pense même plus que les années précédentes il y avait accord général que le buffet était magnifique.

Comme vous le savez, le succès financier dépassait toutes les années précédentes. Cela nous permettra de soutenir d'une façon encore plus active les personnes et les familles particulièrement malheureuses et privées de liberté. Elles doivent certainement beaucoup de remerciements à vous, votre travail dévoué et votre art si personnel.

Je vous envoie, cher Monsieur Spissens, tous mes souvenirs reconnaissants.

Archiduchesse Anne Gabrielle d'Autriche

à Monsieur Spissens
Chef de Cuisine
U.C.O.
Belle-Vue
9218 Ledeborg

Het had mij toch aangegrepen. Na de middag ontmoette ik een kokkin, die gewoonlijk de speciale maaltijden klaar maakte op het kasteel, en vertelde haar het voorval. "Het zit eigenlijk zo." zei ze, "Het koppel is hier niet gelukkig. Sedert drie maanden zijn ze hier en hebben het kasteel nog nooit verlaten, deels door het feit dat ze de taal niet machtig zijn en ook door hun werk op het kasteel. Wat het eten betreft, dat krijgen ze zeker genoeg, alhoewel ik weet dat de gravin nogal naar de zuinige kant is. Ze zouden eigenlijk moeten kunnen contact leggen met landgenoten van hen buiten het kasteel. Ik heb hen daar reeds over gesproken, maar ze hebben als het ware schrik om die stap te zetten. Ik zal eens inlichtingen nemen in de stad of er zich daar geen vereniging bevindt van Portugezen en hen dan inlichtingen en adres doorspelen." Ik wil hier nu wel stellen dat gedurende de twaalf jaar dat ik op kastelen gewerkt heb, dit het enige feit is van die aard. Overal waar ik geweest ben, waren de adellijke families voorkomend en vriendelijk, zowel voor mij als voor hun dienstpersioneel. Ik denk dat de frustratie van het Portugese koppel meer lag aan het feit, dat ze als het ware afgesloten waren van de buitenwereld.

Hier sluit ik dan het hoofdstuk over de banketten op de kastelen

Zoals ik reeds schreef, waren er veel verenigingen met aanzien die door een of andere connectie met een van de leden van het bestuur, aandeelhouders of andere, vroegen om gebruik te mogen maken van de restaurantlokalen, om een of andere manifestatie van een vereniging te laten door gaan. Iets wat uiteraard ook voor mij meer werk betekende. Ik hoefde meestal niet mee te werken bij die zaken, maar de voorbereidingen voor het schikken van de tafels en andere vereisten toch mijn aanwezigheid, daar men steeds de neiging had om alles te versleuren en gebruik te maken van zaken die voor andere doeleinden bestemd waren. Trouwens ik lette er steeds op dat er niemand de lokalen kon betreden voor ik persoonlijk aanwezig was. Zo waren er manifestaties die elk jaar terug kwamen: 's zaterdagsnamiddags jaarlijkse bridgenamiddagen voor b.v. het Rode Kruis, de Organisation pour la vulgarisation de la langue Française en nog andere. Er waren ook de occasionele gelegenheden zoals de Rotaryclub. Daar heb ik ook een anekdote van. Het was in mijn beginjaar bij UCO, bij een bridgenamiddag met alles daarop en daaraan. Alles regelden de bestuursleden zelf. Alleen de koffie en thee werden gezet door iemand van mijn keukenpersoneel. De dranken voor de bar werden door hen zelf geleverd. Een barman had men niet nodig, een paar medeleden zouden die taak op zich nemen. Zelf trok ik er mij niet veel van aan. Ik zat op mijn bureel voor de administratie wat bij te werken, toen plots de telefoon ging. Ik nam op en zei "UCO restaurant." Aan de andere zijde een gejaagde vrouwenstem "C'est pour monsieur quijéspère." Ik schrijf dat nu zoals het voor mij uit de telefoon klonk. Ik ga naar de bar en zeg "On demande quijéspère au téléphone." Een persoon komt vanachter de bar en vergezelt mij naar mijn bureel om het gesprek aan te nemen. Pas later besepte ik dat het om Guy Jaspers, de onderzoeksrechter ging. Die is later nog voor het assisenhof moeten verschijnen. Maar zoals die dame dat in het Frans uitsprak, daar had ik daar geen benul van. Trouwens ik kende die onderzoeksrechter niet

eens. Ik nam mij wel voor om later beter op te letten en besefte dat ik nog veel te leren had.

In mijn beginperiode waren alle dienstnota's in de twee talen opgesteld, later was dit alleen in het Nederlands. Eigenlijk was die tweetaligheid voor een deel te begrijpen, daar UCO in het Franstalige landsgedeelte ook vestigingen had. In de bar zelf werd er ook voor het grootste deel in het Frans geconverseerd tussen de directeuren en de meeste klanten. Nochtans spraken alle leden van het bestuur, evenals de directeuren, perfect Nederlands en dat deden zij dan ook meestal met mij, maar zeker met hun ondergeschikten. Laat het mij zo stellen: de jaren die ik in UCO doorbracht weet ik niet van enig taalincident.

Jaarlijks was er in het restaurant een samenkomst van een Italiaanse vereniging, waarvan de heer Balleari, een dokter verbonden aan het UZ te Gent en tevens Italiaans consul, voorzitter was. Dit feest ging meestal door in de loop van de maand januari. Ik geloof dat er een soort heilige vereerd werd, het fijne weet ik er echter niet van. De Italiaanse gemeenschap in en rond Gent moest wel groot zijn, want de zaal liep altijd vol. Ik herinner mij dat er heel wat spumante, Italiaanse schuimwijn, gedronken werd. Er was ook een etentje waar zij zelf voor zorgden, zelfgemaakte lasagne of zo en dan de fameuze pannetoni. Dit is een soort cake, waarin rozijnen en/of gekonfijt fruit zijn verwerkt, lekker en uiteraard echt Italiaans. Om de dienst van dit feest te verzekeren werd steeds beroep gedaan op afstuderende hostesses van de Ilenguschool. De pannetoni's werden in stukken verdeeld, die dan geserveerd werden aan tafel door de hostesses. In twee stukken van de pannetoni werd een suikerboon gestoken. De man of vrouw die een stuk cake met de suikerboon op zijn bord vond, was voor een gans jaar een soort prins of prinses in de vereniging. Eigenlijk ken ik niet het hoe of waarom, maar wat mij wel opgevallen is, dat iemand van het comité de hostess op het hart drukte dat ze die bepaalde spie cake aan die bepaalde persoon moest geven. Mijn vraag was dan ook "Waar blijft hier het verrassingselement?". Of was het de bedoeling om zekere personen uit te sluiten van de daaraan verbonden functie of eer?

In 1974 wordt mij gevraagd het galadiner gegeven door het Belgisch Olympisch Komitee Oost-Vlaanderen te willen verzorgen, dit ter gelegenheid van de Olympische Spelen in Montreal. Er waren verscheidene personaliteiten aanwezig, evenals de Belgische atleten die aan die spelen zouden deelnemen, onder andere Miel Puttemans en ook de huidige voorzitter van het Olympisch Comité J. Rogge. Alles verliep vlot en als aandenken mocht ik een cassette met de zilveren muntstukken, die geslagen waren ter gelegenheid van die spelen, ontvangen.

GALADINER

MENU

15 maart 1974

Lobstercocktail

Oxtail

*Poussin aux raisins
Pommes croquettes*

Dijonnaise glacée

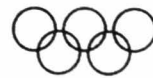

Moka

Mignardises

BELGISCH OLYMPISCH KOMITEE
OOST VLAANDEREN

In die periode liep er op de toenmalige BRT ook een quiz over sport voor jongeren met als quizmaster Nand Baert. Een van die uitzendingen werd ook opgenomen bij ons in het restaurant. Er kwam heel wat voorbereiding aan te pas. Het versleuren van tafels en stoelen was voor een groot deel werk voor mijn mannen, Maar opstellen van podium, verlichting en al wat daar bij hoorde namen de TV-techniekers zelf op zich. Eigenlijk was het een gans gedoe. Iedereen was wel vriendelijk en beleefd en zeker niet veeleisend, maar ik was toch blij dat dit eenmalig was, want eens dat alles afgebroken en weg was, bleef er toch nog heel wat kuiswerk over voor mijn mensen.

Door de aard van mijn job, kreeg ik dus veel te maken met een verscheidenheid van organisaties en personen. Ook het militaire aspect kwam in 1974 voor mij nog eens aan bod. Dan had namelijk de Nationale Algemene Vergadering van de Vereniging van de Oudstrijders Verbroederings plaats bij mij in de restaurants. Het is eigenlijk te veel om op te noemen, maar gedurende de jaren, dat ik die job bij UCO uitoefende, heb ik veel verscheidene verenigingen, die eigenlijk weinig of niets met de firma te maken hadden, over de vloer gekregen. Ik kreeg ook veel felicitaties, niet alleen voor mijn inzet, maar vooral voor mijn personeel.

S.A. **UCO** N.V.

NAAMLOZE VENNOOTSCHAP

9002 LEDEBERG
(BELGIË)
BELLE-VUE TEL. 09/23.41.01 - 25.67.31

DIREKTIE

Mr. SPIESSENS

Geachte Heer,

Voor de eerste keer in de geschiedenis van Unitex, had het jaarfeest in onze lokalen plaats en het was een volledig succes.

Het personeelsrestaurant is natuurlijk zeer geschikt voor dit soort vergaderingen, maar het gaat hem niet over de zaal.

Ik wil U allen van harte gelukwensen voor de perfecte afloop van het ganse feest. Ik wil U vooral melden dat ik van de talrijke deelnemers niets anders dan blijken van tevredenheid mocht noteren voor het uitstekende feestmaal dat U ons had voorbereid.

Dit heeft mij ontzettend veel genoegen gedaan en ik wou dan ook niet nalaten U-zelf en uw hele ploeg daarvan in kennis te stellen. Uw aller toewijding werd ten zeerste op prijs gesteld.

Hartelijk proficiat !

Ph. Hebbelynck
Beheerder Directeur
Generaal

Stilaan werd het te veel. Door de grote mogelijkheden, uitstekende ligging, parking en vooral ruime en mooi ingerichte zalen, trachtte bijna iedere organisatie uit het Gentse gebruik te mogen maken van die accommodatie. In 1984 maakte de directie een nota op om paal en perk te stellen aan de goodwill van UCO dienaangaande, dit tot tevredenheid van het personeel en zeker ook van mij.

Buiten het dagelijkse gewone werk, waren er natuurlijk ook veel andere manifestaties die van UCO zelf uitgingen. Zo was er Textirama dat elk jaar voor het begin van de lente plaats vond. Deze tentoonstelling ging wel door in het Congrescentrum, maar de klanten die deze tentoonstelling bezochten, werden meestal door een of andere verkoopdirecteur uitgenodigd om de lunch te gebruiken in UCO. Dit was dan voor betreffende de kans om zaken te doen en de klant ter plaatse kennis te laten maken met artikelen die op de beurs zelf nauwelijks of niet aan bod kwamen. Dat vergde een steeds grotere inspanning en het was een zeer drukke periode voor gans het restaurantpersoneel, waardoor ik meestal beroep moest doen op kelners van buiten de firma. Andere evenementen die niet steeds elk jaar terug kwamen, maar toch nu en dan plaats vonden, waren bijvoorbeeld de modeshows. Dit waren wel steeds welkome afwisselingen. Ten eerste hadden we daar niet veel werk mee, deels omdat het meestal ging om shows voor een beperkt

publiek of, naar ik meen, om te testen hoe de mannequins omsprongen met het te showen materiaal. Een oogje werpen op die mooie meiden in *négligé*, als ze voorbereid werden in de gang tussen de keuken en het klantenrestaurant, lag mij wel. Alle gekheid op een stokje, ik wist wel hoe mij te gedragen in zulke situaties. Dan waren er ook nog de Floraliën. Steeds nodigde het bestuur van UCO zijn grote klanten uit voor een bezoek aan dit evenement, meestal buitenlandse personaliteiten en delegaties van buitenlandse ambassades, van landen waar de firma zaken mee deed of wilde doen. Het bezoek aan de tentoonstelling zelf werd op voorbaat gereserveerd en gebeurde in de zeer late avonduren. Mijn werk bestond er in te zorgen voor een koud buffet, dat plaats vond voor het gezelschap naar het bloemenfestijn vertrok. Ik kan niet meer juist zeggen welk jaar het was toen Prinses Grace van Monaco uitgenodigd was. Bij haar aankomst in UCO voelde ze zich echter onwel, wilde rusten en nam daardoor niet deel aan het banket. Jaarlijks vond er ook steeds een groot bal plaats in de restaurants. Dit was een initiatief van UCO Relax, een vereniging opgericht door en voor het personeel met steun en medewerking van de directie. Dit bal was iets speciaals. De beide restaurants werden er voor in gebruik genomen. In de grootste zaal trad er steeds een voor die tijd bekende grote vedette op. Ik herinner mij Jacques Raymond, Will Tura, Rita Deneve, Liliane Saint Pierre, Henk van Monfoort en andere. In de kleinere zaal was het meestal Bobby Setter met zijn band, die het wat jeugdiger publiek naar de dansvloer lokte. Eerlijkheidshalve moet ik wel zeggen dat de band van deze laatste meestal meer succes oogstte dan de meer bekende namen. Er werd ook steeds een loterij georganiseerd. Men betaalde 100 frank voor een lot en elk loterijbriefje had prijs. Het waren steeds zeer mooie prijzen en er was zeker geen enkele prijs met een waarde van minder dan 100 frank. Dit leidde dan na een paar jaar tot misnoegdheid bij de personeelsleden uit ander vestigingen van de firma. Meestal waren de loten bij hun aankomst bijna allemaal uitverkocht. Later werd daar dan een mouw aangepast. Er werden heel wat meer loterijbriefjes ter beschikking gesteld, de prijs van een lot ging naar beneden tot 50 frank, doch er was slechts een prijs voorzien per drie loten. Hiermee was de misnoegdheid van de baan.

UCO had ook een personeelsblad. Dit bracht zowat alle nieuws uit de verscheidene vestigingen, ook familiaal nieuws en dergelijke en trachtte zo een betere band te smeden tussen de verschillende werknemers. Zelf leverde ik ook soms een artikel in dit blad, met de uitleg over een of andere bereiding. Dit meestal op algemene aanvraag. Maar mijn stokpaardje was een gezonde voeding. In het personeelsblad van maart 1977 verscheen hierover volgend artikel:

Buitenhuis eten.... En onze gezondheid

Bedrijfsrestaurantie:

Met de ons ter schikking gestelde middelen wordt er getracht naar een degelijke variatie in de spijskaart. Er werd een zogenaamd dieetmenu ingevoerd; men dient echter wel te begrijpen dat een bedrijfsrestaurant niet daar is om er een werkelijke

dieetkeuken op na te houden. We zijn dan ook verplicht ons te beperken tot het essentiël, t.i.z. zo weinig mogelijk vetten bij de bereiding, geen zware sausen, geen varkensvlees en geen frituurprodukten. Verder wordt er naar gestreefd het zout te beperken. Natuurlijk moeten we rekening blijven houden met het op smaak brengen van de spijzen. Met de soep is dat geen probleem, daar er aan tafel gemakkelijk zout kan bijgevoegd worden. De ondervinding heeft mij trouwens geleerd dat er zeer veel personen zijn – en hier spreek ik niet alleen van het UCO-restaurant – die zonder de soep geproefd te hebben, automatisch het zoutvat nemen en beginnen strooien (slechte gewoonte trouwens).

Het vlees, één der hoofdbestanddelen van de maaltijd, is ook een zorgenkind. Hier is een konstante controle en nazicht op versheid en kwaliteit nodig. Neem bvb. een rumsteak; er wordt naar gestreefd, bij een bestelling van 300 stuks, wel degelijk evenveel malse stukken te bekommen. Ze hierop controleren is onmogelijk.

Als men thuis zelf bij de beenhouwer 5 rumsteaks koopt, blijft de vraag: “Zijn ze mals en (of) zijn ze alle vijf mals?” Nu weet iedereen dat vlees van 500 Fr. het kg malser moet zijn dan vlees van 300 Fr. Hoe trachten we het dan zo goed mogelijk te benaderen? Momenteel wordt in het UCO restaurant het vlees door drie beenhouwers geleverd. Dus, geen enkele beenhouwer heeft het monopolie. Ieder heeft wel min of meer zijn specialiteit waar ik rekening kan mee houden. Ben ik nu over een levering niet tevreden, wordt dit de betrokkene ogenblikkelijk medegedeeld. De volgende week wordt er geen bestelling bij hem geplaatst.

De kwantiteit is nu wat anders. Volgens wetenschapslui zou ± 80 gr. vlees per maaltijd voldoende zijn voor een gezonde voeding. Goed en wel, ik geloof niet dat de meeste eters daarmee tevreden zouden zijn. Ikzelf opteer voor 130 tot 150 gr., naargelang de soort, zelfs 180 tot 200 gr. voor stoofvlees.

Bij de groenten wordt ernaar gestreefd zoveel mogelijk verse op tafel te brengen, alhoewel het soms beter is goede conserven te gebruiken in plaats van zogezegde verse groenten, die reeds een paar dagen oud zijn en een groot deel van hun voedingswaarde verloren hebben. Ook rauwe groenten (salades) mogen niet op een weekspijnskaart ontbreken.

Nu de aardappelen. Daar is weinig over te zeggen...misschien. In het UCO-restaurant worden de aardappelen elke dag vers geschild, waardoor een maximaal behoud van de vitamine C, waar deze zo rijk aan zijn. Hier wil ik even terugkomen op hetgeen aangehaald werd bij het begin van dit artikel in het vorig nummer verschenen (geen rechtstreekse invloed meer op de manipulatie, die de voedingswaren ondergaan). Hoeveel frituren, snacks en dergelijke werken niet met voorgeschilde aardappelen, die meestal een bewerking hebben ondergaan met een produkt om de kleur te behouden. Ik ben zeker niet bevoegd om te oordelen over het goed of kwaad ervan; ik wilde het echter toch wel even aanhalen.

Nu hebben we ook nog de gefruite aardappelen: frieten, kroketten enz. Hier wordt er op gelet – alhoewel zeer gegeerd door het cliënteel – deze slechts één, hoogstens tweemaal per weekmenu te plaatsen. Daarnaast bestaat steeds de mogelijkheid het dieetmenu te kiezen.

En , last but not least, het dessert. Bij het invoeren van een nagerecht, hebben we

geopteerd voor een zo eenvoudige als gezonde formule: fruit. "Waarom eigenlijk niet eens een ander dessert, zoals: gebak, pudding of iets dergelijk?", werd me reeds meer dan eens gevraagd. Hier dan mijn antwoord. Eerst en vooral voor uw goede gezondheid. Hoevelen zijn er niet, die na hun dagtaak gehaast het nodige inkopen voor ontbijt en avondmaal en zonder het te beseffen niet eens het fruit zien in de winkel, laat staan het kopen. Dus, zonder det zelf te willen of te weten, weinig fruit gebruiken. Nu heeft fruit in het UCO-restaurant nog een voordeel. De meesten onder u verichten bureelwerk, dus een klein verbruik aan calorieën; voor velen zou gebak of pudding teveel zijn, zelfs elk dessert. Maar heeft fruit het voordeel, dat het niet ogenblikkelijk na de maaltijd hoeft genuttigd. Het kan gemakkelijk meegenomen worden en 's avonds nog gegeten.

Ik hoop hiermede het een en ander duidelijk gemaakt te hebben en wil dit artikel niet sluiten zonder u allen, het cliënteel van het UCO-personeelsrestaurant, te danken voor de manier waarop u van het bedrijfsrestaurant gebruik maakt. "Ik heb een goed cliënteel", heb ik mij reeds meermaals laten ontvallen bij kollega's berdriffsrestaurateurs.

J. Spiessens

Intussen was ik ook lid geworden van de VGRB (Vereniging van Gemeenschap Restaurateurs). Hierdoor kon ik goede contacten leggen met verschillende collega's en zo heel wat opsteken over het reilen en zeilen in andere grootkeukens. Deze contacten leidden er trouwens toe dat ik uitgenodigd werd om in het COOVI, een school waar onderricht gegeven werd over voeding en aanverwanten, op te treden als gastspreker. Ik moet er wel bij vermelden dat ik door mijn werk mij die periode niet kon vrij maken.

Eigenlijk ging het erom dat ik reeds sedert bepaalde tijd soep liet klaar maken met veel groenten, maar zonder toevoeging van zout. De deelnemers aan de maaltijden wendden zich zeer snel aan de soep zonder zout. Natuurlijk had ik op voorhand een kleine rondvraag gedaan en met de zegen van de directie waren we daar aan begonnen. Na een jaar heb ik echter terug moeten overschakelen, daar ik hoorde dat sommige deelnemers zegden dat de soep, thuis gemaakt door moeder de vrouw, toch beter smaakte. Het valt te begrijpen dat door toevoeging van zout de smaak meer geaccentueerd wordt, maar ik blijf er echter van overtuigd dat dit experiment, in een instelling waar alle maaltijden noodgedwongen ter plaatse genomen worden, grote kans maakte om te slagen. De VGRB verzorgde ook studiedagen en bezoeken aan bedrijf-, hospitaal- en andere gemeenschapskeukens. Ook door verscheidene grote firma's, die voedingswaren op de markt brachten, werden we uitgenodigd om de verwerkingsprocessen te volgen. Visverwerkingsbedrijf Pieters, Iglo-Ola en Liebig zijn enkele van de vele. Onze aandacht ging steeds het meest naar de hygiënische omstandigheden, waarin de producten bewerkt en verwerkt werden. Ik ga hier nu ook niet alle studiedagen, bedrijfsbezoeken en andere die ik met het VGRB deed uit de doeken doen, maar enkele waar ik toch een zeer goede indruk aan overhield, wil ik toch ter sprake brengen.

PROVINCIE BRABANT

COOVI-PTIDCR

CENTRUM VOOR ONDERRICHT EN OPZOEKINGEN
DER CHEMISCHE EN VOEDINGSINDUSTRIEEN

PROVINCIAAL TECHNISCH INSTITUUT VOOR
DROGISTERIJ, CHEMIE EN REUKWERKEN

Uw kenmerk : .....

Ons kenmerk : .....

.....

Bijlage(n) :

Anderlecht, 6 januari 1978

B-1070 Brussel - Emile Gryzontaan 1

TEL : Nationaal (02) 523.20.80 (Toestel .....)
Internationaal + 32.2.523.20.80

Aan de Heer Spiessens

U C O Belle Vue

9002 LEDEBERG

Geachte Heer,

Mogen wij U hiermee uitnodigen om op donderdag, 16 februari a.s. als gastspreker een uiteenzetting te geven over het onderwerp "De praktische organisatie van de voedselverstrekking in het bedrijf."

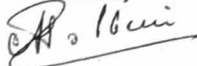
Deze uiteenzetting is voorzien voor de studenten van het 2de jaar Dieetleer (13 personen) en zou aanvangen om 9 uur. Ze zou best worden gevolgd door een discussie. Het geheel zou lopen tot 12 uur.

Uiteraard zullen wij U voor deze prestatie vergoeden.

Wij zorgen voor het middagmaal.

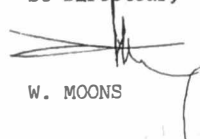
Met veel dank voor Uw bereidwillige medewerking groeten wij U

De Leraar,

A. DOBBENI

hoogachtend,
De Directeur,

W. MOONS

De deelnemersgroep bij aankomst aan de Erasmus Universiteit, samen met onze Nederlandse collega's. De tweede persoon op de eerste rij vooraan is Klein Spiesken.

In september 1981 werden we, in het kader van de verbroedering, door onze Nederlandse tegenhanger uitgenodigd voor een studiereis naar Rotterdam en Amsterdam. Eerst bezochten we Shell-Rotterdam, waar ongeveer 10.000 mensen tewerkgesteld waren. Echte warme maaltijden werden daar niet ter beschikking gesteld. Wel waren er over de verscheidene sites zeventien koffiekamers verspreid, waar men warme en koude dranken en snacks kon verkrijgen. We kregen er door de firma een heerlijk koud buffet aangeboden. We bezochten ook de moderne keukens van de Erasmus Universiteit, waar het onderhoud gebeurde door een schoonmaakfirma, dus niet in eigen beheer. Door dit feit is het keukenpersoneel geneigd om zelf niets of zeer weinig te reinigen, zodat de netheid veel beter kon. Eens er resten van eetwaren of zo op de vloer terecht kwamen, bleven ze meestal liggen tot de kuisploeg langs kwam. Dit kon zeker beter. Niettemin kregen we een lekker bakje koffie met de nodige zoetigheid aangeboden in een nette zaal. De daarop volgende boottocht op de Amsterdamse grachten verliep rimpelloos. Dan de valiezen uitgepakt in het Euro-motel en dan maar gezellig samen genieten van een drankje. De dag daarop bezochten we de Fokker fabrieken en Schiphol. Een prachtige, modern ingerichte keuken trok vooral onze aandacht. Dagelijks werden er 2200 maaltijden verorberd in het groot restaurant en een 200-tal in het gastenrestaurant. De personeelsbezetting was dan ook navenant. We mochten ook in de fabriekshallen de fabricage van de vliegtuigen van nabij volgen en zien hoe een zeer grote dikke aluminium plaat, machinaal en automatisch werd uitgefreesd tot een versterkend binnendeel van een vliegtuig. Later werd een gemeenschappelijk administratiekantoor bezocht. We werden ontvangen in de blauwe kamer met

blauw tapis-plain. Hier werden we toegesproken door een paar heren van de directie. Daarna brachten we een bezoek aan de keuken en het restaurant, beiden uitgerust met de laatste snufjes. Het restaurant was belegd met tapis-plain, wat ik zelf niet zo hygiënisch vond, maar kom men had voor de inrichting niet op een gulden gekeken. Er werd ons een heerlijk diner voorgeschoteld. Door het slechte weer ging het voorziene shoppen in de binnenstad niet door. We vertrokken dan maar met een hele hoop wijsheid terug naar Antwerpen. We werden zeer goed ontvangen door onze Nederlandse collega's en van de legendarische krenterigheid was zeker geen sprake.

In 1982 werden we ook nog uitgenodigd door de firma California, voor een studiereis in Nederland, om een van hun afdelingen, namelijk de site waar de Johma salades bereid worden, te bezoeken. Ik haal deze studiereis uit meerdere aan omdat ik toch verstomd stond hoe men daar te werk ging. We vertrokken 's morgens in groep op het vliegveld te Deurne met een door de firma gecharterd Fokker toestel, om dan te landen te Twente, ik meen op een militair vliegveld. Daar werden we opgehaald met een bus die ons naar de plaats van bestemming bracht. Daar het gebruikelijke: ontvangst, koffie met alles daarop en eraan en verder gedurende de voormiddag toespraken, technische uitleg en debatteren. Een lekker middagmaal werd ons voorgeschoteld, een half uurtje uitblazen en dan op naar de productiehallen. Om hygiënische redenen was het verboden aan buitenstaanders deze werkruimtes te betreden. Boven deze productieplaats was er een glazen galerij aangebracht, zodat men zeer goed het productieproces kon volgen. Terwijl we toekeken, gaf een bestuurslid ons de nodige uitleg. Het bleek dat ook hier hygiëne een prioriteit was. Het personeel droeg steeds bij elke manipulatie rubberen wegwerphandschoenen en eens men aan een ander werk begon, werden de handschoenen in een container gegooid en nieuwe aangetrokken. Maar nu komt het, waarvoor ik dit toch wilde vermelden. Het personeel dat in de productiehal tewerkgesteld was, moest, vooraleer de hal te betreden, de eigen kleren uitdoen en douchen. Voor ieder van hen lag een pak vers gewassen kleren, zowel boven- als onderkledij klaar. Bij ons was het de gewoonte om te douchen na het beëindigen van de arbeid, hier gebeurde het tegenovergestelde en mijns inziens een betere maatregel. De firma beschikte over een eigen wasserette, die draaide onder eigen beheer. Meestal werd er gewerkt met conserven en diepvrieswaren, maar vooraleer deze de werkruimte binnen mochten, moesten de verpakkingen door een soort tunnel waar ze ontsmet werden. Ik had toch wat bijgeleerd. De vraag stelt zich wel of dit niet speciaal voor onze groep restaurateurs geënceneerd was.

Genoeg over dit onderwerp, terug naar UCO.

Het laatste jaar dat ik te Brussel tewerkgesteld was, had ik mijn auto DKW verkocht. Ik reed er praktisch nooit mee en had ook niet zoveel vertrouwen meer in de motor, na al hetgeen ik er mee meegemaakt had. Eens tewerkgesteld in UCO, zou een wagen mij wel van pas komen, daar ik geen vaste uren had. Dus besloot ik maar een nieuwe kleine wagen aan te schaffen. In de nabije omgeving van mijn woonst bevond er zich een verdeler van Skoda. Daar viel mijn oog op een model

dat financieel haalbaar was en oogde als een sportwagen. Zonder veel na te denken besloot ik, na samenspraak met Maria, deze aan te kopen. Het wagentje bolde goed en daar zouden we wel verscheidene jaren mee rond tuffen, dachten we. Een maand ging het goed, maar dan op een dag reed ik van Zelzate naar Wachtebeke en juist de lichten aan het gemeentehuis voorbij, hoorde ik een knal en zag ik opeens geen steek meer voor mijn ogen. De rijbaan daar goed kennende, manoeuvreerde ik de auto zo wat op de tast naar de pechstrook. Wat was en nu gebeurd? Het deksel vooraan van de motorruimte was losgeschoten en stond pal recht voor het venster, zodat zicht op de rijbaan onmogelijk was. Ik klapte het deksel terug dicht en reed terug naar huis om te zoeken naar de oorzaak van het euvel. Alles bleek normaal, ik kon alleen het deksel openen als ik de hendel langs de binnenzijde van de wagen bediende, anders was het onmogelijk het deksel open te krijgen. Trekken of sleuren hielp niet. Het was onbegrijpelijk, tot ik met mijn vuist boven op het deksel klopte en het sprong uit zijn slot, nog eens en nog eens, steeds hetzelfde resultaat. Ik reed vliegensvlug naar de garage en deed daar mijn verhaal. Daar de wagen nog onder garantie is, verlangde ik een nieuw deksel, mede ook door het feit dat door de klap er verscheidene schrammen waren ontstaan. De garagist wimpelde mijn vraag af met het argument, dat ik het deksel zeker niet goed zou gesloten hebben en de fout dan aan mij lag. Hij trok met beide handen aan het deksel, kreeg het echter niet open. "Ziet ge nu," zei hij, "als het deksel goed toe is, kan het onmogelijk open gaan." Ik liet mij niet van de wijs brengen, sloeg met mijn vuist op het deksel en het sprong in zijn bijzijn uit het slot. Hij stond verbouwereerd, voerde hetzelfde ook een paar keer na elkaar uit en telkens loste het slot. Nu kon hij niet anders dan zorgen voor een nieuw deksel. Hij moest tevens gans de wagen opnieuw laten spuiten, daar de kleur van het nieuwe deksel niet gelijk was aan de kleur van de wagen. Alles was snel in orde gebracht, zonder kosten. Ongeveer een maand later bracht ik de wagen binnen voor een controle en olieerversing. In de avonduren haalde ik hem af, betaalde de kosten en stapte in om te vertrekken. Ik startte de wagen terwijl de garagehouder aan de poort ging zien om mij veilig buiten te loodsen. Ik merkte echter dat het controlelampje van de oliereserve bleef branden, wenkte daarop de garagist en toonde het hem. "Ongelooflijk!" zei hij en vroeg de motor stil te leggen. Hij opende de motorkap, controleerde het oliepeil en stelde vast dat het oliereservoir leeg was. Hij barstte in woede uit tegen iemand van zijn personeel, die echter niet aanwezig was. "Hij heeft de vuile olie afgelaten en vergeten er nieuwe in te doen." richtte hij zich tot mij er aan toevoegend "Hij vliegt er uit." Het zou mij een zorg wezen, het bijzonderste was dat ik het op tijd bemerkte had.

Ongeveer in die periode opent het grootwarenhuis Makro zijn deuren te Eke. Ik kende het systeem dat ze hanteerden van mijn tijd in Duitsland, waar Metro er een zusterbedrijf van was en waar ik inkopen deed voor de officierenmess. Ik vroeg aan de secretaris-generaal van UCO of ik een aankoopkaart op naam van UCO mocht aanvragen om daar sommige inkopen te kunnen doen voor de restaurants. Hij stond hier zeer positief tegenover en zou zelf de nodige stappen ondernemen. Een paar dagen later meldde hij mij dat ik persoonlijk de kaart kon afhalen bij de

directeur van Makro. Voor mij was het nu gemakkelijker om prijzen te vergelijken met de handelaars waar ik waren van kocht. Andere departementen van het bedrijf mochten de kaart bij mij afhalen, als zij inkopen wilden doen voor hun afdeling. Persoonlijk kreeg ik ook de toelating van de secretaris-generaal om, indien nodig, privé aankopen te doen met de kaart van UCO. Later kreeg ik door toedoen van de directie een persoonlijke kaart. Ik reed ongeveer tweemaal per week naar Makro om inkopen te doen voor de restaurants ofwel om 7.15 u, dan was ik terug rond 8 u of na de middag als men de restaurants aan het opruimen was. Mijn wagen was te klein om bakken met fruit en andere in te zetten, zo kon ik een grote stationwagen van de firma gebruiken. Ook als er laat feestelijkheden of dergelijke waren, had ik de mogelijkheid om het personeel, dat tot zeer laat gewerkt had, thuis te brengen. Meestal droeg ik dit op aan een van de directiechauffeurs, maar als er niemand van hen ter beschikking was nam ik die karwei over. Sommige mannen van die vrouwen kwamen hun echtgenote zelf ophalen. Ik liet die echter niet buiten wachten, maar liet hen achteraan in de keuken plaats nemen. Als het werk af was zetten we ons allen samen nog een ogenblik aan een tafel en bij een drankje en liet ik ieder zijn zegje doen. Dit bevorderde de sfeer onder het personeel en zo kende ik na een tijdje bijna van iedereen zijn familiale toestand. Zo kon ik dan beter inspelen als iemand voor een of andere reden een dag verlof vroeg buiten de normale verlofperiodes. Het gebeurde meermaals dat ik met de firmawagen huiswaarts reed, na het personeel bij hen thuis afgezet te hebben. Dan bleef mijn wagen een ganse nacht achteraan de keuken staan. Daar moest ik een oplossing voor vinden. Ik vroeg aan de secretaris-generaal of ik niet vast met een firmawagen kon blijven rijden, mits een kleine vergoeding van mij voor het gebruik om privé-redenen. Er was geen bezwaar en er werd een overeenkomst op papier opge maakt en zo was mijn wens vervuld. Nu bleef er alleen nog mijn persoonlijke wagen te verkopen en mijn ruzorgen waren van de baan.

Intussen was onze dochter Nadine bij mij komen werken. Na school had ze eerst een jaar stage gelopen bij de douane aan de grenspost te Zelzate. Door het feit dat er in tussentijd geen staatsexamens uitgeschreven waren voor deze functie, kon ze niet vast benoemd worden en na een jaar was het dan gedaan. Om haar niet te laten wennen aan het nietsdoen en daar ik haar hulp goed kon gebruiken voor een deel administratief werk en als het moest mee te helpen in keuken en restaurant, had ik de goedkeuring van de directie gekregen om haar aan te werven. Het was gemakkelijk, ze kon met mij op- en afrijden en als ik om een of andere reden een dag op studie of weg voor inkopen was, hield ze me op de hoogte, hoe het op het werk verlopen was. Nu zou men kunnen denken dat ze voor klikspaan speelde. Niets is echter minder waar. Na een tijd had ze een goede relatie met het andere personeel opgebouwd. Waar het nodig was sprong ze mee in. Als er iets was dat een of ander personeelslid dwars zat en er met mij niet zo gemakkelijk kon over spreken, dan schakelden ze Nadine in om het mij aan het verstand te brengen. Alles was echter wederkerig, want ik durfde haar ook gebruiken om het een en het ander aan de weet te komen dat anders voor mij verborgen zou blijven. Het was ook zo dat ik strenger was voor haar dan voor de andere. Ik keek dan niets door de vingers. Ik

ging er van uit dat zij een voorbeeld moest zijn voor de andere. Trouwens toen ik later mijn loopbaan bij UCO beëindigde, zei de personeelsdirecteur in zijn speech dat ik veel strenger geweest was voor mijn eigen dochter dan voor het andere personeel. Het is wel degelijk zo dat met familie of kennissen werken niet aan te bevelen is en er daarvoor een strenge hand nodig is.

De kelners, barmannen en directiechauffeurs waren ook ietwat aparte mannen. In de eerste plaats waren ze chauffeur. Enkele van hen waren min of meer gebonden aan een baas. Baron Braun bijvoorbeeld had zijn vaste chauffeur. Dat wilde echter niet zeggen dat hij niet ter beschikking moest staan om op te dienen als de baron niet aanwezig was of met een ander directielid of directeur op de baan moest. Eigenlijk had elke directeur-generaal gaarne altijd dezelfde chauffeur die hem moest voeren, maar ook de chauffeurs zelf hadden hun favoriete bazen. Ik weet, ik spreek hier maar over directeurs-generaal, directeurs en andere, maar bij UCO waren er meerdere om niet te zeggen veel. Ter illustratie een mop die in de jaren '70 te Gent de ronde deed. Tijdens een cinemavoorstelling in cinema Capitole aan het Zuid klonk door de luidsprekers het volgende "Aandacht, aandacht, de directeur van UCO wordt aan de uitgang gevraagd." Resultaat van de oproep, gans de cinema liep leeg.

Degene die in het restaurant de taak van barman uitoefende, was van Italiaanse afkomst. Hij was ook chauffeur, meestal tweede chauffeur, voor de baron als de eerste afwezig was. Angelo Cocca was zijn naam. Hij was gehuwd met een dochter van een vrouw die in de keuken tewerkgesteld was. Hij sprak uiteraard Italiaans, Frans, Nederlands en wist ook zijn plan te trekken in het Engels en Duits. Het was wel een echte Italiaan, beleefd, charmant en behulpzaam. Maar hij verstond zeker ook de kunst om, als er hem iets opgedragen werd dat hij niet graag deed, door allerlei smoesjes er onderuit te komen. In mijn ogen kon hij lachen en schreien te gelijk. Hiermee bedoel ik dat hij voor de kleinste pietluttigheid diep in de put zat. Evenzo was hij in euforie voor het kleinste compliment. Bij de vrouwen was hij, zoals wel elke Italiaan zeker, een enorme charmeur. Ik waardeerde hem en kon goed met hem opschieten, maar moest wel steeds in acht nemen dat ik de baas was en liet mij niet door zijn smoesjes om de tuin leiden. Bij de verscheidene directeurs was hij meestal goed gezien. Zijn taak als barman vervulde hij perfect. Ik ga nu niet alle directiechauffeurs en kelners analyseren, maar enkele anekdotes wil ik wel kwijt.

Op een dag moest Angelo met een der directeurs naar Parijs. Alhoewel hij niet zo graag meer als chauffeur fungeerde, trok hem deze rit wel aan, zeker door het feit dat zijn broer te Parijs woonde en er taxichauffeur was. Hier laat ik nu Angelo aan het woord.

Ik vertrok 's morgens met mijnheer X, directeur van het departement huishoudlinnen naar Parijs. De rit verliep vlot en eens ter bestemming aangekomen, vroeg ik de directeur om hoe laat de terugrit voorzien was. "Rond vijf uur vertrekken we terug naar Gent," was zijn antwoord. "Dan heb ik nog tijd om mijn broeder te bezoeken die hier woont?" – "Ja, op een voorwaarde. Om vijf uur moet ge hier

terug aan de deur staan om te vertrekken." Ik naar het adres van mijn broer. Die was echter niet thuis, maar ik kon de namiddag doorbrengen bij mijn schoonzuster, met de hoop dat mijn broer nog zou komen opdagen. Niets daarvan, dus ik terug naar de afspraak om de directeur op te pikken. Intussen dacht ik dat ik best iets zou kopen om te lezen als ik ter plaatse nog lang zou moeten wachten. Het is niet omdat een directeur zegt dat hij om vijf uur buiten komt, dat het wel degelijk zo is. Ik zie een dagbladkiosk aan de overkant van de straat, zet de wagen aan de kant, laat de motor draaien en steek vlug de straat over om een tijdschrift te kopen. Ik loop terug naar de wagen en moet tot mijn verbijstering vaststellen dat de deur in het slot gevallen is. De sleutels zitten in het contactslot, ik kan niet binnen. Het venster staat voor een deel open, maar ik kan door de dikte van mijn armen niet aan de sleutels. Wat moet ik nu doen? Ik denk even na, steek terug de straat over en vraag aan de juffrouw van de krantenkiosk of ze even wil meekomen om mij uit de nood te helpen. Het meisje is bereid en vraagt, terwijl we beiden de straat oversteken, wat het probleem is? Ik leg het uit en zeg "Gij hebt frele armen en ik denk dat ge er de sleutels kunt af halen." Het meisje deed haar best en ik meende dat het zou gelukt zijn, maar eens het ietwat begon te spannen aan haar arm gaf ze het op. "Maar," zegde ze, "hier in straat om de hoek is er een garage van Citroën. Misschien kan men u daar helpen!" Ik de hoek om en leg mijn probleem uit aan de garagehouder. Die springt bijna een gat in de lucht. "Eindelijk is er eens iemand die de sleutels, die ik in jaren samengespaard heb, zal kunnen gebruiken!" En hij overhandigt een enorme bos sleutels aan mij. Ik snel weg naar de wagen om de sleutels te proberen, maar geen enkele die past. Terug naar af, bij de garagist. Die is bereid mee te komen om te zien of er een oplossing mogelijk is. Het is intussen vijf uur geworden en ik voel nattigheid. Wat zal de directeur zeggen? De garagehouder bekijkt de zaak, opent de koffer en duwt het tussenschot naar de passagiersruimte weg. Ik, klein als ik ben, wring er mij door en stuif in volle vaart naar de plaats van de afspraak. Mijn baas komt echter slechts een half uur later buiten. Ondertussen waag ik het niet om in het tijdschrift te bladeren. Het is goed afgelopen.

Tweede geval: Achiël, een van de andere chauffeurs, reed meestal met de heer Alex Janssens, directeur-generaal van de afdeling weverijen. De heer Janssens zetelde ook in de beurscommissie te Brussel en die moest geregeld 's woensdags naar Brussel. Op een dag vertrekken ze, maar voor ze eigenlijk UCO buiten zijn, zegt de heer Janssens: "Achiël, ik moet eerst nog naar de Louisiane (een fabriek van UCO gelegen in de De Smetstraat), gewoon een paar stukken afgeven en dan snel weg, want ik ben reeds te laat." Achiël rijdt tot voor de deur van het betreffende bureel waar zijn baas moet zijn. Die wipt uit de wagen, laat de deur open staan en zegt nog: "Ik ben snel terug," en rent de trappen op naar de ingang. De chauffeur laat de motor draaien en blijft op zijn qui-vive om onmiddellijk te vertrekken als zijn passagier terug is. Hij zit wat te dromen, tot hij achter zich wat hoort, de deur van de wagen slaat dicht en Achiël vertrekt meteen. Nog voor hij het terrein van de fabriek verlaat, werpt hij een blik in zijn achterspiegel en merkt dan pas dat er niemand op de achterbank zit. Omgekeerd en daar staat zijn

baas verbaasd op de trappen te kijken. Wat was er nu gebeurd? De wagen stond met draaiende motor zeer dicht geparkeerd tegen de rand van de trappen. Een personeelslid, die te weinig plaats had om binnen te gaan door de openstaande deur, had deze dichtgeklapt, met het gevolg dat we kennen.

Nog een feit van dezelfde chauffeur, dat ik mij herinner. Op een weekend was een zoon van een van de bazen ergens in Engeland gaan jagen. Het was de eerste maal dat hij daar mee op jacht trok. Het geluk was met hem. Hij had daar een zeldzaam dier kunnen neerleggen, ik geloof een otter. Zijn eerste echte jachttrofee, daar moest hij een herinnering van hebben. De pootjes van het dode dier werden ter plaatse geamputeerd en meegebracht naar België om hier te laten opzetten op een kleine sokkel. Het dier zelf mocht men niet meebrengen. 's Maan-dagsmorgens komt de vader van de schutter binnen en overhandigt een omslag, waar de pootjes inzitten, aan Achiël. Hij zegt: "Deze namiddag moet jij naar Brussel. Neem de pootjes mee en ga deze afgeven bij de taxidermist. Hij is op de hoogte, ik heb reeds gebeld." Achiël neemt de omslag en legt die op een zetel in de wagen om hem zeker niet te vergeten. Hij poetst voort zijn wagen wat op en doet hier en daar nog een karweitje in het gebouw. Na de middag stapt hij in zijn wagen om te vertrekken en merkt dat de omslag weg is. Hij zoekt alles af en vindt in een hoek van de garage de kapot gebeten omslag. Hij kon het nu met hangende oren gaan uitleggen. Wat was er gebeurd? De baron had een jachthond, die nu en dan langs de garage eens buiten gelaten werd. Die had natuurlijk de geur van de pootjes opgesnoven, had langs de op een kier staande deur zijn kans gezien en was met de trofee aan de haal gegaan.

Nog eentje. De vaste chauffeur van de Baron was Julien. Ik geloof begin de jaren '60 waren er in de omgeving van Wetteren everzwijnen opgemerkt. De pers besteedde er veel aandacht aan en blokletterde, dat de everzwijnen uit de Ardennen reeds doorgedrongen waren tot in Vlaanderen. Een paar dagen haalde dit feit het nieuws. Later was er wel iets anders wat de aandacht van de pers trok en zweeg men over de everzwijnen. Op een avond zit ik met het personeel samen na een feest en het gesprek onder de chauffeurs liep over de vraag wie in het weekend zou meegaan naar de Ardennen als de baron ging jagen. Ik pikte daarop in en vertelde wat ik vroeger gelezen had over de everzwijnen te Wetteren en dat het later daarover stil gebleven was. De mannen moesten lachen en vertelden wat er eigenlijk gebeurd was. De baron had namelijk Julien opdracht gegeven enkele jonge everzwijnen te gaan halen, ik geloof ergens in West-Vlaanderen, en die naar de Ardennen te brengen Met een bestelwagen met openklappende achterdeuren begon Julien aan de klus. Op weg naar de Ardennen ongeveer ter hoogte van Wetteren merkt hij dat er wagens zijn, die hem voorbij rijden en met hun lichten knipperen. Hij denkt "Er moet ergens iets mis zijn," plaatst zijn wagen aan de kant, stapt uit en merkt dat de achterdeuren open staan. Resultaat: de beesten waren gaan vliegen. Naar buiten toe werd er niet over gepiept.

In 1973 liep er een onderzoek ter preventie van hart- en vaatziekten. De personen ouder dan 50 jaar, die bij UCO tewerkgesteld waren, werden verzocht hun medewerking te verlenen aan dit onderzoek Ik liep nog altijd met de pillen in mijn zak.

die mij een paar jaren vroeger voorgeschreven waren door het Militair Hospitaal te Brussel. Ik schreef mij in en wou nu toch eens zien of er een verandering in mijn toestand had plaatsgevonden. Een tijd nadat het onderzoek had plaatsgehad, ontving ik een schrijven waarin stond dat het globaal resultaat van het onderzoek bevredigend was. Er werd geen duidelijk verhoogd risico op coronaire hartziekten vastgesteld, maar er waren toch enkele punten die bepaalde voorzorgsmaatregelen eisten. Op de elektrocardiogram was er een kleine afwijking vastgesteld. Het resultaat werd naar mijn huisarts opgestuurd. Mijn eerste werk was dus mijn huisarts te raadplegen. De vraag die mij bezig hield was, hoe ik de inhoud van dit schrijven moest beoordelen. Was het in zeer voorzichtige termen opgesteld om mij niet ongerust te maken of was dit een simpele normale zaak? Ik zou het vlug weten en trok nog dezelfde avond op consultatie. Mijn huisarts had ook bericht gekregen met de uitslag van het onderzoek. Hij kon er zelf niet veel over zeggen en stuurde mij dan maar door naar cardioloog dokter Van Loo gevestigd op het Casinoplein te Gent. Nu niet meer getreuzeld en hop naar de voor mij nieuwe cardioloog. Een vriendelijke man ontving mij en nam eerst de brief door die ik van mijn huisarts meegekregen had. Hij monsterde mij even en zei: "Ik zal u onderwerpen aan enkele proeven, dan kan ik mij een beter beeld vormen van uw toestand." Ik moest trappen lopen, inspanningen leveren op de fiets en nog enkele belastende activiteiten. Daarna moest ik hem ook nog gans de uitleg doen van mijn onderzoek en verblijf in het militair hospitaal. Hij dacht nog even na en deelde mij zijn conclusie mee. Die luidde: "Ik geloof niet dat ge een zwaar hartinfarct hebt meegemaakt, alhoewel het radiocardiogram toch iet of wat in die richting wijst. Met de inspanningen die ge hier nu geleverd hebt, is dat bijna onmogelijk. Ik opteer er veeleer voor dat uw hart een liggende positie heeft en hierdoor een verkeerd beeld op het radiocardiogram weergeeft. Om zekerheid te scheppen, ga ik u doorverwijzen naar het U.Z., de dienst van professor Panier. Daar kan men een vectorcardiogram maken, dan zullen we het weten." Ik vroeg verbaasd: "Vectorcardiogram wat is dat nu weer?" – "Het is als een afbeelding van het hart in de ruimte, zodat men dit in zijn geheel kan bekijken." Veel wijzer werd ik niet van die uitleg, maar het stemde mij wel optimistisch dat ik die voorbije jaren misschien voor een niemendal ongerust geweest was en steeds met die pillen in mijn zak gelopen had. Het kon voor mij nu niet rap genoeg gaan, ik was goed op tijd voor de afspraak in het U.Z. Op de dienst waar ik verwacht werd kreeg ik maar een summiere uitleg. Een dokter heb ik daar niet gezien. Het personeel dat de opdracht moest uitvoeren was voorkomend en vriendelijk. Enkele noppen werden op mijn borstkas vastgemaakt, verbonden met een apparaat en na een paar minuten was de klus geklaard. Nu bleef het alleen nog wachten op het resultaat. Het was voor 99 % zeker dat ik geen hartinfarct had doorgemaakt, het beeld op het radiocardiogram werd veroorzaakt door de positie van mijn hart. Het was voor mij een verlossende mededeling, de pillen konden in de vuilnisbak.

Nu ik toch over het medische aan het schrijven ben, wil ik het ook nog hebben over een ervaring gedurende de tijd die ik bij UCO werkte. Het was midden de jaren '70. Ik had last van mijn ogen en concludeerde dat ik een nieuwe bril nodig

had. Door mijn drukke bezigheden in de restaurants, had ik zeker geen tijd om uren te slijten in een of andere wachtkamer van een oogarts. Het moest tussen mijn uren gebeuren en vlug. Ik stak mijn licht op bij een van onze hostesses voor een oogarts te Gent, waar ik op afspraak vlug zou bediend worden. Er werd me gezegd dat er aan de Hoogpoort een oogarts was, de heer van Wesemael, een ietwat oudere man, met een goede reputatie. Opgezocht in het telefoonboek en gebeld voor een afspraak. Geluk, een uur na mijn telefoontje werd ik reeds verwacht. De laatste onderrichtingen gegeven in de keuken en ik vertrok naar het betreffende adres. Het was een groot statig herenhuis. Ik belde aan en moest niet lang wachten tot de deur wordt geopend door een persoon, klein van gestalte met een witte kiel aan vol met verfvlekken. Ik zei dat ik een afspraak had met de oogarts. De persoon liet mij binnen en leidde me naar een in het halfduister gehuld lokaal, zette zichzelf op de rand van een bureel dat daar stond en richtte zich tot mij met de woorden: "Zeg het ne keer." Ik schrok wat en vliegensvlug ging het door mijn hoofd "Dit is de oogarts." Ik herpakte mij en zei dat ik reeds meerdere dagen last had van ontstekingen aan mijn ogen en ik er zalf in deed. Hij sprong recht en op een wat agressieve bitsige toon zei hij "Ja, ik ken dat. Cortisonezalf zeker?" Ik ontkende en zei "Neen, gewone oogzalf." Nu begon hij een uitleg, dat hij als student naar de VS op studiereis geweest was en hij daar een laboratorium bezocht had, waar men de ogen van konijnen testte met cortisone zalf. "Nooit heb ik zulke opgezwollen afgrijselijke ogen gezien als daar," zei hij en vervolgde kalmer, "Kom wij zullen eens naar uw ogen kijken." De gebruikelijke onderzoeken volgden sereen en niet overhaast. "Ik moet u andere brilglazen voor schrijven," zei hij, "degene die ge nu draagt zijn niet meer aangepast aan uw ogen." Hij schreef de formules voor de nieuwe glazen op een briefje voor de opticien. Na de rekening vereffend te hebben, vroeg ik "Kunt u mij geen goede opticien aanwijzen hier te Gent?" – "Neen," was zijn antwoord, "dat mag ik niet." Ik drong aan met het argument dat ik niet van Gent was en ook mijn tijd niet wilde besteden om een brillenwinkel te zoeken. Hij dacht nog eens na en twijfelend zei hij "Hier aan het Gravenkasteel is een optiekwinkel, die is van een zoon van mij. Maar ik verwittig u, laat u geen nieuwe montuur aansmeren want uw oude is nog goed genoeg. Die mannen zijn er maar op uit om dure monturen te verkopen." Als ik buiten ging, kon ik een binnenpretje niet onderdrukken. Dit was nu een oogarts naar mijn hart. En ik die bij het aanbellen dacht dat het een huisbewaarder of iets dergelijks was die de deur voor mij opende.

In 1976 verliet de secretaris-generaal, de heer Eeckhaut, de firma wegens ouderdom. Hij had mij de eerste stappen helpen zetten in UCO en ook menig diepgaand gesprek met mij gevoerd. Hij was degene tot wie ik mij steeds kon wenden, wanneer ik over het een of ander vragen had. Het speet mij dat hij vertrok. Ik had er steeds een grote steun aan. Zijn opvolger, de heer Steyaert, viel ook zeer goed mee, alhoewel een heel ander type dan zijn voorganger. De heer Eeckhaut was meer het type aristocraat, vermoedelijk opgevoed in het Frans. Als ik mij niet vergis, was hij ingeschreven als advocaat aan de Brusselse balie. Dit neemt niet weg dat hij

het Nederlands tot in de puntjes beheerste. De heer Steyaert was een rasechte Vlaming, ook advocaat, maar zeer joviaal en zeker sociaal aangelegd. De minst bedeeden konden steeds op hem beroep doen en problemen, bij het een of ander personeelslid, trachtte hij steeds met de meeste discretie op te lossen. Het gebeurde meermaals dat hij na de lunch bij mij kwam om samen de koffie te drinken en een babbel te slaan. Ik, klein Spiesken, voelde mij dan wel vereerd. Eigenlijk hoort het niet aan mij om te oordelen over mijn directe chefs, maar kom, als ik het één zeg moet sowieso het ander volgen, anders heeft men geen geheel.

Door de invoering van het brugpensioen, verlieten ook steeds meer en meer oudere personeelsleden de firma. Het ging werkelijk niet goed in de textielsector. In de firma werden er namiddagen voorzien, met gesprekken, voordrachten en allerhande, ter voorbereiding op het brugpensioen of het normaal pensioen. Mij werd gevraagd of ik spreekbeurten wilde geven over gezonde voeding en kruiden in de keuken voor eindeloopbaners. Eigenlijk vond ik dit een goed initiatief en verleende dan ook graag mijn medewerking. In de keuken waren er ook oudere personeelsleden die gebruik maakten van de brugpensioenregeling om een einde te maken aan hun loopbaan. De verjonging van mijn medewerksters werd zo ook een feit. Op een dag werd er een dame tewerkgesteld in de keuken, langs het O.V.C. (Opleidings- en VormingsCentrum) van UCO om. Over haar werk was ik tevreden. Het viel mij echter op dat het personeel haar meestal links liet liggen. En ja, op een dag kwam een van de oudere bij mij en zei: "Chef weet ge wel goed wie men hier binnen gestoken heeft? Ze is reeds tewerkgesteld geweest op verscheidene andere plaatsen en dan aan de deur gezet voor diefstal." Ik legde haar uit dat ik tevreden was over haar werk en niet verder in ging op roddel en praatjes. Een goede maand later rond 11.30 u, na het gebruik van het middagmaal, wisselden degene, die de dienst in het restaurant moesten verzekeren, van kledij in hun kleedkamer en namen hun dienst daar op. Een vrouw kwam mijn bureel binnen gestormd en zei: "Er is 5.000 frank gestolen uit mijn tas in de kleedkamer." Ik trachtte haar te bedaren en vroeg meer uitleg. "Het is reeds de tweede maal," zei ze, "voor een paar weken was ik ook 1000 fr. kwijt. Ik was op het toilet en er was nog iemand in de kleedkamer. Toen ik gedaan had en terug mijn kast opende stelde ik vast dat een briefje van 5000 fr verdwenen was en het is zeker die X die het gestolen heeft. Ge moet het direct onderzoeken." Ik maande haar aan haar werk terug op te nemen, nam de sleutel van de kleedkamer en sloot die af, terwijl de betrokkene uitlegde aan haar collega's wat haar overkomen was. Ik verwittigde de directeur-generaal en vroeg wat mij te doen stond. "Wacht, ik kom ogenblikkelijk naar het restaurant," was zijn antwoord. En ja op geen tellen was hij bij mij. Hij ondervroeg het slachtoffer en liet dan alle personeelsleden hun kasten openen evenals hun tassen. In de tas van de betreffende mevrouw X bevond zich bovenaan een briefje van 5000 fr. Hij interpelleerde haar daarover. Zij kon echter geen zinnige uitleg geven en werd dan ook op staande voet ontslagen. De sfeer van de dag was om zeep. 's Anderdaags werd ik er door de personeelsdienst van verwittigd dat de politie het keukenpersoneel wou ondervragen over het feit, daar betrokkene haar ontslag wou aanvechten. De politie ondervroeg het personeel een voor

een vooraan in de inkomhal. Eens zij allen de revue gepasseerd waren was het mijn beurt. Ik deed mijn verhaal aan de politie-inspecteur, die zich daarop boos maakte op mij omdat ik de directeur-generaal gebeld had. Volgens hem was het mijn plicht geweest eerst de politie in te schakelen. Ik trok mij niet veel aan van zijn argument. Ze zouden sowieso de toelating moeten vragen hebben om het gebouw te betreden. De echte toedracht van de zaak is echter nooit uitgekomen. Zelfs nu vraag ik mij nog altijd af of de vrouwen onder elkaar niet afgesproken hadden om de andere een loer te draaien om zo van haar verlost te zijn. Ik zal het nooit weten.

In 1982 werden we ook nog uitgenodigd door de firma California, voor een studiereis in Nederland, om een van hun afdelingen, namelijk de site waar de Johma salades bereid worden, te bezoeken. Ik haal deze studiereis uit meerdere aan omdat ik toch verstomd stond hoe men daar te werk ging. We vertrokken 's morgens in groep op het vliegveld te Deurne met een door de firma gecharterd Fokker toestel, om dan te landen te Twente, ik meen op een militair vliegveld. Daar werden we opgehaald met een bus die ons naar de plaats van bestemming bracht. Daar het gebruikelijke: ontvangst, koffie met alles daarop en eraan en verder gedurende de voormiddag toespraken, technische uitleg en debatteren. Een lekker middagmaal werd ons voorgeschoteld, een half uurtje uitblazen en dan op naar de productiehallen. Om hygiënische redenen was het verboden aan buitenstaanders deze werkruimtes te betreden. Boven deze productieplaats was er een glazen galerij aangebracht, zodat men zeer goed het productieproces kon volgen. Terwijl we toekeken, gaf een bestuurslid ons de nodige uitleg. Het bleek dat ook hier hygiëne een prioriteit was. Het personeel droeg steeds bij elke manipulatie rubberen wegwerphandschoenen en eens men aan een ander werk begon, werden de handschoenen in een container gegooid en nieuwe aangetrokken. Maar nu komt het, waarvoor ik dit toch wilde vermelden. Het personeel dat in de productiehal tewerkgesteld was, moest, vooraleer de hal te betreden, de eigen kleren uitdoen en douchen. Voor ieder van hen lag een pak vers gewassen kleren, zowel boven- als onderkledij klaar. Bij ons was het de gewoonte om te douchen na het beëindigen van de arbeid, hier gebeurde het tegenovergestelde en mijns inziens een betere maatregel. De firma beschikte over een eigen wasserette, die draaide onder eigen beheer. Meestal werd er gewerkt met conserven en diepvrieswaren, maar vooraleer deze de werkruimte binnen mochten, moesten de verpakkingen door een soort tunnel waar ze ontsmet werden. Ik had toch wat bijgeleerd. De vraag stelt zich wel of dit niet speciaal voor onze groep restaurateurs geënceneerd was.

Genoeg over dit onderwerp, terug naar UCO.

Het laatste jaar dat ik te Brussel tewerkgesteld was, had ik mijn auto DKW verkocht. Ik reed er praktisch nooit mee en had ook niet zoveel vertrouwen meer in de motor, na al hetgeen ik er mee meegemaakt had. Eens tewerkgesteld in UCO, zou een wagen mij wel van pas komen, daar ik geen vaste uren had. Dus besloot ik maar een nieuwe kleine wagen aan te schaffen. In de nabije omgeving van mijn woonst bevond er zich een verdeler van Skoda. Daar viel mijn oog op een model

dat financieel haalbaar was en oogde als een sportwagen. Zonder veel na te denken besloot ik, na samenspraak met Maria, deze aan te kopen. Het wagentje bolde goed en daar zouden we wel verscheidene jaren mee rond tuffen, dachten we. Een maand ging het goed, maar dan op een dag reed ik van Zelzate naar Wachtebeke en juist de lichten aan het gemeentehuis voorbij, hoorde ik een knal en zag ik opeens geen steek meer voor mijn ogen. De rijbaan daar goed kennende, manoeuvreerde ik de auto zo wat op de tast naar de pechstrook. Wat was en nu gebeurd? Het deksel vooraan van de motorruimte was losgeschoten en stond pal recht voor het venster, zodat zicht op de rijbaan onmogelijk was. Ik klapte het deksel terug dicht en reed terug naar huis om te zoeken naar de oorzaak van het euvel. Alles bleek normaal, ik kon alleen het deksel openen als ik de hendel langs de binnenzijde van de wagen bediende, anders was het onmogelijk het deksel open te krijgen. Trekken of sleuren hielp niet. Het was onbegrijpelijk, tot ik met mijn vuist boven op het deksel klopte en het sprong uit zijn slot, nog eens en nog eens, steeds hetzelfde resultaat. Ik reed vliegensvlug naar de garage en deed daar mijn verhaal. Daar de wagen nog onder garantie is, verlangde ik een nieuw deksel, mede ook door het feit dat door de klap er verscheidene schrammen waren ontstaan. De garagist wimpelde mijn vraag af met het argument, dat ik het deksel zeker niet goed zou gesloten hebben en de fout dan aan mij lag. Hij trok met beide handen aan het deksel, kreeg het echter niet open. "Ziet ge nu," zei hij, "als het deksel goed toe is, kan het onmogelijk open gaan." Ik liet mij niet van de wijs brengen, sloeg met mijn vuist op het deksel en het sprong in zijn bijzijn uit het slot. Hij stond verbouwereerd, voerde hetzelfde ook een paar keer na elkaar uit en telkens loste het slot. Nu kon hij niet anders dan zorgen voor een nieuw deksel. Hij moest tevens gans de wagen opnieuw laten spuiten, daar de kleur van het nieuwe deksel niet gelijk was aan de kleur van de wagen. Alles was snel in orde gebracht, zonder kosten. Ongeveer een maand later bracht ik de wagen binnen voor een controle en olieversing. In de avonduren haalde ik hem af, betaalde de kosten en stapte in om te vertrekken. Ik startte de wagen terwijl de garagehouder aan de poort ging zien om mij veilig buiten te loodsen. Ik merkte echter dat het controlelampje van de oliereserve bleef branden, wenkte daarop de garagist en toonde het hem. "Ongelooflijk!" zei hij en vroeg de motor stil te leggen. Hij opende de motorkap, controleerde het oliepeil en stelde vast dat het oliereservoir leeg was. Hij barstte in woede uit tegen iemand van zijn personeel, die echter niet aanwezig was. "Hij heeft de vuile olie afgelaten en vergeten er nieuwe in te doen." richtte hij zich tot mij er aan toevoegend "Hij vliegt er uit." Het zou mij een zorg wezen, het bijzonderste was dat ik het op tijd bemerkte had.

Ongeveer in die periode opent het grootwarenhuis Makro zijn deuren te Eke. Ik kende het systeem dat ze hanteerden van mijn tijd in Duitsland, waar Metro er een zusterbedrijf van was en waar ik inkopen deed voor de officierenmess. Ik vroeg aan de secretaris-generaal van UCO of ik een aankoopkaart op naam van UCO mocht aanvragen om daar sommige inkopen te kunnen doen voor de restaurants. Hij stond hier zeer positief tegenover en zou zelf de nodige stappen ondernemen. Een paar dagen later meldde hij mij dat ik persoonlijk de kaart kon afhalen bij de

directeur van Makro. Voor mij was het nu gemakkelijker om prijzen te vergelijken met de handelaars waar ik waren van kocht. Andere departementen van het bedrijf mochten de kaart bij mij afhalen, als zij inkopen wilden doen voor hun afdeling. Persoonlijk kreeg ik ook de toelating van de secretaris-generaal om, indien nodig, privé aankopen te doen met de kaart van UCO. Later kreeg ik door toedoen van de directie een persoonlijke kaart. Ik reed ongeveer tweemaal per week naar Makro om inkopen te doen voor de restaurants ofwel om 7.15 u, dan was ik terug rond 8 u of na de middag als men de restaurants aan het opruimen was. Mijn wagen was te klein om bakken met fruit en andere in te zetten, zo kon ik een grote stationwagen van de firma gebruiken. Ook als er laat feestelijkheden of dergelijke waren, had ik de mogelijkheid om het personeel, dat tot zeer laat gewerkt had, thuis te brengen. Meestal droeg ik dit op aan een van de directiechauffeurs, maar als er niemand van hen ter beschikking was nam ik die karwei over. Sommige mannen van die vrouwen kwamen hun echtgenote zelf ophalen. Ik liet die echter niet buiten wachten, maar liet hen achteraan in de keuken plaats nemen. Als het werk af was zetten we ons allen samen nog een ogenblik aan een tafel en bij een drankje en liet ik ieder zijn zegje doen. Dit bevorderde de sfeer onder het personeel en zo kende ik na een tijdje bijna van iedereen zijn familiale toestand. Zo kon ik dan beter inspelen als iemand voor een of andere reden een dag verlof vroeg buiten de normale verlofperiodes. Het gebeurde meermaals dat ik met de firmawagen huiswaarts reed, na het personeel bij hen thuis afgezet te hebben. Dan bleef mijn wagen een ganse nacht achteraan de keuken staan. Daar moest ik een oplossing voor vinden. Ik vroeg aan de secretaris-generaal of ik niet vast met een firmawagen kon blijven rijden, mits een kleine vergoeding van mij voor het gebruik om privé-redenen. Er was geen bezwaar en er werd een overeenkomst op papier opgemaakt en zo was mijn wens vervuld. Nu bleef er alleen nog mijn persoonlijke wagen te verkopen en mijn rijzorgen waren van de baan.

Intussen was onze dochter Nadine bij mij komen werken. Na school had ze eerst een jaar stage gelopen bij de douane aan de grenspost te Zelzate. Door het feit dat er in tussentijd geen staatsexamens uitgeschreven waren voor deze functie, kon ze niet vast benoemd worden en na een jaar was het dan gedaan. Om haar niet te laten wennen aan het nietsdoen en daar ik haar hulp goed kon gebruiken voor een deel administratief werk en als het moest mee te helpen in keuken en restaurant, had ik de goedkeuring van de directie gekregen om haar aan te werven. Het was gemakkelijk, ze kon met mij op- en afrijden en als ik om een of andere reden een dag op studie of weg voor inkopen was, hield ze me op de hoogte, hoe het op het werk verlopen was. Nu zou men kunnen denken dat ze voor klikspaan speelde. Niets is echter minder waar. Na een tijd had ze een goede relatie met het andere personeel opgebouwd. Waar het nodig was sprong ze mee in. Als er iets was dat een of ander personeelslid dwars zat en er met mij niet zo gemakkelijk kon over spreken, dan schakelden ze Nadine in om het mij aan het verstand te brengen. Alles was echter wederkerig, want ik durfde haar ook gebruiken om het een en het ander aan de weet te komen dat anders voor mij verborgen zou blijven. Het was ook zo dat ik strenger was voor haar dan voor de andere. Ik keek dan niets door de vingers. Ik

ging er van uit dat zij een voorbeeld moest zijn voor de andere. Trouwens toen ik later mijn loopbaan bij UCO beëindigde, zei de personeelsdirecteur in zijn speech dat ik veel strenger geweest was voor mijn eigen dochter dan voor het andere personeel. Het is wel degelijk zo dat met familie of kennissen werken niet aan te bevelen is en er daarvoor een strenge hand nodig is.

De kelners, barmannen en directiechauffeurs waren ook ietwat aparte mannen. In de eerste plaats waren ze chauffeur. Enkele van hen waren min of meer gebonden aan een baas. Baron Braun bijvoorbeeld had zijn vaste chauffeur. Dat wilde echter niet zeggen dat hij niet ter beschikking moest staan om op te dienen als de baron niet aanwezig was of met een ander directielid of directeur op de baan moest. Eigenlijk had elke directeur-generaal gaarne altijd dezelfde chauffeur die hem moest voeren, maar ook de chauffeurs zelf hadden hun favoriete bazen. Ik weet, ik spreek hier maar over directeurs-generaal, directeurs en andere, maar bij UCO waren er meerdere om niet te zeggen veel. Ter illustratie een mop die in de jaren '70 te Gent de ronde deed. Tijdens een cinemavoorstelling in cinema Capitole aan het Zuid klonk door de luidsprekers het volgende "Aandacht, aandacht, de directeur van UCO wordt aan de uitgang gevraagd." Resultaat van de oproep, gans de cinema liep leeg.

Degene die in het restaurant de taak van barman uitoefende, was van Italiaanse afkomst. Hij was ook chauffeur, meestal tweede chauffeur, voor de baron als de eerste afwezig was. Angelo Cocca was zijn naam. Hij was gehuwd met een dochter van een vrouw die in de keuken tewerkgesteld was. Hij sprak uiteraard Italiaans, Frans, Nederlands en wist ook zijn plan te trekken in het Engels en Duits. Het was wel een echte Italiaan, beleefd, charmant en behulpzaam. Maar hij verstond zeker ook de kunst om, als er hem iets opgedragen werd dat hij niet graag deed, door allerlei smoesjes er onderuit te komen. In mijn ogen kon hij lachen en schreien te gelijk. Hiermee bedoel ik dat hij voor de kleinste pietluttigheid diep in de put zat. Evenzo was hij in euforie voor het kleinste compliment. Bij de vrouwen was hij, zoals wel elke Italiaan zeker, een enorme charmeur. Ik waardeerde hem en kon goed met hem opschieten, maar moest wel steeds in acht nemen dat ik de baas was en liet mij niet door zijn smoesjes om de tuin leiden. Bij de verscheidene directeurs was hij meestal goed gezien. Zijn taak als barman vervulde hij perfect. Ik ga nu niet alle directiechauffeurs en kelners analyseren, maar enkele anekdotes wil ik wel kwijt.

Op een dag moest Angelo met een der directeurs naar Parijs. Alhoewel hij niet zo graag meer als chauffeur fungeerde, trok hem deze rit wel aan, zeker door het feit dat zijn broer te Parijs woonde en er taxichauffeur was. Hier laat ik nu Angelo aan het woord.

Ik vertrok 's morgens met mijnheer X, directeur van het departement huishoudlinnen naar Parijs. De rit verliep vlot en eens ter bestemming aangekomen, vroeg ik de directeur om hoe laat de terugrit voorzien was. "Rond vijf uur vertrekken we terug naar Gent," was zijn antwoord. "Dan heb ik nog tijd om mijn broeder te bezoeken die hier woont?" – "Ja, op een voorwaarde. Om vijf uur moet ge hier

terug aan de deur staan om te vertrekken." Ik naar het adres van mijn broer. Die was echter niet thuis, maar ik kon de namiddag doorbrengen bij mijn schoonzuster, met de hoop dat mijn broer nog zou komen opdagen. Niets daarvan, dus ik terug naar de afspraak om de directeur op te pikken. Intussen dacht ik dat ik best iets zou kopen om te lezen als ik ter plaatse nog lang zou moeten wachten. Het is niet omdat een directeur zegt dat hij om vijf uur buiten komt, dat het wel degelijk zo is. Ik zie een dagbladkiosk aan de overkant van de straat, zet de wagen aan de kant, laat de motor draaien en steek vlug de straat over om een tijdschrift te kopen. Ik loop terug naar de wagen en moet tot mijn verbijstering vaststellen dat de deur in het slot gevallen is. De sleutels zitten in het contactslot, ik kan niet binnen. Het venster staat voor een deel open, maar ik kan door de dikte van mijn armen niet aan de sleutels. Wat moet ik nu doen? Ik denk even na, steek terug de straat over en vraag aan de juffrouw van de krantenkiosk of ze even wil meekomen om mij uit de nood te helpen. Het meisje is bereid en vraagt, terwijl we beiden de straat oversteken, wat het probleem is? Ik leg het uit en zeg "Gij hebt frele armen en ik denk dat ge er de sleutels kunt af halen." Het meisje deed haar best en ik meende dat het zou gelukt zijn, maar eens het ietwat begon te spannen aan haar arm gaf ze het op. "Maar," zegde ze, "hier in straat om de hoek is er een garage van Citroën. Misschien kan men u daar helpen!" Ik de hoek om en leg mijn probleem uit aan de garagehouder. Die springt bijna een gat in de lucht. "Eindelijk is er eens iemand die de sleutels, die ik in jaren samengespaard heb, zal kunnen gebruiken!" En hij overhandigt een enorme bos sleutels aan mij. Ik snel weg naar de wagen om de sleutels te proberen, maar geen enkele die past. Terug naar af, bij de garagist. Die is bereid mee te komen om te zien of er een oplossing mogelijk is. Het is intussen vijf uur geworden en ik voel nattigheid. Wat zal de directeur zeggen? De garagehouder bekijkt de zaak, opent de koffer en duwt het tussenschot naar de passagiersruimte weg. Ik, klein als ik ben, wring er mij door en stuif in volle vaart naar de plaats van de afspraak. Mijn baas komt echter slechts een half uur later buiten. Ondertussen waag ik het niet om in het tijdschrift te bladeren. Het is goed afgelopen.

Tweede geval: Achiël, een van de andere chauffeurs, reed meestal met de heer Alex Janssens, directeur-generaal van de afdeling weverijen. De heer Janssens zetelde ook in de beurscommissie te Brussel en die moest geregeld 's woensdags naar Brussel. Op een dag vertrekken ze, maar voor ze eigenlijk UCO buiten zijn, zegt de heer Janssens: "Achiël, ik moet eerst nog naar de Louisiane (een fabriek van UCO gelegen in de De Smetstraat), gewoon een paar stukken afgeven en dan snel weg, want ik ben reeds te laat." Achiël rijdt tot voor de deur van het betreffende bureel waar zijn baas moet zijn. Die wipt uit de wagen, laat de deur open staan en zegt nog: "Ik ben snel terug," en rent de trappen op naar de ingang. De chauffeur laat de motor draaien en blijft op zijn qui-vive om onmiddellijk te vertrekken als zijn passagier terug is. Hij zit wat te dromen, tot hij achter zich wat hoort, de deur van de wagen slaat dicht en Achiël vertrekt meteen. Nog voor hij het terrein van de fabriek verlaat, werpt hij een blik in zijn achterrauitspiegel en merkt dan pas dat er niemand op de achterbank zit. Omgekeerd en daar staat zijn

baas verbaasd op de trappen te kijken. Wat was er nu gebeurd? De wagen stond met draaiende motor zeer dicht geparkeerd tegen de rand van de trappen. Een personeelslid, die te weinig plaats had om binnen te gaan door de openstaande deur, had deze dichtgeklapt, met het gevolg dat we kennen.

Nog een feit van dezelfde chauffeur, dat ik mij herinner. Op een weekend was een zoon van een van de bazen ergens in Engeland gaan jagen. Het was de eerste maal dat hij daar mee op jacht trok. Het geluk was met hem. Hij had daar een zeldzaam dier kunnen neerleggen, ik geloof een otter. Zijn eerste echte jachttrofee, daar moest hij een herinnering van hebben. De pootjes van het dode dier werden ter plaatse geamputeerd en meegebracht naar België om hier te laten opzetten op een kleine sokkel. Het dier zelf mocht men niet meebrengen. 's Maan-dagsmorgens komt de vader van de schutter binnen en overhandigt een omslag, waar de pootjes inzitten, aan Achiel. Hij zegt: "Deze namiddag moet jij naar Brussel. Neem de pootjes mee en ga deze afgeven bij de taxidermist. Hij is op de hoogte, ik heb reeds gebeld." Achiel neemt de omslag en legt die op een zetel in de wagen om hem zeker niet te vergeten. Hij poetst voort zijn wagen wat op en doet hier en daar nog een karweitje in het gebouw. Na de middag stapt hij in zijn wagen om te vertrekken en merkt dat de omslag weg is. Hij zoekt alles af en vindt in een hoek van de garage de kapot gebeten omslag. Hij kon het nu met hangende oren gaan uitleggen. Wat was er gebeurd? De baron had een jachthond, die nu en dan langs de garage eens buiten gelaten werd. Die had natuurlijk de geur van de pootjes opgesnoven, had langs de op een kier staande deur zijn kans gezien en was met de trofee aan de haal gegaan.

Nog eentje. De vaste chauffeur van de Baron was Julien. Ik geloof begin de jaren '60 waren er in de omgeving van Wetteren everzwijnen opgemerkt. De pers besteedde er veel aandacht aan en blokletterde, dat de everzwijnen uit de Ardennen reeds doorgedrongen waren tot in Vlaanderen. Een paar dagen haalde dit feit het nieuws. Later was er wel iets anders wat de aandacht van de pers trok en zweeg men over de everzwijnen. Op een avond zit ik met het personeel samen na een feest en het gesprek onder de chauffeurs liep over de vraag wie in het weekend zou meegaan naar de Ardennen als de baron ging jagen. Ik pikte daarop in en vertelde wat ik vroeger gelezen had over de everzwijnen te Wetteren en dat het later daarover stil gebleven was. De mannen moesten lachen en vertelden wat er eigenlijk gebeurd was. De baron had namelijk Julien opdracht gegeven enkele jonge everzwijnen te gaan halen, ik geloof ergens in West-Vlaanderen, en die naar de Ardennen te brengen. Met een bestelwagen met openklappende achterdeuren begon Julien aan de klus. Op weg naar de Ardennen ongeveer ter hoogte van Wetteren merkt hij dat er wagens zijn, die hem voorbij rijden en met hun lichten knipperen. Hij denkt "Er moet ergens iets mis zijn," plaatst zijn wagen aan de kant, stapt uit en merkt dat de achterdeuren open staan. Resultaat: de beesten waren gaan vliegen. Naar buiten toe werd er niet over gepiept.

In 1973 liep er een onderzoek ter preventie van hart- en vaatziekten. De personen ouder dan 50 jaar, die bij UCO tewerkgesteld waren, werden verzocht hun medewerking te verlenen aan dit onderzoek. Ik liep nog altijd met de pillen in mijn zak,

die mij een paar jaren vroeger voorgeschreven waren door het Militair Hospitaal te Brussel. Ik schreef mij in en wou nu toch eens zien of er een verandering in mijn toestand had plaatsgevonden. Een tijd nadat het onderzoek had plaatsgehad, ontving ik een schrijven waarin stond dat het globaal resultaat van het onderzoek bevredigend was. Er werd geen duidelijk verhoogd risico op coronaire hartziekten vastgesteld, maar er waren toch enkele punten die bepaalde voorzorgsmaatregelen eisten. Op de elektrocardiogram was er een kleine afwijking vastgesteld. Het resultaat werd naar mijn huisarts opgestuurd. Mijn eerste werk was dus mijn huisarts te raadplegen. De vraag die mij bezig hield was, hoe ik de inhoud van dit schrijven moest beoordelen. Was het in zeer voorzichtige termen opgesteld om mij niet ongerust te maken of was dit een simpele normale zaak? Ik zou het vlug weten en trok nog dezelfde avond op consultatie. Mijn huisarts had ook bericht gekregen met de uitslag van het onderzoek. Hij kon er zelf niet veel over zeggen en stuurde mij dan maar door naar cardioloog dokter Van Loo gevestigd op het Casinoplein te Gent. Nu niet meer getreuzeld en hop naar de voor mij nieuwe cardioloog. Een vriendelijke man ontving mij en nam eerst de brief door die ik van mijn huisarts meegekregen had. Hij monsterde mij even en zei: "Ik zal u onderwerpen aan enkele proeven, dan kan ik mij een beter beeld vormen van uw toestand." Ik moest trappen lopen, inspanningen leveren op de fiets en nog enkele belastende activiteiten. Daarna moest ik hem ook nog gans de uitleg doen van mijn onderzoek en verblijf in het militair hospitaal. Hij dacht nog even na en deelde mij zijn conclusie mee. Die luidde: "Ik geloof niet dat ge een zwaar hartinfarct hebt meegemaakt, alhoewel het radiocardiogram toch iet of wat in die richting wijst. Met de inspanningen die ge hier nu geleverd hebt, is dat bijna onmogelijk. Ik opteer er veeleer voor dat uw hart een liggende positie heeft en hierdoor een verkeerd beeld op het radiocardiogram weergeeft. Om zekerheid te scheppen, ga ik u doorverwijzen naar het U.Z., de dienst van professor Panier. Daar kan men een vectorcardiogram maken, dan zullen we het weten." Ik vroeg verbaasd: "Vectorcardiogram wat is dat nu weer?" – "Het is als een afbeelding van het hart in de ruimte, zodat men dit in zijn geheel kan bekijken." Veel wijzer werd ik niet van die uitleg, maar het stemde mij wel optimistisch dat ik die voorbije jaren misschien voor een niemendal ongerust geweest was en steeds met die pillen in mijn zak gelopen had. Het kon voor mij nu niet rap genoeg gaan, ik was goed op tijd voor de afspraak in het U.Z. Op de dienst waar ik verwacht werd kreeg ik maar een summiere uitleg. Een dokter heb ik daar niet gezien. Het personeel dat de opdracht moest uitvoeren was voorkomend en vriendelijk. Enkele noppen werden op mijn borstkas vastgemaakt, verbonden met een apparaat en na een paar minuten was de klus geklaard. Nu bleef het alleen nog wachten op het resultaat. Het was voor 99 % zeker dat ik geen hartinfarct had doorgemaakt, het beeld op het radiocardiogram werd veroorzaakt door de positie van mijn hart. Het was voor mij een verlossende mededeling, de pillen konden in de vuilnisbak.

Nu ik toch over het medische aan het schrijven ben, wil ik het ook nog hebben over een ervaring gedurende de tijd die ik bij UCO werkte. Het was midden de jaren '70. Ik had last van mijn ogen en concludeerde dat ik een nieuwe bril nodig

had. Door mijn drukke bezigheden in de restaurants, had ik zeker geen tijd om uren te slijten in een of andere wachtkamer van een oogarts. Het moest tussen mijn uren gebeuren en vlug. Ik stak mijn licht op bij een van onze hostesses voor een oogarts te Gent, waar ik op afspraak vlug zou bediend worden. Er werd me gezegd dat er aan de Hoogpoort een oogarts was, de heer van Wesemael, een ietwat oudere man, met een goede reputatie. Opgezocht in het telefoonboek en gebeld voor een afspraak. Geluk, een uur na mijn telefoontje werd ik reeds verwacht. De laatste onderrichtingen gegeven in de keuken en ik vertrok naar het betreffende adres. Het was een groot statig herenhuis. Ik belde aan en moest niet lang wachten tot de deur wordt geopend door een persoon, klein van gestalte met een witte kiel aan vol met verfvlekken. Ik zei dat ik een afspraak had met de oogarts. De persoon liet mij binnen en leidde me naar een in het halfduister gehuld lokaal, zette zichzelf op de rand van een bureel dat daar stond en richtte zich tot mij met de woorden: "Zeg het ne keer." Ik schrok wat en vliegensvlug ging het door mijn hoofd "Dit is de oogarts." Ik herpakte mij en zei dat ik reeds meerdere dagen last had van ontstekingen aan mijn ogen en ik er zelf in deed. Hij sprong recht en op een wat agressieve bitsige toon zei hij "Ja, ik ken dat. Cortisonezalf zeker?" Ik ontkende en zei "Nee, gewone oogzalf." Nu begon hij een uitleg, dat hij als student naar de VS op studiereis geweest was en hij daar een laboratorium bezocht had, waar men de ogen van konijnen testte met cortisone zalf. "Nooit heb ik zulke opgezwollen afgrijselijke ogen gezien als daar," zei hij en vervolgde kalmer, "Kom wij zullen eens naar uw ogen kijken." De gebruikelijke onderzoeken volgden sereen en niet overhaast. "Ik moet u andere brilglazen voor schrijven," zei hij, "degene die ge nu draagt zijn niet meer aangepast aan uw ogen." Hij schreef de formules voor de nieuwe glazen op een briefje voor de opticien. Na de rekening vereffend te hebben, vroeg ik "Kunt u mij geen goede opticien aanwijzen hier te Gent?" – "Nee," was zijn antwoord, "dat mag ik niet." Ik drong aan met het argument dat ik niet van Gent was en ook mijn tijd niet wilde besteden om een brillenwinkel te zoeken. Hij dacht nog eens na en twijfelend zei hij "Hier aan het Gravenkasteel is een optiekwinkel, die is van een zoon van mij. Maar ik verwittig u, laat u geen nieuwe montuur aansmeren want uw oude is nog goed genoeg. Die mannen zijn er maar op uit om dure monturen te verkopen." Als ik buiten ging, kon ik een binnenpretje niet onderdrukken. Dit was nu een oogarts naar mijn hart. En ik die bij het aanbellen dacht dat het een huisbewaarder of iets dergelijks was die de deur voor mij opende.

In 1976 verliet de secretaris-generaal, de heer Eeckhaut, de firma wegens ouderdom. Hij had mij de eerste stappen helpen zetten in UCO en ook menig diepgaand gesprek met mij gevoerd. Hij was degene tot wie ik mij steeds kon wenden, wanneer ik over het een of ander vragen had. Het speet mij dat hij vertrok. Ik had er steeds een grote steun aan. Zijn opvolger, de heer Steyaert, viel ook zeer goed mee, alhoewel een heel ander type dan zijn voorganger. De heer Eeckhaut was meer het type aristocraat, vermoedelijk opgevoed in het Frans. Als ik mij niet vergis, was hij ingeschreven als advocaat aan de Brusselse balie. Dit neemt niet weg dat hij

het Nederlands tot in de puntjes beheerste. De heer Steyaert was een rasechte Vlaming, ook advocaat, maar zeer joviaal en zeker sociaal aangelegd. De minst bedeeden konden steeds op hem beroep doen en problemen, bij het een of ander personeelslid, trachtte hij steeds met de meeste discretie op te lossen. Het gebeurde meermaals dat hij na de lunch bij mij kwam om samen de koffie te drinken en een babbel te slaan. Ik, klein Spiesken, voelde mij dan wel vereerd. Eigenlijk hoort het niet aan mij om te oordelen over mijn directe chefs, maar kom, als ik het één zeg moet sowieso het ander volgen, anders heeft men geen geheel.

Door de invoering van het brugpensioen, verlieten ook steeds meer en meer oudere personeelsleden de firma. Het ging werkelijk niet goed in de textielsector. In de firma werden er namiddagen voorzien, met gesprekken, voordrachten en allerhande, ter voorbereiding op het brugpensioen of het normaal pensioen. Mij werd gevraagd of ik spreekbeurten wilde geven over gezonde voeding en kruiden in de keuken voor eindeloopbaners. Eigenlijk vond ik dit een goed initiatief en verleende dan ook graag mijn medewerking. In de keuken waren er ook oudere personeelsleden die gebruik maakten van de brugpensioenregeling om een einde te maken aan hun loopbaan. De verjonging van mijn medewerkers werd zo ook een feit. Op een dag werd er een dame tewerkgesteld in de keuken, langs het O.V.C. (Opleidings- en VormingsCentrum) van UCO om. Over haar werk was ik tevreden. Het viel mij echter op dat het personeel haar meestal links liet liggen. En ja, op een dag kwam een van de oudere bij mij en zei: "Chef weet ge wel goed wie men hier binnen gestoken heeft? Ze is reeds tewerkgesteld geweest op verscheidene andere plaatsen en dan aan de deur gezet voor diefstal." Ik legde haar uit dat ik tevreden was over haar werk en niet verder in ging op roddel en praatjes. Een goede maand later rond 11.30 u, na het gebruik van het middagmaal, wisselden degene, die de dienst in het restaurant moesten verzekeren, van kledij in hun kleedkamer en namen hun dienst daar op. Een vrouw kwam mijn bureel binnen gestormd en zei: "Er is 5.000 frank gestolen uit mijn tas in de kleedkamer." Ik trachtte haar te bedaren en vroeg meer uitleg. "Het is reeds de tweede maal," zei ze, "voor een paar weken was ik ook 1000 fr. kwijt. Ik was op het toilet en er was nog iemand in de kleedkamer. Toen ik gedaan had en terug mijn kast opende stelde ik vast dat een briefje van 5000 fr verdwenen was en het is zeker die X die het gestolen heeft. Ge moet het direct onderzoeken." Ik maande haar aan haar werk terug op te nemen, nam de sleutel van de kleedkamer en sloot die af, terwijl de betrokkene uitlegde aan haar collega's wat haar overkomen was. Ik verwittigde de directeur-generaal en vroeg wat mij te doen stond. "Wacht, ik kom ogenblikkelijk naar het restaurant," was zijn antwoord. En ja op geen tellen was hij bij mij. Hij ondervroeg het slachtoffer en liet dan alle personeelsleden hun kasten openen evenals hun tassen. In de tas van de betreffende mevrouw X bevond zich bovenaan een briefje van 5000 fr. Hij interpelleerde haar daarover. Zij kon echter geen zinnige uitleg geven en werd dan ook op staande voet ontslagen. De sfeer van de dag was om zeep. 's Anderdaags werd ik er door de personeelsdienst van verwittigd dat de politie het keukenpersoneel wou ondervragen over het feit, daar betrokkene haar ontslag wou aanvechten. De politie ondervroeg het personeel een voor

Groepsfoto van mijn personeel.

een vooraan in de inkomhal. Eens zij allen de revue gepasseerd waren was het mijn beurt. Ik deed mijn verhaal aan de politie-inspecteur, die zich daarop boos maakte op mij omdat ik de directeur-generaal gebeld had. Volgens hem was het mijn plicht geweest eerst de politie in te schakelen. Ik trok mij niet veel aan van zijn argument. Ze zouden sowieso de toelating moeten vragen hebben om het gebouw te betreden. De echte toedracht van de zaak is echter nooit uitgekomen. Zelfs nu vraag ik mij nog altijd af of de vrouwen onder elkaar niet afgesproken hadden om de andere een loer te draaien om zo van haar verlost te zijn. Ik zal het nooit weten.

Een ander feit, gedurende mijn loopbaan in UCO, heeft mij nog meer aan gegrepen. Op vraag van de personeelsdirecteur, had ik een afgestudeerde regentes huishoudkunde de kans gegeven stage te lopen in de keuken. Het meisje, ongeveer 20 jaar, was gemotiveerd. Ze liep wel wat bedrukt rond, maar dat was misschien wel haar ingesteldheid. Haar vader was trouwens ook tewerkgesteld in een van de UCO vestigingen. Op een dag vroeg ze of het mogelijk was mij eens onder vier ogen te spreken. Ik ontving haar op mijn bureel en vroeg Nadine het bureel te verlaten en er op te letten dat ik niet gestoord werd. De stagiaire keek nog bedrukker dan gewoonlijk. "Ik ga u iets zeggen," begon ze, "dat tussen ons moet blijven en aan niemand anders mag verder verteld worden. Ik en mijn oudere zuster zijn misbruikt geweest door ons vader, moeder is er nu pas van op de hoogte en we hebben besloten samen het huis te verlaten om zo ons jongste zuster te behoeden voor dezelfde feiten." Ik wist niet wat ik hoorde. Waarom moest zij dat specifiek aan mij opbiechten? "Hierbij kan ik u geen raad geven," zei ik, "maar het beste zou

zijn dat ge de feiten aangeeft bij de politie." – "Dat gaan we nu ook doen," vervolgde ze, "Ik hou u wel op de hoogte." Ik was er werkelijk niet goed van, hield het voor mij, maar liep er steeds over te piekeren. Ik moest mijn ei kwijt. Maria had ook reeds gezien dat er iets in mijn hoofd speelde. Ik besloot mijn hart bij haar te luchten. Ze kende trouwens toch het meisje en haar familie niet en ik zou mij opgelucht voelen. Een paar dagen later kwam het meisje, vooraleer haar werk aan te vatten, bij mij op het bureel en zei dat ze, naar aanleiding van de klacht, ontboden geweest was bij de BOB (Bijzondere OpsporingsBrigade), die de zaak in handen had. Ze had nu schrik van haar vader, die naar haar zeggen haar zou durven opwachten na het werk om haar te trachten om te praten. De mensen van de opsporing hadden gevraagd dat, als ze haar vader zag wachten, ze mij moest verwittigen zodat ik hen zou kunnen opbellen. Ik voelde dat het boven mijn hoofd ging groeien en besloot, daar haar vader ook werknemer was bij de firma, de directie op de hoogte te brengen. Ik had dan een gesprek met de secretaris-generaal en vertelde wat ik wist, waarop hij het hoofd schudde en zei dat hij de voorzitter van het directiecomité zou inlichten. Of er verder met mijn inlichtingen dienaangaande iets gebeurd is, weet ik niet. Maar ongeveer veertien dagen later stopte op een zaterdagmiddag een auto thuis te Zelzate voor onze deur en stapten het meisje met haar vader uit de wagen. Er werd aangebeld. Maria zegt: "Trek er nu uw plan mee," en trok zich terug in de keuken. Ik opende de deur, de vader stelde zich voor en vroeg of ze mochten binnenkomen, wat ik toeliet. Hij wilde mij spreken, zei hij over de zaak. Waarop ik zei, dat ik daarover niets te zeggen had en ze het maar onder elkaar moesten regelen. Ik wimpelde hen af en begeleidde hen naar de deur. Zonder nog veel te zeggen vertrokken ze. Ik begreep het niet goed meer. Het meisje had schrik van haar vader, had ze gezegd en nu kwam ze samen met hem bij mij op bezoek. Begrijpe wie kan. Een tijdje later was de stageperiode van haar afgelopen. Ze verliet UCO en sindsdien heb ik nooit nog iets over haar en de ganse zaak gehoord. Is het ooit tot een proces gekomen of is alles in familieverband opgelost? Ik weet het niet, misschien is het best zo.

Midden de jaren '70 liep de tewerkstelling in de textielsector fel achteruit. Het invoeren van het brugpensioen ving dit euvel wel een weinig op, maar eigenlijk was de terugval moeilijk te stoppen. Ik citeer uit het personeelsblad van december 1976: Met 11.632 volledig werklozen in de textiel en breigoedsector en 18.790 in de confectie overschrijden we de 30.000 eenheden in oktober 1976. Nu niet bepaald een sprookje.

Ieder jaar had in de lokalen van de restaurants ook het feest der gedecoreerden van UCO plaats. Dan werden de verschillende eretekens uitgereikt. In 1976 werden er zo maar 241 nationale medailles en eretekens aan verdienstelijke personeelsleden, werkzaam in de verschillende UCO fabrieken, uitgereikt. De vereremering bracht uiteraard voor het restaurant- personeel heel wat bijkomend werk mee. Het middagmaal werd een half uur vroeger opgediend, zodat er tijd genoeg overbleef om de zalen in orde te stellen om tegen halfdrie de genodigden te kunnen ontvangen. Om drie uur moest het muisstil zijn in de keuken om de toespraken en het opspelden der eretekens niet te storen. Versnaperingen en koffie stonden op de

Tijdens een feestje bij de vereremerking van een dame van mijn personeel.

tafels, zodat de gedecoreerden met hun wederhelft of een ander familielid gedurende de ceremonie iets te drinken en te knabbelen zouden hebben. Want als de laatste medaille uitgereikt werd, was het grootste deel van de namiddag vervlogen. Midden de jaren '70 had UCO Engineering, samen met een partner in Algerije, een project opgestart voor het bouwen van een fabriek ter plaatse, spinnerij en weverij. Ik vermeld dit omdat ik er zelf voor een zeer klein deel bij betrokken geraakte. Ter plaatse werden er personen geselecteerd om opgeleid te worden tot meester-gast. Deze geselecteerden kwamen dan naar België voor een tijd om stage te lopen in de fabrieken bij ons. Het waren groepjes van ongeveer tien man. Zij werden gelogeerd in huizen van UCO in de stad. In het begin deed er zich een probleem met hen voor. 's Middags trokken ze de stad in om te gaan eten, maar meermaals gebeurde het dat ze plezantere bezigheden gevonden hadden en die dag niet meer terugkeerden naar hun werkplaats. Daarom werd mij gevraagd of ik niet kon zorgen voor een lunch, zodat ze ter plaatse konden blijven en niet buiten de fabriek hoefden te gaan. Natuurlijk kon ik daar voor zorgen. Het hoefde geen warme maaltijd te zijn, daar ze dit 's avonds zelf konden maken op hun logement. Ik schafte kleine thermosflessen aan voor soep en boxen in piepschuim om hun sandwiches en al het nodige voor een deftig eetmaal in onder te brengen. De koerierdienst van de firma zou de boxen dagelijks meenemen naar de fabrieken. Een probleem stelde zich nog door het feit dat het merendeel moslims waren en zij door hun geloof geen varkensvlees mochten nuttigen. Alle soorten charcuterie weigerden ze, sommigen mochten of wilden zelfs geen eieren eten. Eigenlijk waren ze misnoegd om het feit dat ze geen geld meer kregen voor hun middagmaal en 's middags niet meer buiten konden. De toespijs voor hun sandwiches liet ik zo veel mogelijk vari-

ëren: soorten kaas, visconserven, kipvariëteiten en zo meer. Toch was het moeilijk goed te doen voor hen. Het kwam zelfs zo ver dat ik visconserven afkomstig uit Denemarken mee gaf en deze terug kwamen met de opmerking dat ze Marokkaanse visconserven eisten. Het keukenpersoneel en ikzelf vroegen ons af wat ze in hun thuisland dan wel aten. Het ergste was echter hoe de boxen en de soepcontainers terug kwamen. Sommigen vonden er genoeg in hun sigarettenpeuken in de containers te gooien. Verpakte kaasjes of botertjes waar ze niet van gegeten hadden, zelfs niet open gedaan waren, waren doorkerfd en geplet en al het vuil werd gewoon in de boxen gekieperd. Mijn personeel, dat alles moest proper maken, deed zijn beklag bij mij dat het zo niet verder kon. Ik verwittigde de directeur, die de leiding had van het project in Laghouat in Algerije, dat dit onaanvaardbaar was. "Ik zal ze na het werk eens naar hier laten komen," zei hij, "we zullen ze dan eens zeggen waar het op staat." Een goed idee, ware het niet dat, eens de stagiaires in het restaurant aangekomen waren, de directeur tot mij zei: "Spreek hen eens goed toe en leg hen maar uit wat kan en niet kan. Ik trek mij terug en kom dan wel als gij gedaan hebt." Daar stond ik dan, heette hen eerst welkom, verhief mijn stem en drukte hen met hun neus op de feiten. Eigenlijk maakte ik mij kwaad. Zij zelf stonden er bij of ze het in Keulen hoorden donderen. Het was niet te zien aan hun gelaat of het tot hen doordrong en wat er in hun hoofd omging, geen reactie. De directeur kwam te voorschijn, deelde hen mee dat ze terug naar hun logement konden gaan en richtte zich vervolgens tot mij met de woorden "Dat hebt ge hen eens goed gezegd." Tevreden was ik zeker niet en ik nam mij voor in het vervolg de directeur zelf zijn zaken te laten opknappen. Bij het naar huis rijden vroeg Nadine, die van op afstand alles had gezien "Waart ge niet bang van die gasten? Ik zou het niet vertrouwd hebben." In een gesprek met een chef, die de stagiairs opving bij hun aankomst en verder gans de tijd begeleidde, zegde hij het volgende. "Die mannen zijn nooit tevreden en klagen dat ze te weinig betaald worden. Ze komen hier aan met een plastic zakje met hun spullen, maar na een paar maanden als ze vertrekken hebben ze een camion nodig om al hetgeen ze zich hier aangeschaft hebben naar Zaventem te brengen."

Elke dag haalde ik de versgebakken sandwiches om 7u op bij de bakker gelegen aan de Groentemarkt te Gent, de vroegere bakkerij Himschoot, die van Wachtebeke afkomstig was. Nu waren het jonge mensen die de zaak draaiende hielden. De winkel opende maar om 8u, maar ik had echter een afspraak met het bakkersgezin dat ik mocht kloppen op de deur en er voor mij om 7u geopend werd. De bakkersvrouw was dan reeds de broden aan het schikken op de rekken in de winkel. Alhoewel de bakkerij klein was van oppervlakte was er toch een groot klantenbestand. Als de bakker hoorde dat ik daar was kwam hij meermaals van uit de bakkerij die zich onder de winkel in de kelder bevond, naar boven. Dan vertelde hij me een of ander nieuwtje of een mop, iets wat hij heel goed kon. Na bijna een ganse nacht in de kelder had hij daar wel nood aan.

Sommige arbeiders in sommige van de fabrieken waar de Algerijnen stage liepen stelden bij het zien van de lunchpakketten de vraag of dit voor hen ook niet kon geregeld worden, dit was echter niet doenbaar. Wel werd er overeengekomen,

indien er vraag naar was dat ik hen soep zou leveren. Alleen de UCO fabriek te Laarne had er interesse voor, zodat de interne koerierdienst elke morgen een container met soep meenam voor deze vestiging. Een personeelslid, tewerkgesteld in het weefselmagazijn, stond naar gelang de noodwendigheid, elke morgen en na de middag een paar uur ter mijner beschikking, om 's morgens de aardappelen naar boven te brengen en de lege vuilbakken uit het afvallokaal naar de keuken te brengen. Na de middag moest hij het keukenafval terug naar de voorziene plaats, die op enige afstand van de keuken gelegen was, brengen. Zijn naam was Gilbert. Hij was groot, beresterk en had handen als koolschoppen, maar hij wist niet wat hij er moest meedoen. Althans dat zei het keukenpersoneel. Hij was doodbraaf, maar enorm traag. Als de vrouw die de aardappelen schilde vroeg aan een van de dienststers, die vanuit het klantenrestaurant de koer konden overzien, of ze Gilbert niet zag, was het antwoord dikwijls: "Hij heeft de vuilbakken weg gebracht en komt af, binnen een kwartier zal hij hier wel zijn." Er was nog een Gilbert die diensten voor het restaurant verrichte, het was de chauffeur die de koerierdienst verzekerde tussen de verschillende vestigingen en die elke dag de soep kwam afhalen. Dit was een ander type, veel vinniger en bij de pinken. Om de twee uit elkaar te houden noemde men de ene de 'Vuilbakkengilbert' en de andere de 'Soepgilbert'. Nu was er op een dag een telefoon. Nadine nam de hoorn op en een vrouwenstem vroeg of Gilbert daar niet was. Nadine antwoordde zonder nadenken: "De Soepgilbert of de Vuilbakkengilbert?" Aan de andere kant van de lijn werd er even getreuzeld en de vrouw zei: "Diegene die soms in de keuken werkt." Maar er was geen Gilbert te bespeuren. Toen Gilbert de volgende morgen binnenkwam, richtte hij zich tot Nadine en vroeg: "Wat hebt gij aan mijn vrouw gezegd, Vuilbakkengilbert, ze was niet content hoor." Nadine verontschuldigde zich en de anderen konden natuurlijk hun lachen niet bedwingen. Later kon Gilbert er zelf ook mee lachen.

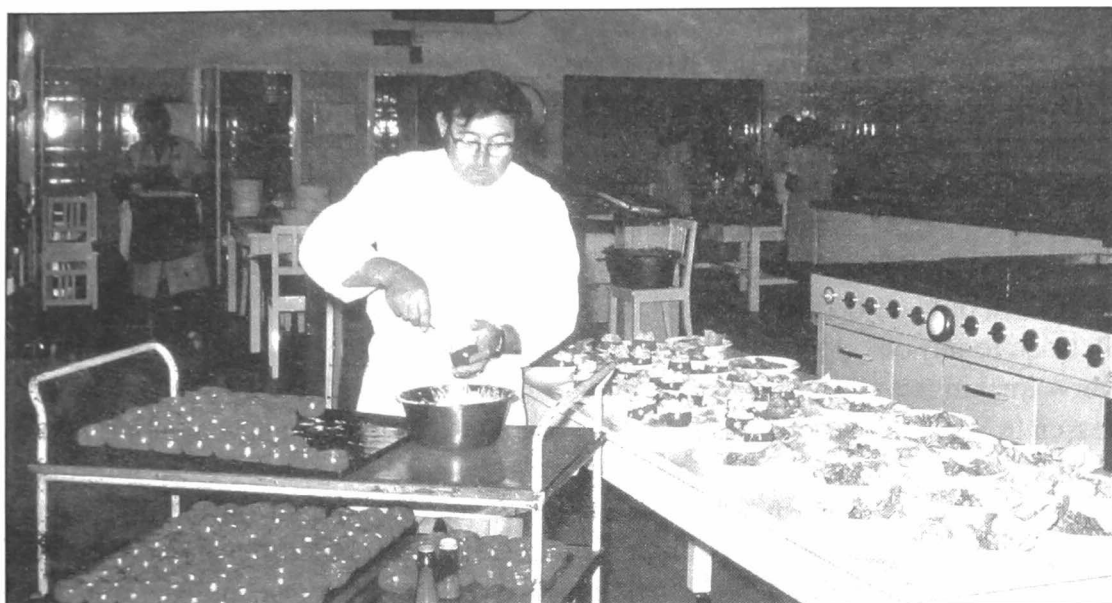
In het jaar 1977, of was het '78, sluit UCO een akkoord met de firma Donnay, die de tennisster Björn Borg sponsorde. Hierdoor werd een typische sportkledij op punt gesteld. In het begin van die samenwerking kwamen er meermaals verantwoordelijken van de firma Donnay op bezoek in het klantenrestaurant. De verzorging van deze personen moest dan ook in overeenstemming zijn, waarmee ik wil zeggen, op een fles champagne min of meer werd dan niet gezien.

Zoals ik reeds schreef kwamen er veel buitenlandse bezoekers in het klantenrestaurant over de vloer, uit zowat alle werelddelen. Zelfs de minister uit China, die instond voor alles wat met textiel te maken had, kwam op bezoek. Het was nog de tijd dat Mao Tsje Toeng aan de macht was. De minister was een dame. Ze werd gebracht door een chauffeur van de Chinese ambassade en werd begeleid door een kleine delegatie. Iedereen, van minister tot chauffeur, droeg dezelfde blauwe kledij met de hoge kraag. Het was de gewoonte, als er een bezoeker gebracht werd met de wagen, dat er een tafel gereserveerd werd in het bediendenrestaurant voor de chauffeurs. Zoals voorzien werd er nu ook een tafel gedekt voor de chauffeur van mevrouw de minister. Maar eens men in het klantenrestaurant aan tafel wilde

gaan, kwam mevrouw de chauffeur persoonlijk halen om samen met hen aan te zitten aan tafel. Was het om gelijkheid voor de wet te demonstreren of om een of andere voor ons onverstanebare reden? Wie zal het weten.

De Russen, die UCO bezochten, waren in mijn ogen wel zware gevallen. Meestal waren het personen van de Russische ambassade te Brussel met afgevaardigden uit hun thuisland, die zaken deden, of wilden doen, met de firma. Dat de Russen stevige drinkers zijn, is algemeen bekend. Ze winden er over het algemeen dan ook geen doekjes om, om b.v. een halve fles wodka of meer als aperitief te nemen. Aan tafel dronken ze dan volop wijn en de putjes werden gevuld met cognac. De wodka, die ik eerst liet schenken, was geloof ik Poolse wodka. Dit was niet zo naar hun zin. Ze wilden echte originele Russische wodka. Te Brussel aan de Place Madou, bevond zich het Russische huis en daar kon men de originele Russische wodka's ingedeeld naar smaak en gradatie. De strafste, naar mijn weten, was de Krepkaya Strong, 56 % (98°Br proof). Wat dit laatste cijfer betekende, weet ik niet. Dan had men de Moskovkoya, 36 % geloof ik en ook nog andere. Toen echter de heer Gorbatsjov aan de macht kwam in Rusland, was het ten strengste verboden aan Russische ambtenaren en leden van de ambassades om, bij hun opdrachten in het buitenland en bij recepties aldaar, nog wodka te drinken. Doch wie niet sterk is moet slim zijn. Om niet op te vallen en gespaard te blijven van sancties, dronken ze nu Bloody Mary, een cocktail die bestond uit tomatensap met een weinig wodka. Hier werd die verhouding dan omgekeerd, veel wodka en weinig tomatensap. Als er soms controle zou zijn door wie of hoe dan ook, dronken ze zogezegd tomatensap.

De Aziaten, die op bezoek kwamen, waren dikwijls gebonden aan de religie die ze beleden. Dikwijls waren het vegetariërs en daar moest ik dan ook rekening mee houden bij het bereiden van hun maaltijden. Ik hield me dan ook aan hun wensen en steeds met succes. Eigenlijk zou ik kunnen stellen dat ik bijna alle eet- en drankgewoonten uit de verschillende landen heb leren kennen. Dit was niet alleen uit landen van buiten Europa, maar ook bij ons zijn er verschillen. Neem nu als klein voorbeeld Fransen en Nederlanders. Normaal rekende ik één Frans brood voor 6 personen bij de lunch. Dit was onvoldoende als er Fransen aan tafel zaten. Bij Nederlanders had ik meer dan een half brood over. Verder ga ik hier niet over uitweiden, want Duitsers en Italianen hadden ook andere gewoonten om te tafelen. Door sommige directeuren werd mij ook de vraag gesteld of ik niet kon zorgen voor vlaggetjes van de verschillende landen, om deze dan op tafel te plaatsen. Dit zou een goede indruk wekken bij de bezoekers. Ik nam contact met de promotiedienst, die een vijftiental gechromeerde standaardjes en de meeste vlaggetjes voor mij bestelden. De vlaggetjes kon men eenvoudig aan de standaardjes bevestigen en verwijderen. Verder bekwam ik het adres waar ik, indien nodig, kon bijbestellen. Op tafel werden dan de vlag van het bezoekende land, evenals de vlaggen van België en UCO geplaatst. Het oogde wel goed op de gedekte tafels. Problemen gaf dit meestal niet, alhoewel er soms gevraagd werd geen vlaggen te plaatsen, daar er bezoek voorzien was uit landen die niet zo goed met elkaar overweg konden. Ook bij jonge Afrikaanse landen traden er soms problemen op, daar er in sommige van

Spiesken aan het werk.

die landen snel gewisseld werd van staatshoofd en hiermee gepaard gaande ook van vlag. De firma, waar ik de vlaggetjes bestelde, loste dit dan meestal wel op. Iedere bezoeker was wel fier op zijn land of vergis ik mij? Op een dag was er bezoek uit Groot-Brittannië, dus de Engelse vlag op tafel. De uitnodigende directeur ging met zijn gasten aan tafel, wisselde enkele woorden met de bezoekers en vroeg de kelner de Engelse vlag van tafel te verwijderen. Eens de bezoekers vertrokken waren, kwam de directeur mij uitleggen waarom de vlag weg moest. De bezoekers waren Schotten en waren niet gediend met de Engelse vlag. Het was nu aan mij om uit te zien naar een Schotse vlag. Het kan verkeren, zei Bredero. Ieder jaar vond ook de jaarlijks kerstcocktail plaats in de restaurants. Dit bracht ook het versleuren van tafels en stoelen mee. Daarvoor kon ik wel beroep doen op de onderhoudsploeg, aangevuld met personeel uit het weefselmagazijn. De meeste tafels en stoelen werden verwijderd. Wel bleven er enkele tafels verspreid over de zaal staan, waarop er schotels met versnaperingen werden geplaatst en waar de gasten hun lege glazen kwijt konden. Langs de muren werden rijen stoelen voorzien, waarop personen die niet goed te been waren, konden plaats nemen. Bij een traiteur bestelde ik een 1.500 'zakouskis' en een paar duizend versierde kleine sandwiches. De eerste jaren bestelde ik bij een van de meest bekende traiteurs uit het Gentse, namelijk bij Bombeke. De kwaliteit en de verzorging waren steeds prima. Later vernam ik van een van mijn collega's dat een nieuwe traiteur met succes een zaak begonnen was te Merelbeke. Ik besloot eens polshoogte te nemen en nodigde betreffende eens uit voor een onderhoud. In het achterhoofd hoopte ik eens wat nieuws te kunnen voorschotelen. Alhoewel ik steeds tevreden was van Bombeke, zou een afwisseling wel goed kunnen zijn. Na een lang onderhoud met de nieuwe traiteur Steurbaut, besloot ik het er op te wagen. We maakten goede afspraken, ik wist wat ik wilde en hij verstond wat ik bedoelde. Leveringsuur en prijs werden overeengekomen en vooraleer de bestelbon te ondertekenen, zei ik: "Het is een

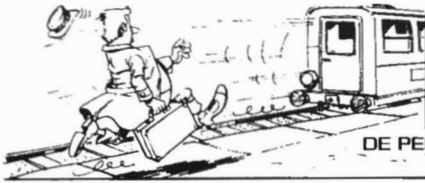
grote levering, dus tien percent op de prijs." Hij keek mij aan met gefronste wenkbrauwen en zei: "Daaraan doe ik niet mee, met prutsen hou ik mij niet bezig." Nu begreep ik dat hij het mis voor heeft en stel hem gerust. "Ik vraag geen 10% voor mij hoor, maar bij iedere grotere bestelling die ik plaats, onderhandel ik steeds over een zeker % vermindering van de factuur en vermeld die op deze laatste. Wees maar gerust, ik ben ook geen foefelaar." We moesten beiden lachen om het misverstand. "Ik kom soms rare zaken tegen." zei hij. De geleverde zaken waren perfect in orde en op tijd geleverd, wat wilde ik nog meer?

Ik trachtte mij ook nog zoveel mogelijk bij te scholen. In 1977 volgde ik nog een vervolmakingscyclus te Dworp en verder in 1982-1983 volgde ik twee jaar avondlessen te Sint-Niklaas om mij verder te vervolmaken in het management als hoofd gemeenschapsrestaurant. Ik besepte maar al te goed dat, bovenop mijn drukke beroepsleven, het volgen van deze cursus zwaar zou wegen op ons huisgezin. Maar gelijk in welk beroep is blijven staan gelijk aan achteruitgaan en dat wilde ik ten allen prijze vermijden. Gelukkig had ik volle begrip en steun van mijn echtgenote.

In de jaren '80 verlieten meer en meer werknemers de firma door pensionering en niet in het minst door gebruik te maken van het ingevoerde brugpensioen. Het was dan ook de gewoonte dat de afdelingen, waartoe de vertrekkende behoorde, een 'drink' aanboden en tevens een geschenk overhandigden, waar de collega's en sympathisanten hadden toe bijgedragen. Deze recepties gingen meestal door in de bar. Het was wel steeds een vrolijke bedoening, maar het bracht ook veel supplementair werk mee voor mijn personeel en voor mijzelf.

In 1985 verlaat de secretaris-generaal, de heer Steyaert, wegens einde loopbaan de firma. Met spijt zie ik hem gaan. Hij was iemand met een open kijk op alles wat economisch en sociaal was. Ik herinner mij de vele gesprekken waarin hij mij steunde en raad gaf. Mijn dank daarvoor.

Voor ik het einde van mijn loopbaan bespreek, wil ik eerst nog een artikel uit het personeelsblad nr.1 van 1987 overnemen, iets over jeans. De fabricage van jeansstof, neemt namelijk een grote, zonet de grootste plaats in bij de firma UCO.

DE PENDELAAR LAS VOOR U
Uit B - revue

HET GESLACHT VAN DE JEANS

Op de voorpagina van 'n juli-krant lees ik deze haast onopvallende krantekop, en denk dadelijk: goh, wat 'n onderwerp!...

Het blijkt nochtans bittere ernst te zijn. In Straatsburg heeft het Europese Hof van Justitie zich in alle rechterlijke eerbied waardigheid gebogen over dit fenomeen. Dertien rechters deden er elf jaar over om 'n vonnis te vellen inzake het geslacht van de jeans.

Asjeblijf. Helemaal geen bagatel om nog lichtzinnig mee om te springen. Vanaf nu weten we waaraan wij ons te houden hebben.

LINKS EN RECHTS GEVONNIST

Het Europese Hof besliste dat mannelijke jeans aan de rechterzijde moeten dichtgeknoopt worden. De vrouwelijke doen het dan links. Bovendien hielden de eminente rechters rekening met de ritssluiting. Hier geldt, om het geslacht te bepalen, de stand van de ritssbedekking.

Alles begon toen een Duitse firma duizenden jeans invoerde vanuit Malta. Volgens de firma ging het om vrouwenbroeken.

En aangezien het gewoonte was dat vrouwenbroeken, vervaardigd buiten de EG, vrij van belasting waren - in tegenstelling tot de mannelijk exemplaren - kon aldus de belasting ontweken worden. Gehaasde douanebeambten oordeelden echter dat de bewuste invoer van het mannelijk geslacht was "omdat ze rechts werden dichtgeknoopt".

Elf jaar heeft het geslachtelijk touwtjes trekken geduurd. Van naaldje tot draadje. Zodat vanaf heden zowel mannelijke als vrouwelijke jeans belastbaar zijn. Tot en met de ritssluiting toe.

GEBOREN UIT NOODZAAK

Levi-Strauss behoorde tot 'n groep Duitse immigranten, die leven en sukses zochten in de Nieuwe Wereld. Toen hij in 1873 z'n geboortestreek Beleren verliet, nam hij enkele rollen zeildoek mee.

Hij wilde daarmee de legers in het jonge Amerika voorzien van stevige tenten.

Het werd hem echter vrij snel duidelijk dat hij met die zeildoek iets beter kon brengen.

"Broeken moeten wij hebben!" zei hem 'n goudzoeker. Men had inderdaad meer behoefte aan broeken om het harde, meedogenloze labuur in de mijnen zonder kleerscheuren door te komen. Geen stof was tot nogtoe bestand gebleken tegen de ruwe werkomstandigheden. Maar Levi Strauss toverde uit de bruine zeildoek een ietwat vormloos broekmodel. De jeans was geboren...

Eenvoudig, bruin, stug, strak en ruw. Maar oerdegelijk en ongemeen stevig. Niks modieus, geen achterzakken, geen riemlussen. Recht toe, recht aan. In die tijd kwam het op werken aan. En in die omstandigheden bleek Levi-Strauss' broekmodel een ware topper.

Vrij vlug werd zeildoek vervangen door een katoenen stof, even duurzaam, taai, stug en opgewassen tegen iedere vorm van dagelijkse mishandeling. De stof "Serge de Nîmes" genaamd naar de Franse stad waar ze vandaan werd gehaald, werd omgedoopt in "denim".

De jeans was er. Werd gedragen. Gewaardeerd. Niks flatterends, doch betrouwbaar sterk en degelijk. Geboren uit een noodzaak in het ruwe mannenwereldje van mijnwerkers, goudzoekers, avonturiers en cowboys. Nog vrij vormloos, zonder franjes. Opvallend te groot. Veel te stijf. Maar die euvels werden handig opgelost door de toendertijdse jeansdragers zelf: duik in de paardendrinkbakken, 'n ruk hier en daar aan de stof, en plots paste de jeans als gegoten. Maatwerk. Op het ruwe af.

NIET TE STUITEN OPMARS

De kleuterjaren van de beoemde Levi's 501 kenmerken zich dan door verschillende "verfraaiingen". De geschiedenis wil dat een zekere Alkali Ike, goudzoeker uit Virginia City, voortdurend kloeg over het feit dat z'n zakken openscheurden onder het gewicht van de goudklompen. Hij bracht aldus de idee om de zakken te verstevigen met spijkertjes. Daarna volgden snel de koperen rivets, die men nog steeds aantreft. Een dubbele boog op de achterzakken gestikt datsoert reeds van 1875. Het leren lapje op

de broekband zag het levenslicht dertien jaar later. In 1936 werd het bekend rode lipje op de rechter achterzak genaaid. Goed voor een wereldwijd patent.

De opmars van de jeans was niet meer te stuiten. Waar hij in het begin het lievelingskledingstuk van cowboys en avonturiers was, volgden na de dertigerdepressiejaren de toeristen die in de jeans de gedroomde broek zagen om er avontuurlijk mee rond te hoesen. De 501 veroverde Amerika, Europa, de wereld. Hippies klaven er bloemetjes op. Het flowerpower-uniform. De jeugd dweept met de jeans. Ook al omdat James Dean in "Giant" en "Rebel without a Cause" zich opvallend bewoog in 'n versleten 501. De broek werd statussymbool. Uniform. Leent zich zowel voor contestatie als voor verpersoonlijking van de individuele gedachte. Onkonventioneel.

Symbool van de seksuele en persoonlijke vrijheid. De jeans werd het eerste klassloze kledingstuk sinds het vijfgeblad, schreef de Sunday Times.

Hij veroverd de wereld, de herten, de mode. Ruw, blauw, verkleurend bij de eerste wasbeurt, krimpand, samentrekkend. Maar steeds passend alsof hij op het lichaam getekend zit. Wordt met miljoenen gemaakt. Met miljoenen verkocht. Door miljoenen gedragen. Onverwoestbaar. Wordt zelfs 'n absolute topper op de zwarte markten achter het IJzeren Gordijn. Zonder complexen.

DE DUIZEND-EN-EEN-STIJL

De wereldomzet van de jeans in 1985 was goed voor 27 miljoen verkochte stuks. Op de Belgische markt is Lee Cooper de koploper, doch slechts met 'n rafelbrede voor sprong op Levi's. Gavoogd door Riffle en Lee op broeklengte. Aan de marktzoom bengelt Lois. Maar de jeansmarkt ligt onvoorstelbaar goed. Tijdloos. Generatieloos. Basisdrager van een stijl, een denken, een mentaliteit. De status combineert zich met de jeans. Verzet, contestatie, revolutionair. Militant. En dan wordt hij elegant...

De mode-ontwerpers werpen zich op de jeans. De werkelijke status-kultus volgt onmiddellijk. De onmiskenbare drang naar verfijning. De duizend-en-één-stijl. Jeans doet het altijd goed. Overal.

De stijlen verschillen weliswaar van land tot land.

In Duitsland verenigt de jeans zich met sweatshirts met gewatteerde schouders, met smokingjasjes en vlinderdasjes. Tweedjasjes en klassieke hemden met streepjesdas doen het ook. Japan draagt z'n jeans met strakke hemden en cummerband. Stonewashed doet de jeans het prachtig in Frankrijk: eng. kort, in combinatie met witte sokjes. Dames de lage hak, heren de jongensachtige basket-sloef.

Flegmatisch nemen de Britten de Newyorkse rage over: fijne inkervingen in de jeansstof. Daaronder helgekleurde panty's of beenlange onderbroeken. In ons landje combineert de jeans met ruiten- en strepenblazers. Pastelkleurige polo's, de college cardigans en sierriemen worden bij jeans 'n must. Amerika, alweer een stapje vooruit, brengt de jeans met extra brede dassen, prettige kleuren, vrolijke sjaals. Knoopverven, batik en kleurvlakbedrukking zijn er een raga. De jeans, monument in de modewereld. De Italiaanse ontwerpers als Enrico Coveri, Pellegrini en Valentino hebben zich op de denimstof gooid. Coveri belooft voor '87 een pracht kollektie. De gebroeders Ambrosini van de Mashgroep uit Milaan zweren bij de jeans. Giorgi Armani zag het reeds goed zitten in 1981 en gooit nog steeds hoge ogen. De jeans, als 'n blauwe draad doorheen de modetendensen. Onverwoestbaar tijdloos. Uniseks-symbool.

GESLACHTSRIJP

En dan nu plots het vonnis van het Europees Hof. Onze jeans heeft een geslacht gekregen. Mannelijk, vrouwelijk. Links en rechts. Ach, rechts of links. Knopen of rits. Doet het ons écht wat?

Per slot van rekening dragen we jeans.

VII

Einde van mijn loopbaan - Pensionering

In het voorjaar van 1987 nam ik, in overleg met mijn echtgenote, de beslissing, om mijn brugpensioen aan te vragen op de datum dat ik de ouderdom van 57 jaar bereikt zou hebben. Ik stelde de directie van mijn voornemen op de hoogte, waarop de voorzitter van het directiecomité vroeg om nog twee jaar te blijven. "Dan gaan we samen met pensioen;" zei hij. Ik bleef echter bij mijn besluit. Ik voelde dat het genoeg geweest was. Ik heb steeds de evolutie van mijn beroep goed kunnen volgen en bijhouden, maar nu wou ik meer aandacht besteden aan het samenzijn met Maria, om nog enkele jaren samen te genieten. Er werd gevraagd of ik intussen wou uitkijken naar een waardige opvolger in de kring van mijn collega's.

Op het thuisfront, voor wat de visclub betreft, was er ook heel wat veranderd. Het land aan een zijde van het viswater in de Sint-Elooipolder was van eigenaar veranderd en deze wou ons visrecht slechts verlengen als we een hogere prijs betaalden. Een spoedvergadering werd belegd. We bespraken de nieuwe huurprijs en kwamen onderling akkoord dat de vraagprijs voor dat deel van het water, zijnde 15.000 fr. te veel voor ons was en dat 10.000 fr. het maximum was dat we wilden spenderen. Gerard Nevejans had intussen zijn lidmaatschap opgegeven, door gebrek aan tijd, daar hij zich politiek geëngageerd had en het ambt van eerste schepen waarnam in de gemeente. Ons prijsvoorstel werd door de nieuwe eigenaar niet aanvaard. We besloten echter even af te wachten. Na een paar dagen belde een lid van de club naar Berlare, waar de eigenaar woonde, met de vraag of hij nog niet akkoord wou gaan. Maar het antwoord was, dat iemand anders het visrecht reeds verworven had voor de prijs die hij vroeg. We overlegden opnieuw en ik besloot nog eens te bellen om te weten wie het visrecht verworven had. De heer Laureyssen, eigenaar, wou de naam niet bekend maken. Mijn argument, dat we gaarne zouden weten wie met ons het viswater ging delen en met wie we een overeenkomst zouden willen uitwerken, deed hem over de brug komen. Trouwens we beschikten nog over de helft van het viswater. De heer Laureyssen kon niet direct de naam geven, maar zei dat het iemand betrof uit Zelzate en die er een café uitbaatte op de markt. Ik wist genoeg. Een van onze clubleden had ons verraden, nl. Roland Pauwels, vriend van de cafébaas, waarvoor hij reeds meermaals gevraagd had om hem op te nemen in ons clubje. We kwamen samen en overlegden en besloten Pauwels uit de club te stoten. Later kwam de waarheid aan het licht. Hij had de caféuitbater gezegd dat we niet hoger wilden gaan dan 10.000 fr. Voor ons bleef er echter nog een groot probleem, ons vissershuisje. Dit stond nu namelijk langs de verkeerde zijde van het water, dus langs de kant waar de andere het visrecht had. We overlegden met Frans Gelaude, van wie we nog de visrechten hadden, en die stelde voor dat we het huisje langs zijn kant zouden plaatsen. Niet meer getalmd. De eerstvolgende zaterdag werd het huisje ontmanteld en ondanks het zeer slechte weer, regen, hagel en een zeer sterke wind, werd alles in vier- of vijfmaal met de platte boot overgevaren en daar terug in elkaar getimmerd. Maar het einde van het verhaal was, dat de andere visser dacht dat het huisje bij de

hengeltoelating behoorde en hij moest vaststellen dat het nu langs onze zijde van het water stond. Veel kwam die man niet vissen. Hij vroeg een deel van zijn geld terug aan de eigenaar, maar die had er geen oren naar. Na een jaar hield de man het dan voor bekeken en zo kwamen we terug aan de toelating voor het ganse water. Dat we Roland Pauwels niet meer toelieten in onze club, had hij trouwens aan zichzelf te danken. Eerst door ons te verraden, maar er was nog een ander feit dat ons op de lever lag. Een paar maanden voordien waren Maria en ik op een zondag naar het viswater gegaan, om een kalme en rustige namiddag door te brengen. Roland en zijn echtgenote waren daar ook, vergezeld van een familie met twee kinderen, een hoog aangeschreven familie uit Zelzate. Ze namen gans het vishuisje in beslag. Dat deerde ons echter niet. We groetten hen en gingen aan de overzijde van het water ons lijntje uitwerpen. Het was een stralende dag met veel zonneschijn. De mannen liepen rond in hun zwembroek, de vrouwen lagen te zonnen in een ligzetel. Opeens stond de bezoekende dame recht en wat bleek, ze was poedelnaakt. Onze aanwezigheid deerde haar niet, want in haar evakostuum dartelde ze lustig rond. Niet dat we puriteins zijn, maar zoiets op die plaats, neen, dat kon toch niet. De kinderen van de heer Gelaude kwamen dikwijls bij ons aan het water zitten om een praatje te slaan en zoiets zien zou choquerend geweest zijn voor hen. We zaten aan de andere zijde rechtover hen, zodat we het spektakel willens nillens moesten aanschouwen. Niet dat het geen mooie vrouw was, integendeel. Op zeker ogenblik draaide zij zich met de rug naar ons toe en bukte zich, blijkbaar om iets op te rapen. Ik kan u verzekeren dat het zicht niet appetijtelijk was. Het oudste zoontje van ongeveer twaalf jaar, hoorden we tot zijn moeder zeggen: "Ma, die mensen kijken naar u." Het was of die jongen beschaamd was om hetgeen zijn moeder deed. Voor ons was het genoeg geweest. We bonden in om te vertrekken. We wilden vermijden dat toevallige voorbijgangers ons zouden identificeren met dit gedoe. Roland kwam zich nog snel verontschuldigen met de woorden "Ze zijn gewoon om zo te leven." We besloten niets te zeggen over dit voorval aan de andere clubleden, maar we wisten toen nog niet dat de witte Willems voor ons ter plaatse geweest was en ook het spektakel had gezien en die nam elke gelegenheid te baat om het rond te bazuinen. Vanaf dat ogenblik was de sfeer al voor een goed deel verpest en dan door de perikelen met het visrecht besloten Maria en ik uit te kijken naar een ander viswater, voor ons alleen, waar we geen rekening moesten houden met de grillen van anderen. Spijtig dat zo iets moois moest verloren gaan. Te Assenede huurden we dan een viswater dat in verbinding stond met de "Grote Geul". Het water lag in een natuurgebied, zeer stil en rustig. Een nadeel was, we moesten wel ongeveer 200 meter afleggen te voet door polderland voor we de beste visstek bereikten. Het was steeds sleuren met de hengels en het bijhorende materiaal. De conservator van het gebied was Notaris Van Impe, die ter plaatse een buitenverblijf had. Het was een vriendelijke man. Als hij ter plaatse was, kwam hij ons meestal groeten, ook om een praatje te slaan en misschien ook wel om te zien of we geen dingen deden, die niet strookten met de status van het gebied. Na een zekere tijd vroeg ik aan de eigenaar van wie we huurden of ik niet een klein vissershuisje zou mogen plaatsen aan de rand van het water. Dat zou het voor ons gemakkelijker maken en hoefden we niet steeds te sleuren met de hengels. Hij wil-

ligde onze vraag in, maar hij zei: "Jullie moeten het vragen aan de conservator, de heer Van Impe en of hij de toelating gaat geven dat is de vraag." Ik liet mij echter niet afschrikken en bij de eerste gelegenheid dat hij met ons een praatje kwam slaan, stelde ik de vraag en legde alle elementen "voor" op tafel. Hij aarzelde om een antwoord te geven, dacht na en overwoog. Zijn antwoord "Ja, het is goed, maar het moet klein en laag zijn, zodat het van op de straat niet opvalt." En met de hand duidde hij een hoogte aan van ongeveer 1,2 m. Waarop ik hem dankte, er aan toevoegend dat we toch niet in een hok konden kruipen zoals konijnen. Hij ging niet verder in op mijn opmerking en ik had de indruk dat hij reeds spijt had van zijn toegaving. Het huisje is er dan snel geplaatst en nooit heeft er iemand een opmerking over gemaakt.

Ons visserhuisje zinkt weg in het niets bij het buitenverblijf van de conservator.

Maria en Nadine wachten geduldig af tot Spiesken iets gevangen heeft.

Mijn aanvraag voor brugpensioen was aanvaard. Dit zou een aanvang nemen op 12 december 1987. In juni 1987 was ik met Maria op avondvisvangst getrokken naar Assenede. Rond 22.30 u rollen we onze matten op om huiswaarts te keren. Het begon reeds donker te worden. We trokken langs de rand van het water naar de plaats waar onze auto stond. Ik vooraan, Maria volgde. Op zeker ogenblik keek ik achter mij om te zien of ze nog volgde, trapte in een putje, hoorde gekraak in mijn voet door de draaibeweging en voelde tevens een stekende pijn. Ik sukkelde tot aan ons voertuig en besepte toen dat Maria niet kon rijden. Midden in het polderland zou ik toch moeten trachten, ondanks de pijn, naar huis te rijden. Voorzichtig vatte ik de terugweg aan, maar bij elke kleine beweging van de voet verergerde de pijn. Eens thuis aangeland werd de dokter van wacht verwittigd. Mijn voet was intussen opgezwollen. De dokter onderzocht mijn voet, legde een spanverband aan en gaf mij iets tegen de pijn. Hij sprak zich niet direct uit wat er aan de hand was, maar waarschijnlijk was het een breuk.'s Anderdaags moest ik foto's laten nemen en ja, voet gebroken en in de plaaster. Nu zat ik daar, mijn werk verwittigd en gevraagd of men 's anderdaags een wagen zou kunnen sturen om mij op te halen. Ik zou trachten mijn werk verder te zetten van op een stoel in mijn bureel. Elke dag stond een chauffeur, met wagen, om 7.30 u aan onze deur om mij op te halen.

Als ik nu de conclusie trek, was ik eigenlijk te veel begaan met mijn werk.

In de zoektocht naar een geschikte opvolger voor mijn functie begon alles nu snel te gaan. Ik voerde een gesprek met een paar kandidaten, gestuurd door iemand van de directie of een der directeuren. Ik legde hen uit wat van hen verwacht werd, maar na overleg met de directie kwam het toch niet tot een beslissing. Ik kende wel een geschikte kandidaat, die ik leerde kennen langs de vereniging van gemeenschapsrestaurateurs. Hij had de keukens van de Boelwerven te Temse geleid, maar door de sluiting van deze was hij op zoek naar een geschikte plaats. Ik stelde hem voor aan de personeelsdirecteur en na een goed gesprek werd hij op proef aangenomen. Eerst zou hij nog een paar maanden met mij samen werken. Het keuken- en restaurantpersoneel waren er het hart van in dat ik zou vertrekken. We vormden als het ware een echte familie, maar ja het kan niet blijven duren.

AFSCHEID VAN MIJN PERSONEEL OP 4 DECEMBER 1987 EN AFSCHEIDSRECEPTIE GEGEVEN DOOR DE FIRMA OP 10 DECEMBER 1987

Gans het keuken- en restaurantpersoneel, evenals de personeelsdirecteur, nodigde ik uit voor een koud buffet en om een gezellige avond door te brengen. Het afscheidsfeestje zou, met de toestemming van de directie, doorgaan op 4 december in het klantenrestaurant. Het buffet bestelde ik bij een traiteur, de dranken daar zorgde ik zelf voor. Het was een gezellig gedoe en veel herinneringen van de jaren die we samen doorgemaakt hadden werden uiteraard opgerakeld. De personeelsdirecteur gaf een kleine speech en Angelo nam het woord voor het personeel. Allen

hadden samengelegd voor een geschenk en er werd mij een grote zilveren schotel aangeboden met hun namen in gegraveerd. Ik laat Angelo nog even aan het woord:

Mijnheer Spiessens,

Aangezien ik in deze afdeling de enige getuige ben die tegelijk het verleden en het heden vertegenwoordig, heb ik de eervolle verplichting U te woord te staan.

In een verre dag van het jaar 1971, kondigde wijlen Juffrouw E. de Vogelaere, stichteres en directrice van deze afdeling, ons aan dat zij de pensioenleeftijd had bereikt (wat in het begin niemand van ons kon geloven). Daarna werd er druk over gepreut en stilaan gingen wij ons er op voorbereiden.

Begin 1972 kwam een talrijke groep kandidaten ons een bezoek brengen en voor de Directie was het blijkbaar geen moeilijke karwei om in U de persoon te ontwaren met de vereiste professionele eigenschappen, want U werd meteen de nieuwe chef van onze afdeling.

Graag wil ik er nu aan herinneren dat U, sinds die tijd tot op vandaag, altijd blijk heeft gegeven van een groot sociaal gevoel, begrip, beleefdheid en respect voor ieder van ons.

En vanavond, zoals vijftien jaar geleden, mogen wij in ditzelfde lokaal een bijzonder afscheidsfeest vieren: nog een bewijs van uw genegenheid voor uw personeel! Maar wij, Mijnheer Spiessens, wij weigeren U vaarwel te zeggen en verkiezen een langdurige "tot wedrziens", want in ons hart blijft U onze chef.

Wij hopen dat U het ook zo zal aanvoelen en daarvoor bieden wij U deze zilveren plateau aan met onze namen erop gegraveerd, opdat U nog lang aan ons zou terugdenken.

Wij wensen U het allerbeste

Daarna kwam de apotheose voor mij. De dames kwamen een na een bij mij en elk overhandigden me een rode roos, begeleid door een warme zoen. De tranen schoten in mijn ogen. Dit had ik niet verwacht en ook bij hen stond het wenen nader dan het lachen. Ik dankte hen allen voor alles, maar veel kon ik echter niet zeggen door aandoening. Ik heb maar een woord. ONVERGETELIJK. Ze hadden ook een soort rijmelarij opgesteld, die met een plezierige noot werd voorgedragen.

*Er is een tijd van komen
Er is een tijd van gaan
Onze chef heeft besloten
Om zijn plaats nu af te staan
Zij allen zullen u missen
Maar nu u zeker veel kunt gaan vissen
Zult u zich hopelijk niet van putje vergissen
Om pootje breken te vermijden*

*Kunt u beter paardje leren rijden
Hopelijk vangt u nog zeer veel vis
Zodat we eens kunnen komen eten aan uw dis
Mocht u zich nog eens bezeren
Genoeg kandidaten om u te masseren
Wilt u nog eens naar de Makro rijden
Dan kan uw vrouwtje u begeleiden
Zo ziet u na al die jaren
Heeft u nog steeds geen grijze haren
Nu is het moment gekomen
Dat u lekker kui kunt zitten dromen
Mocht u het niet meer kunnen verduren
Kom dan gerust eens binnen gluren
We hopen dat u niet zult vergeten
Ieder jaar te komen eten
Wilt u thuis eens lekker eten
Dan zullen de garçons u zeker niet vergeten
Mocht u zich nu echt vervelen
Kom dan met onze kinderen spelen
Hopelijk krijgen we met Mr. Van Daele
Ook zo hele volle zalen
Denkt u soms eens aan uw lijn
Drink dan een glaasje minder wijn
Want van een glaasje water
Krijgt u helemaal geen kater
Wij allen danken u voor het lekkere eten
En zullen u dan ook nooit vergeten
Samen juichen we bravo
En hopelijk heeft u iets aan uw plateau
Nu gaat u dus met pensioen
En krijgt u van iedereen een zoen
Met als afscheid een mooie bloem
Als einde van het refrein
Drinken we samen een glaasje wijn
We zullen ons verdriet nu maar verdrinken
Laat ons daarom samen klinken
Wij hopen dat al uw dromen
In vervulling mogen komen*

Uw personeel

Met tranen in de ogen en omringd door mijn personeel.

En nu mag ik hen eens bedienen.

Een paar weken voor mijn definitief vertrek, liet de Directie een dienstnota verspreiden aan het personeel, waarin mijn vertrek werd aangekondigd. De twee laatste dagen voor de receptie mocht ik mij niet vertonen op UCO, ik mocht niet zien wat er bekookst werd. De dag zelf, om 17 u, was ik paraat. In de zaal was er een vissersschuit nagebootst, met bovenaan mijn naam in gebakken broden. Dit had mijn opvolger geregeld met uiteraard nog anderen. Op een andere tafel stonden de geschenken die mij zouden overhandigd worden uitgestald. Van keukenrobot over bosmaaier, hengelereedschap, wijn, te veel om op te noemen. Dat ik aangedaan was hoeft geen betoog. Eens de genodigden aanwezig, las de personeelsdirecteur een korte beschrijving van mijn loopbaan voor. Er werd mij ook een soort gulden boek overhandigd met niet minder dan 89 handtekeningen van leden van de directie, directeuren en andere leidinggevende medewerkers in de firma. Gelukkig, maar toch wat aangedaan, dankte ik iedereen voor zoveel sympathie en wees hen op het belang van een goede samenhang in de firma, die uiteraard zou bijdragen tot een succesverhaal.

De toespraak van de heer Ingels, personeelsdirecteur.

UCO-Personeelsbeheer
10.12.1987

Beste Mijnheer Spiessens,

Er zijn maar weinig UCO-personeelsleden die zo regelmatig en dagelijks opnieuw beoordeeld, en misschien ook al eens veroordeeld werden in de uitoefening van hun functie als bij U het geval is geweest.

Een klein rekensommetje brengt ons in de buurt van ongeveer één miljoen keren dat U in UCO over de lippen kwam of geëvalueerd werd.

Dat al deze merit ratings de waarderingsgraad van uitmuntendheid hebben bekomen, hoeft zeker geen betoog, gemeten aan de zeer talrijke opkomst van direktieleden, personeelsleden, en de mooie vissersschuit met alles erop en eraan. Nu begrijpt u waarschijnlijk waarom u enkel deze avond mocht komen.

In 1945 begon U op 15-jarige leeftijd in de Filature Saint-Sauveur te Gent. U begon in de textiel, was haar een beetje ontrouw, maar keerde naar uw eerste liefde terug.

In 1950 verwisselde U het burgerpak voor het legeruniform en werd milicien bij de T.T.R. als estafette. Uw voorliefde voor motoren kon hier 100 % aan haar trekken komen; doch mooie liedjes duren niet lang, en ongelukkig op dat moment voor U, maar dat kon U dan nog niet vermoeden, doch gelukkig voor uw latere loopbaan, had men maar één motor voor 3 estafette-miliciens (van militaire veiligheid gesproken), maar goed, M. Spiessens viel uit de boot als estafette, en langs enkele omwegen, zoals hulp bij de wapenmaker en enkele uitstapjes in de vrije natuur met de seiners-marconisten, waar in afwezigheid van de officier gretig naar de moderne schlagers van die tijd op de radio werd geluisterd (zalig soldatenleven kan dat ook genoemd worden), kwam hij uiteindelijk in de keuken terecht, hetgeen de start zou worden van zijn geslaagde loopbaan als kok klas 4, klas 3 en chef-kok niveau A1.

Onder de wapens geroepen voor een jaar, legerdienst bijna volbracht, aftelling om af te zwaaien reeds volop bezig, en plots beslissen de regeringsverantwoordelijken voor 's lands veiligheid de legerdienst van 12 maanden op 18 maanden te brengen.

M. Spiessens was op dat moment niet de enige milicien in Duitsland die, in plaats van een goede pint te gaan drinken in de kantine, eerder in zak en as zat. Misschien is die pint dan toch gedronken om de tijdelijke teleurstelling weg te spoelen.

Maar de legerleiding, goed wetend dat de moreel in 't leger van groot belang is, was creatief in het zoeken van een oplossing.

Alle miliciens kregen de gelegenheid een beroep aan te leren en hiervoor ook lessen te volgen.

... 2

M. Spiessens koos voor de kokschoon; dit beviel hem zodanig dat hij bijtekende als beroepsmilitair.

Na zijn theoretische en praktische opleiding te hebben afgewerkt, promoveerde hij tot chef-kok, en kreeg overvloedig de gelegenheid zijn kookkennis, kookkunst en kookvaardigheid te laten proeven, smaken en appreciëren door ministers, hogere officieren, officieren, onderofficieren en soldaten.

Met zijn aangeboren drang om "te willen vooruitkomen" twijfelde hij geen ogenblik om zich als vrijwilliger op te geven, ten einde op de basis Kamina, in het vroegere Belgisch Kongo, de functie van chef-kok waar te nemen voor een jaar. Een prachtige belevenis, iets enigs in zijn leven.

Voor Milac versloeg hij toen die reis en het verblijf op de basis als gelegenheidsjournalist.

Daarna kwam hij terug, en was achtereenvolgens de smaakmaker in Evere, en in bijna alle Belgische garnizoenen in Duitsland, om uiteindelijk te belanden in de Club Prins Boudewijn te Brussel, behorend tot het Ministerie van Landsverdediging.

Ondertussen had hij de rang van le Sergeant-Majoor en 22 jaar dienst in 't leger. En in die periode verschijnt volgende advertentie van UCO. Ik citeer : UCO zoekt een restaurateur die haar personeelsrestaurant en haar rôtisserie cliënteel zal leiden. Vereisten : nauwkeurigheid, grote zin voor hygiëne, organisatiegeest, mensen kunnen leiden, grondige kennis van de Franse keuken.

Ik zou de opsteller van deze advertentie er bijna durven van verdenken dat hij M. Spiessens reeds kende.

Na een eerste selectie werden er 24 kandidaten weerhouden; na de tweede beurt bleven er nog 7 in koers en M. Spiessens was de uiteindelijk verkozene.

De gedane keuze was een schot in de roos, en dit hebben wij allen, directie, klanten en personeel, dagdagelijks kunnen vaststellen in de samenwerking, maar ook vooral kunnen proeven.

Hij had zowel de hogere gastronomie als de goede burgerkeuken onder de knie.

Het beantwoorden aan het verlangen van smakelijk eten, rekening houdend met de voorschriften van een gezonde voedingsleer, en met de eisen van een zekere zuinigheid, is een zeer moeilijke opdracht waarvoor U van ons 9 op 10 krijgt.

In de kookkunst komt het er vooral op aan na te denken en te zoeken, zich te informeren, bij te blijven. Men moet er zich op toeleggen om datgene waarover men beschikt zo goed mogelijk te gebruiken. Hierin schuilt een groot gedeelte van het geheim van een goede keuken.

Naast uw gedegen beroepskennis was U ook een echte chef, ja een manager, voor uw keukenpersoneel en uw garçons. Streng zijn waar het moet, maar goed zijn waar het kan en mag. Dit weten ook de mensen die soms moeite hadden met het naleven van bepaalde afspraken of het volgen van gegeven instructies, en die U toch waardeerden en respekterden.

... 3

Dat U het goed bedoelde en uiteindelijk bij het rechte eind had, bewezen uw naaste medewerkers verleden week toen U ze uitnodigde voor een gezellig samenzijn en U zelf er een prachttavond aan beleefde. De geschenken die ze U aanboden zijn stille getuigen van hun waardering en erkentelijkheid.

Ook uw opvolger, de heer Van Daele, heeft zich niet onbetuigd gelaten in deze verdiende hulde die U vandaag te beurt valt, en heeft met deze prachtig versierde vissersschuit zijn dank willen betuigen voor de wijze waarop U hem hebt onthaald, geïntroduceerd en geïnformeerd.

En tot slot wil ik ook de tolk zijn van directie en personeel en U zeer hartelijk danken voor hetgeen U in deze 15 voorbije jaren hebt gepresteerd, tot algehele voldoening van iedereen. Dank voor de smakelijk bereide en opgediende menu's, dank voor de medewerking aan UCO-Flash, dank voor uw bereidwilligheid om te helpen waar het U mogelijk was, dank voor uw psychologische aanpak van soms moeilijke problemen, die U niet uit de weg ging, maar met de gepaste diplomatie, geduld en overreding een goede wending of oplossing gaf.

Ook uw dochter behoorde tot uw keukenpersoneel, en ook zij moest niet rekenen op een gunstbehandeling, wat waarschijnlijk wederzijds niet altijd gemakkelijk is geweest. U was streng maar tevens eerlijk voor iedereen, maar U gaf zelf het voorbeeld.

Voor dit alles wil de directie en het personeel U hartelijk danken, en als blijk van waardering U deze geschenken en bloemen voor mevrouw aanbieden.

Wij weten dat U voorzichtig bent, maar bij het vissen let toch op voor gevaarlijke putjes ..., gebruik eerst uw bosmaaier langs de boorden van de kreek, waar wij U, samen met uw echtgenote en kinderen, nog vele lange jaren gezond visgenot toewensen.

M. Spiessens, bedankt en proficiat.

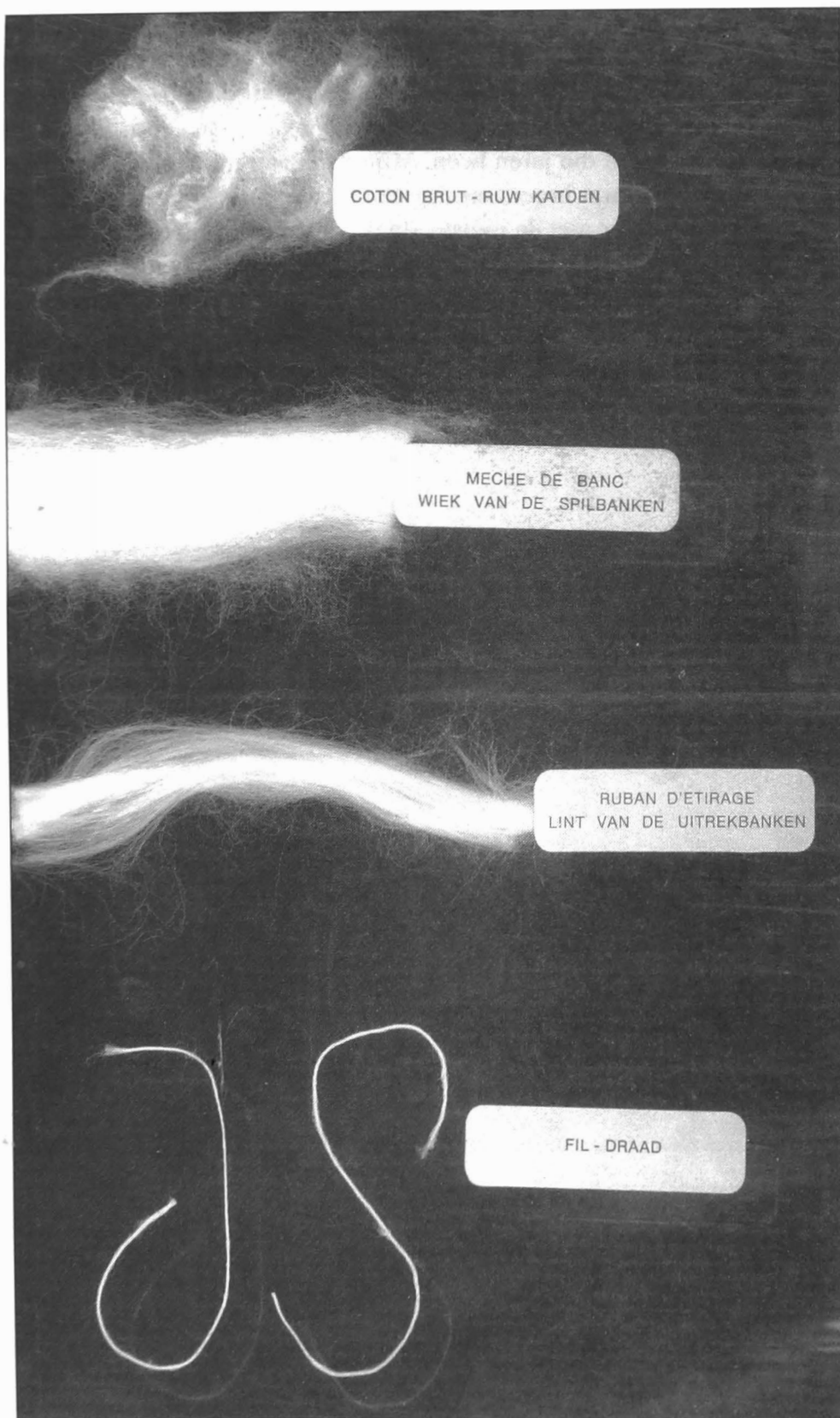
-O-O-O-O-O-

Het banket en de geschenken die me werden aangeboden

Een onderonsje met de heer Jacques Hanet, Nadine Spiessens, de heer Ingels, Julien Spiessens en de heer Fernand Hanet, voorzitter van het directiecomité.

Waar bij UCO het allemaal om draaide. Van boven naar onder:
ruw katoen, wiek van de spilbanken, lint van de uitrekbanken
en een draad in de vorm van mijn initialen.

Hier eindigt mijn loopbaan. Mij rest alleen nog iedereen, waarmee ik in al die jaren contact had, van hooggeplaatsten tot degene die het vuil moesten wegbrengen en/of opkuisen, hen die in mij geloofden of hen die mij bekritiseerden, ieder van hen heeft op zijn manier bijgedragen tot verruiming van mijn geest. Mijn dank aan alle medewerkers over al die jaren heen. Mijn dank aan mijn ouders, die in moeilijke omstandigheden mijn broers en mij een goede opvoeding gegeven hebben. En als laatste, maar zeker niet de minste, dank aan Maria mijn echtgenote, die mij altijd en in alles steunde en die steeds ons privé-leven gescheiden heeft kunnen houden van mijn beroepsleven. In mijn ganse leven heb ik alle vrouwen gaarne gezien, maar ik heb er slechts één bemind, mijn Maria. Ondanks alle lofbetuigingen, die ik in de loop der jaren mocht ontvangen, was, ben en blijf ik "**klein Spiesken**" van Overslag.

